

**HEGYVIDÉKI
ÖNKORMÁNYZAT**

HEGYVIDÉK TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

Megalapozó vizsgálat

121/2015. (V.28.) Bp. Főv. XII. ker. Hegyvidéki Önk. Kt. h.

Készült a
KMOP-6.2.1/K-13-2014-0002
„Közép-Magyarországi Operatív Program –
Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban –
Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”
című projekt keretében.
2015. május

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

HitesyBartuczHollai
Euroconsulting

HitesyBartuczHollai Euroconsulting Kft.
Cím: 1054 Budapest, Vértanúk tere 1, félemelet 7.
Tel: +36-1-319-1790
Fax: +36-1-319-1381
E-mail: info@hbhe.hu
Honlap: www.hbhe.hu

CompArt Stúdió Tervező és Beruházó Kft.
Cím: 1034 Budapest, Bécsi út 88-90.
Tel: +36-1-430-1720
Fax: +36-1-430-1719
E-mail: info@minerva.hu
Honlap: www.cas.hu

Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.
Cím: 1061 Budapest, Andrássy út 10.
Tel: +36-1-317-5318
Fax: +36-1-317-3296
E-mail: bfv@bfvt.hu
Honlap: www.bfv.hu

Buda Miklós	Felelős tervező	
Albrecht Ute	Településtervező	TR 01-0517; TT/1 01-0517; É 01-0517
Turai-Krausz Emőke	Településtervező	TT 01-4542
Buda Ildikó	Urbanista közgazdász	
Drobni Mária	Táj és zöldfelület, környezetvédelem	TK/1 01-5106; TR 01-5106; K/1 01-5106
Kravalik Zsuzsanna	Társadalompolitikai szakértő, közgazdász	
Zöldi Péter	Építész, településtervező	É 13-1186
Hollai Krisztina	Gazdaságfejlesztés	
Kalmár Ágnes	Társadalom politika	
Varga András	Antiszegregáció, társadalom	
Halász Adrienn	Közműtervezés, energiaközmű és hírközlés	VZ-TEL 01-12277; TE 01-12277; TV 01-12277; VZ-TER 01-12277; VZ-VKG 01-12277
Rhorer Ádám	Közlekedéstervezés	
András István	Műemlékvédelmi szakértő	TR 01-0525; TT/1 01-0525; É/1 01-0525
Marosi Krisztina	Településtervező	
Nyúl Péter	Településtervező	

Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat
Cím: 1126 Budapest, Böszörményi út 23-25.
Tel: +36-1-224-5900
Fax: +36-1-224-5905
E-mail: info@hegyvidek.hu
Honlap: www.hegyvidek.hu

Szabó-Kalmár Éva
Rózsa Zoltán
Kenderfi Miklósné

Városrendezési és Főépítési Iroda - irodavezető
Városrendezési és Főépítési Iroda - irodavezető-helyettes
Polgármesteri és Jegyzői Törzskar - koordinációs munkatárs

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ.....	4
RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE.....	9
1. HELYZETFELTÁRÓ, HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ.....	10
1.1 TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A KERÜLET HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK	10
1.2. FEJLESZTÉSI ÉS RENDEZÉSI KÖRNYEZET	15
1.2.1. TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA	15
1.2.2. FŐVÁROSI TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA.....	20
1.2.3. HATÁLYOS KERÜLETFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK BEMUTATÁSA	25
1.2.4. A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA.....	41
1.2.5. A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVEINEK – HEGYVIDÉK FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ – VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI	44
1.2.6. A KERÜLET TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEINEK VIZSGÁLATA	48
1.3. A XII. KERÜLET TÁRSADALMA	54
1.3.1. DEMOGRÁFIA, NÉPESSÉG, NEMZETISÉGI ÖSSZETÉTEL, KÉPZETTSÉG, FOGLALKOZTATOTTSÁG, JÖVEDELMI VISZONYOK, ÉLETMINŐSÉG	54
1.3.2. TÉRBELI - TÁRSADALMI RÉTEGZŐDÉS, KONFLIKTUSOK, ÉRDEKVISZONYOK	66
1.3.3. TELEPÜLÉSI IDENTITÁST ERŐSÍTŐ TÉNYEZŐK.....	67
1.3.4. SWOT ELEMZÉS	69
1.4. HUMÁN INFRASTRUKTÚRA	70
1.4.1. HUMÁN KÖZSZOLGÁLTATÁSOK.....	70
1.4.1.1. OKTATÁS.....	70
1.4.1.2. SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK	78
1.4.1.3. EGÉSZSÉGÜGY	85
1.4.1.4. KÖZÖSSÉGTEREMTÉS ÉS KÖZMŰVELŐDÉS.....	87
1.4.1.5. SPORTÉLET.....	90
1.4.2. SWOT-ELEMZÉS.....	95
1.5. A KERÜLET GAZDASÁGA.....	96
1.5.1. A KERÜLET GAZDASÁGI SÚLYA, SZEREPKÖRE.....	96
1.5.2. A KERÜLET FŐBB GAZDASÁGI ÁGAZATAI, JELLEMZŐI	98
1.5.3. A GAZDASÁGI SZERVEZETEK INFRASTRUKTURÁLIS FELTÉTELRENDSZERE	104
1.5.4. A GAZDASÁGI VERSENYKÉPESSÉGET BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK (ELÉRHETŐSÉG, MUNKAERŐ KÉPZETTSÉGE, K+F).....	105
1.5.5. INGATLANPIACI VISZONYOK.....	106
1.6. AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉS- FEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE	109
1.6.1. KÖLTSÉGVETÉS, VAGYONGAZDÁLKODÁS, GAZDASÁGI PROGRAM	109
1.7. A TÁJ ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA	122
1.7.1. TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK, TÁJHASZNÁLAT, TÁJSZERKEZET	122
1.7.2. VÉDETT, VÉDENDŐ TÁJ-, TERMÉSZETI ÉRTÉKEK, TERÜLETEK.....	126
1.7.2.1. ORSZÁGOS VÉDETT TERÜLETEK.....	126
1.7.2.2. FŐVÁROSI VÉDETT TERÜLETEK.....	128
1.7.2.3. ÉRTÉKES NÖVÉNYÁLLOMÁNYÚ KERTEK (A KVSZ-BEN MEGTARTANDÓ FACSOPORT, NÖVÉNYÁLLOMÁNY JELLEL LEHATÁROLT TERÜLETEK), EGYEDI TÁJÉRTÉKEK	130
1.7.2.4. NATURA 2000 TERÜLETEK	132
1.7.3. TÁJHASZNÁLATI KONFLIKTUSOK ÉS PROBLÉMÁK ÉRTÉKELÉSE	133
1.8. ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA	135
1.8.1. SZERKEZETI-, KONDICIONÁLÓ SZEMPONTBÓL LÉNYEGES VALAMINT A ZÖLDFELÜLETI KARAKTERT MEGHATÁROZÓ ELEMELK.....	135
1.8.2. A ZÖLDFELÜLETI ELLÁTOTSÁG ÉRTÉKELÉSE.....	142
1.8.3. A ZÖLDFELÜLETI RENDSZER KONFLIKTUSAI ÉS PROBLÉMÁI.....	145
1.9. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA	147
1.9.1. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÉRTÉKEI	147
1.9.2. TERÜLETFELHASZNÁLÁS VIZSGÁLATA	157
1.9.3. TELEKSTRUKTÚRA.....	165
1.9.3.1. TELEKMORFOLÓGIA ÉS TELEKMÉRET	165
1.9.3.2. ÖNKORMÁNYZATI TULAJDON KATASZTER	167

1.9.4.	AZ ÉPÍTMÉNYEK VIZSGÁLATA	168
1.9.4.1.	FUNKCIÓK, KAPACITÁSOK	168
1.9.4.2.	BEÉPÍTÉSI JELLEMZŐK.....	173
1.9.5.	ÉPÍTETT KÖRNYEZET KONFLIKTUSAI, PROBLÉMÁI.....	181
1.10.	KÖZLEKEDÉS.....	186
1.10.1.	HÁLÓZATOK ÉS HÁLÓZATI KAPCSOLATOK.....	186
1.10.2.	KÖZÚTI KÖZLEKEDÉS	186
1.10.3.	KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS	187
1.10.4.	KERÉKPÁROS ÉS GYALOGOS KÖZLEKEDÉS.....	190
1.10.5.	PARKOLÁS.....	190
1.11.	KÖZMŰVESÍTÉS.....	193
1.11.1.	VÍZI KÖZMŰVEK.....	193
1.11.2.	ENERGIAELLÁTÁS, ENERGIAGAZDÁLKODÁS	197
1.11.3.	ELEKTRONIKUS HÍRKÖZLÉS	200
1.12.	KÖRNYEZETVÉDELEM.....	202
1.12.1.	TALAJ	202
1.12.2.	FELSZÍNI ÉS FELSZÍN ALATTI VIZEK.....	205
1.12.2.1.	FELSZÍNI VIZEK	205
1.12.2.2.	FELSZÍN ALATTI VIZEK	206
1.12.3.	LEVEGŐTISZTASÁG ÉS VÉDELME	208
1.12.4.	ZAJTERHELÉS	210
1.12.5.	HULLADÉKGAZDÁLKODÁS	210
1.12.6.	A KÖRNYEZETVÉDELEM KONFLIKTUSAI ÉS PROBLÉMÁI	212
1.13.	KATASZTRÓFAVÉDELEM, TERÜLETFELHASZNÁLÁST KORLÁTOZÓ, BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK.....	214
1.13.1.	ÉPÍTÉSFÖLDTANI KORLÁTOK	214
1.13.2.	VÍZRAJZI VESZÉLYEZTETETTSÉG	216
1.13.3.	KATASZTRÓFAVÉDELMI KONFLIKTUSOK ÉS PROBLÉMÁK ÉRTÉKELÉSE	222
1.14.	VÁROSI KLÍMA	223
1.14.1.	VÁROSI KLÍMÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ KONFLIKTUSOK ÉS PROBLÉMÁK ÉRTÉKELÉSE.....	225
1.15.	KERÜLETRÉSZEK ELEMZÉSE	226
1.15.1.	TELEPÜLÉSRÉSZEK KIJEMLÖLÉSE, PONTOS LEHATÁROLÁSA, A LEHATÁROLÁS INDOKLÁSA, TÉRKÉPI ÁBRÁZOLÁSA, A LEHATÁROLT TELEPÜLÉSRÉSZEK RÖVID BEMUTATÁSA	226
1.15.1.1.	ÉSZAK-HEGYVIDÉK	228
1.15.1.2.	DÉL-HEGYVIDÉK	233
1.15.1.3.	KELET-HEGYVIDÉK.....	239
1.15.2.	TÁRSADALMI, DEMOGRÁFIAI ÉS SZOCIÁLIS ADATOK KERÜLETRÉSZEKRE BONTVA	243
1.15.3.	A 2001 ÉS 2011 KÖZÖTT BEKÖVETKEZETT VÁLTOZÁSOK ELEMZÉSE KERÜLETRÉSZENKÉNT	245
2.	HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ	255
2.1.	A HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE, SZINTÉZIS	255
2.2.	PROBLÉMA- ÉS ÉRTÉKTÉRKÉP.....	274
2.3.	ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRÉSZEK.....	281
2.4.	ANTISZEGREGÁCIÓS HELYZETELEMZÉS.....	289
ÁBRAJEGYZÉK.....		293
MELLÉKLETEK.....		297
1.	számú melléklet	297
2.	számú melléklet	299
3.	számú melléklet	305
4.	számú melléklet	316
5.	számú melléklet	319
6.	számú melléklet	335
7.	számú melléklet	338
8.	számú melléklet	346

BEVEZETŐ

A **2014-2020-as európai uniós tervezési időszakra való felkészülésben** is – csakúgy, mint a megelőző, 2007-2013 ciklusban - fontos szerepe van a megfelelően elkészített, **megalapozott településfejlesztési** dokumentumoknak. A folyamat részeként Budapest XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzata elkészíti **Településfejlesztési Koncepcióját** (TFK) és **Integrált Településfejlesztési Stratégiáját** (ITS) – a korábbi IVS vonatkozó részeinek felülvizsgálatával.

A tervezőmunka a **Belügyminisztérium** (BM) **KMOP-6.2.1/K-13-2014-0002** Közép-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban (fővárosi kerületekben) – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása című **projektje keretében készül** el. A BM 2014. december 29-én megbízta - közbeszerzési eljárás lefolytatását követően – a nyertes **Pest-Budapest Konzorciumot**, hogy a Közép-magyarországi régióban, a XII. kerület mellett még 14 fővárosi kerületnek és 14 Pest megyei járásközpontnak együttesen, **2015. június 22-ig** készítse el vonatkozó településfejlesztési dokumentumait az előzetesen jelzett helyi igények alapján.

A **TFK hosszú távra** (2030-ig) készül, meghatározza a XII. kerület **jövőképét** a társadalmi, gazdasági, természeti és épített környezeti tényezőkre vonatkozóan, valamint rögzíti a településfejlesztés elveit. Kijelölésre kerülnek a kerület hosszú távú, **átfogó fejlesztését szolgáló célkitűzések**, illetve azok értelmezése egyes városrészekre. Az **ITS középtávon** (2014-2020 között) **jelöli ki az elérendő fejlesztési célokat**, valamint az azok **integrált megvalósítását szolgáló beavatkozások körét** és a megvalósítás eszközeit. A jelenlegi ITS legfőbb célja, hogy **stratégiai megalapozást nyújtson Budapest XII. kerület, Hegyvidéki Önkormányzat 2020-ig tervezett nagyobb léptékű fejlesztési elképzeléseinek, területi és tematikus alapon egyaránt strukturálva, prioritizálva** azokat, a lehetséges egymást erősítő, szinergikus hatások optimális kiaknázásával.

A 2014-2020-as programozási időszak stratégiai alapidokumentumaként definiált **Európa 2020 stratégia** célul tűzte ki az **intelligens, fenntartható és befogadó Európa** megvalósítását. A jövőbeni kohéziós politika ösztönözni kívánja az **integrált várospolitiká** alkalmazását, amely a **fenntartható városfejlesztés** megvalósításán keresztül erősíti a városok kohéziós politikában betöltött szerepét. Ez a törekvés **egybevág** a Budapest XII. kerület, Hegyvidéki Önkormányzat céljaival. Alapelveként fogalmazódik meg, hogy a fenntartható városfejlődés érdekében olyan integrált stratégiákra van szükség, melyek célul tűzik ki a várostérségeket érintő **gazdasági, környezeti és társadalmi** jellemzőkkel összefüggő **problémák kezelését**.

Budapest XII. kerület, Hegyvidéki Önkormányzat 64/2008 (05.15) számú Kt. határozatában fogadta el, illetve a 103/2009 (05.14.) számú határozatával módosított a 2007-2013-as időszakra szóló Integrált Városfejlesztési Stratégiáját, melynek **felülvizsgálata** több okból is **időszerűvé vált**:

- A kerület a tervezési időszak végére ért, a stratégiában foglalt beavatkozások áttekintése, a megvalósulás vizsgálata fontos lépés.
- A 2014-2020-as időszak tervezése már folyik, a kohéziós politika beavatkozási logikájának tematikus célkitűzései és beruházási prioritásai lehetőséget biztosítanak a kerületeknek a településük fejlesztési elképzeléseik megfogalmazására.
- A 2014-es évben több kormánydöntés is született, mely a kerületet érintően kiemelt beruházással nyilvánított egyes projekteket. (Normafa, Fogaskerekű, MOME)

- Megváltozott az integrált stratégiát meghatározó jogszabályi háttér: „a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről” szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet szabályai, valamint a Belügyminisztérium által e stratégiai tervezési folyamat elősegítése érdekében kidolgozásra kerülő módszertani útmutató kiegészítik a korábban elkészült Városfejlesztési Kézikönyvet.
- A közigazgatás átalakítása, a települések, illetve a közigazgatás különböző területi szintjei közötti feladatmegosztás újraszabása szükségessé teszi a kerületek – megváltozott feladataikhoz igazodó – fejlesztési stratégiájának átgondolását.

A TFK és az ITS tervezése a 314/2012. (XI.8.). Kormányrendelet előírásait követte, tartalomjegyzékük a 2. melléklet alapján készült. **Közös alapjuk** egy részletes, **Megalapozó vizsgálat** – a Kormányrendelet 1. melléklete szerinti - elkészítése, mely **két fő szerkezeti egységből** áll:

Helyzetfeltáró és – elemző munkarész;

Helyzetértékelő munkarész.

A **Megalapozó vizsgálat** - aktuális (2011. évi KSH népszámlálási, valamint 2013. és 2014. önkormányzati vagy egyéb) **számszerűsített adatokra, tényekre, tendenciákra támaszkodva** – bemutatja a kerület főbb társadalmi, humán közszolgáltatási, gazdasági, városgazdálkodási – és üzemeltetési folyamatait, valamint az épített és természeti környezeti adottságait, **ágazati szintű SWOT-elemzésekkel** összefoglalva mindezek erősségeit, valamint gyengeségeit, problémáit. Minden releváns ágazatspecifikus helyzetfeltáró fejezet a főbb **Fejlesztési kihívások** rögzítésével zárul. A **Helyzetértékelés** egy olyan **önmagában is megálló-értelmezhető** dokumentumegység, mely **rövidített formában összefoglalja a helyzetfeltárás esszenciális ágazati tényadatait és megállapításait**, azokat ágazatonként értékelve, közöttük szintézist teremtve. A Helyzetértékelés egy **átfogó** (ágazati összesített) **SWOT-elemzéssel** és a tervezett lehetséges **főbb beavatkozási irányokat megalapozó, összesített Fejlesztési kihívásokkal zárul**. A TFK-ban kijelölt hosszú távú és az ITS-ben meghatározott középtávú fejlesztési irányok a Megalapozó vizsgálatban feltárt adottságok és a hosszú- illetve középtávon elérni kívánt állapot közötti utat jelölik ki.

A Megalapozó vizsgálat célja, hogy megfelelő és valós kiinduló alapot szolgáltatson annak érdekében, hogy a TFK és az ITS célkitűzései és intézkedései reálisan kerülhessenek megfogalmazásra a tényleges kerületi szükségletekre támaszkodva, de az objektív lehetőségek figyelembe vételével.

Az elemzések elvégzésekor a **KSH adatállománya** mellett nagyban támaszkodtunk a különböző **önkormányzati és háttérintézményi szakterületi adatbázisokra**. A TFK és az ITS készítése során Budapest XII. kerület – a korábbi IVS, az azóta megvalósított hazai és nemzetközi fejlesztési projektek során szerzett pozitív tapasztalatokra alapozva – **széleskörű partnerségre épít**.

A 314/2012. (XI.8.). Korm. rendelet **9. mellékletében** meghatározott államigazgatási szervekkel, érintett területi és települési önkormányzatokkal, továbbá a lakossággal, érintett érdekképviseleti és gazdálkodó szervezetekkel, egyházakkal történő partnerségi egyeztetés szabályait figyelembe véve Budapest XII. kerület, Hegyvidéki Önkormányzata kidolgozta Partnerségi rendeletét. Budapest XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat „a partnerségi egyeztetés szabályairól” szóló 3/2013. (II. 4.) számú **Képviselő-testületi rendelete** kitér az alábbiakra:

az egyeztetésekben résztvevő érintettek (partnerek) tájékoztatásának módja és eszközei;

a javaslatok, vélemények dokumentálásának módja, nyilvántartásának módja, eszközei,

az el nem fogadott javaslatok, vélemények indoklásának módja, dokumentálásuk, nyilvántartásuk rendje, az elfogadott koncepció, stratégia – és településrendezési eszközök - nyilvánosságát biztosító intézkedések. 2015 januárjában a BM-projekt keretében elkészült továbbá egy **széles körű, részvételi alapú bevonásra épülő Partnerségi terv**, mely **ütemezetten rendszerbe foglalja a tervezés teljes folyamatát**, az Önkormányzat helyi kommunikációs tervével, valamint a Széchenyi 2020 programban elvárt kommunikációs kötelezettségekkel összehangoltan.

A tervezés első lépéseként a Partnerségi terv kijelöli a fő célkitűzéseket, azonosítja a főbb érintett köröket, azaz a célcsoportokat (stakeholder-analízis módszerrel), majd meghatározza a bevonásukra, tájékoztatásukra alkalmazandó partnerségi kommunikációs tevékenységet, valamint azok megvalósítási eszközeit. Ütemezi és szakaszolja a partnerségi egyeztetés teljes folyamatát és határidőket, valamint felelősöket rendel a tervezett feladatokhoz.

A partnerségi egyeztetések rendszere

A Partnerségi terv az alábbi fő érintett szinteket határozza meg a tervezés folyamatában:

Döntéshozás

- Stratégiai Munkacsoport (TFK és ITS előzetes jóváhagyása: 2015.05.25-ig).
- Elfogadó nyilatkozat: polgármesteri ellenjegyzés a BM-nek történő benyújtáshoz (2015.05.25-ig).
- Képviselő-testület a legmagasabb döntéshozói szint (TFK és ITS végleges jóváhagyása 2015. 09.30-ig)

Irányítás, döntés-előkészítés

A döntés-előkészítési folyamatokat Budapest XII. kerület, Hegyvidéki Önkormányzat részéről a Polgármesteri Főtanácsadó irányítása alatt a **Stratégiai Munkacsoport** biztosítja, melynek feladata a tervezési folyamatok és feladatok stratégiai szintű irányítása, a különböző tematikus-területi-térségi területekről becsatornázott fejlesztési problémák-célkitűzések-beavatkozási javaslatok rendszerező áttekintése és prioritizálása, előterjesztése a Képviselő-testület számára.

- 1 Stratégiai Munkacsoport

Feladata: Hosszú- és középtávú célrendszer véglegesítése, a szakmai munkacsoportok beavatkozási javaslatainak prioritizálása, a koncepció és a stratégia előzetes jóváhagyása.

Tervezési/Szakmai szint

- 3 Szakmai Operatív Munkacsoport

Feladata: a Szakmai Stratégiai Csoport munkájának ágazati oldalról történő, konkrét szakmai szintű előkészítése és támogatása, javaslattevél.

- Humán Közszolgáltatások Munkacsoport

A munkacsoport tagjai által lefedett tématerületek: Humán közszolgáltatások (oktatás-nevelés, szociális és gyermekjóléti ellátások, egészségügy), kultúra, sport-rekreáció, közösségi élet.

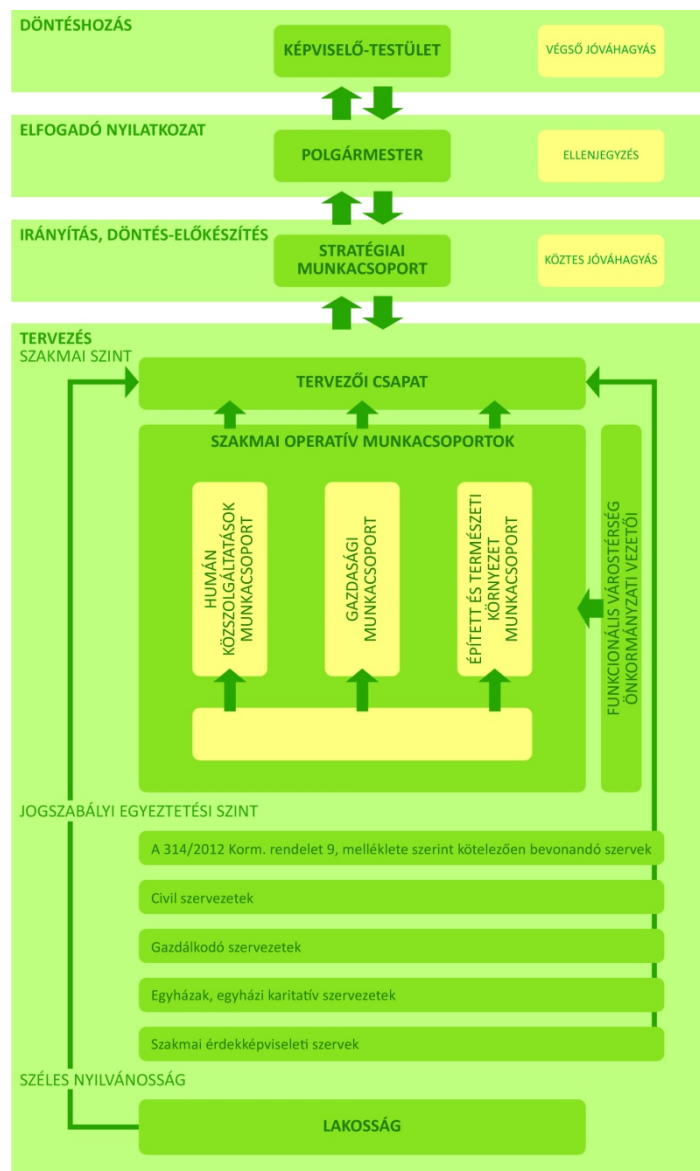
- Gazdaságfejlesztés-Innováció-Turizmus Munkacsoport

A munkacsoport tagjai által lefedett tématerületek: gazdaság, önkormányzati gazdálkodás, városüzemeltetés, turizmus.

- Településfejlesztési Munkacsoport

A munkacsoport tagjai által lefedett tématerületek: épített és természeti környezet, energetika, közlekedés, közművek.

Budapest XII. kerület, Hegyvidéki Önkormányzat ITS 2014-2020 dokumentuma elkészítéséhez a partnerség szintjeit és folyamatait, valamint a létrejövő munkacsoportok felépítését az alábbi összefoglaló ábra szemlélteti:

1. ábra A partnerségi egyeztetés szervezeti keretei

Alkalmazott tervezési módszertan és ütemezés

A szakmai műhelytalálkozók megalapozásaként a külső tervezők a Városrendezési és Főépítési Iroda munkatársai vezetésével 2015 februárjában két alkalommal helyszíni bejárást szerveztek, melynek során végigjárták az utóbbi években megvalósult önkormányzati és egyéb releváns városrehabilitációs fejlesztéseket, illetve a 2014-2030 között tervezett fő fejlesztési helyszíneket.

Ezt követően 2015 január folyamán a polgármesteri hivatal stratégiai irodavezetői vezetői tréning keretében határozták meg az önkormányzat előtt álló stratégiai célokat.

Interaktív műhelytalálkozók (work shopok) lebonyolítása: 2015. március – április

Munkacsoportonként 2 alkalommal, azaz **összesen 6 alkalommal találkoznak a Szakmai Operatív Munkacsoportok**. A tematikus műhelytalálkozók keretében mindhárom munkacsoportban megtörténik az Ágazati szintű probléma-azonosítás, főbb ágazati problémák összegyűjtése, SWOT-analízis megalapozása; valamint

Fő fejlesztési célkitűzések és beavatkozási irányok, konkrét projektjavaslatok közös megfogalmazása.

A Stratégia Munkacsoport összesen 2 alkalommal találkozik, feladatuk a

Hosszú- és középtávú célrendszer (célfá) összeállítása; valamint

Az összegyűjtött szakmai beavatkozási javaslatok prioritizálása, véglegesítése.

A helyi **civil szervezeteknek** a stratégiai tervezésbe történő minél szélesebb körű, önkéntes bevonása érdekében 2015 áprilisában **kérdőíves, ötletládás** véleménynyilvánítási lehetőséget biztosít az Önkormányzat.

A cél az, hogy minél tágabb szakmai és civil közösségi érintetti kör kapjon közvetlen betekintést a stratégia tervezésébe, ezáltal minél többféle szempont, vélemény artikulálódjon, minél szélesebb legyen a TFK és az ITS helyi elfogadottsága. Nem utolsósorban ez az a **helyi szakmai-közösségi bázis**, mely tevőlegesen is részt vesz a stratégia megvalósításában, ezáltal a **fenntarthatóság biztosításában** kiemelt a szerepük.

A különböző szintű szóbeli és írásbeli véleményezési köröket követően az összesített adatok-információk-megállapítások minden esetben a **szakági tervezőkkel** és a **Szakmai Stratégiai Munkacsoport-vezetőkkel** történt közös értékelési folyamat végén kerülnek be a stratégiai dokumentumokba.

A **társadalmi bevonás** és a minél **szélesebb körű nyilvánosság és partnerség kialakítása** érdekében a kerület vezetése - az általánosan megszokott egyeztetési módszereken felül, mint pl. honlap - olyan nyilvános rendezvények megvalósítását is tervbe vette (mint pl.: polgármesteri séták, párbeszédpontok, lakossági fórum), melyek biztosítani tudják a **helyi lakosság** megjelenését is az előkészítési-tervezési, illetve a véleményezési szakaszban egyaránt.

A kerületi **városrészek speciális, területi érdekeinek képviselője**, becsatornázása a tervezésben az önkormányzati területi képviselők meghívásával és önkéntes részvételével valósul meg a tematikus szakmai munkacsoportokban.

A Megalapozó vizsgálatához az adatgyűjtés 2015. március 30-án lezárult.

A Pest-Budapest konzorcium képviseletében a kerületben dolgozó külső tervezők – a HBHE, a BFVT és a Városkutatás Kft. munkatársai – ez úton is köszönik minden érintett helyi közreműködő segítségét a helyzetfeltárásban.

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

OFTK	Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció
BTFK	Budapest Területfejlesztési Koncepciója
PMTFK	Pest Megyei Területfejlesztési Koncepció
FŐTEP	Fővárosi Területfejlesztési Program
DAOP	Dél-Alföldi Regionális Operatív Program
ERFA	Európai Regionális Fejlesztési Alap
ESZA	Európai Szociális Alap
CBC	Cross-Border Cooperation (Határon átnyúló együttműködés)
OTrT	Országos Területrendezési Terv
BATrT	Budapesti Agglomeráció Területrendezési Terv
TSZT 2015	Budapest Főváros településszerkezeti terve
FRSZ	Fővárosi rendezési szabályzat
KVSZ	Kerületi Városrendezési és Építési Szabályzat
SZT	Szabályozási terv
KÉSZ	Kerületi építési szabályzat
OTÉK	Országos településrendezési és építési követelmények
ÉTV.	1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről (Építési törvény)
DAOP	Dél-Alföldi Regionális Operatív Program
ERFA	Európai Regionális Fejlesztési Alap
ESZA	Európai Szociális Alap
CBC	Cross-Border Cooperation (Határon átnyúló együttműködés)
Főv. Kgy.	Fővárosi Közgyűlés
BKK	Budapesti Közlekedési Központ

1. HELYZETFELTÁRÓ, HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ

1.1 TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A KERÜLET HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

Budapest illetve a kerület szerepe a nemzetközi, az országos és a regionális térszerkezeti és funkcionális kontextusban.

Budapest nemzetközi és országos szerepe

Budapest az európai városhálózat tagjaként 1,7 millió fős lakosságával a jelentősebb európai városok közé tartozik. Nemzetközi, ezen belül is makroregionális szerepköre jelentős, de a Főváros és várostérsége együttes fejlesztésével, fejlődésével ezt a pozíciót tovább kell erősíteni az ország egészének versenyképessége érdekében. A KSH adatai alapján Magyarországon belül Budapesten termelődött meg a GDP 38 %-a 2011-ben (míg lakossági súlya csak 17,6 %), a beruházások 38 %-a szintén itt valósult meg (2013), az egyetemi és kutatási központok kiemelkedő koncentrációja hozzájárult ahhoz, hogy a versenyképesség egyik legfontosabb jellemzője, az országban kutatás-fejlesztésre fordított éves ráfordítás közel 60 %-a itt realizálódjon. Budapest a szolgáltatási szektor dominanciája mellett olyan ágazatok kiemelkedő központja, mint a kreatív ipar, IKT szektor, gyógyszeripar. Budapest az ország első számú turisztikai fogadóterülete, kulturális kínálata és épített öröksége nemzetközi viszonylatban is jelentős. Budapest központú az ország légi forgalma, és a közlekedési hálózatok történeti kialakulása nyomán ez a legfontosabb közúti és vasúti csomópont. A forgalom magas koncentrációját a lakosság száma és a város gazdasági jelentősége eredményezi. Budapest logisztikai pozíciót az itt metsződő három Európai közlekedési folyosó is erősíti, melynek egyik eleme maga a Duna vízi útja. A főváros „vonzereje”, népszerűsége erősödik, mely mind a lakosság számban, mind a turisztikai adatokban jól tükröződik. Az elmúlt 10 évben Budapest népessége növekedni tudott, a Budapestről történő elvándorlás 2007-től megfordult, így a főváros migrációs egyenlege pozitív tendenciát mutat.

A főváros és vele együtt élő környezete (közel 3 millió fő, az ország lakosságának mintegy 30%-a) együtt alkotja a budapesti funkcionális várostérséget, a budapesti gazdasági tér még ennél is nagyobb kiterjedésű és jelentőségű. Budapest és várostérsége a népesség, a jövedelem és a tőkekoncentráció tekintetében kiemelkedő az ország más térségeihez viszonyítva és ezzel arányosak a közlekedés terén jelentkező terhelések, igények. A térségen belüli intézményesített együttműködés alacsony hatékonyságú, az együttműködés szintje jelenleg nem megfelelő, a térségi pozíció megerősítése érdekében szorosabb kapcsolat szükséges.

A Budapesti várostérség nemzetközi, országos és regionális szerepkörének alakításában Hegyvidék is szerepet játszik sajátos adottságaival, megvalósított fejlesztéseivel, ugyanakkor ezen szerepkörök önálló értelmezése a kerület szintjén csak korlátozottan tehető meg. A kerületek mindegyike hozzájárult ennek a kivételes pozíciónak a kialakításához, és a jövőben a komparatív előnyökre építve és egymással együttműködve érhető el előrelépés szinte minden fontos területen.

A kerület szerepe a településhálózatban

A XII. kerület a Főváros budai oldalának meghatározó kerülete. Táji, természeti és épített környezeti adottságai kedvezőek, az öt nagy területi zóna – hegyvidéki, Duna-menti, belvárosi, átmeneti, külvárosi – besorolás szerint a hegyvidéki zónába tartozik. A terület szerkezetének alakulását nagymértékben befolyásolták a morfológiai adottságok, melyek következtében alakult ki a lényegében zsákszerű településszerkezetet eredményező közlekedési hálózat. A kerület úthálózata a kerület szerkezetét meghatározó egyik legfontosabb elem.

A topográfiai adottságai folytán közvetlenül nem érintik a nemzetközi és országos kapcsolatokat biztosító közlekedési ágak (vasúti, közúti, légi, vízi) fejlesztési feladatai. A kerület életére jelentős hatást jelent a kerülettel határos Déli pályaudvar forgalma és a jelentős átmenő forgalommal bíró Alkotás út, mely Budapest és a nemzetközi jelentőségű közúthálózat kapcsolatát biztosítja.

A kerület belső szerkezeti rendszerét elsődlegesen a táji, természeti adottságok - erdőszűcség, tájformációk, a volt szőlőskertek telekszerkezete - majd az 1873-ban megépített fogaskerekű vasút nyomvonala befolyásolta. Kivételt képez a krisztinavárosi és a városmajori rész. A kerület e keleti zónája zárt-térfalas nagyvárosi struktúrájú szövet, többnyire raszteres úthálózattal, míg a többi területre dominánsan a hegyvidéki, domborzatot követő, lágy vonalvezetésű úthálózat, és a kertés, lazább beépítés a jellemző.

Tehát megállapítható, hogy a kerület sajátos földrajzi elhelyezkedéséből, geomorfológiai, táji, természeti adottságaiból következően településszerkezeti viszonyai igen sokrétűek.

Ha a településszerkezeten - a klasszikus értelmezésnek megfelelően - a hálózati elemek, a területfelhasználás rendszere, s a térbeli megjelenés, azaz településmorfológia összességét értjük, ez azt jelenti, hogy míg

a Városmajori és a Krisztinavárosi részre a zárt sorú, városi struktúrájú, 4-8 szintes települési szövet a jellemző,

a Kis-svábhegy, Istenhegy, Németvölgy például egy lazább átmeneti zóna a szabadon álló beépítésű telkein megvalósult, helyenként 4-5 szintes nagy villáival, társasházaival, ugyanakkor például

Kút völgy, Virányos, Sas-hegy 1-2 szintes családi villái még az egykori szőlőhegyi kertek struktúráját idézik,

a Csillebérce területen még a földszintes üdülőházak telepek is jelen vannak.

Méreteit és lakosságát tekintve a XII. kerület a budapesti középmezőnyben található. A kerület a főváros területének 5,1%-án helyezkedik el, lakosainak száma 57 922, azaz itt él a budapesti népesség 3,3%-a. A kerület sajátos, magas színvonalú, exkluzív terület, nem küzd megoldhatatlan környezeti problémákkal, az országos és fővárosi infrastruktúra főhálózati elemei nem szelik keresztül, vagy csak a kerület peremét érintik, társadalmi nem okoz gondot sem szociális, sem közbiztonsági szempontból, az iskolázottság magas, a munkanélküliség alacsony.

Különlegessége a kerületnek, hogy mindössze 272 ezer négyzetméternyi gondozott parkja van. Ugyanakkor a természeti állapotú erdők, rétek megközelítőleg az egész kerület egyharmadát borítják.

Ennek köszönheti, hogy a főváros szempontjából a kerület legfontosabb szerepe a „Budapest tüdeje” szerepkör.

A főváros a XIX. század végén vásárolta meg Budakeszitől a ma is Budakeszi erdőként nevezett zónát zöldterületeinek pótlása céljából, ugyanis az urbanizáció erősödésével a belső városszövetben fokozatosan

felszámolásra kerültek a zöldterületek. Ettől kezdve a változatos táji, természeti adottságok rekreációs és kiránduló célponti szerepet biztosítottak a kerületnek – a Normafa környékén sí-központ, a Széchenyi-hegyen golfpálya, Csillebércen gyermekuduló központ épült. A kedvező klimatológiai adottságokat kihasználva a korábbi szőlődombokon egyre több polgári nyaraló, s egyidejűleg gyógyászati és rehabilitációs intézmények jelentek meg a területen. Ez utóbbi funkciók jól kiegészítik a térség rekreációs jellegét. A fővárosi fejlesztési programok szerint a kerület a hegyvidéki és gyógy turizmus, a sport és az aktív szabadidő eltöltés célterülete.

A terhelés növekedésével a területi értékek veszélybe kerültek, megőrzésük, valamint a karbantartás, a megújítás, a felszereltségek fejlesztése elengedhetetlen. Ehhez az erőforrások szűkösek.

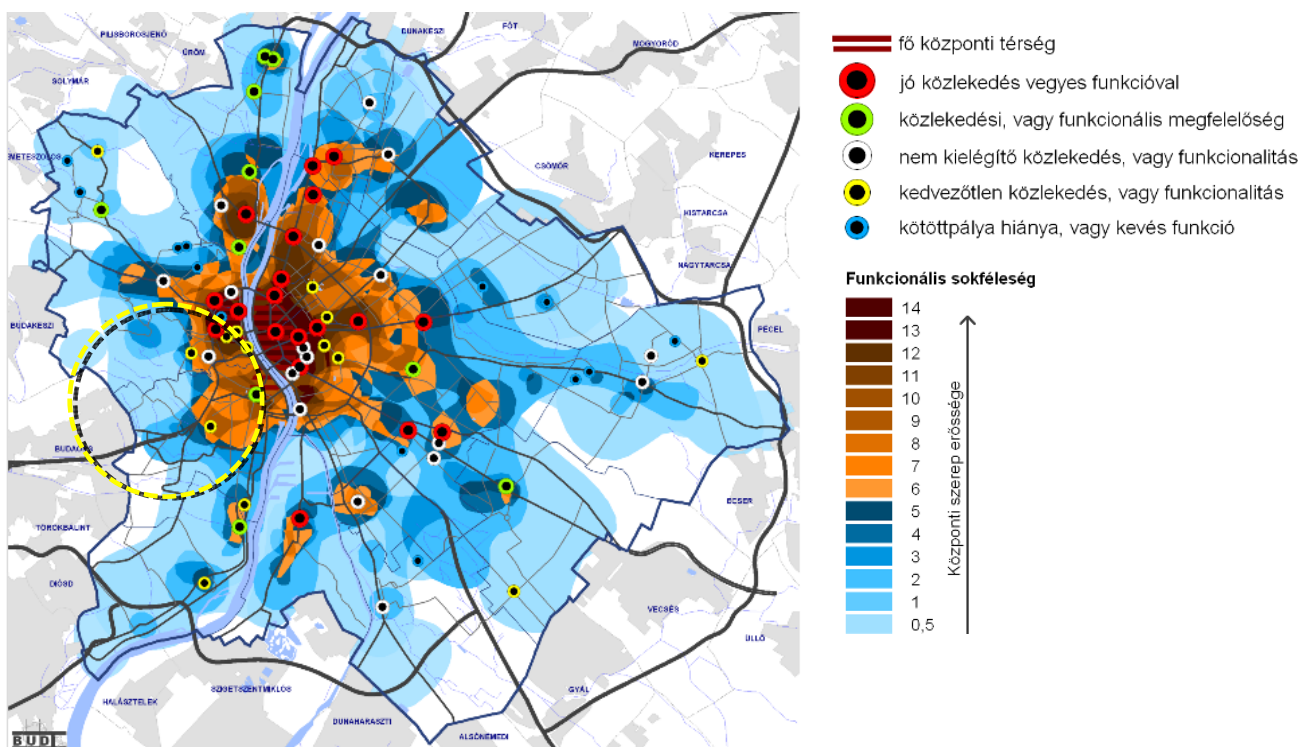
A kerület jellegzetes, nagy múltú, emblematikus intézményekkel, attrakciókkal és épületekkel rendelkezik. Az intézmények a kutatást - KFKI, csillagvizsgáló - a kultúrát - könyvtárak -, valamint rekreációs, kiránduló és szórakoztatási célokat - Libegő, Fogaskerekű, Gyermekvasút, kilátók, éttermek, stb. – szolgálják.

Az emblematikus épületek egy részét a ma már műemléki, fővárosi, vagy kerületi védelem alatt álló egykori családi nyaralók, villák teszik ki, melyek sajátos hegyvidéki építészeti karakterrel rendelkeznek.

Mindezek jól jellemzik, hogy a Főváros egy kiemelkedő tulajdonságokkal rendelkező területéről van szó, ahol a kerületi ellátó szerep mellett fővárosi feladatokat is kell vállalni, azaz bizonyos szegmensekben fővárosi szintű ellátást kell biztosítani a fenntartható fejlődés elvének megfelelően.

Amint a fentiekben említettük a kerület funkciókat tekintve inkább a hegyvidék jellegéből adódó lehetőségeket adja a fővárosnak, funkcionális vegyessége, központrendszere leszűkül a belső zónához tartozó, keleti keskeny sávra.

A központ- és a közlekedési rendszer funkcionális összetettségét mutatja az alábbi ábra:

2. ábra Központrendszer közlekedési és funkcionális összetettsége (Forrás: Budapest 2030)

A kerület funkcionális és területi kapcsolatai

A XII. kerületnek a hegyvidéki zóna részeként vannak közigazgatási szempontból szomszédos kerületei – I., II., XI. – és vannak szomszédos települései, Budakeszi és Budaörs. A városszéli elhelyezkedése, valamint térségi szerepű egészségügyi intézménye, s egyéb specifikációk okán ellátó szerepe a Fővároson kívüli területekre, az agglomerációra is kiterjed. Az együttműködés Budakeszivel különösen szoros, hiszen a kerület területéről kilépő úthálózat biztosítja a település szerves kapcsolatait, s a közigazgatási határok mentén fellépő problémákat is közösen kezelik.

A fenti ábra jól mutatja, hogy a központok, valamint közlekedési csomópontok elhelyezkedése miatt – amit a terepadottságok is segítenek, illetve gátolnak - a budapesti szomszédos kerületekkel is szükségszerűen szoros az együttműködés.

SWOT

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nagy területi kiterjedésű, jelentős kondicionáló hatású – fővárosi jelentőségű – zöldterületek, erdők dominánsan a Budai Tájvédelmi terület részeként; ▪ A kerület lakóterületei Budapest kiemelt presztízsű lakóterületei ▪ Változatos, mozgalmas, tagolt terepmorfológia, tájban oldott, erdővel tagolt településszélek; ▪ Országos hatáskörű, speciális, kerületen kívüli vonzáskörzettel is rendelkező egészségügyi létesítmények / pl. Érsebészeti Klinika, Sportkórház / - Kelet-hegyvidék; ▪ Tudományos intézmények, egyetem: KFKI, Csillagvizsgáló, Moholy-Nagy Művészeti Egyetem (MOME), Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító-és Óvóképző Kar, Rendőrtiszti Főiskola, Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar; ▪ Színvonalas bérroda-hálózat, lokális helyi városszerkezetbe illeszkedő bevásárlóközpontok, kulturális építmények /MOM park, Alkotás point, Kongresszusi központ, MOM Kulturális Központ, Jókai Klub, Hegyvidék Bevásárlóközpont/; ▪ Viszonylag kiegyensúlyozott, jó színvonalú közszolgáltatás, ▪ turisztikai attrakciójával rendelkező, Speciális közlekedési eszközök jelenléte (Libegő, Gyermekvasút, Fogaskerekű). ▪ A közlekedés szabályozás a magas presztízsű lakófunkciók védelmét szolgálja. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nem kellően karbantartott és ellátott turisztikai jelentőségű zöldterületek, erdők; (Ellátottsági hiányosságok: parkolók hiánya, látogatói központok, berendezési tárgyak, létesítmények, pihenők, kilátók hiánya, vagy alacsony színvonala); ▪ Sok a pusztuló, védett és védendő érték; ▪ Részben a domborzati, részben a kiterjedésbeli okokból alapellátási hiányosságok – a dominánsan monofunkcionális zónában hiányoznak az alközpontok - kiskereskedelmi, vendéglátási lehetőségek -, úthálózatbeli, útminőségben jelen lévő hiányosságok, stb. ▪ A differenciált területhasználattal párhuzamosan ellátottságban különbözőségek: pl. úthálózat, útminőség, tömegközlekedés, valamint városképi törések, disszonanciák, támfalgarázsok miatti utcafépi problémák; ▪ Parkolási problémák az alapellátást biztosító kisüzletek, intézmények környékén; ▪ Kiaknázatlan idegenforgalmi lehetőségek, nem megfelelő minőségű ellátás;
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nagyterjedésű – fővárosi jelentőségű – erdő- és zöldterületek ▪ Országos és fővárosi intézmények további fejlesztése; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Erdő- és zöldterületek túlterhelése, ami a jelenlegi pozitív kondicionáló hatásuk romlásához vezethet; ▪ A lakóterületekbe ékelődő létesítmények forgalomvonzása túlterhelheti a lakóterületeket;

-
- A hegyvidéki karaktere varázsának – exkluzivitásának - erősítése az ellátási hiányosságok – alközpont, közlekedési kapcsolatok, minőség, tömegközlekedés, stb. – javíthatósága, fokozása, mely további magas jövedelmű lakos beköltözését inspirálhatja;
 - A kerület jobb bekapcsolása a főváros idegenforgalmába;
 - Üres és alulhasznosított területek beépítése, fejlesztése;
 - Alközponti rendszer kiépítése, alapellátás javítása.
 - A zöldfelületek minősége és az építészeti karakter veszélybe kerülhetnek a lakosság és a beruházók felől érkező beépítési szándékok erőteljes nyomása miatt;
 - Túlzott forgalomkeltés, idegen, intenzív területhasználat,
 - Jelenleg csendes, kevés forgalommal vonzó területek túlterhelése.
 - Átmenő forgalom növekedése
 - a főváros által tervezett dugódíj bevezetésének hatásai, a tervek hiánya miatt nem prognosztizálható a kerületre
 - A fővárosi és szomszédos települések közúthálózat fejlesztése ellentétes lehet a kerület érdekeivel
-

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

A Fővárossal és a szomszédos kerületekkel, településekkel történő intenzívebb együttműködés.

A kerület zöldfelületeinek és erdőinek minőségi színvonalának emelése, a természeti értékek megtartásának figyelembevételével.

A zöld kerület jelleg megtartása és erősítése a közterületeken és a magáningatlanokon.

Új alközpontok kialakulásának elősegítése, az alapellátás javítása.

Átmenő forgalom csökkentése a hegyvidéki zónában.

Tömegközlekedés lefedettségének és színvonalának emelése.

1.2. FEJLESZTÉSI ÉS RENDEZÉSI KÖRNYEZET

Területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata, Fővárosi településfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata, Hatályos kerületfejlesztési döntések bemutatása, A településrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata, A szomszédos települések, kerületek hatályos településszerkezeti tervei, A településrendezési tervi előzmények vizsgálata.

1.2.1. TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló – módosított – 1996. évi XXI. Törvény (Tftv.) szerint a **területfejlesztés**: „az országra, valamint térségeire kiterjedő társadalmi, gazdasági és környezeti területi folyamatok figyelése, értékelése, a szükséges tervszerű beavatkozási irányok meghatározása, rövid, közép- és hosszú távú átfogó fejlesztési célok, koncepciók és intézkedések meghatározása, összehangolása és megvalósítása a fejlesztési programok keretében, érvényesítése az egyéb ágazati döntésekben.” A területfejlesztést megalapozó egyik fejlesztési dokumentum a **területfejlesztési koncepció**, amely „az ország, illetve egy térség átfogó távlati fejlesztését megalapozó és befolyásoló tervdokumentum, ami meghatározza a térség hosszú távú, átfogó fejlesztési céljait, továbbá a fejlesztési programok kidolgozásához szükséges irányelveket, információkat biztosít az ágazati és a kapcsolódó területi tervezés és a területfejlesztés szereplői számára”.

Az országos, illetve térségi tervek a fővárost értelemszerűen érintik, javaslatot tesznek a fejlesztési irányokra. Az országos és a térségre vonatkozó valamennyi hatályos dokumentum egybehangzóan rögzíti a térség kiemelkedő jelentőségét, a közép-európai és a magyarországi térszerkezetben betöltött meghatározó szerepét.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény a fővárosi önkormányzat számára az ellátandó feladatok terén számos változást hozott, megjelent a megyei önkormányzatok feladatát képező területfejlesztés és -rendezés is. Bár Budapest nehezen illeszthető a megyék terv-rendszerébe, hiszen a településfejlesztési és területfejlesztési koncepció is ugyanazon közigazgatási területre vonatkozóan készült, a fővárost – ennek következtében Hegyvidéket is – a következő területfejlesztési dokumentumok érintik:

Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (továbbiakban: OFTK), ami a 1/2014. (I.3.) OGY határozat mellékleteként került elfogadásra,

a 2014. június 30-i közgyűlésén elfogadott Budapest Területfejlesztési Koncepciója (továbbiakban: BTFK), valamint

a Fővárosi Közgyűlés 215/2015.(02.25.) határozatával elfogadott Fővárosi Területfejlesztési Program (továbbiakban: FŐTEP) .”.

A szomszédos Pest megye területfejlesztési dokumentum, a Pest Megyei Területfejlesztési koncepció (továbbiakban: PMTFK) megállapításai is érintik közvetetten a fővárost, a kerületeket.

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK)

Az Országgyűlés a nemzeti jövőkép elérése érdekében négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt jelölt ki. A négy cél a társadalom és gazdaság egészének szól, beleértve a társadalom és a gazdasági környezethez való viszonyulást és a környezeti szempontokat is. Az átfogó célok a gazdasági és társadalmi fordulatot célozzák meg, az alábbiak szerint:

értéktanteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés,

népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom,

természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme,

térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet.

Az átfogó célok megvalósulása érdekében az Országgyűlés megerősítette az OFTK tizenhárom specifikus célkitűzését, köztük hét szakpolitikai jellegű célt és hat területi célt. A célok a társadalom és a gazdaság egészének, valamint minden ágazatnak, térségi és helyi szereplőknek szólnak, továbbá kirajzolják azokat a fejlesztési súlypontokat is, amelyekre a középtávú – fókuszált – fejlesztési feladatok épülhetnek:

Szakpolitikában érvényesítendő specifikus célok

versenyképes, innovatív gazdaság

gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság

életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás, az élelmiszer-feldolgozóipar fejlesztése

kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I

értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom

jó állam, szolgáltató állam és biztonság

stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, környezetünk védelme

Területi specifikus célok

Az ország makro regionális szerepének erősítése

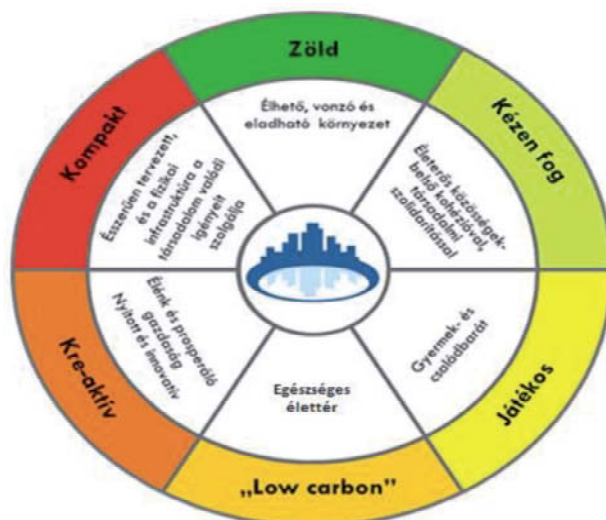
A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat

Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése / az egyes nagytérségek megújulását biztosító fejlesztések

Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése

Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés elősegítése

Összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítása

3. ábra A sikeres város stratégiájának alapelemei (Forrás: OFTK)

Az OFTK **térszerkezeti és térhasználati elveket** is megfogalmaz, a térségi fejlesztésekben, fejlesztési beavatkozások során mind a tervezésben, mind a végrehajtás során tekintettel kell lenni a természeti erőforrásokat védő térszerkezetre és a fenntarthatóságot biztosító területhasználatra, „zöldmezős fejlesztések helyett barnamezős fejlesztések szükségesek”. „A takarékos és átgondolt területhasználat a legfontosabb térhasználati elvek egyike, a takarékos helyhasználatot érvényesíteni kell a településfejlesztésben is. A városok szétterülésének elkerülése, a tagolt és kompakt városszerkezet kialakítása az agglomerációs településeket is erősen érinti, valódi térségi szintű térszervezési feladat. A vidékies területhasználatnál is kerülni kell a talajpusztulást, visszafordíthatatlan talajvízcsökkenést okozó tevékenységeket. Az infrastruktúra-fejlesztések tervezésénél az ezt figyelembe vevő megoldásokat kell támogatni.”

Az OFTK **Budapest területfejlesztési igényei és feladatai** című fejezetében a főváros pozicionálása mellett a következő fejlesztési irányok kerültek kijelölésre:

A térségi pozíció erősítése a földrajzi, geopolitikai adottságok kihasználásával.

Az összmagyarság identitásának erősítése a Kárpát-medence kulturális központjaként.

Összehangolt fejlesztések a várostérségben – feladatmegosztás megszervezése.

Egységes Budapest – hatékony közigazgatási rendszerrel.

A népesség megtartása vonzó, egészséges életkörülmények biztosításával, az esélyegyenlőség megerősítésével és a rugalmas lakásstruktúra kialakításával.

Kezdeményező város- és térségfejlesztés, tudás- és készség alapú gazdaságfejlesztés, zöld gazdasági kultúra meggyökereztetése, valamint a turizmusban rejlő gazdasági lehetőségek kihasználása.

A gazdasági fejlődést lehetővé tevő differenciált területi kínálat biztosítása.

A város és a Duna együttélésének megteremtése.

Kiegyensúlyozott városi térszerkezet kialakítása differenciált központrendszerrel, a kompakt város elvének megvalósítása.

A területhasználat és a közlekedés integrált fejlesztése, a városi közösségi közlekedés súlyának növelése.

Pest Megyei Területfejlesztési Koncepció (PMTFK)

Pest megye és Budapest egy fejlesztési térség, a fejlesztési és rendezési irányok összehangolása fontos feladat. Pest megye jövőképeinek alapja a diverzitás megtartása és erősítése a gazdaság, a kultúra, a média, a köz- és a szakoktatás, a felsőoktatás és a tudomány területein egyaránt. Ez jelenti egy olyan növekedés alapját, amely munkahelyeket teremt, nagyobb jövedelmet, kezelhető kockázatokat és a környezetet, az erőforrások megkímélését - azaz fenntartható növekedést.

Pest megye specifikus céljai

Az együttműködések intézményesítése a térségi szereplőkkel, a megye belső intézményfejlesztése, menedzsment szervezetének felállítása.

A fejlődésben lemaradó Szobi, Aszódi, Nagykátai, Ceglédi, Ráckevei térségek gazdasági-társadalmi felzárkóztatása.

Társadalmi megújulás: Testben és lélekben egészséges, együttműködő egyén és közösségek.

Makroregionális logisztikai funkciók és a rászervezhető értékteremtő képesség erősítése kiemelten az MO mentén a Liszt Ferenc nemzetközi repülőtér térségében.

Pest megye térségének nemzetközi és országos multimodális közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése a transzfer szerep ellátása és hálózatos térstruktúra kialakulása érdekében.

A térség kohéziójának javítása érdekében a megye belső közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése, kiemelten kezelve a térségközpontok és vonzáskörzetük közlekedését és az elővárosi közlekedést.

Adottságokra épülő munkamegosztásban együttműködő policentrikus települési struktúra kialakítása.

A gazdaság teljesítményének, hatékonyságának és stabilitásának erősítése; több lábon álló gazdaság; a technológia és tudásintenzív, valamint a foglalkoztatást erősítő ágazatok kiegyensúlyozott fejlesztése.

Gazdasági húzóterseink innovációs teljesítményének, versenyképességének, exportjának növelése

Kreatív, tudásalapú társadalom, korszerű gyakorlati tudás biztosítása, az oktatás intézményrendszerének infrastrukturális és tartalmi megújítása, a kultúra, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése, a térségi- és helyi identitás erősítése.

Egészséges társadalom, a megye lakossága egészségi állapotának javítása, kiemelt hangsúlyt fektetve az egészséges életmódra és a prevencióra

A közösségek megújítása, a családi értékek előtérbe helyezése, „családbarát” megye, a társadalmi bizalom erősítése

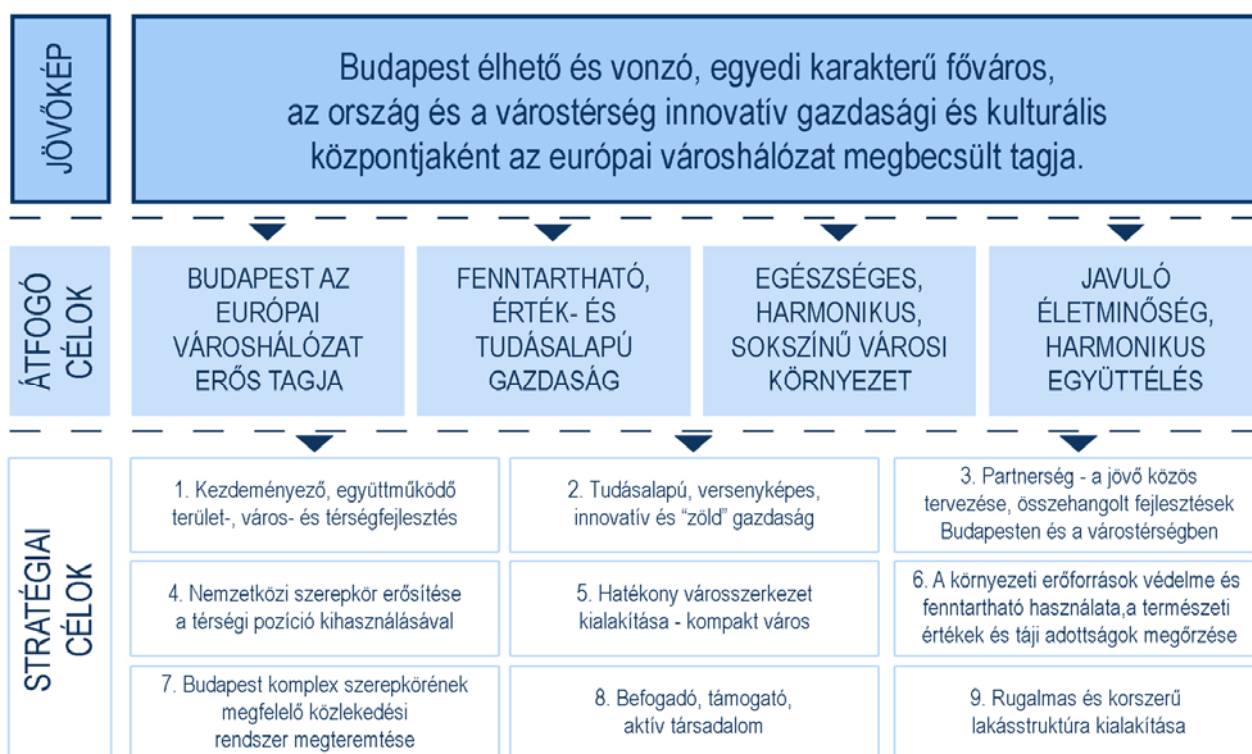
Tervezett, koordinált térségfejlesztés, takarékos területhasználat, épített és környezeti értékek megóvása és fejlesztése

A megye területfejlesztési koncepciója és a BTFK szoros együttműködésben készült, így az összhang biztosított. A két terv számos azonos elemet tartalmaz a térségre vonatkozóan.

Budapest Területfejlesztési Koncepciója (BTFK)

A területfejlesztési koncepció megfogalmazza a térség 2030-ra elérni kívánt jövőképét, térstruktúráját, valamint a 2020-ra szóló átfogó és stratégiai célokban előirányzott célállapotot. A koncepció célrendszerében a fejlesztési alapelvek – egyben, mint horizontális célok – olyan szemléleti alapvetések, amelyeket a célrendszer minden egyes elemére vonatkozóan következetesen alkalmazni kell: az élıhetőséget, a fenntarthatóságot, az esélyegyenlıséget.

Az átfogó célok Budapest meglévı értékeire és sokszínőségére alapoznak, meghatározva azokat az irányokat, melyek az integrált fejlesztési elvek érvényesülése mellett Budapest jövőjének fejlesztési alapjait képezik. Az átfogó célok elérését kilenc stratégiai (specifikus) cél segíti.

4. ábra Forrás: BTFK

Fővárosi Területfejlesztési Program (FŐTEP)

A 2014-2020-as tervezés tekintetében a megyék¹ elsődlegesen a területi operatív programokhoz készíthetik el fejlesztési javaslataikat. A Közép-magyarországi régióban a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP) biztosíthatja részben a finanszírozás alapját. A Tftv. 5.§ n) pontja szerint a **területfejlesztési program** „a területfejlesztési koncepció alapján kidolgozott középtávú cselekvési terv”. A területfejlesztési program stratégiai, valamint operatív programrészből áll.

BTFK stratégiai céljai közül, várhatóan 6 célhoz rendelhető uniós társfinanszírozás

Tudásalapú, versenyképes, innovatív és "zöld" gazdaság

Hatékony városszerkezet kialakítása - kompakt város

A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek és táji adottságok megőrzése

Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése

Befogadó, támogató, aktív társadalom

Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása

A stratégiai célok nem minden elemükben támogathatók, viszont egyes támogatási területeik összekapcsolhatók, ezért a tartalmukat a FŐTEP 5 prioritás-tengely alá rendezi.

¹ Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 15/A. § (1) bekezdése alapján, a főváros területén – a kerületi önkormányzatok hatáskörébe tartozó fejlesztési feladatok kivételével – a megyei önkormányzat feladatait Budapest Főváros Önkormányzata látja el.

Prioritástengely	Intézkedések
I. Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért	1.1 Technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása 1.2. Felhasználóbarát városkormányzás kialakítása 1.3. Turizmus, mint gazdasági húzóágazat 1.4. Várostérségi együttműködés
II. Településfejlesztési beavatkozások a hatékony városszerkezetért	2.1. Vegyes területhasználat kialakítása - a Dunával együtt élő város 2.2. Barnamezős területek funkcióváltása 2.3. Differenciált központrendszer létrehozása 2.4. Értékvédelem – értékteremtés 2.5. A lakásállomány optimalizálása
III. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért	3.1 Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, növelése, természetvédelem 3.2 Zaj- és légszennyezés csökkentése 3.3 Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem 3.4 Korszerű vízgazdálkodás 3.5 Energiahatékonyság és klímavédelem
IV. Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában	4.1. Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése 4.2. Térségi közlekedés fejlesztése) 4.3. A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése 4.4. A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése
V. Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért	5.1. Befogadó és támogató társadalom 5.2.A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése 5.3. A humán szolgáltatások optimalizálása 5.4. A kulturális kínálat bővítése

1.2.2. FŐVÁROSI TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (továbbiakban: Étv.) szerint a „településfejlesztés feladata a településen élők számára a települési élet- és környezetminőség javítása, a környezetbiztonság erősítése, a települési erőforrásokra építő, az erőforrások fenntarthatóságát biztosító, hosszú és rövid távú fejlesztési irányok, célok és az azok elérését biztosító programok és eszközök meghatározása.”

„A **településfejlesztési koncepció** hosszú távra rendszerbe foglalja az önkormányzat településfejlesztési szándékait, ennek keretében a területi adottságok és összefüggések figyelembevételével meghatározza a település jövőképét, javaslatot tesz a helyi környezet, társadalom, gazdaság és az infrastruktúra átfogó fejlesztésére, a műszaki, az intézményi, valamint a táji, természeti és ökológiai adottságok fenntartható hasznosítására. A településfejlesztési koncepcióban foglaltakat a települési önkormányzat döntéseiben érvényesíti.

Az **integrált településfejlesztési stratégia** a rendelkezésre álló és bevonható források ismeretében meghatározza a településfejlesztési koncepcióban meghatározott célok megvalósítását egyidejűleg szolgáló beavatkozásokat, programokat, továbbá a megvalósítás eszközeit és nyomon követését.”

Hegyvidék területét a többszintű önkormányzati rendszer, valamint a fejlesztési tervek egymásra épülése (tervhierarchia és az időtávok különbözősége) miatt több fővárosi és kerületi településfejlesztési dokumentum is érinti. A hatályos fővárosi településfejlesztési dokumentumok a következők:

Budapest 2030 Hosszú távú fejlesztési koncepció (továbbiakban: Budapest 2030),

ITS Budapest stratégia 2020 (továbbiakban: BP ITS 2020).

A kerületi településfejlesztési döntéseket a 2.3. fejezet tárgyalja.

A főváros hatályos hosszú távú településfejlesztési koncepciója Budapest teljes közigazgatási területére tartalmazza a településfejlesztés irányát. A Budapest 2030 767/2013.(IV.24.) Főv. Kgy. határozattal került jóváhagyásra, előíranyozza a 2030-ig elérendő hosszú távú célokat. Ezt követően a törvénynek megfelelően új középtávú program vált szükségessé. Ennek megfelelően került kidolgozásra a fővárosi új stratégiája, az BP ITS 2020, ami mára elfogadásra került a 923/2014. (VI.30.) Főv. Kgy. határozattal.

Budapest 2030

A városfejlesztési koncepció az Étv. szerint a Fővárosi Közgyűlés által elfogadott olyan várospolitikai dokumentum, amely Budapest jövőbeni kialakítására vonatkozik.

A meglévő értékekre építve a következő jövőképet fogalmazza meg a koncepció:

Budapest élhető és vonzó, egyedi karakterű főváros, az ország és a várostérség innovatív gazdasági és kulturális központjaként az európai városhálózat megbecsült tagja.

A koncepció 4 átfogó célt határoz meg, amely Budapest meglévő értékeire és sokszínűségére alapoz, meghatározva azokat az irányokat, melyek az integrált fejlesztési elvek érvényesülése mellett Budapest jövőjének fejlesztési alapjait képezik:

Budapest az Európai városhálózat erős tagja,

Fenntartható, érték- és tudáslapú gazdaság,

Egészséges, harmonikus, sokszínű városi környezet,

Javuló életminőség, harmonikus együttélés.

A célok meghatározása a szemléleti alapvetések (élhetőség, fenntarthatóság, esélyegyenlőség) és az átfogó célok alapján történt. A kitűzött 17 cél és az átfogó célok viszonyát az alábbi táblázat mutatja be, egy-egy cél, ugyan eltérő mértékben, de egyszerre több átfogó célt is szolgál.

C É L O K		ÉLHETŐSÉG, FENNTARTHATÓSÁG, ESÉLYEGYENLŐSÉG ERŐSÍTÉSE A NÉPESSÉGMEGTARTÁS ÉRDEKÉBEN			
		BUDAPEST AZ EURÓPAI VÁROS- HÁLÓZAT ERŐS TAGJA	ÉRTÉK- ÉS TUDÁSALAPÚ, FENN- TARTHATÓ GAZDASÁG	HARMONIKUS, SOKSZÍNŰ VÁROSI KÖRNYEZET	JAVULÓ ÉLETMINŐSÉG, HARMONIKUS EGYÜTTÉLÉS
1.	Kezdeményező városfejlesztés	■	■	■	■
2.	Partnerség – a jövő közös tervezése a térségben és országosan	■	■	■	■
3.	Egységes Budapest	■	■	■	■
4.	Budapest nemzetközi és európai szerepkörének erősítése	■	■	■	■
5.	Egészséges környezeti feltételek megteremtése	■	■	■	■
6.	Klímvédelem és hatékony energiafelhasználás	■	■	■	■
7.	Egyedi városkarakter értékalapú megőrzése és fejlesztése	■	■	■	■
8.	A Dunával együtt élő város	■	■	■	■
9.	Hatékony és kiegyensúlyozott városszerkezet - kompakt város	■	■	■	■
10.	A barnamezős területek a városfejlesztési célterületei	■	■	■	■
11.	Intelligens mobilitás	■	■	■	■
12.	Tudás-, készség- és zöldalapú gazdaságfejlesztés	■	■	■	■
13.	Önfenntartó városgazdálkodási rendszer	■	■	■	■
14.	A kulturális sokszínűség megőrzése és fejlesztése	■	■	■	■
15.	Humán szolgáltatások optimalizálása	■	■	■	■
16.	Igényekhez igazodó, rugalmas lakásstruktúra megteremtése	■	■	■	■
17.	Befogadó, támogató és aktív társadalom	■	■	■	■

5. ábra Forrás: Budapest 2030

BP ITS 2020

Az ITS szerepe, hogy bemutassa azokat a konkrétabb ágazati és területi fejlesztési irányokat, projekteket, melyet Budapest Főváros Önkormányzata középtávon kíván megvalósítani a Budapest 2030 hosszú távú céljainak elérése érdekében.

Miközben a FŐTEP elsősorban a gazdaságfejlesztést helyezi fókuszba, a főváros integrált településfejlesztési stratégiája a Fővárosi Önkormányzat által előkészítendő, koordinálandó, megvalósítandó fejlesztéseket, projekteket helyezi a középpontba – természetesen összehangolva és illeszkedve a Főváros egész területére elfogadott, illetve párhuzamosan készülő területfejlesztési dokumentummal. A stratégia időtávja illeszkedik az EU programozási ciklusához, tehát az a 2014 és 2023 (2020-at követően a projektek megvalósítására további 3 év áll rendelkezésre) között megvalósítani tervezett fejlesztéseket és fejlesztési irányokat foglalja magában.

A Budapest 2030-ban meghatározott átfogó célok elérését középtávon két specifikus cél szolgálja:

Gazdasági teljesítmény növelése (gazdasági teljesítményét nemzetközi szinten erősítő budapesti várostérség);

Életminőség feltételeinek javítása (minőségi nagyvárosi életfeltételek).

A specifikus célok elérését középtávon öt tematikus és egy kiemelt területi cél mentén kívánja Budapest Főváros Önkormányzata megvalósítani.

Tematikus célok

1. Kezdeményező, együttműködő városfejlesztés

A városfejlesztés kezdeményező, együttműködő jellegét erősítő intézmény- és eszközrendszer, valamint koordinációs mechanizmusok kialakítása.

2. Vállalkozás- és beruházásbarát gazdasági környezet

A foglalkoztatást bővítő és a hozzáadott értéket előállító gazdasági szereplők működésének, együttműködésének, piacszerzésének támogatása.

3. Intelligens városműködés

A városi, várostérségi közszolgáltatások hatékonyságának javítása a kooperáció, valamint a környezettudatos és innovatív megoldások alkalmazásával.

4. Sokszínű, értékőrző, zöld nagyvárosi környezet

Élhetőbb, a társadalmi igényeknek megfelelő városi környezet feltételeinek kialakítása, a gazdasági prosperitást, társadalmi kohéziót és régió túlmutató szerepkört egyaránt szolgáló infrastruktúrák fejlesztésével.

5. Nyitott, szolidáris és aktív budapestiek (tematikus cél)

Az egyéni és közösségi öngondoskodás, felelősségvállalás, az esélyegyenlőség, valamint Budapest befogadó jellegének erősítése.

Területi cél

6. Dunával együtt élő város

A Duna, a Duna-partok és a dunai szigetek közösségi és gazdasági adottságainak integrált fejlesztése.

A kerülettel kapcsolatos konkrét célok:

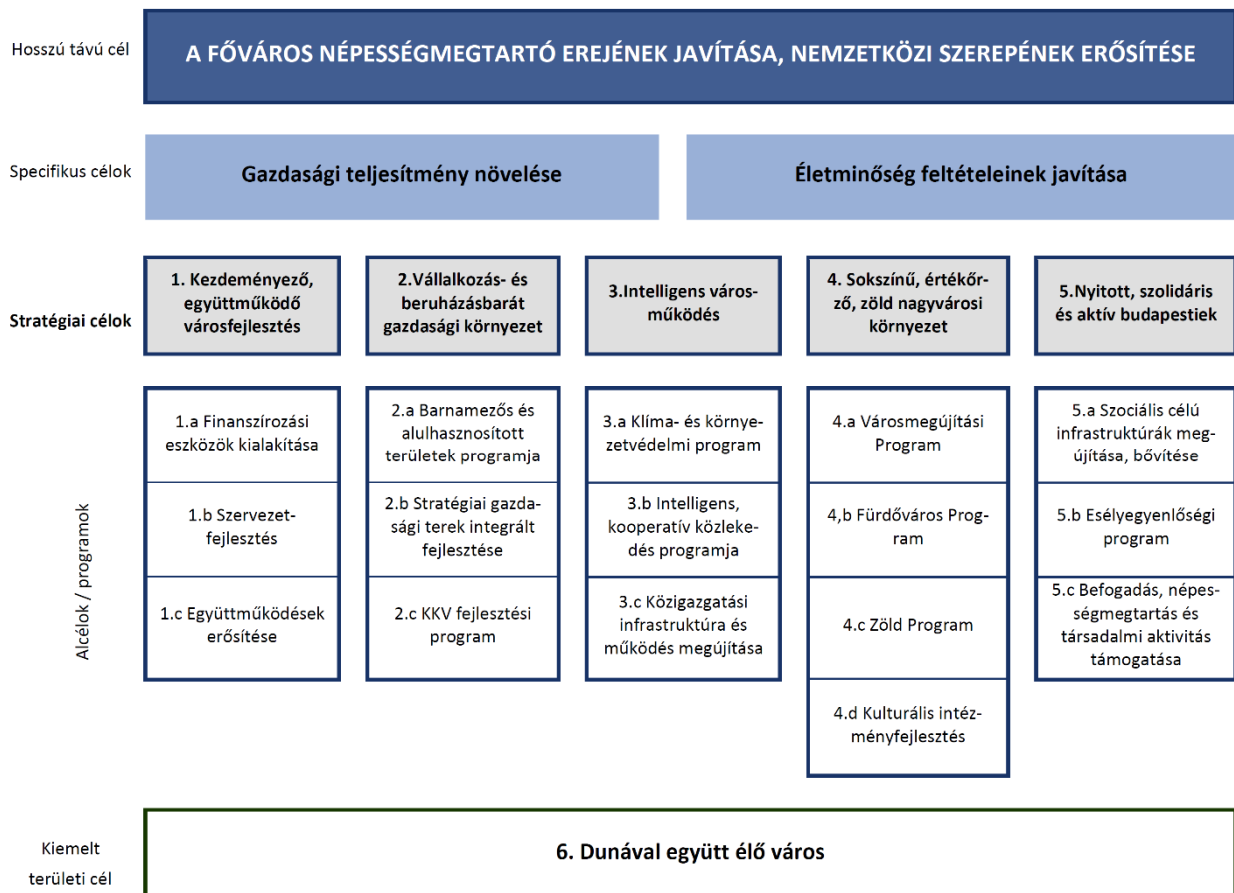
Az ITS-ben meghatározott célokkal kapcsolatosan olyan eszközök és konkrét projektszintű beavatkozások kerültek megfogalmazásra, amelyek egyike Hegyvidék nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű fejlesztési szándékát – Normafa rehabilitáció - támogatja. A másik megfogalmazott cél, mely szintén érinti a kerületet, a személyforgalmi behajtási díj rendszer bevezetése, amellyel szemben nehézség, hogy egyelőre nem ismert a területi lehatárolás, nincs konkrét információ.

➤ 3. cél Intelligens városműködés:

	Fővárosi személyforgalmi behajtási díj rendszer bevezetése és a hozzá kapcsolódó beruházások
3.2.1.	(ellenőrző rendszer, díjfizető rendszer, forgalomtechnikai eszközök, ellenőrző járművek + tervezés és kommunikáció + kapcsolódó P+R parkolók)
3.2.10.	Fogaskerekű vasút (60-as villamos) és környezetének rendezése (Széll Kálmán térig és Normafaig való meghosszabbítás)

Egyéb, kerületet érintő fejlesztések:

1. Stratégiai jelentőségű (kimagasló) állami vagy fővárosi tulajdonnal érintett projekt – Normafa rehabilitációja, mely nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű fejlesztési szándék.
2. 3. cél Intelligens városműködés: A Déli pályaudvar mint MÁV tulajdonú, fejlesztésre alkalmas terület szerepel.

6. ábra Forrás: BP ITS 2020

1.2.3. HATÁLYOS KERÜLETFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK BEMUTATÁSA

HEGYVIDÉK INTEGRÁLT VÁROSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA (2009)

Budapest Főváros Hegyvidéki Önkormányzata 2006-ban készített először Kerületfejlesztési Konceptiót, mely végül a képviselő testület nem vitatott meg, így elfogadásra sem került. A koncepciót a teljes kerületet lefedő szabályozási tervet készítő tervezők készítették, nagyon alapos és mélyreható vizsgálati anyagokra alapozva.

A kerület Integrált Városfejlesztési Stratégiája a Fővárosban az elsők között készült 2008. év májusában, majd 2009. májusában felülvizsgálatra került.

Az IVS stratégiai fejezetében került rögzítésre Hegyvidék hosszú távú jövőképe, melynek főbb célkitűzései:

- *ÉLETMINŐSÉG JAVÍTÁSA – A KVALIFIKÁLT LAKOSSÁGOT MEGTARTÓ ÉLETKÖRNYEZET ÉS ÉLETLEHETŐSÉGEK BIZTOSÍTÁSA*
- *TUDÁSGAZDASÁG ERŐSÍTÉSE– FENNTARTHATÓ ÉS VERSENYKÉPES HELYI - ITT LAKÓ, ILLETVE ITT TEVÉKENYKEDŐ – TERCIER SZEKTOR ERŐSÍTÉSE, GAZDASÁGI SZEREPÉNEK NÖVELÉSE*
- *INTÉZMÉNYRENDSZER SZÍNVONALÁNAK JAVÍTÁSA – MAGAS SZÍNVONALÚ SZOLGÁLTATÓ - TUDOMÁNYOS, KULTURÁLIS, REKREÁCIÓS ÉS ADMINISZTRATÍV - INTÉZMÉNYRENDSZER MŰKÖDTETÉSE*

A jövőkép elérése érdekében megfogalmazott célkitűzések, a célok hierarchiája:

- *I. PRIORITÁS: KOMFORTOS KERÜLET:* Az épített és természeti környezet minőségének javítása, műszaki infrastruktúra fejlesztése.
- *II. PRIORITÁS: MŰVELT KERÜLET:* A vállalkozások kerületben való letelepedésének ösztönzése, kerületi jogszabályok stabilizálása a vállalkozói kedv növelése érdekében.
- *III. PRIORITÁS: INNOVATÍV KERÜLET:* A helyi tudás-gazdaság verseny- és jövedelemtermelő képességének javítása
- *IV. PRIORITÁS: VENDÉGVÁRÓ KERÜLET:* Tervszerű, adottságokkal harmonizáló turisztikai fejlesztések: rekreációs, konferencia és rendezvény turizmus, stb..
- *V. PRIORITÁS: SZOLGÁLTATÓ ÉS GONDOSKODÓ KERÜLET:* A kerület ellátó- és szolgáltatási rendszerének fejlesztése.

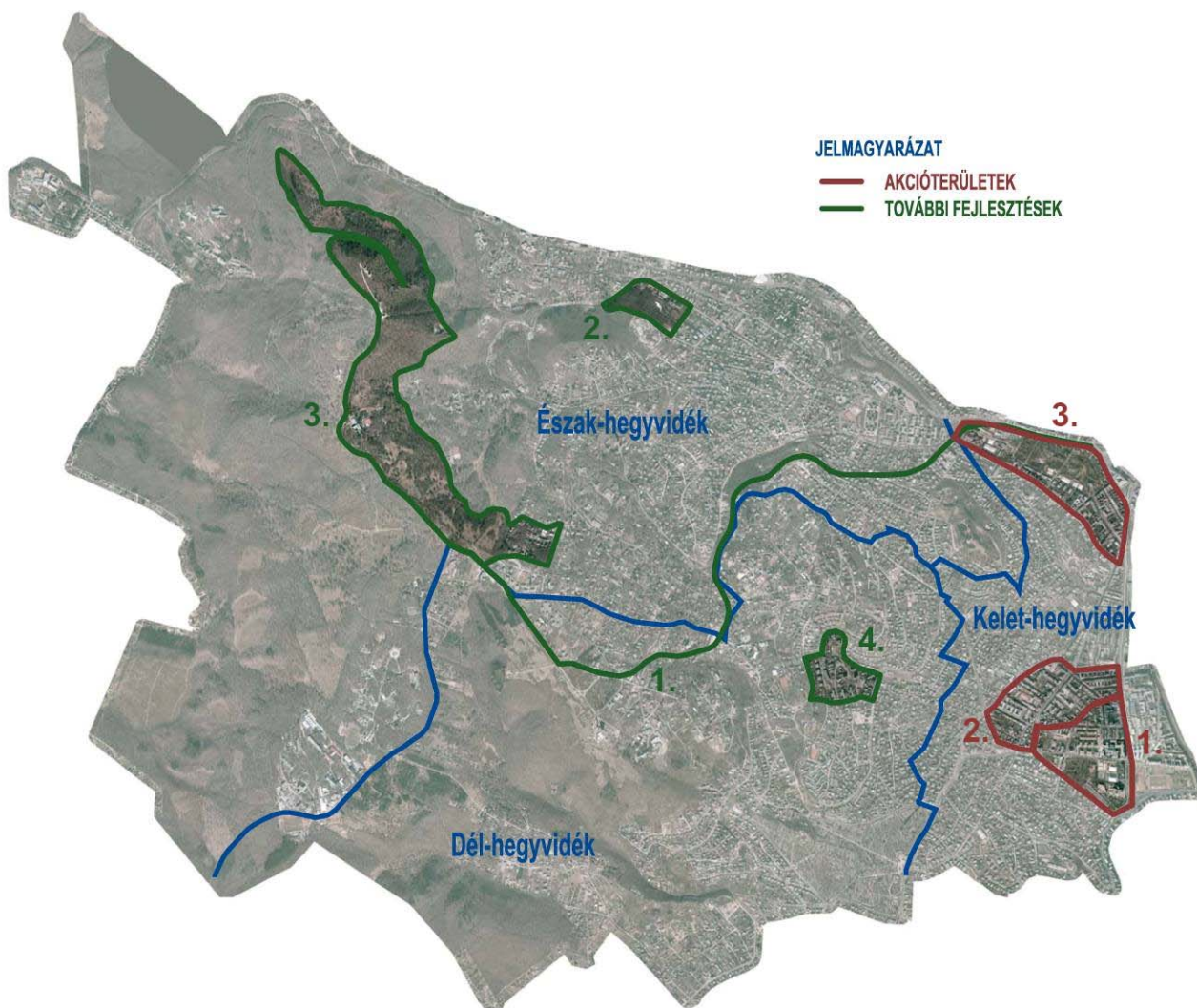
A stratégia elsődlegesen három fejleszteni kívánt akcióterületet jelöl ki a kerületben, ezen fejlesztési elképzelések megvalósítását a 2007-2013 közötti időszakra ütemezte.

A kijelölt három akcióterület ismérvei:

- *A XII. KERÜLET ZÁRT-TÉRFALAS, KERETES, VÁROSIAS BEÉPÍTÉSŰ TERÜLETRÉSZÉN TALÁLHATÓAK,*
- *KOMPLEX FEJLESZTÉSEK MEGVALÓSÍTÁSÁT TARTALMAZZÁK, MELYEK A KÖZTERÜLETEK-, A ZÖLDTERÜLETEK MEGÚJÍTÁSÁT, A KERÜLET ÉRTÉKES ÉPÜLETEINEK REHABILITÁCIÓJÁT, AZ INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSÉT, AZ ELLÁTÓ FUNKCIÓK BŐVÍTÉSÉT JELENTIK,*
- *TERVEZETT FEJLESZTÉSEI A KERÜLET VÁROSRESZKÖZPONTI FUNKCIÓJÁT ERŐSÍTIK, A KÖRNYEZET MINŐSÉGI JAVÍTÁSÁT EREDMÉNYEZIK,*
- *MEGVALÓSULÓ BERUHÁZÁSAI A KERÜLET LAKOSSÁGÁNAK JELENTŐS RÉSZÉT KÖZVETLENÜL ÉRINTIK, DE KIHATÁSSAL VANNAK A KERÜLET EGÉSZÉRE.*

A stratégia további négy fejleszteni kívánt akcióterületet jelöl ki, ezen fejlesztések megvalósíthatóságát nem ütemezte.

A HEGYVIDÉK IVS SZERINTI AKCIÓTERÜLETEK:

7. ábra: Akcióterületek (Forrás: IVS)

AKCIÓTERÜLETI FEJLESZTÉSEK

1. MOM - Gesztenyés kert kulturális, sport és szabadidő negyed
2. Böszörményi – Márvány Utca és környezete komplex közterület-rendezési, épületfelújítási és funkcióbővítő városrehabilitációja
3. Városmajor észak-keleti zónájának funkcióbővítő városrehabilitációja

TOVÁBBI FEJLESZTÉSEK

1. Fogaskerekű vasút nyomvonalához kapcsolódó fejlesztés
2. Zugliget, volt Lóvasút állomás műemléki épületének és környezetének rehabilitációja
3. Normafa, sí-központ komplex fejlesztése
4. Thomán István utcai iparosított technológiával épített, 10 szintes lakótelep rehabilitációja, fejlesztése

Az IVS-BEN RÖGZÍTETT AKCIÓTERÜLETEKKEL, FEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSEKKEL KAPCSOLATOS INFORMÁCIÓK ADATLAPJA
AKCIÓTERÜLETI FEJLESZTÉSEK

1. MOM - Gesztenyés kert kulturális, sport és szabadidő negyed

Projekt neve	Megvalósult?	További szándék?	A projekt rövid leírása amennyiben módosítás szükséges az IVS tartalmához képest
MOM Művelődési Központ műemlék épületének felújítása	Igen	Csörsz utca mentén gyalogos tengely kialakítása	Apor Vilmos tér, Böszörményi út, Alkotás utca mentén gyalogos sétány kialakítása
Új közösségi funkciók: kávézó, tetőterazon étterem, kézműves foglalkoztató, szabadtéri színpad	Igen	A kulturális funkciók további erősítése új programelemekkel	
Biopiac kialakítása	Igen		
Sportcsarnok kertjében szabadtéri medencék létesítése	Igen	További külső medence építése	A jelenlegi használat mellett szükséges egy új kültéri medence építése
A védett Gesztenyés kert kertészeti rendezése	Igen	Terepszint alatti parkoló építése	A jelenlegi burkolt parkoló helyén terepszint alatti mélygarázs építése.
Akadálymentesítés	Igen		

2. Böszörményi – Márvány Utca és környezete komplex közterület-rendezési, épület-fejújítási és funkcióbővítő város-rehabilitációja

A projekt kapcsán hangsúlyeltolódás történt. Az IVS-ben lehatárolt projektterület a Márvány utca - Böszörményi utca térségére koncentrált, amiből a Márvány utcai fejlesztés jelenleg nem reális, helyette a Böszörményi út Királyhágó tér és Apor Vilmos tér közötti szakaszának és a Polgármesteri Hivatal környékének fejlesztése a cél.

Projekt neve	Megvalósult?	További szándék?	A projekt rövid leírása amennyiben módosítás szükséges az IVS tartalmához képest
Márvány utcán sétáló utca kialakítása	Nem	Törlendő	A Márvány utca fejlesztésére jelenleg nem indokolt.
Közterületek rendezése, akadálymentesítés - Márvány utca	Nem	Törlendő	A Márvány utca fejlesztésére jelenleg nem indokolt.
Védelemre javasolt / védett épületek homlokzat-felújítása	Nem	Módosítás szükséges	A súlypont áthelyeződik a Böszörményi út Királyhágó tér és Apor Vilmos tér közötti szakaszára és a Polgármesteri Hivatal környezetére.
Böszörményi úton sétáló utca kialakítása, előkertek közterülethez kapcsolása	Nem	Változatlanul fenntartva	A súlypont áthelyeződik a Böszörményi út Királyhágó tér és Apor Vilmos tér közötti szakaszára és a Polgármesteri Hivatal környezetére.
Kiskereskedelem, vendéglátás bővítése	Nem	Változatlanul fenntartva	
Mélygarázs létesítése	Nem	Törlendő	Mélygarázs
Zöldfelületek megújítása, Önkormányzat épülete melletti tér, park rendezése	Nem	Változatlanul fenntartva	A terveket az Önkormányzat elkészítette.
Önkormányzat épületében funkcióbővítés	Nem		Az Önkormányzat épülete közelében a kulturális szalon kialakítása

3. Városmajor észak-keleti zónájának funkcióbővítő város-rehabilitációja

Projekt neve	Megvalósult?	További szándék?	A projekt rövid leírása amennyiben módosítás szükséges az IVS tartalmához képest
Városmajori park megújítása, parkosított felületek bővítése új tér- és kertelemekkel	Igen		
Műemléki templom-együttese és környezete rendezése	Nem	Törlendő	Az egyházi tulajdonú épület felújítására az Önkormányzatnak nincs ráhatása.
Parkolóhelyek kialakítása	Nem	Módosítás szükséges	Új parkolóhelyeket csak a zöldfelület rovására alakíthatók ki, amit az Önkormányzat nem támogat
Akadálymentesítés	Nem	Törlendő	
Iskolák, óvodák környezetének közlekedésbiztonsági átépítése	Igen		
Városképi szempontból nem környezetbe illeszkedő MATÁV épület megjelenésének javítása	Nem	Törlendő	Az Önkormányzatnak nincs ráhatása a felújításra

TOVÁBBI FEJLESZTÉSEK

1. Fogaskerekű vasút nyomvonalához kapcsolódó fejlesztés

Projekt neve	Megvalósult?	További szándék?	A projekt rövid leírása amennyiben módosítás szükséges az IVS tartalmához képest
Nyomvonal meghosszabbítása a Széll Kálmán térig és a Normafaig	Nem	Változatlan	
Új szerelvények forgalomba helyezése	Nem	Változatlan	
Megállók építése, átépítése	Nem	Változatlan	
Az ipari műemlék végállomás funkcióbővítése idegenforgalmi, turisztikai szolgáltatásokkal	Nem	Változatlan	
Nyomvonal mentén parkolók létesítése	Nem	Változatlan	

2. Zugliget, volt Lóvasút állomás műemléki épületének és környezetének rehabilitációja

Projekt neve	Megvalósult?	További szándék?	A projekt rövid leírása amennyiben módosítás szükséges az IVS tartalmához képest
Épület rekonstrukció, funkcióváltás: vendéglátó funkció, MOME inkubátorház	Nem	Módosítás szükséges	Az épületben a Hegyvidéki Gyűjtemény kerül elhelyezésre, Normafa alsó kapu (kiszolgáló funkció)
Táj-rehabilitáció, parkosítás	Nem	Változatlan	

3. Normafa komplex rehabilitációja

Projekt neve	Megvalósult?	További szándék?	A projekt rövid leírása amennyiben módosítás szükséges az IVS tartalmához képest
Történelmi sípályák revitalizációja	Nem	Módosítás szükséges	Elkészült a terület Natura 2000 hatásvizsgálata és hatásbecslése, valamint a megvalósíthatósági tanulmány, ami a revitalizáció területét pontosítja
Vendégfogadó helyek kialakítása, sífelvonó, korszerű pályakarbantartó létesítmények elhelyezése	Nem	Módosítás szükséges	A Normafa törvény pontosan lehatárolja az érintett ingatlanokat és az elhelyezendő funkciókat, a Natura 2000 hatásvizsgálata és hatásbecslése, valamint a megvalósíthatósági tanulmány pontosítja azokat
Szociális helyiségek kialakítása	Nem	Módosítás szükséges	A Normafa törvény pontosan lehatárolja az érintett ingatlanokat és az elhelyezendő funkciókat, a Natura 2000 hatásvizsgálata és hatásbecslése, valamint a megvalósíthatósági tanulmány pontosítja azokat
Játszóterek korszerűsítése	Részben megvalósult	Módosítás szükséges	A Libegő felső végállomásán található játszótér felújításra került. Az Anna-réti játszótér bővítése cél. A Natura 2000 hatásvizsgálata és hatásbecslése, valamint a megvalósíthatósági tanulmány pontosítja az elképzeléseket

7. Thomán István utcai iparosított technológiával épített, 10 szintes lakótelep rehabilitációja, fejlesztése

Projekt neve	Megvalósult?	További szándék?	A projekt rövid leírása amennyiben módosítás szükséges az IVS tartalmához képest
Épület rehabilitáció: szerkezet-megerősítés, hőszigetelés, nyílászáró csere, gépészeti felújítás	Nem	Törlendő	A magán tulajdonú ingatlanok felújítására az Önkormányzatnak nincs ráhatása
Homlokzati átépítés a városképbe illeszkedően	Nem	Törlendő	
Zöldfelületek rehabilitációja	Nem	Törlendő	A magán tulajdonú zöldterületek felújítására az Önkormányzatnak nincs ráhatása

1. MOM - GESZTENYÉSKERT KULTURÁLIS, SPORT ÉS SZABADIDŐ NEGYED

Funkcióbővítő integrált városfejlesztési akcióterület melynek fő céljai: műemlék felújítás, funkcióbővítés, park- és városrehabilitáció.

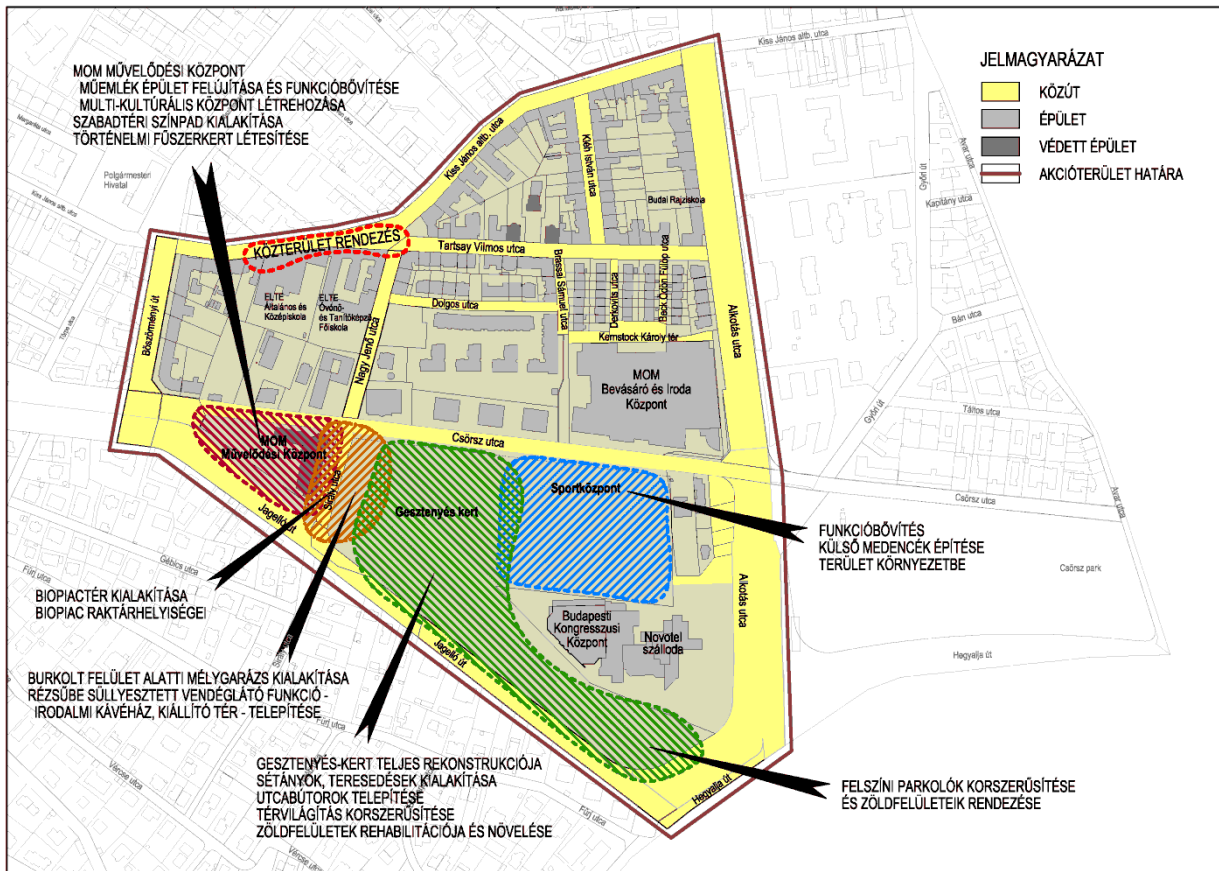
Fejlesztési célok:

- A beépítésre nem szánt részeken parkrehabilitáció keretében parkosítás, parkolóhely kialakítás, korszerűen felszerelt pihenő és játszóhelyek kiépítése, a meglévő létesítmények bővítése
- A MOM uszoda és sportközponthoz kapcsolódó nyitott medencék építése
- Biopiac korszerűsítése, földfelszín alatti raktárak építése
- A MOM művelődési központ műemlék épületének felújítása, akadálymentesítése, új közösségi funkciókkal történő kiegészítése
- MOM udvarának rendezése – szabadtéri színpad -, kertjében „történelmi fűszerkert” kialakítása
- irodalmi kávéház és kiállítóter létesítése a terepadottságokat kihasználva földtakarással a parkhoz kapcsolódóan

A fejlesztéshez 2006-ban Előzetes Akcióterületi Terv készült. A Hegyvidéki Önkormányzat a KMOP-5.2.2/B-2f-2008-0008 pályázat keretében 900.000.000 Ft támogatással a fejlesztést sikeresen megvalósította.

A fejlesztésnek köszönhetően az akcióterület környezetének kulturális és gazdasági élete fellendült, egy új városrészközpont született.

A Fejlesztés során a Budapest Kongresszusi Központ előtti szabadtéri parkoló nem került felújításra.

8. ábra: MOM - Gesztenyéskert kulturális, sport és szabadidő negyed

Forrás: IVS

A FEJLESZTÉS TÁRSADALMI-GAZDASÁGI HATÁSA

A **MOM Kulturális központ** 1951-ben épült Bauhaus stílusú épülete felújítása során egy modern, 21. század technikai igényeit szolgáló, korszerű épületegyüttes került létrehozásra. Az intézmény a megújult környezetben a közösségi színterek működtetését, a magyar kultúra- és néphagyományok ápolását, a művészeti képzést, a kerületben működő alkotói közösségek segítségét, a minőségi kultúrához való hozzáférés biztosítását, a közkultúra támogatását, a kultúra és műveltség iránti igény fenntartását tartja feladatának.

A Hegyvidéki Önkormányzat által alapított és támogatott MOM Kulturális Központ Kiemelten Közhasznú Nonprofit Kft. minden korosztály számára magas színvonalú prózai-, zenés-, táncszínházi produkciókat, komoly-, és könnyűzenei koncerteket, filmet, ismeretterjesztő-, művészettörténeti-, mozgásos programokat, a legkülönbözőbb tematikájú klubokat, tanfolyamokat kínálja. A közművelődési tevékenység mellett megújult teremléti és egyéb szolgáltatásokat biztosít üzleti partnerek számára. A beruházást követően megújult a színháztermi eszközpark, a nézőtér igény szerint vízszintbe hozható, a felújított, műemléknek minősülő ülések mozgatásával egy közel hatszáz négyzetméteres egysíkú terem alakítható ki, mely alkalmas fogadások, bálók, teremsport események, kiállítások befogadására is. A hang- és fénypark közel háromszorosára bővült, a díszlet- és kellékmozgatáshoz akadálymentes folyosók kerültek kialakításra. A Kulturális Központ hangulatos büféje, valamint gyönyörű, ligetes, kertbe nyíló terasszal került kialakításra. Az épület fűtését és hűtését a szennyvízrendszerből nyert hőmennyiséggel biztosítják.

A MOM Kulturális Központ Nonprofit Kft. látogatottsági adatai, értékesítési szolgáltatásaira vonatkozó adatai az Emberi Erőforrások Minisztériuma Kulturális Statisztikai Rendszerben szerepeltetett információk alapján kerültek összeállításra (kivéve, ahol ezt külön van megjelölve):

	2013	2014
összes látogatói létszám	212.496 fő	244.399 fő
üzleti célú teremlélet (konferenciák, gálaesemények, partnertalálkozók, bálók, iskolai rendezvények)	206 alkalom, 92.878 fő	157 alkalom, 49.100 fő
rendszeres művelődési formák	6 csoport, 396 résztvevő, 273 foglalkozás	19 csoport, 830 résztvevő, 491 foglalkozás
ismeretterjesztő előadás	67 alkalom, 12.540 résztvevő	114 alkalom, 42.110 résztvevő
rendezvények, kiállítások, műsorok	231 alkalom, 80.660 résztvevő	296 alkalom, 101.660 résztvevő
egyéb szolgáltatás (tanácsadás, információs szolgáltatás, közös programok, projektek előkészítése)	8400 elért személy	30.080 elért személy
értékesített jegyek (interticket rendszer alapján)	47.973 db	54.441 db

A **Biopiac** a felújításnak köszönhetően dupla akkora területen, szilárd burkolattal, könnyebb közlekedési lehetőséggel, akadálymentesített környezetben, várja a vásárlókat minden szombaton 6,30 és 13,00 között. A vásárlók kényelmét 100 férőhelyes parkolóház szolgálja. Az Ökopiacon található egy kifejezetten magyar rész: 17 üzletből álló boltsor, amely félig fedett vevőtérrel rendelkezik, valamint az azzal szemben

lévő 20-25 sátras hely, ahol javarészt magyar termékeket lehet kapni. Az Ökopiac többi részén átlagosan további 40 egységesen fehér sátorból történik az árusítás. A kínálat rendkívül széles: vegyes zöldség és (déli) gyümölcs, (kecske) tej, túró, tejföl, sajtok, méz, füstölt- és tőkehús, valamint további húсарu, lekvárok, ivólevelek, csírák, import csomagolt biotermékek, szárazélelmiszer, minimális mennyiségben kozmetikumok, savanyúságok, savanyított termékek, továbbá kézműves termékek, könyvek, kiadványok stb. kaphatóak. Mindemellett lehetőség van meleg étkezésre, forró italok (kávé, tea, forró csoki) fogyasztására. Az Ökopiac egyik szegletében kaptak helyet és színesítik a termékkínálatot a kézműves termékeket árusítók. A Biopiac forgalmáról pontos adatszolgáltatás nem áll rendelkezésre.

Az Önkormányzat további célja az akcióterület kulturális szerepének további növelése.

A MOM Sport Uszoda és Sportközpont 13.000 nm alapterületén, 1800 nm-es sportcsarnok, 106 nm-es balett terem, wellness részleg, uszoda, kültéri műfüves pálya, beltéri pálya, 3 beltéri medence és egy kültéri versenymedence található.

A látogatók száma:

	<u>2013</u>	<u>2014</u>
	(10 hó)	(12 hó)
uszodai belépések	218.540	256.200
Műfüves pálya, sportcsarnok balett terem belépések		
átlag 10 fővel	12.580	30.640
+KLIK		
<u>Rendezvények és egyéb</u>	<u>25.000</u>	<u>53.500</u>
<u>Összesen</u>	<u>256.120</u>	<u>340.340</u>

A fejlesztés az IVS-ben tervezett gazdasági és társadalmi hatásokat, gazdaági fejlesztési mutatóknak megfelel. A XII. kerületben egy új városi alközpont született.

2. BÖSZÖRMÉNYI – MÁRVÁNY UTCA ÉS KÖRNYEZETE

Komplex közterületrendezési, épületfejlesztési és funkcióbővítő városrehabilitáció

Hegyvidék „főutcájának” kialakítása. A meglévő értékek megújítása, melyhez a területen található intézmények, üzletek, vendéglők a természeti és épített környezet, a központi elhelyezkedés egyedülálló lehetőséget jelentenek.

Az utcák teljes rekonstrukciója, sétáló felületek kialakítása, „kiülős teraszok” lehetőségének megteremtése. A szigetszerűen megjelenő zöldterületek, a színvonalas utcabútorok, kisebb szobrok, térplasztikák elhelyezése, a lakosság számára vonzó élettér kialakítása.

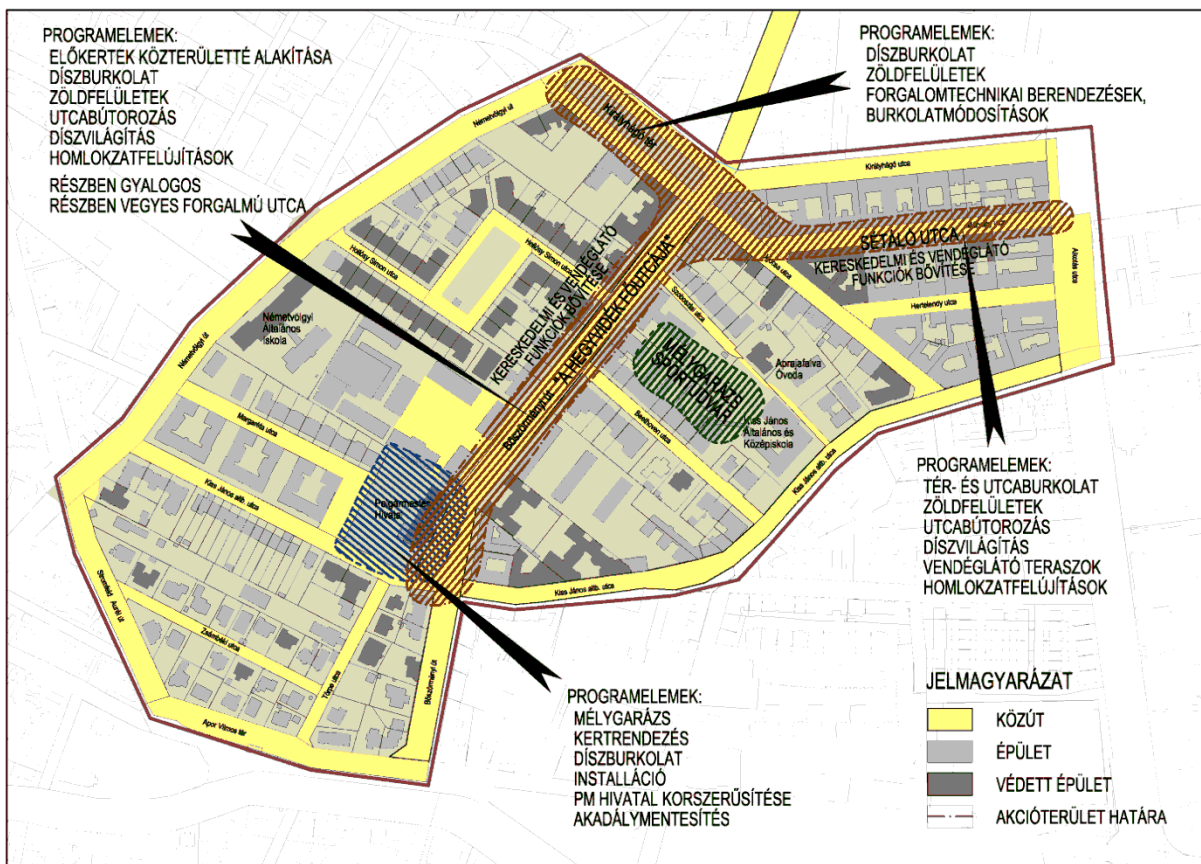
A sétáló utcát határoló térfalak, a környező épületek homlokzatainak felújítása, különös tekintettel a már védett vagy védelemre javasolt épületekre.

Boltok, üzletek fejlesztése, funkcióbővítés, új szolgáltatásokkal, vonzó, megújult építészeti és természeti környezet, közterületek akadálymentesítése.

Az akcióterületen található Polgármesteri Hivatal épületének korszerűsítése, bővítése, az ügyfélfogadás tereinek színvonalas kialakítása, valamint a hivatali épület környezetének rendezése, a „kis tér” átépítése, a parkolási problémák megoldása térszint alatti teremgarázzsal.

A fejlesztés nem valósult meg.

Időközben a fejlesztési terület központja eltolódott. Jelenleg a Polgármesteri Hivatal és környezete, valamint a Böszörményi út Királyhágó tér és Apor Vilmos tér közötti szakasza a fejlesztési célja.

9. ábra: Böszörményi – Márvány Utca és környezete

Forrás: IVS

A FEJLESZTÉS TÁRSADALMI-GAZDASÁGI HATÁSA

A fejlesztés nem valósult meg.

Az akcióterületen a KEOP-5.3.0/A/09-2009-0032 pályázat keretében a "Budapest XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Polgármesteri Hivatala épületének energia-hatékonyság növelése nyílászáró-cserével" fejlesztés nyert támogatást 25.068.750 Ft értékben.

A területen lakókkal folytatott egyeztetések során a területi fejlesztések prioritása megváltozott. A Királyhágó tér időközben rendezésre került, a tervezett forgalomváltozást a helyi lakosok nem támogatják. A Margaréta parkban lévő játszótér az Önkormányzat felújította. A tervezett mélygarázsok építése a gazdasági környezet változása miatt nem aktuális. Az akcióterület fejlesztési igényei megmaradnak, az egyes projektek térbeli elhelyezkedése és tartalmi elemei változtak.

3. VÁROSMAJOR ÉSZAK-KELETI ZÓNÁJÁNAK FUNKCIÓBŐVÍTŐ VÁROS-REHABILITÁCIÓJA

a Városmajori park megújítása – új élményelemek telepítése: kaland vízi játszótér, tematikus, oktatási célú kert -, a meglévő attrakciók kiegészítése funkcionálisan differenciált új tér- és kertelemekkel, stb. -, a nem illeszkedő funkcióktól történő megtisztítás,

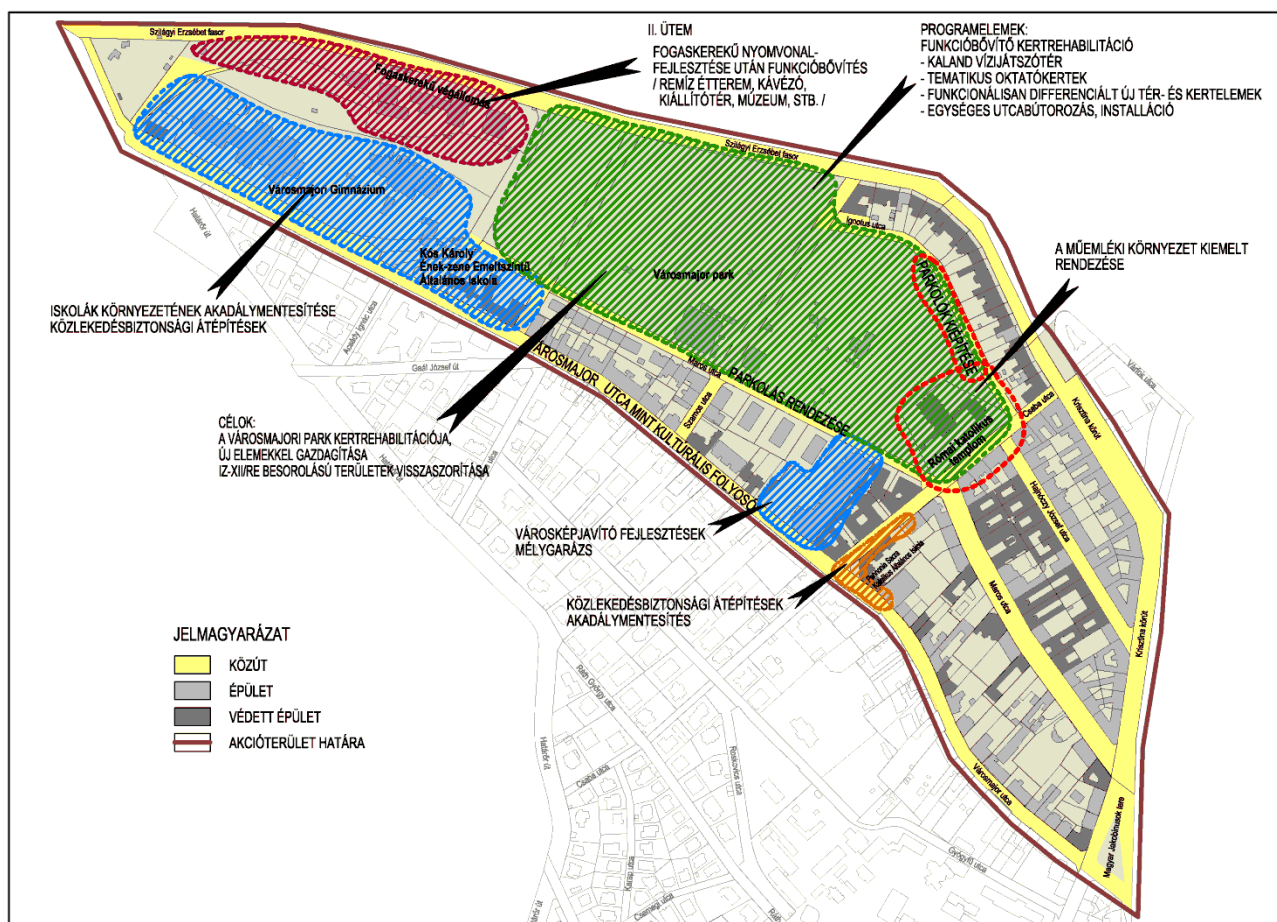
déli zónájának műemléki templom-együttese és környezete rendezése,

parkolóhelyek kialakítása, közterületi rendezések, egységes utcabútorozás, akadálymentesítés,

az iskolák, óvodák környezetének közlekedésbiztonsági átépítése,

a városképi szempontból nem környezetbe illeszkedő MATÁV épület tömegének és megjelenésének javítása.

A fejlesztés egyes elemei megvalósultak. A Városmajori park megújult, a közterület rendezés és a közlekedésbiztonsági fejlesztések megvalósultak. A templom környezete és a MATÁV székház homlokzataiban nem történt beavatkozás, mivel ezekre a fejlesztésekre az Önkormányzat csak közvetett ráhatással rendelkezik.

10. ábra: Városmajor észak-keleti zónájának funkcióbővítő város-rehabilitációja

Forrás: IVS

FEJLESZTÉS TÁRSADALMI-GAZDASÁGI HATÁSA

A megvalósult fejlesztés beváltotta a tervezett társadalmi és gazdasági hatásokat és hozzájárult az IVS jövőképeben megfogalmazott célkitűzések megvalósításához.

Budapest budai oldalának legnagyobb kiterjedésű, központi elhelyezkedésű közterületei zöldfelület a Városmajor, amelynek funkcióbővítő fejlesztése elkezdődött ezen tervezési ciklus alatt. A fejlesztések hatására a természeti környezet minősége, közbiztonsága javult, az ingyenes sportolásra alkalmas területek és az önkormányzat aktív sportszervezése segít a Városmajort használók egészségi állapotának megtartásában, egészséges életmódjának fejlesztésében, és így az életminőségük javításában. A meg nem valósult projektek miatt a terület azonban további fejlesztésre szorul, hogy méltó helyét betölthesse Budapest és a kerület lakosainak életében

Az IVS stratégiai fejezetében került rögzítésre Hegyvidék hosszú távú jövőképe, melynek főbb célkitűzései:

- *ÉLETMINŐSÉG JAVÍTÁSA – A KVALIFIKÁLT LAKOSSÁGOT MEGTARTÓ ÉLETKÖRNYEZET ÉS ÉLETLEHETŐSÉGEK BIZTOSÍTÁSA*
- *TUDÁSGAZDASÁG ERŐSÍTÉSE – FENNTARTHATÓ ÉS VERSENYKÉPES HELYI - ITT LAKÓ, ILLETVE ITT TEVÉKENYKEDŐ – TERCIER SZÉKTOR ERŐSÍTÉSE, GAZDASÁGI SZEREPÉNEK NÖVELÉSE*
- *INTÉZMÉNYRENDSZER SZÍNVONALÁNAK JAVÍTÁSA – MAGAS SZÍNVONALÚ SZOLGÁLTATÓ - TUDOMÁNYOS, KULTURÁLIS, REKREÁCIÓS ÉS ADMINISZTRATÍV - INTÉZMÉNYRENDSZER MŰKÖDTETÉSE*

A jövőkép elérése érdekében megfogalmazott célkitűzések, a célok hierarchiája:

- *I. PRIORITÁS: KOMFORTOS KERÜLET:* Az épített és természeti környezet minőségének javítása, műszaki infrastruktúra fejlesztése.
- *II. PRIORITÁS: MŰVELT KERÜLET:* A vállalkozások kerületben való letelepedésének ösztönzése, kerületi jogszabályok stabilizálása a vállalkozói kedv növelése érdekében.
- *III. PRIORITÁS: INNOVATÍV KERÜLET:* A helyi tudás-gazdaság verseny- és jövedelemtermelő képességének javítása
- *IV. PRIORITÁS: VENDÉGVÁRÓ KERÜLET:* Tervszerű, adottságokkal harmonizáló turisztikai fejlesztések: rekreációs, konferencia és rendezvény turizmus, stb..
- *V. PRIORITÁS: SZOLGÁLTATÓ ÉS GONDOSKODÓ KERÜLET:* A kerület ellátó- és szolgáltatási rendszerének fejlesztése.

TOVÁBBI FEJLESZTÉSEK

1. FOGASKEREKŰ VASÚT NYOMVONALÁHOZ KAPCSOLÓDÓ FEJLESZTÉS

- A fogaskerekű vasút nyomvonalának meghosszabbítása mindkét irányban: a déli végállomástól a Széll Kálmán térig, a Széchenyi hegytől pedig a Normafaig.
- Új szerelvények üzembe helyezése
- Megállóhelyek és új kapcsolódó épületek építése. A jelenlegi végállomás ipari műemlék épületének funkcióbővítése.
- A fejlesztés megvalósulásának irányába hat, hogy a BKK a Széll Kálmán tér átépítésénél a Fogaskerekű bevezetésének lehetőségét biztosítja. További megerősítés, hogy a BKK 2014-ben elkészítette a Fogaskerekű meghosszabbításának hatástanulmányát.

- A 294/2013. (VII. 26.) Korm. rendelet a Normafa Park történelmi sportterület nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánítása során, az érintett ingatlanok között a Fogaskerekű fejlesztésével érintett ingatlanokat is felsorolja .
- A Normafa Park Történelmi sportterületről szóló 2013. évi CXLVIII. törvény az fejlesztéssel érintett ingatlanokat tartalmazza.

2. ZUGLIGET, VOLT LÓVASÚT ÁLLOMÁS MŰEMLÉKI ÉPÜLETÉNEK ÉS KÖRNYEZETÉNEK REHABILITÁCIÓJA

- Az épület tradíciói alapján vendéglátó egység, étterem kialakítása
- Turisztikához kapcsolódó funkcióbővítés
- MOME - a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem - részére bemutatóterem és inkubátorház kialakítása
- A terület erdő és zöldterületi részén tájrehabilitáció, parkosítás, valamint parkolóhelyek kiépítése.
- A fejlesztés nem valósult meg. Az Önkormányzat szándékai szerint a műemlék felújítása továbbra is cél. Az épületben a Helytörténeti gyűjtemény kapna helyet.
- A 294/2013. (VII. 26.) Korm. rendelet a Normafa Park történelmi sportterület nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánítása során, az érintet ingatlant tartalmazza.
- A Normafa Park Történelmi sportterületről szóló 2013. évi CXLVIII. törvény az ingatlant tartalmazza.

3. NORMAFA KOMPLEX REHABILITÁCIÓJA

- Parkolóhelyek, szociális blokkok, illemhelyek, melegedők, vendégfogadó helyiségek, valamint az információs rendszer kialakítása.
- A történelmi sípályák revitalizációja, sífelvonó, korszerű pályakarbantartó létesítmények telepítése.
- A minőségi sportolási lehetőség biztosítása
- A terület lakosságát zavaró forgalom csökkentése és a területi terhek csökkentése
- Idegenforgalmi, turisztikai, ellátásjavító intézkedések
- Tájrehabilitáció keretében sípálya-rekonstrukció, parkosítás
- Parkolóhely kialakítás
- Korszerűen felszerelt pihenő és játszóhelyek kiépítése
- A fejlesztés nem valósult meg, a fejlesztési elemek módosultak. Az Önkormányzat célja a lakossággal egyeztetett új fejlesztési célok meghatározása és ezek megvalósítása.
- A 294/2013. (VII. 26.) Korm. rendelet a Normafa Park történelmi sportterület nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánította.
- A fejlesztéshez kapcsolódik a Normafa Park Történelmi sportterületről szóló 2013. évi CXLVIII. törvény.
- Az Önkormányzat megbízásából 2014. év végére elkészült a terület Natura2000 vizsgálata és hatásbecslése. Elkészült a terület erdészeti, dendrológiai és tájrendezési vizsgálata, valamint a terület épületkatasztere. Jelenleg folyik Normafa területére a Megvalósíthatósági tanulmány készítése.

4. THOMÁN ISTVÁN UTCAI IPAROSÍTOTT TECHNOLÓGIÁVAL ÉPÍTETT, 10 SZINTES LAKÓTELEP REHABILITÁCIÓJA, FEJLESZTÉSE

- Thomán „lakótelep” rehabilitációja
- A környezethez képest markánsan kiugró zsúfoltság, népsűrűség miatt egy a környezetétől elütő minőséget képvisel a városrészben, melynek mérséklése a cél.
- Épületrehabilitáció – szerkezet-megerősítés, hőszigetelés, nyílászáró csere, gépészeti felújítás, stb. -, látványjavítás, parkolási lehetőségek biztosítása,
- A zöldfelületek klimatizációs hatásának fokozását elősegítő megújítása,
- Ellátást javító kisüzletek elhelyezése, illetve alközpontfejlesztés
- A fejlesztés nem valósult meg. Az Önkormányzat nem tervezi a megvalósítást.

Az IVS antiszegregációs terv című fejezete szerint a 2008-es KSH adatok alapján a kerületben nem található olyan terület, mely megfelelne a tényleges szegregátum feltételeinek. A fejezet foglalkozik a lakosság demográfiai összetételének változásaival, az életminőséget befolyásoló feltételek változásaival, vizsgálja a népesség kor szerinti megoszlását, valamint a társadalombiztosítási ellátások folyósítását a kerületben. Bemutatja a gyermekétkeztetés megoldásainak módjait, az egyéb szociális szolgáltatásokat és a szociális szolgáltatások iránti igények alakulását.

Az IVS ismerteti a Város-rehabilitációs célok elérését szolgáló nem fejlesztési jellegű tevékenységeket. Bemutatásra kerül a kerület marketing tevékenységének cél és eszközrendszere, a célcsoportok meghatározása. Az IVS nagy hangsúlyt helyez a Partnerségi rendszer kialakításának kidolgozására. Végül a településrehabilitációs tevékenységek megvalósításához kapcsolódó szervezeti átalakítások meghatározása történik.

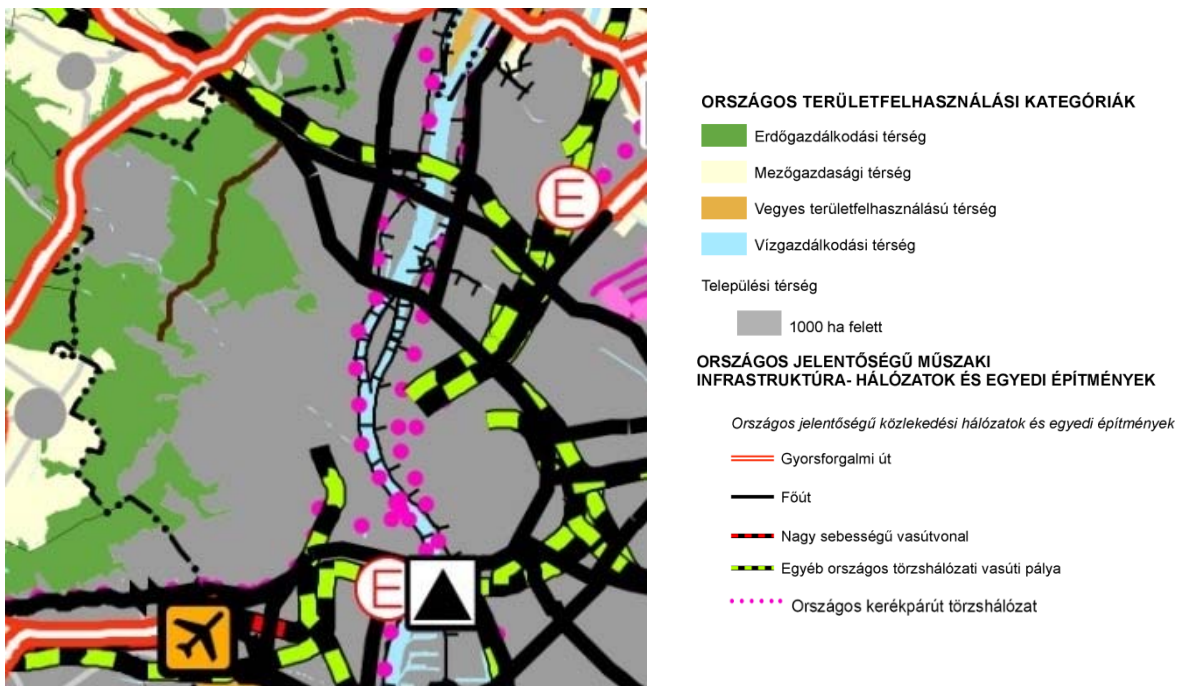
1.2.4. A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló – módosított – 1996. évi XXI. törvény szerint a területrendezés feladata különösen „a környezeti adottságok feltárása és értékelése; a környezet terhelését, terhelhetőségét és a fejlesztési célokat figyelembe vevő területfelhasználásnak, az infrastrukturális hálózatok területi szerkezetének, illetve elhelyezésének – az ágazati koncepciókkal összhangban történő – megállapítása, az országos és térségi, továbbá a területrendezéssel kapcsolatos településrendezési célok összehangolása.”

Budapestet – ennek megfelelően Hegyvidéket is – érintő területrendezési tervek:

- az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény (OTrT),
- a Budapesti agglomerációra vonatkozó kiemelt térség területrendezési tervéről szóló 2005. évi LXIV. törvény (BATrT).

Országos Területrendezési Terv – OTrT

11. ábra: OTrT Szerkezeti Tervlap kivonata (Forrás: http://gis.teir.hu/rendezes_otrt_tr_2013/)

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény 2. sz. mellékletét képező „Ország Szerkezeti Terve” c. tervlapja alapján a XII. kerület 1000 ha feletti települési térség és erdőgazdálkodási térség területfelhasználási kategóriába sorolt.

A törvény további, Hegyvidéket érintő mellékletei (kivágatok az 1. sz. mellékletben):

3/1. sz. melléklet – Az országos ökológiai hálózat övezete

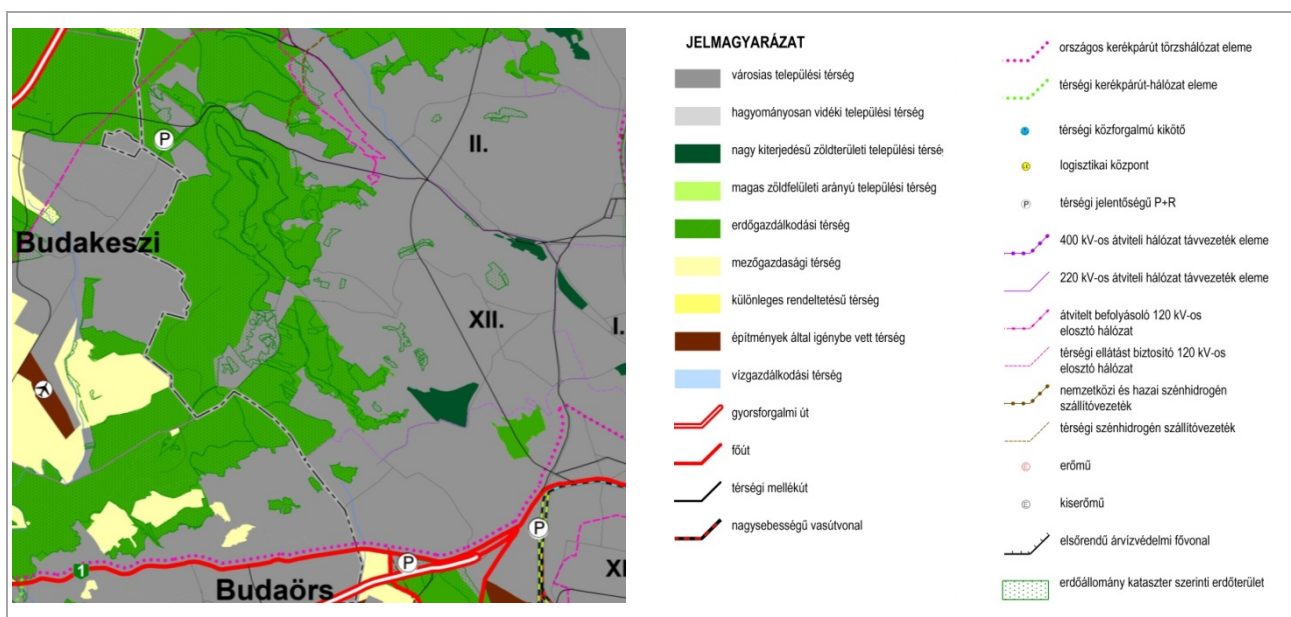
3/4. sz. melléklet – Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete

3/5. sz. melléklet – Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete

3/6. sz. melléklet - Világörökségi és világörökségi várományos terület övezete: a kerület egésze

3/7. sz. melléklet - Országos vízminőség-védelmi terület övezete

3/9. sz. melléklete - Kiemelt fontosságú honvédelmi terület övezete: a kerület egésze

Budapesti Agglomeráció Területrendezési Terv – (BATrT)12. ábra: BATrT Szerkezeti Tervének kivonata (Forrás: http://gis.teir.hu/rendezes_bp_agglo/)**Térségi Szerkezeti Terv területfelhasználási kategóriái Hegyvidéket érintően:**

Városias települési térség

Nagy kiterjedésű zöldterületi települési térség

Erdőgazdálkodási térség

BATrT. Szerkezeti Terve által megjelölt, Hegyvidéket érintő további elemek:

térségi jelentőségű P+R

térségi ellátást biztosító 120 kV-os elosztó hálózat

erdőállomány kataszter szerinti erdőterület

BATrT. Övezeti tervének Hegyvidéket érintő mellékletei (kivágatok a 2. sz. mellékletben):

3.1. sz. melléklet – Magterület övezete

3.3. sz. melléklet – Puffer terület övezete

3.5. sz. melléklet – kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete

3.6. sz. melléklet – erdőtelepítésre alkalmas terület övezete

3.9. sz. melléklet – Országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete

3.11. sz. melléklet – világörökség és világörökség-várományos terület övezete

3.12. sz. melléklet – Történeti települési terület övezete

3.13. sz. melléklet – kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete

3.14. sz. melléklet – felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területe övezete

3.15. sz. melléklet – ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezete

3.18. sz. melléklet – földtani veszélyforrás területének övezete

3.19. sz. melléklet – vízerózióknak kitett terület övezete

3.22. honvédelmi terület övezete

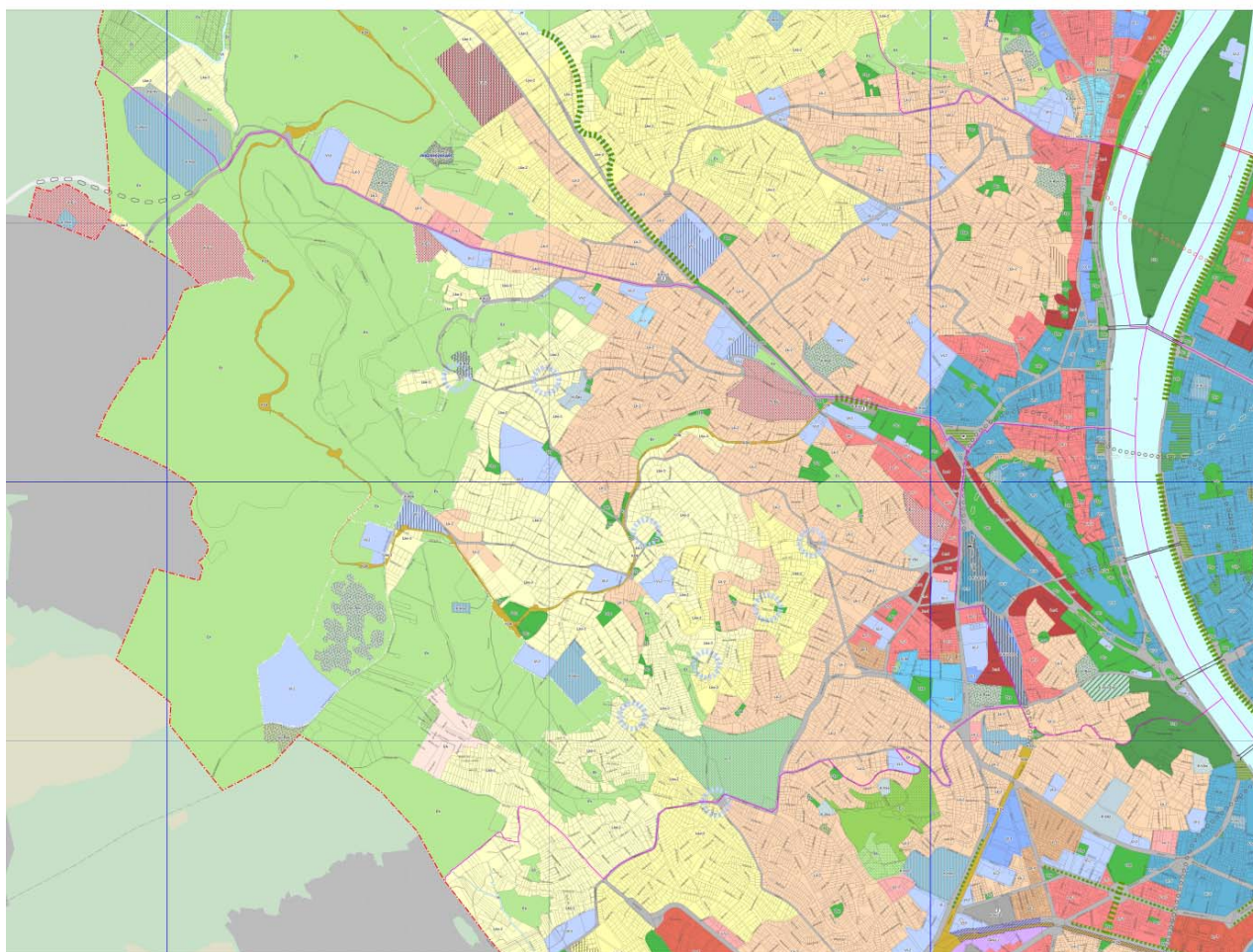
1.2.5. A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVEINEK – HEGYVIDÉK FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ – VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI

XII. kerület a hegyvidéki zóna részeként közigazgatási szempontból szomszédos az I., II. és XI. kerületekkel, valamint Budakeszivel és Budaörssel.

A fővárosi kerületekre vonatkozóan a Fővárosi Közgyűlés 50/2015. (I.28.) Kgy. határozatával elfogadott Budapest főváros településszerkezeti terve (továbbiakban: TSZT 2015) hatályos.

„Budapest főváros kétszintű önkormányzata (a főváros önkormányzati rendszere) a fővárosi és a kerületi szintű önkormányzatokból áll.” (Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény)

Minden fővárosi kerületben települési önkormányzat működik, melynek feladata a helyi településrendezési szabályok megalkotása a *FŐVÁROSI TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV* alapján.

13. ábra: TSZT 2015 kivonat

I. KERÜLET

A kerület a Krisztina körút, Alkotás utca, Győri út, Avar utca, tulajdonképpen a Déli pályaudvar mentén kapcsolódik a XII. kerülethez. A Déli pályaudvar - mely *„jelentős változással érintett terület”* – fejlesztése, környezetének rendezése a XII. kerület szempontjából - közelsége, elhelyezkedése miatt – fontos, jelentős szerepe van, lesz a kerület kiszolgálásában. A változást a TSZT 2015-ben szereplő többszintes területfelhasználás teszi lehetővé, mely szerint a terület elsősorban *„közlekedéshez kapcsolódó épületek elhelyezésére szolgáló terület”*, azonban emellett lehetőséget ad a terület központi szerepéhez méltóan *„városközponti terület”* és *„Intézményi, jellemzően zártosított beépítésű terület”* kialakítására is.

II. KERÜLET

A kerület a XII. kerületet északról határolja. A két kerület a Szilágyi Erzsébet fasor és Budakeszi út mentén határos. Fizikailag a II. kerületben található, de közlekedési és tömegközlekedési csomóponti helyzete miatt fontos szerepe van a XII. kerületben is a – három kerület (I., II., XII.) találkozásánál elhelyezkedő - Széll Kálmán tér fejlesztésének. A TSZT 2015 kivonaton a tér mint *„a zöldfelületi rendszer részét képező városi terek a belső zónában”* jelöléssel szerepel. A térnek egész Buda központjaként kiemelt jelentősége van, éppen ezért fontos a terület közlekedési, kiskereskedelmi fejlesztése, közterületi rehabilitációja.

XI. KERÜLET

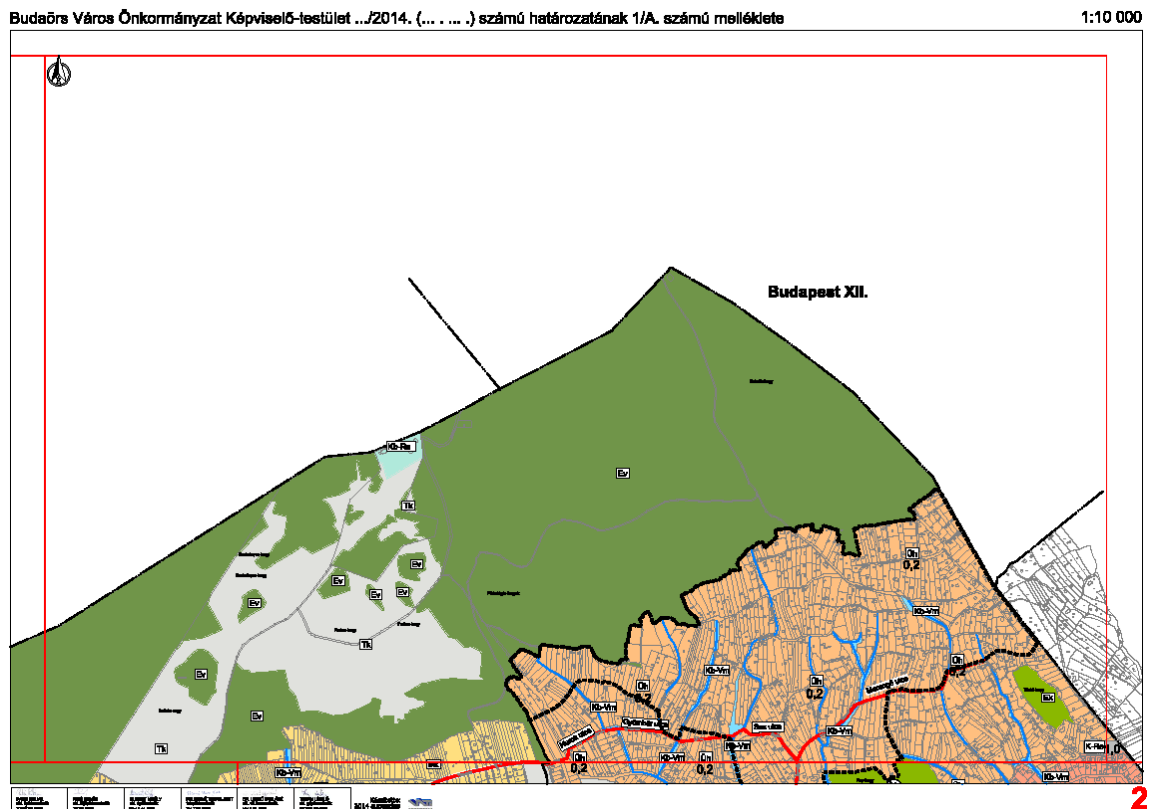
A XII. kerületet délről határoló kerület a Hegyalja út, Meredek utca, Hegyalja út, Németvölgyi út, Érdi út, Farkasréti tér, Törökbálinti út, Irhás árok, Kakukkhegyi erdősor nyomvonalon kapcsolódik a Hegyvidékhez. A két kerület határán található a Farkasréti tér, mely *„kertvárosias környezetben intézményi területek irányadó meghatározása”*, így mindkét kerületre ható fejlesztési lehetőség.

A TSZT 2015 által meghatározott közlekedési infrastruktúra a kerületben egy fejlesztést irányoznak elő, mégpedig a Fogaskerekű vonalának meghosszabbítását a Normafáig.

A kerület Budapest határán kívül szomszédos Budaörssel, melyre hatályos a 267/2014. (IX.24.) számú önkormányzati határozattal elfogadott Településszerkezeti terv és Budakeszivel, ahol a 90/2002. (V.30.) számú önkormányzati határozattal elfogadott Településszerkezeti terv él.

BUDAÖRS

Budaörs a XII. kerületet dél-nyugatról határolja. A területére vonatkozó TSZT-nek nincs a XII. kerület fejlesztését befolyásoló eleme. A két terület leginkább erdőterülettel, kisebb részben Budaörs területén hétvégiházás üdülőterülettel csatlakozik.

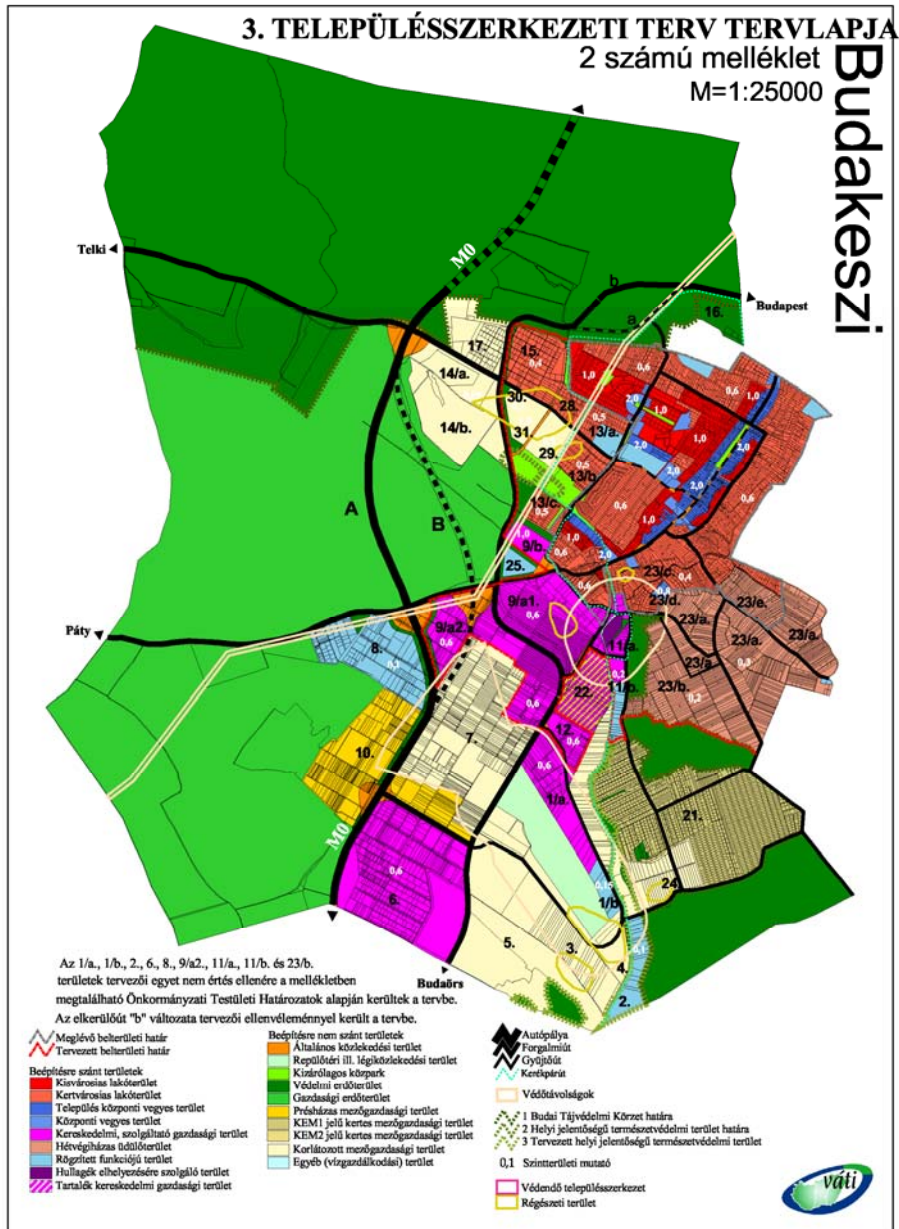
14. ábra Budaörs TSZT kivonat

BUDAKESZI

A település a XII. kerületet nyugatról határolja. A határ mentén a XII. kerületben erdő található, azonban Budakeszi területére vonatkozó TSZT egészen a közigazgatási határig terjedően beépítésre szánt terület, kertvárosias lakó, hétvégi házas üdülő, kis részben központi vegyes terület. A kijelölt és már részben megvalósult beépítésre szánt terület folyamatos problémát vet fel a két önkormányzat között, mivel a területek megközelítése nem megoldott, egészen a közigazgatási határig magán telkek húzódnak, közterület kialakítását a XII. kerület területén szeretnék megoldani.

A XII. kerületet érintő további elem a települést elkerülő, főutcát tehermentesítő út, melynek északon a TSZT két változatot tartalmaz. Egyik a Vadasparkon keresztül – mely tervezői támogatás nélkül került a tervbe -, a másik a belterülethez közelebb helyezkedik el, majd mindkettő Budapestre vezet. Budapestre jelenleg hatályos TSZT 2015 tartalmazza ezt az átkötést, mint „*távlati közúti fejlesztés közelítő nyomvonala felszínen, vagy alternatív nyomvonal*”, azonban a kerület szabályozási tervében még nem szerepel.

A település TSZT-jének leírásában szerepel továbbá egy második kapcsolat megteremtése Budapesttel, mégpedig Budakeszi zártkerti területei felől, a XII. kerületben a Konkoly-Thege Miklós útra rákötéssel. Azonban a kerület szabályozási terve ennek a közterületnek „*helyi jelentőségű gyűjtőút, szerkezeti jelentőségű kiszolgáló út*” funkciót szán.

15. ábra Budakeszi TSZT kivonat

1.2.6. A KERÜLET TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEINEK VIZSGÁLATA

A közelmúltban lezajlott jogszabályi változások a településrendezésben is változásokat okoztak. Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.) 14/A. § (2) bekezdés határozza meg a **fővárosi településrendezési új eszközöket**. A XII. kerületet érinti

a fővárosi településszerkezeti terv – Budapest főváros településszerkezeti terve (TSZT 2015),

a fővárosi rendezési szabályzat (FRSZ), valamint

a fővárosi kerületi önkormányzat által a fővárosi településszerkezeti tervvel, a fővárosi rendezési szabályzattal összhangban a kerület területére megállapított kerületi építési szabályzat.

Az Étv. 2. § alapján a településszerkezeti terv „a településfejlesztési koncepcióban foglalt célok megvalósítását biztosító, a település szerkezetét, a területfelhasználást és a műszaki infrastruktúra-hálózatok elrendezését meghatározó terv”.

A fővárosi rendezési szabályzat pedig „a fővárosban a településrendezés és az építés összehangolt rendjének biztosítása érdekében az országos településrendezési és építési követelményeknek, valamint a főváros településszerkezeti tervének megfelelően a területfelhasználási egységek beépítési sűrűségét, meghatározott területek beépítési magasságát, a fővárosi infrastruktúra területbiztosítását megállapító fővárosi önkormányzati rendelet, amely telekalakítási és építésjogi szabályozási elemeket nem tartalmaz”.

A kerületi építési szabályzat (KÉSZ) a „*fővárosi kerületben az építés rendjét a helyi sajátosságoknak megfelelően megállapító és biztosító önkormányzati rendelet*” és a fővárosi településszerkezeti terv és a fővárosi rendezési szabályzat alapján készül.

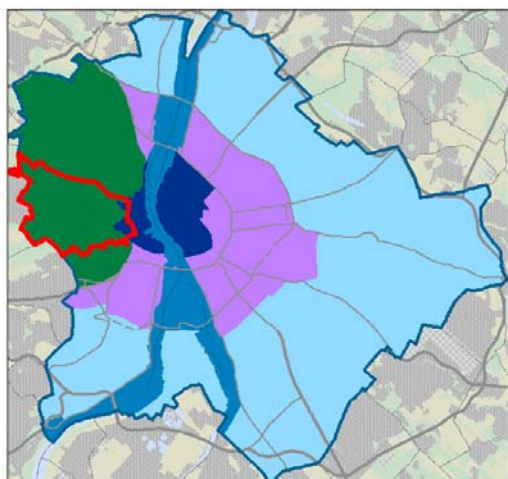
Budapest Hegyvidék XII. kerületi Önkormányzat Képviselő Testülete által a **14/2005. (VIII.10.) ök. sz. rendeletével** elfogadott **Budapest Hegyvidék XII. kerület Városrendezési és Építési Szabályzata** még a korábbi fővárosi tervi környezetben, korábbi jogszabályi háttér alapján készültek. A szabályzat felülvizsgálatát (KÉSZ készítése) az új tervezési környezetben az Önkormányzat a következő években tervezi.

Budapest főváros településszerkezeti terve (TSZT 2015) és Fővárosi rendezési szabályzat (FRSZ)

Budapest új településszerkezeti terve (a rendezési szabályzattal együtt) a főváros teljes közigazgatási területére készült, 2015. január 28-án fogadta el a Fővárosi Közgyűlés. A településszerkezeti terv hosszú távra szóló terv, 10 évet meghaladó időtávlatra készült.

Budapest településszerkezeti tervének biztosítania kell a települést alkotó kerületek közös értékeinek megőrzését, a kerületi önkormányzatok érdekeinek összehangolását, a város egységes szemléletű, de területileg differenciált fejlesztését annak érdekében, hogy Budapest ne 23 kerület halmaza, hanem egy város legyen.

A TSZT által megfogalmazottakat általános, jellemzően szerkezeti típusú, és a területfelhasználással összefüggő témakörökben a TSZT leírása, az Étv. szerint meghatározandó paramétereket a Fővárosi rendezési szabályzat közvetíti a kerületi szabályozás felé a kerületi szintű előírások kidolgozásához.

16. ábra: Hegyvidék Budapest zónarendszerében
(Forrás: TSZT 2015)

Szinte a XII. kerület egész területe a hegyvidéki zónában helyezkedik el. A kerületnek csak a nagyon keleti széle, jellemzően zárt sorú, a hegyvidékre egyébként jellemző beépítéstől eltérő része tartozik a belső zónába. Ez a terület a Szamos utca, Ignótus utca, Csaba utca, Maros utca, Temes utca, Városmajor utca, Alma utca, Bíró utca, Gyógyfű utca, Kékgolyó utca, Németvölgyi út, Stromfeld Aurél út, Apor Vilmos tér, Jagelló út vonaltól keletre eső terület.

■	Belső zóna
■	Átmeneti zóna
■	Elővárosi zóna
■	Hegyvidéki zóna
■	Duna menti zóna

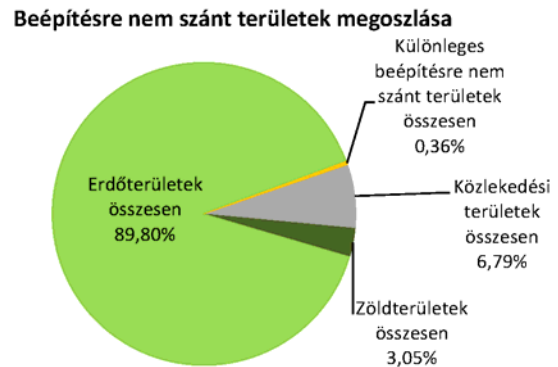
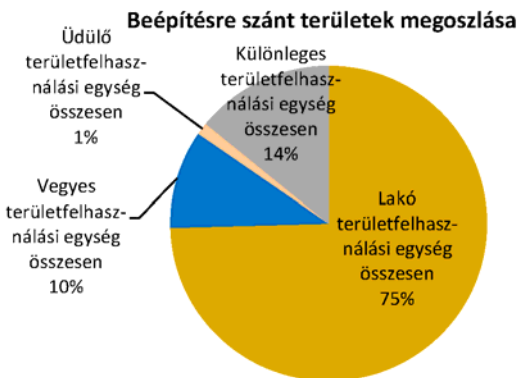
A TSZT 2015 a XII. kerület területén meghatározta a (tervezett) területfelhasználási egységeket a beépítésre szánt és a beépítésre nem szánt területeken egyaránt.

A kerület (2666,62 ha) területét majdnem egyenlő arányban teszik ki a beépítésre szánt területfelhasználási egységbe sorolt területek (52%) és a beépítésre nem szánt területek (48%). A beépítésre szánt területfelhasználási egységbe sorolt területek háromnegyede lakóterület. A beépítésre nem szánt területek jelentős részét az erdőterületek (89,80%) teszik ki.

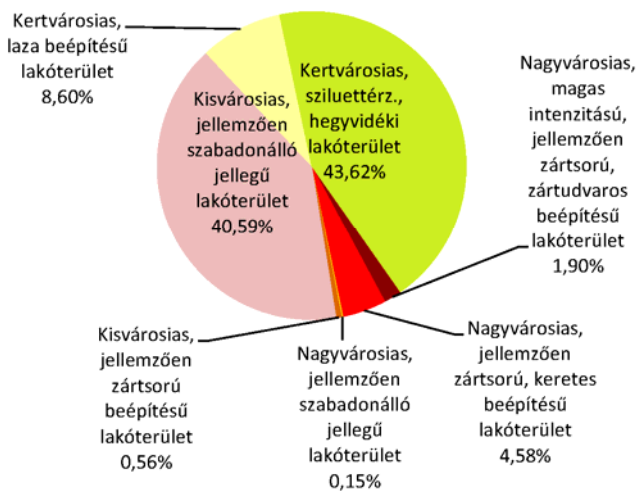
Területfelhasználási egységek megoszlása a Hegyvidéken

		ha		ha	
Lakó területfelhasználási egység			Közlekedési területek		
Nagyvárosias, magas intenzitású, jellemzően zárt sorú, zártudvaros beépítésű lakóterület	Ln-1	19,47	Közúti közlekedési terület	KÖu	68,08
Nagyvárosias, jellemzően zárt sorú, keretes beépítésű lakóterület	Ln-2	46,93	Kötőpályás közlekedési terület	KÖk	19,60
Nagyvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület	Ln-3	1,58	Közlekedési területek összesen:		87,68
Kisvárosias, jellemzően zárt sorú beépítésű lakóterület	Lk-1	5,78	Zöldterületek		
Kisvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület	Lk-2	416,34	Közkert, közpark	Zkp	39,35
Kertvárosias, laza beépítésű lakóterület	Lke-2	88,18	Zöldterületek összesen:		39,35
Kertvárosias, sziluettérzékeny, hegyvidéki lakóterület	Lke-3	447,35	Erdőterületek		
Lakó területfelhasználási egység összesen:		1 025,63	Közjóléti erdő	Ek	1 159,68
Vegyes területfelhasználási egység			Erdőterületek összesen:		1 159,68
Városközpont területe	Vt-V	0,82	Különleges beépítésre nem szánt területek		
Mellékközpont területe	Vt-M	15,76	Rekreációs célú, jelentős zöldfelületű terület	Kb-Rek	4,34
Intézményi, jellemzően zárt sorú beépítésű terület	Vi-1	1,12	Temető területe	Kb-T	0,36
Intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű terület	Vi-2	118,05	Különleges területek összesen:		4,70
Intézményi, helyi lakosság alapellátását biztosító terület	Vi-3	2,43	Beépítésre nem szánt területek összesen:		1291,41
Vegyes területfelhasználási egység összesen:		138,18			
Üdülő területfelhasználási egység					
Hétvégi házas üdülőterület	Üh	17,31			
Üdülő területfelhasználási egység összesen:		17,31			

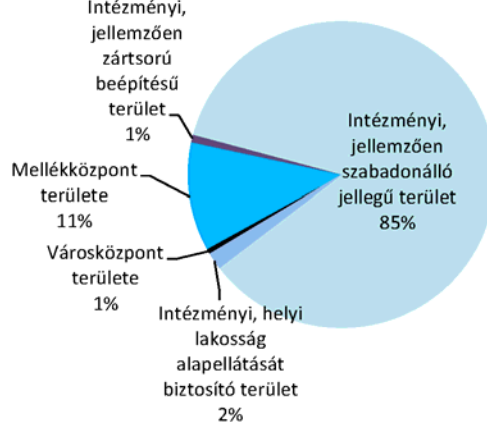
Különleges beépítésre szánt területfelhasználási egység			
Oktatási központok területe	K-Okt	3,83	
Egészségügyi terület (kórház, szanatórium, gyógyszálló, gyógyüdülő)	K-Eü	72,46	Temető területe
Nagykiterjedésű rekreációs és szabadidős terület	K-Rek	28,90	Vízkezelési területek
Honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célra szolgáló terület	K-Hon	39,67	Különleges területfelhasználási egység
Közlekedéshez kapcsolódó épületek elhelyezésére szolgáló terület	K-Közl	2,36	összesen:
			194,10
		Beépítésre szánt területek összesen	1 375,22

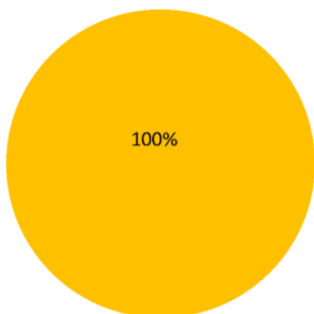
Lakó területfelhasználási egységek megoszlása

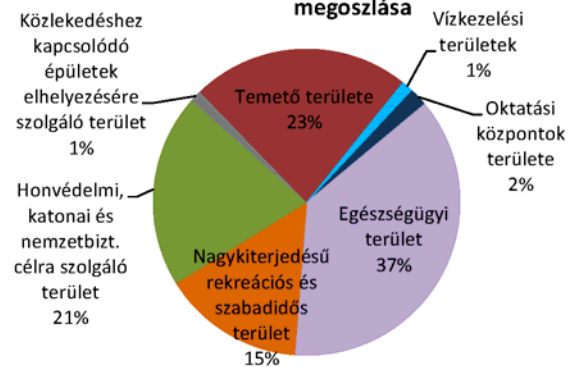
Vegyes területfelhasználási egységek megoszlása

Hétvégi házas üdülőterületek megoszlása

Különleges beépítésre szánt területfelhasználási egységek megoszlása

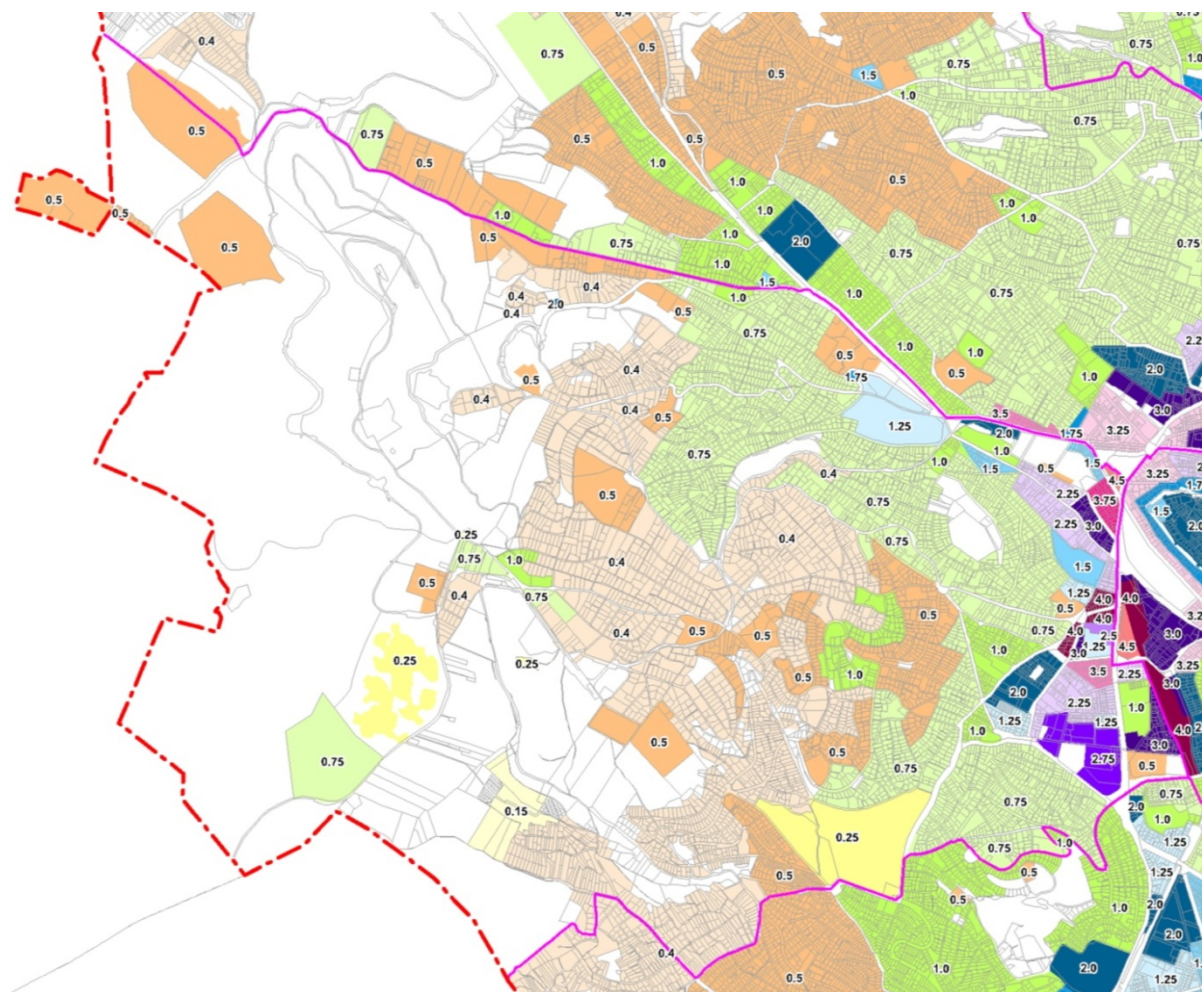
17. ábra: A területfelhasználási egységek a Hegyvidéken

Az Étv. szerint az FRSZ egyik kiemelt feladata a területfelhasználási egységek beépítési sűrűségének meghatározása. Az FRSZ szerint a beépítési sűrűség kétféle értékre tagolódik, hogy a területhasználat kiszolgálásához szükséges parkolási infrastruktúra épületen belüli biztosítása támogatott legyen. A bsá jelű általános sűrűségi érték az általánosan elhelyezhető funkciók számára, a bsp jelű parkolási sűrűségi érték viszont kizárólag az épületen belüli parkolás céljára vehető igénybe.

Hegyvidék területén a terv által meghatározott beépítési sűrűség bsá értéke a kerület csaknem egészén 0,15 és 1,0 közötti. Magasabb, akár a 4,0-4,5 értéket is eléri a kerület keleti, zárt sorú beépítésű részén, Krisztinavárosban és Németvölgy egy részén.

A TSZT számos, a kerületi terveszközben rugalmasan kezelhető elemet is tartalmaz a Szerkezeti terv tervlapjain és leírásában, amelyek részben a területfelhasználás leírásának figyelembevételére során érvényesülnek, részben maga az FRSZ tartalmaz ezekre vonatkozó rendelkezéseket, paramétereket. Ilyen például *„Kertvárosias környezetben intézményi területek irányadó meghatározása”*. Ahol a TSZT a kerületben alkalmazza ezt a jelölést, ott a nagy, összefüggő kertvárosias lakóterületeken lehetőség van intézményi építési övezet kijelölésére. A paraméterek meghatározásánál figyelembe kell venni a környező lakóterületeket, a beépítési sűrűség nem haladhatja meg az 1,5 értéket, a beépítési magasság egy szinttel lehet nagyobb a szomszédos beépítéshez képest. Hegyvidéken nyolc területen alkalmazza a TSZT ezt a jelölést:

Szent Orbán tér	Kútvölgyi út
Fodor utca – Pagony utca	Istenhegyi út – Felhő utca
Mártonhegyi út – Mártonlak utca	Zugligeti út – Harangvölgyi út
Mindszenty József bíboros tér	Farkasréti tér

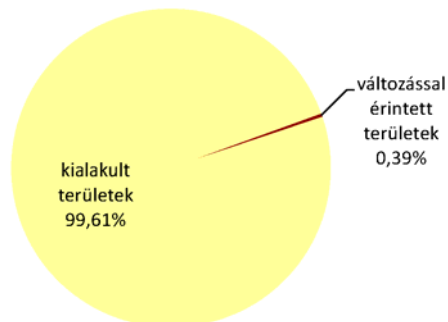

18. ábra: Hegyvidéken a beépítésre szánt területek beépítési sűrűségének bsz értékei
 Forrás: FRSZ 2. melléklet – részlet

A TSZT 2015 meghatározza a város belső tartalékterületeit, jelentős mennyiségi fejlesztési potenciállal rendelkező területeket (jelentős változással érintett területek). Ezek a területek jelenleg részben használaton kívüliek, részben alulhasznosítottak. Hegyvidéknek elenyésző területi tartalékai vannak. Ezek vegyes, valamint rekreációs és szabadidős területfelhasználási egységbe soroltak.

Hegyvidék területén infrastruktúra függvényében igénybe vehető, változással érintett terület nem található.

Jelentős változással érintett területek	Terület (ha)
Nagyterjedésű rekreációs és szabadidős terület K-Rek	2,24
Intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű terület Vi-2	5,17
Intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű terület Vi-2	3,04

19. ábra: Kialakult és változással érintett területek aránya

A TSZT 2015 közlekedés fejlesztésére vonatkozó elemeit, valamint a szomszéd kerületek, települések Hegyvidéket érintő fejlesztéseit az 1.2.5. „*a szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek – Hegyvidék fejlesztését befolyásoló – vonatkozó megállapításai*” fejezet tartalmazza.

Kerületi Városrendezési és Építési Szabályzat (KVSZ) és a szabályozási tervek (SZT)

Budapest Főváros XII. Kerület Hegyvidéki Önkormányzat Képviselő Testülete a **14/2005. (VIII.10.) ök. sz. rendeletével** fogadta el a kerület egységes városrendezési és építési szabályzatát, aminek megfelelően a kerület teljes területét egységes övezeti terv és szabályozási terv fedi le.

A 14/2005. (VIII.10.) Bp. Hegyvidék XII. ker. Ök. rendeletet a 3/2006. (III.8.), a 28/2007. (VI.18.) Bp. XII. ker. Hegyvidék Ök. rendelet, valamint a 34/2008.(XII.20.), a 30/2009.(XII.17.), a 9/2010. (III.23.), a 16/2010. (VI.30), a 23/2011. (IX.30.), a 36/2011. (XII.20.). a 14/2012. (IV.23.), a 26/2012. (VII.7.), a 31/2012. (X.3.), a 14/2013. (IV.30.), a 31/2013. (X.4.) és a 24/2014. (VII.3.) Bp. Főv. XII. ker. Hegyvidéki Ök. Kt. rendelet módosította.

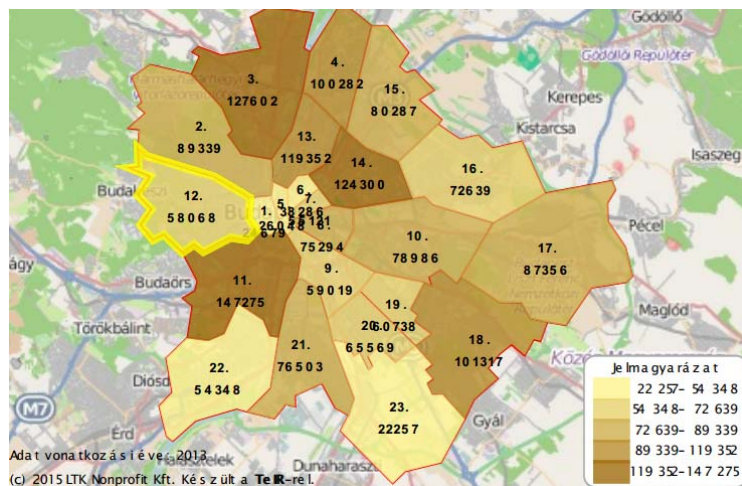
Az egységes Városrendezési és Építési Szabályzat és Szabályozási Terv a folyamatosan aktualizálásnak köszönhetően a naprakész szabályozási elemeket tartalmaz.

1.3. A XII. KERÜLET TÁRSADALMA

Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség; Térbeli, társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok; Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek)

1.3.1. DEMOGRÁFIA, NÉPESÉG, NEMZETISÉGI ÖSSZETÉTEL, KÉPZETTSÉG, FOGLALKOZTATOTTSÁG, JÖVEDELMI VISZONYOK, ÉLETMINŐSÉG

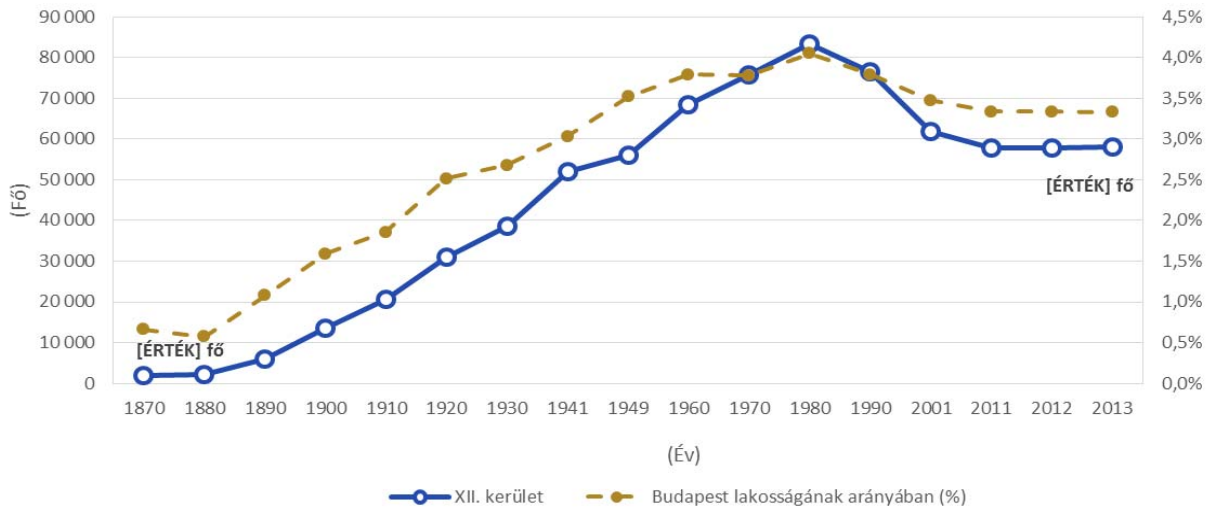
Népesség

20. ábra A budapesti kerületek népessége, 2013-ban (forrás: LTK Nonprofit Kft.)

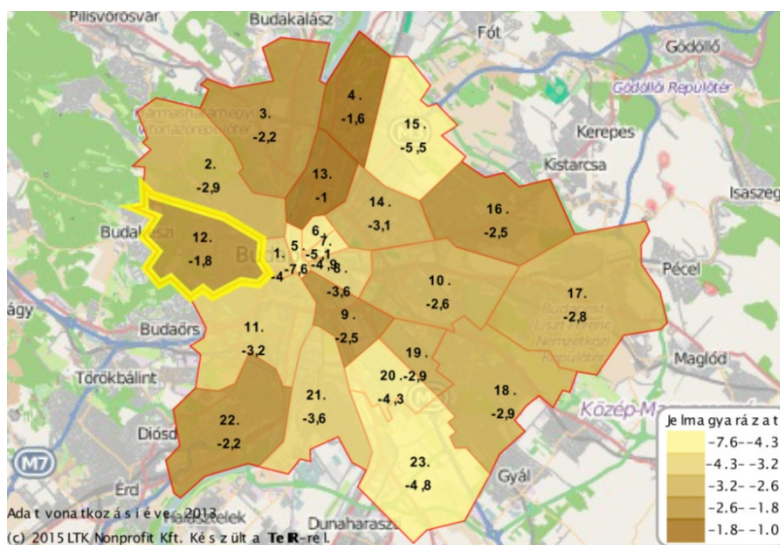
Budapest XII. kerülete a főváros kevésbé népes kerületei közé tartozik, elsősorban hegyvidéki fekvésének és alacsony beépítési sűrűségének köszönhetően. A kerület lakosság száma 1980-ban volt a legmagasabb (83.382 fő), ekkor Budapest lakosságának 4%-a élt itt. 1980-tól 2011-ig folyamatosan – mintegy 25 ezer fővel – csökkent a kerületi lakosság száma, összhangban a Budapest egészére jellemző szuburbanizációs folyamatokkal. A 2000-es évek második felétől a szuburbanizációs hullám lelassult, melynek hatására 2007 és 2011 között a Hegyvidék népességszámának csökkenése is megállt. **2012-től kezdve már folyamatos, igaz, kismértékű növekedés volt mérhető, 2013-ban 58.068 fő lakott a kerületben. Ez a kerület lakosság számának stabilizálódását mutatja.**

Az alábbi grafikonon jól látható, hogy a XII. kerület lakosságának alakulása 1870 és 1970 között lemaradással, de követi a budapesti folyamatokat.

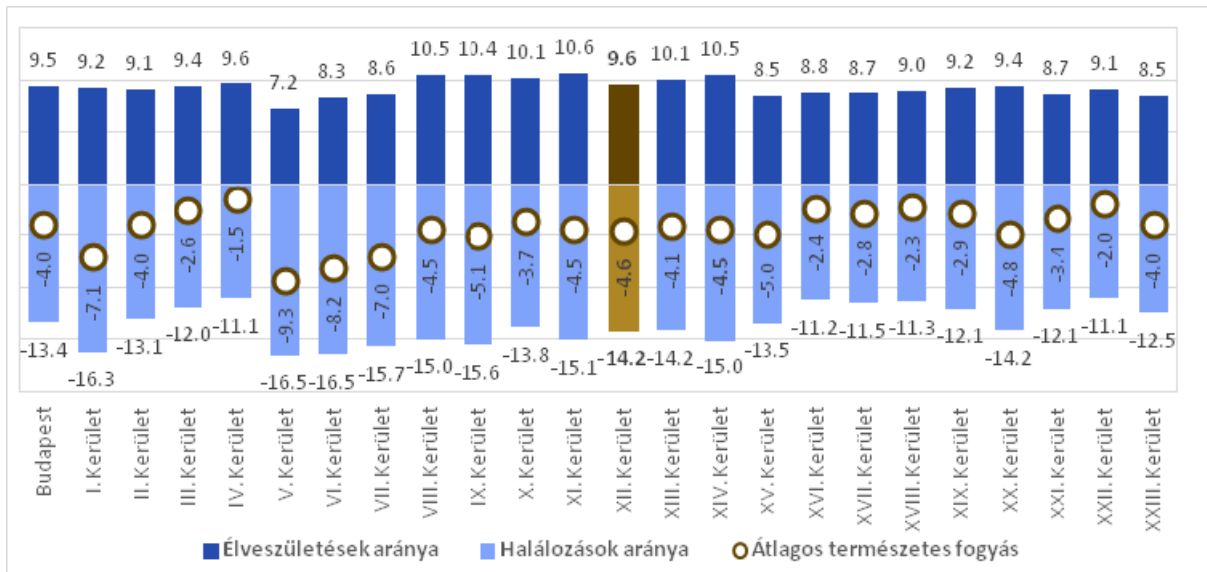
21. ábra A XII. kerület lakosságának változása a budapesti lakosságszám változás tükrében 1870 és 2013 között (forrás: KSH)

Népesedési egyenleg (természetes szaporodás/fogyás)

22. ábra A XII. kerület népesedési egyenlege kerületi összehasonlításban, 2013-ban (forrás: LTK Nonprofit Kft.)

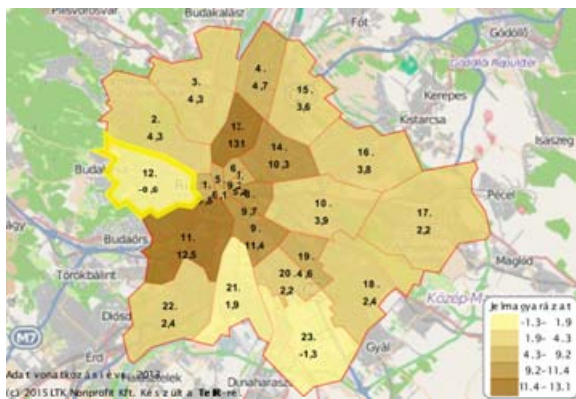
A 2000 és 2013 közötti időszakban Budapestet és a XII. kerületet **negatív népesedési egyenleg** jellemezte. A 2013-as adatok alapján, a budapesti kerületekkel összehasonlítva a Hegyvidék az átlagnál jobban teljesített e mutató tekintetében (-1,8), kizárólag a XIII. kerületben mértek a hegyvidékinél kedvezőbb népesedési egyenleget (-1).

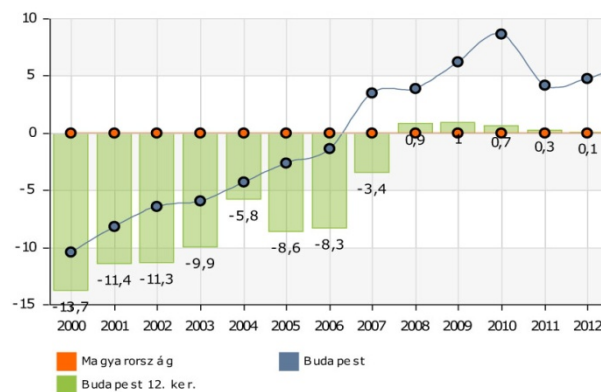
23. ábra Budapesti kerületek születési és halálozási átlaga, 2001-2013 között (forrás: KSH)

A negatív népesedési egyenlegben az **évelésületések számának csökkenése és a halálozások számának növekedése** egyaránt szerepet játszott: a XII. kerületben az átlagos természetes fogyás mutatója a 2001-2013 közötti időszakra vetítve -4,6 volt, a budapesti átlagértéknél minimális mértékben magasabb évelésületési (+9,6), ugyanakkor annál kedvezőtlenebb halálozási (-14,2) aránynak köszönhetően.

Vándorlási különbözet

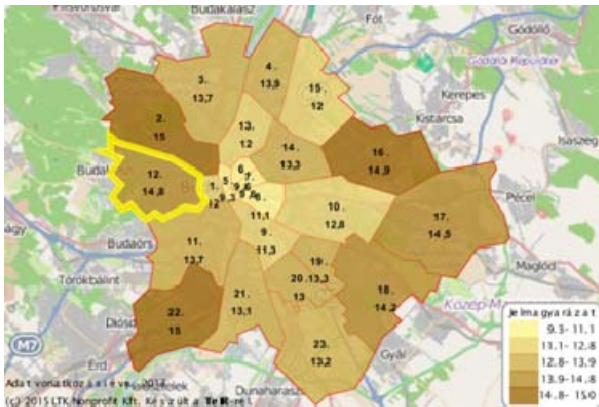
24. ábra: A Budapesti kerületek vándorlási egyenlege, 2013-ban (forrás: LTK Nonprofit Kft.)

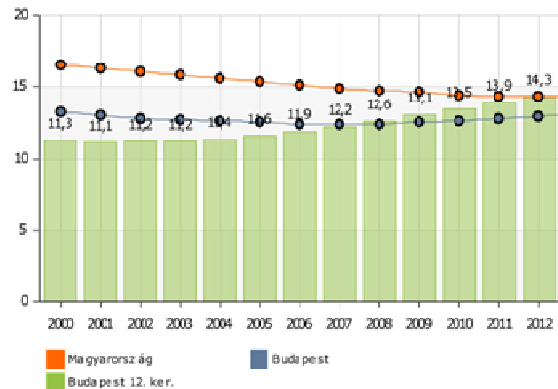
25. ábra: A vándorlási egyenleg alakulása 2000 és 2012 között (forrás: LTK Nonprofit Kft.)

A XII. kerületet **negatív vándorlási különbözet** jellemezte az elmúlt évtizedben, ugyanakkor javuló tendencia mellett: az utóbbi években a csökkenő mértékű elvándorlás növekvő betelepődéssel párosult, amely hosszabb távon stabilizálódó migrációs folyamatokra enged következtetni, a kerület **vándorlási egyenlege 2008 után egyensúlyba került**. A 2013-as migrációs különbözet (-0,6) ugyanakkor továbbra is kedvezőtlenebb a főváros más kerületeinek értékeinél, kiváltképp a szomszédos, kiemelkedően pozitív értéket regisztráló XI. kerülettel összehasonlítva.

Életkor szerinti összetétel

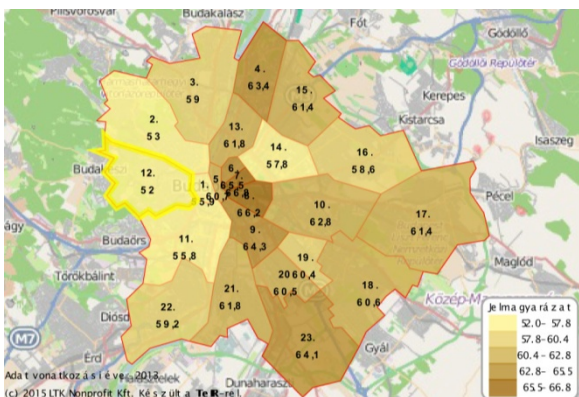

26. ábra: 0-14 év közöttiek aránya a budapesti kerületek viszonylatában (%), 2013-ban (forrás: LTK Nonprofit Kft.)

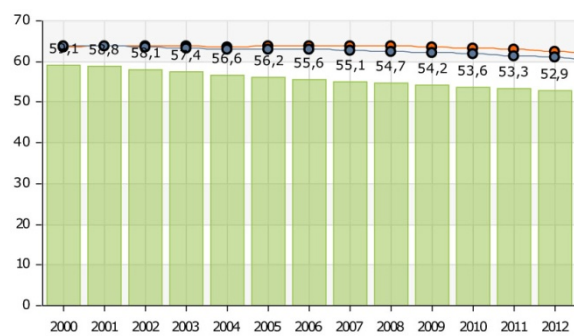

27. ábra: A 0-14 év közöttiek arányának időbeli változása 2000-2012 között (forrás: LTK Nonprofit Kft.)

A kerületben 2001 és 2011 között a 0-14 év közöttiek aránya az összlakosság körében 11,1%-ról 13,1%-ra nőtt, amely e korosztály jelentős, 18%-os létszámnövekedését mutatja. A korosztály részarányának bővülése töretlennek látszik, hiszen 2013-ban már 14,8%-os részarányt regisztráltak, ezzel a korosztály arányának növekedése mind a magyarországi, mind a budapesti átlagot felülmúlta. Ennél csak azok a kerületek tudtak kedvezőbb értékeket felmutatni, amelyek jelentős családiház-építési potenciállal bírtak (II., XXII. és pesti peremkerületek).

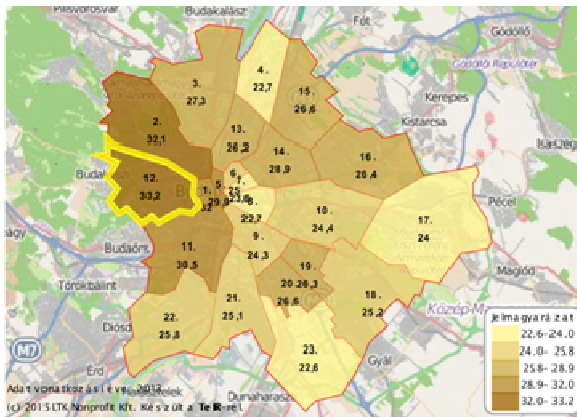

28. ábra: 15-59 év közöttiek aránya a budapesti kerületek viszonylatában (%), 2013-ban (forrás: LTK Nonprofit Kft.)

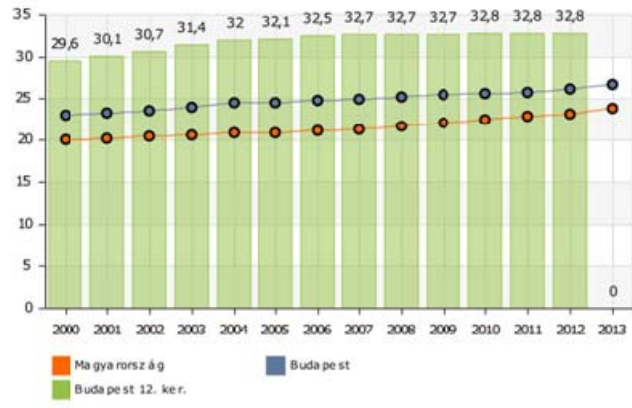

29. ábra: 15-59 év közöttiek arányának időbeli változása 2000-2012 között (forrás: LTK Nonprofit Kft.)

A 15 és 59 év közöttiek (aktív életkor) aránya a kerület összlakosságához mérten 2013-ban 52% volt, amely a legalacsonyabb a budapesti kerületek adatai között. A korosztály részaránya csökkenő tendenciát mutat, elmaradva a budapesti és országos átlagértékektől.

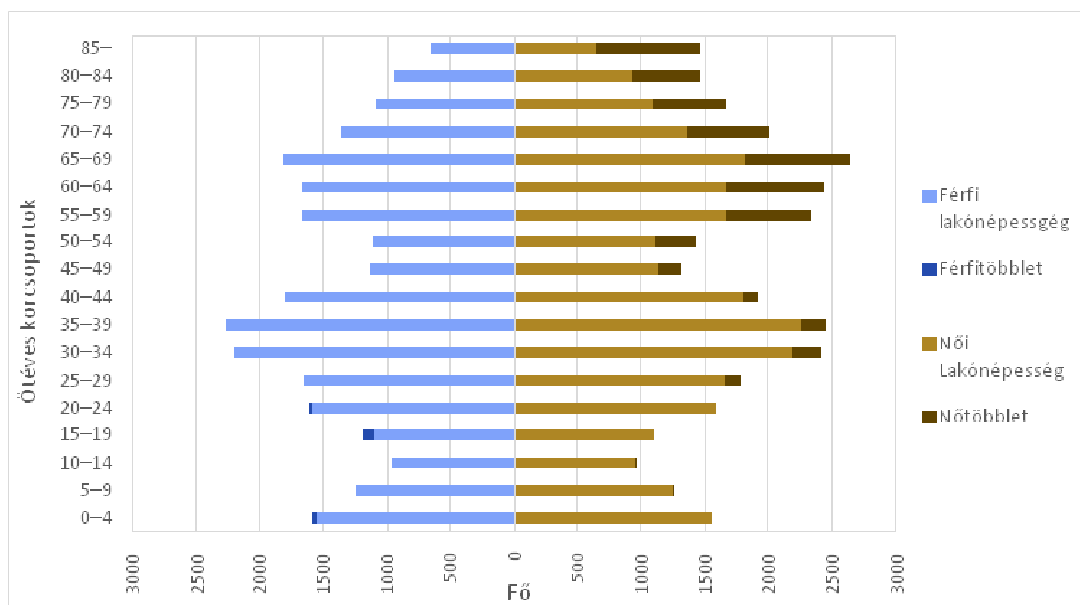

30. ábra: A 60 év felettek aránya a budapesti kerületek viszonylatában (%), 2013-ban (forrás: LTK Nonprofit Kft.)

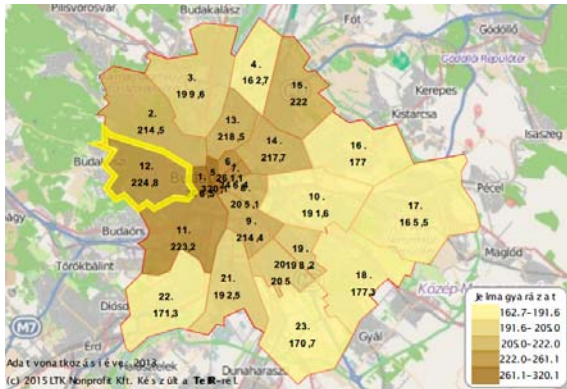
31. ábra: A 60 év felettek arányának időbeli változása 2000-2012 között (forrás: LTK Nonprofit Kft.)

2001 és 2013 között a 60 év felettek aránya 29,6%-ról 33,2%-ra nőtt, mely érték budapesti összehasonlításban a legmagasabb adat a kerületek között. Ezzel 2013-ra 19.605 főre növekedett az idős korosztály száma. Az aktív korosztály arányának csökkenésével együtt vizsgálva ez a lakosság elöregedését mutatja, mely folyamatra a gyermekkorúak (0-14 éves korosztály) kismértékben bővülő létszáma még nem tudott hatást gyakorolni. Az alsó korosztály kategória aránynövekedése tehát a budapesti trenddel tart, míg a 60 év felettek arányának növekedése a fővárosi trendeknél nagyobb mértékű. A korstruktúrából adódó képet természetesen árnyalhatja a lakosság aktivitási szintje, hiszen a magasabb életminőséghez és életszínvonalhoz jellemzően aktívabb idősor társul. A 84 évnél idősebbek teljes lakossághoz viszonyított aránya a Hegyvidéken egyike a legmagasabbaknak Budapesten, jóval megelőzve a hasonló adottságú II. kerületet is. Ez összefügg a kerület presztízsével, lakóinak jobb anyagi körülményeivel, melynek következményeképpen a kerületben az elérhető átlagéletkor is magas. Elsősorban az aktív korú népesség fogyására vezethető vissza a 84 éven felüli népesség arányának fővároson belüli legnagyobb növekedése a 2001-2011 közötti időszakban.

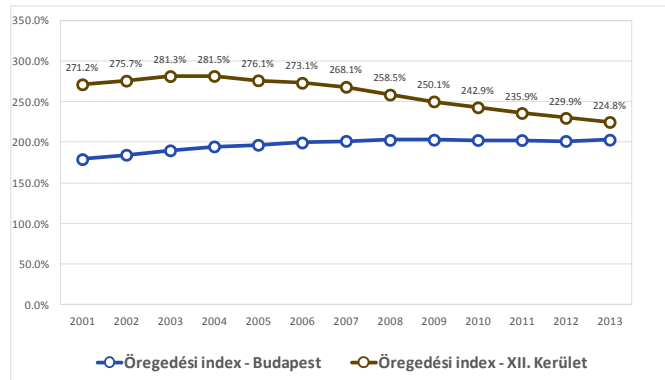

32. ábra A XII. kerület korfája, 2011 (forrás: KSH)

Az öregedési index alapján a **XII. kerület lakossága Budapesten a legidősebb közé tartozik**: a 60 év felettek aránya a 14 éven aluliakhoz képest igen magas volt 2013-ban (224%), meghaladva a fővárosi átlagértéket is (203%). Kizárólag az I. és az V. kerület esetében volt magasabb ez a mutató. **Ugyanakkor, a fiatal korosztály létszámának bővülése miatt a kerület fiatalodása egyértelműen kimutatható** (az öregedési index 2001-ben még 271%-os volt a kerületben). Különösen figyelemreméltó ez a változás az országos és a budapesti idősoros adatok tükrében, amelyek az öregségi index egyenletes növekedését mutatják.

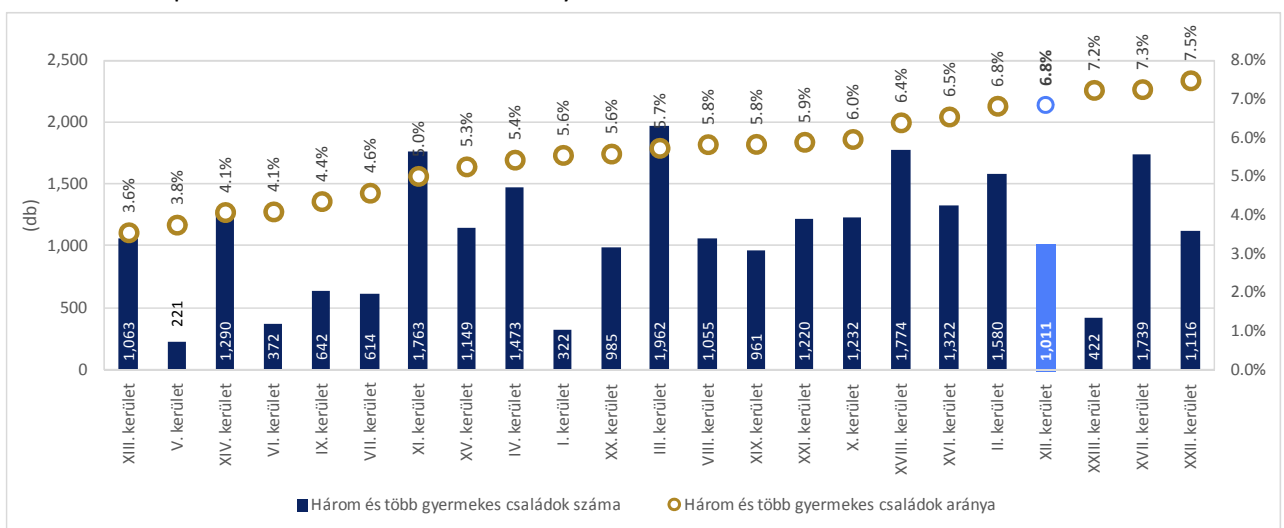
33. ábra: Öregedési index, 2013-ban (forrás: LTK Nonprofit Kft.)

34. ábra: Öregedési index változása, 2001-2013 között (forrás: KSH)

Családok összetétele

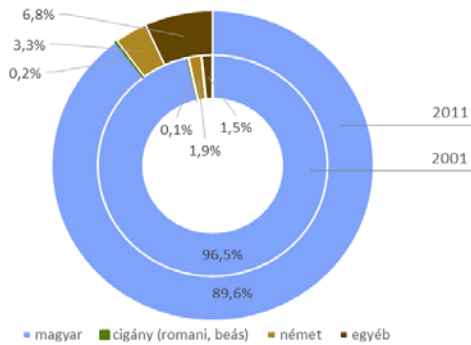
A statisztikai adatok alapján a Hegyvidéken élő családokban a fővárosi átlaghoz hasonló a gyermekek száma: 100 családra 93 gyermek jut (fővárosi átlag: 95); a házaspári és élettársi közösségek közel felében van gyermek. **Az átlagnál ugyanakkor magasabb a nagycsaládok aránya**: az adatok szerint a XII. kerületi családok között a három-, vagy többgyermekes családok aránya 6,8% volt, ezzel a kerület budapesti összehasonlításban a 4. helyen áll.

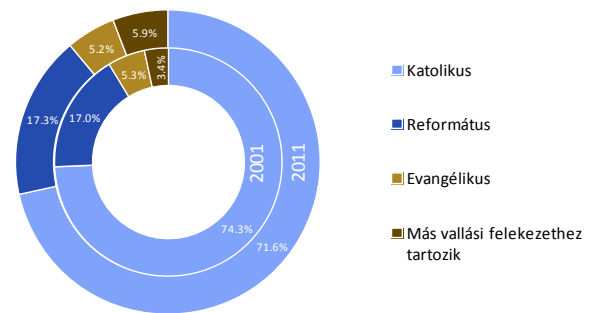
35. ábra: Nagycsaládok száma és részaránya, 2011-ben (forrás: KSH Népszámlálási adatok)

Fontos megemlíteni, hogy **a kerületben magas az egy, vagy két időskorú alkotta háztartások száma** (2011-ben 11.129 db volt, amely a kerület lakásállományának harmadát jelentette). A teljesen egyedülálló időskorúak által vezetett háztartások száma 6.826 db, a kerület lakásállományának megközelítőleg ötöde. Ez ugyancsak a kerület jelentős számú időskorú népességét mutatja.

Nemzetiségi összetétel és felekezeti hovatartozás

36. ábra: Nemzetiségi összetétel változása a XII. kerületben, 2011-ben (forrás: KSH, Népszámlálás)

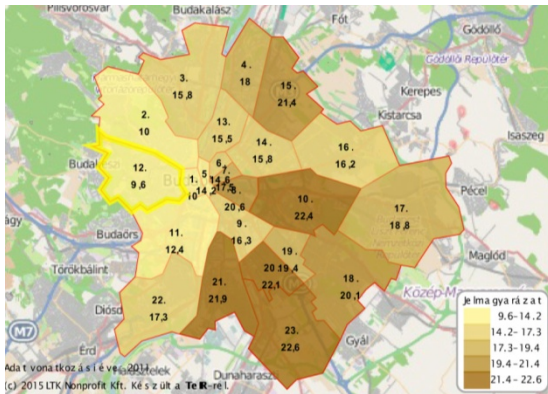
37. ábra: Vallási hovatartozás a XII. kerületben, 2011-ben (forrás: KSH Népszámlálás)

A kerület lakosságában a nemzetiségek aránya növekedett az elmúlt években: a 2001-ben mért 2.072 fő 2011-re 3.319 főre szaporodott, miközben ugyanebben az időszakban a kerület össznépessége 4.054 fővel csökkent. Az ismert nemzetiségekből a legnagyobb számban a németajkúak képviseltetik magukat: 2001-ben 1.086 fő, 2011-ben 1.808 fő élt a kerületben, tehát számuk közel kétszeresére emelkedett. A magukat romának vallók lélekszáma 2001-ben 81 fő volt, 2011-ben pedig 130 fő, ami budapesti viszonylatban alacsonynak tekinthető. A 2001-es adatokban még nem szerepel orosz nemzetiség, számuk 2011-ben 304 főre nőtt.

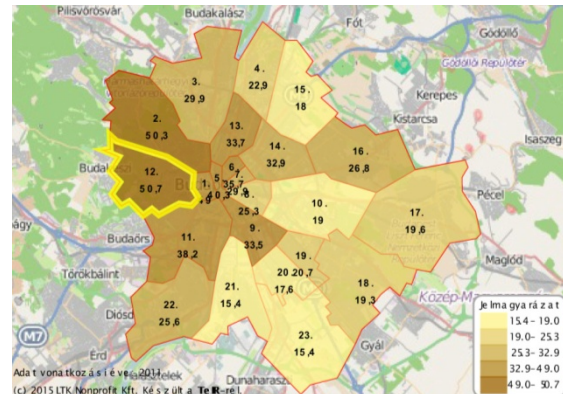
A 2011-es népszámlálás alkalmával a lakosság 72%-a nyilatkozott. A válaszadók döntő többsége, 71%-a katolikusnak, 17%-a reformátusnak és 5,2%-a evangélikusnak vallotta magát. Majdnem kétszeresére nőtt (5,9 %) az egyéb egyházakhoz tartozók aránya. A kerületben működő egyházak felsorolását a melléklet tartalmazza.

Képzettség

A XII. kerületi lakosság magas képzettségi adatai történelmileg meghatározottak. Budapest nagyvárossá alakulásának folyamata együtt járt a képzetesebb és így jobb anyagi helyzetű rétegek zöldfelületekkel jól ellátott peremkerületeibe költözésével. A kerület e korai fővárosi "szuburbanizációnak" elsőszámú célpontja volt, pozíciója a mai napig megmaradt. A képzett rétegeknek ez a vándorlása városszerkezetileg is értékelhető, igényes építészeti együtteseket hozott létre elsősorban a Kelet-hegyvidéken, melyek ma is meghatározzák a kerület karakterét.

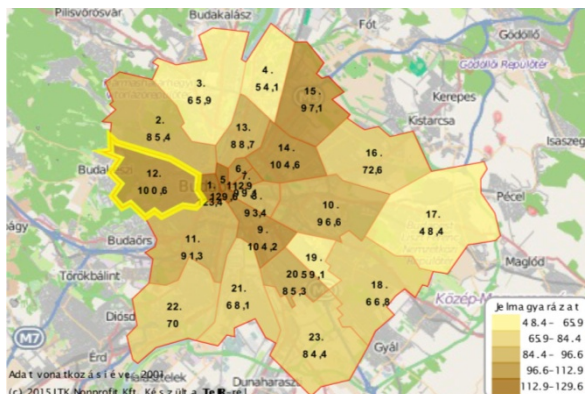
38. ábra: Legfeljebb 8 osztályt végzettek aránya kerületi összehasonlításban (%), 2011-ben (forrás: LTK Nonprofit Kft.)

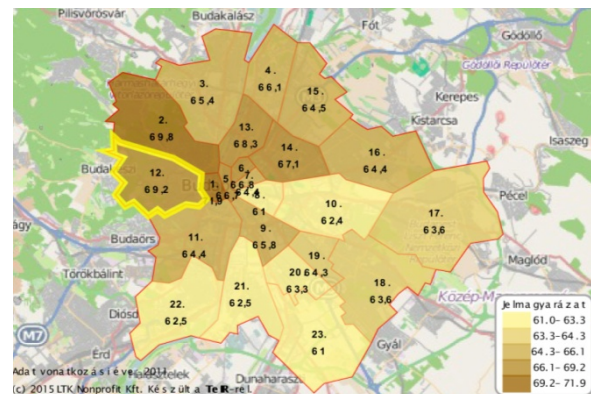
39. ábra: Diplomával rendelkezők aránya kerületi összehasonlításban (%), 2011-ben (forrás: LTK Nonprofit Kft.)

A kerületi lakosság körében az általános iskolát elvégzők aránya a 15. életévét betöltött népességben belül a 2001-es 96,4%-os arányról 10 év alatt 98,9%-ra nőtt, meghaladva az átlagos budapesti 98,0%-os értéket. A **legfeljebb általános iskolai végzettséggel** rendelkezők aránya a teljes népességben belül a fentieknek megfelelően **igen alacsony**, 2011-re 9,6%-ra csökkent, ezzel jóval a fővárosi átlagérték alatt alakult. A 18. évüket betöltöttök között érettségivel rendelkezők aránya a 2001-es 79,6%-ról 87,5%-ra javult. **A kerületi lakosság több mint fele rendelkezik diplomával, amely jóval meghaladja a fővárosi átlagértéket.** A legfeljebb 25 évesek körében a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya 46,4%-ról 59,1%-ra növekedett a vizsgált időszakban. Az emelkedés aránya nagyobb, mint a kerület lakosságszámának csökkenése, ebből arra következtethetünk, hogy egyrészt a felsőfokú végzettséggel rendelkezők elvándorlási hajlandósága kisebb lehet, másrészt nagyarányú a magasabb végzettségűek beáramlása és a lakosság felsőoktatási részvétele, diplomaszerezése. Erre utal az is, hogy a 18-25 éves korosztályban itt a második legmagasabb (62,6%) a nappali tagozatos tanulók aránya (legmagasabb mutatóval a XI. kerület bír, a budapesti átlag pedig 48,6%).

Foglalkoztatottság

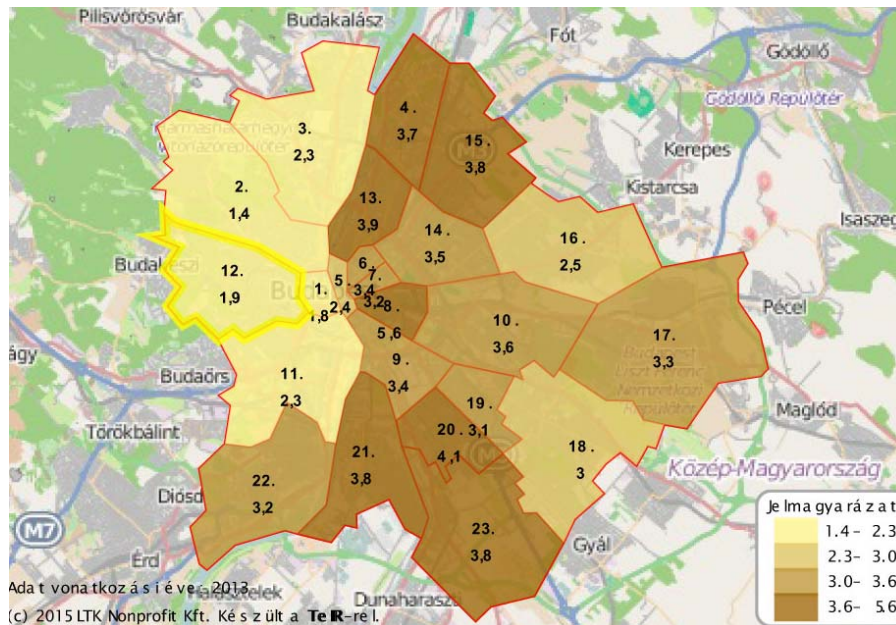
40. ábra: Foglalkoztatottság a 15-64 éves népességben belül (%), 2001-ben (forrás: LTK Nonprofit Kft.)

41. ábra: Foglalkoztatottság a 15-64 éves népességben belül (%), 2011-ben (forrás: LTK Nonprofit Kft.)

2001 és 2011 között a kerületi **foglalkoztatottsági adatok jelentősen csökkentek az aktív korú, 15-64 év közötti korosztályban.** Ez a kerületek közötti rangsorban az egyik legerősebb visszaesést jelzi. Az

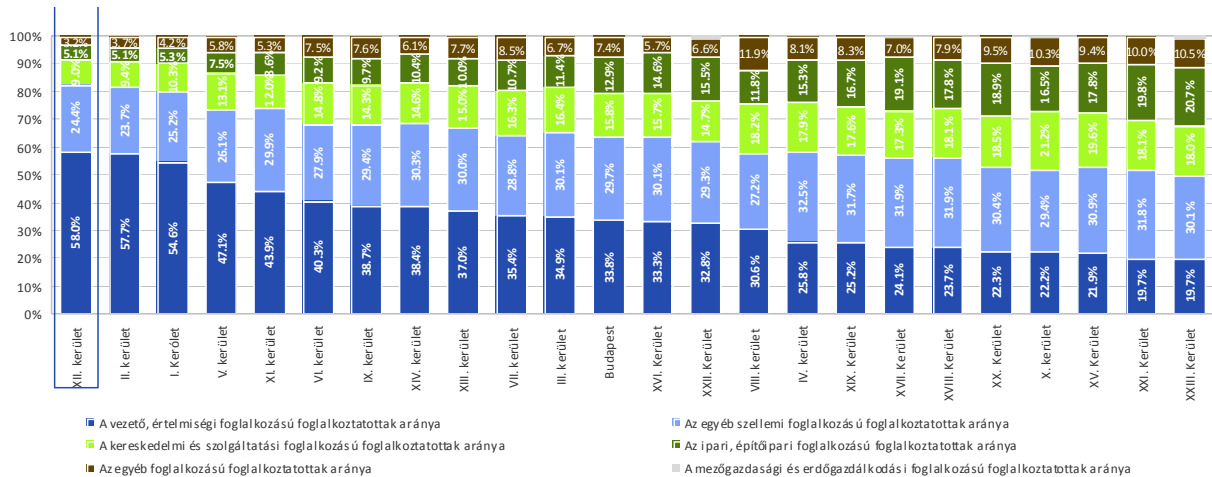
aktív korú, nem foglalkoztatott lakosok aránya kerületi szinten 2001-ben 34,5%, 2011-ben 32,6% volt. Mivel a **nyilvántartott álláskeresők száma ugyanakkor a legalacsonyabbak között van**, ez a visszaesés az inaktív lakosság (pl. GYES-en, GYED-en lévők) részarányának növekedésére vezethető vissza. Kedvező, hogy itt az egyik legalacsonyabb a munkanélküli fiatalok aránya (10,9%, szemben a 15,5%-os fővárosi átlagértékkel).

42. ábra: Nyilvántartott álláskeresők száma a munkaképes lakosság arányában (%), 2013-ban (forrás: LTK Nonprofit Kft.)

A kerületben magas az inaktív korúak aránya (27,9%, amelynél kizárólag az V. kerület értéke magasabb) az átlagosnál idősebb korstruktúra következtében.

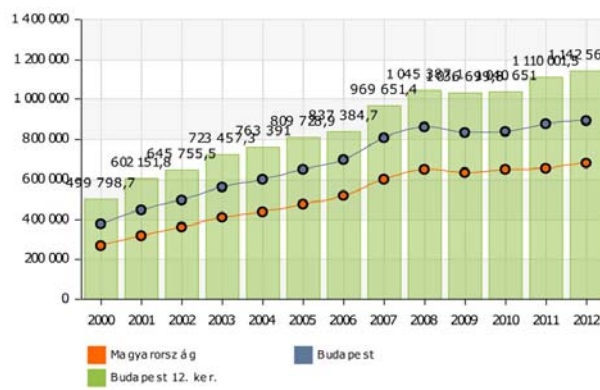
A 2011-ben munkaviszonnal rendelkező 24.277 kerületi lakos közül legtöbben műszaki-tudományos területen dolgoztak (3.768 fő), ezt a kereskedelem, javítás és az oktatás követte közel azonos létszámmal (kb. 2800 fő). A közel 90%-os arány a szolgáltatás és kutatás-fejlesztés területén a második legmagasabb budapesti kerületi adat, amely nyilvánvalóvá teszi a kerület értelmiségi jellegét. A szellemi foglalkoztatottak aránya 82,4% volt 2011-ben (vezető szellemi foglalkoztatású és egyéb szellemi foglalkozású összesen), mely értékkel szintén vezető helyet foglal el a Hegyvidék a budapesti kerületek között (a XII. kerületet követi a II. kerület 81,4%-kal és az I. kerület 79,8%-kal). **A kerület foglalkoztatottainak több, mint a fele (58%-a) vezető, értelmiségi foglalkozású, ezzel a Hegyvidék az első helyen szerepel a budapesti kerületek között** (budapesti átlag: 33,8%, kizárólag a XII., a II. és az I. kerületben élők körében emelkedik ez az arány 50% fölé).

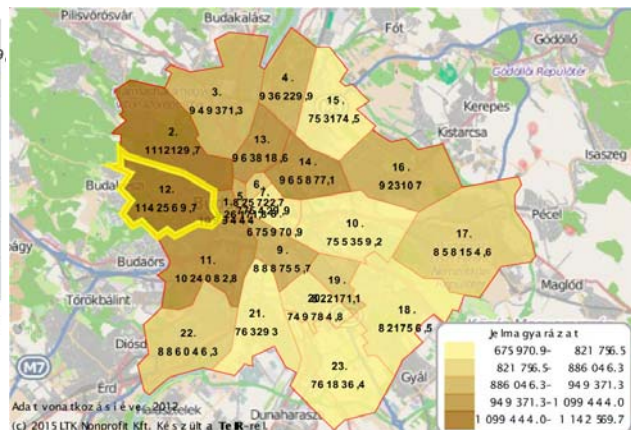
43. ábra: Foglalkoztatási ágak közötti megoszlás a kerületek között 2011-ben (forrás: KSH)

A kerület foglalkoztatási szempontból a befogadó területek közé tartozik: 2011-ben, a kerületben foglalkoztatott munkaerő 26,0%-a érkezett a kerületen kívülről, míg a kerület lakosainak mindössze 8,9%-a vállalt munkát a kerületen kívül. Mindez kiegyensúlyozott, tagolt és színes helyi munkaerőpiacra utal, ahol a magasan képzett helyi lakosság elhelyezkedési esélye nagy, ezzel is erősítve a települési identitást. A kerület kiemelkedő helyzete a foglalkozási ágak és a jövedelmi viszonyok esetében egyaránt megmutatkozik.

Jövedelmi viszonyok

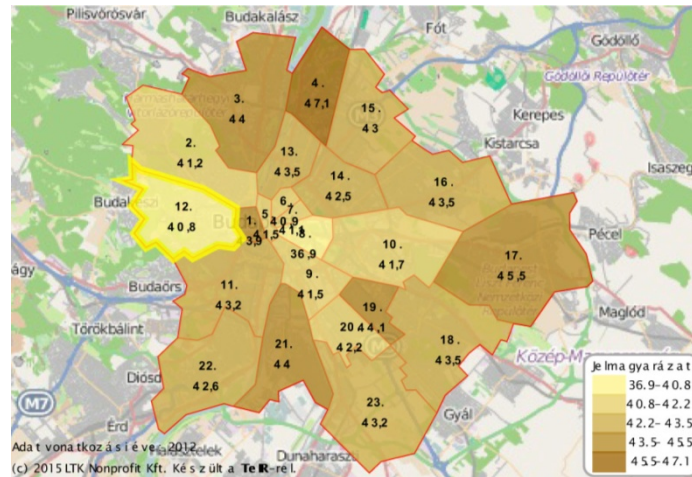

44. ábra: Egy lakosra jutó nettó jövedelem változása 2000-2012 között (forrás: LTK Nonprofit Kft.)

45. ábra: Egy lakosra jutó nettó jövedelem megoszlása a budapesti kerületek között, 2012-ben (forrás: LTK Nonprofit Kft)

Budapesten a XII. kerület lakosai rendelkeznek a legmagasabb jövedelemmel: az egy kerületi adófizetőre jutó, személyi jövedelemadó-alapot képező jövedelem 3.582.500 Ft volt 2012-ben (összehasonlításként: a legrosszabbul teljesítő XXI. kerület átlagjövedelme 2.077.000 Ft volt). A kerület jövedelmi viszonyainak alakulása leképezi az országos és a budapesti átlagjövedelmek emelkedését, azonban érték szempontjából egyre emelkedő mértékben haladja meg azt: 2000 és 2012 között a kerületi és a budapesti nettó átlagjövedelem között kétszeresére, 100.000 Ft-ról 200.000 Ft-ra nőtt a különbség.

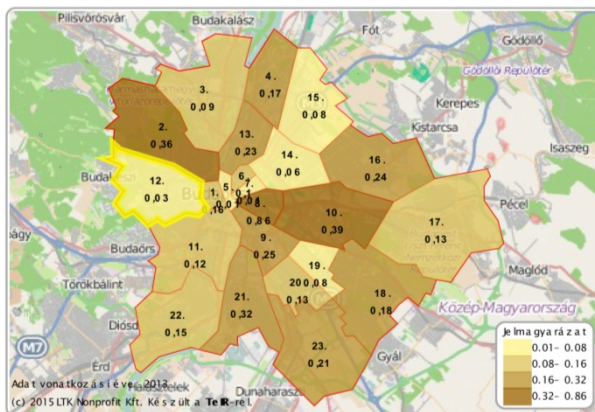

46. ábra: 100 lakosra jutó adófizetők száma a budapesti kerületek viszonylatában, 2012-ben (forrás: LTK Nonprofit Kft.)

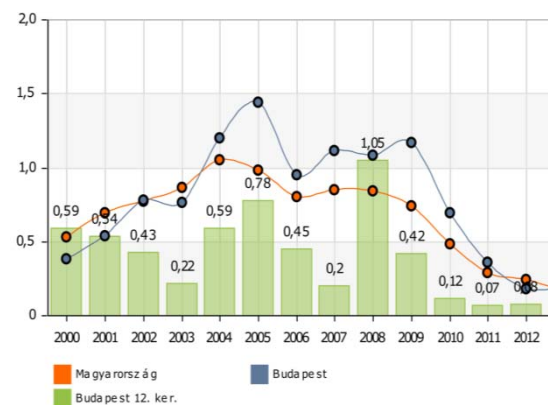
Ugyanakkor, a népesség korösszetételéből, az inaktív korú lakosság magas arányából következően az adófizetők száma a Hegyvidéken a legalacsonyabbak egyike budapesti kerületi összehasonlításban. Az adófizetők száma 2000 és 2012 között közel ötödével csökkent, a tendencia egyenletesnek tekinthető. Ennek ellenére, az egy kerületi lakosra jutó, személyi jövedelemadó-alapot képező jövedelem a legmagasabb Budapesten (1.462.500 Ft).

Lakásállomány

A 2000-es években megindult lakásépítési hullám hatására Budapesten a lakásállomány 11,6%-a 2001 után, vagyis az elmúlt 11 évben épült (2001 és 2011 közötti adatok összehasonlítása alapján). A legtöbb kerületben a lakásépítések a zöldterületek csökkenését és ennek megfelelően az életminőség romlását vonták maguk után. A XII. kerület célkitűzéseinek megfelelően sikeresen tartotta szinten a lakásállományt, a kerületben nem történt intenzív lakásépítés. Így a kerületben a lakásállomány kevesebb, mint 4%-a keletkezett 2001 után, míg a szomszédos kerületekben ennél jóval nagyobb mértékben épültek új lakások (pl. a II. kerületben majdnem kétszerese volt a lakásállomány-növekedés mértéke, a lakásállomány 7,6%-a épült 2001 után, míg a XI. kerületben még ennél is nagyobb, 11,4%-os az újonnan épült lakások aránya).

47. ábra Az épített lakások arányának összehasonlítása, 2013-ban (éves lakásállomány százalékában)

48. ábra Az épített lakások arányának változása, 2000-2012 között (éves lakásállomány százalékában)

Budapesten a lakásállomány 5,5%-a keletkezett 2006 és 2011 között. A XII. kerületben ez az arány 1%, az I. (0,8%) és az V. kerület (0,5%) után a Hegyvidéken történt a legkevesebb lakásépítés.

A kerületben a lakások és a lakóhelyként használt üdülők száma 33.533, tehát az átlagos lakosűrűség a lakásonkénti két főt sem éri el. A kerületben összesen 86.432 lakószoba található, ez alapján **száz szobára átlagosan 73 lakos jut a kerületben**, szemben a fővárosi 85 fős átlagértékkel.

A kerületben a legjellemzőbb méret a 60 és 80 m² közötti lakásnagyság. Ezek a lakások alkotják a teljes lakásállomány 26%-át. A lakások 25%-a 50 m² alatti alapterülettel rendelkezik. A 100 m² feletti alapterületű lakások aránya 18%. **A kerületi lakások átlagosan 75 m²-es alapterülete Budapesten az egyik legnagyobbnak számít.**

A kerületben 385 db félkomfortos, 189 komfort nélküli és 431 szükség és egyéb lakás volt 2011-ben. A kerület lakásainak 2,7%-a volt alacsony komfortfokozatú, ez az arány a kerület általánosan magas jövedelmi helyzetéhez, magas presztízsű lakóterületeihez képest magasnak tekinthető (összehasonlításként: a II. kerületben a lakásállomány 1,5%-a tartozott ugyanebbe a kategóriába). Az összkomfortos lakások tekintetében a XII. kerület 67,5%-os aránya mind a budapesti 70,7%-os, mind a II. kerületi 76,7%-os érték alatt marad. Ezt a kerület történelmi múltjához kötődő korábbi beépülés, illetve az eredetileg üdülési célú, vagy időszakosan lakott ingatlanok viszonylag magas aránya indokolhatja.

A XII. kerületben a budapesti átlag alatti a tulajdonos által lakott lakások aránya, és ezzel összefüggésben magasabb a bérelt lakások aránya. A szomszédos XI. kerület - az egyetemi kampusz jelenléte és a lakótelepi, kisebb lakások magasabb aránya miatt is - bérleti szempontból sokkal kedvezőbb, itt a második legmagasabb a bérlemények aránya Budapesten, 16,5%-os aránnyal. Ezzel szemben a II. kerületben a XII. kerületinél alacsonyabb (7,2%) az albérletként kiadott lakások aránya.

1.3.2. TÉRBELI - TÁRSADALMI RÉTEGZŐDÉS, KONFLIKTUSOK, ÉRDEKVISZONYOK

A kerület térbeli rétegzettségét alapvetően a korábbi hegyvidéki zöldterületek városiasodási folyamata alakította ki. A települési szövet teljes keresztmetszetét nyújtja egy, a völgyben elterülő városias szövetből és a legmagasabb hegycsúcsokig nyújtózó kertvárosból és családi házas övezetekből ötvöződött építészeti és társadalmi térnek. A hegyoldalak családi házakkal beépített területeit felértékeli a város és az általa biztosított komfort közelsége. A térbeli és városépítészeti tagoltság és változatosság a társadalmi rétegzettségre is kivetül.

Általánosságban megállapítható, hogy a magasabb társadalmi státuszú csoportok a kerület felsőbb, családi házas beépítésű régióiban, az alacsonyabb státuszú csoportok a Kelet-hegyvidék központi részén, az Alkotás út és a vasút közötti területen koncentrálódnak. Ezt a szabályt néhány kivétel erősíti, így a Thomán István úti lakótelep, valamint a Dél-hegyvidék² zártkertekből átalakuló lakóterületei. A hegyoldalakon egyre feljebb terjedő urbanizáció egyre erősebben terheli a hegylábi területeket, ezért ezek vonzereje fokozatosan csökken.

A kerület hegyvidéki területei Budapest viszonylatában egyedülálló természeti adottságokkal bírnak. Igen összetett ez a terület, rekreációs és lakófunkciókkal, egészségügyi funkciókkal, korábbi honvédelmi létesítményekkel. Számos értékes, történelmi jelentőségű műemléki épület áll itt, amelyek egy része elhagyott, funkcióját veszített létesítmény. Ezen értékes épületállomány megújítása és fenntartható hasznosítása fontos feladatot jelent. A Normafa és környéke Budapest közkedvelt kiránduló és rekreációs területe, melynek rehabilitációja átfogó intézkedéssorozatot kíván.

A kerület 18 történelmileg kialakult és nevében is jelzett erős identitással rendelkező kerületrésszel³ rendelkezik, mely tagoltság a domborzati viszonyoknak is köszönhető. A kis léptékű kerületrészek és az ott élő lakók erős identitástudata alkalmassá teszi a történelmileg kialakult városrészeket arra, hogy lakóközösségi szerveződések keresztül – az önkormányzattal együtt, közös erővel – tegyenek közvetlen lakókörnyezetük megóvásáért, javításáért.

² A kerületrészek bemutatása a Kerületrészek elemzése c. 1.15. fejezetben található.

³ A történelmi városrészek lehatárolása a Kerületrészek elemzése c. 1.15. fejezetben található.

1.3.3. TELEPÜLÉSI IDENTITÁST ERŐSÍTŐ TÉNYEZŐK

A kerület díszpolgárai

A Hegyvidéki Önkormányzat minden évben olyan személyeket részesít díszpolgári kitüntetésben, akik életükkel, szakmai sikereikkel és emberi tartásukkal példaként szolgálhatnak mások számára. A kitüntetést a XII. kerület polgármestere adja át. A XII. kerület díszpolgárainak listáját a melléklet tartalmazza.

Önkormányzat által szervezett, helyi identitást erősítő nagyrendezvények a kerületben

A kerületben minden évben több hagyományőrző, vallási, családi és sportrendezvényt szervez a Önkormányzat (pl. Svábhegyi Pünkösdi Búcsú, Adventi vásár, Gesztenyés-napok, Hegyvidéki Ősz rendezvénysorozat). Néhány kiemelt rendezvény részletei a mellékletben találhatóak.

Testvérvárosi kapcsolatok

Az egységes Európában egymás megismerése és megértése alapvető feltétele az európai integrációban résztvevő országok hatékony együttműködésének. Az Európai Unió országai, városai közötti kapcsolatok létesítése e cél elérését segíti, állampolgári, helyi szintre vetítve, értelmezve az integráció, az együvé tartozás eszméjét. A kerület életében kiemelkedően fontosak a nemzetközi kapcsolatok, azokon belül például a testvérvárosi partnerségek: kevés, de szoros, élő kapcsolatot ápol a kerület testvérvárosaival, Brüsszel Watermael-Boitsforttal és Araddal. Ezen együttműködések fő célja egymás lehetőségeinek, kultúrájának a megismerése, megismertetése, értékek közvetítése.

Civil szerveződések, közösségi élet

A lokális civil szféra szervezetei alulról építkező működésük miatt komoly szerepet játszanak a kerület társadalmának, közvéleményének formálásában. A legtöbb szervezet a sport, az értékmegőrzés, a művészet, kultúra és az oktatás, az egészségügy, valamint a jogvédelem területén működik. A XII. kerület fejlesztéseiben érdekelt, aktív civil szervezetek listáját a melléklet tartalmazza.

Hegyvidék kártya

A hegyvidéki identitás, a támogató önkormányzati szerepvállalás fontos része a Hegyvidék kártya is, amelynek használatával a kerületi lakosok kedvezményesen vehetnek igénybe számos szolgáltatást, programot, ösztönözve ezáltal a helyi fogyasztást is.

ÖSSZEFOGLALÁS

A XII. kerület társadalmát az elmúlt évtizedben csökkenő és előregedő lakosság jellemezte. Az utóbbi néhány évben azonban ezen negatív folyamatok enyhülése látszik: 2012-től a lakosság szám kismértékben bővült, a fiatal korosztályok létszámnövekedésének köszönhetően enyhe fiatalosodás indult meg a kerületben, a vándorlási egyenleg is egyensúlyba került. Ugyanakkor, még mindig magas az inaktív lakosság részaránya, az idős lakosok jelentős száma miatt pedig az ápolási-gondozási igények további növekedése várható. Bár a gyermekkel rendelkező családok aránya némileg a fővárosi átlag alatt marad, a nagycsaládosok részaránya Budapesten belül az egyik legmagasabb itt.

A kerületi lakosság társadalmi státuszát tekintve kiemelkedő a fővároson belül. A hegyvidéki lakosságot a budapesti átlagot jóval meghaladó képzettségi szint jellemzi, nagyarányú a diplomás, értelmiségi és vezető beosztásban dolgozó lakosok száma és aránya. A XII. kerület rendelkezik a legjobb jövedelmi viszonyokkal budapesti viszonylatban, az álláskeresők száma csekély. Ugyanakkor – a korstruktúra, az inaktívak magas részaránya miatt – az adófizetők aránya a legalacsonyabbak egyike fővárosi összehasonlításban. A kerület foglalkoztatási szempontból befogadónak minősül, azaz a kerületi lakosok jelentős része helyben talál munkát és magas a külső kerületekből érkező foglalkoztatottak aránya is. Mindez kiegyensúlyozott, a magasán kvalifikált helyi lakosság képzettségének megfelelő munkaerőpiacra utal, erősítve a települési identitást.

Lakásállományát tekintve a XII. kerületben viszonylag kevés új lakásépítésre került sor az elmúlt években. Az átlagosan 75 m²-es lakásnagyság Budapesten egyike a legmagasabbaknak, ugyanakkor a lakásállomány összetétele komfortfokozat szempontjából magán hordozza a jelentős üdülőállomány és a gazdag történelmi múlthoz kötődő korábbi beépülések jeleit. A XII. kerületben a bérelt lakások aránya a fővárosi átlag alatt marad, hiány a lakásbérlésre megfelelő méretű kislakásokból mutatkozik.

A kerület térbeli rétegzettsége alapvetően megfelel a korábbi hegyvidéki zöldterületek városiasodási folyamatának. A hegyoldalakon egyre feljebb terjedő urbanizáció intenzíven terheli a hegylábi területeket, az értékes zöldterületek megőrzése ezért fontos kihívást jelent.

A 12. kerületet meglehetősen erős identitás jellemzi, főként az egyes kerületrészek szintjén. A helyi identitást erősítő elemek között szerepel például a Hegyvidék kártya, amellyel az önkormányzat a kerület közösségi, kulturális és sportéletét, a helyi fogyasztást is aktívan támogatja.

1.3.4. SWOT ELEMZÉS

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stabilizálódó népesedési mutatók ▪ Fiatalkorúak növekvő aránya a népességen belül ▪ Fiatalodó korstruktúra (csökkenő öregedési index) ▪ Sokgyermekes családok magas aránya ▪ Jelentős továbbtanulási arány ▪ Magasan kvalifikált lakosság, felsőfokú végzettséggel rendelkezők növekvő és fővárosi viszonylatban is kiemelkedő aránya ▪ Vezető értelmiségi foglalkozásúak fővárosi viszonylatban is kiemelkedő aránya ▪ Alacsony munkanélküliségi ráta (általában és a fiatal, pályakezdők körében is) ▪ Kiemelkedő jövedelmi viszonyok ▪ Alacsony szegregációs kockázat ▪ Magas egy lakosra jutó átlag-lakótér ▪ Erős identitással rendelkező, történelmileg kialakult városrészek, lakóközösség méretű identitáskörzetek (18 identitáskörzet) ▪ A kulturális, sport- és civil életet támogató önkormányzati hozzáállás, feltételrendszer 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Idős népesség (a 60 éven felüliek aránya a lakosságon belül a legmagasabb értéket mutatja Budapesten) ▪ Idős háztartások (egy- illetve kétfős) magas aránya ▪ Alacsony foglalkoztatási ráta, inaktív lakosság magas részaránya ▪ Kicsi mozgástér új lakások építése, új élettér teremtése szempontjából ▪ Lakásállományon belül az alacsonyabb komfortfokozatú egységek viszonylag magas részaránya ▪ Bérelt lakások alacsony aránya (alacsony mobilitás) ▪ Nagyobb méretű lakások, lakásbérletre megfelelő méretű kislakások korlátozott száma ▪ Leromlott és hasznosítatlan műemlék épületek ▪ Kerületi identitást erősítő központi agora, közösségi városi tér hiánya
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hagományos kerületszervezés erős identitásának kiaknázhatósága a városfejlesztésben ▪ Magas a lakosság „mozgósítható” szakmai tudása, közösségi hozzájárulása a kerület identitásához, fejlesztéséhez, partnerséghez ▪ A lakosság minőségi szolgáltatási igénye magas (amely igény és lehetőség is egyben) ▪ Erős lakossági környezettudatosság, potenciál a környezettudatos életvitelre, lakás átalakításokra ▪ Lakossági önerő megléte ▪ Újraéledő kerületszervezési közösségi programok, események (vásárok, búcsúk, ünnepek) identitásnövelő hatása 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Előregedő lakosság miatt növekvő ápolási-gondozási igények ▪ Egykeresős családok arányának növekedése ▪ Foglalkoztatott nélküli idős háztartások magas arányának növekedése ▪ Egyszemélyes, idős háztartások arányának további növekedése ▪ Elvándorlás élénkítése (pl. a nagyobb családok megfelelő lakótér híján elhagyják a kerületet) ▪ A lakásépítési igények és a természeti területek védelmének kiéleződő ellentéte

1.4. HUMÁN INFRASTRUKTÚRA

Humán közszolgáltatások, oktatás, egészségügy, esélyegyenlőség biztosítása

1.4.1. HUMÁN KÖZSZOLGÁLTATÁSOK

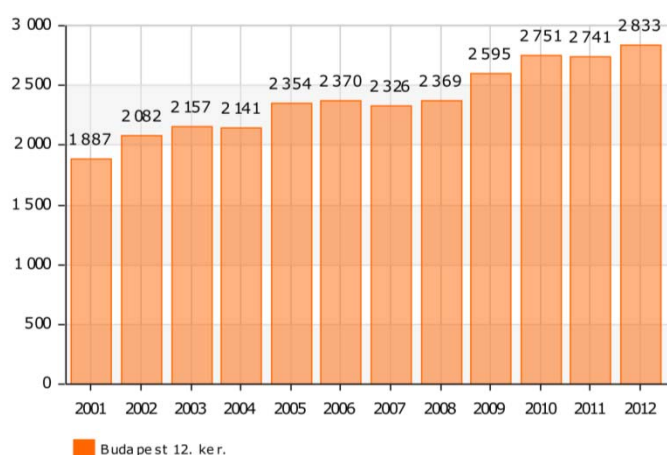
1.4.1.1. OKTATÁS

A kerület közoktatási és felsőoktatási infrastruktúrája jelentős szerkezeti, minőségi és mennyiségi átalakuláson ment át az elmúlt évtizedben. 2013 januárjától a közoktatási intézményeket a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) vette át, a helyi önkormányzat kizárólag az óvodák esetében maradt az intézmények fenntartója és működtetője.

A XII. kerület oktatási intézményei budapesti és agglomerációs viszonylatban is magas szakmai nívót képviselnek, ennek megfelelően ezen intézmények jóval a kerülethatáron túlnyúló hatókörrel, vonzerővel bírnak. A korábban megfigyelhető általános gyermeklétszám-csökkenés megállt, a jövőben – a demográfiai változásokkal párhuzamosan – enyhe emelkedés várható az általános iskolák, majd a középiskolák tanulói számában. Az adatok ingadozása miatt azonban a fejlesztéseket csak gondos tervezéssel, létszám-előrejelzésen alapuló igényfelmérést követően célszerű megvalósítani. A kerület egyértelmű célja a jelenlegi intézményi struktúra hosszú távú fenntarthatóságának biztosítása és az oktatás minőségi színvonalának megtartása.

Óvodák

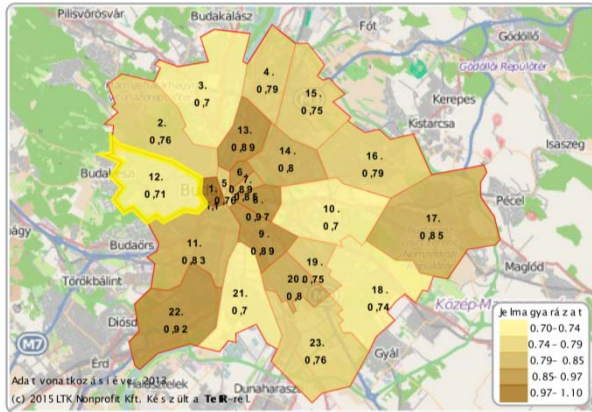
Az óvodai férőhelyek száma dinamikusan nőtt 2001 óta a XII. kerületben: míg 2001-ben 1887 férőhely, addig 2012-ben már 2833 férőhely állt rendelkezésre, beleértve az alapítványi óvodák férőhelyeit is. Ez a kapacitásbővítés összhangban állt a létszámnövekedéssel, hiszen napjainkban a 10 évvel korábbi szinthez képest kb. 1000 óvodással több jelenik meg a kerületi intézményrendszerben.

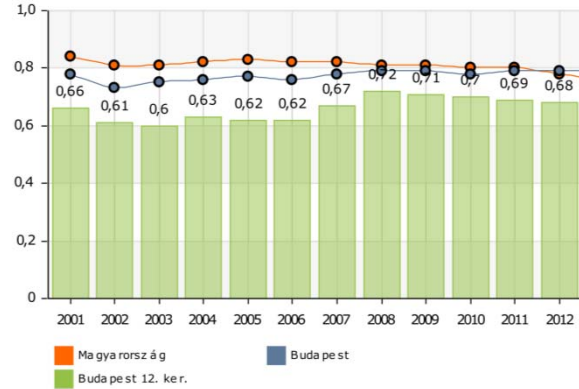
49. ábra: Működő óvodai férőhelyek számának változása a XII. kerületben, 2001-2012 között (forrás: LTK Nonprofit Kft.)

Az egy óvodai férőhelyre jutó 3-5 évesek száma (0,71) azt mutatja, hogy az önkormányzati fejlesztéseknek köszönhetően **a kerület óvodai férőhellyel való ellátottsága megfelelő, sőt,**

budapesti viszonylatban az egyik legjobbnak tekinthető (jelentős lakótelepekkel rendelkező kerületek, mint Csepel és a X. kerület – ahol az óvodaépítés a lakóterület fejlesztésének szerves részét képezte – bírnak hasonlóan jó ellátottsági értékekkel). A kerület óvodai férőhellyel való ellátottsága mind az országos, mind a budapesti átlagot jóval meghaladja.

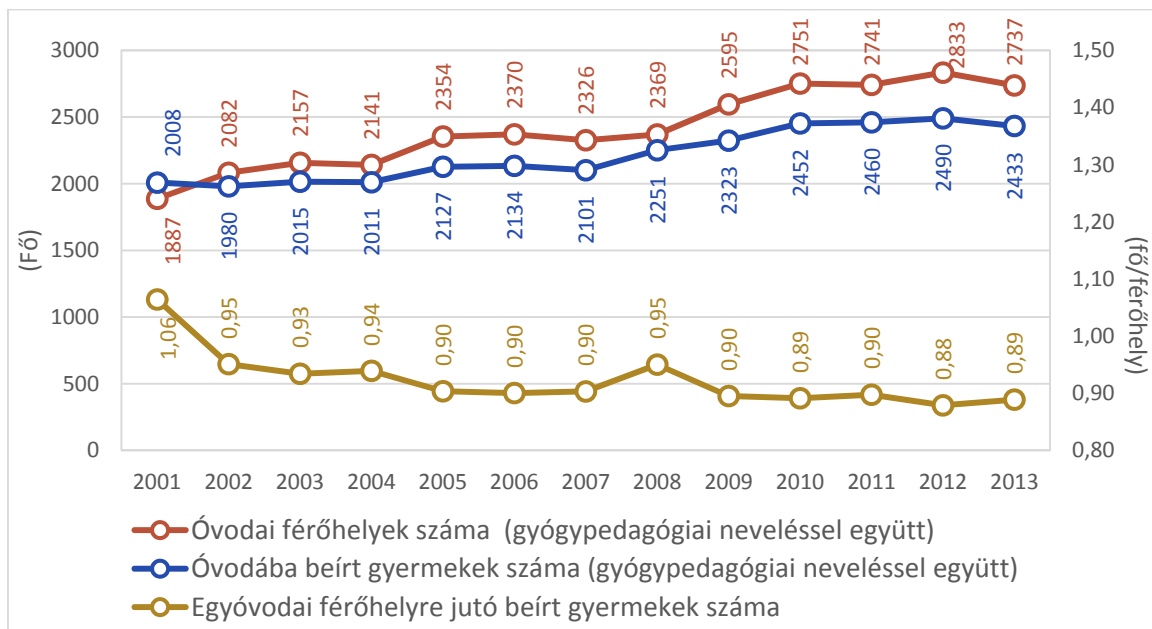

50. ábra: Egy óvodai férőhelyre jutó 3-5 évesek száma a budapesti kerületekben, 2013-ban (forrás: LTK Nonprofit Kft)

51. ábra: Egy óvodai férőhelyre jutó 3-5 évesek számának változása, 2001-2012 között (forrás: LTK Nonprofit Kft)

A kerületben jelenleg 9 db önkormányzati fenntartású óvoda működik, 1.586 férőhellyel. A teljes önkormányzati óvodai férőhelyszám 2008 és 2015 között 66%-kal emelkedett. Ennek ellenére, a beíratott gyermekek létszáma – ha kismértékben is – mindig meghaladta a férőhelyszámot. A 2014/2015-ös nevelési év volt az első, amikor a létszám a férőhelyszámon belül maradt, miközben mindkét mutató növekedett.

52. ábra: Óvodai férőhelyek és beiratkozottak számának alakulása a XII. kerületben, 2001-2013 között (forrás: KSH)

A budai kerületek közül a XII. kerületben a legmagasabb a nem önkormányzati fenntartású óvodák száma: a 2014/2015-ös nevelési évben a kerületben 15 ilyen óvoda működött, összesen 415 férőhellyel. A férőhelyadatok alapján a Hegyvidék területén az óvodások mintegy 26%-a jár magánóvodába. A nem önkormányzati óvodákban nevelt gyermekek száma 2004-től 2008-ig progresszívan emelkedett, majd 2008 után jellemzően stagnál, miközben ezen óvodák száma is visszaesett (a 2004-es évben működő 19 intézményről 15-re).

Az önkormányzati és magánóvodák részletes listáját, férőhely kapacitását és a beiratkozottak létszámát a melléklet tartalmazza. Az alábbi táblázatban önkormányzati adatközlésen alapuló férőhelyszámok és létszámadatok láthatók:

Mutató	2008 / 2009	2009 / 2010	2010 / 2011	2011 / 2012	2012 / 2013	2013 / 2014	2014 / 2015	2015 / 2016 (várható)
Teljes óvodai férőhelyszám az önkormányzati fenntartású óvodákban	1201	1386	1476	1526	1526	1526	1586	1806
Óvodás gyerekek száma az óvodákban (év végén)	1258	1353	1486	1532	1558	1570	1572* (02.06.)	-
A nem önkormányzati óvodákban foglalkoztatott kerületi lakosú gyerekek száma	426	421	423	422	426	430	445	-

Forrás: önkormányzati adatközlés

*2015. Február 26-i adat alapján

Az óvodai férőhelyek kihasználtsága – az alapítványi óvodák férőhelyeire is vetítve - 2013-ban 89% volt, ami átlagos értéknek számít (az V. kerületben a legalacsonyabb 81%-kal, míg az I. kerületben a legmagasabb 97%-kal), jelentős eltérés nincs a kerületek között.

Az óvodai körzetekről elmondható, hogy területileg egyenletesen lefedik a kerület egészét, ugyanakkor a szabad intézményválasztás jelentősen befolyásolja az intézmények gyermeklétszámra és kihasználtságra vonatkozó értékeit. Az önkormányzati óvodák közül a legnépszerűbbek: az Orbánhegyi, a Táltos, a KIMBI Óvodák, valamint a Városmajori Óvodák Csermely utcai tagóvodája. Említett intézményekben három-négyszeres a túljelentkezés.

Az elmúlt években megvalósított és a már folyamatban lévő fejlesztésekkel (ilyen a Mesevár óvodában két új csoport indítása, illetve egy új tagóvoda létrehozása 2+2 csoport bővítéssel), valamint a kerületben működő magánóvodák férőhelyeivel együtt jelenleg a **meglévő óvodai férőhely-kapacitás megfelelő és elégséges. Az igény növekedhet a 2015 szeptemberében bevezetésre kerülő 3 éves kor utáni kötelező óvodai elhelyezés miatt**, ennek hatásai egyelőre nehezen tervezhetők. Különösen igaz ez a XII. kerületre, ahol magas az óvodás korú gyermeküket otthon nevelő családok aránya.

Az óvodákban a minőségi fejlesztő pedagógia az önkormányzat Oktatási és Közművelődés Irodájának irányításával történik, sokszínű, átgondolt fejlesztési program alapján. Többek között az alábbi programokat működteti az önkormányzat:

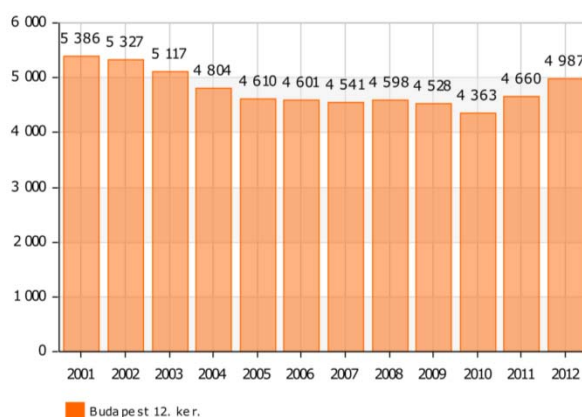
- 5 pontos szűrőprogram, helyszíni egészségügyi szűrővizsgálatok
- Évente más-más területet lefedő kerületi fejlesztő-kitekintő program (pl. bioétrend, állatvédő program, konstruktív gondolkodás elősegítése)
- Síelésoktatás biztosítása minden óvodásnak ingyenesen, illetve a felszerelés áráért
- Közlekedésbiztonsági program
- Magyar Rádióval együttműködve óvodai koncertsorozat, hangszerbemutató
- Nárcisz program, nárciszültetés, nárciszfutás a Magyar Hospice Alapítvánnyal
- Légújó-program, iskolára felkészítő program

Általános iskolák

Az önkormányzat feladata az általános iskolák tekintetében az épületek üzemeltetésére korlátozódik. Bár az iskolák fenntartója a KLIK, az Önkormányzat továbbra is aktívan közreműködik az iskolák minőségi oktatási környezetének megteremtésében és megőrzésében.

A kerületben 23 általános iskola és két gyermekotthon működik. Az iskolák közül 11 a KLIK XII. kerületi tankörébe tartozik, 12 pedig nem állami fenntartású intézmény (az oktatási intézmények listáját a melléklet tartalmazza).

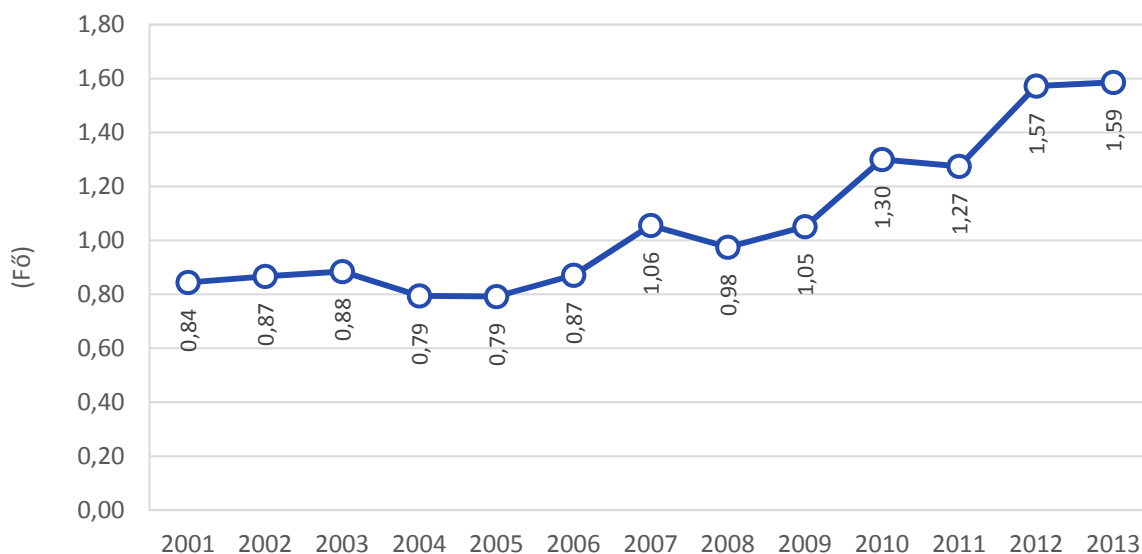
Az általános iskolások száma 2001-ben 5.386 volt, ez egyenesen csökkent 2010-ig (4.364 fő). **2011-től növekedésnek indult a létszám, 2013-ban 5.490 fő vett részt az általános iskolai oktatásban, meghaladva a 2001-es értéket is.**

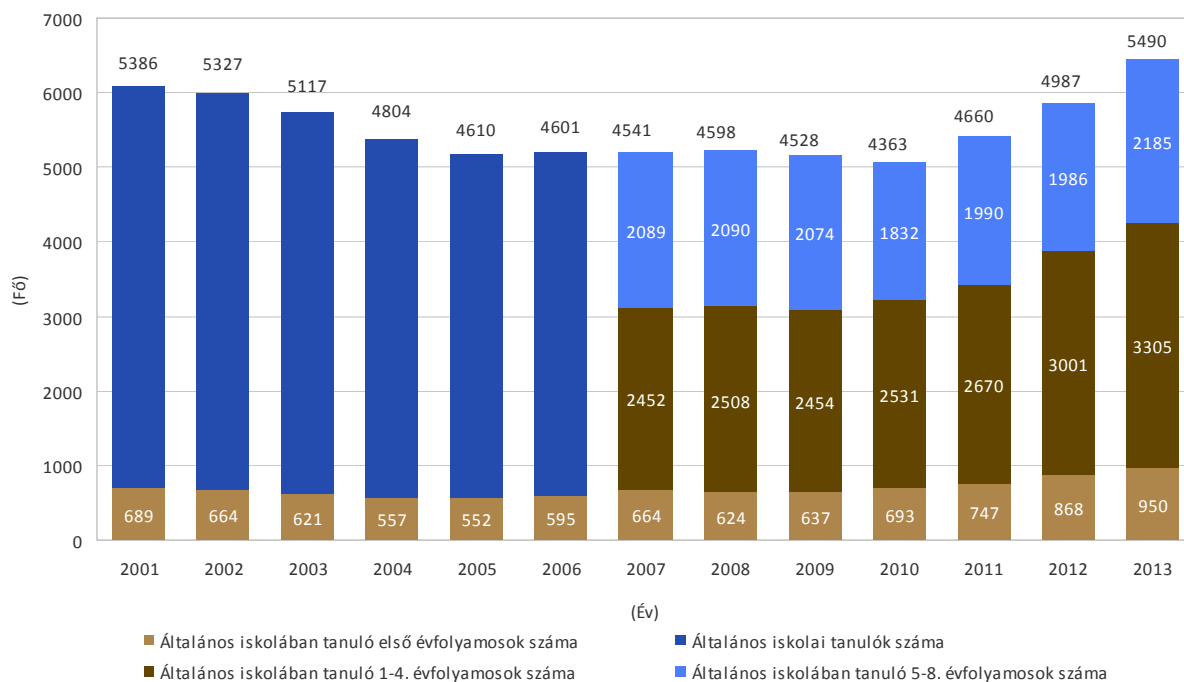
53. ábra: Általános iskolai tanulók számának változása a XII. kerületben, 2001-2012 között (forrás: LTK Nonprofit Kft)

Az általános iskolai tanulók létszáma nem egyenesen oszlik meg az évfolyamok között. Az egy első évfolyamosra jutó nyolcadikosok száma az évfolyamok közötti dinamikát mutatja, erős fluktuációt jelezve a különböző korosztályok között: míg 2001-ben még nyolcadik osztályosból volt kevesebb, 2014-ben már mintegy 60%-kal több nyolcadik évfolyamos tanuló járt iskolába, mint ahányan az első

évfolyamot megkezdték. A javuló demográfiai folyamatok, a kisgyermek növekvő száma miatt azonban ennek a tendenciának a megfordulása vagy legalábbis a javulása várható (az általános iskoláskorúak száma az elkövetkező 5-10 évben várhatóan folyamatosan emelkedni fog).

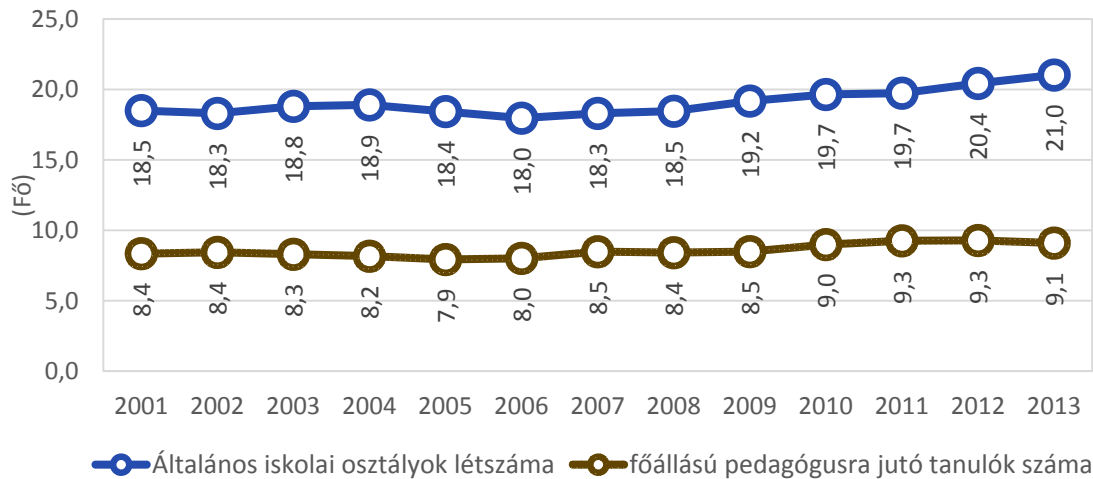
54. ábra: Egy első évfolyamosra jutó nyolcadikos évfolyamosok száma a XII. kerületben, 2001-2013 között (forrás: KSH)

55. ábra: Általános iskolai tanulók összetételének változása a XII. kerületben, 2001-2013 között (forrás: KSH)

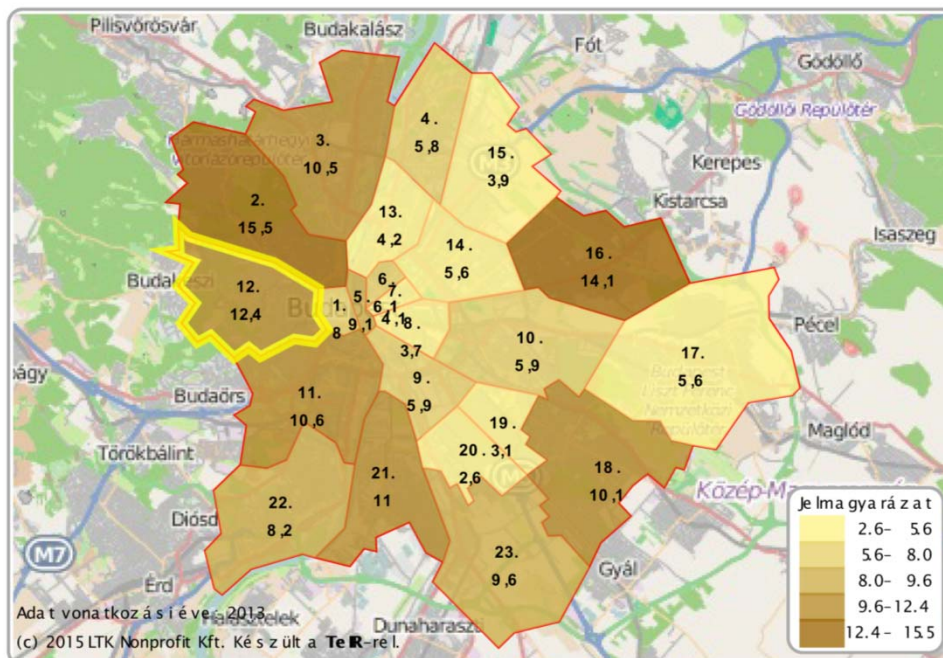
Az osztályok 2001 és 2010 között 18-19 fő körüli létszámmal működtek, követve a gyermekszám csökkenését. 2010 után, a megnövekedett tanulói létszám miatt az átlagos osztálylétszám 21 főre bővült (miközben az osztályok száma nem változott). A bővülő osztálylétszámokat a speciális csoportbontásokban folyó oktatás egyensúlyozza ki. A gyereklétszám csökkenése miatt az intézmények engedélyezett pedagógus státuszainak, illetve egyéb álláshelyeinek száma is csökkent. A

pedagógusok kötelező óraszámának növeléséről szóló hatályos törvény további státuszok megszűnését eredményezte, ugyanakkor az önkormányzat az oktatás magas színvonalának fenntartása érdekében igyekezett feladatátiszervezéssel az újabb státuszok megszüntetését megelőzni, így az egy főállású pedagógusokra jutó tanulók átlagos száma csak kismértékben változott (2013-ban 9,1 fő).

56. ábra: Általános iskolai osztályok létszáma és főállású pedagógusokra jutó tanulók száma, 2001-2013 között (forrás: KSH)

A budapesti átlagnál magasabb, 12,4% a más kerületből, településről a kerületbe bejáró általános iskolai tanulók aránya, ezt csak – a jelentős agglomerációs gyűrűvel bíró – II. és a XVI. kerület mutatója haladja meg.

57. ábra: Más településekről iskolába járók arányai a budapesti kerületekben, 2013-ban (forrás: LTK Nonprofit Kft.)

A közoktatási törvény változásai közül a kötelező mindennapi testnevelés bevezetése a legnehezebben megoldható feladat. **Az önkormányzat az általános iskolák második évfolyamai számára biztosítja az úszásoktatást**, amely az egészséges életre nevelés és tartásjavítás mellett egyben a kötelező testnevelésórák kapacitáshiányán is enyhít.

Közéiskolák

A kerületben 7 általános képzést adó középiskola (gimnázium) működik, melyek közül 3 tartozik a KLIK tankerületéhez. A nem állami intézmények között található az Osztrák Iskola, a Greater Grace Gimnázium, valamint a Lauder Javne Zsidó Közösségi Iskola.

A középiskolai tanulók létszáma 2001-ben 4.378 fő volt, ez 2009-ben 4.977 főre nőtt, majd 2013-ra 4.137 főre csökkent. Az osztályok száma jellemzően követte ezt a mozgást, 2013-ban 168 osztály működött. Egy középiskolai osztályban 2013-ban átlagosan 24,63 diák tanult, egy középiskolai főállású pedagógusra 9,87 tanuló jutott.

58. ábra: Közéiskolai osztályok és az osztálylétszám időbeli változása a XII. kerületben, 2001-2013 között (forrás: KSH)

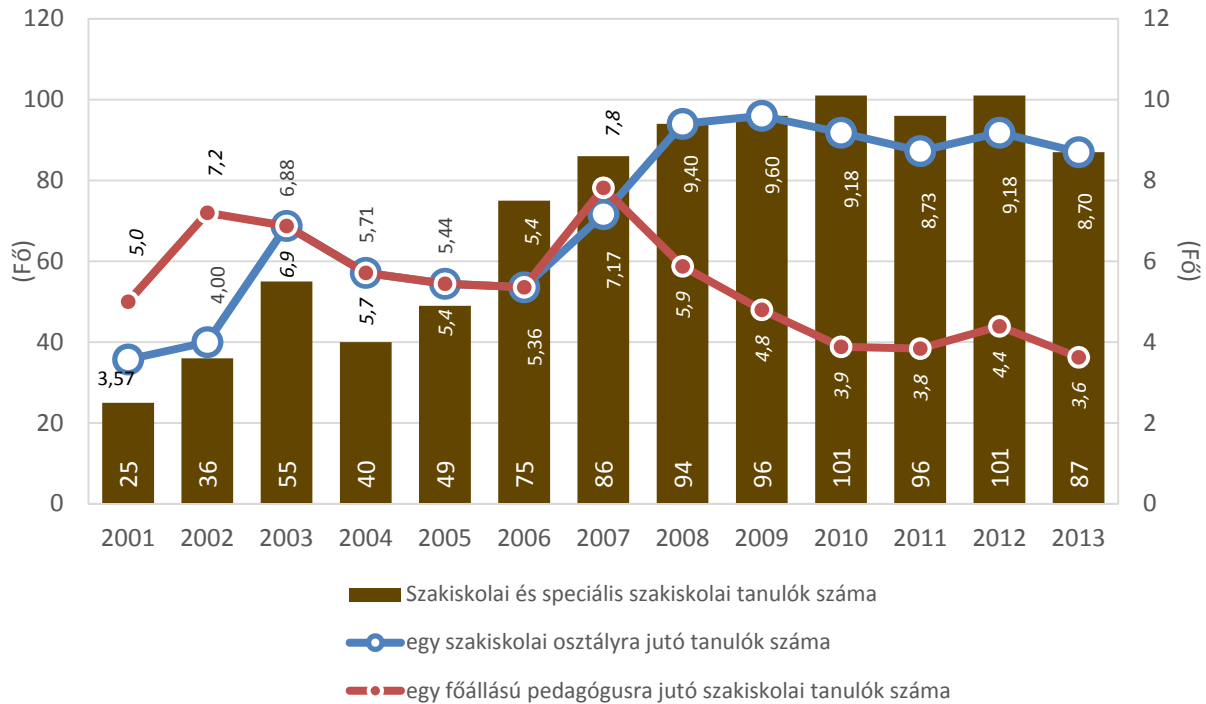
A középiskolákban folyó oktatási, nevelési tevékenység minősége országos viszonylatban is kiemelkedő. A középiskolák összesített 2015-ös HVG listáján⁴ a Városmajori Gimnázium a 8. helyen szerepel. Csak egy másik budai gimnázium, a Békásmenyéri Veres Péter Gimnázium került be a legjobb 10 intézmény közé. Az alapítványi iskolákról készített HVG listát a Lauder Javne Zsidó

⁴ A rangsoroláshoz a diákok 2013-as tanulmányi és felvételi eredményeit, a különböző versenyeken elért helyezéseket és egyéb adatokat használták. www.eduline.hu Forrás:

http://eduline.hu/kozoktatasi/2014/11/4/HVG_kozepiskolai_rangsor_2015_osszesített_I_QS4FU0

Közösségi Óvoda, Általános Iskola, Középiskola és Zenei Alapfokú Művészeti Iskola vezeti (az összesített listán a 27. helyen szerepel).

A kerületben 2013-ban 2 szakiskola működött, azokban 10 osztályban összesen 87 fő tanult.

59. ábra: Szakiskolai osztályok és az osztálylétszám időbeli változása a XII. kerületben, 2001-2013 között (forrás: KSH)

Intézményi változtatások a kerület közoktatási intézményeiben:

- A Herman Ottó Általános Iskola és a Németvölgyi Általános Iskola 2002-ben pedagógiaileg egyesült és az oktatás a Németvölgyi Általános Iskolában folytatódott.
- 2005. augusztus 1-jével a Diana utcai Általános Iskola és Gimnázium alapítói és fenntartói joga átadásra került a Semmelweis Egyetem számára.
- 2007. augusztus 1-jétől a Kiss János Általános és Középiskola jogutód nélküli megszüntetését követően az ELTE működteti az iskolát. A Gyakorlóiskola együttműködési megállapodás keretei között lát el körzeti iskolai feladatokat.
- 2005. április 1-jétől a Japán Nagykövetség kezdeményezésére – a Virányos Általános Iskola kispületének bérbeadásával – a kerületben japán tanrendű iskola működik.

Az intézmények korszerűsítése ütemezett fejlesztési terv részeként valósulhat meg. Az iskolákat érintő műszaki fejlesztési igények jellemzően a mindennapos testnevelés feltételeinek a megteremtését célozzák, mely feltételek biztosítása jelenleg a legtöbb intézményben gondot okoz.

A Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat XII. kerületi tagintézménye a Böszörményi út 20-22. irodaházban szolgálja a 0-18 éves gyermekeket. Az intézmény évente közel 1000 családdal foglalkozik.

Felsőoktatás

A XII. kerületben az alábbi felsőoktatási intézmények működnek:

- Eötvös Lóránd Tudományegyetem Tanító és Óvóképző Kar
- Moholy-Nagy Művészeti Egyetem (MOME)
- Rendőrtiszti Főiskola
- Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar
- Pető András Főiskola
- Sola Scriptura Teológiai Főiskola

Ezzel a kerület a felsőoktatási intézmények számát tekintve a budai kerületek között megelőzi a III. (4 intézmény) és a II. kerületet (1 intézmény), ugyanakkor jelentősen elmarad a magyar felsőoktatás egyik „zászlóshajójának” számító XI. kerülettől. **A felsőoktatási intézmények jellegét tekintve a kerületben a humán képzés dominál**, ellentétben például a XI. kerület műszaki orientáltóságú felsőoktatási palettájával. **Országosan egyedülálló intézmény a XII. kerületben a MOME és a Testnevelési Egyetem.** Területi szempontból a kerület felsőoktatási központja az Alkotás út sávja, a Testnevelési Egyetem és a hozzá csatlakozó építmények, melyek városkép szempontból is meghatározóak.

1.4.1.2. SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK

A szociális és egészségügyi ágazat szakigazgatási felügyeletét, irányítását és koordinálását a Polgármesteri Hivatal Népjóléti Irodája látja el. Tevékenysége három területre terjed ki: pénzben és természetben nyújtott szociális ellátások, személyes gondoskodást nyújtó szociális ill. gyermekvédelmi ellátások és az egészségügyi alapellátás biztosításának szakmai felügyelete.

A XII. kerület első összefogó szociálpolitikai stratégiai dokumentuma, a Szociális Szolgáltatástervezési Koncepció (SZSZK) 2004-ben került elfogadásra, majd 2006 december végén elkészült annak felülvizsgálata és egyben újabb változata. A szociális szolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés biztosítására, a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén feltárt problémák komplex kezelésére az önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programot készített 2013 májusában. Ez a dokumentum lett a SZSZK jogutódja is. A Helyi Esélyegyenlőségi Program kiemelt célcsoportja az időskorú lakosság, hiszen esetükben várható leginkább a szociális szolgáltató rendszerre való rászorultság kialakulása. E korcsoport mellett az önkormányzat a 0-14 éves korosztályt, mint az egészséges társadalom alapjának és a lakosság megújulásának forrását, kezeli kiemelt célcsoportként. A Hegyvidéki Önkormányzat mindkét kiemelt korcsoportot a törvényi előírásokon túlmutató anyagi és természetbeni szolgáltatásokkal támogatja.

A XII. kerületben a helyi társadalom alapjellemzőit tekintve két olyan tényezőt kell figyelembe venni, amelyek kihatása van a szociális ellátórendszer, valamint a gyermek- és ifjúságvédelem intézményi szerkezetére és fejlesztésének prioritásaira:

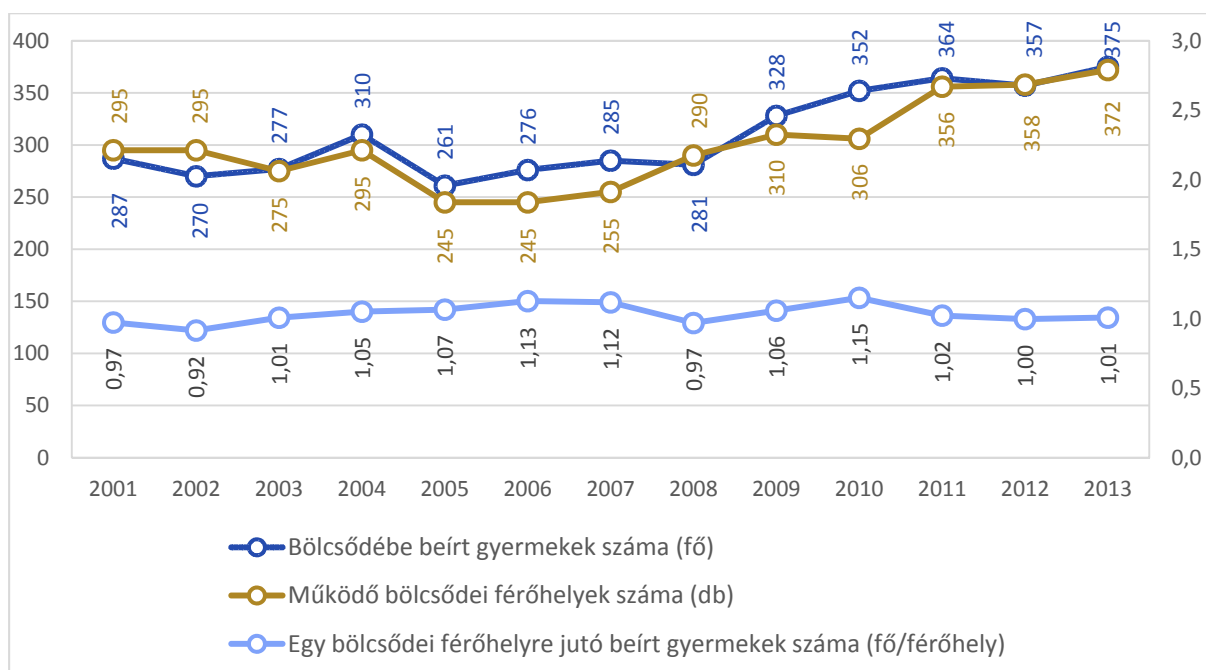
- A kerületben az alacsony társadalmi státuszú lakosok aránya alacsony. Szociális szolgáltatásra elsősorban az egyéni élethelyzet, egyéni rászorultság (pl. fogyatékos, időskori rászorultság, amely jövedelmi helyzettől függetlenül is megjelenhet) miatt merül fel igény. Az – elsősorban az idősebb korosztályhoz köthető – érintettek leginkább a hagyományos városszövetet alkotó kerületrészben koncentrálódnak.
- A kerületet érintő másik fontos jelenség a lakosság elöregedése. A kerületben nagy és egyre növekvő számban élnek egyedülálló idős lakosok, akik önmaguk ellátásáról egyedül már nem, vagy csak korlátozott mértékben képesek gondoskodni. Ezen csoport magas színvonalú ellátása prioritást élvez. Az elöregedő lakosság a szociális ellátórendszerre egyre nagyobb terhet ró, az egyszemélyes háztartások magas aránya egyértelműen mutatja a szükséges változások irányát.

Intézményrendszer és szolgáltatások

Gyermekek napközbeni ellátásának biztosítása

Az alapellátások közé tartozik a gyermekek napközbeni ellátásának biztosítása, melyre intézményesült formában a bölcsőde vagy a családi napközi ad lehetőséget. **Az önkormányzat területén 6 bölcsőde működik**, amelyek közül 3 önkormányzati fenntartású.

A bölcsődébe beíratott gyerekek száma 2001-ben 287 fő volt. Kisebbségi ingadozások után 2005-ben a beíratottak száma 261 főre esett vissza, majd lassú, egyenletes emelkedéssel 2013-ra 375 főre nőtt a létszám. **A férőhely-kapacitás kisebb lemaradással követte a beíratottak számát, az igényekre az önkormányzat 1-2 éven belül új férőhelyek kialakításával reagált.** 2013-ban 372 működő bölcsődei férőhely állt rendelkezésre.

Bölcsőde neve	Fenntartó	Férőhelyek száma	Gyermeklétszám	
			2013. év	2014. év
Svábhegyi Bölcsőde	Hegyvidéki Önkormányzat	72	117	122
Zugligeti Bölcsőde	Hegyvidéki Önkormányzat	120	189	180
Krisztinavárosi Bölcsőde	Hegyvidéki Önkormányzat	72-96	125	162
A-Z Nemzetközi Óvoda és Bölcsőde	A-Z Oktatási Alapítvány	n.a	n.a	n.a
Kinderklub Bölcsőde és Óvoda	Egészségesebb Óvodás Gy. Alapítv.	n.a	n.a	n.a
Bíró utcai Bölcsőde és Óvoda	Egészségesebb Óvodás Gy. Alapítv.	n.a	n.a	n.a

60. ábra: Bölcsődei férőhelyek alakulása a XII. kerületben, 2001-2013 között (forrás: KSH)

A XII. kerületben az alábbi bölcsődék működnek:

Forrás: Önkormányzati adatközlés

Családsegítő szolgáltatás

A családsegítő központ éves forgalma 4185 fő volt 2014-ben. Szolgáltatásainak igénybevevői között sok az új kliens (2014-ben a szolgáltatást igénybevevők majdnem fele), akiknek legnagyobb része az Álláskereső Klubot és az adósságkezelési szolgáltatást vették igénybe. A Közösségi Szociális Szövetkezettel 2014-ben is folyamatos munkakapcsolat állt fenn, náluk 1 főt sikerült munkába állítani.

Közérdekű önkéntes munka programban tavaly 26 álláskereső végzett önkéntes portaszolgálatot.

2014-ben indult a Start csoport, mely azoknak a harmincas fiataloknak nyújt segítséget, akik valamilyen életkezdési-életvezetési problémával küzdenek.

A családsegítő központ által ellátottak számának változását a következő táblázat szemlélteti:

Mutató	2010	2011	2012	2013	2014
Éves forgalom	4272	3951	4249	4389	4185
Összes kliens	704	1082	752	707	666
- ebből új kliens	353	551	368	368	306

Forrás: Önkormányzati adatközlés

Ifjúsági Közösségi Tér

Az Ifjúsági Közösségi Tér a Hegyvidék Önkormányzat fenntartásában működő Családsegítő és Gyermekjóléti Központ intézményegysége. Szakmai kapcsolatait folyamatosan bővíti, így a tavaly megalakult Ifjúsági Szolgáltatók Országos Szövetségéhez csatlakozva országossá bővítette kapcsolatrendszerét.

Az Ifjúsági Közösségi Tér 13-18 év közötti fiataloknak szól, akik a Városmajor és a plázák mellett valamilyen más alternatívát keresnek. Elsősorban a kerületben élő és/vagy itt tanuló diákok számára

kínál ingyenes lehetőséget az ismerkedésre, a közösségé formálódásra, a szociális és életviteli kompetenciák fejlesztésére valamint a szabadidő strukturált eltöltésére.

Jelenleg körülbelül ötven látogatója van a Térnek, míg a tagok száma tizenhárom. Utóbbiak a közösség „motorjai”, akik szívesen részt vesznek a szervezési feladatokban, újabb kreatív ötletekkel segítik a programkínálat bővítését.

Gyermekvédelem

Az esélyegyenlőségi célcsoportok közül a helyi rendeletek kiemelten kezelik a gyermekek érdekeit. A pénzübeni támogatások terén a törvény által előírt, kötelezően biztosítandó rendkívüli települési támogatás gyermekvédelmi célú formáján túl olyan speciális élethelyzetekben is segítséget nyújt az önkormányzat, mint a születés vagy a gyermekek beiskoláztatása, de támogatja a jól tanuló, ám nehéz szociális helyzetben lévő iskolásokat is. A Családsegítő és Gyermekjóléti Központon belül a gyermekjóléti szolgáltatást igénybevevők száma ingadozik, 2014-ben volt a legalacsonyabb. Összesen 164 család 241 gyermeke kereste fel az intézményt.

Mutató	2010	2011	2012	2013	2014
Gondozott gyermekek száma	293	261	271	316	241
Családok száma	192	188	158	207	164

Forrás: önkormányzati adatközlés

A gyermekek veszélyeztetettségének mértéke kismértékű a kerületben (2011-ben 26 főt érintett).

A kerületi fenntartású óvodákba 2011-ben beíratott hátrányos helyzetű gyermekek száma 69 fő (összes gyermek 4,6%-a), a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma pedig 13 fő volt (0,8%). Ugyanebben az időszakban az általános iskolákba 61 fő (2,9%) hátrányos helyzetű és 166 fő (0,75%) halmozottan hátrányos helyzetű gyermek járt. Az óvodákba járó gyermekek közül 8 főt regisztráltak valamilyen fogyatékoságára tekintettel sajátos nevelési igényűként (0,5%), az általános iskolákban ez a létszám 71 fő (3,3%) volt.

Idősek nappali ellátása

A XII. kerület a legidősebb kerületnek számít Budapesten a lakosság korösszetétele alapján. A 85 éven felüliek aránya kimagasló fővárosi viszonylatban és országos összehasonlításban is, ebben a korosztályban egyre erőteljesebben jelenik meg a mindennapi teendők (főzés, mosás, takarítás, stb.) ellátásában is a külső segítség igénye. Alapvető cél, mind az idősek mentális egészsége, mind az ellátórendszerek terhelésének mérséklése miatt, hogy az idősek minél tovább élhessenek saját otthonukban, saját lakókörnyezetükben. A kerület ezért kiemelt figyelmet szentel az idősek problémáinak felderítésére, felmerült igényeik kielégítésére. Az önkormányzat 2013 májusában fogadta el Idősügyi Konceptióját, mint stratégiai dokumentumot. Emellett az idősek a Helyi Esélyegyenlőségi Program kiemelt célcsoportját is jelentik.

A kerületben működő Gondozási központ étkeztetést, valamint házi segítségnyújtást biztosít a rászorulóknak (lásd mellékletben). A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás 2014 elején megszűnt.

- Jelenleg a kerületben élő 65 év feletti alig 1%-a veszi igénybe a szociális alapszolgáltatás részeként működő idős nappali ellátását (idős klubja), melyet az önkormányzati fenntartású Hegyvidéki Egészségügyi és Szociális Alapszolgáltatási Központ 3 helyszínen (összesen 140 férőhellyel) működtet a kerületben. Egy domborzatilag ennyire tagolt és alacsony lakosságú kerületben nehéz az idősklubok hatékony működtetése, a látogatószám bővítése, hiszen az idős klubjai akkor működnek jól, ha azok gyalogosan elérhető közelségben találhatóak. Így az idős korosztály létszámának várható növekedésével felmerülő többletigények kielégítésére, a meglévő klubok mellett érdemes a létező közösségi helyeket jobban kihasználni és ezekben az idős számára vonzó programokat szervezni.
- Az idősellátáson belül az étkeztetés jelentős bővülést ért el 2014-ben: a házhozszállítással végzett étkeztetést igénybe vevők száma egy év alatt több, mint kétszeresére emelkedett (2014-ben 291 fő vette igénybe ezt a szolgáltatást).
- A szociális szolgáltatások közül a kerületben leginkább az ápolás-gondozás (ún. long-term care) iránt várható nagyobb keresletbővülés. Jelenleg 280 idős ember veszi igénybe a kerület által biztosított házi segítségnyújtást. Ennek azonban – a kerület lakosságának jobb jövedelmi helyzete és a minőségi szolgáltatások iránti igénye miatt – többszöröse lehet azon idősök száma, akik saját, illetve családi forrásból oldják meg gondozási igényeik kielégítését. Jelenleg nincs az önkormányzatnak támogató, információs szolgáltatása az ápolás-gondozási szükségletek kielégítésének különböző formáiról, azok előnyeiről, hasznáról, az esetleges veszélyekről.

Az idősök lakhatási körülményeinek javítása (pl. lakások felújításának, átalakításának, akadálymentesítésének támogatása), önálló közlekedésük támogatása (háztól-házig, kaputól-kapuig) – mely tevékenységek nagymértékben segítenék a célként megfogalmazott otthoni ápolás feltételeinek megteremtését – jelenleg nem megoldott. A kerületben nincsenek a demens idős emberek ellátást segítő szolgáltatások sem. Átmeneti idősothoni ellátást ellátási szerződés keretében Biatorbágyon biztosít az önkormányzat (5 fő erejéig), ennek az ellátási formának a bővítése, illetve saját intézmény kialakítása is szükséges lehet középtávon.

Egyéb nappali ellátást nyújtó intézmények

A pszichiátriai betegek nappali ellátása és közösségi ellátása egymást jól kiegészítve működik a kerületben. Az ún. Félziget Klubház szolgáltatásait átlagosan 30-35 fő veszi igénybe, a jelenlegi kapacitást meghaladó igényeket kielégíteni képes férőhelybővítéshez szükséges hatósági eljárás folyamatban van.

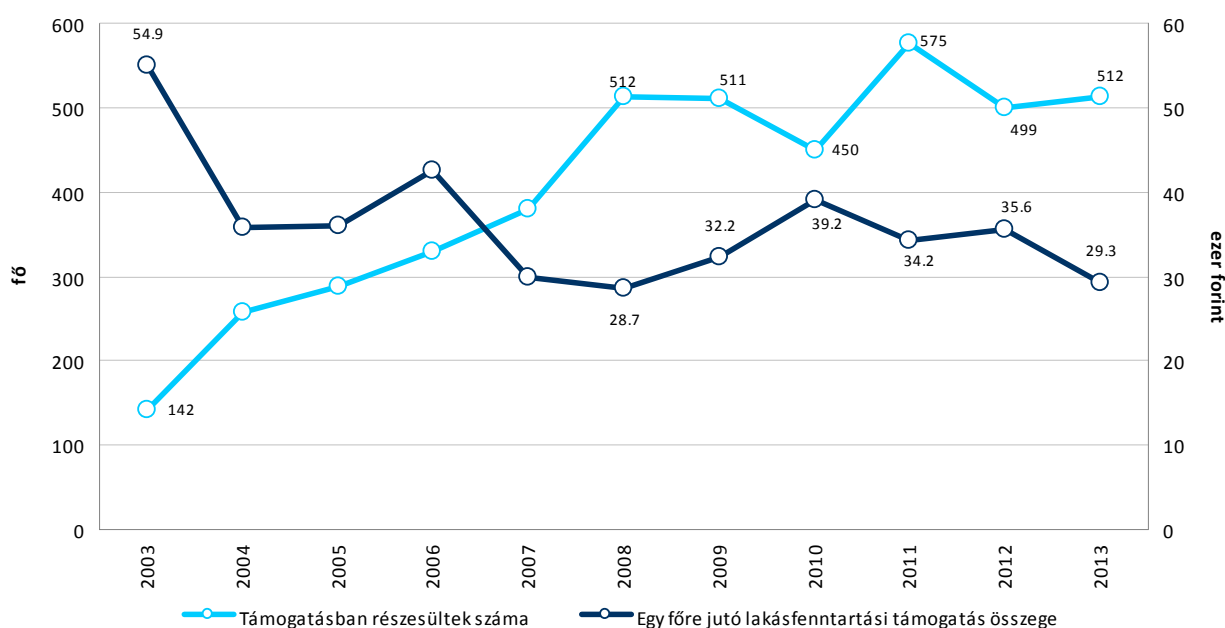
Bár kevés településen valósul meg, a kerületek kötelező feladata a fogyatékosok nappali ellátása. Önkormányzatunk a Fejlesztő Napközi Otthon fenntartásával tesz eleget ennek, ahol 35 fogyatékosval élő felnőtt nappali ellátását biztosítja az önkormányzat. Ezek a személyek még családjukban, szüleikkel együtt élnek, szüleik nélkül ellátásuk nem lesz megoldott, ezért gondolkodni kell valamilyen formában bentlakást nyújtó intézményben történő elhelyezésükről, ilyen intézmény létrehozásáról.

Az intézmények listáját a melléklet tartalmazza.

Ellátási szerződés keretében a mellékletben szereplő szervezetek működnek közre a kerület szociális szolgáltatásaiban.

Lakáscélú támogatások

A 2008. évi ingatlanpiaci válság és az azt követő hitelválság hatása az önkormányzat lakásfenntartási kiadásaiban is megmutatkozott: 2008-ban az előző évi adathoz képest 35%-kal többen részesültek támogatásban, így a támogatás mértéke a 2006. évi összeg háromnegyedére csökkent (28 ezer Ft). A támogatásban részesültek száma ezt követően is emelkedett, 2013-ban 512 fő részesült lakásfenntartási támogatásban.

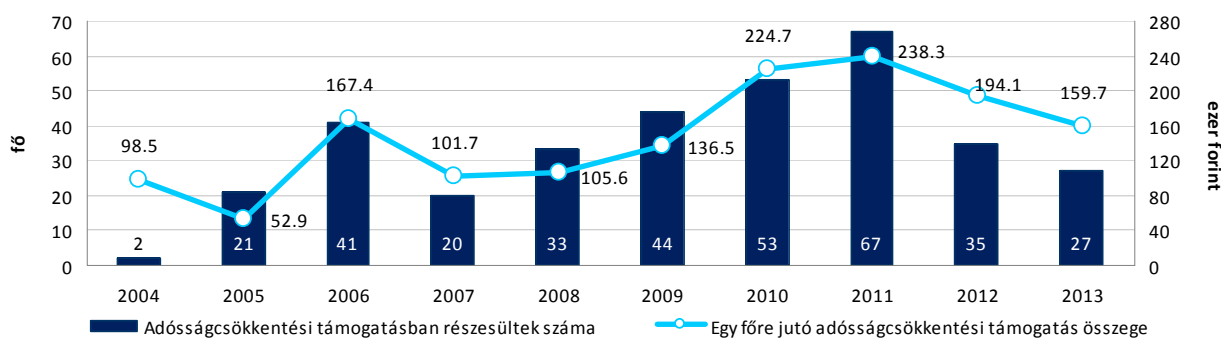
61. ábra: Lakásfenntartási támogatásra felhasznált összeg és az egy főre jutó támogatás összege a XII. kerületben, 2003-2013 között (forrás: KSH)

Egyéb lakáscélú támogatások rendszere:

- Lakáscélú helyi támogatást az Önkormányzat nem nyújt.
- Az Önkormányzat évente 60 millió forinttal támogatja a társasházak felújítását.
- Az Önkormányzat a bérlakásállomány segítségével támogatja a rászoruló családok lakáshoz jutását.
- A Családsegítő Szolgálaton keresztül az adósságcsapdába került családok adósságcsökkentési szolgáltatásban és támogatásban részesülhetnek.
- A hajléktalanok nappali ellátását ellátási szerződés keretén belül a Magyar Máltai Szeretetszolgálat látja el nappali melegedő működtetésével a Széll Kálmán téren, valamint utcai szociális munka és fejlesztési, rehabilitációs program keretében.

Az adósságcsökkentési támogatásban részesülők számának változását a feltételrendszer szigorodása is befolyásolta, így a 2007 óta folyamatosan emelkedő kliensszám 2012-ben radikálisan, majdnem

felére csökkent, 2013-ban már csak 27 fő részesült ebben a támogatási formában. A támogatás átlagos mértéke 160 ezer Ft volt 2013-ban. A támogatás azoknak a lakhatással összefüggésben díjhátralékot felhalmozott, szociálisan rászoruló családoknak nyújt segítséget, akik maguk is képesek és képesek tartozásuk részbeni rendezésére. A támogatás akkor adható, ha a kérelmező vállalja az adósság és a megállapított adósságcsökkentési támogatás különbözetének egy összegben, vagy havi részletekben történő megfizetését és részt vesz az Önkormányzat által biztosított adósságkezelési tanácsadáson.

62. ábra: Adósságcsökkentési támogatás igénybevételének változása a XII. kerületben, 2004-2013 között (forrás: KSH)

Pénzbeni ellátások, segélyezési adatok

Az önkormányzat által nyújtott törvényben meghatározott pénzbeni és természetbeni támogatásokra jellemző, hogy **a kötelező feladatellátáson túl az önkormányzat saját költségvetésének terhére is vállal többletfeladatokat** (pl. beiskolázási támogatás, gyógyszer-támogatás, születési támogatás).

Segélyezési adatok (2008 és 2014):

Ellátási forma	2008	2014
Normatív és helyi lakásfenntartási támogatásban részesülők száma összesen dec. 31-én (fő)	241	293
Adósságkezelési támogatásban részesülők száma az év folyamán (fő)	24	21
Rendszeres szociális segélyben részesülők száma dec. 31-én (fő)	102	46
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők száma dec. 31-én (fő)	362	357
Helyi átmeneti segélyben (vagy annak megfelelő önkormányzati segélyfajtában) részesülők száma az év folyamán (fő)	1507	1100
Foglalkoztatás-helyettesítő támogatásban részesülők száma (beleértve azokat is, ahol a támogatás közfoglalkoztatás, vagy három hónapnál rövidebb idejű egyéb foglalkoztatás idejére szünetel) december 31-én (fő)	-	204
(méltányos: önkormányzati) közgyógyellátásban az év folyamán részesülők száma (fő)	491	177
Önkormányzat által segélyezésre fordított összeg (állami támogatással együtt, Ft)	218 229 e	166 921 e

Forrás: önkormányzati adatközlés

1.4.1.3. EGÉSZSÉGÜGY

A népesség általános folyamatként jellemezhető egészségromlása a XII. kerületben is észlelhető, ugyanakkor **a kerület az egészségügyi infrastruktúra szempontjából előnyös helyzetben van**, mind a központi, mind a magánintézmények vonatkozásában. **A központi egészségügyi létesítmények fővárosi és országos szerepkört is betöltenek, ezek mellett nagy számban jöttek létre kisebb egészségügyi magánvállalkozások, magánkórházak is.**

A Népjóléti Iroda kidolgozta a kerület Egészségügyi Programját a 2010-2013-ra évekre, meghatározva a kerületi egészségügyi ellátás fejlesztési irányait. Az önkormányzat az betegségek gyógyítása mellett **egyre inkább a prevencióval, az egészségmegőrzéssel kapcsolatos ismeretbővítésben, az egészségtudatos magatartás népszerűsítésében, az egészséges életmód elterjesztésében látja saját szerepét és felelősségét.** A Hegyvidéki Önkormányzat Egészséges Hegyvidék Programja fogja össze azokat a programokat, amelyek tájékoztatást nyújtanak, megelőző és gyógyító programokat kínálnak és az aktív, egészséges életmód megvalósításához szükséges egyéb megoldásokat, lehetőségeket biztosítják a kerület polgárainak. Mindezt a kerület egészségügyi, kulturális és sportintézményeivel összefogva valósítja meg.

Az egészségügyi alap- és szakellátás intézményei

Az egészségügyi alapellátás biztosításának szakmai felügyeletét a Polgármesteri Hivatal Népjóléti Irodája látja el. A Hegyvidéki Egészségügyi és Szociális Alapszolgáltatási Központ (HESZAK) a XII. kerületi egészségügyi alapellátás szervezéséért, működtetéséért és közvetlen szolgáltatásáért felelős költségvetési intézmény. Léteznek a HESZAK által közvetlenül nyújtott szolgáltatások, illetve a HESZAK által felügyelt vállalkozók által nyújtott tevékenységek.

Az önkormányzati feladatok közé tartozó egészségügyi alapellátás részei:

- Felnőtt háziorvosi szolgálat
- Házi gyermekorvosi szolgálat
- Felnőtt fogászat
- Gyermek, iskola és ifjúsági fogászat
- Védőnői szolgálat
- Ifjúság-egészségügyi szolgálat
- Otthoni szakápolási szolgálat
- Foglalkozás egészségügyi szolgálat
- Felnőtt és gyermek ügyelet megszervezése, felügyelete illetve működtetése

A kerület egészére jellemző, hogy **mind a háziorvosi, mind a felnőtt és gyermek fogorvosi praxisok 100%-ban privatizáltak.** A háziorvosi praxisok száma nem változott az elmúlt 5 évben. Felnőtt háziorvosi szolgálat 8 helyszínen található, összesen 27 orvos biztosítja a felnőtt lakosság alapfokú egészségügyi ellátását. Az 1 háziorvosra jutó lakosság száma 1100 és 3200 fő között ingadozik. Bár a

házi gyermekorvosi szolgálat csak 4 helyszínen érhető el, működésileg ez kiegyensúlyozottabb: a 14 év alatti gyermekeket 10 házi orvos látja el, 800-960 fő közötti az egy orvosra jutó gyermekek száma. A fogászati ellátást 10 felnőtt fogász és 4 gyermekfogász nyújtja. A foglalkozás-egészségügyi szolgálatot vállalkozói szerződés keretében biztosítja az önkormányzat. A kerületben 19 patika található.

A kerületi lakosok otthoni szakápolását a Szakápolási Szolgálat végzi szakápolók, gyógytornászok és fizioterápiás szakemberek segítségével (összesen 7 munkatárssal). **A kerületben 18 területi és 5 iskola-egészségügyi feladatokat ellátó védőnő dolgozik**, munkájukat 4 helyszínen látják el. A szolgálat egyik legfontosabb feladata a kisgyermek egészségügyi állapotának folyamatos kontrollja, a testi és mentális fejlődés figyelemmel kísérése, tanácsadás az anyák számára. Kedvező, hogy az egy védőnőre eső gyermekszám a kerületben (178) a jogszabályban maximált, illetve az országos átlagszám alatt van, így a hegyvidéki ellátásban nem csupán a kötelező adminisztráció vezetése, illetve krízishelyzetek kezelése végezhető el, hanem tényleges családi gondozásra is lehetőség nyílik.

A kerületben saját fenntartású szakrendelő nem működik, de az Önkormányzat jogi és pénzügyi lehetőségeinek függvényében tervezi ilyen intézmény létrehozását. **A kerületben átlag feletti a kórházi, járóbeteg szakellátást is végző egészségügyi intézményi ellátottság.** A kerület lakosai szakorvosi ellátást a Szent János Kórházban és Észak-budai Egyesített Kórházakban illetve a Budavári Önkormányzat XII. kerületben található Egészségügyi Szakszolgálatánál vehetnek igénybe.

A nem önkormányzati működtetésű intézmények jelentős része markáns profillal és sokszor országos hatáskörrel rendelkezik. Tevékenységeiknek – pl. légúti megbetegedések, allergia kezelése - évszázados hagyományai vannak, köszönhetően a kerület természeti adottságainak.

A járóbeteg szakellátás intézményeinek és a magánklinikáknak a listáját a melléklet tartalmazza.

Egészséges Hegyvidék Program

A Hegyvidéki Önkormányzat támogatásával több, mint 10 éve folynak különböző prevenció programok a kerületben, 2013 májusában pedig elindult az ún. Egészséges Hegyvidék Program. A Program gazdája a Hegyvidéki Önkormányzat, partnere a János Kórház, az Érsebészeti Klinika, az Országos Gerincgyógyászati Központ, valamint a Budai Egészségközpont, emellett részt vesznek a programban civil szervezetek is, köztük a SZÍV SN Országos Betegegyesület, a Magyar Rákellenes Liga, a szolnoki Lisztérzékenyek Egyesülete, a Szoptatásért Magyar Egyesület, a János Kórház egyes Alapítványai, a Rákbetegek Országos Szövetsége. A programban tájékoztatással, az egészséges életmód megvalósítását célzó ingyenes szolgáltatásokkal szerepet vállaltak az Önkormányzat szociális intézményei is.

Az Egészséges Hegyvidék Program a prevenció tevékenységek széles tárházát vonultatja fel, pl. ismeretterjesztés körében évente 8 alkalommal megrendezett Szabadegyetemek, Magyar Rákellenes Liga előadásai a Kulturális Salonban, oktatófilmek az Országos Gerincgyógyászati Központ gondozásában, Idősek egészségiskolája, újraélesztési oktatóprogramok a kerületi iskolákban, Budai

Lisztérzékenyek Klubjával együttműködésben megrendezett beszélgetések. A havonta szervezett Szűrőszombatok, az évi két alkalommal megrendezett, akár több, mint 1000 főt megmozgató és rendkívül sokféle szűrési lehetőséget biztosító Egészségnapok, a mozgásszervi és lisztérzékenységi szűrővizsgálat a kerület oktatási intézményeiben, hegyvidéki óvodások egészségprogramja, Porci Berci gerinciskola, SZÍV SN a stroke ellen mozgalom a Hegyvidéken, kismama- és szülésfelkészítő programok nagyban segítik a kitűzött célok (életminőség javítása, az egészség védelme, a betegségek, sérülések megelőzése) elérését, a prevenció legfontosabb eszközeivel – egészségnevelés, szűrővizsgálatok, betegségek kezelése, rehabilitációja, állapotromlás megakadályozása – nyújtanak támogatást a Hegyvidéken élőknek.

Az Egészséges Hegyvidék Program megvalósításában fontos szerepe van a Day-Med Kft. által kifejlesztett **betegkövető, betegtámogató és terápiasegítő programnak**, amelynek segítségével a különféle krónikus betegségekkel küzdők hiteles forrásból juthatnak részletes információkhoz. A Program keretében 2013-ban, az első ütemben, összesen 1000 asztmában és krónikus légúti betegségekben szenvedő páciens vett részt az 1 éven át tartó egyedi információs folyamatban.

A pozitív tapasztalatok, a programoknak köszönhetően a kerületben élő családokkal kialakított közvetlen kapcsolat a program indokoltságát és folytatásának szükségességét mutatja, valamennyi korosztály irányában.

1.4.1.4. KÖZÖSSÉGTEREMTÉS ÉS KÖZMŰVELŐDÉS

A kerületben a közművelődés szervezése hagyományosan a nagyobb kulturális intézményekhez kötődik. A kerületben három önkormányzati tulajdonban és kezelésben álló közművelődési intézmény található: a MOM Kulturális Központ (2014 júliusától üzemelteti a Barabás Villát), a Virányosi Közösségi Ház – 2004 óta szervezetileg ehhez tartozik a Jókai Klub és 2011 szeptemberétől a Livia-villa is –, valamint a Hegyvidéki Helytörténeti Gyűjtemény és Galéria. A szociális szolgáltatási rendszerhez és így a Népjóléti Irodához tartozik a Kulturális Szalon, tevékenységi körét tekintve mégis inkább közművelődési feladatokat lát el. Az intézmények különálló gazdálkodó egységként működnek. Együttműködésük az önkormányzat irodáival, oktatási, szociális intézményeivel és egymással is rendkívül jó. A kerületben több hagyományteremtő program, kezdeményezés indult az elmúlt években, amelyeken a közművelődés intézményei a kerületet, illetve szolgáltatásaikat is bemutatják oktatási intézményekben, illetve a kerület, főváros polgárai számára.

A kulturális és közösségi élet támogatására hozott önkormányzati intézkedések az alábbiak:

- A XII. kerületi Önkormányzat közművelődési koncepciója
- Bp. Főv. XII. ker. Önkormányzat 14/2000. (VII. 12.) rendelete a Budapest Főváros XII. ker. Önkormányzat közművelődési feladatairól

- Bp. Főv. XII. ker. Hegyvidéki Önkormányzat képviselő-testületének 2/2014. (II. 11.) önkormányzati rendelete a Hegyvidéki Közösségépítő Díj alapításáról és adományozásának rendjéről
- Bp. Főv. XII. ker. Önkormányzat 9/1996. (VI. 5.) rendelete a közoktatásban és a közművelődésben dolgozó közalkalmazottak kitüntető díjainak alapításáról és adományozásuk rendjéről (tartalmazza a Segítő Kéz Díj alapítását és adományozásának rendjét)

MOM Kulturális Központ

A kerület emblematikus épülete és intézménye, a 2007-2013-as fejlesztési időszak zászlóshajó projektje a MOM Kulturális Központ. A Csörsz utcában található létesítmény a helyi önkormányzat legfontosabb kulturális alapellátást biztosító intézménye, amely 1953 óta működik, 1995 óta az önkormányzat fenntartásában. Az épület és környezetének komplex megújítása 2011 tavaszán fejeződött be a MOM - Gesztenyés kert kulturális, sport és szabadidő negyed funkcióbővítő fejlesztése (KMOP-5.2.2/B-2f-2009-0008) című projektnek köszönhetően. A beruházás a Hegyvidéki Önkormányzat közel négy milliárd forint összegű finanszírozásával jött létre, melyhez az Európai Unió 900 millió forint támogatással járult hozzá. A beruházás eredményeként a műemléki védettségű MOM Kulturális Központ hangulatát megőrizve alakult modern, többfunkciós központtá. A legjelentősebb munkálatok a színházteremben zajlottak: egy hidraulikus emelőszerkezet segítségével síkpadlós bálteremmé alakítható a tér. A technikai újításoknak köszönhetően a 650 fős színházterem nagyszabású színházi és zenei produkciók befogadására is alkalmas. Az intézmény kertjében szabadtéri színpadot emeltek, valamint új pavilionsort építettek a népszerű, szombatonként nyitva tartó Biopiac számára. A régi Sirály utca és a Gesztenyés kert területén, továbbá a MOM Kulturális Központ kertjében 600 évelő növényt, 115 fát ültettek, 50 padot, 4 ivókutat és 32 szemetest helyeztek el. A Gesztenyés kertben helyet kapott egy 2000 négyzetméteres bekerített kutya futtató is. A park és az épület intenzívebb összekapcsolása érdekében az akadálymentesség igényeit is kielégítő terasz-, és rámparendszer épült. Az egykori Sirály utca helyén a gépjármű forgalom megszüntetésével és az utcaszint megemelésével új közösségi tér alakult ki. Az utcaszint alatt épült meg a Larus Étterem- és Rendezvényközpont. A rekonstrukció során 100 férőhelyes mélygarázs létesült. Magyarországon először itt, az új kulturális, sport- és szabadidő negyed területén egy forradalmi, környezetbarát technológiai eljárással, a szennyvízhő hasznosításával fűtik és hűtik a közösségi épületeket. Az intézmény izgalmas programkínálattal rendelkezik, amely visszatükröződik az intézmény látogatottsági mutatóiban is, jelezve az intézmény népszerűségét, a növekvő rendezvényszámot.

MOM Kulturális Központ	2013	2014
Összes látogató (fő)	212.496	244.399
Üzleti célú terembérlés (alkalom/fő)	206/92.878	157/49.100
Rendszeres művelődési formák	6 csoport, 396 fő, 273 foglalkozás	19 csoport, 830 fő, 491 foglalkozás
Ismeretterjesztő előadás (alkalom/fő)	67/12.540	114/42.110

Rendezvény, kiállítás (alkalom/fő)	231/80.660	296/101.660
Egyéb szolgáltatás (fő)	8.400	30.080
Értékesített jegyek (db)	47.973	54.441

Forrás: önkormányzati adatközlés

Barabás Villa

Barabás Miklós 1840-ben saját tervei alapján építtette fel a klasszicista stílusú villát. Az ezt követő százötven évben a villa tulajdonosai újabb és újabb toldalékokkal bővítették az épületet. A Hegyvidéki Önkormányzat 2000-ben döntött a villa felújításáról. A földszintes villa egyik oldalára kávézó épült, a másik oldalon az önkormányzat galériájának kiállítótermét alakították ki. A villaépülethez tartozik a hegyoldalba süllyesztett 120 személyes rendezvényterem. A villa alatt egy régi bolthajtásos pince is található, amelyben kisebb rendezvénytermet alakítottak ki. Az épületek mögött sétányok, játszótér és egy park várja a látogatókat. A felújított épületegyüttes 2004-ben Europa Nostra-díjat, az európai építészet egyik legrangosabb kitüntetését nyerte el. 2014 júliusától a Barabás villa üzemeltetője is a MOM Kulturális Központ Nonprofit Kft. A Barabás Villa kulturális színtérként sokszínű programot kínál a legváltozatosabb művészeti ágakban minden korosztály számára. Helyet ad könyvbemutatóknak, író-olvasó találkozóknak, könnyű- és komolyzenei koncerteknek, táncelőadásoknak, kamaraszínházi előadásoknak, filmvetítéseknek, ifjúsági és gyerekprogramoknak, kiállításoknak. A Barabás Villa közösségi színtér is, emellett a XII. kerület hivatalos házasságkötő helyszíne.

Hegyvidéki Kulturális Szalon

2011 őszén nyitotta meg kapuit a Hegyvidéki Kulturális Szalon. A Kulturális Szalon közösségi tér, mely helyet ad ismeretterjesztő, tudományos előadásoknak, közéleti beszélgetéseknek, zenei, irodalmi esteknek, kiállításoknak, egészségvédő, egészségmegőrző kluboknak, torna-, tánc- és egyéb mozgásformát alkalmazó foglalkozásoknak, úti élménybeszámoló előadásoknak, szakköröknek, társasjátékoknak. A Szalon-egyetem előadássorozat a hegyvidéki nyugdíjasoknak kínál tudományos és ismeretterjesztő előadásokat, szakmai kirándulásokat, sétákat, amelyeken a résztvevők értékes tudással gazdagodhatnak. A Kulturális Szalonban számos civil szervezet, kezdeményezés kapott otthont. Évente átlagosan 1500 foglalkozás zajlik itt, ez napi 6-9 programot jelent. Az előadások látogatottak, a Szalonegyetem, Idősek egészségiskolája, vagy az Irodalmi előadássorozat 60-70 fős rendezvény. A Szalon épülete 80 m² alapterületű, egy légterű 70 férőhelyes helyiség. A Kulturális Szalon jelenlegi telephelyét kinőtte, az önkormányzat új, nagyobb helyre, új építésű ingatlanba kívánja átköltöztetni (Törpe utca 2. szám alá), ahol az akadálymentesség is biztosított.

A Virányosi Községi Ház és telephelyei

A Virányosi Községi Ház, a Jókai Klub és a Lívia Villa integrált közintézmény, a kerület közösségeinek aktivitására épít. Alaptevékenységébe tartozik az alkotó művelődési közösségek, rendszeres művelődési formák, tanfolyamok, klubok, körök működtetése, valamint az igényes kikapcsolódási és szórakozási lehetőségek megteremtése minden korosztály számára. Kiállításokat, komoly- és könnyűzenei koncerteket, filmeket, ismeretterjesztő előadásokat és a legkülönbözőbb tematikájú klubokat, köröket, tanfolyamokat kínál. Együttműködik a civil szervezetekkel, segíti a művészeti

oktatást és a tehetséggondozást. Részt vesz a Hegyvidéki Önkormányzat központi rendezvényeiben is. A kerületi nemzetiségi önkormányzatok (görög, horvát, lengyel, német, örmény, roma, román, szerb, szlovák) számára havi egy alkalommal a Jókai Klub biztosít lehetőséget rendezvényeik megtartására. Az autizmussal élő fiatalok számára a „Namasté” Asperger Kortárs Klub változatos programokat kínál és segítséget is ad a hétköznapokban való eligazodáshoz. A három közösségi színtér teljes látogatottsága 2014-ben a statisztikai adatok szerint 33.737 fő volt.

Hegyvidéki Helytörténeti Gyűjtemény és Galéria

2004 végén a Hegyvidéki Önkormányzat - a kerület gazdag múltjára való tekintettel - külön helytörténeti gyűjtemény kialakításáról határozott, a gyűjteménynek a Beethoven utca 1/b. alatti helyiség adott helyet. 2005. január 1-jén önálló intézményként megalakult a Hegyvidéki Helytörténeti Gyűjtemény és Galéria. Az intézmény kiállításokat, helytörténeti sétákat, vetélkedőket szervez, pályázatokat ír ki, rendszeresen tart múzeumpedagógia foglalkozásokat. A képzőművészettel foglalkozó Galéria a Városmajor utca 16. szám alatti kiállítóhelyen működik. A főváros egyik legpatinásabb helytörténeti gyűjteménye az épületet az évek során kinőtte. Kiállítótere, könyvtára és raktártere nem felel meg a kor modern elvárásainak.

2014-ben a Hegyvidéki Önkormányzat Képviselőtestülete úgy döntött, hogy a Galériát a Böszörményi út 13-15. sz. alatt helyezi el, a Gyűjteménynek pedig új otthont ad a zugligeti lóvasút végállomás épületében, mely a Hegyvidék egyik kiemelkedő műemléke. A lóvasút végállomásának épülete a környékbeli villák stílusában, 1868-ban épült, az évtizedek során lepusztult, felújításra szorul. A patinás épület felújított állapotban méltó helyszínt adhat a kerület helytörténeti kiállítóhelyének, intenzívebben bekapcsolva a területet a zugligeti kirándulóforgalomba is.

1.4.1.5. SPORTÉLET

A Hegyvidék életében kiemelt szerepe van mind a verseny-, mind a tömegsportnak. A szervezett sport keretein túl általános cél a kerület lakosai számára az egészségmegőrzés lehetőségeinek biztosítása, az egészséges életmódra nevelés és az aktív szabadidős tevékenységek feltételeinek fejlesztése. **A tömegsport helyi támogatására két fontos intézkedést hozott a kerületi önkormányzat: az egyik az Aktív Hegyvidék Program, amelynek keretében ingyenes lakossági sportprogramokon vehetnek részt a kerületi lakosok, a másik a kötelező úszásoktatás bevezetése az óvodások és az általános iskolások számára** (amelyen havonta átlagosan 950-1000 gyermek vesz részt). A Hegyvidéki Önkormányzat elsőként vezette be a mindennapos testnevelést az iskolákban.

Hegyvidék Sportegyesület

A fenti célok elérésének támogatására a kerületi önkormányzat 1999-ben megalakította a Hegyvidék Sportegyesületet, amely jelenleg is az önkormányzati sportkoncepció megvalósításának legfontosabb segítő szerve. Az egyesület egyben a természet védelmére és megóvására is nevel. Összefogja a volt MOM Sportklub szakosztályait, tevékenységüket segíti a szabadidősport és a versenysport területén.

A Sportegyesület 2004 óta közhasznú szervezetként működik, a mellékletben felsorolt szakosztályokkal.

Hegyvidéki Szabadidősport Nonprofit Kft.

A Hegyvidéki Szabadidősport Nonprofit Kft. kezelésében működik 1991 óta a Hegyvidéki Sportuszoda. A létesítmény az uszodán kívül tornacsarnokkal és fitnessteremmel is rendelkezik. Az önkormányzat kötelező alapfeladatának tekinti a második osztályosok úszásoktatását, illetve a gyógytestnevelés biztosítását. Az uszodában a kötelező úszásoktatáson felül elsőbbséget élveznek a kerületi iskolák egyéb csoportjai, a lakosság hétvégeken, vagy hétköznap a reggeli és az esti órákban sportolhat itt. A sportközpont tornacsarnokát a Pannonia Sacra Katolikus Általános Iskola is igénybe veszi, emellett gyógytestnevelés órákat tartanak.

A Szabadidősport Központ helyszínei (telephelyei):

Elnevezés/ tartalom	Helyszín
Központ (uszoda, csarnok)	Városmajor út 29. b
Két műfüves labdarúgó pálya (téli fedett)	Városmajor út 71.
Dr. Koltai János Sportközpont	Csörsz utca 2-4.
Napközis tábor	Fülemüle u. 8.
Ifjúsági tábor	Dániel út 25.
Teniszpályák	Hegyhát utca
Sportiroda	Kékgolyó u. 30.
Szántódi nyári üdülő	Szántód
Sátras üdülőhely	Szigetszentmárton

Forrás: önkormányzati adatközlés

MOM Sport Uszoda és Sportközpont

A MOM Sport Uszoda és Sportközpont a Hegyvidék új sport- és rendezvénykomplexuma. Buda legnagyobb, 13000 m²-en elhelyezkedő sport-, szabadidő- és rendezvényközpontjának működtetésére az önkormányzat 2013 februárjában új társaságot hozott létre, a Hegyvidéki Sportcsarnok és Sportközpont Kft-t. 1000 m² alapterületű uszoda- és wellness részleg, kültéri és fedett medencék, fitnessterem, squash pálya egyaránt megtalálható a létesítményben. A sportcsarnok alkalmas kosárlabda, kézilabda, röplabda, teremfoci, tenisz edzések és versenyek lebonyolítására is.

Az intézmény kiegyensúlyozottan működik, a működési költségeket a saját bevételeiből finanszírozni tudja, helyet adva önkormányzati eseményeknek, versenyeknek is. Működésére vonatkozó adatok 2013. március 1-től állnak rendelkezésre:

Havi belépések átlagos száma	2013	2014
Uszodai belépések (fő)	21.854	21.350
Műfüves pálya, sportcsarnok, balett-terem belépések (fő)	1.258	4.458
Rendezvény belépések (fő)	2.500	4.458
Fitnessz és egyéb szolgáltatások belépései (fő)		11.250

Forrás: önkormányzati adatközlés

Aktív Hegyvidék Program

Az Önkormányzat kiemelt sportprogramja az Aktív Hegyvidék Program, melynek célja, hogy ingyenes sportprogramokkal hozzájáruljon a lakosság aktivitásának növeléséhez és a különböző sportágakat megszerettesse a fiatalabb generációkkal. A program keretén belül lehetőség van aerobik, kímélő torna, úszás foglalkozásokon, sí- és teniszoktatáson, edzőtermi edzésen, természetjáró, nordic walking és kerékpáros túrákon való részvételre. A program keretében különböző sportrendezvényeket is szervez az önkormányzat, mint például a Fuss a csúcsra, Hopp Parádé, Hegyvidék Olimpia, Fitparádé, BSI – Normafa futás, Normafa sherpaverseny. A diáksportot is különböző eseményekkel, rendezvényekkel támogatja az önkormányzat, mint például a Diákolimpia, a Fitt leszel, ha itt leszel program, illetve a különböző sportágak versenyei. Diáksportban éves szinten több, mint 4000 fiatal vesz részt aktívan. Szünidős programokban élen járnak a tematikus táborok. Éves szinten 10 000 résztvevője volt 2014-ben a sportprogramoknak.

További sportolási lehetőségek

A Városmajor fejlesztése során fontos szempont volt a sportolási funkció megerősítése. A részben fővárosi, részben kerületi fejlesztés eredményeként létrejött egy futókör, amelyhez szolgáltató funkciók is kapcsolódnak (WC, csomagmegőrző), illetve kialakításra került egy szabadtéri fitnessz park (fitnessz és parcouer gépekkel).

A gyermekek mozgását az izgalmas, különleges, játékra, felfedezésre invitáló felújított játszóterek segítik elő. Ahol a hely megengedte, a nagyobb gyermekek részére elkerített focipálya is kialakításra került.

A kerület aktív szabadidős kínálatának bővítésében meghatározó szerepe lesz a **Normafa rehabilitációjának**: az önkormányzat által tervezett program célja, hogy a biztonságos és kulturált használat feltételeinek a megteremtésével, bővítésével, a természeti értékek megőrzése mellett biztosítsa az aktív, egészséges, természet-közeli kikapcsolódás és rekreáció lehetőségét minél szélesebb közönség számára.

A kerület fontos törekvése továbbá a Bejárható Magyarország Programba való minél intenzívebb bekapcsolódás is, az ehhez szükséges feltételek megteremtésével, bővítésével.

ÖSSZEFOGLALÁS

Összességében elmondható, hogy a XII. kerület humán infrastruktúrája kedvező, több ellátás keretében fővárosi viszonylatban is kiemelkedő.

Az oktatási-nevelési intézmények tekintetében a XII. kerület kiegyenlített adatokat mutat, a megfelelő férőhely-kapacitás magas minőségi színvonallal párosul. A növekvő óvodai létszámot a kapacitásbővítés követni tudta, napjainkra a férőhelyszám és az igény összhangban áll egymással, amelyben az önkormányzati fenntartású intézmények mellett a magánóvodák is szerepet játszanak (amelyek igénybevétele magas a kerületben). A kedvező mennyiségi adatok mellett kiemelkedően jó az óvodai nevelés minősége is. Az általános iskolások létszáma az elmúlt évek csökkenését követően fokozatosan emelkedik. Növeli a tanulói létszámot az is, hogy a budai kerületek közül a XII. kerületben tanulnak a legnagyobb arányban a kerülethatáron kívülről érkező tanulók. A kapacitások megfelelőek. Az oktatási minőséget jelzi, hogy Városmajori Gimnázium az országos minősítési listán a 8. helyet érte el. Bár az iskolák fenntartója a KLIK, a kerületi önkormányzat az üzemeltetésen túlmenően oktatási kérdésekben is együttműködésre törekszik. A kötelező iskolai testnevelés bevezetése a tornatermek száma és befogadóképessége miatt nehézségeket okoz. Ezt a problémát enyhíti a 2. osztályosok szervezett úszásoktatása. A felsőoktatás terén a XII. kerület a budai kerületek között a humán szakok tekintetében kiemelkedő. Országosan egyedülálló képzést nyújt a Testnevelési Egyetem és a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem.

A Hegyvidéki Önkormányzat kötelező feladatain túl jelentős többletterhet vállal a szociális, egészségügyi ellátások terén is. A kerületi önkormányzat mellett több civil szervezet is segíti a munkát.

A szociális ellátórendszer kiemelt, a Helyi Esélyegyenlőségi Programban is nevesített célcsoportjai a gyermekek, valamint az idős korosztályok. Bár jelenleg a gyermekek veszélyeztetettsége a kerületben alacsony, a helyi rendeletek kiemelten kezelik a gyermekek érdekeit. Az alapellátások közé tartozik a gyermekek napközbeni ellátása, a bölcsőde, napközi és családi napközi is. A férőhelyek száma folyamatosan az emelkedő bölcsődei létszám előtt járt, ugyanakkor a trendek alapján elképzelhető a kapacitásbővítés igényének felmerülése. Az Ifjúsági Közösségi Tér elsősorban a kerületben élő és/vagy itt tanuló diákok számára kínál közösségépítő, szabadidő-eltöltési lehetőséget. Az önkormányzat 2013 májusában fogadta el Idősügyi Konceptiót. Az idősödő lakosság miatt az ellátórendszerben kapacitásbővítési igények merülhetnek fel, elsősorban az idősek nappali ellátása, az otthonápolás területén. A kerületben jelenleg nincsenek a demens idős emberek ellátására felkészült szolgáltatások. A lakáscélú támogatást igénybevevők száma folyamatosan emelkedett az elmúlt években.

Az egészségügyi ellátás mennyiségi és minőségi szempontból is megfelelő a kerületben. Országos és fővárosi szempontból is kiemelkedő egészségügyi létesítmények találhatóak a Hegyvidéken, a közintézmények mellett számos magánvállalkozás, magánkórház is segíti a munkát. Kapacitásbővítési

igény a felnőtt háziiorvosi praxisok területén jelentkezhet. Az önkormányzat kiemelt feladatának tekinti a prevenció, az egészséges életmód elterjesztését, mely cél érdekében elindította az Egészséges Hegyvidék Programot.

A közművelődés szervezésében három önkormányzati tulajdonban és kezelésben lévő közművelődési intézmény vesz részt: a MOM Kulturális Központ, a Virányosi Közösségi Ház és a Hegyvidéki Helytörténeti Gyűjtemény és Galéria. A kulturális és közösségi élet támogatására elkészült a XII. kerületi Önkormányzat Közművelődési koncepciója.

Az önkormányzat jelentős mértékben támogatja a lakosság egészségmegőrzését, mely törekvését része a sportinfrastruktúra fejlesztése és a sportprogramok szervezése is. A helyi tömegsportot támogatja az Aktív Hegyvidék Program ingyenes lakossági sportprogramokkal, valamint bevezetésre került az óvodások és az általános iskolások kötelező úszásoktatása is. Színvonalas helyszínt biztosít mindehhez a Hegyvidéki Sportuszoda és a MOM Sport Uszoda és Sportcsarnok.

A Normafa rehabilitációjával és a Bejárható Magyarország Programhoz való intenzívebb kapcsolódással a kerület sport- és rekreációs szolgáltatásköre fővárosi léptékben is egyedülállóvá válhat.

1.4.2. SWOT-ELEMZÉS

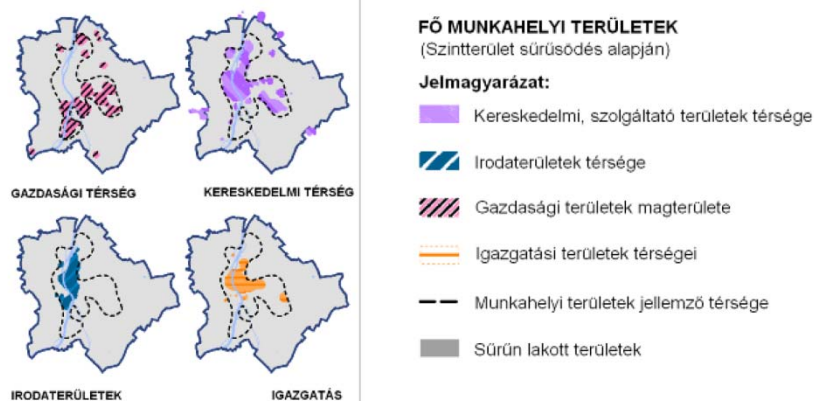
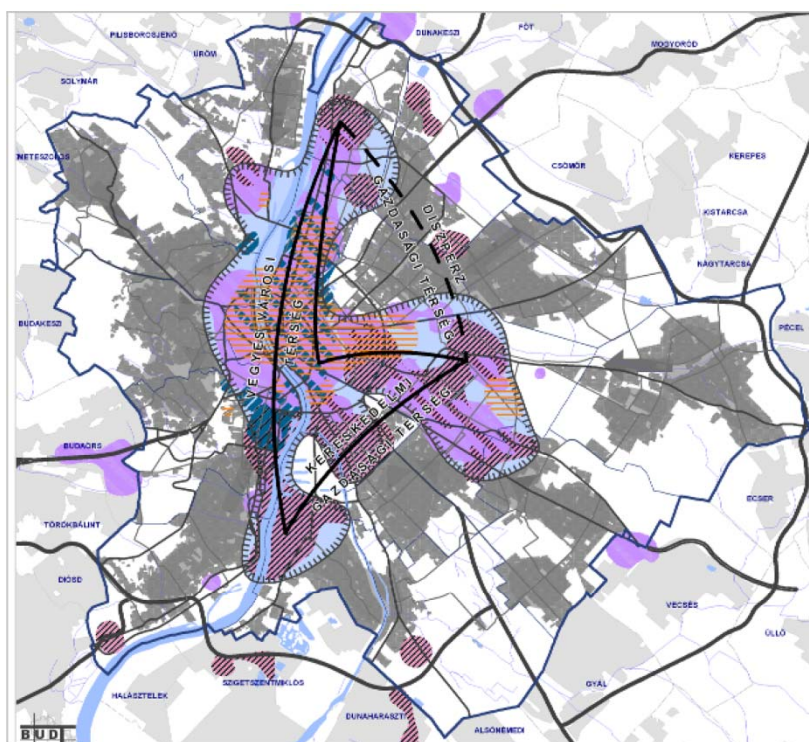
ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Folyamatosan bővülő óvodai férőhelyek, igényekkel harmonizált kapacitások ▪ Színes és színvonalas óvodai oktatási és fejlesztő program ▪ Színvonalas oktatási infrastruktúra, magas oktatási színvonal az általános és középiskolákban ▪ Felsőoktatás jelenléte, országos viszonylatban is egyedülálló képzések ▪ Megfelelő bölcsődei kapacitás ▪ Kiemelkedő együttműködés az intézmények és az önkormányzat között ▪ Megfelelően lefedett felnőtt és gyermek háziorvosi rendszer, fogorvosi alapellátás ▪ Humán-egészségügyi intézmények magas száma, történelmi gyógyítási hagyományok a kerületben ▪ Kiemelkedő kórházi ellátórendszer, járóbeteg-ellátás ▪ Számos magánintézmény az egészségügyben ▪ Hátrányos helyzetű család, lakos viszonylag alacsony száma (HH és HHH gyermekek száma nagyon alacsony) ▪ Bővülő sportolási lehetőségek ▪ Számos, az aktív időtöltést, prevenciót segítő önkormányzati program (pl. Aktív Hegyvidék Program) ▪ Új, korszerű sportolási infrastruktúra ▪ Több kerületi közművelődési intézmény, fővárosi jelentőségű kulturális, közművelődési intézmény jelenléte (MOM) ▪ Megújuló játszóterek ▪ Biopiac – egyedülálló a főváros területén 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Általános egészségromlás, túlsúlyosság, stressz betegségek növekvő száma ▪ Az időskorúak száma és aránya növekvő, magas eltartottsági ráta ▪ A mindennapos testnevelés helyigényének biztosítása probléma az oktatási intézményekben ▪ HH és HHH gyermek teljes körű felmérése nem megoldott ▪ Átfogó lakáspolitikai hiánya ▪ Teljes körű akadálymentesítés hiánya ▪ Megoldatlan demens ellátás ▪ Idősek nappali ellátásának intézményrendszere további fejlesztést igényel ▪ Szociális, kulturális intézmények helyhiánya (pl. Kulturális Szalon, Helytörténeti Gyűjtemény)
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Egészségtudatosság terjedésével a preventív jellegű szolgáltatások iránti igény növekedése ▪ Kerület vezetése, lakosok és a kerületben található felsőoktatási intézmények közötti szinergiák kihasználása ▪ Kerületi kulturális és sportközpontok iránti igény fővárosi szintű emelkedése, imázsépítés ▪ Időskorúak részére nyújtott ápolás-gondozási szolgáltatások iránti növekvő igény gazdasági potenciáljának kiaknázása ▪ A lakókörnyezetben való biztonságos lakhatási megoldások iránti növekvő fizetőképes kereset gazdasági potenciáljának kiaknázása, hagyományos egészségügyi ellátórendszerek leterheltségének és kiadásainak csökkenése ▪ Normafa rehabilitációja (fővárosi viszonylatban is kiemelkedő aktív szabadidős és rekreációs szolgáltatáskör létrejötté) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Magánóvodák magas száma a szolgáltatási környezet kiszámíthatatlanságát eredményezheti ▪ Időseknek nyújtott szolgáltatások finanszírozásából az állam egyre inkább kivonul, míg a lakosság minőségi szolgáltatási igénye magas ▪ Országos hatáskörű egészségügyi intézmények kerületi lakosoknak nyújtott szolgáltatásaira az önkormányzatnak egyre kevesebb hatása van ▪ A város nem tudja igényei szerint alakítani a közoktatási intézmények képzési kínálatát ▪ Az idősek ápolás-gondozási feltételeinek szigorodása miatt nő az ellátatlanok száma

1.5. A KERÜLET GAZDASÁGA

A kerület gazdasági súlya, szerepköre, főbb gazdasági ágazatai, jellemzői, gazdasági szervezetek, fontosabb beruházások, gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők, ingatlanpiaci viszonyok

1.5.1. A KERÜLET GAZDASÁGI SÚLYA, SZEREPKÖRE

A kerület Integrált Településfejlesztési Stratégiájával egy időben készül a Fővárosi Önkormányzat megbízásából Budapest gazdaságélénkítési és munkahelyteremtési célú Tematikus Fejlesztési Programja. Az ehhez készült háttér tanulmány szerint „Budapest a hazai gazdaság motorja, előkelő

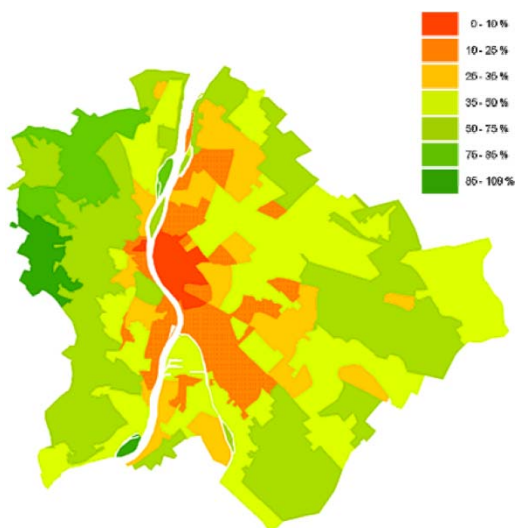
63. ábra Budapest fő munkahelyi területei (Forrás: Budapest 2030)

helyet foglal el az egy főre jutó vállalkozások, és a külföldi tőkevonzó képesség terén. Itt működik a legtöbb 10-nél több főt foglalkoztató vállalat. Az 1. ábrán jól látszik, hogy Budapest XII. kerülete mind gazdasági, mind kereskedelmi, igazgatási, irodafunkció terén a budapesti átlagot képviseli. A kerület alapvetően lakófunkciót tölt be, a gazdasági szereplők a lakófunkciókba ékelődve végzik feladataikat. A XII. kerület elsősorban lakóhely: a foglalkoztatás szempontjából más, gazdaságilag aktívabb kerületek felé kibocsátóként, az ott foglalkoztatottak lakóhelyeként működik. Ez a helyzet meghatározza a XII. kerület gazdaságának szerkezetét, melyben a szolgáltatás játssza a legfontosabb szerepet.

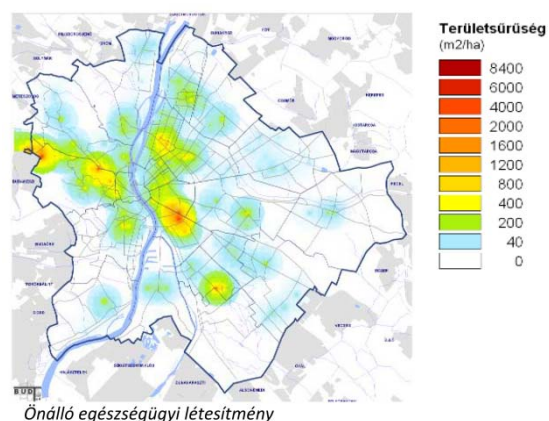
A kerület sajátos, magas színvonalú, exkluzív terület, nem küzd megoldhatatlan környezeti

problémákkal, az országos és fővárosi infrastruktúra főhálózati elemei nem szelik keresztül, vagy csak a kerület peremét érintik, társadalmi nem okoz gondot sem szociális, sem közbiztonsági szempontból, az iskolázottság magas, a munkanélküliség alacsony.

A főváros szempontjából a kerület legfontosabb szerepe a „Budapest tüdeje” szerepkör. A kerület gazdasági szerepét elsősorban ennek a zöldfelületi potenciálnak a kihasználása jelenti. A fővárosi fejlesztési programok szerint a kerület a hegyvidéki- és gyógyturizmus, a sport és az aktív szabadidő eltöltés célterülete.

64. ábra Zöldfelületi intenzitás (Forrás: Budapest 2030)

65. ábra Egészségügyi létesítmények területsűrűsége (Forrás: Budapest 2030)

A kerület fővárosi illetve regionális, országos szerepköre az egészségiparban jelentős. Országos és fővárosi szempontból is kiemelkedő egészségügyi létesítmények találhatóak itt. Ezek magas aránya nyilvánvaló budapesti összehasonlításban: az egészségügyi intézmények a belvárostól a peremkerületek felé csak a hegyvidéki zónában mutatnak jelentős sűrűsödést. Az intézmények jelentős része országos, néhány speciális esetben (Pethő-intézet) nemzetközi jelentőségű. A kerület deklarált célja ennek az adottságnak a lehető leghatékonyabb kihasználása, az ott keletkező haszon helybentartása.

A kerület erős kutatási-fejlesztési potenciálja maroknyi intézményen, a Központi Fizikai Kutatóintézetten és a Konkoly-Thege Miklós úti Csillagvizsgálón alapul. A KFKI jelentőségét a kutatóintézet unikális profilja adja (atomfizika), jóllehet a kutatóreaktor beágyazottsága a városszövet lakott területei közé egyáltalán nem szerencsés. Az intézmények elhelyezkedését vizsgálva látható, hogy a helyszínek nem komplex módon kerültek kiválasztásra, a közvetlen kapcsolat a kerület gazdasági élete és a központi költségvetésből üzemeltetett intézmények között nehezen mutatható ki.

A gazdasági telephelyek hiánya, a jó minőségű lakókörnyezetre való általános kerületi igény és a budapesti viszonylatrendszerben kiemelkedően érzékeny környezet a kerület igazi gazdasági kihívása:

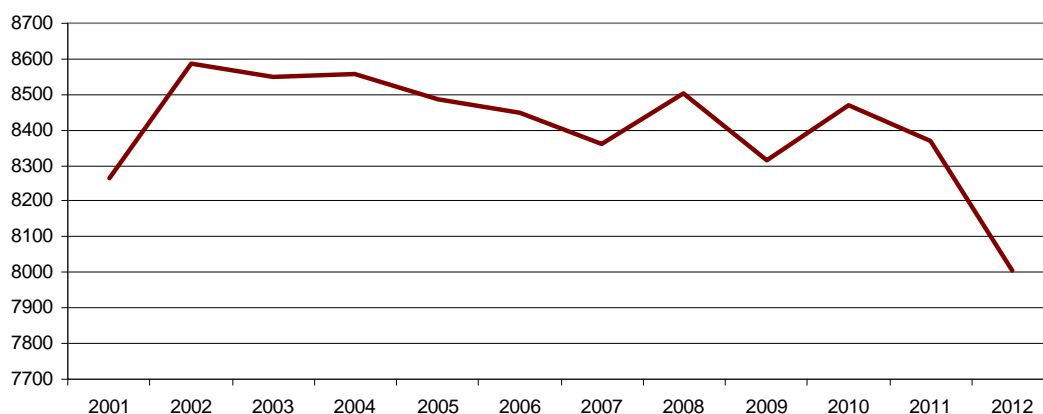
a más kerületek felé való munkaerő-kibocsátás, mint jelenleg legerősebb gazdasági tartópillér mellett állandóan és erősödő mértékben hat a kényszer, hogy a kerület a saját identitásának megfelelő, fenntartható és független gazdasági modellt dolgozzon ki. Ebben a törekvésben elsősorban a kerület lakóinak magas iskolázottságára lehet alapozni, a környezeti adottságok pedig ugródeszkát jelentenek a globálisan egyre fontosabbá és versenyképesebbé váló környezettudatos gazdasági ágak felé.

A Moholy-Nagy Művészeti Egyetem a kreatív ipar fejlesztésében jelent mozgatóerőt. Az egyetem fennállása során mindig kereste az elit-művészképzés és az ismeretek mindennapi alkalmazása közötti kapcsolatokat, ennek jó, példája volt a II. kerület Tölgyfa utcai oktatási decentrum és kiállítótér. A Tölgyfa utcából a Zugligetbe "visszavonulva" koncentrált és nagyértékű fejlesztések zajlottak le az egyetem területén, melyek egy része éppen az intézmény külvilág felé való nyitását, közösségi központtá válását célozza (könyvtár, rendezvények).

1.5.2. A KERÜLET FŐBB GAZDASÁGI ÁGAZATAI, JELLEMZŐI

Vállalkozói aktivitás

A működő vállalkozások száma a gazdasági környezet és az aktuális gazdaságpolitikai helyzet függvényében ingadozik: 2008-ban még 8500 fölötti darabszámot mutat a statisztika, ami éves ingadozások után 2012-re 8002-re süllyedt. Természetesen az aktív korú lakosság szám változásának hatásait sem szabad elhanyagolni, ettől függetlenül a működő vállalkozások számának csökkenése a romló általános gazdasági környezet mutatója is.

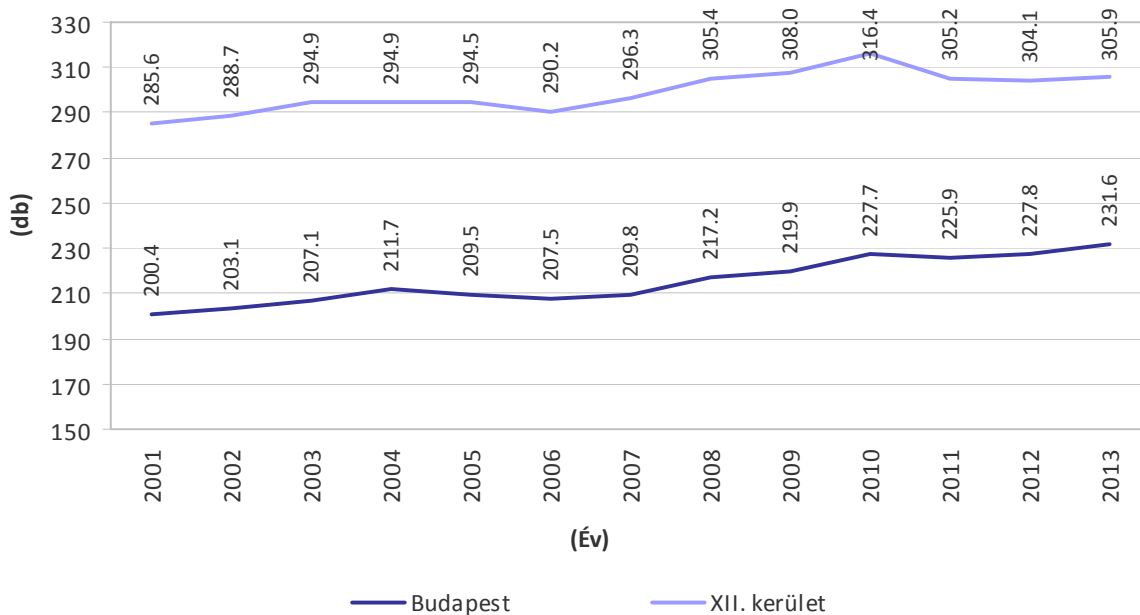

66. ábra Működő vállalkozások száma 2001-2012 (Forrás: KSH 2012)

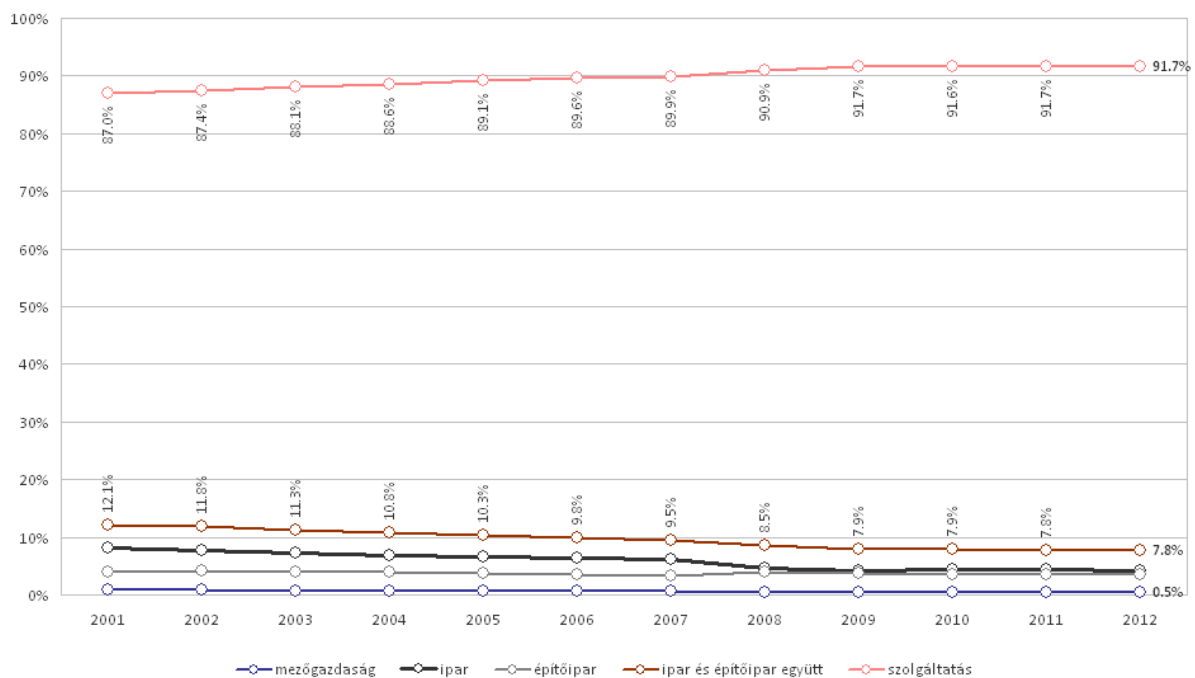
Vállalkozások sűrűsége

A XII kerületben a fővárosi átlagot messze meghaladó a vállalkozási hajlandóság. A kerületben 1000 lakosra 306 regisztrált vállalkozás jut, vagyis minden harmadik emberre jut egy vállalkozás, míg a budapesti átlag 232. Ez összefügg a társadalmi státusból eredő lehetőségekkel, a vállalkozáshoz szükséges képességek meglétével, illetve a vállalkozások típusával is, miszerint sok az egyszemélyes,

kisvállalkozás a kerületben. A különbség hosszú távon mérséklődni látszik, a vállalalkozási hajlandóság 2013-2011 között a kerületben stagnált, míg a fővárosban 2,5%-kal nőtt.

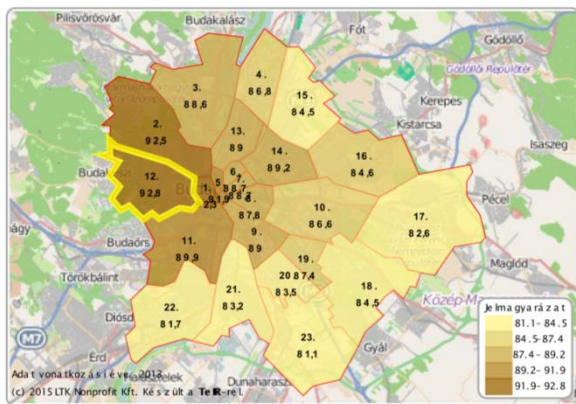
67. ábra 1000 lakosra jutó regisztrált vállalkozások számának változása, 2001-2013 (Forrás: KSH 2014)

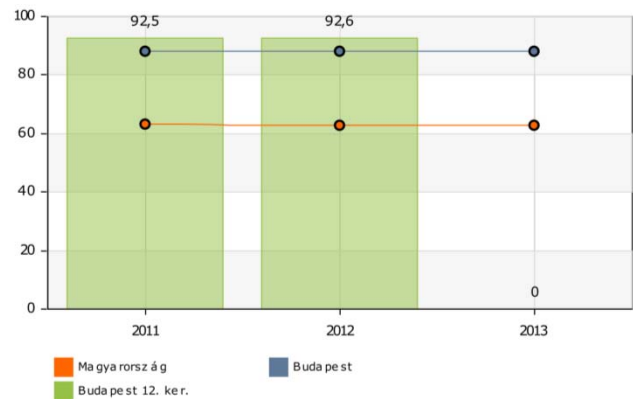
68. ábra Működő vállalkozások szektorok közötti megoszlásának alakulása (Forrás: KSH 2014)

A főváros gazdasági szerkezetéről megállapítható, hogy a szolgáltató szektor részaránya a rendszerváltás óta folyamatosan, dinamikusan nőtt, párhuzamosan az ipari, építőipari szektor háttérbe szorulásával. A XII. kerületben a szolgáltatási szektor aránya 92%-os telítettségen állt be

2009-ben és azóta stagnál. E vállalkozások meghatározó része 10 fő alatti létszámot foglalkoztató kategóriába tartozik.

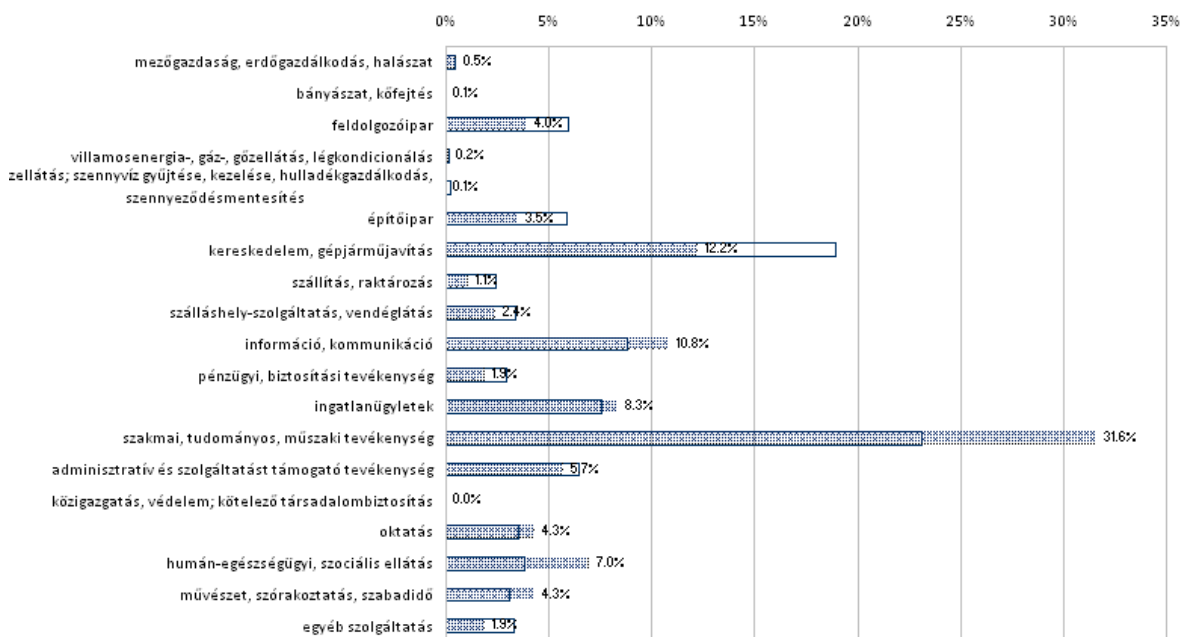

69. ábra Szolgáltatásokban regisztrált vállalkozások aránya Budapest kerületeiben (Forrás: LTK Nonprofit Kft.)

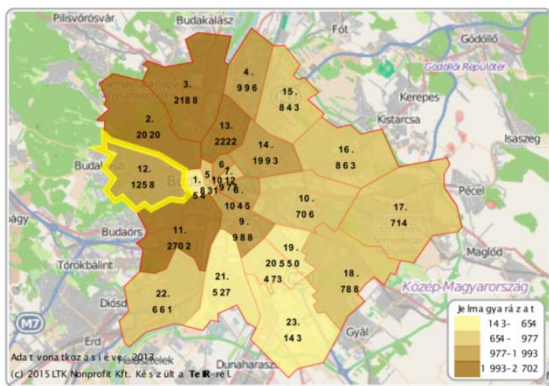

70. ábra Szolgáltatásokban regisztrált vállalkozások arányának változása 2011-2013 (Forrás: LTK Nonprofit Kft.)

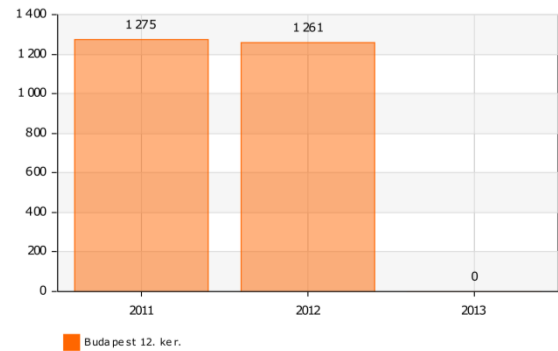
A szolgáltatási ágon belül is több típusú vállalkozási ágazat létezik, arányuk jellemző az adott gazdasági környezetre. A XII kerületben kimagasló, 32 % a szakmai, tudományos, műszaki tevékenységet folytató vállalkozások aránya, míg a budapesti átlag 23%. A budapesti átlagnál magasabb még az információ, kommunikáció területén működő vállalkozások aránya, 10,8% (a budapesti átlag 9%), illetve a humán-egészségügyi, szociális ellátás területén működő vállalkozások 7%-os aránya, ami majdnem kétszerese a budapesti átlagnak (3,8%). A budapesti átlagot meghaladó még a művészet, szórakozás, szabadidő illetve az oktatás területén működő vállalkozások aránya.

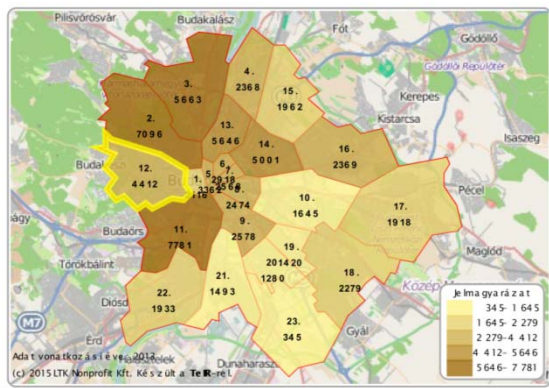
71. ábra Működő vállalkozások aránya ágazatok szerint a fővárosban és a XII kerületben (Forrás: KSH 2012)

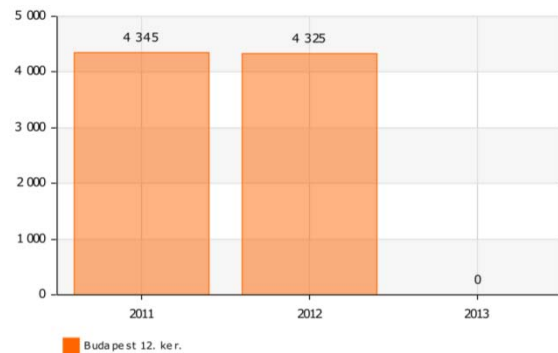
72. ábra : Regisztrált infokommunikációs vállalkozások száma Budapest kerületeiben (Forrás: LTK Nonprofit Kft.)

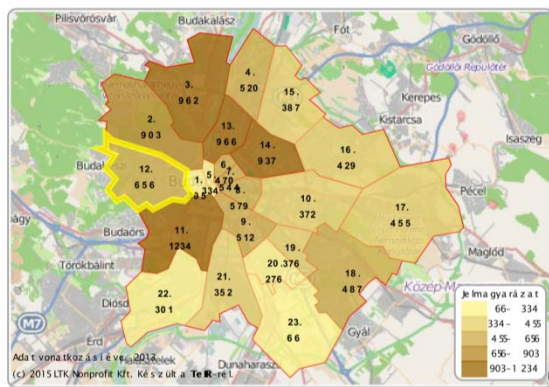
73. ábra Regisztrált infokommunikációs vállalkozások számának változása (Forrás: LTK Nonprofit Kft.)

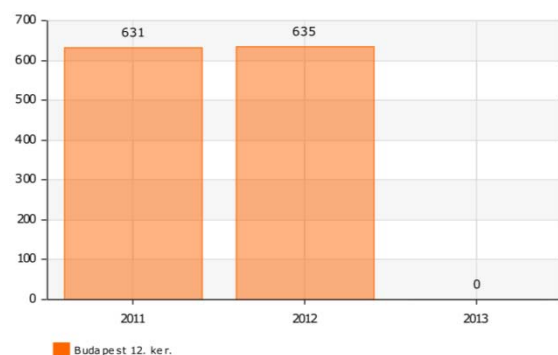
74. ábra Regisztrált tudományos-műszaki vállalkozások száma Budapest kerületeiben (Forrás: LTK Nonprofit Kft.)

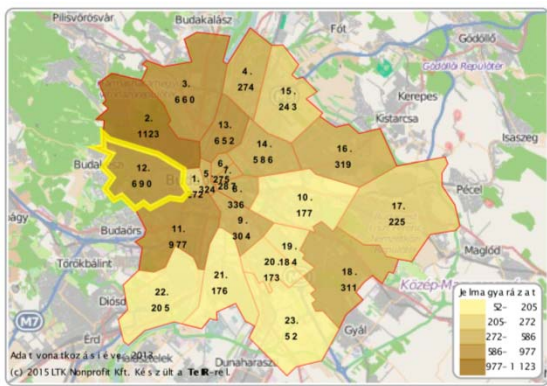
75. ábra Regisztrált tudományos-műszaki vállalkozások számának változása (Forrás: LTK Nonprofit Kft.)

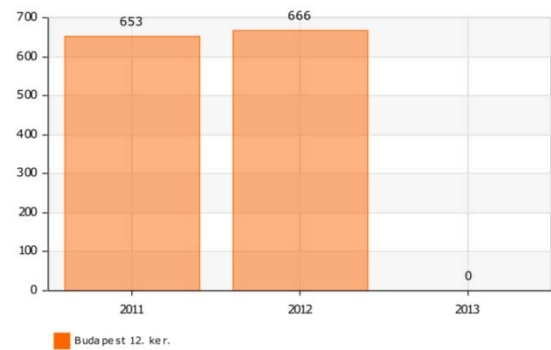
76. ábra Regisztrált oktatási vállalkozások száma Budapest kerületeiben (Forrás: LTK Nonprofit Kft.)

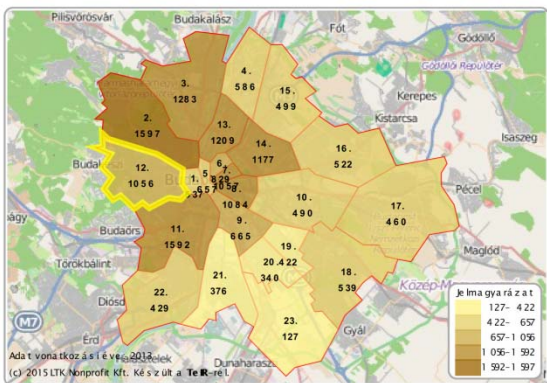
77. ábra Regisztrált oktatási vállalkozások számának változása (Forrás: LTK Nonprofit Kft.)

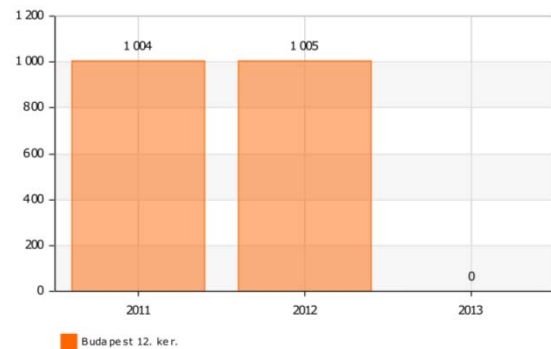
78. ábra Regisztrált humán-egészségügyi, szociális ellátó vállalkozások száma Budapest kerületeiben (Forrás: LTK Nonprofit Kft.)

79. ábra Regisztrált humán-egészségügyi, szociális ellátó vállalkozások számának változása (Forrás: LTK Nonprofit Kft.)

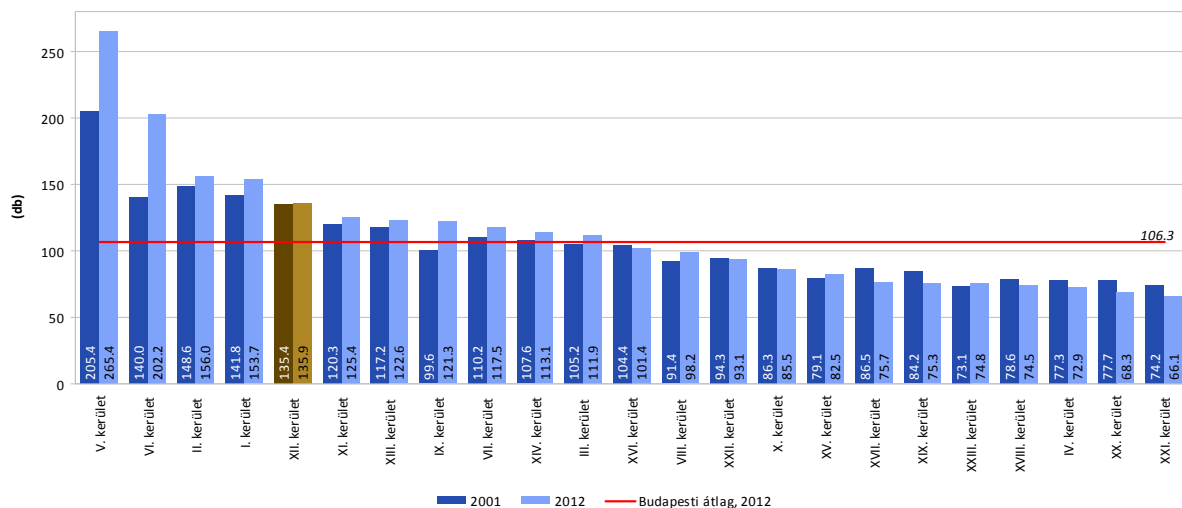
80. ábra Regisztrált művészeti, szórakoztató, szabadidős vállalkozások száma Budapest kerületeiben (Forrás: LTK Nonprofit Kft.)

81. ábra Regisztrált művészeti, szórakoztató, szabadidős vállalkozások számának változása (Forrás: LTK Nonprofit Kft.)

Vállalkozások mérete

A kerület vállalkozásai jellemzően kisvállalkozások, a 8006 működő vállalkozás 95,7%-a (7661 db) vállalkozás 10 fő alatti foglalkoztatottal rendelkező vállalat (a budapesti átlag 94,4%). Nagyvállalat kevés a kerületben, mindösszesen 2 db 500 és több fős létszámú, illetve 2 db 250-499 létszámú vállalkozás van a kerületben.

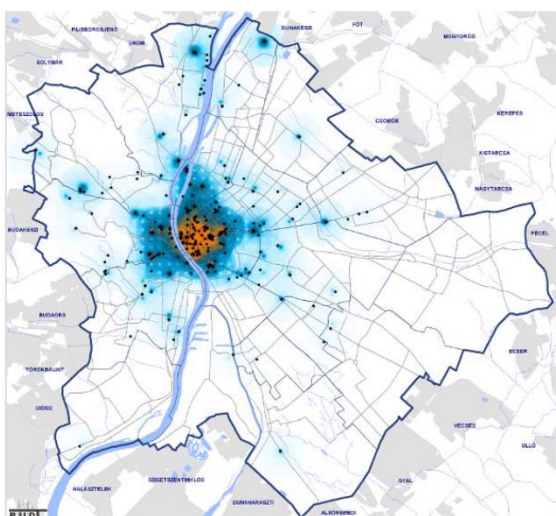

82. ábra 1000 lakosra jutó vállalkozások száma budapesti kerületekben 2001, 2012, (Forrás:KSH, 2013)

Turizmus

A turisztikai adottságok és turisztikai vendégforgalom tekintetében a kerület szerepe és jelentősége nem változott a 2009-es IVS óta. Az abban megfogalmazottak továbbra is érvényben vannak. Ágazathoz kapcsolódó stratégiája továbbra sincs a kerületnek.

A XII kerület turizmus tekintetében nem tekinthető önálló, független egységnek: vendégforgalmában meghatározó a fővároshoz tartozás. Turisztikai szempontból Budapest kiemelkedő adottságokkal rendelkezik, de az egységes turizmus-marketing hiánya miatt Budapest realizált turisztikai eredményei stagnáltak, illetve csökkentek. Az egyes turisztikai attrakciók vonzereje eltérő és célcsoportonként is változó. A XII. kerület elsősorban természeti vonzerőivel gerjeszt vendégforgalmat, azaz nem képezi tipikusan a városlátogató-kulturális turista célterületét. Ebből következően a Budapestre érkező turizmusnak csak egy kis szeletét tudhatja magáénak a kerület. Ugyanakkor a városon belüli, rekreációs, szabadidős tevékenységek egyik legkedveltebb célpontja a kerület, azon belül is a Normafa térsége, mely egyben a kerület legfontosabb turisztikai terméke.

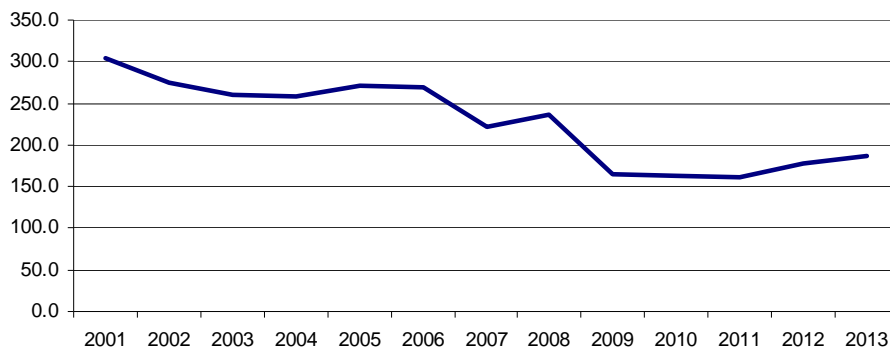

83. ábra Szállodák férőhelykapacitása, (Forrás: Budapest 2030, BFVT)

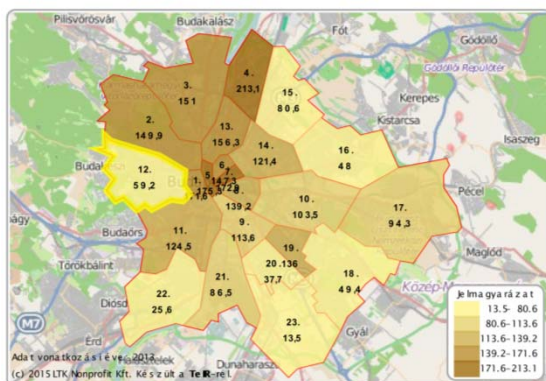
Budapesten a szállóvendégek egyre inkább a belvárosi (I, V, VI, VII) kerületekben tömörülnek. Ennek megfelelően a XII kerületben a kereskedelmi szálláshelyeken regisztrált vendégek száma 28%-kal csökkent 2003 és 2013 között eltelt 10 évben. A 2003 évi 260.463 vendéggel szemben 2013-ban 187.749 vendéget regisztráltak. A vendégéjszakák száma 2001 és 2009 között folyamatosan csökkent, ekkor érte el mélypontját, ami után 2011-ben lassú emelkedés kezdődött. A vendégéjszakák száma egyenes arányban van a működő szállodákkal, 2003-ban 10 szálloda működött, 2008-ig 3 szálloda zárta be kapuit. 2013-ra újra 10 szálloda működik a

kerületben (KSH forrás).

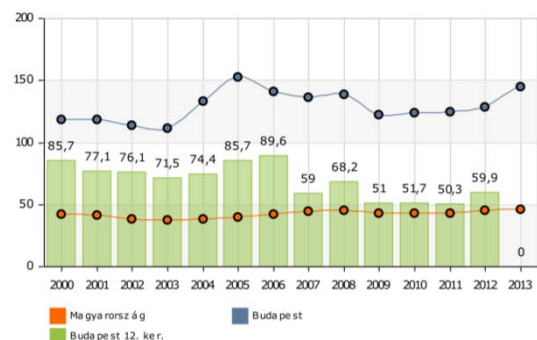
A turizmus átrendeződését mutatja, hogy mind a külföldiek, mint a hazai vendégek által eltöltött átlagos vendégéjszakák száma csökkent. A külföldiek által átlagosan eltöltött vendégéjszakák száma 2,5-ről 2,3-ra csökkent, míg a belföldi vendégek által eltöltött vendégéjszakák száma 2,4-ről 2,2-re csökkent.

84. ábra Vendégéjszakák számának változása a XII. kerületi kereskedelmi szálláshelyeken (Forrás: KSH, 2014)

85. ábra Egy szálláshelyre jutó vendégéjszakák száma a budapesti kerületekben (Forrás: LTK Nonprofit Kft.)

86. ábra Egy szálláshelyre jutó vendégéjszakák számának változása (Forrás: LTK Nonprofit Kft.)

1.5.3. A GAZDASÁGI SZERVEZETEK INFRASTRUKTURÁLIS FELTÉTELRENDSZERE

Megvalósult ingatlanfejlesztések

A XII. kerületben az ingatlanfejlesztés budapesti viszonylatban nehézkes, a környezet érzékeny, a nagyméretű ingatlanfejlesztések potenciális területe kicsi és ezen belül az erre alkalmas területek elfogytak. Ezért e fejlesztések meglévő, már beépült területek átstrukturálására (MOM-park) szorítkozhatnak. Speciális helyzet, hogy a Budaörsi út menti, XI. kerület területére eső még beépítetlen területek fejlesztésbe vonása révén a XI. kerület érezhetően elszívja a fejlesztőerőt a

belsőbb fekvésű XII. kerulettől. A Magyar Optikai Művek területén 2000-2001-ben végbement kereskedelmi, szolgáltató, és lakáscélú ingatlanfejlesztés nem csak a kerület, de Budapest egyik legnagyobb barnamezős beruházása volt. A fejlesztést sok kritika érte amiatt, hogy a magyar könnyűipar egyik emblematikus központját teljesen elbontotta, a beruházás hosszútávú hatásai azonban napjainkig meghatározóak. Az Alkotás úti sáv és a Gesztenyés kert anyagi és funkcionális megújulása szempontjából és feltételezhető, hogy a lendület elegendő lesz a kerületközpont további közterületeinek rehabilitációjára is. A kerület karakterét meghatározó fejlesztés mellett a hegyvidéki lakóterületeken, rendkívül beszorított és környezetérzékeny helyzetekben csak néhány kisebb, helyi beruházás valósulhatott meg, ezek egyike a Hegyvidék-bevásárlóközpont az Apor Vilmos téren.

Gazdasági telephelykínálat

A változatos telephelykínálatához szükséges területek a budai hegyvidéken általánosan hiányoznak, a túlnyomóan lakófunkcióval megtelt kerületben ilyen területek csak jelentős lakossági és természetvédelmi érdeksérelem árán lennének kialakíthatók. Ezt az adottságot azonban nem célszerű hátrányként értékelni, sokkal inkább a kerület különleges értékeire és az átlagostól eltérő fejlődési-fejlesztési igényeire világít rá. A telephelyek spontán kialakulásának veszélye azonban jól körülhatárolható területeket fenyeget (pl. zártkertekből átalakult lakóterületeken), ahol szigorú szabályozás és ellenőrzés szükséges.

Barnamezős területek

A XII. kerület barnamezős területekbe kifejezetten szegény. Az egyetlen nagyméretű, összefüggő barnamezős területen a MOM-park beruházása valósult meg. A Fogaskerekű Széll Kálmán téri bevezetésével kapcsolatban nyitott még a városmajori kocsisín és javítóműhely sorsa, elképzelhető olyan üzemeltetési modell, amely nem igényli ezt a műszaki bázist. Közlekedési funkció alól felszabadult, tehát barnamezős területnek tekintendő a Zugligeti úti egykori lóvasúti végállomás területe is, az itt álló épületben a kerület szándékai szerint a Helytörténeti Gyűjtemény kapna helyet.

1.5.4. A GAZDASÁGI VERSENYKÉPESSÉGET BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK (ELÉRHETŐSÉG, MUNKAERŐ KÉPZETTSÉGE, K+F)

A közlekedési fejezetben leírtaknak megfelelően a morfológiai adottságainak következtében lényegében zsákszerű településszerkezetet eredményező közlekedési hálózat alakult ki. A fővárosi önkormányzat Gazdaságfejlesztési TFP-je a XII kerületet a passzív kerületcsoportba osztotta, amelyre jellemző, hogy a népesség aktivitási rátája itt a legalacsonyabb. Ebben a csoportban a legnagyobb a nyugdíjasok és a vagyonukból élők aránya, és igen magas a fiatalok között a tanulók aránya. E kerületcsoport iskolázottságának szintje messze jóval meghaladja a többi kerületét. (A passzív

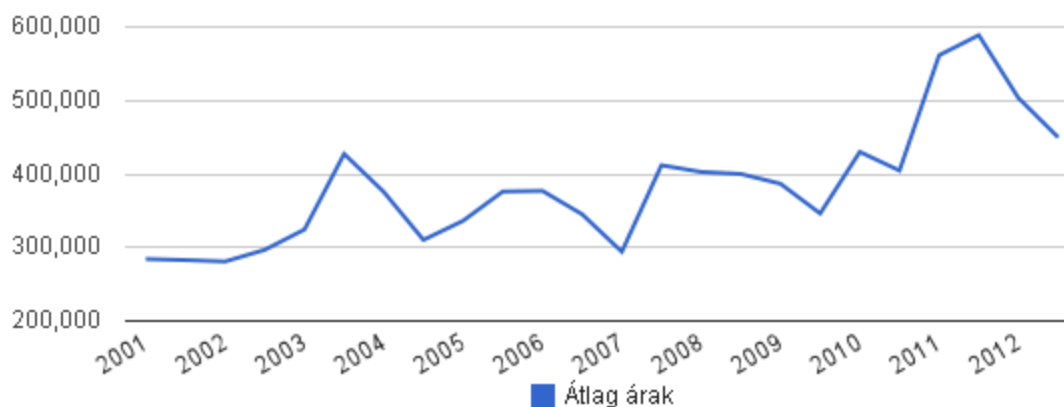
kerületcsoportba tartoznak a XII kerület mellett az I, II, VI, és a XI. kerület, azaz e kerületcsoport magját a budai lakókerületek alkotják.)

Mivel a kerület gazdasága alapvetően a szolgáltatási szektoron alapszik és ezeknek a szolgáltatásoknak a nagy része nem helyspecifikus, ezért a kerület gazdasági versenyképességét alapvetően nem a kerület elérhetősége, megközelíthetősége, hanem a rendelkezésre álló humán erőforrás minősége jelenti. A kerület érdeke a minél magasabb hozzáadott értéket termelő, tudás- és technológiaintenzív ágazatok megtelepedése és versenyképességük növekedése, a kerület ezekben a szolgáltatási ágazatokban tudja a versenyképességét megőrizni.

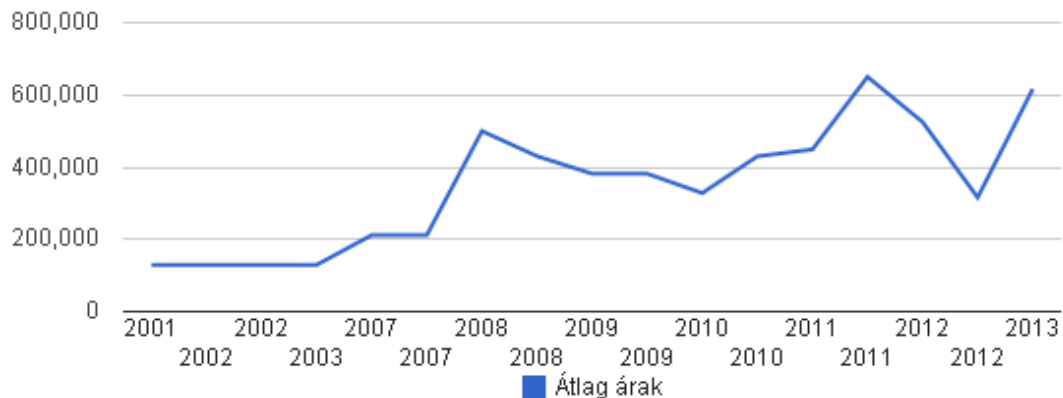
A rendelkezésre álló munkaerő képzettsége adott, az újratermelődése is biztosított, hiszen a fiatalok között (18-25 éves korcsoport) Budapesten a XII. kerületben kiemelkedően magas, 62,6% a nappali tagozatos felsőoktatásban tanulók aránya (budapesti átlag 48,6%). Budapesten e kerületben a második legalacsonyabb a munkanélküli fiatalok aránya, 10,9% (budapesti átlag 15,5%). Képzett fiatalok külföldre vándorlása a kerületet kiemelten érinti: a magasan kvalifikált fiatalok magasabb reprezentációja azt is jelzi, hogy a kerület kifejezetten kitett helyzetben van a külföldre elvándorlás tekintetében.

1.5.5. INGATLANPIACI VISZONYOK

Míg az ingatlanárakat a kínálatot meghaladó kereslet emeli a magasba és ezzel a kerület exkluzivitása megőrizhető, a magas ingatlanárak a lakossági szolgáltatások, az oktatási, szabadidős, szociális és humán-egészségügyi szolgáltatások megtelepedését hátráltathatják.

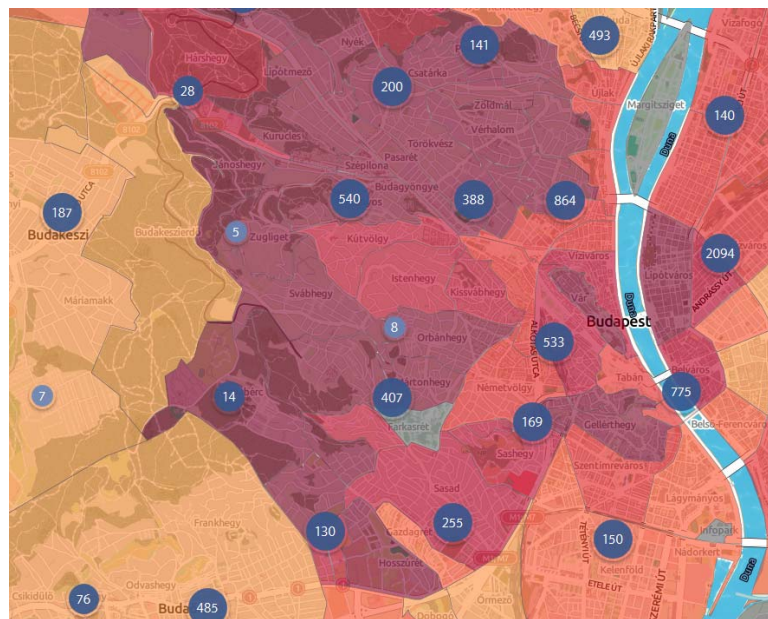

87. ábra Az ingatlan négyzetméter-átlagárak alakulása a XII kerületben (Forrás: ingatlanet.hu)

88. ábra Ipari technológiával épült lakások négyzetméterárának alakulása a XII kerületben (Forrás: ingatlannet.hu)

A kerületen belüli ingatlanár eltérések az egyes történelmi városrészek kedveltségére és a lakásállomány minőségére (illetve a területen elérhető lakások átlagos méretére) adnak némi tájékoztatást. A kerület legdrágább területei a Svábhegy, Magasút és Zugliget, míg Budakeszierdő, Krisztinaváros ingatlanjai vannak az értékesítési árak alján.

XII. Krisztinaváros:	292e Ft/m ²	XII. Svábhegy:	395e Ft/m ²
XII. Németvölgy:	318e Ft/m ²	XII. Széchenyi-hegy:	373e Ft/m ²
XII. Kissvábhegy:	354e Ft/m ²	XII. Farkasvölgy:	373e Ft/m ²
XII. Orbánhegy:	363e Ft/m ²	XII. Magasút:	391e Ft/m ²
XII. Mártonhegy:	364e Ft/m ²	XII. Zugliget:	387e Ft/m ²
XII. Virányos:	374e Ft/m ²	XII. Jánoshegy:	371e Ft/m ²
XII. Kútvolgy:	361e Ft/m ²	XII. Csillebérc:	380e Ft/m ²
XII. Istenhegy:	358e Ft/m ²	XII. Budakeszierdő:	205e Ft/m ²

(Forrás: ingatlannet.hu)

A mellékelt térképkivágaton az ingatlanárak plasztikusan kirajzolódnak és mutatják a lakóminőség szempontjából egyébként sokszor értelmezhetetlen virtuális vonalakat. Az agglomerációhoz tartozó Budakeszin, amelynek XII. kerülettel közvetlenül szomszédos részein ugyanolyan (esetenként magasabb) lakóminőséggel lehet számolni, az ingatlanárak a kerületi áraknak csak töredékét teszik ki. Megfigyelhető még, hogy az eladó lakások mennyisége a drágább területeken kisebb, mint egyéb, lakóminőség szempontjából kevésbé preferált városrészek ugyanolyan árfekvésű területein.

1.6. AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉS- FEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program, a településfejlesztési tevékenység intézményrendszere, gazdaságfejlesztési tevékenység, foglalkoztatáspolitikai, lakás- és helyiséggazdálkodás, intézményfenntartás, energiagazdálkodás, településüzemeltetési szolgáltatások

1.6.1. KÖLTSÉGVETÉS, VAGYONGAZDÁLKODÁS, GAZDASÁGI PROGRAM

A Hegyvidéki önkormányzat gazdasági mozgásterét jelentősen befolyásolja a központi költségvetés helyi önkormányzatok részére történő forrásmegosztása, illetve a főváros és a kerületek közötti forrásmegosztás, mely jelentős átcsoportosítást tartalmaz a rosszabb helyzetben lévő kerületek irányába. Fejlesztésre, felújításra fordítható önkormányzati saját forrás korlátozottan áll rendelkezésre, azonban a különböző – fővárosi, regionális, EU-s pályázatokon való sikeres részvétellel, az így elnyerhető pályázati pénzeszközökkel ezek a források jelentősen növelhetőek. Az önkormányzat és annak intézményei az elmúlt pénzügyi időszakban (2007-2013) sikeresen pályázott EU-s forrásokra.

A költségvetés rendszerében az utóbbi évek legfontosabb változását az iskolák fenntartói jogának az államhoz kerülése jelentette. Ez jelentősen csökkentette az önkormányzat kötelezően ellátandó feladatait, így az intézményfinanszírozás összege is jelentősen csökkent. Az iskolák üzemeltetése azonban továbbra is önkormányzati feladat, amihez semmilyen állami támogatás nem kapcsolódik.

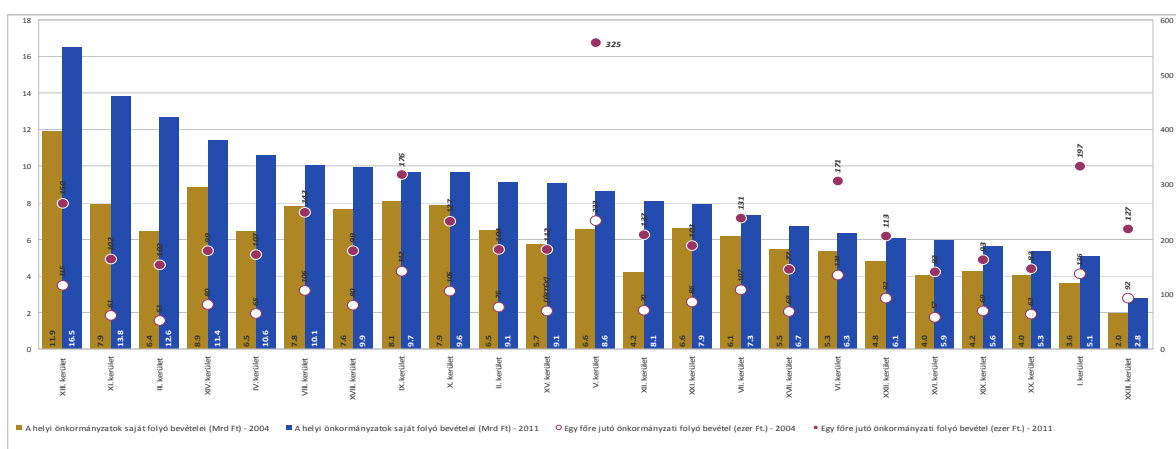
A bevételi oldalt az állami normák mellett az a rendszer határozza meg, melynek értelmében az iparűzési adót Budapest területén jegyzett vállalkozásokra a Fővárosi Önkormányzat szedi be, a kerületek forrásmegosztás alapján részesednek ebből. A fejlesztési tevékenységet meghatározza, hogy az iparűzési adóbevételekből származó bevétel a Hegyvidéki Önkormányzat esetében folyamatosan csökken. (Az iparűzési adó visszaosztásából a VI, VII, XIV és a XIII kerületben jut kevesebb forrás 1 lakosra, míg a II kerülettel azonos mértékben részesedik a XII kerület.) A kerület helyi adók kivetésével próbálja az elmaradt forrásokat fedezni. (Budapesten az I., V, XXIII és a VI kerületben alacsonyabb a helyi iparűzési adó bevételekből származó forrás aránya a helyi adók között, mint a XII. kerületben.)

A kerületben 2006-ban 86,8% volt az iparűzési adó aránya a helyi adóbevételek között, míg ez az érték 2011-re 66,1%-ra csökkent, vagyis 5 év alatt 24%-kal csökkent az IPA részesedése a helyi adóbevételek között. Az önkormányzat 2013-ban telekadó bevezetésére kényszerült, illetve az építményadó mértéke is nőtt, 3 év alatt az értéke megduplázódott.

Év	Gépjárműadó	Építményadó	Telekadó	Iparüzési adó	Összesen
2007	485.394	593.943	-	3.086.016	4.165.353
2010	521.000	776.000	-	2.943.000	4.240.000
2013	187.327	1.417.000	216.500	2.844.630	4.665.457

Helyi adóbevételek alakulása ezer forintban (forrás: önkormányzati adatszolgáltatás, 2014)

Az Önkormányzat 2007. január 1-jei hatállyal bevezette a magánszemélyek kommunális adóját, melynek célja, hogy a kerületben lakó magánszemélyek hozzájáruljanak az önkormányzat közzolgáltatásainak fenntartásához.

89. ábra Budapesti kerületek helyi saját folyó bevételei, és egy főre jutó bevételei, 2004, 2011 (Forrás: KSH, 2012)

Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

Budapest XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Képviselő-testületének 13/2013. (IV.30.) önkormányzati rendelete a Budapest XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Képviselő-testületének Szervezeti és Működési Szabályzatáról⁵ határozza meg a Polgármesteri Hivatal szervezeti egységei közötti munkamegosztást. A településfejlesztési döntések előkészítésében a Tulajdonosi és Városfejlesztési bizottság vesz részt.

Polgármesteri hivatal belső szervezeti tagozódása alapján a településfejlesztési tevékenységekbe három szervezeti egység kapcsolódik be:

- A Városrendezési és Főépítési Iroda a stratégiai tervezési feladatokért, projektek előkészítéséért felel.
- A Városfejlesztési Iroda felelős a projektek lebonyolításáért, illetve a projektek hosszú távú fenntartásában, üzemeltetésében működik közre.

⁵ A 13/2013. (IV. 30.) Bp. XII. ker. Hegyvidéki Ök. Kt. rendeletet a 28/2013. (X. 4.), a 16/2014. (V. 20.), a 25/2014. (VII. 3.) és a 28/2014. (XI. 19.) Bp. Főv. XII. ker. Hegyvidéki Ök. Kt. rendelet módosította.

- A Vagyongazdálkodási Iroda az önkormányzat vagyonszerzésével illetve az önkormányzati tulajdonú ingatlanok hasznosításával, elidegenítésével foglalkozik.

Gazdaságfejlesztési tevékenység

A Hegyvidéki Önkormányzat gazdaságfejlesztési tevékenysége az alábbi tényezők mentén csoportosítható:

- A helyi gazdaság műszaki és társadalmi infrastruktúra feltételeinek fejlesztése, minőségi környezet kialakítása
- Városi tulajdonú gazdaságfejlesztéssel foglalkozó szervezetek működtetése
- Adminisztratív eszközök
- Példaadás és partnerség

Közfoglalkoztatás

A helyi munkaerő foglalkoztatásában aránylag kis szerepe van az önkormányzat közfoglalkoztatási programjának. Ennek oka részint, hogy a kerületben alacsony a munkanélküliség, részben pedig az, hogy a közfoglalkoztatási pályázatok finanszírozásának keretrendszere sem enged több személyt foglalkoztatni. Ezzel együtt az önkormányzat teljesíti a Gazdasági Programjában megfogalmazott azon célkitűzését, hogy évről-évre több személyt vonjon be a közfoglalkoztatásba. A közfoglalkoztatásba bevontak létszáma az elmúlt években a kerületben a következőképpen alakult (forrás: kerületi adatszolgáltatás):

Év	Közfoglalkoztatottak száma	foglalkoztatási területek
2011	13	ügyviteli, egyéb irodai, egyéb kisegítő foglalkozás
2012	15	ügyviteli, egyéb irodai, egyéb kisegítő foglalkozás
2013	60	ügyviteli, egyéb irodai, egyéb kisegítő foglalkozás
2014	62	ügyviteli, egyéb irodai, egyéb kisegítő foglalkozás

Vagyongazdálkodás

Az önkormányzati kötelező és önként vállalt közfeladatok ellátásának folyamatos fenntarthatóságában egyre inkább csökkenő és egyre kevésbé kiszámítható tényezők a központi költségvetési előirányzatok és állami támogatások. A folyamatosan fenntartható feladatellátás, működés és fejlesztés finanszírozásában óhatatlanul egyre bővülő szerep hárul az önkormányzati saját bevételek, a helyi adók, a gazdálkodási nyereség és pénzügyi hozamok forrásait biztosító – egyes elemeiben megfelelően összehangolt és hosszútávra tekintő – vagyongazdálkodási tevékenységre.

Energiagazdálkodás

A Hegyvidéki Önkormányzat fontosnak tartja, hogy példát mutasson a fenntartható fejlődés, illetve a klíma- és környezetvédelem, a megújuló energiaforrások kihasználásának területén. 2009 óta több fontos, illetve a szemléletformálást segítő energiahatékonysági célú beruházás, intézkedés történt az önkormányzat intézményrendszerében:

A MOM-Gesztenyéskert kulturális, sport és szabadidő negyed funkcióbővítő fejlesztése esetében szennyvízre kapcsolt hőellátás valósul meg. Magyarországon először, a Hegyvidéken környezetbarát technológiával, a szennyvíz hőjének hasznosításával fűtik az új kulturális, sport- és szabadidőnegyed területén működő közösségi épületeket.

Megújuló energiaforrások megvalósult pályázati projektjei:

Pályázat azonosítója	Projekt címe	Fejlesztés költsége		Önrész	Elnyert támogatás
KMOP-3.3.3-09-2001-0016	Hálózatra kapcsolt fotovoltaikus rendszer megvalósítása a Zugligeti Óvoda és Bölcsőde épületén	63.516.875 Ft	25.406.750 Ft		38.110.125 Ft
KMOP-3.3.3-11-2011-0037	Napelemes rendszerek telepítése a Normafa Óvoda és a KIMBI Óvoda épületén	55.626.635 Ft	-		55.626.635 Ft
KMOP-3.3.3-13-2013-0031	Napelemes rendszer kialakítása a Hegyvidéki Polgármesteri Hivatal épületén	37.969.876 Ft	-		37.969.876 Ft

További energiahatékonysági célú beruházások történtek 2009 után:

5 óvoda/bölcsőde, a Polgármesteri Hivatal, a Családsegítő Szolgálat és 1 orvosi rendelő (Rácz Aladár utca) nyílászáróinak cseréje történt meg (Normafa, Táltos, Őzike óvodák, zugligeti óvoda és bölcsőde, krisztinavárosi bölcsőde). 2 óvodán és egy bölcsőde épületén hőszigeteléssel történő homlokzatfelújítás is megvalósult. (Zugligeti Óvoda és Bölcsőde, Krisztinavárosi Bölcsőde, Őzike óvoda). A Krisztinavárosi óvoda épületén az önkormányzat saját forrásból alakított ki napelemes rendszert.

A szemléletformálást segíti, hogy az útfelügyelők részére az önkormányzat egy elektromos hajtású autót vásárolt, s hosszú távon elektromos meghajtású autóbuszok beszerzését tervezi. A nagy szintkülönbségekkel rendelkező hegyvidéki utakon az elektromos járművek használata különösen hatékony, mivel a lejtmenetben való elektromos fékezéskor termelt villamosenergiát tárolni és újból felhasználni képesek, ellentétben a hagyományos közúti járművekkel, vagy a síkterepi üzemmel.

Településüzemeltetési szolgáltatások

A településüzemeltetési szolgáltatásokat a Városfejlesztési Iroda végzi, illetve felügyeli.

Városfejlesztési Iroda fejlesztési, fenntartási költségek

2014.

Helyi közutak kezelése, fejlesztése, üzemeltetése	882 510
Közterek és parkok kezelése, fejlesztése és üzemeltetése	608 350
Parkolás-üzemeltetés	418 200
Egyéb vagyongazdálkodási feladatok	70 925
Intézmények energiaellátása, karbantartása, fejlesztése, felújítása	1 297 581
Önkormányzati ingatlanok karbantartása, fejlesztése, felújítása	176 597
Kerületi sport és szabadidősport támogatása, ifjúsági ügyek	162 521
Helyi közbiztonság biztosítása	42 743
Támogatások, pénzeszköz átadások	138 134
Összesen:	3 797 561

Az Önkormányzat tulajdonában álló vagy részvételével működő gazdálkodó szervezetek

Fáber Kft.

- önkormányzati ingatlanok üzemeltetése
- Parkolás-üzemeltetés

Hegyvidéki Városfejlesztési Nonprofit Kft

- közreműködés konkrét projektek megvalósításában
- adott projekthez tartozó közbeszerzési eljárások műszaki, engedélyezési feladatainak ellátása
- szorosan együttműködik, egyeztetéseket folytat az Önkormányzat szakirodáival.

Normafa Park Fenntartó és üzemeltető Intézmény

- közreműködés a Normafa rehabilitációjához kapcsolódó fejlesztési, üzemeltetési feladatok szervezésében, megvalósításában
- a kiemelt projekt megvalósítását meghatározó törvényi előírások betartása és betartatása
- együttműködés a szakirodákkal, külső cégekkel.

Önkormányzati ingatlangazdálkodás

Az önkormányzat tulajdonát 2008. évben 541 db; 2013. évben 501 db nem lakás céljára szolgáló helyiség – a rendeltetési mód alapján üzlet, iroda, műhely, garázs, raktár és egyéb helyiség – képezte; megközelítőleg 434 db bérelt és 67 db üres. Általánosságban megállapítható, hogy a lakásállományhoz hasonlóan a helyiségekre is jellemző a leromlott műszaki állapot, ezen túlmenően pedig a helyiségek nagy része a lakóházak pincszintjén helyezkedik el. Ezen kedvezőtlen körülmények az önkormányzati tulajdonú helyiségek gazdaságos hasznosítását negatívan befolyásolják, így szükséges az önkormányzati helyiségállomány műszaki állapotának általános felmérése és lehetőség szerinti fejlesztése.

Az önkormányzat tulajdonát jelenleg 491 db nem lakás céljára szolgáló helyiség képezi, vagyis 2013 óta 10 db-bal csökkent az önkormányzati tulajdonú nem lakás céljára szolgáló helyiségek száma.

Az Önkormányzat tulajdonát 2008. évben 1339 db; 2013. évben 1261 db lakás céljára szolgáló ingatlan képezte: üresen 76 db, illetve lakott állapotban 1185 db ingatlan állt 2013-ban.

Az önkormányzati tulajdonú lakások és lakóépületek elhelyezkedésüket tekintve a fővárosi ingatlanpiaci kereslet szempontjából a kerület legfrekvenciáltabbnak minősülő részében található. A területi elhelyezkedésből adódó előnyöket azonban jelentősen árnyalja az ingatlanok gyakorta leromlott műszaki állapota, továbbá egyes tulajdonú lakások esetén a tulajdonosi, bérlői összetétel. Az önkormányzati tulajdonú lakások lakbére megállapításának rendszerét és mértékét az önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérletéről, a lakások lakbérének mértékéről, valamint a lakbértámogatásról szóló 23/2007.(VI.18.) Bp. XII. ker. Hegyvidék Ök. rendelet (a továbbiakban: Bérleti rendelet) határozza meg.

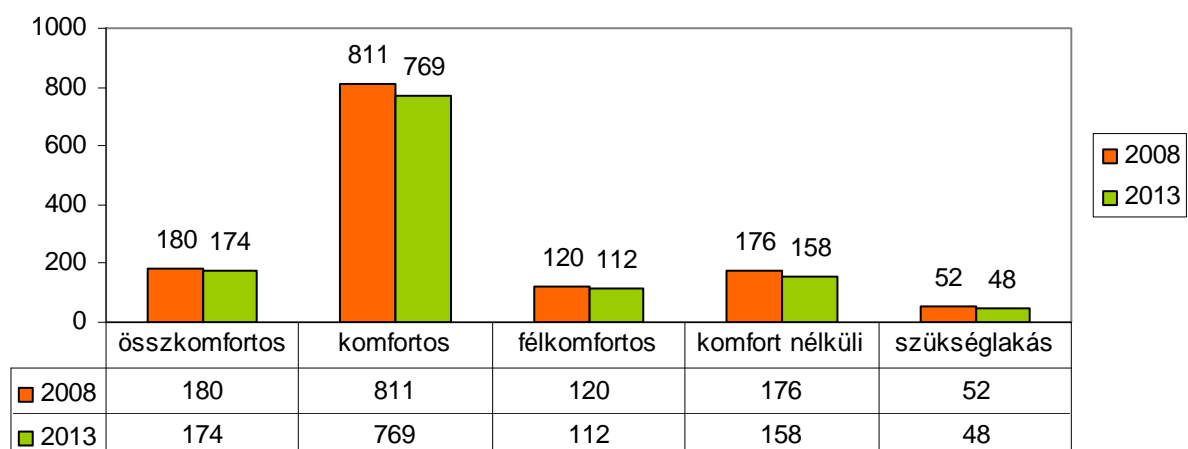
Polgármesteri hivatal belső szervezeti tagozódása alapján a településfejlesztési tevékenységekbe három szervezeti egység kapcsolódik be:

- A Városrendezési és Főépítési Iroda a stratégiai tervezési feladatokért, projektek előkészítéséért felel.
- A Városfejlesztési Iroda felelős a projektek lebonyolításáért, illetve a projektek hosszú távú fenntartásában, üzemeltetésében működik közre.
- A Vagyongazdálkodási Iroda az önkormányzat vagyonszerzésével illetve az önkormányzati tulajdonú ingatlanok hasznosításával, elidegenítésével foglalkozik.

A településfejlesztési projektek végrehajtásában, monitoringjában, illetve fenntartásában, üzemeltetésében a Fáber Kft., a kerület 100%-os tulajdonában álló, illetve részvételével működő, közfeladatot ellátó gazdasági társaság működik közre. Ezen belül az önkormányzat ingatlanjainak kezelését, üzemeltetését, parkolás-üzemeltetési feladatainak ellátását végzi.

Az önkormányzati lakásállományban felülreprezentáltak a rosszabb lakhatást biztosító lakások, ez a budapesti és országos tendenciáknak megfelelő módon a rosszabb anyagi körülmények között lévő lakók önkormányzati lakásokban történő "bentragadását" eredményezi. Az önkormányzati bérlakások bérlői jellemzően nehezen tudják még a költségalapú lakberek alatti lakberek is

kigazdálkodni. Ennek megfelelően az önkormányzatnál jelentős lakbérhátralék gyűlt fel az évek során.

90. ábra Az önkormányzati tulajdonú lakásállomány összetételének változása 2008-2013 (Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás)

A rossz lakáskörülményeket nyújtó lakások közül a komfort nélküli lakások esetében legnagyobb az önkormányzat tulajdonú lakások aránya, 85%, vagyis jórészt az önkormányzat rendelkezik csak ilyen típusú lakással.

A társasházak támogatási programját, amely szintén a lakás, lakhatáspolitikája része, a Városüzemeltetési Iroda koordinálja. Társasházak kisebb felújításokra, karbantartási munkákra pályázhatnak. 2013-ig csökkenő keretösszegekből, majd 2014-ben újra nagyobb keretösszegekből gazdálkodott az Iroda. 2014-ben 60 millió forint támogatást nyert el 89 1-4 lakásos, és 25 többlakásos társasház.

TÁRSASHÁZAK TÁMOGATÁSA 2007-2014						
Év	4-49 lakásos társasházak pályázata		50 lakás feletti társasházak és lakásszövetkezetek pályázata		értékvédelmi pályázat	
	összeg	db	összeg	db	összeg	db
2007	40,000,000	121	33,080,000	28	5,632,257	4
2008	60,000,000	114	40,830,000	33	6,150,000	7
2009	45,415,100	166	46,550,000	34	14,200,000	13
2010	50,000,000	135	24,850,000	19	14,430,989	18
2011	50,000,000	143	22,000,000	18	14,100,000	12
2012			17,100,000	15		
2013	17,000,000	84	11,600,000	13		
2014	30,000,000	89	30,000,000	25		
Összesen	292,415,100	852	226,010,000	185	54,513,246	54
	Összes támogatás		572,938,346 Ft	1091 db	társasház részére.	

91. ábra Társasházak támogatása 2007-2014

ÖSSZEFOGLALÓ

A XII. kerület gazdasága

A kerület alapvetően lakófunkciót tölt be, a különböző gazdasági szereplők a lakófunkciókba ékelődve végzik feladataikat. A foglalkoztatás szempontjából más, gazdaságilag aktívabb kerületek felé kibocsátóként, az ott foglalkoztatottak lakóhelyeként működik, a kerületben csak az általuk befizetett jövedelemadó marad, tevékenységük egyéb haszna más területeken csapódik le. Ez a helyzet meghatározza, hogy a kerület gazdaságának szerkezetében a **szolgáltatás** játssza a legfontosabb szerepet. A szolgáltatások nagy része **nem helyspecifikus** ezért a kerület gazdasági versenyképességét alapvetően a **rendelkezésre álló humánerőforrás minősége** fogja **meghatározni**.

A főváros szempontjából a kerület legfontosabb szerepe a „**Budapest tüdeje**” szerepkör.

A Hegyvidékben található a főváros erdőmennyiségének a legnagyobb és legjobb adottságú része, valamint a zöldfelületi intenzitás a kerületben a legmagasabb. A kerület gazdasági szerepét ennek a zöldfelületi potenciálnak a kihasználása jelenti. A fővárosi fejlesztési programok szerint a kerület a hegyvidéki- és gyógyturizmus, a sport és az aktív szabadidő eltöltés célterülete. A kerület intézményeinek az **egészségiparban** betöltött szerepköre jellemzően fővároson túlmutató, néhány speciális esetben (Pethő-intézet) **nemzetközi jelentőségű**.

A XII. kerületben a fővárosi átlagot messze meghaladó a vállalkozási hajlandóság. A kerületben 1000 lakosra 306 regisztrált vállalkozás jut, míg a budapesti átlag 232. A kerületben **működő vállalkozások** száma 2008-ban még 8500 fölött volt, ami 2012-re 8002-re süllyedt, a **csökkenés** a romló általános gazdasági környezet mutatója is.

A vállalkozások zöme kisvállalkozás, magas az 1-2 főt foglalkoztató vállalkozások száma, nagyvállalkozás elenyésző számú a kerületben. A vállalkozások közel egy harmada **szakmai, tudományos, műszaki** tevékenységet folytat, e vállalkozások aránya 32%, ami a budapesti átlaghoz képest (23%) **kimagasló**.

- A kerület erős kutatási-fejlesztési potenciálja a Központi Fizikai Kutatóintézetten és a Konkoly-Thege Miklós úti Csillagvizsgálón alapul. A KFKI jelentőségét a kutatóintézet unikális profilja adja (atomfizika), ugyanakkor nehezen mutatható ki a közvetlen kapcsolat a kerület gazdasági élete és a központi költségvetésből üzemeltetett (zárvány-) intézmények között.
- A Moholy-Nagy Művészeti Egyetem a **kreatív ipar** fejlesztésében játszott szerepe jelentős. A Tölgyfa utcából a Zugligetbe "visszavonulva" koncentrált és nagyértékű fejlesztések zajlottak le az egyetem területén, melyek egy része az intézmény külvilág felé való nyitását, közösségi központtá válását célozza (könyvtár, rendezvények).
- A budapesti átlaghoz képest kiemelkedő még az információ, kommunikáció területén működő vállalkozások aránya (10,8%), a humán-egészségügyi, szociális ellátás területén működő vállalkozások aránya (7%). A művészet, szórakozás, szabadidő és az oktatás területén működő vállalkozások aránya is meghaladja a budapesti átlagot.
- A gazdasági vállalkozások legalább háromnegyed része nem helyspecifikus, ezek esetében a rendelkezésre álló humánerőforrások a meghatározóak. A lakossági

szolgáltatások, az oktatási, szabadidős, szociális és humán-egészségügyi szolgáltatások megtelepedését a magas ingatlanárak hátráltathatják.

- A kerületben alig van jelen ipari tevékenység, a lakófunkciók védelme és a beállt területhasznosítás miatt az önkormányzat nem is kívánja támogatni ilyen üzemek, létesítmények megtelepedését.

A kerület **turizmusát** a zöld környezet határozza meg: **természeti vonzerejével** indukál napi vendégforgalmat, nem képezi tipikusan a városlátogató-kulturális turista célterületét. A turizmus tekintetében nem tekinthető önálló, független egységnek: vendégforgalmában meghatározó a fővároshoz tartozás. Legfontosabb turisztikai terméke a szabadidős, rekreációs turizmus.

A kerület gazdasági kihívása a **gazdasági telephelyek hiánya**, a jó minőségű lakókörnyezetre való általános kerületi igény és a budapesti viszonylatrendszerben kiemelkedően érzékeny környezet: a más kerületek felé való munkaerő-kibocsátás, mint jelenleg legerősebb gazdasági tartópillér mellett állandóan és erősödő mértékben hat a kényszer, hogy a kerület a saját identitásának megfelelő, fenntartható és független gazdasági modellt dolgozzon ki. Ebben a törekvésben elsősorban a kerület lakóinak magas iskolázottságára lehet alapozni, a környezeti adottságok pedig ugródeszkát jelentenek a globálisan egyre fontosabbá és versenyképesebbé váló környezettudatos gazdasági ágak felé.

A XII. kerületben az ingatlanfejlesztés budapesti viszonylatban nehézkes, a környezet érzékeny, a nagyméretű **ingatlanfejlesztésekre** alkalmas területek **elfogytak**, ezért e fejlesztések meglévő, már beépült területek átstrukturálására szorítkozhatnak. Speciális helyzet, hogy a Budaörsi út menti, XI. kerület területére eső még beépítetlen területek fejlesztésbe vonása révén a XI. kerület érezhetően elszívja a fejlesztőerőt a belsőbb fekvésű XII. kerülettől.

A kerületben található fejlesztések közül budapesti jelentőségű a Normafa-projekt. A sportterületek és kiszolgáló intézmények átalakítását a környezetbarát közösségi közlekedési formák fejlesztése egészíti ki, a tervek szerint a Fogaskerekű vonalát az Eötvös út mentén meghosszabbítva.

ÖSSZEFOGLALÓ

A XII. kerület önkormányzat gazdálkodása településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere

A Polgármesteri Hivatal szervezeti egységei közötti munkamegosztást önkormányzati rendelet határozza meg. A településfejlesztési tevékenységekbe három szervezeti egység kapcsolódik bele:

a Városrendezési és Főépítési Iroda a stratégiai tervezési feladatokért, projektek előkészítéséért felel, a Városfejlesztési Iroda a projektek lebonyolításáért felelős, illetve azok hosszú távú fenntartásában, üzemeltetésében működik közre, a Vagyongazdálkodási Iroda az önkormányzat vagyonszerzésével, illetve az önkormányzati tulajdonú ingatlanok hasznosításával, elidegenítésével foglalkozik. A Fáber Kft, a kerület 100%-os tulajdonában álló, illetve részvételével működő, közfeladatot ellátó gazdasági társaság végzi az önkormányzat ingatlanjainak kezelését, üzemeltetését, parkolás-üzemeltetési feladatainak ellátását.

Az Önkormányzat gazdaságfejlesztési tevékenysége az alábbi tényezők mentén csoportosítható:

- A helyi gazdaság műszaki és társadalmi infrastruktúra feltételeinek fejlesztése– minőségi vásárlási és szabadidős környezet megteremtése, periférikus, funkcióhiányos területek helyzetbe hozása
- Városi tulajdonú gazdaságfejlesztéssel foglalkozó szervezetek működtetése
- Adminisztratív eszközök – helyi rendeleteken keresztül, rendezési tervek
- Példaadás és partnerség - környezettudatos fejlesztések

A Hegyvidéki önkormányzat gazdasági mozgásterét jelentősen befolyásolja a központi költségvetés helyi önkormányzatok részére történő forrásmegosztása, illetve a főváros és a kerületek közötti forrásmegosztás, mely jelentős átcsoportosítást tartalmaz a rosszabb helyzetben lévő kerületek irányába.

Fejlesztésre, felújításra fordítható önkormányzati saját forrás korlátozottan áll rendelkezésre, azonban ezek jelentősen növelhetők pályázati pénzeszközökkel, melyek különböző – fővárosi, regionális, EU-s – pályázatokon való sikeres részvétellel elnyerhetők. Az önkormányzat és annak intézményei az elmúlt pénzügyi időszakban (2007-2013) sikeresen pályázott EU-s forrásokra. Probléma, hogy a 2014 – 2020-as tervezési ciklusban a Közép-Magyarországi régió versenyképességi régió besorolása miatt jelentősen kevesebb fejlesztési forrás áll a fővárosi kerületek rendelkezésére.

Az iskolák fenntartói jogának államhoz kerülése következtében csökkentek az önkormányzat kötelezően ellátandó feladatai, így az intézményfinanszírozás összege is jelentősen esett, azonban az iskolák üzemeltetése továbbra is önkormányzati feladat, amihez semmilyen állami támogatás nem kapcsolódik.

Az iparűzési adóbevételekből származó bevétel a Hegyvidéki Önkormányzat esetében folyamatosan csökken. 2006-ban még 86,8% volt az iparűzési adó aránya a helyi adóbevételek között, míg ez az érték 2011-re 66,1%-ra csökkent, vagyis 5 év alatt 24%-kal csökkent az ipa részesedése a helyi adóbevételek között. A központi költségvetésből származó bevételek csökkentésének következtében elmaradt forrásokat a kerületi önkormányzat helyi adók kivetésével próbálja fedezni. Így terveivel ellentétben – 2013-ban telekadó bevezetésére kényszerült, illetve az építményadó

mértékét is növelte. További bevezetett helyi adók a telekadó és magánszemélyek által fizetendő kommunális adó, melyek esetében az önkormányzat kedvezményt biztosít a kiskorú gyermeket nevelő adóalanyoknak.

A csökkenő és egyre kevésbé kiszámítható központi költségvetési előirányzatok és állami támogatások következtében a folyamatosan fenntartható feladatellátás, működés és fejlesztés finanszírozásában óhatatlanul egyre bővülő szerep hárul a jövőben az önkormányzati saját bevételek növelésére. Ennek forrása a helyi adók, a gazdálkodási nyereség és pénzügyi hozamok mellett a vagyongazdálkodási tevékenység: a vagyonmegőrzés, a vagyonhasznosítás, és a vagyongyarapítás.

Az önkormányzat tulajdonát 2014-ben 491 db nem lakás céljára szolgáló helyiség képezte. Az önkormányzati tulajdonú helyiségek gazdaságos hasznosítását negatívan befolyásolja, hogy műszaki állapotuk leromlott, valamint nagy részük a lakóházak pincszintjén helyezkedik el. Szükséges az önkormányzati helyiségállomány műszaki állapotának általános felmérése és lehetőség szerinti fejlesztése. Az önkormányzati lakásállomány folyamatosan csökken, jelenleg 1243 lakás céljára szolgáló ingatlan képezi az önkormányzat tulajdonát. Az önkormányzati tulajdonú lakások és lakóépületek elhelyezkedésüket tekintve a fővárosi ingatlanpiaci kereslet szempontjából a kerület legfrekvenciáltabbnak minősülő részében található, azonban sokszor leromlott műszaki állapotúak, vegyes tulajdonúak.

Önkormányzati megújuló energetika fejlesztések hatására csökken az energiafelhasználás. Az önkormányzati kezdeményezések lakosság felé példaadó szerepe is jelentős. 2009 óta több fontos, illetve a szemléletformálást segítő energiahatékonysági célú beruházás, intézkedés történt az önkormányzat intézményrendszerében.

A Hegyvidéki Önkormányzat rendelkezik Környezetvédelmi Programmal. Hulladékgazdálkodás megoldott, az externáliák hatásának csökkentésére (zöldhulladék-égetés, illegális hulladéklerakás) megfelelő intézkedéseket tett az önkormányzat.

SWOT

ERŐSSÉGEK

- kreatív vállalkozások jelentős száma
- minőségi vásárlási környezetet és szórakozási, kikapcsolódási lehetőségek széles skáláját nyújtó bevásárló- és szabadidőközpont
- K+F tevékenység erőteljes jelenléte
- a fővárosi átlagot messze meghaladó a vállalalkozási hajlandóság
- a kerület gazdasági vállalkozásainak közel egy harmada szakmai, tudományos, műszaki tevékenységet folytat, ami kiugróan magasan a budapesti átlaghoz viszonyítva
- önkormányzati megújuló energetika fejlesztések hatására csökken az energiafelhasználás, ez a lakosság felé példaadó szereppel bír

GYENGESÉGEK

- lefedetlen területek a helyi kiskereskedelmi szolgáltatások vonatkozásában
- bevásárlóutcák, gyalogos vásárlási övezetek hiánya
- pozitív, de ad-hoc energiapolitikai döntések
- a turisztikai koncepció hiánya miatt a fejlesztések közötti szinergiák nem lépnek működésbe
- a lakossági szolgáltatások, az oktatási, szabadidős, szociális és humán-egészségügyi szolgáltatások megtelepedését a magas ingatlanárak hátráltathatják.
- kerület státuszához képest magas az alacsony komfortfokozatú lakások aránya

LEHETŐSÉGEK

- a Budai Kórházközpont kerületi elhelyezése
- az egészséges környezetre alapozott további egészségügyi és ápolás-gondozást nyújtó szolgáltatások iránti igény
- tudásgazdaság szereplői közötti kooperáció fejlesztésének országos támogatása
- Normafa projekt kiemelt állami beruházás státusa

VESZÉLYEK

- képzett fiatal értelmiség kivándorlása kiemelten sújtja a kerületet
- KFKI épületállományának további romlása, koncepció hiánya
- országos bérlakás-program elmaradása
- normatív támogatások csökkenése
- uniós források jelentős csökkenése

1.7. A TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA

A XII. kerület a Főváros kedvezőbb fekvésű budai oldalának meghatározó kerülete. Táji, természeti adottságai kedvezőek. A kerület a hegyvidéki zónába tartozik, mely öt nagy területi zónára tagozódik.

A főváros szempontjából a kerület legfontosabb szerepe a „Budapest tüdeje” szerepkör, mely minősítést összefüggő erdőinek, zöldfelületekben való gazdagságának köszönheti.

1.7.1. TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK, TÁJHASZNÁLAT, TÁJSZERKEZET

Tájtörténeti vizsgálat

A XII. kerület területe már az őskorban is lakott volt, amit számos régészeti emlék bizonyít. A honfoglalásig számos nép lakóhelye volt a terület, előbb a szkíták, majd a rómaiak vették birtokukba. A Hegyvidék jelentősége a XII-XIII. században, Budavár kialakulásával nőtt meg. II. Géza és III. Béla uralkodásakor - kezdtek irtani az erdőket, és a hegyek oldalán (elsősorban a Svábhegy oldalán) elkezdtek a szőlőtelepítést, ezzel egyidejűleg megindult a szőlőmunkások ideseregése. A bekerített városrész lakossága és később az udvartartás erről a vidékről biztosította a megélhetéshez szükséges mezőgazdasági javakat, bort, tűzifát. Évezredek át kitűnő vadászterület volt. A középkor folyamán az erdővel borított helyvidéken alapította Mátyás király a híres vadsparkját.

A török megszállás alatt Buda várát a seregek nyugat felől ostromolták, erre a részre és még kevésbé a mögötte lévő hegy oldalára az emberek nem mertek letelepedni. Az ostrom elmúltával kialakult a Krisztinaváros, így megkezdődhetett a Sváb-hegy Buda többi részével való összekapcsolása. Ekkortól beszélhetünk a Svábhegy és környékének folyamatos betelepüléséről.

A Hegyvidék benépesülése kétirányú volt: a nagy népsűrűségű Várhegy a Krisztinavároson keresztül nyugatra terjedt, távolabbi területeken pedig a gazdag pesti polgárok vásárolták fel a szőlőbirtokokat. Az idők folyamán fogadók, majd nyaralók épültek, végül a villák telkei aprózódtak kisebb parcellákra.

A török kiűzését követően a budai gazdák újra birtokba vették a lankás helyoldalakat és szőlőültetvényeket telepítettek. A szőlészet-borászat meghatározó maradt egészen a filoxéra 1880-as években történt megjelenéséig. A szőlők kipusztulásával egyidőben a rossz városi klímájú belső városi területről felerősödött az érdeklődés a kellemes enyhet nyújtó erdők felé.

A hegyvidék üdülési-turisztikai célú meghódítása a XIX. sz. elején kapott nagyobb lendületet. A fő vonzerő a jó levegő, a szép kilátás, a dús növényzet és a könnyen elérhető zarándokhelyek voltak. Kezdetben a Svábhegy az értelmiség, a művészvilág mulatóhelye volt, melynek eredményeként megszülettek az első vendégfogadók, mulatók.

Az idegenforgalom első támadási pontja a Zugliget volt, melyet kocsival, de gyalogosan is könnyen el lehetett érni a városból, bár akkor még az utak igencsak rosszak voltak. A zugligeti Fácán vendéglő

tulajdonosa, Riegler Ignác Hild József tervei alapján építtette 1856-ban a fogadót, de több más fogadó is épült, például az Istenszeme fogadó és a Disznófő vendéglő is.

Az ötvenes évektől jelentős villaépítés indult a Svábhegyen. Jókai Mór és báró Eötvös József is a Svábhegyen vett birtokot. Jókai maga gazdálkodott, de nem csak a villája kertjében, hanem a Normafa alatt is bérelt szántókat!

Sokat változott a helyzet, amikor megindult a Zugligeti úton Buda első omnibusza 1832-től. Itt épült az első budai lóvasút 1868-ban és itt nyílt az első budai villamosvasút is 1896-ban.

A Svábhegy mai arculatát is meghatározó kiépülése a XIX. sz. második felében indult meg és az első világháborúig töretlenül haladt. Ehhez nagy lendületet adott a fogaskerekű megépülése 1873-ban. A fogaskerekűvel a Svábhegy már két irányból tömegközlekedéssel is elérhető volt. A villaépítés mellett intézmények (templom, iskola, csillagvizsgáló), egészségügyi létesítmények (a Svábhegy klimatikus gyógyhely lévén a Svábhegyi szanatórium és a Tündérhegyi szanatórium), a fejlődéshez nélkülözhetetlen közmű létesítmények (vízmű, víztorony/1882., átemelő telepek) épültek, valamint kiépült a különféle sportokhoz szükséges infrastruktúra.

Itt kell beszélnünk a Hegyvidék szimbólumává vált Erzsébet kilátó építéséről. Az Erzsébet kultusszal összefüggésben a királyné és a királyi család többi tagja svábhegyi, János-hegyi sétáinak emlékére új, monumentális kilátótorony építésének igénye merült fel 1885-ben, 1910-ben készült el. A ma is meglévő, felújított kilátóban kapott helyet a királynő mellszobra.

A Svábhegyen további emlékhely is volt a ma Mária kép és térdeplő helyen volt egy Erzsébet királyné szobor, amely eltűnt.

Az első síelők már az 1890-es években megjelentek a hegyen, de igazi lendületet a téli sportok a XX. század elején kaptak. A Jánoshegyi út mindkét oldalán voltak sípályák, és kiépültek a síeléshez szükséges szolgáltatások is. Az 1920-as években megépült a sűrű sánc és egy kis gyakorló sánc is.

A 10-es 20-as évek másik nagy eseménye egy 9 lyukú golfpálya és klubépület megépítése a Széchenyi hegyen. A svábhegyi golfpálya sokak szerint a világ egyik legszebb fekvésű pályája volt.

A Svábhegyet szívükön viselőknél nem titkolt célja volt, hogy a területet svájci mintára minden igényt kielégítő üdülőtérületté fejlesszék. A fejlesztésnek komoly motivációja volt az, hogy Magyarország történelmi hegyvidéki üdülőhelyei az országhatáron kívülre kerültek, ezáltal az országhatáron belüli lehetőségek felértékelődtek. A Svábhegy iránti érdeklődés további fokozódását jelentette az is, hogy a világháború után a főváros zöldbe vágyó lakossága a menekültekkel a kétszeresére nőtt.

Ennek érdekében a két világháború között a Svábhegy tovább gazdagodott létesítményekben. A golfpályát 18 lyukúra növelték, megépült a Golf Szálló, melyet Mátyás király korára emlékeztető stílusban terveztek, és további szállodákat építettek.

Lovarda létesült és sporttelep, valamint uszoda a Svábhegyi Szanatórium területén. A fogaskerekű villamosítására 1929-ben került sor.

Érdekes kezdeményezés volt 1942-ben a Csillebérci üdülőterület létrehozása. Ez a terület a Hegyvidék egyetlen üdülőterülete. Az erdők közé ékelődött kb. 16,6 ha nagyságú területet sajátos rendezési elvek alapján parcellázták. 8 nagy telket alakítottak ki, ezeken belül az egyes parcellák osztatlan közös tulajdonban maradtak. A kb. 250 m² nagyságú telkek mellett helyet kaptak ún. közterületek (3-5 m széles utak) és közösségi célú területek is. A kialakult struktúra fennmaradt mind a mai napig. A terület beépítése jelenleg nagyon sok gondot okoz, ezek megoldására az Önkormányzat javaslatot dolgozott ki, de ezek megvalósítása csak a tulajdonosok egyetértésével és megegyezésével lehetséges.

A fentiek alapján megállapíthatjuk, hogy a Svábhegy és a Széchenyi hegy, a két világháború között egy minden igényt kielégítő elegáns üdülőterületté fejlődött. Indokoltnak tartjuk, hogy a történelmi sportterület kategória mellett a tervezési területünkön alkalmazzuk a történelmi táj - a tájrendezésben használatos - nevezéktani kategóriát is.

A második világháború után bekövetkező változások a fejlődést megállították és sok esetben visszafordították.

A legnagyobb változást a Széchenyi hegyen a golfpálya és létesítményeinek eltüntetése okozta. A klubházat az úttörővasút végállomásának kiépítésekor bontották le, majd a TV adótorony és a GSM torony részére a pálya legfontosabb központi részeit lekerítették. Ezzel a beavatkozással a pálya használhatatlanná vált, megindult és ma is tart a spontán beerdősülés, valamint még megtalálhatóak a korai időszakban telepített tájidegen fajok foltjai. A vízben szegény hegytető kedvezőtlen termőhelyi viszonyai között a szukcesszió csak kezdeti stádiumban van, visszafordítható.

A II. világháborút követően több létesítményben funkcióváltás történt.

Új létesítmények is épültek: libegő, Népstadion és intézményei (mai Sporthotel területe), síházak, Úttörővasút/Gyermekvasút, Csillebérci úttörő központ. Mind a funkcióváltás, mind az új beépítések változást okoztak a tájszerkezetben.

A korábban szintén lekerített HM területen levő épületeket elbontották, a terület integrálódik a környezetéhez.

A Gyermekvasút funkción kívüli épületei rossz állapotban vannak, megjelenésük a tájban kifogásolható.

A Hegyvidéken az 1950-es évektől kezdődően a villákat többlakásos társasházakká alakították át, legtöbb esetben figyelmen kívül hagyva a műemléki jelleget és a tájkarakterben betöltött szerepét. Az 1960-as, 70-es években a Hegyvidéken volt a legnagyobb a magánépítkezés. A nagy telkek tovább aprózódtak, a beépítési sűrűség nőtt. A rendszerváltásra ez a folyamat lelassult, a vagyonosabb réteg építkezései Budapest más frekvenciáltabb területeire koncentrálnak, de a telkek túlépítettsége és tovább aprózódása ma is megfigyelhető jelenség.

Tájhasználat értékelése

A táj szerkezetének, arculatának további alakulásában döntő szerepe volt annak, hogy a Budai-hegység legjelentősebb területein 1978-ban létrehozták a Budai Tájvédelmi Körzetet. Ezzel egyidejűleg a TK területén megszűnt minden termelési funkció, elsősorban a bányászat és az erdőgazdálkodásban is előtérbe került a védelmi funkció a fatermeléssel szemben.

A tájszerkezetben a legnagyobb és legsúlyosabb változást jelenleg az erdő arányának növekedése a gyepek rovására okozza. A gyepekben megjelenő erdőfoltok (I. erdészeti vizsgálatot), valamint az erdő nyomulása a tisztások irányába az erdő záródását, végső soron a gyepterületek teljes megszűnését okozzák (pl. az un. „Cső” katlanja, a Fenyves lejtő, a volt golfpálya területe, stb.).

A svábhegyi, jánoshegyi területnek a Jánoshegyi úttól keletre fekvő része mozaikos, de dominálnak az erdővel borított területek. A szegélyűrség éppen ezért csak közepesen tagolt.

A tájkép megítélése az előnyös tájértékek alapján történik, melyek közül szinte mind megvan a vizsgált területen:

- változatos domborzat
- nagy reliefenergia
- nagy arányú fedettség mellett gyepek felületek is (mozaikosság)

Az értékcsökkentő tényezők között meg kell említeni a gyepterületek beerdősülését. Ez a jelenség egyaránt káros mind természetvédelmi szempontból, mivel az értékes gyepek lassan eltűnnek, a szegélyek hossza rövidül, mind tájrendezési szempontból, mivel a gyepterületek eltűnésével a táj változatossága (mozaikosság) szűnik meg.

Az erdők a szükséges felújítások elmaradása miatt előregedtek, a helyzet több esetben is kritikus. Kedvező, hogy alacsony az idegen és az özőnfajok aránya.

A Hegyvidék erdős területeinek jelenlegi arculatát vizsgálva kedvezőnek tekinthetjük, hogy az átjárhatóság nincs durván korlátozva. Az átjárhatóságot akadályozó kerítések a következő létesítményeket veszik körül:

- Istenszeme fogadó
- Disznófő vendéglő
- Sport hotel
- TV adó

A beépített területeken az átjárhatóságot a nagy felületű bekerített területek akadályozzák:

- Fogaskerekű vasút nyomvonal
- Farkasréti Temető,
- MTA Konkoly-Thege Csillagászati Kutatóintézet,
- Csillebérce Szabadidő és Ifjúsági Központ,
- Központi Fizikai Kutatóintézet,
- HM Távközlési, Kutató- és Ellenőrzési Központ,
- HM Haditechnikai Intézet,
- Kormány vendégház,

- Fővárosi Önkormányzat Idősek Otthona.

A szegélysírsűrűség éppen ezért csak közepesen tagolt.

A tájkép megítélése az előnyös tájértékek alapján történik, melyek közül szinte mind megvan a vizsgált területen:

- változatos domborzat
- nagy reliefenergia
- nagy arányú fedettség mellett gyepes felületek is (mozaikosság).

A vizsgált terület igen gazdag kilátópontokban, a turizmus egyik fő vonzereje a páratlan kilátás. Jelenleg a kilátásban rejlő lehetőségek nincsenek kihasználva, feltárva, sőt a korábbi meglévő kilátópontokon a beerdősülés miatt a kilátást az erdő fokozatosan eltakarja.

Kedvező jelenség, hogy kevés az illegális hulladék az erdőkben. A kivételekhez tartozik a Széchenyi-hegy déli részén a beépítés határán található elszemetedett zóna, az északi részen a Normafa megálló közelében levő erdőrészlet és a Disznófő alatt a Szilassy út menti vízmosás és a Zerkovitz major környéke, amelyek erősen szennyezettek. Telken belül szennyezett az Istenszeme fogadó területe és a Disznófő vendéglő telke. Az utak, villamos vonalak mentén szintén tapasztalható szennyezettség, ezek közül legsúlyosabb a 61-es villamos vonalán a Szilágyi Erzsébet fasor Nagyajtai utca és János kórház közötti beerdősült részsű.

1.7.2. VÉDETT, VÉDENDŐ TÁJI-, TERMÉSZETI ÉRTÉKEK, TERÜLETEK

1.7.2.1. ORSZÁGOS VÉDETT TERÜLETEK

Budai Tájvédelmi Körzet (1)

A Budai Tájvédelmi Körzet országos védelem alatt áll 1978 óta. Fő értékeit botanikai, zoológiai és geológiai ritkaságok képezik, valamint a rendkívül változatos domborzat nyújtotta tájkép. A Tájvédelmi Körzet a Duna-Ipoly Nemzeti Park igazgatása alá tartozik. Területe kiterjed szinte a teljes Budai hegységre és azok erdőterületeire. Sajnálatos módon a védelem feltételei messze nem elégítik ki a követelményeket, különös tekintettel a Tájvédelmi Körzet egyes részeinek rendkívüli terheltségére. Ez különösen az egyre fokozódó beépítés iránti igényben jelentkezik.

A tájvédelmi körzet nagy részét összefüggő erdőfoltok alkotják, gazdag növénytakarókkal. Változatosságát a terepszint növekedéseivel, a kiettség változásával megjelenő cseres-tölgyesek, gyertyános-tölgyesek, bükkfák adják. A mészkő és dolomit sziklagyeppek, a cserszömörccével, virágos kőrissel gazdag karsztbokorerdők számos védett fajt rejtenek. A sziklagyeppek talán legismertebb lágyszárúja a magyar gurgolya, a budai nyúl-farkfű, és az István király szegfű.

Az összefüggő nagyobb kiterjedésű élőhelyeknek köszönhetően az állatvilág, a város szomszédsághoz mérten rendkívül gazdag. Kiemelendők a különleges denevérfajok, a gazdag madárvilág és vadállomány, hullók közül megemlíthető a pannon gyík.

A karbonátos kőzetek karsztosodása következtében alakult ki számos barlang a tájvédelmi körzetben. Számuk mintegy 160-ra tehető. Érdekességet jelentenek a különböző sziklaalakzatok, ősmaradványok és ásványi lelőhelyek.

Jókai kert - Költő u. 21. (2)

A kertet 1985-ben nyilvánították országosan védetté kultúrtörténeti indokokból.

Jókai Mór 1853-ban vásárolta meg a telket, egy felhagyott kőbányával, és a rajta álló házzal együtt. Az író szőlőt, gyümölcsöst telepített, valamint egy kisebb díszparkot alakított ki. Halála után a kert fokozatosan elpusztult, az épület lebontásra került. A kert rekonstrukciója megkezdődött. Jelenleg több épület van a kert területén: a KVM Természetvédelmi Hivatala, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület székhelye, a Természetvédelmi Kiállítás Pavilonja, valamint egy Jókai emlékszoba van berendezve.

A bekerített, parkszerűen kialakított kert általában rendezett képet mutat. Gondozott, dísznövényekkel tarkított gepes területek veszik körül az épületet. Az utak jó állapotban vannak. A parkot értékes idős fák, hársak, vadgesztenyék díszítik. A kert erdős, vad regényes részein megfelelő a kívánt fenntartás, azonban néhol az aljnövényzet sűrű, gyomos társulásokkal. A hátsó kertrész, a romos épület környéke kevésbé fenntartott, elhanyagolt. A geológiai bemutatóhely mentén a kiépített sétaút hiányzik. A kertben létesített pihenő- és kilátóhelyről a látványt akadályozzák a Költő utca mentén lévő túlnőtt fák.

Ex lege védett természeti értékek

Források

A terület geológiai felépítése kapcsán sok forrás található (pl. Béla király kút, Városkút, Ágnes forrás, Disznófó forrás, Darázs forrás, Ibolya forrás, Csermely utcai vízfakadások). Sajnálatos azonban, hogy ezek a fővárosi szempontból is kiemelt értéket képviselő források vize mára már erősen elszennyezett, és a források többsége csak látványelemként szolgál. Az ismert forrásokon kívül számos névtelen vízszivárgás is van a Hegyvidéken, elsősorban a felszínmozgásos-suvadásos területeken.

Barlangok

A kerületben három barlang-előfordulásos térség található: a Budakeszi út-Jánoshegyi út-Eötvös út-Diana utca- Költő utca-Béla király út-kút völgyi út-György Aladár utca-György utca-Szarvas Gábor út-Árnyas út közötti területen és a Konkoly-Thege Miklós út - Eötvös út - Hegyhát utca-Borbála utca - Edvi Illés utca - Nősirom utca-Adorján utca - Irhás árok - Nagykapos utca közötti területen és a Kis Svábhegyen. E területeken belül néhány barlang, vagy üreg ismert, illetve feltárt (pl. Farkas-völgyi sziklaüreg, János-hegyi átjáró barlang, Kis-Svábhegyi üregek és barlang).

1.7.2.2. FŐVÁROSI VÉDETT TERÜLETEK

A Főváros a Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló 25/2013. (IV. 18.) Főv. Kgy. rendeletben nevezi meg a helyi jelentőségű védett természeti területeket és természeti emlékeket. A rendelet melléklete tartalmazza az egyes védett területek kezelési tervét is.

A szövegben az egyes területek leírása utáni sorszámmal a védett területek azonosíthatók a térképen.

Helyi jelentőségű természeti területek:

„Ördögrom természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a rendkívüli gazdagságú és jelentőségű flóra, valamint fauna, illetve az egyedülálló földtani képződmények védelme. (1)

„Kis-Svábhegy természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a tájképileg is jelentős, zárványként fennmaradt élőhely botanikai, zoológiai és geológiai értékeinek megőrzése. (2)

„Denevér úti gyeptermészetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a fennmaradt löszgyepek védelme, valamint geológiai, bányászati emlékeinek megőrzése. (3)

„Fácános természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja az élőhelyen található rendkívül értékes, érintetlen budai nyúlfarkfüves gyeptársulás és a környezetében megmaradt természetes vagy természetközeli erdőterületek, valamint az ezekhez kötődő élővilág megőrzése, különös tekintettel a helyi védettséggű fővárosi területekről mára eltűnt idős bükkállományokra. (4)

„Csillagvölgyi út természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a részben beépített ingatlanok keleti és északi részén található, zavarástól mentes, járatlan, természetes tölgyes-kőrises erdőállomány, valamint az ezekhez kötődő növény- és állatvilág megőrzése. A zárt erdő egyben a meredek domboldal erózió elleni védelmét is biztosítja, mellyel fenntartható a völgytorkolat természetközeli jellege. (5)

„Istenhegyi úti kert természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a természetes vegetáció és a lakókert harmonikus együttesének, valamint a jelentős utcaképi értéknek a megóvása, a kocsánytalan tölgyvel, vadgesztenyével, juharral elegyesen kialakult, zárt növényállomány és a díszkerti örökzöldek védelme. (6)

„Művész úti kert természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a táji adottságoknak leginkább megfelelő „erdős” kert megóvása, az idős, természetes növényállomány (kocsánytalan tölgy, bükk, juhar) és a díszkerti fák, örökzöldek (életfa, tiszafa, álciprus) harmonikus képének védelme, megtartása. (7)

Természeti emlékek:

„Eötvös úti kocsánytalan tölgy”: a természeti emlék védetté nyilvánításának célja az idős kocsánytalan tölgy megőrzése, mely a régi nagykiterjedésű budai erdők egyik utolsó túlélője a főváros beépített részén. (1)

„Felhő utcai hegyi mamutfenyő”: a természeti emlék védetté nyilvánításának célja a jelentős természeti értékkel bíró, idős hegyi mamutfenyő megőrzése, amely kiemelkedő magasságával és törzskörméretével Budapest egyik legjelentősebb példánya. (2)

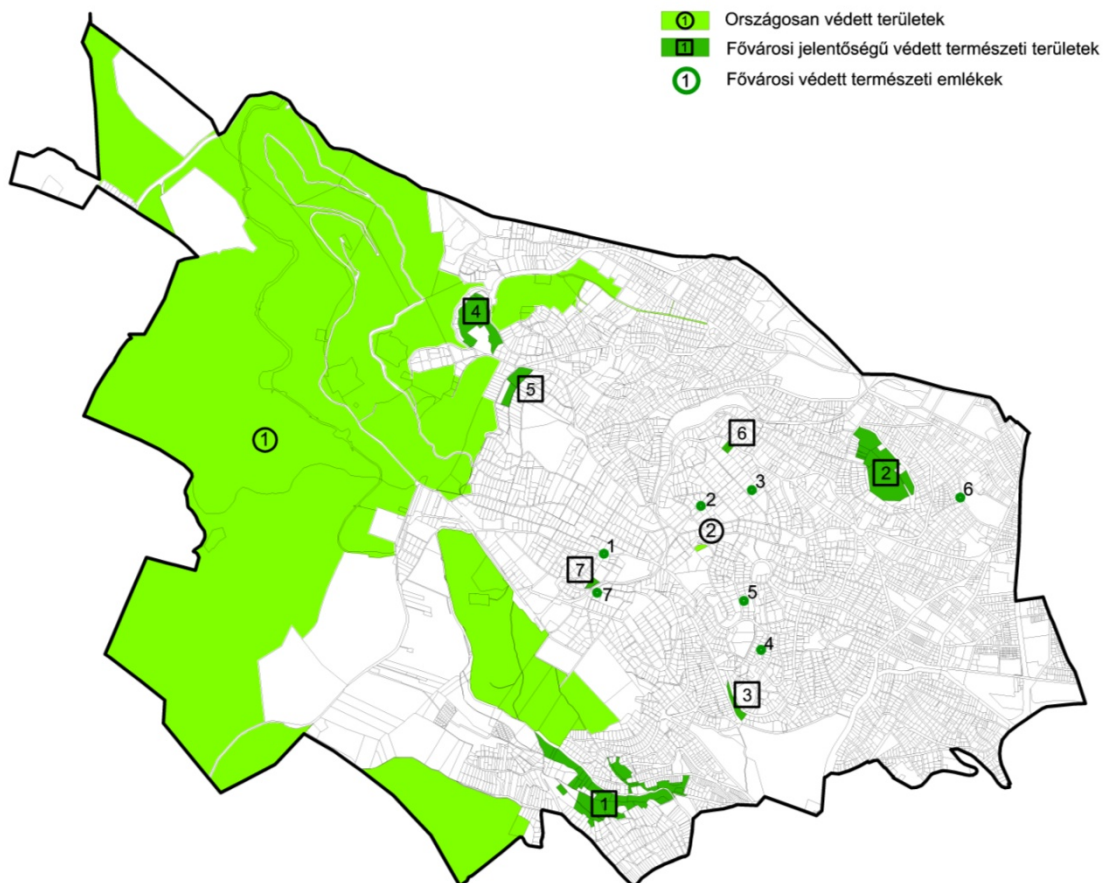
„Lóránt úti korai juhar”: a természeti emlék védetté nyilvánításának célja a hazánkban őshonos fafaj legidősebb fővárosi példányának megőrzése. (3)

„Mártonfa utcai eperfa”: a természeti emlék védetté nyilvánításának célja az ország legnagyobb, 500 centimétert meghaladó törzskörmérettel rendelkező, háromágú fekete eperfájának megőrzése. (4)

„Hangya utcai feketefenyő”: a természeti emlék védetté nyilvánításának célja a fővárosi feketefenyők legidősebb példányának megőrzése. (5)

„Ráth György utcai platán”: a természeti emlék védetté nyilvánításának célja a Magyarországon egyedülálló, hétágú platánfa megőrzése, mely Budapest legidősebb példányai közé tartozik. (6)

„Svájci úti bükk”: a természeti emlék védetté nyilvánításának célja a hajdani nagykiterjedésű budavidéki bükkösök egyik utolsó kertvárosi képviselőjének megőrzése, mely fővárosi viszonylatban egyedülálló. (7)

92. ábra Természetvédelmi területek (Forrás: XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)

1.7.2.3. ÉRTÉKES NÖVÉNYÁLLOMÁNYÚ KERTEK (A KVSZ-BEN MEGTARTANDÓ FACSOPORT, NÖVÉNYÁLLOMÁNY JELLEL LEHATÁROLT TERÜLETEK), EGYEDI TÁJÉRTÉKEK

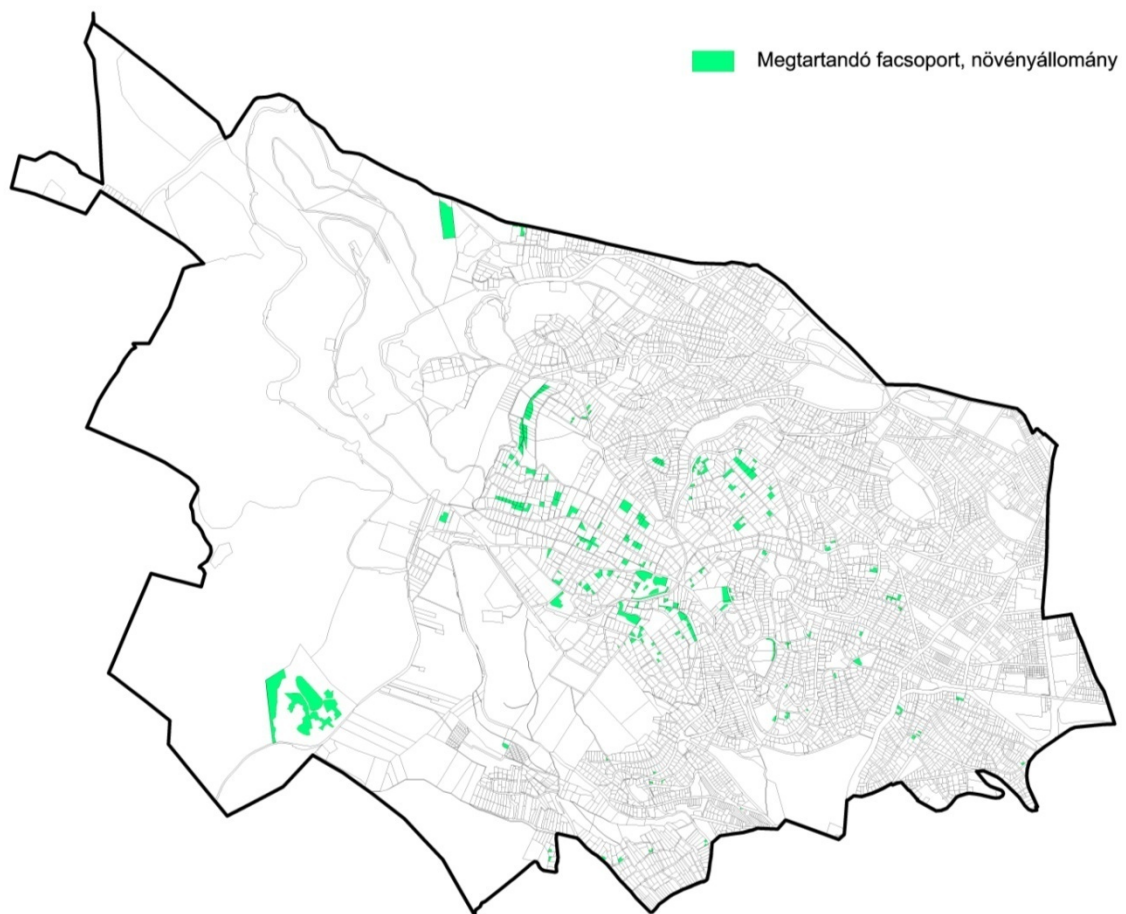
Az értékes növényállományú kertek zöme a XX. sz. első felében a korabeli térképek szerint még beépítetlen erdőterület volt.

A terület fokozatos beépülése során a kertekben megmaradt az eredeti növénytakaró egy része. Ennek nyomai mind a mai napig felismerhetők, az ún. erdős kertek formájában.

Az erdős kertek jellemzően a Béla király út - Csillagvölgyi út - Eötvös út - Költő u., a Zugligeti út - Árnyas u. - Budakeszi u. valamint az Istenhegyi út – Diana u. – Fodor u. – Hegyhát u. – Eötvös út által bezárt területen található. Sok esetben a hátsó kertekben levő erdős foltok összeérnek, nagy, összefüggő erdőfoltokat alkotva. Ezeknek az erdőfoltoknak a biológiai aktivitása sokszorosán meghaladja a felaprózódott, mozaikszerű zöldfelületek aktivitását, ezért különösen értékesek. A Megtartandó facsoport-növényállomány jelöléssel lehetőség nyílik arra, hogy ilyen összefüggő foltok keletkezzenek.

Az erdős kertek a Hegyvidék fent leírt zónáiban meghatározzák továbbá a táj karakterét, értékét, megtartásuk, védelmük ezért is elemi érdek.

Megtartandó facsoport-növényállomány jelölést javasolunk olyan telekrészekben is, melyek a használat és a fenntartás hiánya miatt erdősültek be. Ezek többsége meredek, nehezen karbantartható rézsú, ahol a talaj megtartása, az erózió elleni védelem miatt a meglévő növényzetnek fontos szerepe van, de ugyanúgy fontos szerepe van egyéb környezetvédelmi szempontok (levegőtisztaság védelem, zajártalom elleni védelem) miatt is.

93. ábra Megtartandó facsoport, növényállomány jellel lehatárolt területek (Forrás: XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)

Egyedi tájértékek

Fontosabb egyedi tájértékek

- kőpad az Ordas utca 8. szám alatti, 9347 hrsz. számú telken.
- szocreál stílusú szobor a Rege utca és a Hegyhát utca kereszteződésében
- Eötvös József mellszobra az Eötvös József parkban
- víztorony az Eötvös út és a Fülemlé út találkozásánál
- Jókai mellszobra az Eötvös út – Normafa u. sarkán
- Széchenyi kilátó a Rege utca, a Széchenyi-émlék út és a Melinda út találkozásánál
- Erzsébet kilátó a János-hegy csúcsán
- Jókai szobor a Diana u. iskola kertjében
- Kossuth szobor a Mátyás király úton
- Kovács János 48-as emlékműve – Pethényi lépcső
- Katonasír a Makkosmáriára vezető sétaút mentén
- Anna kápolna
- Úti Madonna kápolna a Széchenyi hegyen

- Mária-kép és környezete a Jánoshegyi út mellett
- Tündér szikla
- Tündér-hegyi kőfejtő

1.7.2.4. NATURA 2000 TERÜLETEK

A Hegyvidék belterületi határ és Budakeszi város közigazgatási határa közé eső területeinek túlnyomó többsége a Budai-hegység Natura 2000 Természetmegőrzési Terület részeként szerepel az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 14.) KvVM rendelet mellékleteiben. Kisebb eltérésektől eltekintve területe megegyezik a Budai Tájvédelmi körzet területével.

A Budai-hegység SCI terület Kódja: HUDI 20009

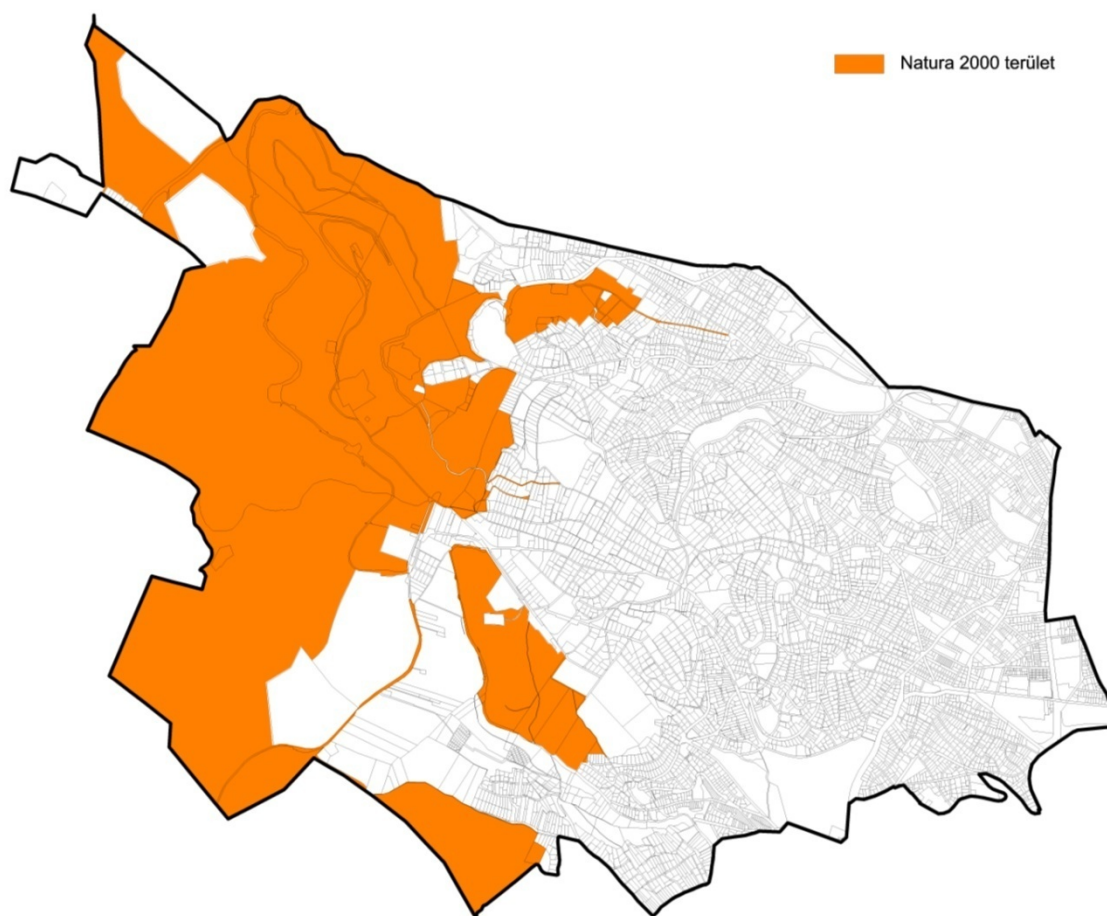
A terület státusza:

- különleges madárvédelmi terület
- különleges természetmegőrzési területnek jelölt terület
- kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területnek jelölt terület
- jóváhagyott különleges természetmegőrzési terület
- jóváhagyott kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
- különleges természetmegőrzési terület
- kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

Jelölő élőhelytípusok kódja, megnevezése:

- 40A0 Kontinentális cserjések
- 91G0 Pannon gyertyános tölgyesek
- 91H0 Pannon molyhos tölgyesek
- 6190 Pannon sziklagyeppek
- 6210 Szálkaperjés-rozsnokos xero-mezofil gyeppek
- 6240 Pannon lejtősztyepppek és sziklafüves lejtők
- 8210 Mészkedvelő sziklás lejtők sziklanövényzete
- 8310 Nem látogatható barlangok
- 9180 Törmeléklejtő- és szurdokerdők

Az Európai Unió rendszerében működő Natura2000 területek nagyjából azonosak a Budai TK területeivel. Fontosabb célkitűzései: kedvező természetvédelmi helyzet megőrzése, a területen található jó állapotú pannon gyertyános-tölgyesek, pannon molyhos tölgyesek, pannon sziklagyeppek, szubpannon sztyeppék élőhelyek kiterjedésének, szerkezetének, fajkészletének megőrzése. A területen található jelölő állat- és növényfajok állományai fennmaradásának biztosítása.

94. ábra Natura2000 területek (Forrás: XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)

1.7.3. TÁJHASZNÁLATI KONFLIKTUSOK ÉS PROBLÉMÁK ÉRTÉKELÉSE

SWOT

ERŐSSÉGEK

- Táji elemek gazdagsága (domborzat, növényállomány, víz- és földtani értékek)
- Zöldfelületek magas aránya
- Kiterjedt erdőterületek
- A budai erdők magas presztízse
- Védett természeti területek magas aránya
- Budai Tájvédelmi Körzet, mint országos jelentőségű védett terület
- Egyedi tájértékek sokasága (pl. szobrok, emlékművek, kutak, kőkeresztek)
- Kuriózum: téli sportolási lehetőségek
- Egyedülálló tájképi adottságok (kilátás, rálátás,

GYENGESÉGEK

- A turisztikai, sport és kiszolgáló infrastruktúra alacsony színvonalú, a létesítmények egy része nem működik.
- A tájékoztatás nem megfelelő sem a turistautak csatlakozási pontjain, sem a területen belül
- A gyepterületek és jelölő fajok élőhelyének csökkenése az önerdősülés következtében.
- A legfrekvenciáltabb területeken az erdők előregedtek, sok a holt fa, mely a sétautak mentén veszélyezteti az élet és vagyonbiztonságot.
- Erdő nem rendeltetésszerű használata
- hajléktalanok az erdőkben
- kutyák sétáltatása póráz nélkül

városi panoráma) ▪ A zöldfelületek városkép meghatározó szerepe ▪ Az ún. erdős kertek idős növényállománya ▪ KVSZ és egyéb helyi jogszabályok kiemelten kezelik a zöldfelületi, környezetvédelmi kérdéseket ▪ Jó levegőminőség ▪ Jó átszellőzés ▪ Az erdőben levő kulturális értékeket képviselő használaton kívüli épületek, épület együttesek	▪ hegyi kerékpározás okozta talaj és kőzetpusztulás ▪ források

LEHETŐSÉGEK**VESZÉLYEK**

▪ Kevésbé kiépített területek bevonásával a turisztikai terhelés megosztása ▪ Egyes sportterületek helyreállítása ▪ A lakosság bevonása a minőségi fejlesztésbe ▪ A természetvédelmi érdekek érvényre juttatása. ▪ Az erdőben levő kulturális értékeket képviselő használaton kívüli épületek, épület együttesek megfelelő funkcióval való ellátása ▪ Lehetővé kell tenni a források vizének szabad elfolyását ▪ Tömegközlekedés kedvezőbb kialakítása ▪ Tulajdonosok tájékoztatása arról, hogy a telkükre milyen zöldfelületekkel kapcsolatos szabály vonatkozik (pl. megtartandó facsoport, növényállomány)	▪ Az erdők minőségének csökkenése az állomány előregedése, gyomosító fajok térnyerése a túlhasználat következtében ▪ A „hegyvidék image”, ezáltal a kerület presztízsének csökkenése a leromló állapotú erdők és az alacsony műszaki színvonalú turista célpontok miatt. ▪ Nem rendeltetésszerű használat (parkolás, rendezvény, közterület-foglalás) ▪ Az erdőben levő kulturális értékeket képviselő használaton kívüli épületek, épület együttesek további állagromlása

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

Tömeges igény a Hegyvidék történelmileg kialakult sport és rekreációs területei iránt

Természetvédelem és üdülés-rekreáció harmóniájának megteremtése

Természetvédelem és a gazdasági (befektetői) szektor érdekei összhangjának megteremtése

Különböző tevékenységek (kerékpár, szánkó, stb.) összhangjának megteremtése

Önkormányzat, mint erdőgazdálkodó szerepéből adódó lehetőségek kihasználása

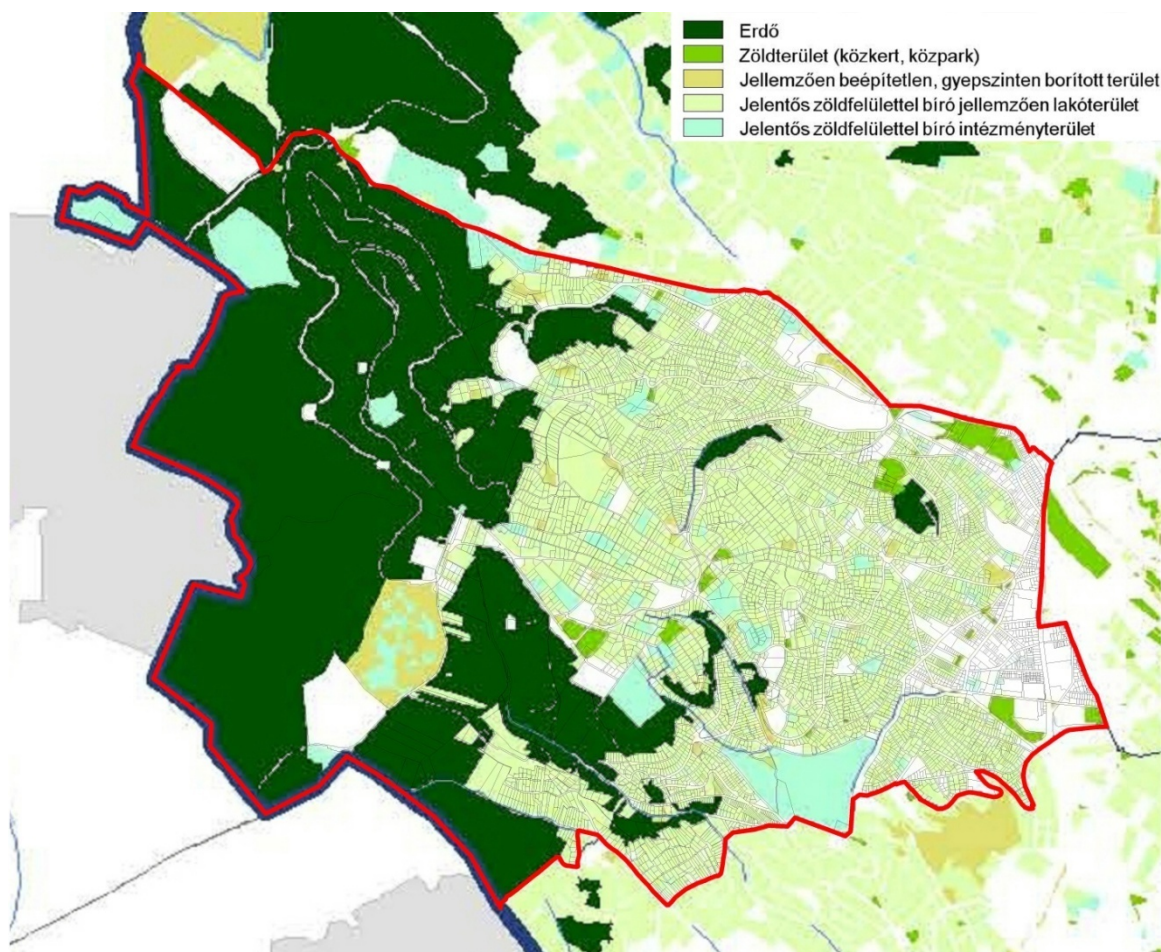
1.8. ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA

Az Észak Hegyvidék KSZT zöldfelületeinek kapcsolata a környező térségek (szomszéd városok, kerületek) kedvező. A közigazgatási határ budakeszi szakaszán ugyan zömmel Budakeszi belterülete csatlakozik, de a kerületi erdők északon a Hárs-hegyi, délen a Kakukk-hegyi erdőkkel találkoznak.

A kerületben a nagy zöldfelületi elemek elhelyezkedése részben tömb- (erdők), részben mozaikszerű (nagy zöldfelülettel rendelkező intézmények és különleges területek). Az erdők és a belső közparkok (Városmajor, Kis-Svábhegy, Gesztenyés kert) között a kapcsolatot a zöld folyosók (fasorok, zöld sávok) jelentik. A zöld folyosók (Diós-árok, Ördög-árok, Zugligeti út, Irhás-árok) szerepe igen nagy, a vizuális kapcsolat, valamint az átszellőzés szempontjából.

1.8.1. SZERKEZETI-, KONDICIONÁLÓ SZEMPONTBÓL LÉNYEGES VALAMINT A ZÖLDFELÜLETI KARAKTERT MEGHATÁROZÓ ELEMÉK

Szerkezeti szempontból a közparkok, közkertek és turisztikai rendeltetésű erdőterületek a meghatározóak, ezek alkotják a zöldhálózatot, amelynek elemei korlátlan közhasználattal bírnak. A közhasználatú zöldfelületek mellett a közhasználat elől elzárt, vagy korlátozott közhasználatú területek zöldfelülete szintén fontos strukturális alkotórész. Ezek elsősorban a nagy és értékes zöldfelülettel rendelkező oktatási, egészségügyi és egyéb intézmények zöldfelületei. A környezetére gyakorolt kondicionáló hatásuk miatt fontos szerepet játszanak a lakókertek és a közlekedési területek zöldfelületei.

95. ábra A zöldfelületi rendszer elemei (forrás: Budapest Városfejlesztési Konceptiója, XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)

Erdők

A táji adottságok miatt a kerületi erdők a Főváros legkedveltebb turisztikai-rekreációs területei. A Normafa, Anna-rét, Harang-völgy, János-hegy, Tündér-szikla, Ördögrom és környezetük használatának intenzitása megfelel egy városi közpark használatának. A téli-nyári sportok nagy terhelést jelentenek az erdőkre, különösen a lakóterületekhez közel fekvő, túltartott, idős állományokra. Az intenzíven használt területek felszereltsége nagyon elhasznált, leromlott. A gyermekvasúttól nyugatra fekvő erdőrészek egészségi állapota kedvező.

Az erdőállomány állapota

A kerületrész erdei gyakorlatilag telepített erdők. A jó minőségű erdők aránya viszonylag alacsony, 25 %. A záródás hiányos erdők aránya nagyon magas, közel 50 %. Nagy gondot okoz a túltartott erdők magas aránya (kb. 30 %). Ezek az idős korú állományok fiziológiai életkoruk határán vannak, pusztulásuk előre becsülhető, vágásuk ezért nem halasztható. Ezek az erdők, ugyanakkor a vizuális vonzerő tekintetében a legszebbek, a turizmus-rekreáció szempontjából a legkeresettebbek. A korösszetétel javítása érdekében a leginkább veszélyeztetett részekben telepítés történt.

A fafaj összetétel a következő: domináns a kocsánytalan tölgy magas gyakoriságú fajok a bükk, a gyertyán, a cser, a magas kőris. Számottevő mennyiségben előfordul a kislevelű hárs, a korai juhar, a molyhos tölgy, a barkóca berkenye, a virágos kőris. Jelentéktelen előfordulású a fekete fenyő, az erdei fenyő, a szelídgesztenye, a kocsányos tölgy, a mezei juhar, a nyír és a fehér nyár.

Az özönfajok által elfoglalt terület nem jelentős, kezelhető, a Fallopia megjelenésére viszont figyelni kell.

A legfrekvenciáltabb területeken is az erdei bútorzat alapvetően szegényes, kevés a pad, esőtető, a nagy terhelés miatt a berendezési tárgyak gyorsan tönkremennek.

Szintén rosszul viselik a terhelést az utak, fa lépcsők, támfalak, melyek nem tudnak ellenállni a hegyi kerékpározásnak. Kevés a játszótér, és a vízvételi hely is. A kevés játszótéren nagy a terhelés, a játszószerkezetek hamar tönkremennek, a gyeptapasztól szintén tönkremegy.

Az erdőterület speciális típusa a spontán erdősült – más felhagyott területhasználat helyén létrejött – erdőterület. Jellemzője a térség minden fafajától vegyes összetétel, kezeletlenség, elaprózottság. Az eredeti területhasználat alapján a lakókerttől a közparkig terjed a skála.

Állatállomány:

A turizmus miatt a vadállomány visszaszorul. A nagyvadak behúzódnak sokszor a kertekbe. Jellemző a vaddisznó és az őz. Szarvast már régen nem láttak az erdőben. Csak üzemi vadászat engedélyezett, mert a vadászat veszélyes a látogatottság miatt.

Az erdőállomány állapota:

Nagy gondot okoz a jó minőségű erdők alacsony számaránya (mintegy 25 %).

Ez elsősorban a termőhelyi problémákra, az utóbbi évtizedek csapadékhiányára, a fokozódó szennyező hatásokra, a koncentráltan jelentkező használati terhelésre, és az ezekkel szoros összefüggésben terjedő betegségekre vezethető vissza.

Nem kerülhető meg az őshonos állományok természetes lecserelődésének kérdése. A magas életkorú bükkösök, tölgyesek pótlására évtizedeken belül remény sincs, összefüggésben a klimatikus változásokkal.

Ezt az állományváltást azonban nem célszerű siettetni, a módszer csak a természetszerű felújítás lehet. A kezelés ezen módjaira azonban vannak megfelelő erdőrészes példák (13.-as tag). A többi kiöregedett, túltartott állomány felújítása is csak hasonló módon képzelhető el.

Legjobb minőségű a Gyermeekvasút és a közigazgatási terület között levő többé-kevésbé zárt erdőállomány. A leggyengébb minőségűek a legintenzívebben használt területek.

Az erdőket érintő legfőbb problémák:

- lakóterület és erdő találkozásánál az erdő pusztulása egyre gyorsuló folyamat;

- az erdő-lakóterület csatlakozás konfliktusos az erdők illetéktelen használata (pl. a Budakeszivel határos erdők), az illegális hulladéklerakás miatt;
- az erdei utak és a közutak csatlakozása sok esetben bizonytalan, nem megoldott (Hunyad-
orom, Kis-Svábhegy, Szilassy út);
- az erdők túltartottak, az erdőfelújítások tovább nem halaszthatók;
- az erdők idegenforgalmi-turisztikai-rekreációs - területileg aránytalan - használata az erdők leromlásához vezetett, a túlterhelt területeket tehermentesíteni kell (Harangvölgy, Normafa, Anna rét, Tündér szikla, Erzsébet kilátó környéke stb.)
- az idegenforgalmi szempontból frekvenciált területek berendezési és felszerelési tárgyainak, az erdei játszószerkeknek, a pihenőhelyek felszereltségének gyors elhasználódásával a fenntartás nem képes lépést tartani.

Az erdők helyzetét egyéb körülmények is befolyásolják, melyek a következők:

Térben való elhelyezkedés

- külterületen a tömbben elhelyezkedő erdők erdészeti és ökológiai szempontból is értékesebbek az elaprózódott, belterületi erdőknél. Megtartásukra, védelmükre a biológiai sokféleség megőrzéséhez, a környezeti állapot javításához, az egészséges környezethez fűződő alapvető jogok is köteleznek.
- a lakóövezetek közé ékelődött kis erdőfelületek fenntartása, szakszerű ápolása komoly gondot okoz.

Zöldterületek, közparkok

A kerület közhasználatú zöldterületekben bővelkedik. A zöldterületek területi eloszlása azonban nem egyenletes.

A legnagyobb kiterjedésű, központi elhelyezkedésű közterületei zöldfelület a Városmajor. Többfunkciós, közel 10 ha-os városi park, ahol a játszóteret a közelmúltban újították fel. Elhelyezkedésénél fogva jelentős használati és környezeti terhelésnek van kitéve.

Közpark funkciót tölt be a Kis-Svábhegy, melynek egy része erdő, az északnyugati része viszont közpark besorolású terület. A Kis-Svábhegy létesítményei, felszereltsége igen rossz állapotban vannak. Különleges értéke a barlangokon kívül az északi oldalán levő kőfejtő.

A Széchenyi emlékparkot kilátópontja és emlékhelye teszi egyedivé.

Nagyobb alapterületű közkert a Diana park, az Eötvös park és a Devecseri park. A közkertek azonban csak részben elégítik ki a lakóterületi igényeket. Ezen kívül néhány fásított köztér is segíti a zöldfelületi ellátást.

Városi közpark a Városmajor.

Városrészi jelentőségű közpark a Gesztenyés kert, a Rege park, a Csörsz park.

A kerületi közparkok, játszóterek az utóbbi években megújultak, korszerűsödtek.

Közparkok, köztertek:

Bürök u. - Kempelen F. u., Szt. Márton kegykápolna környezete	Szarvas Gábor úti Szent Család park
Királyhágó tér, Németvölgyi út	Honfoglalási emlékliget
Hollósy Simon téri park és utcai zöldsáv	Eötvös park és zöldszigetek
Margaréta park és Margaréta u. zöldsáv	Fodor u. - Ágnes u. játszótér
Széchenyi kilátó (Rege utcai bekerített erdők nélkül)	Kútvölgyi út - Kútvölgyi lejtő sarok
Kútvölgyi út - Szilágyi E. sarok	Gaál József - Határőr út játszótér
Fodor u. - Tállya u. park, játszótér	Diana park
Pagony u. - Fodor u. park	Devecseri park, Városkút és Béla kir. út 2/a,
Pethényi út 22. park, játszótér	

Egyéb javasolt játszótéri helyszínek:

Csiga u. közterület, Libegő alsó állomása mellett

A kerület jelentős kiterjedésű nem kiépített zöldterülettel rendelkezik. Ezek az értékes területek részben a budai erdők maradványai, részben beerdősült meredek, beépítésre kevésbé alkalmas lejtők, hegyoldalak. A nem kiépített Z-KK besorolású területek a zöldfelületi rendszer fontos tartalékai.

A nem kiépített Z-KK besorolású területek néhány esetben csak 1-1 telek nagyságúak, míg mások jelentős kiterjedésűek, értéküket ez a körülmény tovább fokozza.

A nagy kiterjedésű, nem kiépített Z-KK besorolású területek a következők:

- Rác A. u. - Mártonhegyi út közötti terület 26753 m²
- Mártonhegyi út - Denevér u. közötti terület 9293+10545 m²
- Melinda u. - Rác A. u. közötti terület 6215 m²
- Kakukk u. 11-13.
- Diós árok 68. kiserdő
- Diós árok 38. kiserdő

Közlekedési területek önkormányzat által fenntartott zöldfelületei:

Fogas végállomás - Szilágyi E. fasor sáv	Apor Vilmos tér zöldsziget (szobor környezet)
Magyar Jakobinusok tere zöldsziget	Orbán téri növénykazetták kőkereszt és zöldszigetek

Városmajor u. Gimnázium előtti zöldsáv	Acsádi u. rézsú
Temes u. lépcső	Fogas és BSE közötti zöldterület
BAH csomópont	Istenhegyi út melletti zöldterületek
Roskovics u.- Gyógyfű u. zöldszigetek	Diana u. - Szendrő u. sarok zöldfelülete
Ugocsa u. szigetek és Böszörményi út 16. sz. előtti előkert	Jagelló út zöldszigetek
Eötvös úti zöldszigetek (víztorony, Ózike u. sarok, Menyét u. sarok)	Thomán István u. buszforduló zöldfelülete
Tóth Lőrinc u. terelősziget	Győri út - Avar u. zöldfelület
Zsigmondy Vilmos u. - Törökbálinti út közötti zöldfelület, rézsú és gyalogút környezete az Edvi Illés útig	Apor Vilmos tér, BKV sziget és park
Csorna u. - Hangya u. árok és kiserdő	Kempelen F. - Deres u. park
(Hóvirág út 46.) és környezete, buszfordulóval és Rácz A. u. rézsúval (össz.6098 m ²)	Farkasréti temető előtti tér (Mindenszentek tere és Németvölgyi út egy része)
Hollós út - Mátyás király út sarok	Jókai szobor környezete (Eötvös út –Normafa út sarok)
Istenhegyi út - Böszörményi út sarok és zöldszigetek, Vízművek előttivel együtt	János kórház előtti zöldfelület
18-as villamos forduló	

A közlekedési területek zöldfelületei igen jelentős szerepet játszanak az utcaképek kialakításában. Sok helyen szobroknak, pihenőhelyeknek adnak helyet. Igényes kialakításukkal, fenntartásukkal nagyban hozzájárulnak a közlekedési területek esztétikus megjelenéséhez. Mint növényzettel fedett felületek jótékonyan kondicionálják jellemzően burkolt környezetüket.

A spontán beerdősült közterületi rézsúk azonban gondot is okoznak. Amellett, hogy a fák, cserjék gyökerei támasztják a rézsút, az elvadult növényzet karbantartása igen nehézkes, megfogja a szemetet és sokszor az illegális hulladéklerakás helyszíne.

Egyes esetekben - pl. Diana lépcső területe – a zöldfelület közkert funkcióval kiépítve javíthatja a zöldfelületi ellátást.

Fasorok

Közterületi fasorokban bővelkedik a kerület. Leginkább a történelmileg kialakult belső kerületrészek rendelkeznek fasorokkal. A városrész fejlődésével domborzati viszonyok miatt a későbbiekben beépítésre került területek szűk utcáiban nem volt lehetőség fasor telepítésére. Egyes városrészek különösen fasorhiányosak (pl. Csillebért, Magasút, Istenhegy).

Általában az átlagos állapotú vegyes korú és összetételű fasorok találhatók a kerületben. Jellemző fafajok: kőrisek, japánakác, juharok, akác, ostorfa, hársak.

A kerületben a fasorok pótlása, felújítása, új fasorok telepítése folyamatosan történik.

Védett fasorok

A BVKSZ szerinti városkép, a növényzet értéke és az idegenforgalom szempontjából védett fasorok a következők: Diós árok, Istenhegyi út, Királyhágó tér, Németvölgyi út, Ráth György utca, Virányos út, Zugligeti út.

Általánosságban elmondható, hogy a védett fasorok inkább városképi szempontból nagy jelentőségűek, azonban épp azért, mert csak a jelentős méretűvé fejlődött, régi telepítésű egyedekből álló fasorok bírhatnak ilyen fontossággal, az idősödő fák egészségi állapota már gyakran leromlóban van. A száraz ágak, túlnőtt, forgalmat, vezetékeket zavaró, épületeket árnyékoló ágak eltávolításával járó csonkolások, korona-alakítások többnyire erősen rontanak a fák esztétikai értékén. A természetes elöregedés okozta elhalások az eredetileg egységes fajokból álló telepítést foghíjassá teszik, így már esztétikai értékük tovább csökken.

A BVKSZ szerint védettnek nyilvánított fasorok a fentiek alapján nem feltétlenül a legszebbek mai állapotukban. A 30-50 cm törzsátmérőjű kifejlett példányok közül kieső egyedek helyett pótlásként telepített mégoly vastag törzsű új fák nem lesz idejük beérni idős társaikat, tehát az egységesség nem tud helyreállni.

A fasorokkal kapcsolatos feladatok meghatározásában jelentős segítség, hogy 2012. óta folyik a fasorok felmérése a kerületben.

Intézménykertek

A Farkasréti temető a legnagyobb zöldfelületű, nem közterületi zöldfelületű terület a kerületben. A temető területe mintegy 40 ha. Közkedvelt temető, meglehetősen zsúfolt, mely a budai oldal szűkös temetőkínálatából is fakad.

A fasorok jellemzően ápoltak, a vadgesztenyét preventív növényvédelemmel megóvták, ami komoly eredmény városi környezetben. A fák koronazáródása meglehetősen eltérő, egyes helyeken erdőszerű a temető látványa.

A sírhelytáblákban a sírhelytulajdonosok által telepített növényzet dominál. Jelentős örökzöld állomány él a sírhelyek között, főbb nemzetségek: álciprus, boróka, életfa, erdei- és feketefenyő, luc, tiszafa, tuja.

A nagy zöldfelületű egészségügyi intézménykertek közül ki kell emelni az alábbiakat:

Országos Korányi TBC és Pulmonológiai Intézet, Szent János kórház, Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet, Máv Területi Egészségügyi központ, MÁV Rehabilitációs Intézet, volt BM Központi Kórház.

A nagy zöldfelületű oktatási intézménykertek közül fontosabbak az alábbiak:

Moholy Nagy Iparművészeti Egyetem, Rendőrtiszti Főiskola, Nyitott Világ iskola, Vasvári Pál Gyermekotthon, Lauder Javne iskola.

A nagy zöldfelületű egyéb intézménykertek közül meg kell említeni az alábbiakat:

Farkasréti Temető, MTA Konkoly-Thege Csillagászati Kutatóintézete, Csillebérci Szabadidő és Ifjúsági Központ, Központi Fizikai Kutatóintézet, HM Távközlési, Kutató- és Ellenőrzési Központ, HM létesítmények, Kormány vendégház, Fővárosi Önkormányzat Idősek Otthona.

Lakókeretek

A legnagyobb arányban a magánkertek és a közös használatú lakókeretek fordulnak elő. Ezek között találunk rendezetlen, elhanyagolt állapotú kerteket, gyep-tuja kultúrák, növényfajokban szegény, kertépítészeti szempontból alacsony értéket képviselő kerteket, de akadnak igényesen kialakított, gondozott kertek is. Az egykori villakeretek idős növényállománya, az eredeti vegetáció maradványaként megmaradt erdőszült kertek településképi, tájésztétikai és növénytani, dendrológiai szempontból értéket képviselnek (bővebben az 1.7 fejezetben).

Zöld folyosók

Fontos térszerkezeti elemek a zöld folyosók, melyek az erdőket kötik össze a belterületi zöldfelületekkel a völgyekben húzódó zöldfelületi elemek segítségével. Ezek közül a legfontosabbak:

- Zugligeti út - Szilágyi Erzsébet fasor - Városmajor Ördögárok völgye (kis megszakítással folytatódik a Vérmező – Horvát-kert – Tabán vonalon a Dunáig)
- Diósárok
- Denevér árok
- Farkasvölgy - Irhás árok
- Farkasréti temető – Németvölgyi út – Jagelló út Gesztenyés kert – Csörsz park (folytatódik a Hegyalja út mentén a Dunáig, érintve a Gellért hegy és a Tabán zöldfelületeit)

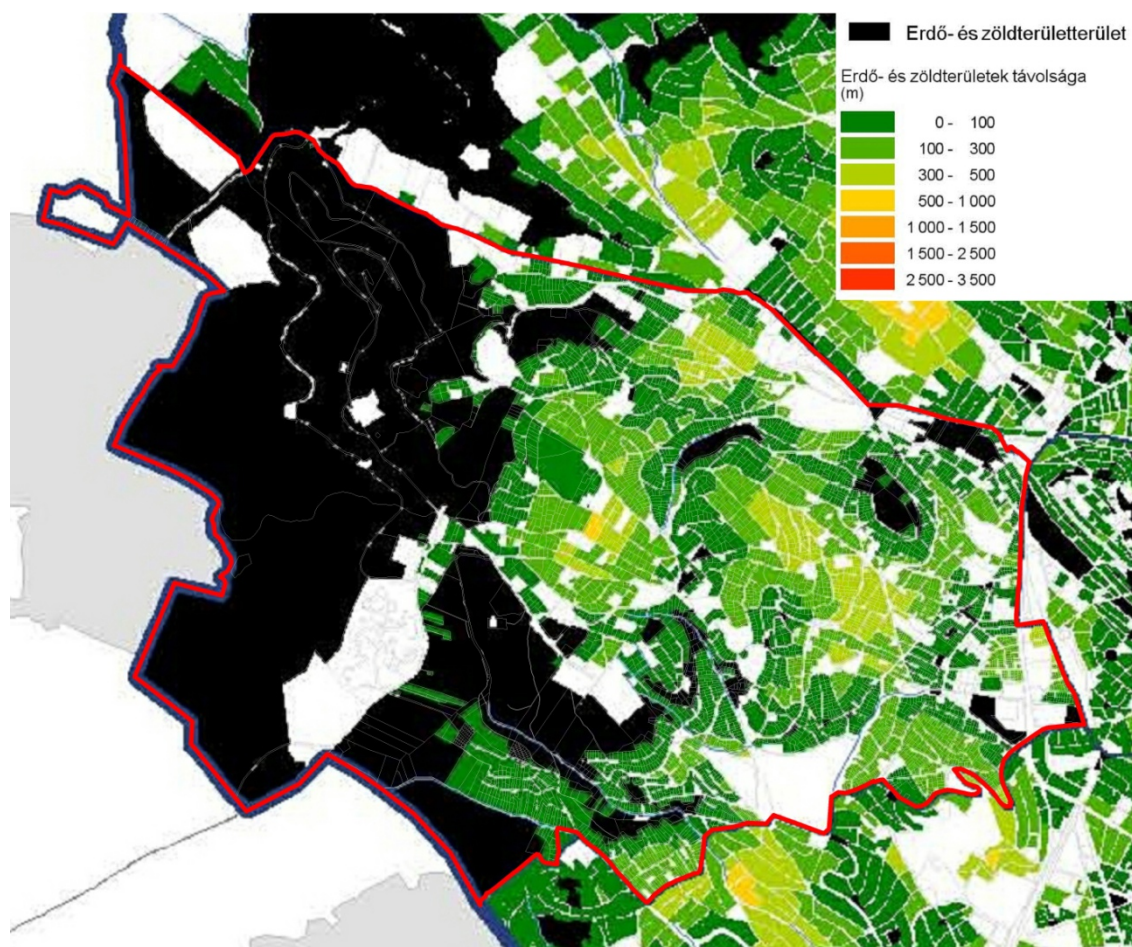
A zöld folyosóknak nagyon fontos szerepük van a belső területek átszellőzésében is.

1.8.2. A ZÖLDFELÜLETI ELLÁTOTTSÁG ÉRTÉKELÉSE

A település zöldterületi ellátottsága a közösség által igénybe vehető zöldfelületek nagyságától (funkcionális kínálatától), illetve ezek térbeli elhelyezkedésétől függ. A közösségi zöldfelületek típusonként eltérő funkcionális és rekreációs szereppel, valamint eltérő vonzaskörzettel bírnak. A mozaikosan elhelyezkedő kisebb közkertek a napközbeni rekreációt biztosítják, a komplexebb funkcióval rendelkező parkok (városi parkok), valamint a nagyobb kiterjedésű erdőterületek az egész napos rekreációban játszanak szerepet. A vonzaskörzet mérete, kiterjedése a zöldfelület funkciójától, a környező lakóterületek elhelyezkedésétől, valamint a korlátozó tényezők lététől és elhelyezkedésétől függ. A településszerkezetből fakadóan az egyes városrészek zöldfelületi ellátottságát más-más típusú zöldfelületek biztosítják.

Zöldfelületi ellátottság:

- összes zöldterület: 51,5 ha
- közkert 19,6 ha
- közpark 29,5 ha
- Egy lakosra jutó zöldterület 9,2 m²
- erdő: 1000 ha
- egy főre eső erdőterület 173 m²

96. ábra Erdő- és zöldterületek lakótömböktől való távolsága (forrás: Budapest Városfejlesztési Konceptiója, XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)

Zöldfelületi intenzitás:

A Hegyvidék Budapest egyik legmagasabb zöldfelületi intenzitású kerülete.

Az intenzitás a sűrű beépítésű belső zónából az egyre alacsonyabb beépítésű átmeneti zónákon keresztül folyamatosan növekszik az erdők felé haladva.

Szoros összefüggés van a beépítési százalék és a telekméret, valamint a zöldfelületek biológiai aktivitása, használati értéke között.

Sűrű beépítésű (túlépített) területek:

A nagy beépítési százaléku és kis telekméretű lakóterületek kertjei a leggyengébb minőségűek. Az alacsony beépítettségű, nagy telekméretű lakóterületek (erdős kertek) kapták a legmagasabb minősítést.

- a biológiailag aktív felület aránya alacsony, borítottságról alig beszélhetünk;
- a burkolt felületek aránya a telken belüli parkolással nő (a növekedési tendencia összefüggésben van a közterületek közbiztonságával);
- a kertek nagy részére jellemző az igénytelen „házilagos” kialakítás.

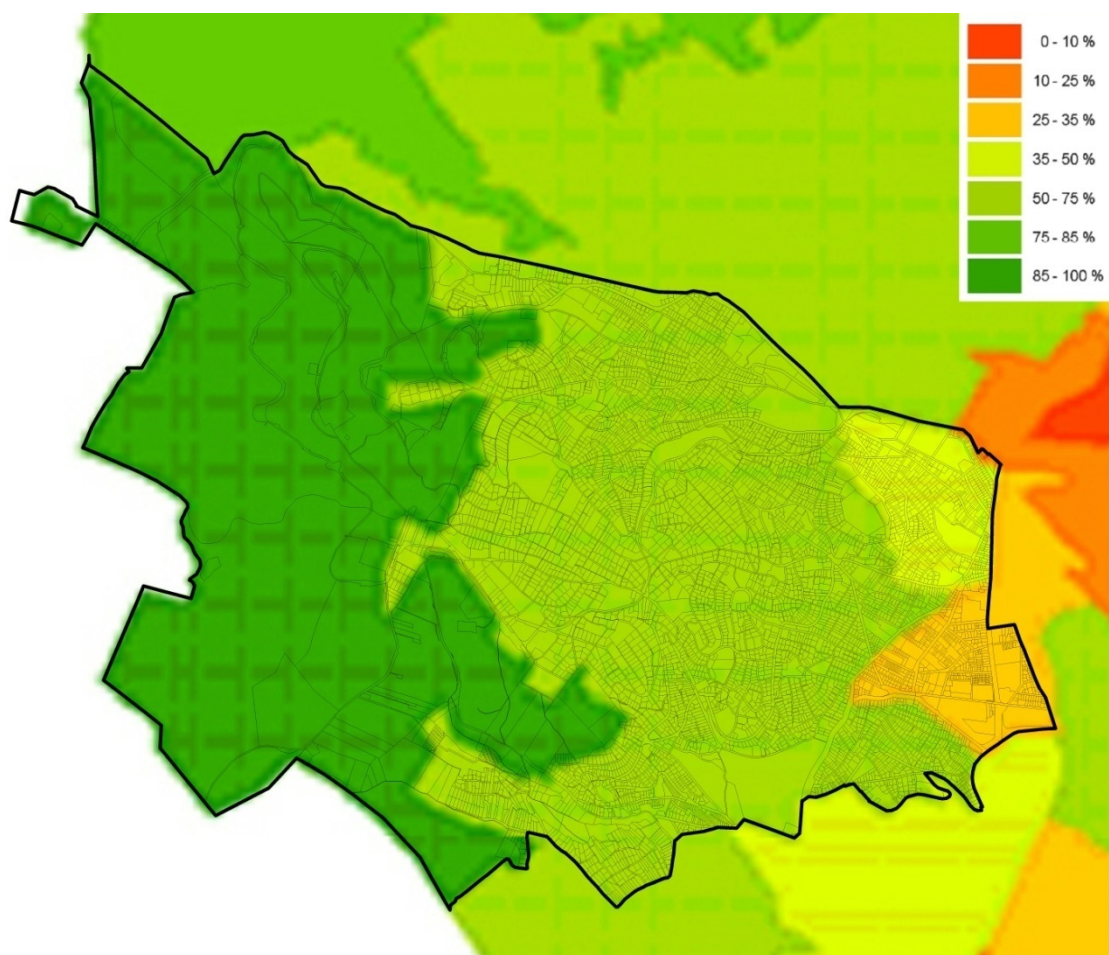
Nagy telkes „erdős” kert beépítésű területek:

Nagyon értékes területek. Az értékes összefüggő növényzettel rendelkező telekrészeket a KSZT megtartandó facsoport, növényállomány jellel határolta le.

- a beépítés intenzitásának növekedésével csökken a borítottság;
- komoly veszély a telkek elaprózódása, mely ugyancsak a biológiai aktív felületek csökkenéséhez vezet.

Nagy zöldfelülettel rendelkező intézményterületek és különleges területek:

A Hegyvidék nagyon értékes területei tartoznak ebbe a körbe. Zárt vagy korlátozottan látogatható jellegűknél fogva a területükön értékes növényzet található. Fontos, hogy területük feldarabolódással ne csökkenjen és a beépítés intenzitása ne nőjön a területükön.

97. ábra Zöldfelületi intenzitás érték (forrás: Budapest Városfejlesztési Konceptiója, XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)

1.8.3. A ZÖLDFELÜLETI RENDSZER KONFLIKTUSAI ÉS PROBLÉMÁI

SWOT

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zöldfelületek magas aránya ▪ Kiterjedt erdőterületek ▪ A zöldfelületek városkép meghatározó szerepe ▪ Az ún. erdős kertek idős növényállománya ▪ KVSZ és egyéb helyi jogszabályok kiemelten kezelik a zöldfelületi, környezetvédelmi kérdéseket ▪ Fakataszter készítése folyamatosan a kerület közlekedési és közterületeire ▪ Felújított és új játszóterek, közparkok és fásított közterek ▪ Utcai fasorok felújítása folyamatos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A zöldfelületek magas aránya mellett egyenetlen közcélú zöldterületi ellátottság, kevés közkert, kevés játszótér ▪ A zöldfelületi rendszer egymáshoz való kapcsolódási pontjainak hiánya ▪ A zöldterületek egyenetlen kihasználtsága ▪ Elöregedő erdős kertek ▪ Az új beépítés során bekövetkező drámai fás növényzet csökkenés különösen az értékes növényállományú (erdős) kertekben ▪ Közterületek zömének elöregedett, veszélyessé vált növényzete ▪ A közterületi „hulladékterületek” rendezetlensége (útkiöblösödések stb.) ▪ Hajléktalanok a zöldfelületeken ▪ A lakosság tulajdonosi tudatának hiánya a közterületekkel szemben ▪ A nem frekvenciált közlekedési területek részűi spontán beerdősültek, az elvadult növényzet nehezen fenntartható és esztétikailag is kifogásolható
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ A meglévő, jó adottságú területek intenzív zöldfelületi fejlesztése. ▪ A lakosság bevonása a minőségi fejlesztésbe. ▪ A zöldfelületek kedvező hatásának igazolása az ingatlanok értékére ▪ A meglévő és fejlesztésre kerülő zöldterületek által generált értéknövekmény visszaforgatása ▪ Közvetlen kapcsolatteremtés a köztér-használati díjak és a köztér-fejlesztés forrásai között ▪ Tartalék zöldterületek fejlesztési lehetőségei ▪ Tulajdonosok, lakók bevonása a telkükkel szomszédos spontán beerdősült közterületi részsűk karbantartására 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lakókertek zöldfelületeinek mennyiségi fogyása ▪ Az erdők minőségének csökkenése az állomány elöregedése, gyomosító fajok térnyerése a túlhasználat következtében ▪ A befektetői beépítés-maximalizáló igények erősödése. ▪ Nagy telkek felaprózódása ▪ A közterületek gépjármű-orientált fenntartása, fejlesztése ▪ Nem rendeltetésszerű használat (parkolás, rendezvény, közterület-foglalás)

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

A tulajdonosi érdekek a nagy telkek megosztásának irányába hatnak

A telken belüli parkolás kényszere a telkek burkolatának növekedését okozza a növényzettel fedett felületek rovására

Lakossági tudatosság növelése

Szabályozási eszközökkel a zöldfelületekkel kapcsolatos célok elérése

Özönfajok terjedésének visszaszorítása

1.9. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA

A település szerkezetének, a helyi sajátosságoknak, valamint a kerület jelenlegi, tényleges területfelhasználásának az összefoglaló vizsgálata.

1.9.1. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÉRTÉKEI

Településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag

Buda a középkori Magyarország legfontosabb városa, hosszú időn át királyi székhely. Kialakulását és központi szerepét földrajzi adottságainak köszönheti. Az ország központjában fontos vízi és szárazföldi utak kereszteződésénél helyezkedett el. A Várhegy kiválóan alkalmas volt erődített település kiépítésére, környezetében mezőgazdasági művelésre, szőlőtermesztésre alkalmas terület, erdő húzódtott, források is gazdagították a területet. (Városkút, Béla király kútja, amelyek vizét – a szintkülönbséget kihasználva – már a XV. században, később a XVIII. században a Budai várba vezették).

A Hegyvidék területén - amely a XII. kerület jelentős és jellegzetes része - több helyen találtak kőkori, bronzkori, római kori és népvándorlás kori leleteket. Írásos adatok a középkortól szolgáltatnak adatokat, melyek szerint történeti és gazdasági szempontból szorosan kötődött a királyi várhoz, Buda városához.

Budavár kialakulása a XII. – XIII. században megadta ennek a területnek a gazdasági jelentőségét. A várfallal körülvett belsőváros nagyrészt kereskedőkből és kézműiparosokból álló lakossága – a középkor második felében a királyi udvartartás – erről a vidékről szerezte be napi megélhetéséhez a mezőgazdasági javakat, a tűzifát, a bort is. II. Géza és III. Béla uralkodása idején nagymértékű erdőirtásba kezdtek, az irtások helyén szőlőt telepítettek. Budapest középkori polgárságának IV. Béla korában túlnyomórészt már szőlőkből állt a külső birtoka. A hagyományos szőlőgazdálkodást a török uralom idején is folytatták, a XIX. század elejéig főleg sváb és rác szőlőbirtokosok. Fontos foglalkozási ágazat volt a bortermelés.

A törökök kiűzése, 1686 után a terület gyakorlatilag még lakatlan, elsősorban mezőgazdasági hasznosítású volt, főleg szőlőt termesztettek. Lényegében már a mai úthálózatnak megfelelő erdei utak, dűlőutak, vízmosságok osztották szántóföldekre, legelőkre, dűlőkre a vidéket. Ebben az időben az első, sokáig egyetlen hegyvidéki lakóépület a Bössinger (Pösinger) major volt, a Kakukk-hegyre vezető út mentén a hegyoldalon.

A török dúlást követő telepítések eredményeként Buda lakosságának nagyobbik része német ajkú volt. A lakosság nagy része bortermeléssel foglalkozott. A XVIII. század végén a legértékesebb szőlőterületek a Sváb-hegy (173 hold) és a Sas-hegy lejtőin voltak, az Orbán-hegy teljes területén is szőlőt termeltek, valamint szőlőskertek domináltak a Márton-hegyen, a Kútvölgyben és a Farkasréten is. Szüretekről volt híres a budai hegyvidék.

A szőlőgazdálkodást a XIX. század nyolcvanas éveiben pusztító filoxéra-járvány tette tönkre, amit később nem telepítettek újra. A szőlők helyén gyümölcsösök, konyhakertek jöttek létre, majd egyre több fogadó, nyaraló, később villa kezdett épülni.

Buda és a hegyvidék egykori települési viszonyait tekintve Buda vára a török uralom idején az ország legfontosabb katonai-stratégiai pontja volt. A várat kelet felől a Duna védte, északon és délen kevés támadási felülete volt, legegyszerűbben nyugatról volt ostromolható. Ezért a Buda várát szegélyező völgybe (ma Krisztinaváros) sokáig nem is települtek, sem a mögötte lévő hegy oldalára. A Svábhegy megmaradt vadászterületnek, később szőlőhegy lett. A Hegyvidék Buda 1686-os felszabadítása és a vármegyei hatóságok által végrehajtott határmegállapítás után került hivatalosan – külterületként – Buda közigazgatási határai közé. Az ostromveszély elmúltával kezdett benépesedni a terület. A XVIII. század végén kialakult a Krisztinaváros, majd lassacskán a mögötte lévő hegyvidéki területek is kezdtek benépesülni. A hegyvidék benépesülése kétirányú volt: a nagy népsűrűségű Várhegy a Krisztinavároson keresztül nyugatra terjedt, távolabbi területeken pedig a gazdag pesti polgárok vásárolták fel a szőlőbirtokokat. Az idők folyamán fogadók, majd nyaralók épültek, végül a villák telkei aprózódtak kisebb parcellákra.

A hegyvidék nagy részét szinte a XVIII. század végéig csak erdőként, legelőként, rétként, szőlőként és szántóként hasznosították. A távolabbi, erdős területek nagy része – adományozás révén – a budai polgárok kezébe került az 1700-as években. Valószínűsíthető, hogy a század második feléig nem állt lakóépület a vidéken.

A forgalmasabb hegyi utak mentén, elsősorban az átutazó kereskedők kiszolgálására, de már az időnként ide kiránduló budai polgárok ellátására, megépültek a hegyvidék első fogadói, kocsmái. 1840 előtt többnyire csak azok laktak a hegyvidéken, akiket a foglalkozása idekötött. 1840 után kezdődött átalakulása nyaralóhellyé. A vidéket felfedezte a városi polgárság és kiránduló, nyaralóhelyként kezdték használni.

A XIX. században elkezdődtek a villaépítkezések, megjelentek – sorrendben – klasszicista, romantikus, svájci típusú villák, amelyek harmonikusan illeszkedtek a tájba, gondosan kialakított közvetlen környezettel. A villák megjelenésével megindult a mezőgazdaság lassú kiszorulása a hegyvidékről.

Amikor a XIX. század elején a hegyvidéken már több vendégfogadó, majorság, vincellérház és néhány nyaraló is állt, a budai külterületet három nagy egységre osztották és közigazgatásilag egy-egy külvároshoz csatolták. A Budaörsi úttól északra húzódó, az Ördög-árok völgyéig terjedő területet a Krisztinavároshoz kapcsolták. A kerület XIX. századi források szerint „budai külterület” néven szerepelt. Az 1930-as törvény az I. kerület területének megosztásával, annak egy részéből kialakította a XI. (Szent Imre – város) és a XII. (Mátyás király – város) kerületet.

Mai közigazgatási területe 1940-re alakult ki, amikor az addig tíz kerületre osztott Budapestet tizenégy kerületre osztották.

A hegyvidék, elsősorban a Svábhegy beépülését jelentősen előmozdította a Fogaskerekű Vasút megnyitása 1874-ben.

98. ábra Régi képeslap – Svábhegy

99. ábra Régi képeslap – Fogaskerekű városmajori végállomása

A vidék történetéből kiemelendő, hogy a Sváb-hegyen az 1900-as évek elején épült fel a magyar Golf Club tulajdonában lévő tizennyolc szakaszos golfpálya, amely a fővároson és országon kívül, Európából is vonzotta az üzletembereket és diplomatákat.

A nagyobb arányú építkezések ellenére az első világháború végén – a városhoz közelebb eső részek kivételével – a hegyvidék még csak szórványosan épült be. Nagyobb arányú beépülésének jelentős akadálya volt a közlekedés és a víz hiánya. Eleinte a vagyonos családok nagytelkes nyaralói a völgyekben, általában nagy park közepén épültek. A nagyobb méretű családi házas, társasházas építkezés az 1930-as években kezdődött. (Rózsavölgy, Pasarét, Németvölgy, Farkasrét). Ezáltal a nyaralóövezet kijebb szorult, nyaralók, szállodák, szanatóriumok a Csillebérc környékén, a Svábhegyen és a Széchenyi-hegyen kezdtek épülni.

100. ábra Régi képeslap – Svábhegyi nyaralók

A nagyobb arányú építkezések ellenére az első világháború végén – a városhoz közelebb eső részek kivételével – a hegyvidék még csak szórványosan épült be. Nagyobb arányú beépülésének jelentős akadálya volt a közlekedés és a víz hiánya. Eleinte a vagyonos családok nagytelkes nyaralói a völgyekben, általában nagy park közepén épültek. A nagyobb méretű családi házas, társasházas építkezés az 1930-as években kezdődött. (Rózsavölgy, Pasarét, Németvölgy, Farkasrét). Ezáltal a nyaralóövezet kijebb szorult, nyaralók, szállodák, szanatóriumok a Csillebérc környékén, a Svábhegyen és a Széchenyi-hegyen kezdtek épülni.

Az 1930. évi XVIII. törvénycikk rendelkezik arról, hogy a korábban az I. kerülethez tartozó területekből a „Krisztinavárosnak a Duna- Száva- Adria vasút vonalán túl eső és Krisztina- körút középvonaltól a hegyvidék felé eső külső részét és a hegyvidék területét” külön közigazgatási kerületbe kell sorolni. A belügyminiszter rendelete 1930. május 29-én határozta meg a XII. kerület, a „Hegyvidék határát”.

Ténylegesen, szervezetenként csak 1940. január 1. után jött létre a kerület. Hivatalos elnevezése „Mátyás király város” volt.

Az új kerület létrehozása új elöljáróság felállítását jelentette. Korábban az elöljárókat a városi közgyűlés választotta, az új törvény a kinevezést a polgármester hatáskörébe rendelte. A polgármester megnevezés ekkor a fővárosi önkormányzat vezetőjét jelentette. Az elöljáró ekkor a járási főszolgabíró hatóságát gyakorolta, mint az egységes fővárosi köztörvényhatóság végrehajtó szerve működött. Az elöljáró határozatai elleni fellebbezés elbírálása a polgármester hatáskörébe tartozott. A polgármesternek eme jogállásbeli megerősítése (hiszen ő választotta az elöljárót és a mellé beosztott személyzetet is) nem volt vita nélküli.

1948-ban átadták az Úttörővasút első szakaszát a Széchenyi-hegyen, az egykori golfpálya helyén, valamint felépült a Csillebérci Úttörőtábor.

A Hegyvidéken az 1950-es évektől kezdődően a villákat többlakásos társasházakká alakították át, sok esetben figyelmen kívül hagyva a műemléki jelleget és a tájkarakterben betöltött szerepét. Az 1960-as, 70-es években a Hegyvidéken volt a legnagyobb a magánépítkezés. A nagy telkek tovább aprózódtak, a beépítési sűrűség nőtt.

101. ábra Budapest várostérképe 1800-as évek

102. ábra Budapest várostérképe 1912-1914 körül

Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

A régészeti örökség leírása a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 71. § (1) bekezdése szerinti, a Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ által vezetett közhiteles hatósági nyilvántartásban található adatokon alapul.

Régészeti védettség: területi és egyedi

A XII. kerület teljes egészében a budai hegyvidék területén található. A terület jó része erdő, tájvédelmi körzet része, a beépített területeknek csak egy része intenzív, városi beépítésű, nagyrészt inkább zöldövezeti villanegyed.

A régészeti lelőhelyek, illetve maradványok eddigi előkerülési módja az egyetlen tervszerű feltárástól eltekintve (Városkút középkori vízműve) leletmentés. A pontszerűen jelentkező lelőhelyek elhelyezkedéséből a régészeti lelőhelyek két típusára lehet következtetni.

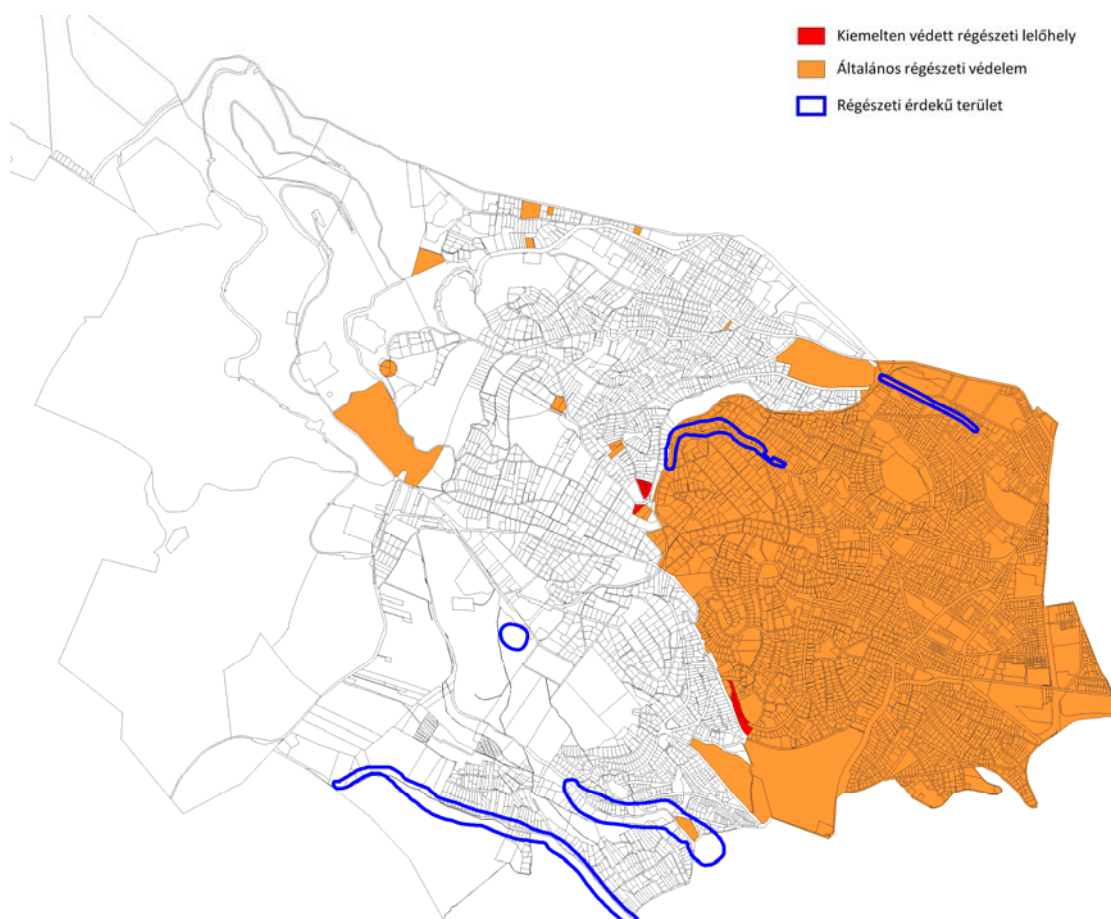
A nyomvonal jellegű (vízvezeték, csatorna) beruházások kapcsán a XII. kerület legjellemzőbb régészeti lelőhelyének maradványait az Istenhegyi út környezetéből ismerjük. Az ide sorolható lelőhelyek kijelölik a középkori vízvezeték nyomvonalát, melyet jelenlegi tudásunk alapján az Orbán térig lehet követni. A területen bármely földmunka végzése során a középkori vízvezeték maradványai előkerülhetnek.

A valamely építkezéshez kapcsolható eddig véletlenszerűen előkerült régészeti emlékek lelőhelyei a 2006 és 2010 között lezajlott lelőhelyrevízió alapján bekerültek az „Orbánhegy, Istenhegy,

Kissvábhegy, Krisztinaváros” elnevezésű 69999 egyedi azonosítójú nagy kiterjedésű nyilvántartott lelőhely területébe.

A nyilvántartott régészeti lelőhelyek között szerepel egy XIX. századi adat Irhás árok forrásmegjelöléssel, mely a hiányos dokumentáció alapján nem azonosítható pontosan. A terület topográfiai elhelyezkedése önmagában is indokolná a régészeti érdekű besorolást, de az innen származó, közelebről azonban be nem határolható régészeti adatok csak megerősítik azt a tényt, hogy ebben a sávban régészeti lelőhely előkerülésével kell számolni. A történeti képet színezi, hogy a közeli Törökbálinti útnak a XI. kerületbe eső szakaszán népvándorlás kori temető és római emlékek ismeretesek.

A lelőhelyek listáját lásd 4. sz. mellékletben.

103. ábra Nyilvántartott régészeti lelőhelyek (Forrás: XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)

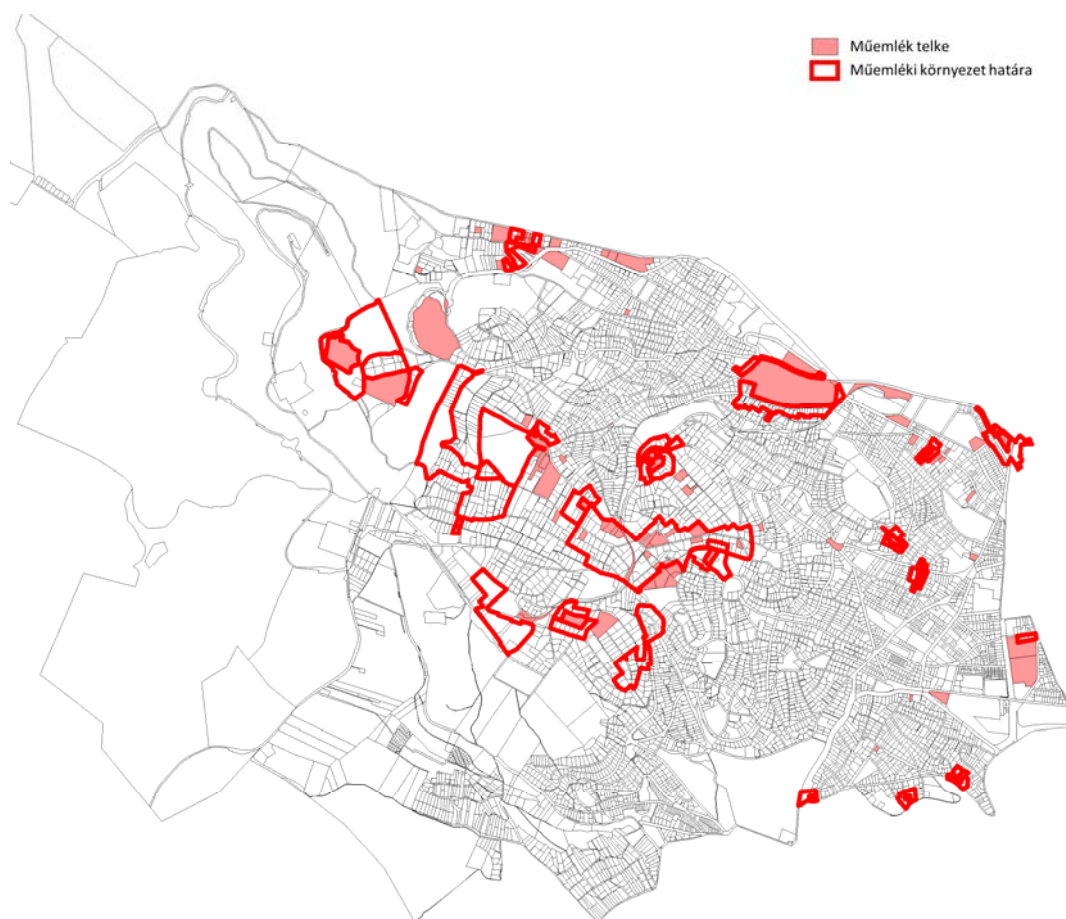
Világörökségi és világörökségi várományos terület

A hegyvidéken nincs világörökségi és világörökségi várományos terület.

Műemlék, műemlékegyüttes

A kerület területén viszonylag sok védett és védelemre tervezett épület, építmény található.

Észak-hegyvidék területén a hegyvidék villaépítésének első szakaszában az építetők a vidéki nemesi kúriák stílusát utánozták. Az 1840-es években már megjelent a hegyvidéki villaépítésben a romantikusnak nevezett stílus is. Ennek egyik fajtája, a román és gótikus elemek felhasználása kevésbé terjedt el a hegyvidéken. Ennél jóval népszerűbb lett az 1850-1860-as években az úgynevezett svájci stílus, a favázás, lombfűrészelt díszítésű, többnyire két szintet átfogó fatornácos, faoromzatos építkezés. Ezek közül ismertebbek a Béla király út 40. alatt ma is álló „Szép svájci nő”, a Csermely út 8. és a Csermely út 10 alatti nyaralók. Ezek ma műemlék épületek vagy fővárosi, vagy kerületi rendeletben védett épületek. E kerületrész területi védeltséget élvező területe a Svábhegyi, Széchenyi-hegyi polgári villanegyed műemléki jelentőségű területe, melynek körülbelül a fele esik Észak-hegyvidék területére, a másik fele Dél-hegyvidék városrészhez tartozik.

104. ábra Műemléki nyilvántartás (Forrás: XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)

Kelet-hegyvidék területén kiemelkedők a műemléki védelem hatálya alá tartozó klasszicista villák a Városmajorban - pl. Barabás festőművész villája Városmajor utca 44. -, Koós Károly és Györgyi Dénes iskola épületei ugyancsak a Városmajor területén.

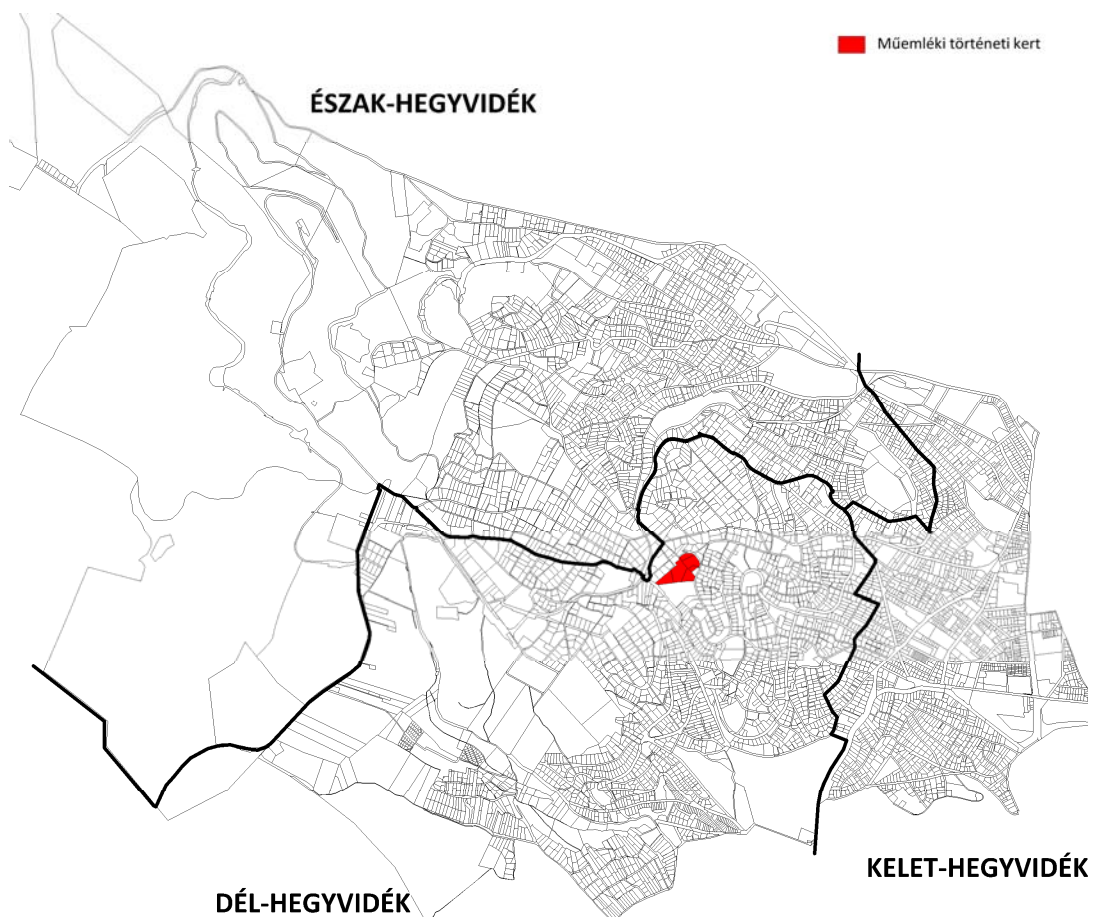
Dél-hegyvidék területén műemlék épületek, építmények zömmel Istenhegy és Széchenyi-hegy területén találhatók.

E kerületrész területi védettséget élvező területe a Svábhegyi, Széchenyi-hegyi polgári villanegyed műemléki jelentőségű területe, melynek körülbelül a fele esik Dél-hegyvidék területére, a másik fele Észak-hegyvidék városrészhez tartozik.

A kerület műemléki védelem alatt álló épületeinek listáját lásd az 5. sz. mellékletben.

Műemlékvédelem sajátos tárgyai: a történeti kert, temető és temetkezési emlékhely

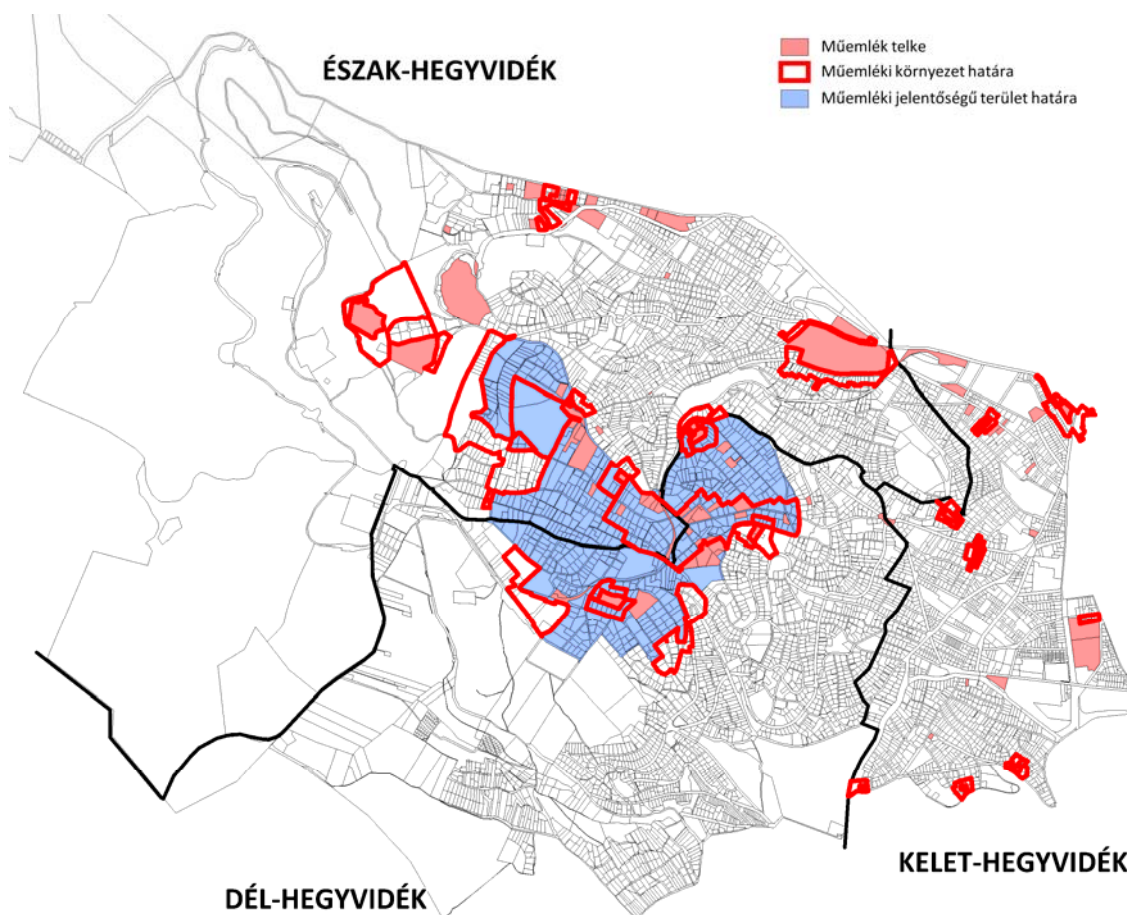
A XII. kerület területén Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ adatszolgáltatása alapján Dél-hegyvidék területén történeti kert található, a Jókai- és Steindl-villák kertjei.

105. ábra történeti kert (Forrás: XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)

Műemléki terület: történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet

A XII. kerület területét a Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ adatszolgáltatása alapján érinti a Svábhegyi, Széchenyi-hegyi polgári villanegyed műemléki jelentőségű területe – Észak-és Dél-hegyvidék területén -, valamint több műemléki környezet, mindhárom településrészben.

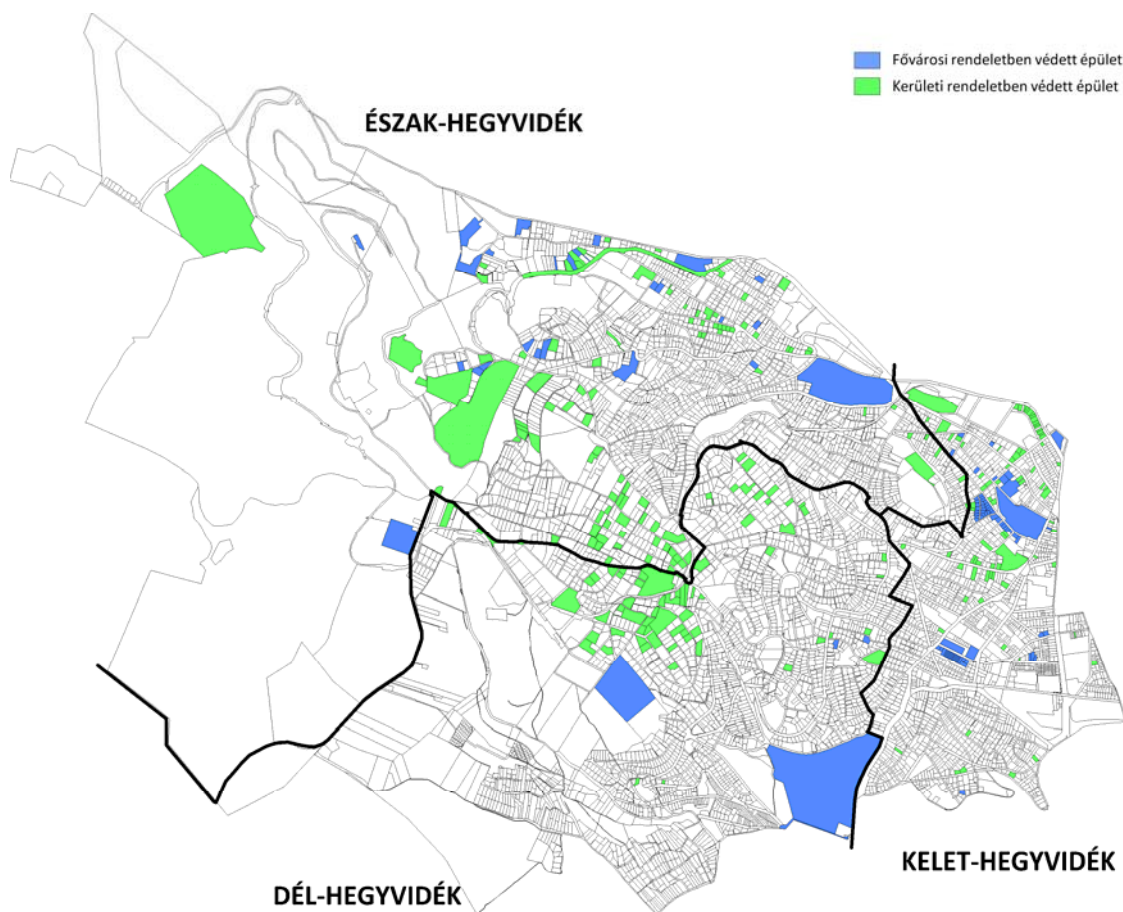

106. ábra Műemléki területek (Forrás: XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)

Nemzeti emlékhely

A hegyvidéket nem érintik a nemzeti emlékhelyek.

Helyi védelem

107. ábra Helyi védelem (Forrás: XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)

Fővárosi helyi védelem

Budapest főváros városképe és történelme szempontjából meghatározó építészeti örökség kiemelkedő értékű - műemléki védettség alatt nem álló - elemeinek védelme érdekében Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlése a 37/2013. (V.10.) Főv. Kgy. rendeletében határozza meg a helyi védettséggel kapcsolatos szabályokat. A rendelet új mellékletét a 69/2013. (IX.18) önkormányzati rendelettel fogadták el.

Kerületi helyi védelem

Hegyvidék városképe és történelme szempontjából meghatározó építészeti értékek védelme érdekében Budapest XII. kerület Hegyvidék Önkormányzata Képviselő-testülete a helyi (kerületi) jelentőségű építészeti értékek védelméről szóló 18/2007. (IV.21.) Önk. rendeletében határozza meg a helyi védettséggel kapcsolatos szabályokat.

Fővárosi és kerületi helyi védelem alatt álló épületek listáját lásd az 6. és az 7. sz. mellékletekben.

1.9.2. TERÜLETFELHASZNÁLÁS VIZSGÁLATA

A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata

A XII. kerület Budapest sugaras gyűrűs városszerkezetében a budai oldal középső részét foglalja el, nyugati határa pedig már maga a városhatár. Közigazgatásilag északról a II. kerülettel, keletről az I. kerülettel, délről a XI. kerülettel határos. Nyugatról szomszédos Budakeszivel, dél-nyugatról pedig Budaörsrel.

A fővárosi zónarendszerben a XII. kerület szinte egésze a hegyvidéki zónában helyezkedik el, csak a nagyon keleti része, a jellemzően zárt sorú rész tartozik a belső zónába. *(Lásd. 1.2.6. fejezet - Budapest főváros településszerkezeti terve (TSZT 2015) pontjánál a térképi lehatárolást.)*

A kerület szerkezetének alakulását nagymértékben befolyásolták a morfológiai adottságok, melyek következtében alakult a lényegében zsákszerű településszerkezetet eredményező közlekedési hálózat.

A kerület belső szerkezeti rendszerét elsődlegesen a táji, természeti adottságok - erdősültség, tájformációk, a volt szőlőskertek telekszerkezete - majd az 1873-ban megépített fogaskerekű vasút nyomvonala befolyásolta. Kivételt képez a krisztinavárosi és a városmajori rész. A Városmajor az egykori kaszálók helyén 1787-ben elkészült park kialakítása után indult gyors fejlődésnek. A peremére települt egykori klasszicista villasorból mára csak három áll, közülük a legnevezetesebb a Barabás-villa. A kerület e keleti zónája zárt-térfalvas nagyvárosi struktúrájú szövet, többnyire raszteres úthálózattal, míg a többi területre dominánsan a hegyvidéki, domborzatot követő, lágy vonalvezetésű úthálózat, s a kertes, lazább beépítés a jellemző.

Tehát megállapítható, hogy a kerület sajátos földrajzi elhelyezkedéséből, geomorfológiai, táji, természeti adottságaiból következően **településszerkezeti viszonyai igen sokrétűek**.

Ha a településszerkezeten - a klasszikus értelmezésnek megfelelően - a hálózati elemek, a területfelhasználás rendszere, s a térbeli megjelenés, azaz településmorfológia összességét értjük, ez azt jelenti, hogy míg

- a Városmajori és a Krisztinavárosi részre a **zárt sorú, városi struktúrájú**, 4-8 szintes települési szövet a jellemző,
- a Kis-svábhegy, Istenhegy, Németvölgy például egy **lazább átmeneti zóna** a szabadon álló beépítésű telkein megvalósult, helyenként 4-5 szintes nagy villáival, társasházaival, ugyanakkor például
- Kútvölgy, Virányos, Sas-hegy 1-2 szintes családi villái még az **egykori szőlőhegyi kertek struktúráját** idézik, s
- a Csillebérci területen még a földszintes **üdülőházas telepek** is jelen vannak.

A kerület részben táji, természeti, részben épített örökségi viszonyok miatt a történelmi tájegységek vélelmezhető határainak figyelembe vételével **három nagy városrészre tagolható: Észak-, Kelet- és Dél-hegyvidék** területi egységekre. Ez a tagozódás értelemszerűen a további elemzésekben is megjelenik.

A főváros szempontjából a kerület legfontosabb szerepe a „Budapest tüdeje” szerepkör, mely minősítést összefüggő erdőinek, zöldfelületekben való gazdagságának köszönheti. A változatos táji, természeti adottságok **rekreációs és kiránduló célponti szerepet** biztosítanak a kerületnek. A kedvező klimatológiai adottságokat kihasználva a korábbi szőlődombokon egyre több polgári nyaraló, s egyidejűleg gyógyászati és rehabilitációs intézmények jelentek meg a területen. Ez utóbbi funkciók jól kiegészítik a térség rekreációs jellegét. A fővárosi fejlesztési programok szerint a kerület a **hegyvidéki és gyógyturizmus, a sport és az aktív szabadidő eltöltés célterülete**.

A kerület jellegzetes, nagy múltú, emblematikus intézményekkel, attrakciókkal és épületekkel rendelkezik. Az intézmények a kutatást - KFKI, csillagvizsgáló - a kultúrát - múzeumok, könyvtárak -, valamint rekreációs, kiránduló és szórakoztatási célokat - Libegő, egykori lóvasút, Fogaskerekű, Gyermekvasút, kilátók, éttermek, patinás kávéházak, stb. – szolgálják.

A kerület jelenlegi, tényleges területfelhasználása

A XII. kerület jelenlegi, **tényleges** területfelhasználására a lakóterületek dominanciája, valamint a zöldfelületek nagyterületű jelenléte a jellemző.

Beépítésre szánt területek

Lakóterület

Nagyvárosias, zárt sorú lakóterület területfelhasználási egységbe a kerület belső zóna lakóterületei tartoznak, amelyek a Kelet-hegyvidék történelmileg kialakult Városmajor és Krisztinaváros zárt-térfalás területei.

Kisvárosias lakóterület mindhárom városrész területén előfordul. Lehetnek zárt sorú beépítésűek és szabadon állóak, mint pl. a hegyvidék villaterületei.

Kertvárosias lakóterület szintén mindhárom városrészben előfordul, Észak-hegyvidék és Dél-hegyvidék területén kifejezetten ez a domináns.

Vegyes terület

A Hegyvidéken a vegyes területek közül településközpont vegyes területen belül a **városrészközponti vegyes és központi vegyes terület** is előfordul. Az előbbi, a beépítéséből és elhelyezkedéséből adódóan a belső zónában elhelyezkedő Kelet-hegyvidék területén fordul elő, utóbbi pedig Észak-, és Dél-hegyvidék területén.

Üdülőterület

Hétvégi házas üdülőterületek Dél-hegyvidék keleti részén, Csillebérc területén találhatóak. Ezekre jellemzőek a nagy egybefüggő területű, közös tulajdonban álló telkek, melyeken számos kisméretű, többnyire ideiglenes szerkezetű épületek állnak. Az üdülőként használt épületek között egyre több lakóépület is megjelenik.

Különleges terület

Ebbe a kategóriába tartoznak:

- egészségügyi területek (kórház, szanatórium, gyógy szálló, gyógyüdülő) (szt. max. 2,0),
- nagyterjedésű sportolási célú területek, strand, szabadidő eltöltés, rekreáció (szt. max. 1,0),
- temetők területei (szt. max. 0,5),
- honvédelmi területek (szt. max. 2,0),
- közlekedésüzemi terület (szt. max. 2,0),

Területrészek szerint:

Észak-hegyvidéken nagyterületű **egészségügyi létesítmények** tartoznak ebbe a besorolásra, melyek kiemelkedő értékei a kerületrésznek: Állami Egészségügyi Központ, Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet, Országos Korányi Frigyes TBC és Pulmonológiai Intézet, SEÁOK Pulmonológiai Klinika, Szent János Kórház és Észak-budai Egyesített Kórházak, SEÁOK Kútvölgyi Klinikai Tömb. Több magánklinika is működik: Zugligeti Klinikák Szolgáltató Kft., Virányosi Klinika, Kaáli Intézet, Istenhegyi Magánklinika. **Honvédségi** különleges **területe** is van a kerületrésznek: a Budakeszi úton az MH Távközlési Kutató és Ellenőrzési Intézet.

Közlekedésüzemi terület is előfordul Észak - hegyvidék területén, ilyen besorolású a Libegő üzemi területe.

Kelet-hegyvidék területén megtalálhatóak a nagyterületű **egészségügyi létesítmények** (SEÁOK Országos Érsebészeti Intézet, Országos Onkológiai Intézet, Országos Gerincgyógyászati Központ, Sportkórház, Honvédtisztai Kórház). Magán klinika is működik: Budai Egészség Központ.

Emellett a Jagelló úton az izraelita **temető**, a Csörsz utcai **nagyterjedésű sportolási célú területek**, valamint a Fogaskerekű végállomásának üzemi területe, mint **közlekedésüzemi terület** tartozik a különleges területek közé.

Dél-hegyvidéken nagyterületű **egészségügyi létesítmények** (Svábhegyi Állami Gyermekegyintézet és a megszünt 3. számú Gyermekegyintézet területe), a Farkasréti **temető**, valamint a Magyar Honvédség Adó-vevő állomása, mint **honvédségi terület** tartozik a különleges területek közé.

Beépítésre nem szánt területek

Közlekedési és közműterület

Ezek közül **általános közlekedési terület** a kerület egészét átszövi, jelentős mértékben determinálva a településszerkezetet. **Vasútterület** a kerületben a Gyermekegyintézet és a Fogaskerekű vasút területei, így mindhárom városrészben előfordul ez a területfelhasználási kategória.

Zöldterület

Zöldterület mindhárom területi egységben többnyire megfelelő arányban fordul elő. A zöldterületeket közterületi zöldfelületek - közpark, közkert, fásított köztér -, valamint spontán beerdősült felületek, és használati funkcióval nem rendelkező zöldfelületek alkotják. A nagyobb közparkok (Városmajor, Kis-Svábhegy, Gesztenyés kert, Eötvös park, Rege park) kivételével a közkertek és a fásított közterek egymástól elszigetelten, zöldfelületi kapcsolatok nélkül helyezkednek el.

Erdőterület

A Budai-hegység országos jelentőségű védett erdőterületei (Budai Tájvédelmi Körzet), természeti területek, a zöld gyűrű térségébe tartozó elsősorban turisztikai szerepű erdők és az olyan védőerdők (leginkább véderdősávok) tartoznak ide, amelyek egymást zavaró funkciójú területfelhasználási egységeket választanak el, illetve környezetvédelmi jelentőségűek. A **védett- és a turisztikai erdőknek** rekreációs szerepük mellett városökológiai jelentőségük is meghatározó. Észak-hegyvidék és Dél-hegyvidék területének jelentős részén képviselteti magát ez a kategória, mindkét kerületrész különösen gazdag erdőterületekben, melyek zöme a **Budai Tájvédelmi Körzetbe és Natura2000 védelem alá** tartozik. A Kelet-hegyvidéki zónában nem fordul elő erdő besorolás.

Vízgazdálkodási terület

Melyek közül a **vízbeszerzési terület** kategória fordul elő a Hegyvidéken. Vízbiztosítási területbe sorolt tározók a Normafa környékén, valamint a Budakeszi út mentén erdővel övezetten fordulnak elő az **Észak-hegyvidék** területén. **Kelet-hegyvidék** területén vízbiztosítási területbe sorolt az Istenhegyi út és Tóth Lőrinc utca között elhelyezkedő vízmű és tározó területe, valamint a Kis-svábhegy lábánál az Orbán tér 1.sz. ingatlan. A **Dél-hegyvidék** területén vízbiztosítási terület a Lóránt utca és Diána utca sarkán lévő medencerendszer telke, (a zóna ellátási területe a Mártonhegy, Orbánhegy, Istenhegy és Kút völgy területének egy része), a Diána utca 3. szám alatti telek (750 m³-es tározó térfogattal). Továbbá az Eötvös út és Csillebércen a Szegfű út mentén is található vízbiztosítási terület.

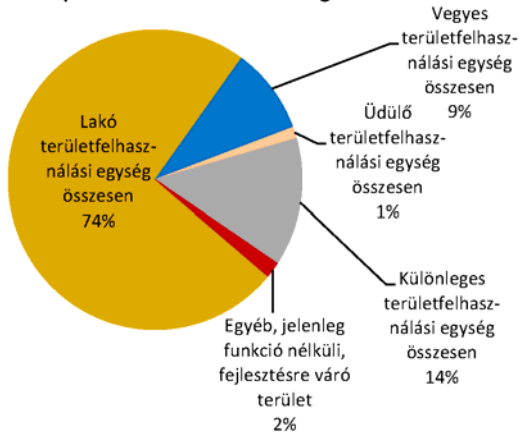
A XII. kerületben az alábbi **tényleges** beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek találhatóak, az OTÉK által meghatározott területfelhasználási egység kategóriák közül:

Tényleges területfelhasználás Hegyvidéken

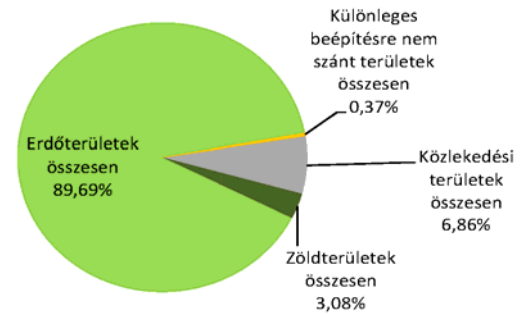
		ha			
Lakó területfelhasználási egység				Közlekedési területek	
Nagyvárosias, magas intenzitású, jellemzően zártos, zártudvaros beépítésű lakóterület	Ln-1	19,47	Közúti közlekedési terület	KÖu	
Nagyvárosias, jellemzően zártos, keretes beépítésű lakóterület	Ln-2	46,93	Kötőpályás közlekedési terület	KÖk	
Nagyvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület	Ln-3	1,58	Közlekedési területek összesen:		
Kisvárosias, jellemzően zártos beépítésű lakóterület	Lk-1	5,78	Zöldterületek		
Kisvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület	Lk-2	416,34	Közkert, közpark	Zkp	
	Lke-				
Kertvárosias, laza beépítésű lakóterület	2	88,18	Zöldterületek összesen:		
Kertvárosias, sziluettérzékeny, hegyvidéki lakóterület	Lke-3	447,35	Erdőterületek		
Lakó területfelhasználási egység összesen:		1 025,63	Közjóléti erdő	Ek	
Vegyes területfelhasználási egység				Erdőterületek összesen:	
Városközpont területe	Vt-V	0,82	Különleges beépítésre nem szánt területek		
Mellékközpont területe	Vt-M	15,76	Rekreációs célú, jelentős zöldfelületű terület	Kb-Rek	
Intézményi, jellemzően zártos beépítésű terület	Vi-1	1,12	Temető területe	Kb-T	

Intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű terület	Vi-2	109,84	Különleges területek összesen:	4,70
Intézményi, helyi lakosság alapellátását biztosító terület	Vi-3	2,43	Ténylegesen beépítésre nem szánt területek összesen:	1 277,86
Vegyes területfelhasználási egység összesen:		129,97		
Üdülő területfelhasználási egység				
Hétvégiházas üdülőterület	Üh	17,31		
Üdülő területfelhasználási egység összesen:		17,31		
Különleges beépítésre szánt területfelhasználási egység				
Oktatási központok területe	K-Okt	3,83		
Egészségügyi terület (kórház, szanatórium, gyógyszálló, gyógyüdülő)	K-Eü	72,46		
Nagykiterjedésű rekreációs és szabadidős terület	K-Rek	26,66		
Honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célra szolgáló terület	K-Hon	39,67		
Közlekedéshez kapcsolódó épületek elhelyezésére szolgáló terület	K-Közl	2,36		
Temető területe	K-T	44,57		
Vízkezelési területek	K-Vke	2,31		
Különleges területfelhasználási egység összesen:		191,86		
Egyéb, jelenleg funkció nélküli, fejlesztésre váró terület		24,00		
Ténylegesen beépítésre szánt területek összesen		1 388,76		

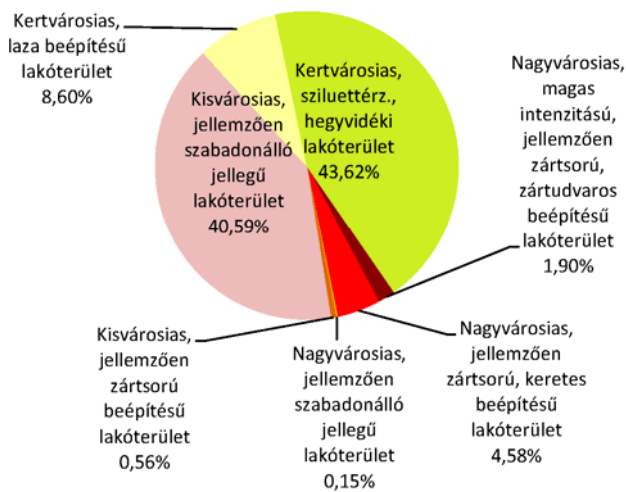
Tényleges beépítésre szánt területek megoszlása

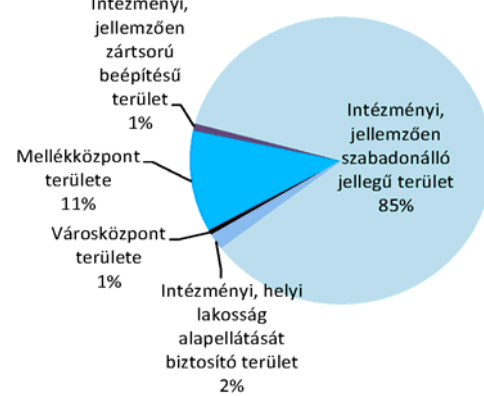
Tényleges beépítésre nem szánt területek megoszlása

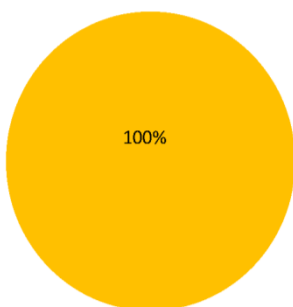
Lakó területfelhasználási egységek megoszlása

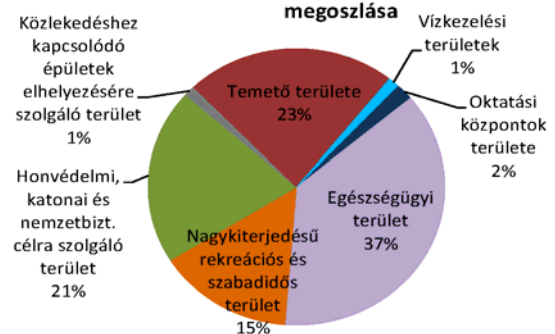
Vegyes területfelhasználási egységek megoszlása

Hétvégi házas üdülőterületek megoszlása

Különleges beépítésre szánt területfelhasználási egységek megoszlása

108. ábra Tényleges területfelhasználási egységek a Hegyvidéken

A kerület területfelhasználásának konfliktusai

Az alábbiakban bemutatásra kerülnek azon területek a XII. kerületből, amelyeknek a TSZT 2015 szerinti tervezett területfelhasználása és a valóságban meglévő, tényleges területfelhasználás, valamint az Önkormányzati szándék között eltérés, konfliktus mutatkozik.

1. ZERKOVITZ MAJOR, KOSSUTH NEVELŐÖTTHON, volt SPORT HOTEL

A három beépített, de nem hasznosított ingatlan a hatályos TSZT 2015 terv szerint Ev – védelmi erdő területfelhasználási kategóriába tartozik, így az ingatlanok és a jelenleg üresen álló épületek hasznosításához, teljes pusztulásuk megelőzéséhez szükséges fejlesztés, korszerűsítés ellehetetlenül.

Jelenleg ezen a helyzeten segít, hogy a három ingatlan része annak a Normafa környéki tervezett fejlesztésnek, melynek megvalósulása érdekében a Kormány a Normafa rehabilitációját nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánította és ennek megfelelően érvényes a *Normafa Park történelmi sportterületről szóló 2013. évi CXLVIII. törvény*.

Az ingatlanokat a törvény 1. mellékletének 2.a pontja tartalmazza, melyre a 2.§ (4) bekezdés b) pontja érvényes:

„az 1. melléklet 2. pont a) alpontjában meghatározott földrészleteken a meglévő épületek felújítása, korszerűsítése mellett az ingatlan meglévő beépítettsége legfeljebb 10%-kal növelhető, szállásférőhelyet is tartalmazó vendéglátó, sport-, szabadidő- és turisztikai, valamint biztonsági vagy rendészeti rendeltetés helyezhető el, a megengedett legnagyobb beépítési magasság a meglévő épület beépítési magassága”.

2. KFKI ATOMENERGIA KUTATÓINTÉZET

A kutatóintézet a jelenleg hatályos TSZT 2015 tervezett területfelhasználása szerint Vi-2 – intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű terület kategóriába tartozik. A funkció és a területen belül található atomreaktor nem felel meg a tervezett előírásoknak, a jelenléte ezen a helyen nem kívánatos, így mindenképpen a terület funkcióváltása a támogatott.

3. EGÉSZSÉGÜGYI TERÜLET

A Hegyvidék területén több, nagy zöldfelülettel rendelkező, országos és fővárosi szinten is kiemelkedő egészségügyi létesítmény található. A kerület számára konfliktust, problémát a funkcióját veszített, ma már üresen álló létesítmények jelentenek.

Ezek a volt egészségügyi intézmények:

volt BM kórház (Árnyas út 40/c), mely kettő telken, 2,46 ha-on álló üres építmény, a TSZT 2015 szerint K-Eü egészségügyi terület területfelhasználási egységbe sorolva.

Svábhegy Országos Gyermekallergológiai Pulmonológiai és Fejlődésneurológiai Intézet (Mártonhegyi út 6.), 2,6 ha-os ingatlan, szintén üres épületekkel, igaz, már nem egészségügyi besorolással, hanem Vi-2 – intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű terület a TSZT 2015 szerint.

4. GAÁL JÓZSEF ÚT 21/A

A Kis-Svábhegyen található, 1,85 ha-os ingatlanon eredetileg internátus működött, ma lakóépület, mely eklektikus stílusú épület helyi szinten, kerületi rendeletben védett. A telek nagy része - kivéve az épületet és közvetlen környezetét – fővárosi jelentőségű védett természeti terület. A TSZT 2015 szerint az egész telek, épülettel együtt Ek – közjóléti erdő területfelhasználási egységbe tartozik, mely az épület múltjához méltó hasznosítását jelentősen megnehezíti.

5. CSILLEBÉRCI ÜDÜLŐTERÜLET

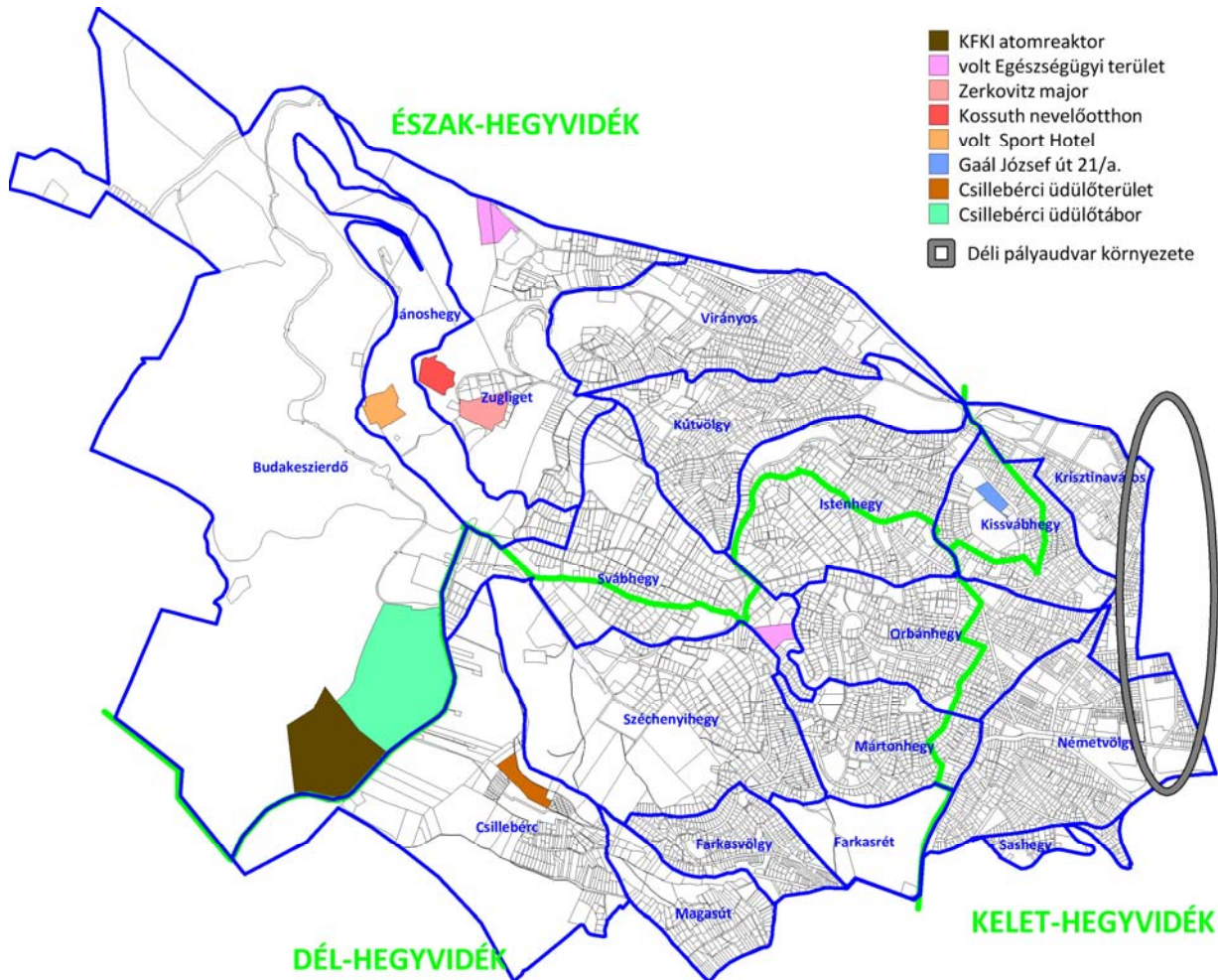
A terület területfelhasználási besorolása a TSZT 2015 szerint Üh – hétvégi házas üdülőterület, mely teljes egészében a kerületi szándékokat mutatja és ezt a tükrözi a terület közművekkel való ellátottsága is, vagyis az el nem látottsága. A valóságban azonban tulajdonviszonyi, területi rendezetlenségben lakóházak sorai épülnek, engedély nélkül.

6. CSILLEBÉRCI TÁBOR

A volt úttörőtábor területfelhasználási kategóriája K-rek – nagyterjedésű rekreációs és szabadidős terület a TSZT 2015 alapján. Azonban évek óta bizonytalan a terület jövője, tulajdonosa, így a további hasznosítása, akár új funkcióval újra élesztése is ellehetetlenül, bizonytalan.

7. DÉLI PÁLYAUDVAR

A pályaudvar területe igaz, nem a 12. kerület területén helyezkedik el, de annak közvetlen határolója a kerület keleti határa, a Krisztina körút, Alkotás utca mentén. A közvetlen közelség és területi kiterjedése miatt a hatásai ma is és az esetleges funkcióváltás után is jelentősen éreztetik magukat a szomszédos városrészekben és utcákban, melyek azonban már a Hegyvidék részei.

109. ábra A kerület területfelhasználásának konfliktusai

1.9.3. TELEKSTRUKTÚRA

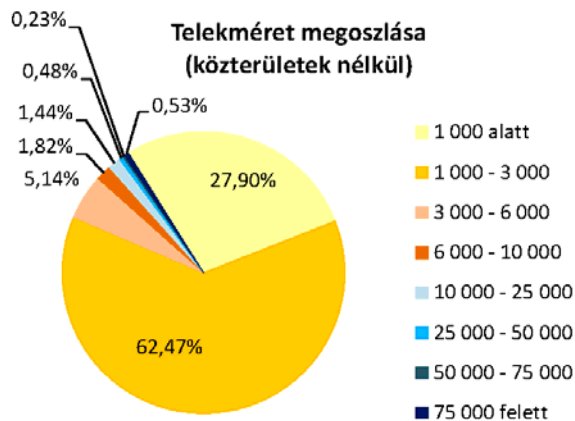
Egy településen belül a telekszerkezet, a telkek morfológiája alapvetően meghatározza annak szerkezetét és egyben a településképet. A történetileg kialakult utcahálózat, a telekosztások akár évszázadokra visszamenőleg is lekövethetők, a múlt lenyomataként szolgálnak. A telekstruktúra, a területi és szélességi-mélységi jellemzők meghatározzák a beépítés jellegét, vizsgálata ezért kulcsfontosságú.

1.9.3.1. TELEKMORFOLÓGIA ÉS TELEKMÉRET

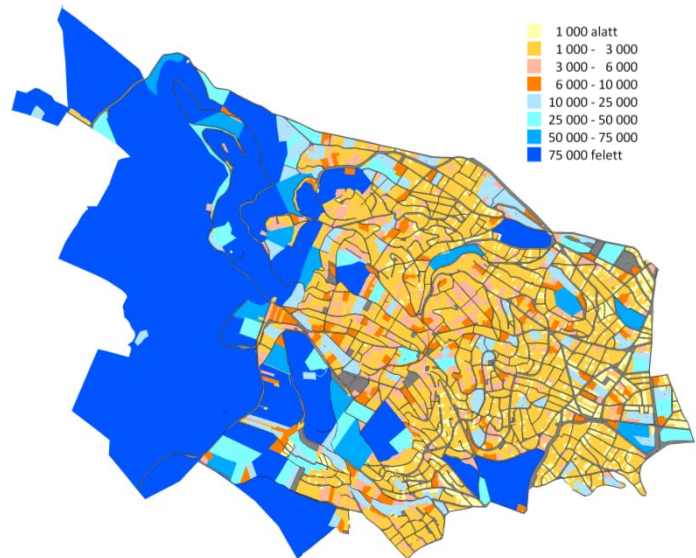
A Hegyvidék telekstruktúráját alapvetően meghatározta a kerületre jellemző táji, természeti adottságok.

Így a domborzat, a természeti adottságok miatt **Észak-hegyvidék** területének jelentős része erdő. Bár a beépített területek az elmúlt évtizedek során ennek rovására növekedtek, a budai Tájvédelmi

Körzet létrejöttével az erdőterületek csökkenése megállt. A városhoz közelebb eső területeken – Virányos, Kútvölgy, Svábhegy, Istenhegy, Kíssvábhegy – az utcák vonalát, így a telkek elhelyezkedését is a domborzat alakította. Jellemző telekméret az 1000 és 3000 m² közötti, szép számmal vannak 6000 m² feletti ingatlanok is, amelyek még megmaradt, fel nem aprózódott volt villák, jelenlegi nagykövetségek. Az ennél még nagyobb területű telkek pedig valamilyen meglévő, vagy volt intézménynek adnak otthont. Az erdő és a beépült területek között átmenetet képez Zugliget, melynek településszerkezete a legmozaikosabb. Itt az erdőfoltok ujjszerűen benyúlnak a beépítésbe, illetve tagolják azt.

110. ábra Jellemző telekméret (m²) számossága szerinti megoszlás a kerület egészén – közterületek nélkül

111. ábra Jellemző telekméret területi megoszlása (m²)

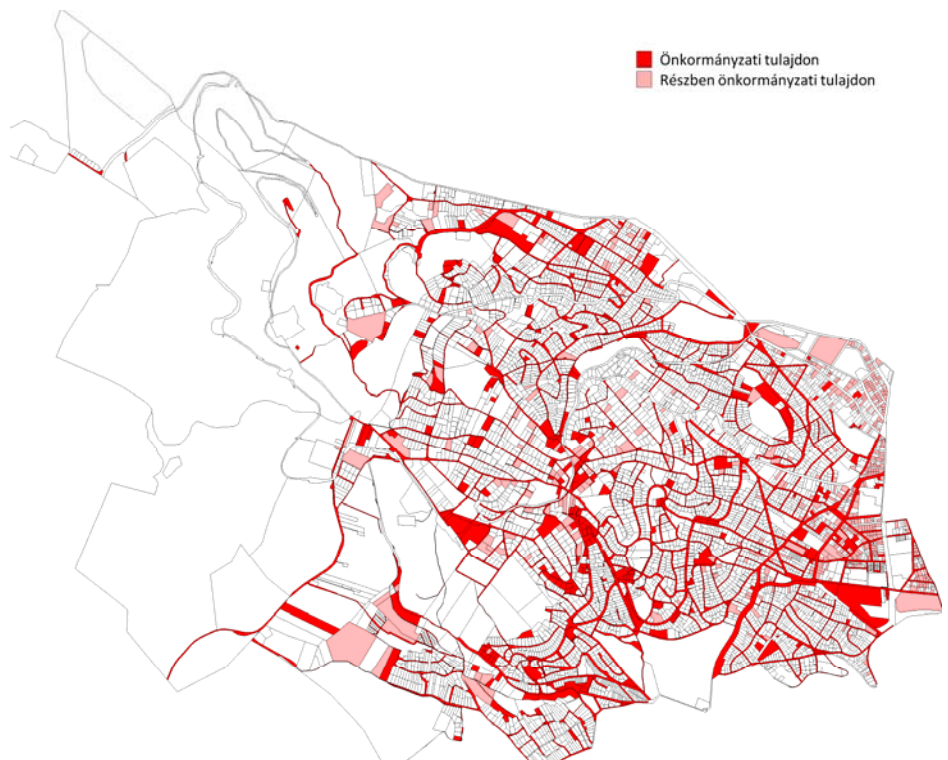
Kelet-hegyvidék területén, Krisztinaváros földrajzi elhelyezkedése, s domborzati adottságai miatt már eredetileg is tervezett városi struktúrával épült be, ezt mutatja szabályos utcahálózata. A nagy, intézményi ingatlanokon kívül itt inkább az 1000 m² körüli telekméretetek a jellemzőek. A keleti rész déli területén, Németvölgyben a felaprózódott telkek 1000 m² alattiak. Jellemző, hogy a hegyvidéki villás, családi házas részek átépültek, mára már dominánsabb a társasház, többlakásos épületek jelenléte.

Dél-hegyvidék Istenhegy részén a 3000 m² feletti ingatlanok jellemzőek. Csillebérc, Széchenyihegy területe városszerkezetiileg inkább az Észak-hegyvidékhez kapcsolódik. Itt a beépített területek közé több helyen erdőterületek, erdősávok nyúlnak be, ezt a részt jelentős kiterjedésű erdők alkotják. Nagy területet foglal el a Farkasréti temető is. Ezen kívül Farkasvölgy, Mártonhegy, Orbánhegy területeire a 3000 m² körüli ingatlanok a jellemzőek, kisebbek mint Istenhegyen. A kerületrész szerkezetének érdekes színfoltja az egykori Svábfalu, amelynek sok eleme ma is eredeti formájában látható, bár állaga igen vegyes. Karaktere épületegyüttesként, beépítési módban, telekstruktúrában eszmei értéket képvisel (Költő utca, Tücsök utca).

1.9.3.2. ÖNKORMÁNYZATI TULAJDON KATASZTER

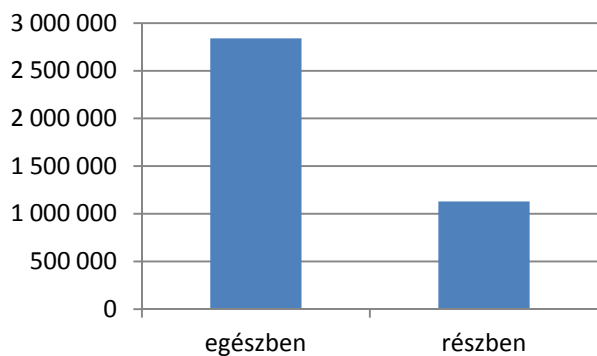
A kapott adatszolgáltatás alapján a 100%-ban Önkormányzati tulajdonú ingatlanokat és a részben Önkormányzati tulajdonú ingatlanokat mutatja az 1. ábra.

A kimutatás diagramok szerint is több a 100%-ban Önkormányzati tulajdonban lévő ingatlanok aránya, melynek nagyobbik részét a közterületek teszik ki. Részben tulajdona csak építési telek esetében van az Önkormányzatnak.

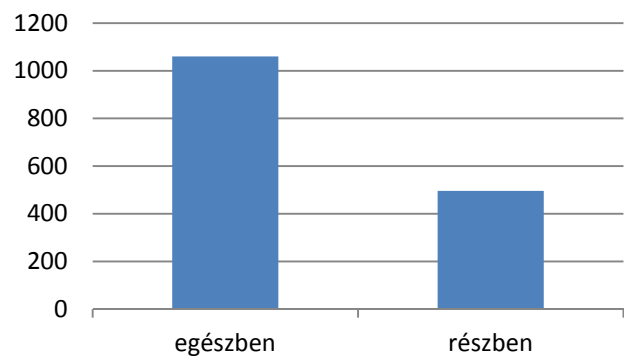

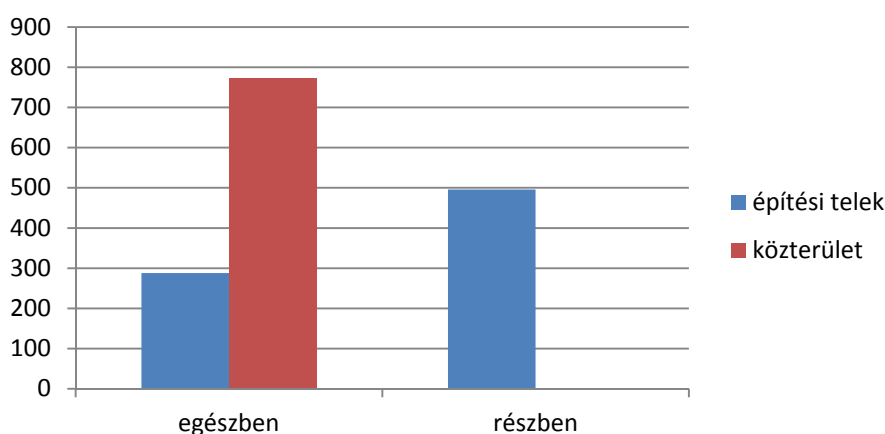
112. ábra Önkormányzati tulajdonok részben, vagy egészben

Önkormányzati tulajdonú ingatlanok
(terület összesen)

Önkormányzati tulajdonú ingatlanok
(darab)

1.9.4. AZ ÉPÍTMÉNYEK VIZSGÁLATA

Az építmények vizsgálata folyamán az egyes funkciók, kapacitások, a meghatározó beépítési jellemzők, jellemző magassági viszonyok kerülnek feltárásra. Ezek segítségével és a további helyi sajátosságaik alapján lehet meghatározni a kerületben jellegzetesen elváló karakterű területeket.

1.9.4.1. FUNKCIÓK, KAPACITÁSOK

Az épületek általános funkcionális jellemzői

Az épületállomány és a területhasználat összefüggései

A területfelhasználás vizsgálata bemutatja azokat a területeket, ahol funkcionálisan hasonló rendeltetésű épületek – pl. lakóépületek, intézmények (egészségügyi, oktatási) találhatóak. A homogénként jelölt lakóterületeken mozaikszerűen vagy beékelődve egyéb rendeltetések is megjelennek - pl. a lakosság ellátását szolgáló funkciók -, befolyásolva a városrész működését. A nagyságrend, a fő rendeltetés, a városrész életében betöltött szerep alapján indokolt az ellátást biztosító, vagy a közcélokat szolgáló létesítmények megkülönböztetése, különösen az intézmények körében, annak ellenére, hogy részletes épületenkénti funkcióvizsgálat nem történik. Az intézmények térbeli elhelyezkedése jelzi az egyes területek ellátottságát, sűrűsödésük kijelöli a központibb helyeket, de mutatja azt is, hogyan erősítik a különböző ellátórendszerek egymást. Az önálló intézményeket az ellátás szolgálatába állított épületföldszinti funkciók egészítik ki.

Az eltérő földszinti funkciók egyes városközponti- és egyes lakóterületeken

A városszerkezettel összefüggésben a kerületben meghatározóak azok a fontosabb erővonalak, amelyek mentén az épületek földszinti kialakítása lehetővé teszi a közvetlen közterületi kapcsolatot, így alkalmassá válnak az épületek a különböző ellátó funkciók, kereskedelem, vendéglátás, szolgáltatás, vagy egyéb közfunkciók befogadására. Ezek általában a forgalmasabb útvonalak, vagy

kiemeltebb terek, közösségi találkozások környékén találhatóak. Különösen jellemzőek Kelet-hegyvidék fő szerkezetet alkotó útvonalai mellett (Krisztina krt., Alkotás utca, az erről nyíló Nagyenyed utca, Márvány utca, valamint Böszörményi út, Győri út stb.), vagy egyes tereken (pl. Magyar jakobinusok tere, Királyhágó tér).

Az intézmények jellemzői

A kerület területén lévő intézmények részben a helyi alapellátását biztosítják, részben fővárosi, de több esetben országos ellátást is szolgálnak. A térképek jól mutatják az egyes ellátó intézmények elhelyezkedését, ami szorosan összefügg azok elérhetőségével, az érintett területek ellátottságával. Az intézmények listáit az 8. sz. melléklet tartalmazza.

Közigazgatás

A kerület legfontosabb közintézményei az önkormányzat és polgármesteri hivatala, a Budapest Főváros Kormányhivatala XII. Kerületi Hivatala, a kerületi rendőrkapitányság, Budapesti I. és XII. kerületi Ügyészség. A tűzoltóság, kerületi bíróság más kerületben működik. Országos hatáskörű önálló közigazgatási létesítmény az Országos Kriminológiai Intézet.

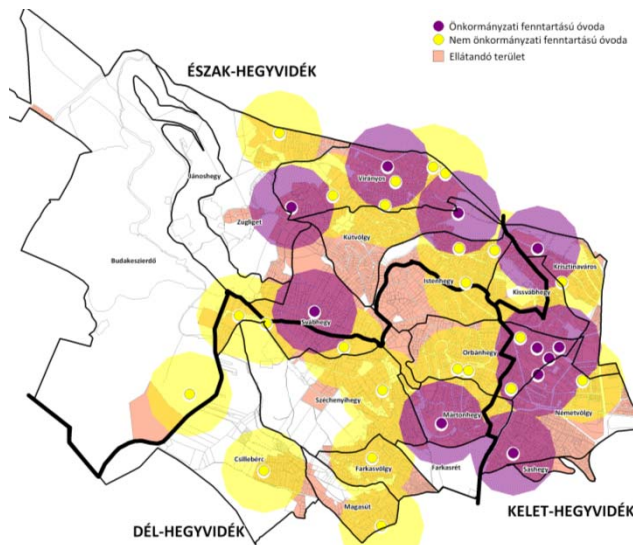
Nevelési oktatási intézmények

Az óvodai és általános iskolai ellátás önkormányzati fenntartású intézményekben hiányos. Mindkét nevelési oktatási intézmény típus Kelet-hegyvidéken, valamint Dél-hegyvidék területén Mártonhegy területén 500 méteres körzetben szinte a teljes lakóterületet, Észak-hegyvidéken Zugliget, Virányos területén a lakóterület egy részét fedik le⁶. Főleg az óvodai ellátásban jelentkezett hiányt látszik felfedezni a magánszféra, mivel ha megnézzük a nem önkormányzati fenntartású óvodákat is, akkor már csak Kútvölgy és Istenhegy területén vannak fehér foltok, lefedetlen területek. Az általános iskolai ellátást is segítik az egyéb fenntartású intézmények. A kerületben található négy középiskola közül – három Kelet-hegyvidék területén – egy, a Városmajori Gimnázium csak középiskola, a másik három pedig általános és középiskola.

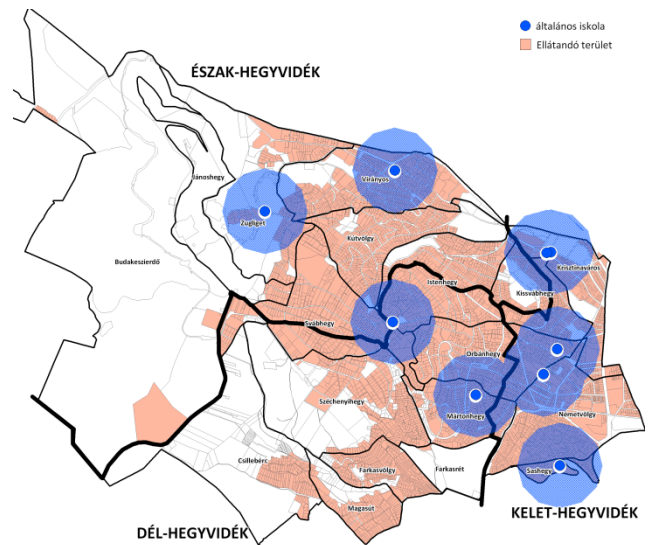
A mindössze négy felsőoktatási intézmény igen szétszórtan helyezkedik el a kerület területén. Ezek az intézmények:

- Eötvös Lóránd Tudományegyetem Tanító-és Óvóképző Kar
- Moholy-Nagy Művészeti Egyetem
- Rendőrtiszti Főiskola
- Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar.

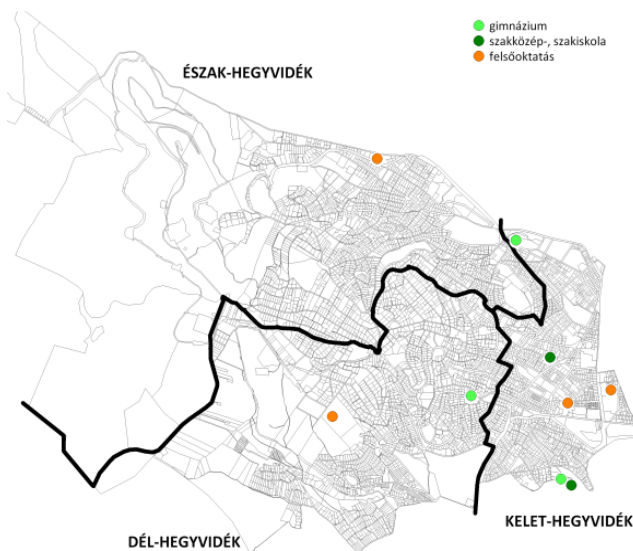
⁶ Területileg lefedettnek számítanak a létesítménytől 500 méteres körzeten belül fekvő területek.

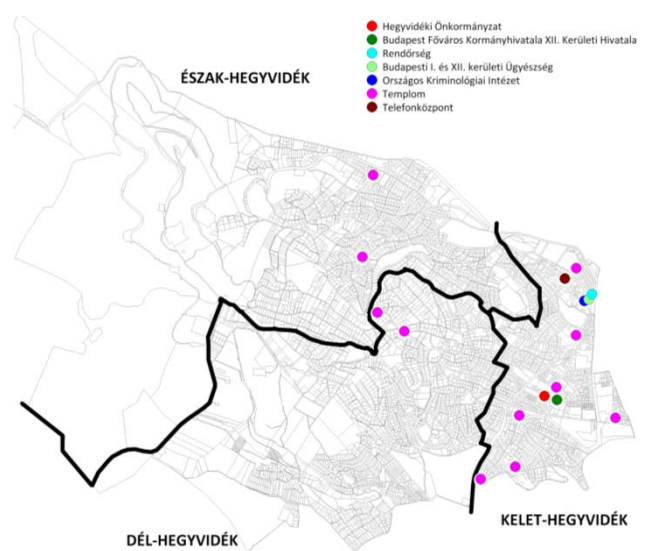
113. ábra Óvodák ellátási lefedettséggel

114. ábra Általános iskolák ellátási lefedettséggel

115. ábra Közép-, és felsőoktatási intézmények

116. ábra Közigazgatási intézmények és templomok

Egészségügyi intézmények

Országos és fővárosi szempontból is kiemelkedő egészségügyi létesítmények találhatóak a Hegyvidéken. A kórházak és klinikák közül a nem önkormányzati működtetésű intézmények egy jelentős része határozott profillal rendelkezik: ez a légúti megbetegedések allergológiai problémák kezelése. Ezek az intézmények évszázados hagyományokkal rendelkeznek tevékenységüket tekintve, hiszen a kerület természeti adottságai lehetővé teszik, sőt predesztinálják az intézményeket ilyen jellegű feladatok ellátására. Nemzetközi színvonalú klinikai osztályokkal jelentős kutatási és fejlesztési tevékenységekkel rendelkező intézetek vannak a kerületben, budapesti viszonylatban is jelentős sűrűséggel.

Speciális egészségügyi ellátást biztosító intézmények a kerületben:

- Állami Egészségügyi Központ
- Svábhegy Országos Gyermekallergológiai Pulmonológiai és Fejlődésneurológiai Intézet
- SE ÁOK Országos Érsebészeti Intézet
- Országos Onkológiai Intézet
- SE ÁOK Pulmonológiai Klinika
- Szent János Kórház és Észak-budai Egyesített Kórházak
- SE ÁOK Kútvölgyi Klinikai Tömb
- Országos Sportegészségügyi Intézet – Sportkórház
- Budai Egészségközpont
- Virányos Klinika
- Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet
- Országos gerincgyógyászati Központ (Királyhágó u. 1.)
- Országos Korányi TBC és Pulmonológiai Intézet (Pihenő u. 1.)
- Kaáli Intézet (Istenhegyi út 54/a)

A SOTE intézményei és szervezeti egységei közül 35 működik a XII. kerületben (a többi a VIII., IX. és XIII. kerületekben). Ezekből 26 oktatási-kutatói feladatokat lát el, míg további 9 kutatói-gyógyászati feladatokat (bizonyos esetekben a három tevékenység nem elválasztható). Az említett tevékenységek öt helyen folynak a kerületben. Az oktatási kutatási tevékenység jelentős részben az időközben a SOTE-ba integrálódott volt Testnevelési Főiskolához kötődik.

A kerület egészére jellemző, hogy a háziorvosok, a felnőtt és gyermek fogorvosok teljes egészében privatizáltak. A kerületben saját fenntartású szakrendelő nem létezik. A szakrendelésre a kerület lakosai a kerületben található egyéb fenntartásban lévő intézményeket veszik igénybe. A szakrendelő hiánya a legnagyobb mértékben a Szent János Kórházat, a Budai Egészség Központ, valamint a Kútvölgyi Klinikákat érinti.

Egyházi intézmények

A kerületben jelentős számú egyházi létesítmény, templom található, elhelyezkedésük elsősorban a laktóterületeken belüli.

Szociális intézmények

A kerületben az alacsony társadalmi státusból eredően hátrányos helyzetben lévő lakosok aránya alacsony. A meglévő viszonylag kevés számú ellátott (tehát rászoruló) leginkább a hagyományos városszövetet alkotó kerületrészben koncentrálódik és az idősebb korosztályhoz köthető. A Hegyvidéken hagyományosan nem jellemző, pl. az alacsony státuszú, sokgyermekes roma családok jelenléte, amely komoly ellátási többletterhet jelent a Pesti belső kerületekben. A kerület hagyományosan magas ingatlanáraival és magas társadalmi státuszával városszociológiai szempontból már önmagában is egy szűrő, védelmi rendszert épített ki.

Ugyanakkor a kerületet érintő másik fontos tendencia és jelenség – Budapest egyéb kerületéhez hasonlóan – a lakosság rendkívüli elöregedése. A kerületben nagy és egyre növekvő számban élnek

egyedülálló idősök, akik önmaguk ellátásáról egyedül már nem, vagy csak korlátozott mértékben képesek gondoskodni. Ezen csoportok magas színvonalú ellátása szociális területen prioritást élvez.

Kulturális intézmények

A kerületben a közművelődés szervezése hagyományosan a nagyobb kulturális intézményekhez kötődik. A kerületben három önkormányzati tulajdonban és kezelésben lévő közművelődési intézmény található: a XII. kerületi Mom Kulturális Központ, a Virányosi Közösségi Ház – 2004 óta ide tartozik szervezetileg a Jókai Klub – valamint a Hegyvidéki Helytörténeti Gyűjtemény és Galéria. Hasonlóan kulturális tevékenységet lát el a kerületi önkormányzat tulajdonában lévő Barabás villa, amelynek működtetését nem az önkormányzat végzi.

Rekreáció, sport

Budapesti viszonylatban jellemző, hogy míg egyéb kerületekben sorban szűnnek meg a sportolásra alkalmas pályák addig a kerületben az elmúlt 8 évben gyarapodott ezek száma és minősége jelentősen javult.

A kerület sportlétesítményei :

- MOM Sport (uszoda, csarnok)
- Két műfüves labdarúgó pálya (téli fedett)
- Két műfüves labdarúgó pálya + műanyag borítású tenispálya (téli fedett)
- Dr. Koltai János Sportközpont
- Napközis tábor
- Ifjúsági tábor
- Épülő tenispályák
- Sportiroda
- Kalandpark

Turizmus intézményei

A XII. kerület elsősorban természeti vonzerőivel indukál vendégforgalmat, azaz nem képezi tipikusan a városlátogató-kulturális turista célterületét. Ugyanakkor a Budapest környéki hegyekhez képes közeli fekvése miatt előnyben van: bizonyos városlátogató célcsoportok (többeszer visszatérő, hosszabban tartózkodó) szívesen felkeresik. Kedvelt célpont az Erzsébet-kilátó, valamint a különleges közlekedési eszközök használata (Gyermekvasút, Fogaskerekű, Libegő). A Normafa területe sportturizmus tekintetében fontos helye a kerületnek és az egész városnak is. Mindezek a célpontok inkább a Budapesten és környékén élőket vonzzák, így nem segítve a szállodák életben maradását.

Kereskedelem - szolgáltatás

A XII. kerület elsősorban lakófunkciójú területnek számít a mai napig, amit elsősorban domborzati és természeti viszonyainak köszönhet.

A kerületet elkerülte a mega-hipermarketek építési láza, azonban az ellátórendszere elégtelen. A kerület közismerten magas státuszú lakossága, olyan igényekkel és vásárlói szokásokkal rendelkezik,

amelyet a hagyományos kiskereskedelmi és szolgáltató egységek nem képesek kielégíteni. A kiskereskedelem számára nem csak ez a visszatartó erő, létezik olyan kritikus távolság lakosságsűrűség érték, amely alatt nem érdemes és kifizetődő kisebb üzleteket működtetni. A Hegyvidék jelentős része domborzati és villanegyed jellegű beépítési módjának megfelelően ebbe a kategóriába tartozik. A kereskedelmi egységek legsűrűbben az Alkotás utca mentén találhatóak.

Koncentráltan beépített kereskedelmi területek tekintetében a kerület átlagos adottságokkal rendelkezik. Jellemzően a főbb közlekedési csomópontokban, hagyományos kirándulóterületek környékén sűrűsödnek a kereskedelmi és más szolgáltató funkciók. A kereskedelmi egységek területi eloszlását a kerület kialakult és tervezett központrendszere (fő- és alközpontok) befolyásolja.

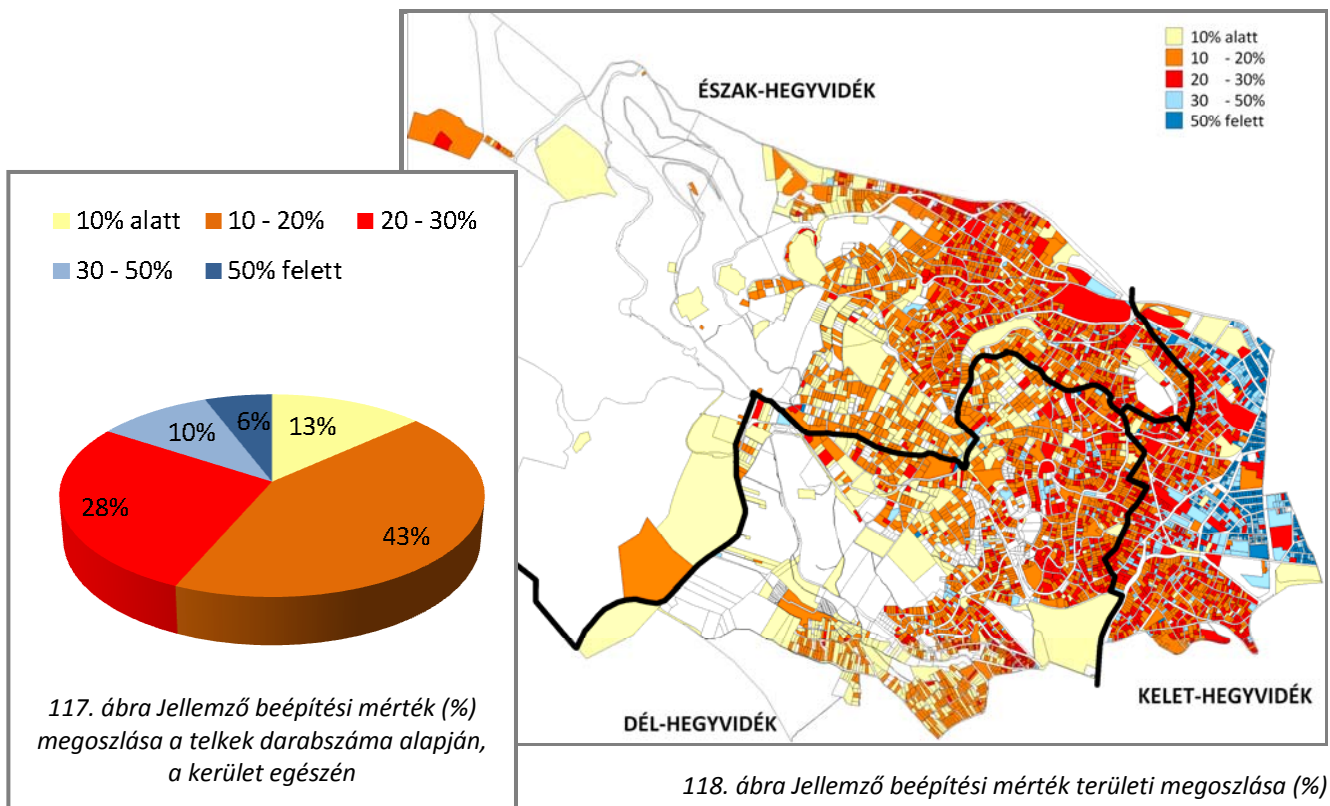
A kerület néhány, kereskedelmi funkcióval magasabb szinten ellátott területei:

- Krisztinaváros
- Németvölgy
- Orbánhegy

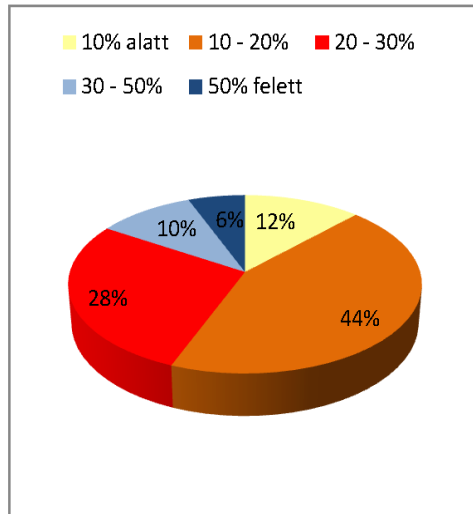
1.9.4.2. BEÉPÍTÉSI JELLEMZŐK

Jellemző beépítési mérték

A beépítési mérték a beépítés sűrűségének egyik fontos sajátossága. Az épülettel beépített terület és telek területének hányadosából adódó érték jól jellemzi az egyes területeket.

Az elmúlt időszak szigorú és következetes szabályozásának köszönhetően a Hegyvidék szinte teljes beépített területén a beépítettség 10 és 30% közötti. Mind e mellett 10% alatti beépítési mérték nem

119. ábra Jellemző beépítési mérték (%) megoszlása a telkek darabszáma alapján, a kerület beépítésre szánt területeit figyelembe véve

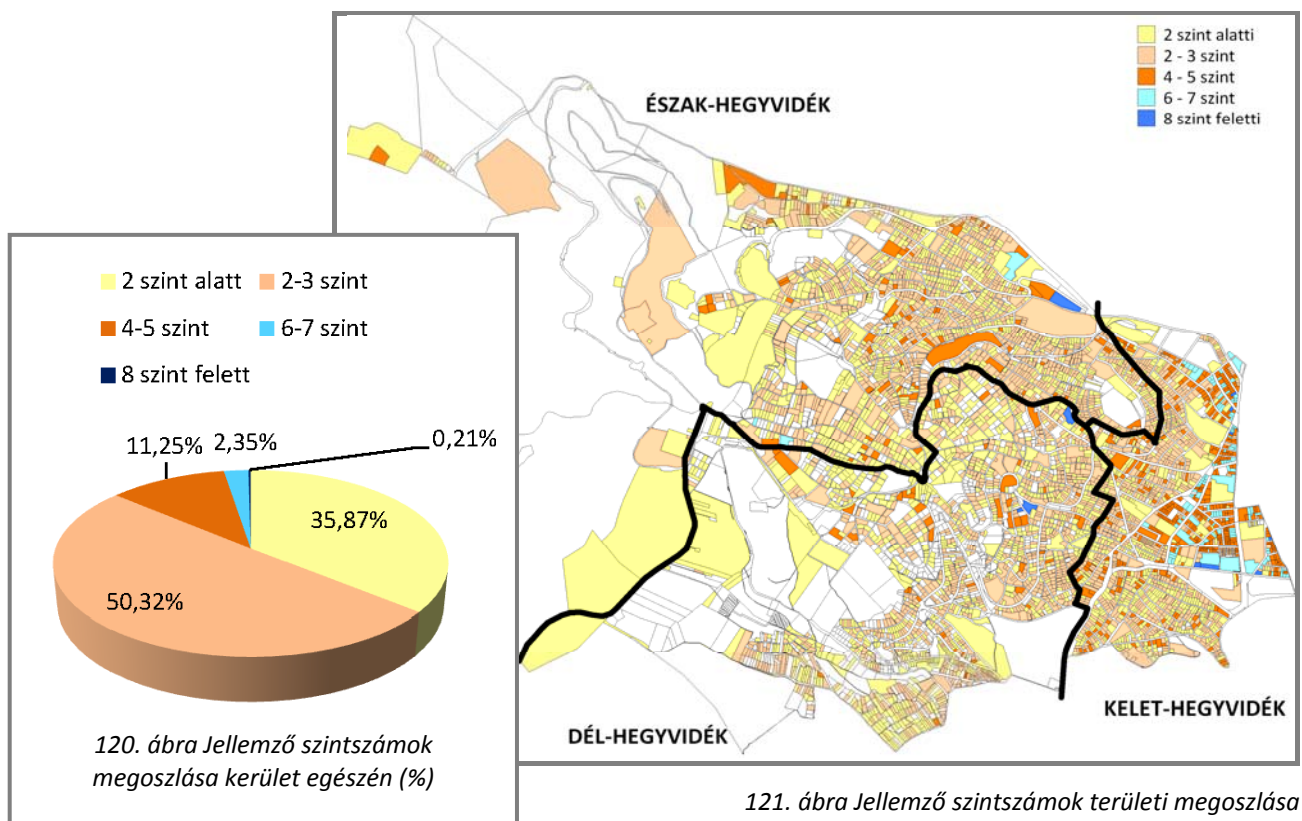
csak a nagyobb ingatlanokat jellemzi, mint pl. temető, tábor, intézmények telkeit, hanem szép számmal jellemző ez a beépítési mérték lakóingatlanokra is. Ezt támasztja alá a beépítésre szánt területekről készült diagram is. Ugyanis ha kivesszük a beépítésre nem szánt területeket, amelyek a Hegyvidék esetében elsősorban erdő, közpark és közlekedési terület, a „tortánk” felosztása alig változik.

Mindezeknél magasabb, 30 de inkább 50% feletti beépítettséget találunk leginkább csak Kelet-hegyvidéken, ahol is Krisztinavárost és a hozzá kapcsolódó Németvölgyi részt, a jellemzően

nagyvárosias, zárt sorú beépítésű területet jellemzi.

A beépítés magassági jellemzői (szintszám, beépítési magasság)

A beépítés magassága meghatározó eleme a városképek, emellett a sűrűség másik meghatározó tényezője. A vizsgálat folyamán a szintszámok alapján hasonló, homogén egybefüggő területi egységek jellemző szintszámjai kerülnek bemutatásra.

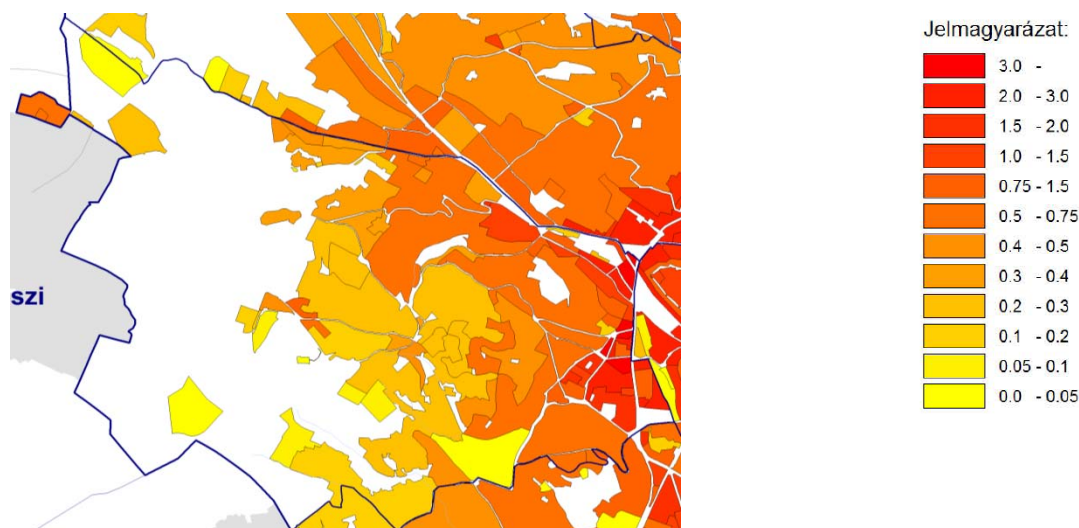
120. ábra Jellemző szintszámok megoszlása kerület egészén (%)

121. ábra Jellemző szintszámok területi megoszlása

Az épületek szintszámáról, magasságáról készült térkép hasonló képet mutat a kerületről mint a beépítési mérték. Észak- és Dél-hegyvidék, valamint a hozzájuk csatlakozó Kelet-hegyvidéki területeken legfeljebb öt szintes épületek találhatóak, de leginkább 2-3 szintesek. A jelentős eltérés, a magasság emelkedése itt is a kerület területéhez nézve minimális területen van, Kelet-hegyvidék zárt sorú, jellemzően nagyvárosias beépítésű területein, ahol a minimum a 4-5 szint és a magasság meghaladhatja a 8 szintet is.

Jellemző beépítési sűrűség

A beépítési sűrűség az épületek szintterületének és a lehatárolás közterületekkel együtt vett alapterületének hányadosa. A tömbméret, közterületi struktúra, annak a területi lehatároláshoz mért aránya alapvetően befolyásolja a beépítési sűrűség számítását. A beépítési sűrűség érzékeltetéséhez alkalmazott lehatárolások a közterület fő struktúrája (jellemzően fő és gyűjtőúthálózat), valamint az azokon belül funkcionálisan, vagy karakterében jelentősen elváló egységek figyelembevételével kerülnek meghatározásra. A szintterület megállapítása során az építményszintek összegzése a pinceszintet is tartalmazza.

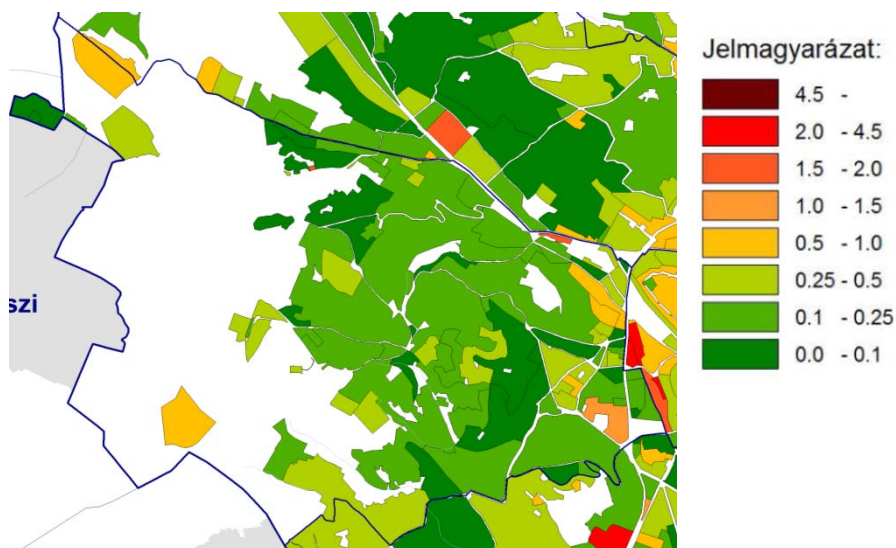

122. ábra A beépítési sűrűség jelenlegi átlagos értékei a XII. kerületben (Forrás: TSZT alátámasztó munkarész, 3.1.1.4. fejezet – részlet)

A kerület beépítési sűrűsége Kelet-hegyvidék területén a legnagyobb, majd Észak-hegyvidék felé haladva egyre csökken. Krisztinaváros és Németvölgy egy részén meghaladja a 3,0 értéket, Kissvábhegy, Istenhegy, Orbánhegy Mártonhegy és az előző két városrész kapcsolódó területein 1,5 és 0,75 közötti az érték, a belső városrészekről egyre távolodva pedig már csak 0,2 alatti értékek adódnak.

Területi tartalék (fejlesztési potenciál)

A kerületre vonatkozó tervezett területfelhasználási egységeket és a ténylegesen meglévő területfelhasználást, annak léptékét (beépítési intenzitás, funkciók köre) vizsgálva, arra a következtetésre juthatunk, hogy Hegyvidéknek nincsenek jelentős tartalékterületei.

123. ábra A területfelhasználási egységek fejlesztési potenciálja a XII. kerületben (bsá érték lehetséges növekménye) (Forrás: TSZT alátámasztó munkarész, 3.1.1.4. fejezet)

A kerületben komoly területi tartalékot az alulhasznosított, zárványként elhelyezkedő területek adják. Az alulhasznosított területeket az 1.9.5. *Épített környezet konfliktusai, problémái* fejezetben részletesen bemutatjuk.

Településkarakter, helyi sajátosságok

Karaktervizsgálat módszertana

A vizsgálat célja, hogy feltárja a település beépített területeinek azon legjellemzőbb vonásait, amelyek meghatározzák az adott épített környezet arculatát, jellegét, hangulatát. Területi bontásban meghatározhatóak azok a közös jellemzők (karakterjegyek), amelyek egy-egy területen hasonlóak (és esetleg van máshol is belőlük), ezért ezek típusként leírhatóak, térképen körülhatárolhatóak. A vizsgálat során az adott településrészre jellemző, sajátos településkarakterrel bíró, legalább 300x300 m-es területeket határoztunk meg, amelyek a feltárt karakterjegyeket, jellemzőket magukba sűrítik, és amelyekre a területek megkülönböztetése (vagy meghatározása) szempontjából általánosítható megállapítások tehetők.

Településkarakter

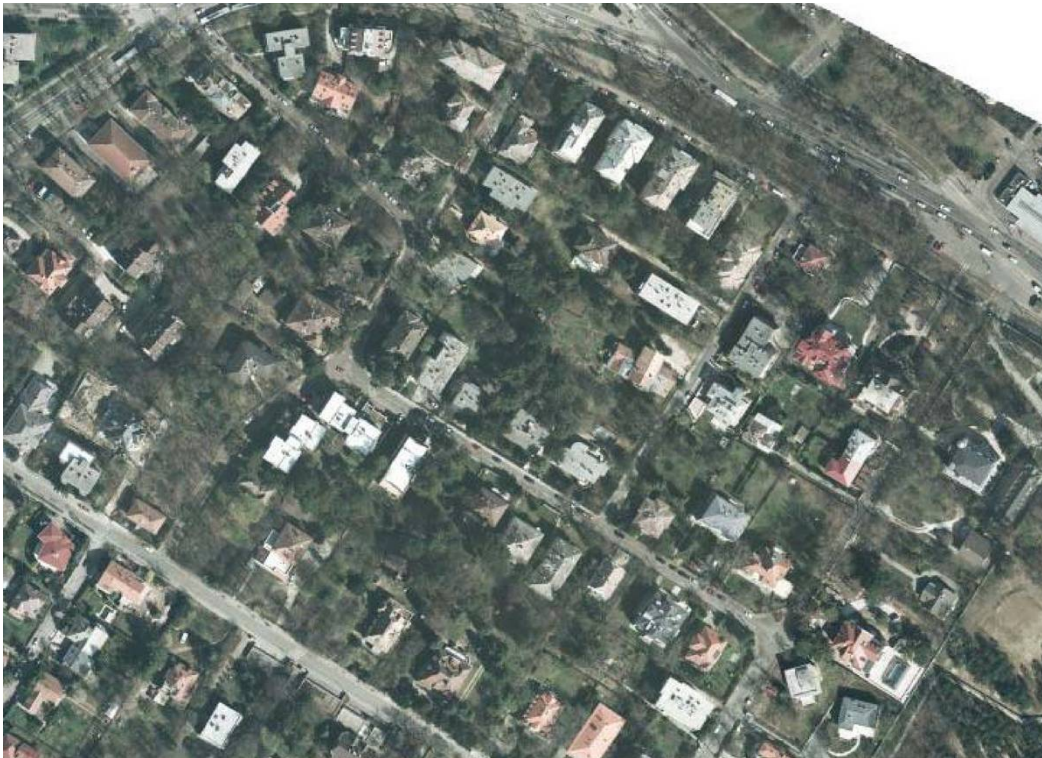
Önálló típust képviselnek az olyan sajátos településkarakterrel bíró területek, amelyek közös jellemzői másutt is megtalálhatók, és az alább felsoroltak szerinti hasonló általános jellemzőkkel rendelkeznek: beépítés típusa, intenzitása, magassága, kora, környezethez való viszonya, térfal helyzetek, építészeti megjelenés, épülettípusok, domborzat, zöldbe ágyazottság.

A helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

A kerületben a két legtipikusabb beépítési jellegzetesség a **hegyvidéki villás, kertvárosias** és a **zárt-térfalas - zárt sorú - városias** karakter. E két típus közötti átmenetet jelentenek a nagy villás,

társasház-as tömbök, illetve a lakóparkok. Az utóbbiak két korszakot képviselnek: a „lakótelep” építési kort, 1960 és 1980 között - pozitív, hogy a többi kerülethez viszonyítva kisebb kiterjedésű foltokban vannak jelen ilyen épületegyüttesek –, s napjainkat a legutóbbi időben elterjedt „lakópark” építési akciók eredményeivel.

Észak-hegyvidék területe beépítettség szempontjából jellegzetesen megosztott egy közel észak – dél irányú vonal mentén, melytől keletre a dominánsan beépített ingatlanok, nyugatra a tájvédelmi oltalom alatt álló zöldterületek helyezkednek el. Ez utóbbi zónába beletartozik néhány jelentős zöldfelületű intézményterületi folt is. Az ingatlanok zöme szabadonálló beépítésű, melyen belül található a saját telken álló – villás -, s az egy nagyobb teleken telepszerűen elhelyezkedő – lakópark jellegű – beépítés. Találhatunk 25 – 30 éve épült telepszerű zónákat, ahol a táji, természeti és épített értékeket figyelmen kívül hagyó, igénytelen, társasház-építési hullám eredményeképpen megvalósult „lakótelepek” találhatóak.

124. ábra Észak-hegyvidék, jellemző beépítési mód

125. ábra Észak-hegyvidék, jellemző beépítési mód

Kelet-hegyvidék területe beépítettség szempontjából jellegzetesen megosztott. A Szilágyi Erzsébet fasor, Városmajor utca, Krisztina körút, Alkotás utca, Böszörményi út mentén és kísérő zónáiban a zárt sorú - gyakran keretesen körülépített udvaros - beépítési mód a domináns. Itt a tömbök között néhol megjelennek a jelentős zöldfelülettel rendelkező, szabadonállóan – pavilonosan – beépített intézményi foltok is egészségügyi, oktatási funkciókkal, illetve ezek telkéből leválasztottan kialakított, telepszerűen beépített lakóterületek (pl. HM Kórház mellett). Kelet-hegyvidék nyugati zónájában - Észak-hegyvidékhez hasonlóan - az ingatlanok zöme szabadonálló beépítésű, melyen belül található a saját telken álló – villás -, s az egy nagyobb teleken telepszerűen elhelyezkedő – lakópark jellegű – beépítés.

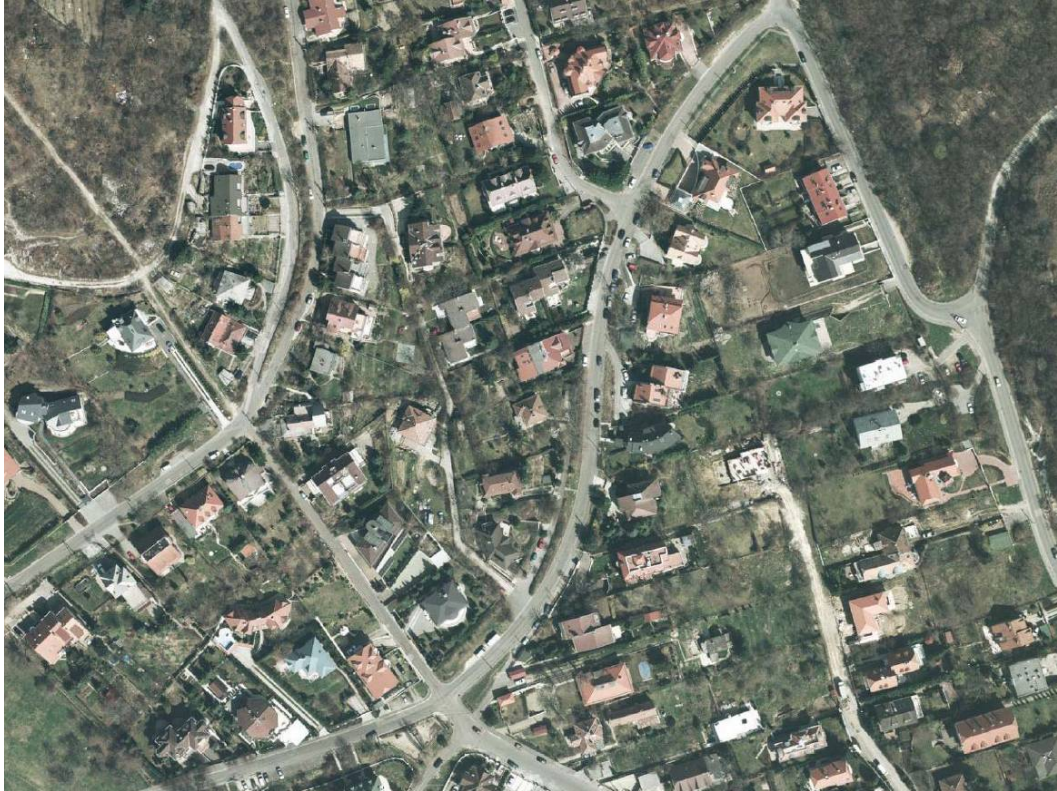
126. ábra Kelet-hegyvidék, jellemző beépítési mód

127. ábra Kelet-hegyvidék, jellemző beépítési mód

Dél-hegyvidék területén beépítettség szempontjából két nagy területi egység különíthető el. Széchenyi-hegy és Csillebérc területének jelentős része erdőterület, amely Farkasvölgy és Csillebérc beépített részei között Magasút területébe is benyúlik. Néhány zöldterületi, vagy kisebb erdőfoltot kivéve a többi terület beépített. Az ingatlanok zömmel szabadonálló beépítésűek. Elsősorban Isten-

hegy és Szabadság-hegy területén nagy telken álló, villás beépítés, Orbánhegy, Mártonhegy területén kisebb telkeken intenzívebb beépítés alakult ki. Több helyen jellemzően Mártonhegyen, Orbánhegyen telepszerű, hagyományos lakótelep vagy újabb lakópark jellegű beépítés található. Kis területen, Farkasvölgy néhány tömbjében tervezetten, elszórtan egy-egy helyen, valószínűleg telekmegosztás következtében, ikres beépítési mód is előfordul. Dél-hegyvidék területének jelentős szerkezeti eleme a Farkasréti temető. A zöldfelületi rendszer része, karakterének megőrzése célszerű.

128. ábra Dél-hegyvidék, jellemző beépítési mód

129. ábra Dél-hegyvidék, jellemző beépítési mód

1.9.5. ÉPÍTETT KÖRNYEZET KONFLIKTUSAI, PROBLÉMÁI

A Hegyvidék sajátos, magas színvonalú, exkluzív terület, nem küzd megoldhatatlan környezeti problémákkal, társadalma nem okoz gondot sem szociális, sem közbiztonsági szempontból, az iskolázottság magas, a munkanélküliség alacsony. A kerületben élők összetétele eltér a fővárosi átlagtól. Korábban inkább az elöregedési folyamat volt megfigyelhető, kevés volt a gyermekkorú, valamint a fiatal felnőttek száma. Mára a számok mintha egy kisebb változást mutatnának, talán megfordul az irány, növekedni látszik a nagycsaládosok száma és ezzel együtt a gyermekek száma is.

Az épületállomány is a lakosság összetételének megfelelően alakul. A lakásállomány állaga kielégítő, városrehabilitációs beavatkozásra csak egy helyen van szükség.

Mind e mellett kisebb arányban, de található a kerületben egyéb funkciójú, üresen álló, alulhasznosított, zárványként elhelyezkedő területek, melyek aktiválása szükséges.

Szlömösödött, leszakadó, leromló és degradálódott terület

A Hegyvidéken nem található szlömösödött, leszakadó, leromló és degradálódott terület.

Alulhasznosított területek

Alulhasznosított területek, épületek a kerületben zárványszerűen, elszórtan helyezkednek el. Ezeken a területeken lehet egy-egy régi, védett épület, mely jelenleg nem találja a funkcióját és leginkább üresen, lepusztulva áll, illetve korábban nagy kiterjedésű, nagy területigényű funkcióval rendelkező épületek is.

A **Zerkovitz major** a hegyvidék legrégebbi épülete jelenleg üresen, lepusztult állapotban áll. Azonban még így is a megmaradt majorépület egyedülálló emléke a Buda-hegyvidéki barokk népi építészetnek. A major, a szintén műemléki védelem alatt álló **Kossuth Nevelőotthon** és **Fácános** épületeinek fejlesztési lehetőségeit leginkább hátráltatja a védelmen túl, hogy jelenleg erdő övezet a besorolásuk. A Zugligeti úti **Lóvasút épülete** is jelenleg üresen áll. A szintén műemléki védelem alatt álló épület és a végállomás területe nyáron campingként, télen korcsolyapályaként üzemel.

Alulhasznosított területek, épületek még a kerületben a fogadókon, villákon kívül a nagyobb helyigényű, **volt egészségügyi létesítmények** területei, **volt honvédségi területek**, **hotellek**, **szállodák** melyek ma már leginkább nem üzemelnek.

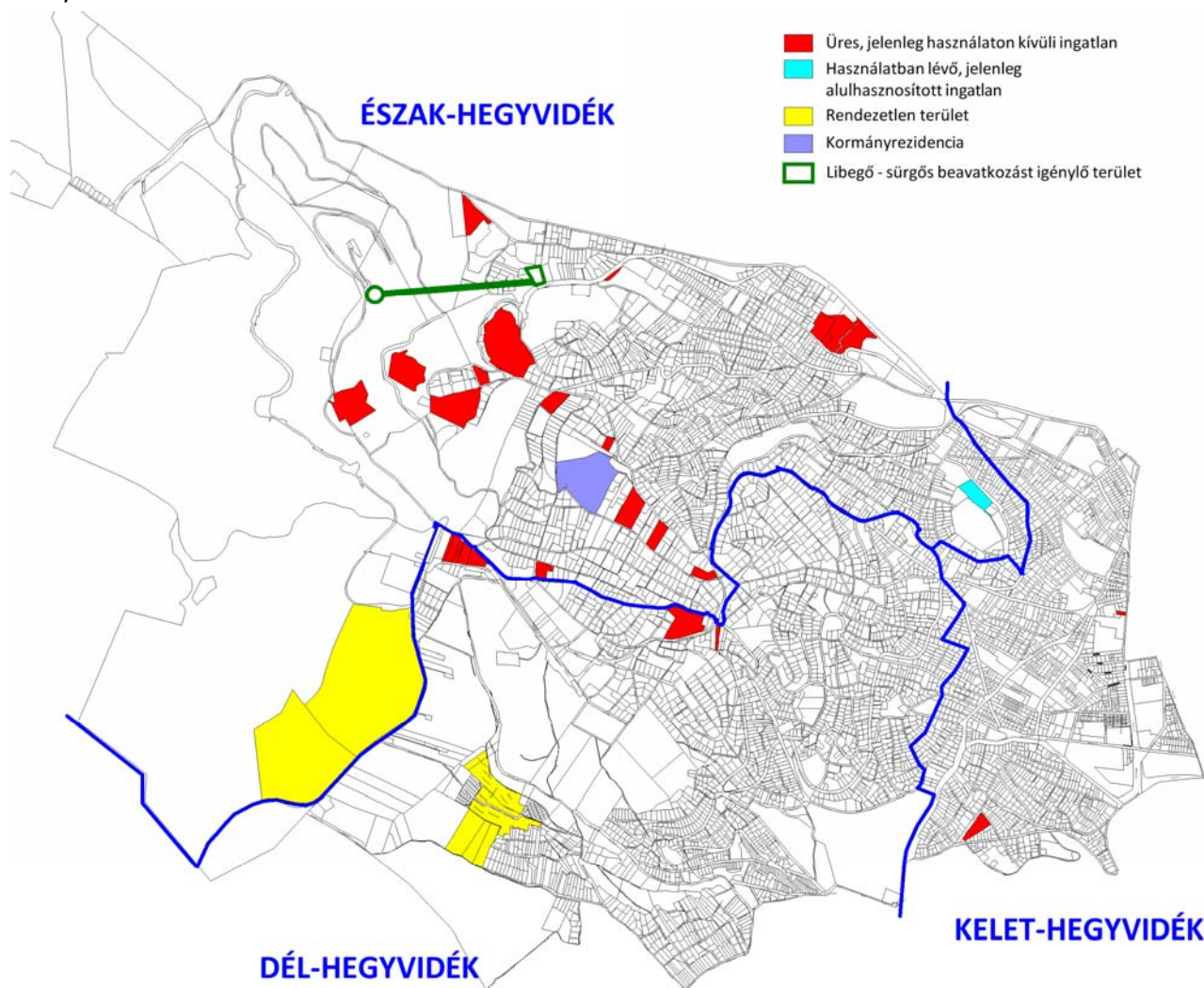
Még nagyobb területtel rendelkezik a szintén alulhasznosított **Csillebérci Tábor**, valamint a **Csillebérci üdülőterület**, mely jelenleg rendezetlen tulajdonviszonyú, telekállapotú üdülők és lakóépületek sorából áll.

A kerületnek egy igen kiemelt turista célpontja a **Libegő**, mely elhanyagolt, korszerűtlen a két leamortizálódott végállomásával együtt. Szükséges a Libegő teljes területének rehabilitációja.

	Jelenlegi funkció	Egykori hasznosítás módja	terület (ha)	Védettség típusa
Zerkovitz major (Janka út 4/b)	üres	major	5,2	műemlék
Béla király út 40.	üres	volt Fogadó a Szép Svájci nőhöz	1,37	kerületi rendeletben védett
Eötvös út 10-14. - volt Belklinika	üres	klinika	3,37	kerületi rendeletben védett
Eötvös út 41b - volt Sunlight hotel	üres	hotel	0,85	-
volt Lóvasút végállomás épülete (Zugligeti út 64.)	üres	villamos végállomás	0,24	műemlék
Lejtő út 28.	üres	volt sportcentrum	1,2	-
bükkös út 2.	alulhasznosított	Vúk-Gerbeaud villa	0,43	kerületi rendeletben védett
Alkotás utca 21.	üres		0,12	-
Kossuth Nevelőotthon, volt Isten szeme fogadó (Szilassy út)	üres	nevelőotthon, fogadó	3,8	műemlék
Mátyás király út 3-7.	üres	volt gyermekintézet	0,89	kerületi rendeletben védett
Fácános területe (Béla király út 59/e)	üres	vendéglő BM kiképző kp.	8,7	műemlék
Karthauzi utca 2.	üres	gyermekszanatórium	0,33	kerületi rendeletben védett
Béla király út 20.	üres	volt egészségügyi intézmény	2,41	műemlék
Mátyás király út 17-19.	üres	volt egészségügyi intézmény	1,26	-
Csillagvölgyi út 20-33	üres	kormányrezidencia	7,55	-
Jánoshegyi úton volt Sport Hotel	nem működik	hotel	4,5	-

Csillebérci Tábor (Konkoly-Tege Miklós út 21.)	alulhasznosított	tábor	46,5	-
Szilágyi Erzsébet fasor – Kútvölgyi út közötti terület	alulhasznosított	volt honvédségi terület	6,45	-
Konkoly Thege Miklós út – Csillagvizsgáló út – Eötvös út által határolt háromszög	alulhasznosított, üres	lakó és hotel	5,1	egy épület kerületi rendeletben védett
Csillebérci üdülőterület	rendezetlen üdülő, lakó	üdülő	15,7	-
Libegő (Zugligeti út – alsó végállomás, Jánoshegyi út – felső végállomás)	elhanyagolt			-
Janka út 5-9. (Szilassy út 6.)	üres	az OPNI Rehabilitációs osztálya működött benne	0,746	kerületi rendeletben védett
Gaál József út 21/a	elhanyagolt		1,8577	kerületi rendeletben védett
volt BM kórház (Árnyas út 40/c)	üres	volt egészségügyi intézmény	4,5	-
Akadémia (Csillagvizsgáló út)				
Szépkiállítás u. 2.				

Elhelyezkedésük a kerületben:

130. ábra Épített környezet konfliktusai, problémái

SWOT

ERŐSSÉGEK

- Komoly tartalékok az alulhasznosított, zárványként elhelyezkedő, de aktiválható területek
- Nagy kiterjedésű, zöldbe ágyazott egészségügyi létesítmények
- Meglévő gyermeklétesítmény (Csillebérc)
- Üdülőfunkció jelenléte (hétvégi házas terület Csillebércen)
- Védett, emblemikus épületekkel, épület-együttesekkel rendelkező, nagy múltú, rangos terület

GYENGESÉGEK

- Tisztázatlan hasznosítású területek (pl. honvédségi területek, üresen álló kórházak)
- Minőség szempontjából részben elhanyagoltak, avultak a létesítmények
- Elsősorban rendezetlen tulajdonviszonyok miatt nem kellően kiaknázott a rendelkezésre álló lehetőség, átértékelésre érett a terület – egyetemi campus
- Rendezetlen tulajdonviszonyok, hiányzó infrastruktúra
- Sok a pusztuló, védett és védendő érték
- Erdő övezetben elhelyezkedő lakóingatlanok
- KFKI-ban található atomreaktor potenciális veszélyforrás

LEHETŐSÉGEK

- A területi tartalékokat jelentő, jelenleg üres és alulhasznosított, zárványként elhelyezkedő területek aktivizálhatósága
- A nagy kiterjedésű, zöldbe ágyazott egészségügyi létesítmények, fejlesztése, bekapcsolása a kerület idegenforgalmába
- Meglévő rekreációs és gyermeklétesítmények, mint területi tartalékok újabb attrakciók számára (Csillebérc)
- Üdülőfunkció elősegítése megfelelő infrastruktúrával
- A hegyvidéki karakter varázsának – exkluzivitásának - erősítése az ellátási hiányosságok – alközpont, közlekedési kapcsolatok, minőség, tömegközlekedés, stb. – javíthatósága, fokozása, mely további magas jövedelmű lakos beköltözését inspirálhatja
- Funkcióját veszített, vagy veszélyeztetett egészségügyi létesítmények – területi tartalékok, új funkció, új hasznosítás megtalálása

VESZÉLYEK

- A terület jellegéhez nem harmonikusan illeszkedő funkciók megtelepülése, „gazdaságosság” elvén történő túlépítése
- A lakóterületekbe ékelődő létesítmények forgalomvonzása túlterhelheti a lakóterületeket
- A terület terhelhetőségének pontos határai ismeretlenek
- Megfelelő ellátás mellett üdülőfunkció helyett lakófunkció letelepedése
- A védett területek, épített értékek veszélybe kerülhetnek a beépítési szándékok erőteljes nyomása miatt
- Funkcióját veszített, vagy veszélyeztetett egészségügyi létesítmények – új funkció, új hasznosítás nélkül pusztul, romlik az állaga

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

A kerület építészeti karakterének megőrzése, felújítások során az eredeti állapotban történő helyreállításra törekedés. Az 1970-es évek környékén épült épületek építészeti színvonalának emelése az átépítések során.

1.10. KÖZLEKEDÉS

1.10.1. HÁLÓZATOK ÉS HÁLÓZATI KAPCSOLATOK

A városfejlődés során Buda úthálózatának legfontosabb elemei jellemzően a völgyekben alakultak ki. A Hegyvidék területe ugyan közvetlenül határos az agglomerációval, azonban a beerdősült hegyek térbelileg elválasztják a szomszédos településtől, Budakeszitől.

Budapest országos szintű közúti kapcsolatrendszerének elemei közül egyedül a Dunántúl elérését biztosító Alkotás utca–Budaörsi út–M1-M7 autópályák alkotta nyomvonal érinti egyedül a Hegyvidék területét.

Fővárosi szintű hálózati kapcsolatot nyújtó közúthálózati elem a Szilágyi Erzsébet fasor–Hűvösvölgyi út alkotta útvonal, a közösségi közlekedés tekintetében pedig M2 metróvonal. Ezek az infrastruktúra elemek is csak a kerülethatárt érintik.

1.10.2. KÖZÚTI KÖZLEKEDÉS

A Hegyvidék estében az egyes városrészek közlekedési helyzete igen hasonló, ezért az általában kerületi szinten kerül ismertetésre.

A Hegyvidék és a szomszédos fővárosi kerületek között – a 1.10.1. fejezetben szereplő hálózati jelentőségű elemeken túlmenően – további, a II. rendű főúthálózatba és a gyűjtőúthálózatba tartozó közúti elemek biztosítják az összeköttetést.

A kerületi tulajdonban lévő közutak 100%-a burkoltak. A mellékúthálózatot alkotó gyűjtő utak és kiszolgáló utak szabályozási szélessége sok esetben nem éri el a megfelelő szabályozási szélességet. Hegyvidék területén több kijelölt tempó 30-as zóna és lakó-pihenő övezet található, összhangban a lakó domináns területfelhasználással.

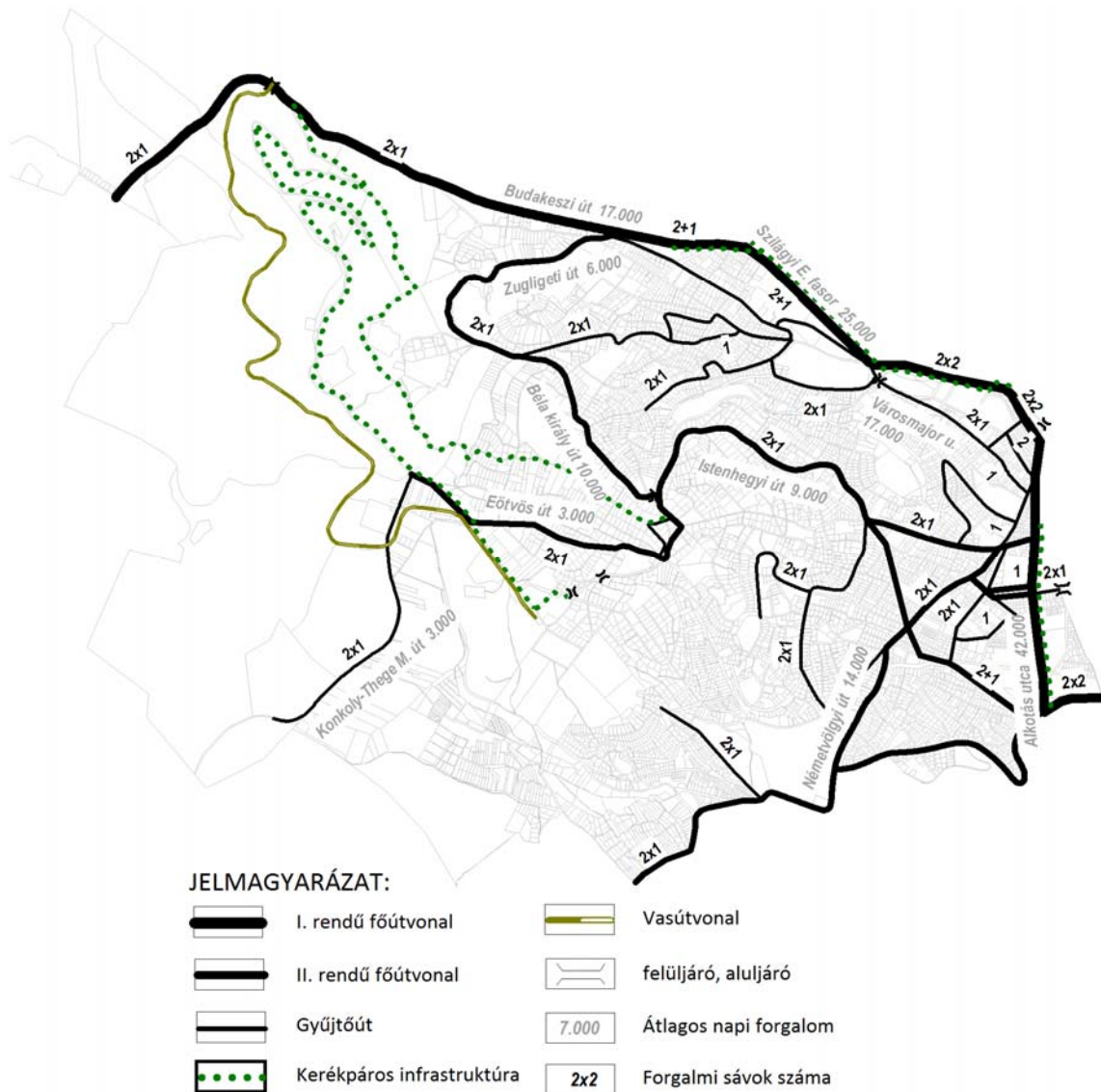
A közlekedést biztosító közúthálózat még nem tekinthető teljes mértékben kialakultnak, Észak Hegyvidék és különösen Dél Hegyvidék területén a meglévő közúti elemek szélessége szakaszosan növekedhet, új elemekkel is bővíthet a területfelhasználás változásával összhangban.

A Normafa környéke Budapest 11 védett övezetének egyike, amelyet a 30/2010 (VI.4.) Főv. Kgy. rendelet szabályoz. A természeti vagy épített környezet tekintetében kiemelt területek alkotta ún. védett övezetekbe a behajtás csak az indokolt célforgalom számára megengedett, ilyen terület többek között a Budai vár, a Margit-sziget is.

A kerület teljes területére vonatkozóan – a szigorúbb korlátozást jelentő védett övezet kivételével – 12 t össztömeg korlátozás van érvényben, amelyet a Budapest egészségügyi egységes elvrendszere szerint differenciáltan szabályozó 92/2011 (XII.30.) Főv. Kgy. rendelet határoz meg. A korlátozás biztosítja az átmenő teherforgalom távoltartását a beépített területektől.

A kerület meghatározó kereskedelmi létesítménye a MOM Park bevásárlóközpont és mozi, amelyek mintegy 35.000 m² kereskedelmi bruttó szintterületéhez 1.540 mélygarázsban elhelyezett parkolóhely tartozik. A Hegyvidék bevásárló központ 6.900 m² kereskedelmi bruttó szintterületének parkolási igényeit egy 200 férőhelyes mélygarázs biztosítja.

A közúthálózati elemek forgalomterhelését és keresztmetszeti kialakítását a 10.1. ábra mutatja be.

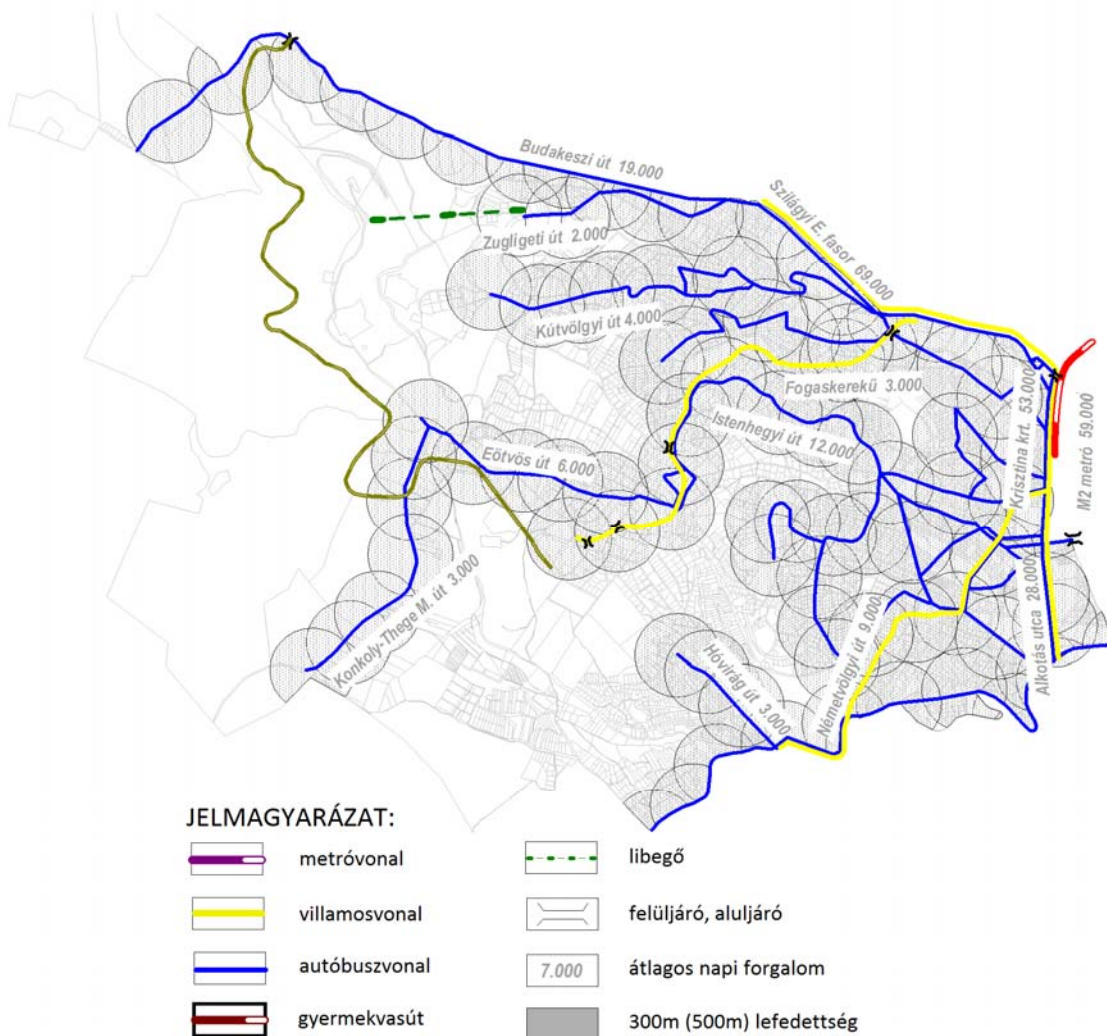
131. ábra Közúthálózat

1.10.3. KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS

A Hegyvidék közösségi közlekedéssel való ellátottsága elmarad a budapesti átlagtól, több beépített területe is kiszolgáltatatlannak minősül a főváros esetében mértékadónak tekintett, 300 m sugarú körön belüli tömegközlekedési megálló hiánya miatt. Észak-hegyvidék területén Svábhegy egy része, Dél-Hegyvidék területén Farkasvölgy és Orbánhegy egyes részei valamint Csillebérc területe számít

ellátatlannak, amelyek így kényszerűen kizárólag személygépjármű közlekedéssel kerülnek kiszolgálásra.

A Kelet Hegyvidék területéhez képest magasabban fekvő Észak Hegyvidék és Dél Hegyvidék területei esetében a tömegközlekedési hálózat kialakítását a közterületi hálózat kiterjedése mellett már jelentős mértékben befolyásolják domborzati adottságok is. A közösségi közlekedési hálózatok forgalomterhelését, és azok megállóinak 300 m-es környezetének (metróállomás estében 500 m) lefedettségét a 10.2. ábra mutatja be.

132. ábra Közösségi közlekedési hálózat

Jelentős, a közforgalmú közlekedéshez kapcsolódó átszálló forgalommal rendelkezik több, a kerületben vagy annak határán elhelyezkedő csomópont is.

Jelentős átszálló forgalommal rendelkező csomópontok

Széll Kálmán tér (metró, villamos, autóbusz)

Magyar jakobinusok tere (vasút, metró, villamos, autóbusz)

BAH csomópont (villamos, autóbusz)

Közúti közösségi közlekedés

A Hegyvidék közösségi közlekedéssel történő ellátásában részt vállaló autóbusz-hálózat elsősorban a kerületen belüli kapcsolatokat szolgálja, és a jelentős átszálló forgalommal rendelkező csomópontokhoz csatlakozó ráhordó hálózatként funkcionál. A kerületben az autóbusz-közlekedéssel érintett útvonalak hossza 44,6 km, amely a fővárosi érték közel 5,5%-a.

A kerület jelentős autóbusz-végállomásai a Széll Kálmán tér és az Apor Vilmos tér. A vonalak külső, városhatár közeli végállomása általában egyszerű autóbusz fordulóként került kialakításra.

Az autóbusz-hálózatok üzemét biztosító garázs a Hegyvidék területén nem található, a legközelebbi létesítmény a XI. kerületben helyezkedik el.

Kötőtpályás közösségi közlekedés

A városon belüli hálózati kapcsolatot jelentő három metróvonal közül egy, az üzemelő 41 metróállomásból 2 érinti a kerületet (ugyanakkor a kerület közigazgatási területe is 5%-ot tesz ki a főváros területéből).

A villamoshálózat fontos elemei a kerület északi (Szilágyi Erzsébet fasor–Hűvösvölgyi úti villamos vonal) és nyugati (Krisztina körút–Alkotás utca) határán találhatóak, melyek felfűzik a jelentős átszálló forgalommal rendelkező csomópontokat (Széll Kálmán tér, Magyar jakobinusok tere, BAH csomópont).

A kerület központi részét átszelő Farkasréti vonal csak közepes forgalmi jelentőséggel bír budapesti összehasonlításban.

A Hegyvidék területén található a terepviszonyokhoz alkalmazkodó speciális vonal, a Fogaskerekű vasút, melynek a felső végállomása esetleges elhelyezkedésű. Az alsó végállomás pedig nem kapcsolódik optimálisan a közösségi közlekedési hálózathoz, nem éri el a Széll Kálmán teret, ezért utasforgalma is alacsony.

A kötőtpályás hálózatok üzemét biztosító metrójárműtelep vagy villamos remíz nem található a Hegyvidék területén, a villamoshálózatot szolgáló legközelebbi létesítmény a II. kerületben helyezkedik el.

A hegyvidék területén található több, a szabadidő eltöltést szolgáló speciális közlekedési elem. A libegő 1.040 m hosszúságú drótkötélpálya, a gyermekvasút keskeny nyomtávú vasútvonal, amelynek 6,5 km hosszúságú szakasza esik a kerület közigazgatási területére.

1.10.4. KERÉKPÁROS ÉS GYALOGOS KÖZLEKEDÉS

Kerékpáros közlekedés

A hegyvidék területén, továbbá a kerületet határoló közterületeken önálló (vagy szerviz úton vezetett) kerékpáros infrastruktúra teljes hossza 16,4 km, amely meghaladja a fővárosi átlagot.

Önálló kerékpáros infrastruktúrával rendelkező útvonalak

Szilágyi Erzsébet fasor

Alkotás utca (a buszsávon megengedett a kerékpározás)

Jánoshegyi út

Mátyás király utca

A kerület lakóúthálózata a terepviszonyok miatt általában kedvezőtlen feltételeket nyújt a kerékpározásra, az csak a szintvonalakkal közel párhuzamos utca szakaszokon megfelelő.

A főváros belső területein üzemelő MOL Bubi közbringa-rendszer nem érinti a hegyvidéket.

Gyalogos közlekedés

A Hegyvidéken a közlekedési célú gyalogos helyváltoztatás elsősorban a lakóhely és az alapellátást biztosító intézmények, illetve a tömegközlekedési megállóhelyek között jelentkezik. Az intézményekhez kötődő gyalogos forgalom néhány meghatározó útvonalra koncentrálódik, amely az alábbi táblázatban kerül nevesítésre. A tömegközlekedési megállóhelyek kapcsán jelentős forgalommal a 1.10.3. fejezetben nevesített átszálló csomópontok rendelkeznek.

A gyalogos közlekedés meghatározó útvonalai

Alkotás utca-Krisztina körút

Apor Vilmos tér Böszörményi út Királyhágó tér (mint a kerület központja)

Farkasréti temető

A Hegyvidék esetében a szomszédos kerületek felé irányuló gyalogos közlekedés minimális. A gyalogos közlekedést segítő aluljáró csak a Magyar jakobinusok terén található. A közterületek közül kizárólagosan gyalogos forgalmat a terepviszonyok miatt alkalmazott lépcsők viselnek.

Szintén jelentős gyalogos helyváltoztatási igényt eredményez a turisztika, szabadidő eltöltés, amely elsősorban a Normafa térségére koncentrálódik.

1.10.5. PARKOLÁS

A Hegyvidék közigazgatási területén – mivel azt országos jelentőségű közúti elemek nem szelik át – P+R rendszerű parkoló nem található. Budapest közel 4.000 férőhelyes P+R parkoló kapacitásának legközelebbi eleme a XI. kerületi Kelenföldi pályaudvarnál helyezkedik el. Jelenleg részben P+R

parkolóként funkcionál a BAH csomópont felüljárója alatti terület, mintegy 150 jármű várakozását lehetővé téve.

A Hegyvidék 57.922 fős lakónépessége 33.533 lakásban él, és 22.126 személygépjárművel rendelkezik. A kerületben 1000 lakosra 382 személygépjármű jut, amely jelentősen meghaladja Budapest 326-os, és Magyarország 301-es átlagértékét is.

A Kelet Hegyvidék területe – itt él a lakosság 48%-a – jellemzően zárt sorúan beépített, az épületállományhoz csak minimális telken belüli parkolási lehetőség tartozik. A városrészben a parkolási igények és a rendelkezésre álló várakozóhelyek között jelentős eltérés adódik. A várakozás rendjének egységes kialakítását a 30/2010 (VI.4.) Főv. Kgy. rendelet szabályozza.

A kerületi tulajdonban lévő (és a kerületi lakosság által kedvezményesen igénybe vehető) korlátozott várakozási övezetbe tartozó 4.865 várakozóhelynek – amely a Budapest területén lévő hasonló parkoló kapacitásnak valamivel alig több, mint a 7%-a – igen fontos szerep jut.

A zárt sorú beépítéssel rendelkező területeken a közterületek a nappali időszakban telítettek (a várakozóhelyek több mint 90%-a foglalt). A kerület többi, jellemzően kertvárosi beépítéssel rendelkező városrészei esetében is számottevő a közterületi parkolás, amely nagyobb részben csak kényelmi szempontok miatt jelentkezik.

Jelentős parkolási problémát okoz a Hegyvidék területén elhelyezkedő nagyszámú klinika és kórház, mert a várakozóhelyek csak részlegesen biztosítottak.

Hegyvidék közigazgatási területén parkolás szempontjából az úszótelkes telekstruktúrájú lakótelepek nem jelentenek komoly problémát, mivel itt található a lakásállománynak alig több mint 3%-át jelentik.

Lakótelepek és megépített lakások száma

Pagony utcai lakótelep	817
Fülemile utcai lakótelep	268

A lakótelepek esetében az épített parkolók száma jelentősen elmaradt az 1 lakás/1 parkoló ellátottsági szinttől.

Több irodaépület illetve kereskedelmi létesítmény garázsát is igénybe veheti a közcélú forgalom.

SWOT

ERŐSSÉGEK

- Kelet Hegyvidék területének közterületein a lakossági igényeket preferáló várakozási övezeti rendszer

GYENGESÉGEK

- közösségi közlekedés lefedettségének hiányai – domborzati viszonyok miatt nem is lehetséges
- lakosság telken belüli parkolási igényeinek megoldatlansága
- Kelet-hegyvidéknél a közterületi parkolás megoldatlansága
- közterületek nem megfelelő szélessége
- egy időben megjelenő koncentrált forgalom a lakóterületeken és intézmények környezetében

LEHETŐSÉGEK

- város külsőbb kerületeiben tervezett közúthálózat fejlesztések mentesítő hatása
- intelligens közlekedési rendszerek alkalmazása
- FUTÁR bővítése az utas tájékoztatás javítására
- vegyes üzemű autóbuszok üzemeltetése
- kötöttpályás tömegközlekedés integrációja
- iskolabusz megszervezése

VESZÉLYEK

- a személygépjármű közlekedés magas részarányának fennmaradása
- a főváros által tervezett dugódíj bevezetésének hatásai, a tervek hiánya miatt nem prognosztizálható a kerületre
- A fővárosi és szomszédos települések közúthálózat fejlesztése ellentétes lehet a kerület érdekeivel

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

A közúti közösségi közlekedés (autóbusz-hálózat) kiterjesztése csak az ennek közúti alapját biztosító gyűjtőúthálózat kiterjesztésével lehetséges.

A lakossági parkolás végleges rendezését – a Kelet Hegyvidék városrész esetében egységes koncepciónak megfelelően – a parkolás gazdálkodás és parkolás szabályozás, valamint szükség esetén többlet férőhelyek biztosításával differenciáltan kell kezelni.

1.11. KÖZMŰVESÍTÉS

1.11.1. VÍZI KÖZMŰVEK

Vízgazdálkodás és vízellátás

A térséget ellátó fő vízbázis a Szentendrei szigeten létesült. A víztermelő teleptől a Duna alatti csővezetéken keresztül jut a víz a Békásmegyeri gépházba, melyből nagy átmérőjű főnyomó vezetéseken át jut a víz a Krisztinai medence rendszerbe. A hálózatra dolgozik a Budaújlaki vízmű is.

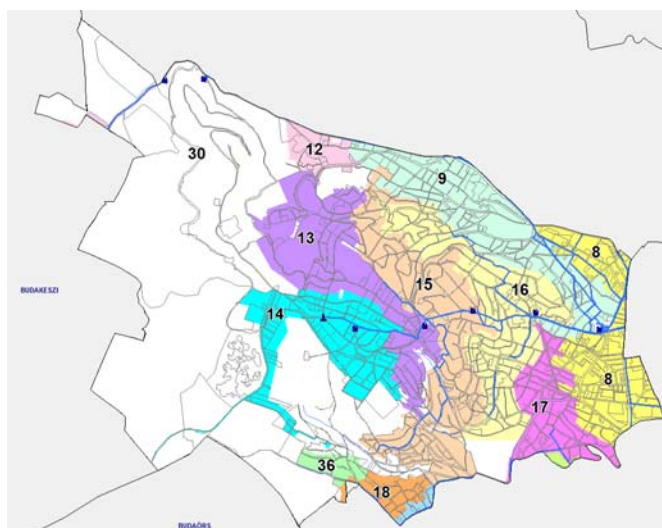
A Krisztinai 23.600 m³ térfogatú 145,93 m Bf. szinten épült medence rendszer, illetve gépház az 1. sz. Budai alapzónából 2xNA800 és NA500 mm-es vezetéken keresztül kap betáplálást az Alkotás utca – Nagyenyed utca, illetve a Kékgolyó utca irányából.

A Krisztinai és a Gellérthegyi medencék között NA1200-as összekötő vezeték épült, melynek révén kapcsolat létesíthető a Krisztinai medencék és a Csepeli vízbázisok között.

A Krisztinai medencék és a gépház képezi a magasabban fekvő területek ellátására kialakított zónarendszer bázisát.

A vízhálózati nyomásövezetek az alábbiak:

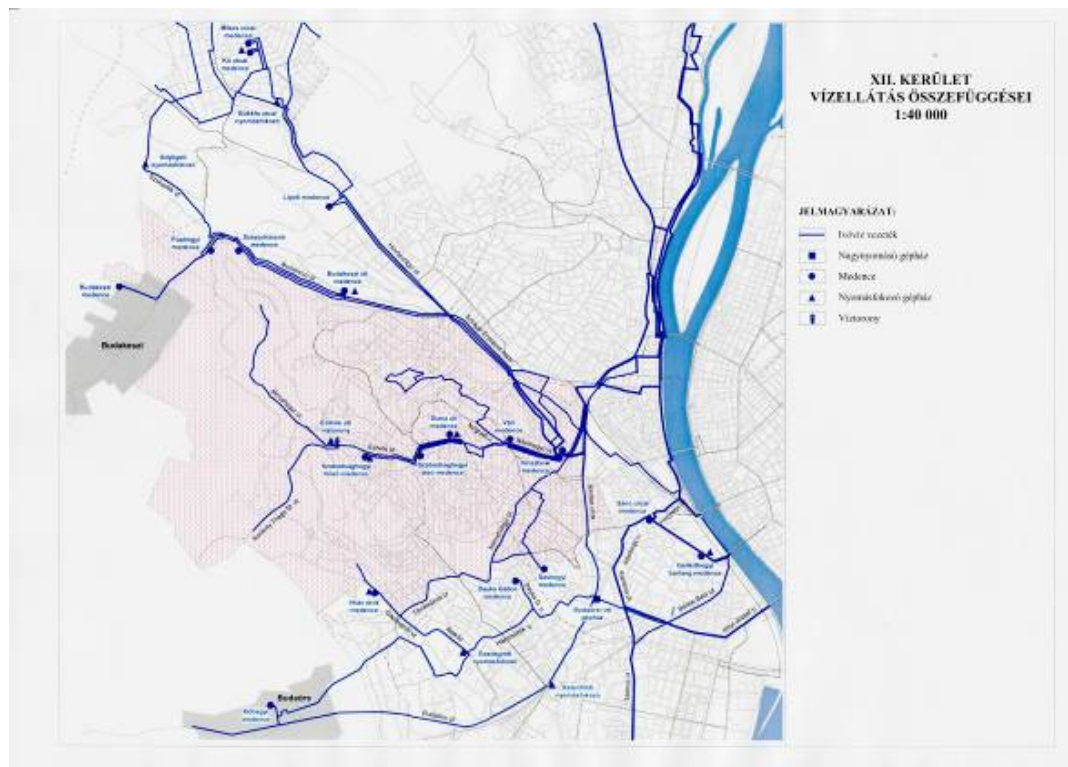
- Vári övezet (8)
- Lipóti övezet (9)
- Szépjuhászné övezet (12)
- Sashegyi övezet (17)
- Diana övezet (16)
- Svábhegy alsó övezet (15)
- Svábhegyi felső övezet (13)
- Svábhegyi-torony övezet (14)
- Jánoshegyi övezet (30)
- Gazdagréti övezet (70)
- Irhás árki alsó és felső övezet (18,36)

133. ábra Vízhálózat nyomásövezetei

A főnyomóvezeték-hálózat az Istenhegyi út – Diana utca – Eötvös út nyomvonalon épült ki (sötétkék nyomvonal), kiszolgálva ezzel a gépházakat és tározó medencéket (sötétkék szimbólumok). A rendszer végpontján az Eötvös úti víztorony található, mely a nyomászónarendszer ellennyomó-medencéjeként üzemel.

Az elosztóvezeték-hálózat jól kiépített, a terület ellátása a számos nyomászóna által biztosított. Problémát a már korosnak mondható öntöttvas és eternit anyagú csövek jelentenek, melyek rekonstrukcióját bár folyamatosan hajtja végre a Fővárosi Vízművek Zrt., mint üzemeltető, de a vezetékek tényleges állapotát nem lehet még csak becsülni sem, így csőtörés és így ellátási probléma ezen csövek esetében bármikor előfordulhat.

134. ábra Ivóvíz főnyomó vezetékek

Az oltóvíz biztosítása az ivóvízhálózatról történik, azonban az elosztóvezetékek mára elavultak, az előírt tűzvíz szabványoknak nem mindenhol felel meg, így felújításuk szükséges. Nagyobb létesítmények beruházásakor a hálózat bővítésére lehet szükség a tűzvíz biztosítása érdekében.

A Fővárosi Vízművek adatai alapján a kerületi napi vízigény, átlagos vízfogyasztása: 1.131 m³/nap; napi;

a kerületben szolgáltatott víz mennyisége, 2014-ben kiszámlázott összes ivóvízmennyiség: 412.661 m³;

ebből a lakosságnak (társasház, kismagán és vagyonekezelő) szolgáltatva, mely esetekben 2014-ben az összes kiszámlázott ivóvízmennyiség: 277.053 m³;

a gazdálkodók számára szolgáltatva, - 2014-ben összes kiszámlázott ivóvízmennyiség 67.138 m³;

az intézményeknek (beleértve az önkormányzati tulajdonú létesítményeket is) szolgáltatva - 2014-ben összes kiszámlázott ivóvízmennyiség: 68.470 m³. Korábbi adatok ilyen részletességgel nem állnak rendelkezésre, de általánosságban elmondható, hogy a vízfogyasztás jelentősen visszaesett az 1999-es évekhez képest és azóta stagnál.

Szennyvízelvezetés

A kerület csatornahálózata jól kiépített, a kisebb utcákban a csatornahálózat csak az elmúlt 25-30 évben épült ki, ezt megelőzően a lakásépítés érdekében elég sok helyen magáncsatorna-hálózattal,

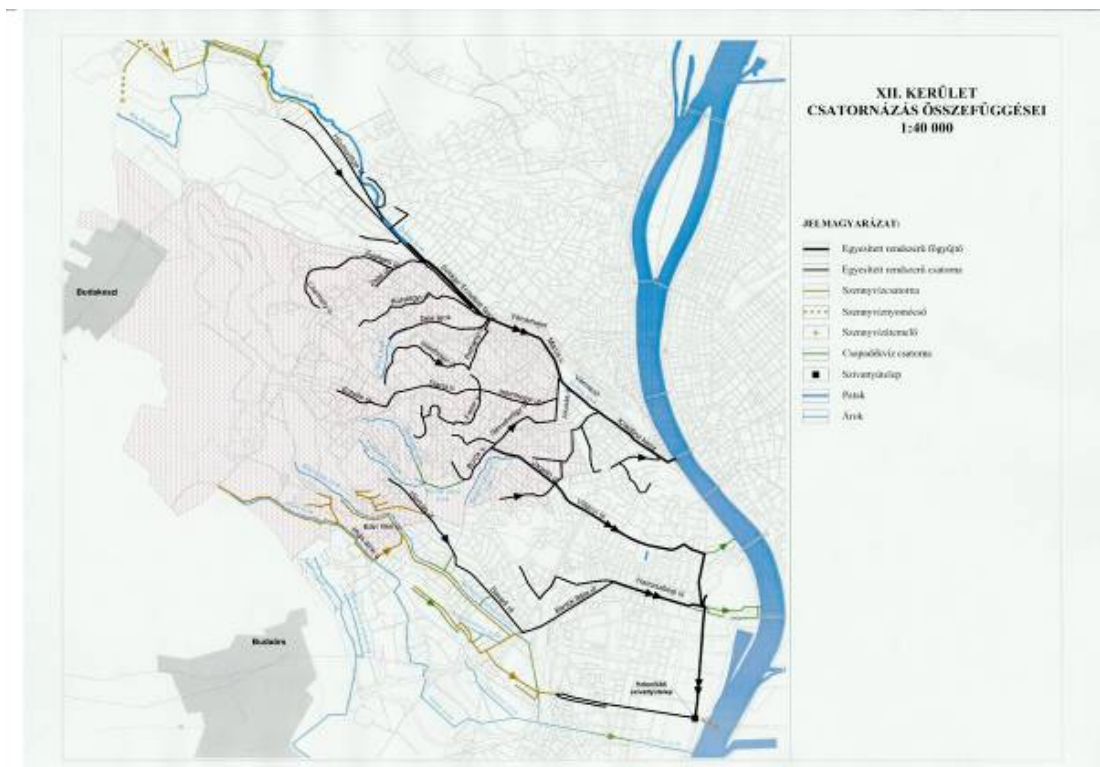
és szolgalmi jogos átvezetésekkel oldották meg a szennyvízelvezetést, így jelentős térségek vannak, ahol a vízelvezetés csak magáncsatornaként épült ki.

A hegyoldali területen igazán nagytérű főgyűjtők nincsenek. A vízgyűjtőterületen belül az alábbi nagyobb gyűjtők vannak, amelyek a részvízgyűjtők befogadói:

- Istenhegyi úti \varnothing 80, \varnothing 100,
- Diana úti 50/75,
- Thomán István utca \varnothing 60, \varnothing 80, \varnothing 80/120, 50/75, Fodor utca 50/75,
- Tamási Áron utca 60/90, Mártonhegyi út 60/90

A kapcsolódó mellékgyűjtők \varnothing 30, \varnothing 40, \varnothing 50-es méretűek.

Bár a szennyvíz zárt csatornahálózaton való elvezetése megvalósult, a felszíni vizeket a \varnothing 30, \varnothing 40-es csatornák nagy intenzitású esőknél nem tudják minden esetben elvezetni, meredek, nagy esésű utcáknál a csapadékvíz a teljes út keresztmetszében folyik le, előlntve a mélyebben fekvő lefolyástalan területeket. A vízgyűjtőterületen belül jelentős utcaszakaszok vannak, ahol a fenti magán és szolgalmi jogos megoldásokkal a szennyvízelvezetés megoldódott, és felszíni vízelvezetés miatt nem épült ki a csatornahálózat.

135. ábra Csatorna főgyűjtő hálózat

A kerületben többnyire egyesített rendszerű csatornahálózat üzemel. Kivétel ez alól a nyugati határvonal ahol elválasztó rendszert építettek ki. A terület a Villányi út vízgyűjtő területén helyezkedik el. A vizek ma már a budai főgyűjtőn keresztül a Csepeli szennyvíztisztítóba kerülnek, amelyből már tisztítás után jutnak a végbefogadó Dunába.

Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

A XII. kerületben található árkok, vízfolyások három fő vízgyűjtőterülethez tartoznak.

Ördögárok vízgyűjtőterülete

- Csiga úti árok
- Zalai úti árok
- Diósárok

Villányi úti főgyűjtő vízgyűjtőterülete

- Denevér úti árok
- Pinty - Bürök úti árok
- Németvölgyi úti árok, (Jagelló árok)

Határárok vízgyűjtőterülete

- Edvi Illés úti árok
- Irhás árok

A felszíni vízelvezetésben egyre nagyobb problémát jelent a hirtelen lehulló, gyorsan összegyülekező vizek elvezetése. Ez a probléma elsősorban a növekvő burkolt felületeknek köszönhető, melyen keresztül a víz nem szívárog be a talajba, illetve a felületek nagy része nem porózus vagy érdes, tehát a felszíni vizek rövid idő alatt áthaladnak rajta.

Az Irhás árok 2010-2011. évi mederburkolásának és a környezetének rendezésének köszönhetően a csapadékvizek elvezetése ezen térségben hosszú időre megoldódott.

SWOT

ERŐSSÉGEK

- ivóvíz kiépítése 100%-os

GYENGESÉGEK

- A fogyasztókat ellátó vízvezetékek korosak, elavultak
- A régi beépítésű területeken a csatornahálózat elavult, rekonstrukcióra szorul
- Az egyesített csatornarendszer több szakaszon túlterhelt

LEHETŐSÉGEK

- Szennyvíz gyűjtőcsatorna építése
- Csapadékvíz tisztítása, zárt, ill. nyílt árkos gyűjtőcsatornák építése, felújítása

VESZÉLYEK

- A nyílt árkos csapadékvíz elvezetés hosszú távú üzemeltetése

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

A kerületben egy komolyabb vízi közmű-igényű beruházással lehet számolni.

1.11.2. ENERGIAELLÁTÁS, ENERGIAGAZDÁLKODÁS

Villamosenergia-ellátás és közvilágítás

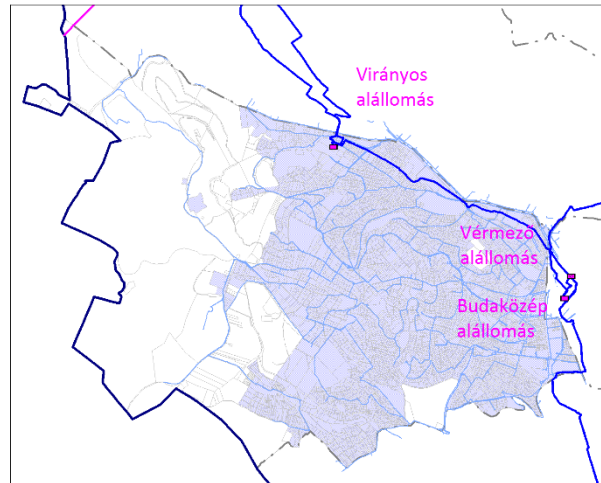
A kerületben a középfeszültségű elosztás 10 kV-os feszültség szinten történik. A hálózat táppontja a Budaközép alállomás, valamint a Virányos és Vérmező alállomások szintén részt vesznek az ellátásban. A kerület energiaellátását biztosító alállomások 2012. évi átlagos kiterheltsége, valamint a kiépült hálózatok alapján a kerület villamosenergia-hálózata jelentős tartalékkapacitásokkal bír.

Az 120/10 kV-os alállomásokból kiinduló középfeszültségű kábelhálózat a fogyasztói igényeknek megfelelő mértékben épült ki és jelentős fejlesztésen esett át az elmúlt évek során. A jövőben közel 33000 fm középfeszültségű kábel fejlesztése van előirányozva. A kiefeszültségű hálózat táppontjai a 10/0,4 kV-os transzformátorok, amelyek jellemzően épületben elhelyezett, betonházas, vagy épített házas

transzformátorok, ezek is fejlesztésre kerültek az elmúlt időszakban és a továbbiakban is folyamatos cseréjük, ill. fejlesztésük fog megvalósulni a 2018-ig terjedő időszakban.

Az alállomások kiterjedt 10kV-os kábelhálózatot táplálnak, melyek néhány csomóponti jellegű kapcsolóállomásban futnak össze. Ezek vonatkozásában az alábbi fejlesztési munkák történtek:

- Az alállomások nagyfeszültségű ellátását biztosító hálózaton a '90-es évek második felétől a 2000-es évek közepéig, az ELMŰ nagyfeszültségű olajos kábelcseréjének programjában a kerületben üzemelő 120kV-os olajos kábelek is cserére kerültek korszerű műanyag szigetelésű kábelekre.
- Az egykori 30kV-os városi kábelhálózati rendszer megszüntetését elősegítő VIRÁNYOS 120/10kV táppont megépülése lehetővé tette a BUDAKÖZÉP 120/10kV alállomás végponti kiépítettségének felszámolását. BUDAKÖZÉP alállomásban ezért kiépült egy gázszigetelésű, beltéri 120kV-os kapcsolóberendezés a táplálást biztosító 120kV-os kábelek korszerű fogadásának érdekében. Ezt követően megújult a 10kV-os berendezés is beltéri, kétgyűjtősínes kapcsolóberendezés formájában.
- VÉRMEZŐ alállomás a BUDAKÖZÉP táppont tehermentesítése, valamint a BUGÁT U. 30/10kV alállomás kiváltásának céljából teljesen új fejlesztésként létesült 2db. 31,5MVA-es 120/10kV-os transzformátorral a helyi városépítészeti adottságok teljeskörű figyelembevételével a

JELMAGYARÁZAT

 120 kV-os légvezeték	 Telekhatár
 120 kV-os földkábel	 Kerülethatár
 10 kV-os földkábel	 Közigazgatási határ
 10 kV-os hálózattal ellátott terület	

136. ábra Villamosenergia-ellátás

felszín alatt. Az alállomás megtáplálását újonnan fektetett 2db. Budaközép-Vérmező 120kV-os kábelkapcsolat biztosítja.

- A 10kV-os kábelhálózaton az üzembiztonság növelése, egy-egy esetleges hiba fellépésekor a közvetlenül érintett fogyasztói kör mihamarabbi leválasztása céljából távműködtethető kapcsolókat építettek ki az ETM programuk keretében, továbbá hálózatkép-egyszerűsítési, hálózatrendezési munkákat hajtottak végre. A programban érintett 10/0,4kV-os elosztóhálózati állomások minimálisan kisebb-nagyobb mértékben felújításra kerültek, jelentős részük viszont teljesen átépült. A csomóponti jellegű kapcsolóállomások mindegyike telemechanizálttá és távműködtethetővé lett téve.
- A jövőre nézve a 10kV-os hálózaton a jelenlegi fogyasztói kör ellátására a mai villamos kapcsolatok kapacitása elegendő. Ezek bővítését – a fentiekén túlmenően – csak új és jelentősebb mértékű fogyasztói igények megvalósulása esetében tervezi az Elektromos Művek. Kétségtelen, hogy a fejlesztések következtében javul a hálózat felvevőképessége, új csatlakozások és új igények kiszolgálását az érintett területeken könnyebben lehet ezzel biztosítani, de az újonnan jelentkező igények elhelyezkedésének függvényében bármely alállomás esetében szükség lehet további új kicsatlakozások indítására.

A kiefeszültségű hálózat a kerület nagy részében szabadvezetékes kialakítású, megtalálhatóak a korszerűbb szigetelt légvezetékes elemek is. Emellett megtalálhatóak földkábeles kivitelű, rendezettebb utcaképet eredményező hálózati elemek is. A jövőben 6700 fm kiefeszültségű kábelfejlesztés van tervezve.

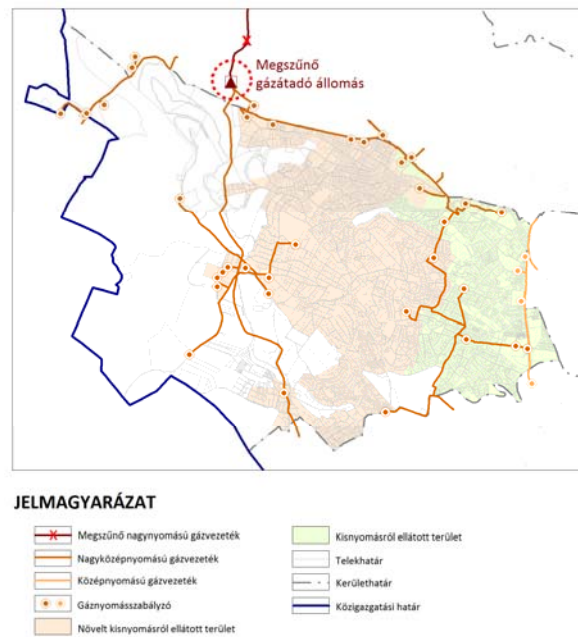
A KSH 2013. évre vonatkozó adatai alapján a kerületi villamosenergia-fogyasztási helyek száma 40 106 db volt, a szolgáltatott éves villamosenergia-mennyiség 216,1 GWh nagyságrendű volt. A szolgáltatott mennyiség 37,6%-át háztartási fogyasztók vételezték. A kiefeszültségű elosztóhálózat hossza a kerületben 306,2 km.

Az egy lakosra jutó háztartások részére szolgáltatott villamos energia mennyisége – a fővárosi tendenciát követve – csökkenő tendenciát mutat, a főváros más kerületeivel összehasonlítva az egy főre jutó lakossági villamosenergia-felhasználás 2012. évre vonatkozóan átlagosnak mondható.

Gázellátás

A kerület gázellátását a FŐGÁZ nagy-középnomású gázhálózat biztosítja, amelynek egyik gerinciránya a Budaörs gázátadó – Hárshegy gázátadó kötött üzemel. Ennek egyik szakasza korábban – amely a főváros részére kiépített ún. I.-es számú nagynyomású gázkörvezeték DN 250 mm méretű szakasza volt – Csillebérc ellátását a Kázmér út melletti gázátadó állomáson keresztül biztosította. Időközben a főváros nagynyomású hálózatában több változás történt, aminek következtében ez a vezeték ebben a rendszerben feleslegessé vált, és a FŐGÁZ beépítette nagy-középnomású hálózatába. További változásként lehet számítani az FGSZ üzemeltetésében lévő Hárshegy gázátadó állomás és az azt megtápláló Solymárvölgy–Hárshegy DN 250, PN 40 kb. 7 km földgázszállító vezeték megszüntetésére is. A kerület keleti részén a fogyasztók ellátására kisnyomású gázvezeték-hálózat létesült. A KSH 2013. évre vonatkozó adatai alapján a kerületben a gázfogyasztási helyek száma 32 444 db volt, melynek 94%-a volt háztartási fogyasztó. A gázfogyasztók 95,7%-a a gázszolgáltatást fűtésre használja.

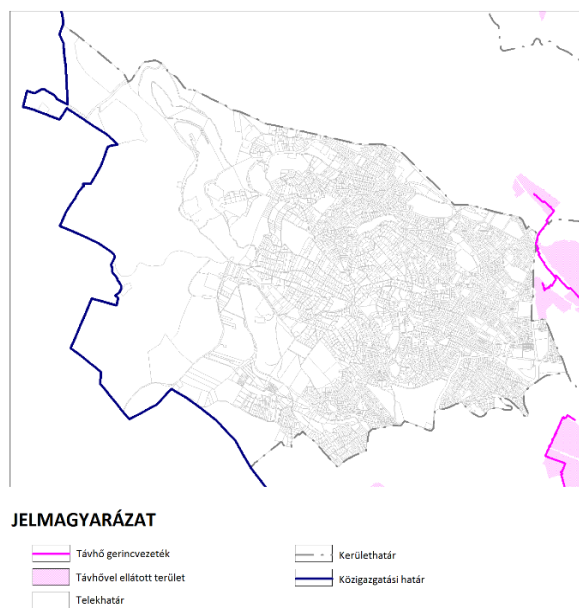
A kerületben a FŐGÁZ gázcsőhálózatának hossza 230,1 km. Ha a 100 lakásra jutó háztartási gázfogyasztók számát tekintjük, megállapítható, hogy a fővárosi tendenciával összhangban 2010. év óta enyhe csökkenés mutatkozik, viszont a fővárosi kerületeihez képest ez az indikátor magasnak mondható. A kerületben 18 darab üzemelő nyomásszabályozó van, melyek összkapacitása 61000 Nm³/h. Az elmúlt évek fejlesztései vezeték-hossz építésben nem jelentősek, 2013-ban 203,0 fm, míg tavaly csak 33,0 fm gázvezeték épült a FŐGÁZ beruházásában.

137. ábra Gázellátás

Távhőellátás

A kerületben távhőszolgáltatás jelenleg nem üzemel. A FŐTÁV Zrt. távhőhálózata a szomszédos I., a II. és a XI. kerületekben ugyanakkor elérhető, mindhárom kerület egyazon távhőkörzethez tartozik, amelynek hőforrása a Kelenföldi Erőmű.

138. ábra Táv hőellátás

Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

A kerületben számottevő megújuló energiaforrás hasznosítás nem valósul meg. Kedvező lehetőséget a napenergia és a geotermikus energia hasznosítása kínál. A geotermikus fűtési rendszerek – a hazai kiemelkedő geotermikus gradiens ellenére – beruházás gazdaságossági okok miatt nem terjedtek el.

Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Energiahatékonysági projektek vonatkozásában az elmúlt években jelentősebb beruházás nem történt. Az épületállomány korszerinti összetétele és felújítási igénye nem tér el karakterisztikusan a fővárosi, illetve az országos átlagtól. Így energiahatékonysági szempontból sem látszik számottevő különbség a fővárosi, illetve az országra jellemző helyzettől.

1.11.3. ELEKTRONIKUS HÍRKÖZLÉS

Vezetékes elektronikus hírközlés

A térség a Magyar Telekom Nyrt. (volt MATÁV Rt.) ellátási területéhez tartozik. A kerületi felhasználók nagy részét a Zugliget AXE Host kihelyezett fokozata, a Svábhegy RSS szolgálja ki. Emellett részt vesz a szolgáltatásban a Városmajor AXE Host és a Gazdagrét AXE Host is, valamint a Sashegy RSS, a Farkasrét RSS kihelyezett fokozatok. Az ellátásra közvetlenül földbefektetett kábelek indulnak ki a belső területek felől a külső részek felé. A föld feletti hálózatról ellátott ingatlanok légkábelei közterületen és az ingatlanok telekhatárain elhelyezett oszlopokon vezetve húzódnak. Az

épületekhez a faoszlopokon elhelyezett LBA típusú légkábeltárolókból történik a lecsatlakozás. A kiépült elektronikus hírközlési hálózat jellemzően földalatti kivitelű, alépítményben, helyenként közvetlenül földbefektetett kábeles rendszerű, és valamennyi ingatlan önálló csatlakozással rendelkezik.

Vezeték nélküli elektronikus hírközlés

A kerületben mindhárom mobil szolgáltató hálózata a jelenlegi igényeknek megfelelően kiépült. A Széchenyi-hegyen üzemel a a 192 m magas Országos Mikrohullámú Központ, amelynek üzemeltetője az Antenna Hungaria Zrt. A műsorszórást biztosító adótorony gondoskodik az URH-FM rádiók, digitális földfelszíni rádiók (T-DAB) és a digitális földfelszíni televízió (DVB-T) adások sugárzásáról.

Lakossági energiahatékonysági és megújuló beruházások ösztönzése, támogatása és tanácsadás
Közvilágítási hálózatok korszerűsítése, LED fényforrások alkalmazása, valamint intelligens vezérlések alkalmazása

SWOT

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ energiaközművek kellőképpen kiépültek ▪ elektronikus hírközlési hálózatok széleskörű szolgáltatást nyújtanak 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ minimális mértékű megújuló energiahasznosítás ▪ a távhőhálózat hiánya ▪ légvezetékek jelenléte
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ energiaközművek tartalékokkal rendelkeznek ▪ alternatív energiák térnyerése ▪ lakossági érdeklődés az energia- és vízfelhasználás csökkentésére ▪ elérhető és megfizethető korszerű energia hatékony technológiák megjelenése, elterjedése 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ jogszabályi környezet ellehetetleníti a megújuló energiaforrások terjedését ▪ megfelelő támogatási rendszer nélkül az energiahatékonysági és klímavédelmi törekvések által generált projektek beruházás gazdaságosság miatt nem indulnak el ▪ légvezetékek még ▪ napkollektor - városképi veszély

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

Energiahatékonysági korszerűsítések és megújuló energiaforrások alkalmazása önkormányzati intézmények energiafelhasználásának fedezésére

1.12. KÖRNYEZETVÉDELEM

1.12.1. TALAJ

A Hegyvidék a Budai-hegyek kistájba tartozik. A Budai-hegység a Dunántúli középhegység nagy reliefeergijű K-i tagja, minden oldalról törések tagolják.

A terület a Budai hegység Húvösvölgy-Nagykovácsi törésvonaltól délre fekvő része.

Karsztos formákban gazdag, számos barlang teszi változatossá.

A Hegyvidék legmagasabb csúcsa a János-hegy (529 m). A Széchenyi-hegy - Sváb-hegy teteje nagy kiterjedésű mészköves fennsík. E központi tömeg köré 250-300 m magas előhegyek, sasbércek csatlakoznak.

A felszín legfontosabb kőzettípusai a mezozóos mészkő és dolomit, melyeket pannon képződmények takarnak. A János-hegy kúpja 30 m magas dachstein mészkőből áll.

A Sváb-hegy nagy részét képező nummuliteszes mészkő alatt szintén földolomit húzódik.

Az édesvízi mészkő későbbi keletkezésű, sok helyen agyagra, homokra rakódott, de sok helyen a triász mészkövön találjuk.

A mészkő-dolomit kőzetek természetéből adódóan a karsztjelenség számos formában figyelhető meg.

A pannon képződmények közül az agyag csúszásra, suvadásra hajlamos.

A Hegyvidéken a karbonátos kőzeteken elsősorban a gyenge termőképességű rendzina képződött, míg a löszös üledékeken a jobb termőképességű barnaföld a jellemző. A kerület talajainak szennyezettsége elsősorban a közúti közlekedésből származó szennyező anyagok kiülepedéséből, az utak sózásából és az illegális hulladéklerakásból származnak. Más, jelentős talajszennyező forrást a kerületben nem tartanak nyilván.

A Hegyvidéken korábban több helyen követ bányásztak (Kis-Svábhegyi kőfejtők, Tündér-hegyi kőfejtők, Hunyad orom oldalában levő kőfejtők, Ördögrom, a Fácán területén levő kis kőfejtők). Ezek a kőfejtők ma már nem üzemelnek, rekultivációjuk a legtöbb esetben megtörtént. A mállás következtében a Tündér-hegyi kőfejtő természetes sziklaalakzat benyomását kelti. A legtöbb kőfejtő rekultivációja megtörtént.

A Hegyvidéken számos védendő földtani érték található. Ilyen, nagyobb kiterjedésű terület az Ördögromi kőfejtő, a triász mátyáshegyi formációival, a Tündér-szikla és környéke, ahol a paleokarsztos jelenségek szemléltethetők meg. A Tündér szikla és környezete a kőzet mállékonysága miatt komoly veszélyben van. Mint az egyik legkedveltebb turistacélpont óriási terhelésnek van kitéve.

A kerületben két barlang-előfordulásos térség található: a Budakeszi út-Jánoshegyi út-Eötvös út-Diana utca - Költő utca-Béla király út - Kútvölgyi út - György Aladár utca-György utca-Szarvas Gábor út - Árnyas út közötti területen és a Konkoly-Thege Miklós út-Eötvös út - Hegyhát utca-Borbála utca - Edvi Illés utca - Nőszírom utca-Adorján utca - Irhás árok - Nagykapos utca közötti területen. E

területeken belül néhány barlang, vagy üreg ismert, illetve feltárt (pl. Farkas-völgyi sziklaüreg, János-hegyi átjáró barlang, Kis-Svábhegyi üregek és barlang).

Erózió

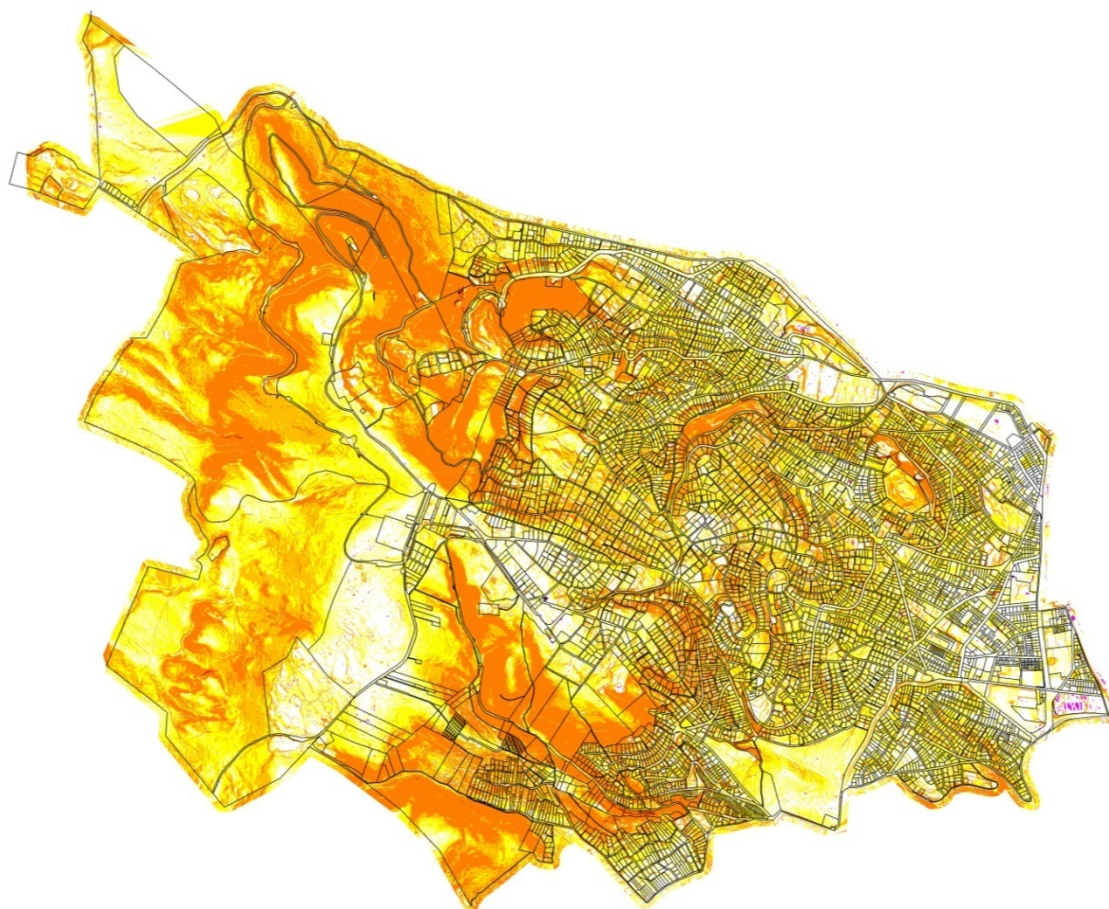
A kerületben, annak hegyvidéki jellegénél fogva a környezeti károk legjellegzetesebb formája a talajpusztulás, az erózió. Ez a veszély az évtizedek során egyre nagyobb jelentőségre emelkedett a beépítések mértékének rohamos növekedésével, a kisebb erózióveszélyt jelentő, előnyösebben beépíthető területek csökkenésével. A biológiailag aktív zöldfelületek fokozódó visszaszorulásával és a burkolt, vagy burkolatlan, de megbontott talajfelszínek növekedésével a növényzet talajvédő hatása lecsökkent. A nagy intenzitású záporok talajpusztító hatása már a kerület belső területeire is kifejti hatásukat, nem egyszer közlekedési akadályok képező hordalékzónákkal egyes jellegzetes közúti végpontokon.

Hasonló a helyzet az erdőterületek szegélyein is, ahol a szakszerűtlen vízelvezetés, vagy annak teljes hiánya már az erdőfelület pusztításához is hozzájárul.

Vizsgálatunk során ezért kiemelkedő jelentőséget tulajdonítunk az eróziós veszélyeztetettség elemzésének, melynek egyik döntő tényezője a lejtőkategóriák elemzése.

Az egyes lejtőkategóriák besorolásánál a talajtani, agrokémiai, tájvédelmi és erdészeti tudományos gyakorlat ismereteit használtuk fel. Ezen ismeretek alapján az alábbi kategória-rendszer felállításával és felhasználásával készítettük el elemzésünket.

Lejtőkategóriák		
Jel	Lejtés %	Jellemző
I.	0-5	Csekély eróziós veszélyű lejtésviszony
II.	5-12	Érzékelhetően jelentkező erózióveszély
III.	12-17	Eróziós veszélyre mérsékelten érzékeny lejtők
IV.	17-25	Erózió által jelentősen veszélyeztetett lejtő
V.	25<	Erózió által fokozottan veszélyeztetett lejtő

139. ábra Lejtésvizsgálat(Forrás: XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)

Az értékelés területi adatai alapján megállapítható, hogy a kerület döntő része a magasabb lejtőkategóriák erősen veszélyeztetett fokozatába tartozik. Ilyen értelemben az erózióval, mint fontos környezeti állapotot befolyásoló potenciális tényezővel a tervezési terület teljes egészében számolni kell.

Az erózióveszély tényleges mértékét egy adott területen természetesen további tényezők is befolyásolják. Ennek mértékét befolyásolja még:

- a talaj kötöttsége,
- az altalaj beszivárogtató képessége,
- a növénytakaró jellege,
- a talajfelszín taposási viszonyai,
- a felszíni vízelvezetés kiépítettsége.

Az akut eróziós problémák azonban minden esetben konkrét építési, településrendezési akciókhoz köthetők. Az építési műszaki munkák számos esetben nem kellő gondossággal készülnek, egyes esetekben hiányosak, vagy elmaradnak.

Más esetekben a fenntartás elhanyagolása okozza a létesítmények károsodását, ami újabb helyi erózióhoz vezet.

Számos esetben gyanítható, hogy engedély nélkül megvalósult műszaki beavatkozások, szabálytalan feltöltések, bevágások okoznak eróziót.

Sok esetben a gyomnövényzet, gyökerek, sarjak burjánzása okoz műszaki károkat, falak repedését, burkolatok, lépcsők leomlását spontán módon.

Általánosságban leszögezhető, hogy az eróziós károk szinte minden esetben apró, elszórt jelenségekkel kezdődnek, melyek az idő előrehaladásával terjednek, mélyülnek, újabb károk forrásává válva súlyosbodnak.

A közterületek és az ingatlanok vízvezetési létesítményeinek általános elhanyagoltsága így összegeződve képes a Hegyvidék területén jelentős környezeti problémává fejlődni.

1.12.2. FELSZÍNI ÉS FELSZÍN ALATTI VIZEK

1.12.2.1. FELSZÍNI VIZEK

A terület geológiai felépítése kapcsán sok forrás található (pl. Béla király kút, Városkút, Ágnes forrás, Disznófó forrás, Darázs forrás, Ibolya forrás, Csermely utcai vízfakadások). Sajnálatos azonban, hogy ezek a fővárosi szempontból is kiemelt értéket képviselő források vize mára már erősen elszennyezett, és a források többsége csak látványelemként szolgál. Az ismert forrásokon kívül számos névtelen vízszivárgás is van a Hegyvidéken, elsősorban a felszínmozgásos-suvadásos területeken.

A talajfelszínen lefolyó vizek közvetlenül, vagy közvetve a csapadékvízből származnak. A felszíni víz minőségét ezért elsősorban a talajfelszín szennyezettsége befolyásolja, valamint azok az útjába kerülő anyagok, melyet kiold, kimos. A talajfelszín elsősorban a légtérből kiülepedő anyagok szennyeznek, de jelentős a közlekedésből származó szennyezés, a nem megfelelő jégmentesítés anyaga is. A felszíni vizek szennyező anyaga végső soron a befogadót (Duna) szennyezik.

Foglalkozni kell a lejtős területekről történő talajelsodródás jelenségével is, ami komoly károkat okoz a kerületben. Egyrészt a zöldfelületeken (de elsősorban a nem fedett talajfelszínű területeken) jelentős a talajvesztés. A hirtelen lezúduló víz károsítja az utakat, támfalakat és más útjába kerülő épített elemet. A lefolyó víz energiája hely lábánál lecsökken és a hordalékot lerakja, legtöbbször fontos utakon iszap és sártengert okozva.

A Béka-tó egy természetes eredetű kis erdei tavacska a János-hegy délnyugati oldalában, a libegő felső állomásától a Gyermeekvasút János-hegy állomásához vezető sétaút mentén. Ez a tó a Budai-hegység legnagyobb felületű állóvize. A tó létezése különlegesnek mondható, mivel a Budai-hegység javarészt meszes kőzetekből áll, amikben ritkák az állóvizek. Megmaradását annak köszönheti, hogy a medrében sok az agyag, ami nem engedi elszivárogni a vizet.

A 20. század 50-es éveiben még több a Béka-tóhoz hasonló tengerszemhez hasonló tavacska volt a Budai-hegyekben. Ilyen volt az Istenszeme-tó, a Disznófó-forrás alatti névtelen tavacska. A budai

hegység 1960 körül végrehajtott csatornázásával ezeket a tavakat tápláló forrásokat: Istenszeme-forrást, Disznófó-forrást, de más forrásokat is pl. Csermely-forrást közvetlenül vezették be a csatornahálózatba. Ezzel visszafordíthatatlan kárt okoztak a Budai hegység élővilágának.

Csapadékvíz elvezetés

A csapadékvíz a mélyvonalakban húzódó nyílt, természetes árkokon és a víznyelőkön keresztül a csatornán keresztül folyik le. A nagy intenzitású csapadék esetén a víznyelők nem bírják a csapadékot befogadni és a víz a felszínen folyik el, nagy károkat okozva. A természetes vízvezetőket sok helyen beépítették, feltöltötték, ezért funkciójukat nem tudják betölteni.

A legfontosabb csapadékvíz elvezető rendszerek:

- Budakeszi erdő völgyei – elsősorban a Virágvölgy
- Irhás árok völgye
- Farkas-völgy
- Denevér-árok völgye – Bürök árok - Ágnes úti árok, Pinty árok
- Németvölgy
- Diósárok völgye
- Kútvölgy
- Zugliget – Harang-völgy – Csillag-völgy

1.12.2.2. FELSZÍN ALATTI VIZEK

Karsztjelenségről ott beszélünk, ahol a mészkő vagy a dolomit a felszín alatt 10 m-nél közelebb van. A nyílt karsztos területeken - Tündés szikla, Tündér-hegyi kőfejtő - a mészkő és dolomit rétegeket pannon eredetű záró réteg nem fedi, ezért fokozottan érzékenyek a szennyeződésre. A kerületet felépítő karsztosodó kőzetek a felszíni szennyeződésre rendkívül érzékenyek. A karsztvíz és áttételesen a budapesti hévizes gyógyfürdők védelme érdekében a Főváros közigazgatási határán belüli területek hidrogeológiai védett területnek számítanak.

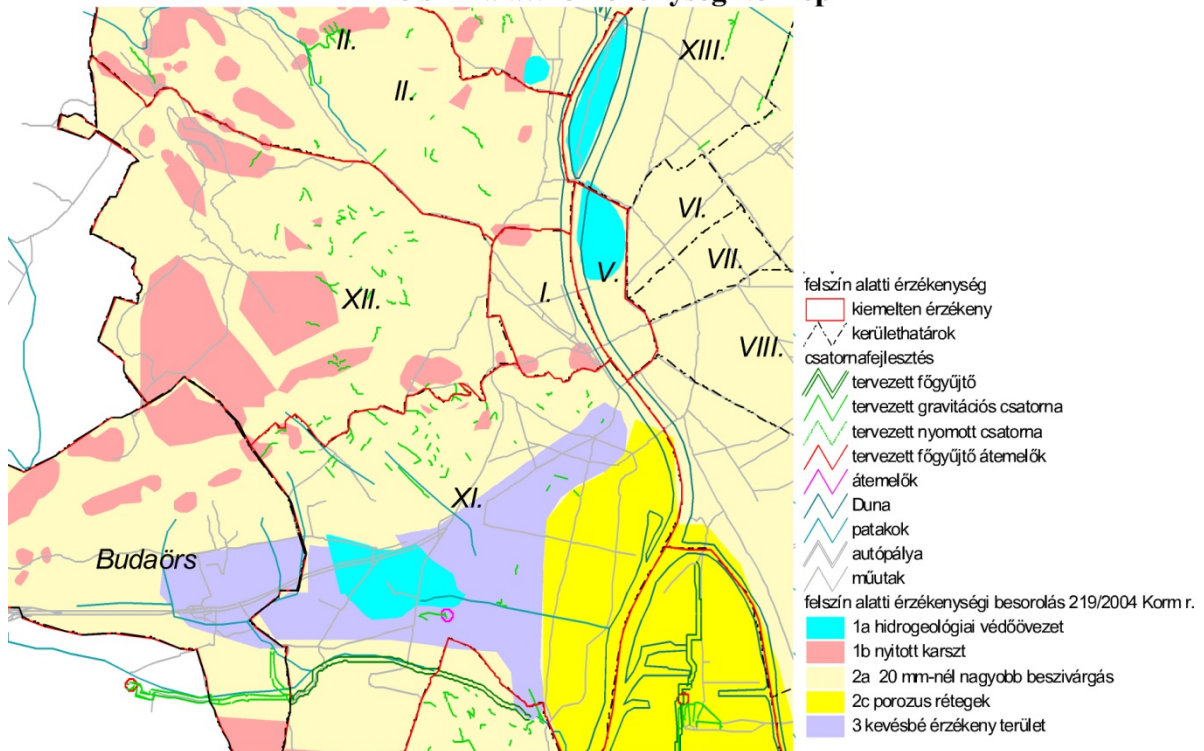
A legnagyobb összefüggő talajvíz tükör a következő területeken van:

Ördögárok mentén a Szilágyi E. fasor, Városmajor és a Vérmező mentén, valamint a Farkasréti temető, Németvölgyi út, Jagelló út mentén nagyon szennyezett a talajvíz.

Sekély rétegvizek vannak a Tündérhegyi út (Disznófó forrás felett), Budakeszi út, Csermely u., Zugligeti út mentén, a Diósárokban és az Irhás-árokban. A talaj és rétegvizek általában vastan pannon eredetű záró agyagréteg felett gyűlnek össze, mely helyben megakadályozza a vizek karsztrétegbe jutását, de a vizek egy része a nyomáskülönbség miatt bekerül a karsztrétegbe.

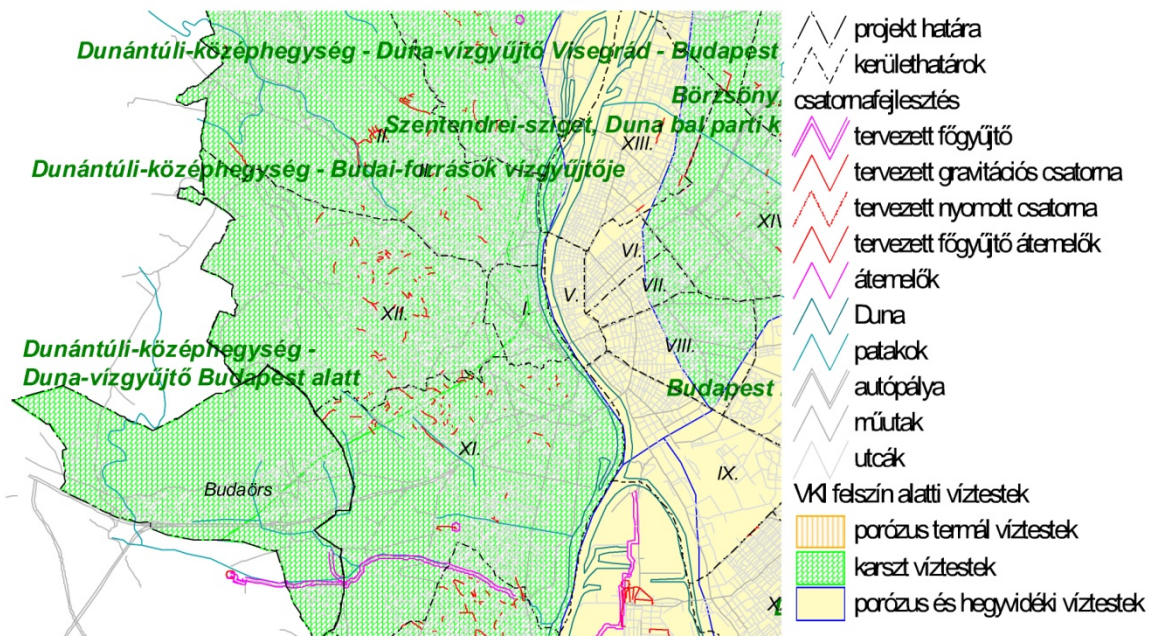
A talajvizek minőségét elsősorban a szakszerűtlen vagy illegális csatorna rákötések, ill. Csillebércen a csatorna hiánya okozza.

Felszín alatti érzékenységi térkép

140. ábra Felszín alatti érzékenységi térkép (forrás: Budapest XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Környezetvédelmi Programja 2011-2016 évekre)

Felszín alatti víztestek

141. ábra Felszín alatti víztestek (forrás: Budapest XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Környezetvédelmi Programja 2011-2016 évekre)

1.12.3. LEVEGŐTISZTASÁG ÉS VÉDELME

Légszennyezettség tekintetében a XII. kerület kedvezőbb helyzetben van a főváros számos kerületével szemben. Budapest peremén helyezkedik el, déli része hegyekkel tagolt, nyugati oldalon a Budai Tájvédelmi Körzet erdős területei szegélyezik, keletről a Duna fejt ki jótékony hatását.

A Hegyvidéket nagy kiterjedésű erdői és egyéb zöldfelületei miatt szokták Budapest tüdejének is nevezni. A legforgalmasabb belső kerületrészekről eltekintve a Hegyvidék levegőminősége jónak mondható.

A kerület levegőminőségének alakulása szervesen összefügg Budapest egésze, sőt, az agglomeráció állapotával. A nagy térség szennyezőanyag kibocsátásait a nagy levegőmozgások szállítják, de fontos szerepet játszanak a helyi légáramlások is, elsősorban a hegy-völgy irányú áramlások, melyek a légcsatornákon keresztül a sűrűn beépített, szennyezett belső városrészek átszellőzését biztosítják. A levegőminőséget az évszakok is befolyásolják, télen rosszabb a helyzet, mint vegetációs időben.

A levegőminőség szempontjából tekintve jelentősek a területi különbségek a kerületben. A sűrűn beépített, alacsony tengerszint feletti magasságban levő belső kerületrészekben a legrosszabb a levegő minősége, köszönhetően a nagy gépjármű forgalom okozta kibocsátásoknak. Itt előfordulnak rövid idejű határérték túllépések is. Legjobb a levegőminőség a magasan fekvő erdős területeknek, melyeknek egy része a Kiemelten védett levegőtisztaság védelmi kategóriába esnek. A két zóna közé eső, jellemzően kertes beépítésű területek levegőminősége mérsékelt, ill. különböző mértékben szennyezett.

A kerület immissziós helyzetét – a fővárosi hálózat részeként - három mérőpont regisztrálja. (RIV pontok: 2-es pont – Konkoly Thege út 21., 48-as pont – Kiss János alt. u. 31. és a II. kerületben elhelyezkedő Széna téri ún. monitor pont).

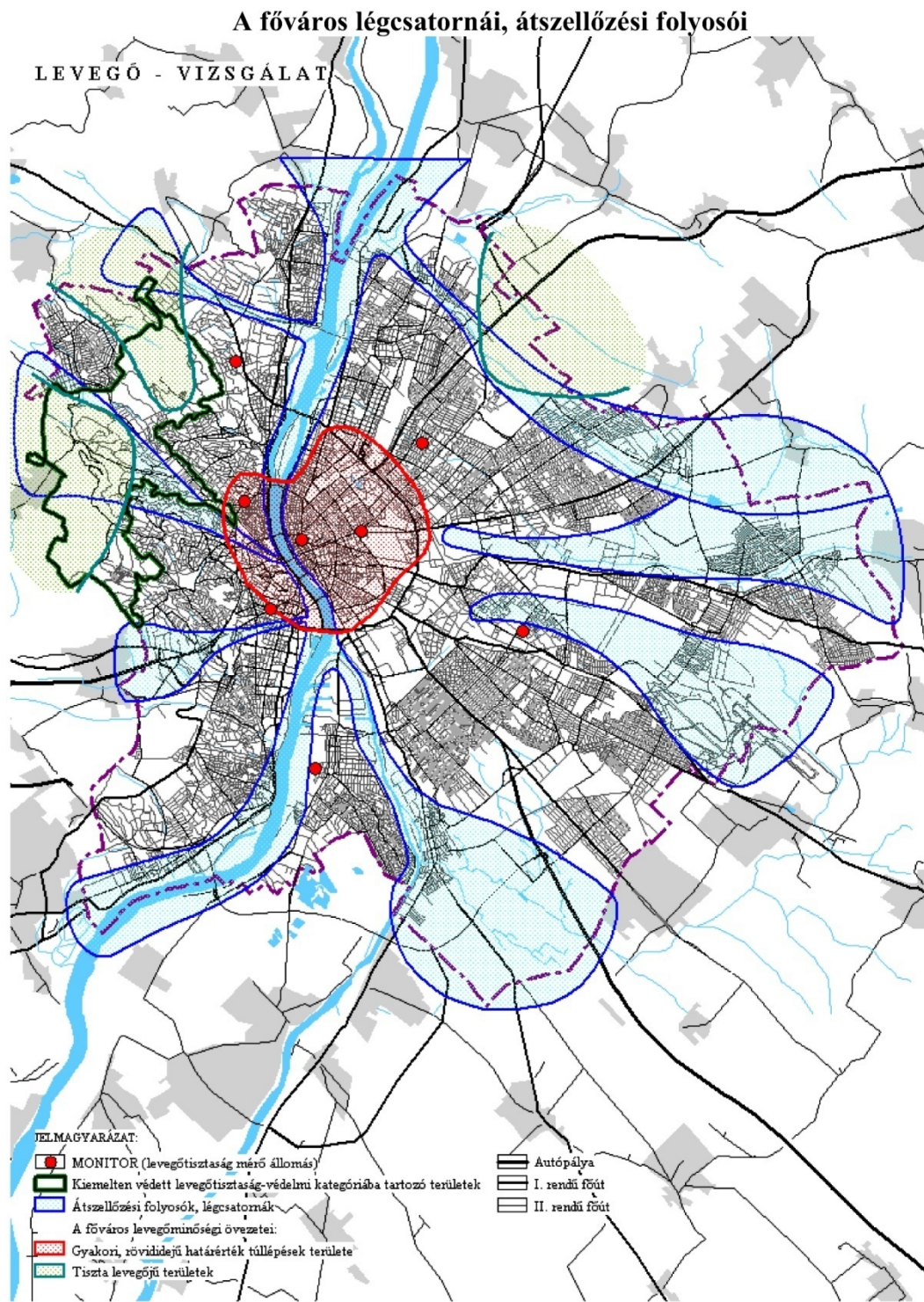
A kén-dioxid szennyezettség tekintetében a határérték alatt maradtak az éves átlagértékektől, ez abból adódik, hogy a kerületben az ipari kén-dioxid kibocsátás alig mérhető, ill. a kerületben a lakossági fűtés általában korszerűnek mondható.

A levegő nitrogén-dioxid tartalma közúti közlekedés kibocsátásaiból származik. Főként a közlekedési forgalmi csomópontokban ezért az éves átlagértékek megközelítik a határértéket. A szennyezettség területi megoszlása jól mutatja, hogy a kerület nyugati, kevésbé intenzíven használt területein a szennyezettség nagyságrendileg kisebb, mint a belső részeken. A Széna tér átlagértékei meghaladják a fővárosi átlagértékeket.

A levegő minőségét elsősorban a közlekedésből, iparból és a lakossági fűtésből származó légszennyező anyagok kibocsátása határozza meg. A kerületben ipari jellegű tevékenység csak kis üzemben folyik, emissziós forrásként elhanyagolhatók.

Fűtésből eredő kibocsátást tekintve a lakossági tüzelés mellett a nagyobb közintézmények, kórházak jelenthetnek jelentősebb egyedi forráspontot.

A Korányi Kórház területén, Budapest kórházait kiszolgálva, működik egy veszélyes hulladék égető.

Forrás: Budapest Környezetvédelmi Programja, 2002.

142. ábra A főváros légszarnái, átszellőzési folyosói (forrás: Budapest XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Környezetvédelmi Programja 2011-2016 évekre)

1.12.4. ZAJTERHELÉS

A Hegyvidék területén számottevő, a térség zajviszonyait befolyásoló helyhez kötött zajforrás nem üzemel.

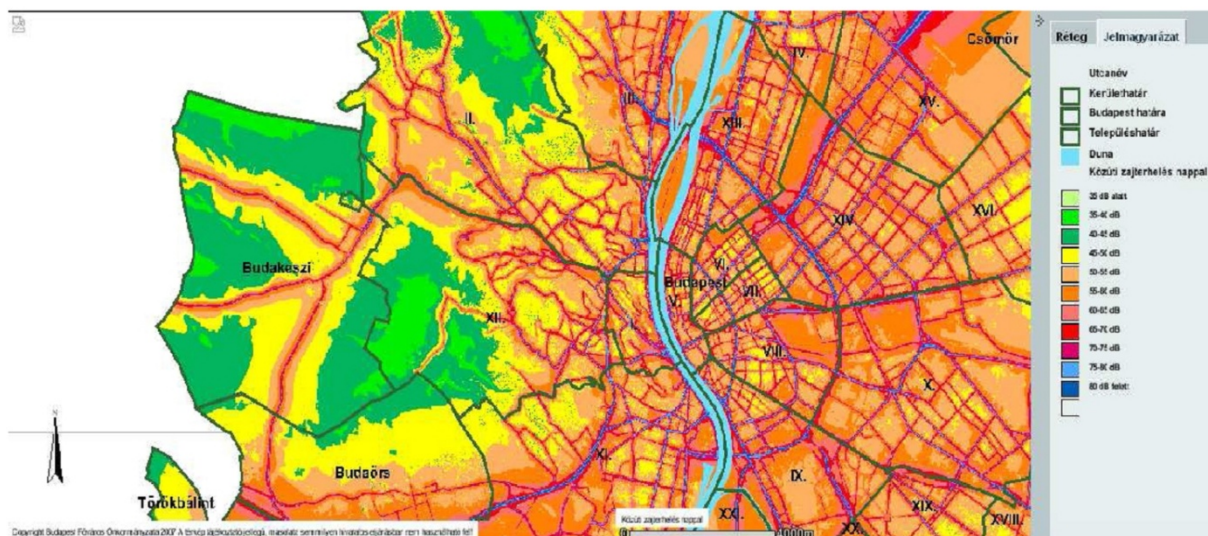
A terület zajhelyzetét alapvetően a közúti forgalom, valamint a szomszédos I. kerület területén lévő Déli pályaudvar (elsősorban rendezőpályaudvari részének) forgalma határozza meg.

Nappali zajszint határértékét meghaladó zajterhelés van az Istenhegyi úton, a Budakeszi úton, a Szilágyi Erzsébet fasorban, a Hegyalja úton, a Jánoshegyi úton, a Zugligeti úton, a Béla király úton, a Csaba utcában, a Krisztina körúton, az Alkotás utcán, a Németvölgyi úton, az Orbánhegyi úton, a Böszörményi úton, a Németvölgyi úton, a Bürök utcában, a Galgóczi úton, a Jagelló úton, a Márvány utcában, a Diós árok utcában, az Eötvös úton, a Denevér úton, az Érdi úton, az ezeket az utakat határoló sávokban.

A Déli pu. rendezőpályaudvari részének forgalmi és üzemi terheléséből adódóan a Győri úton és az Avar utcában is határérték-túllépés regisztrálható.

A Fogaskerekű vasút zaja a Diós árok utca és az Istenhegyi út forgalmi terhelését növeli, bár nem számottevő mértékben.

Budapest stratégiai zajtérképe – kiemelve a XII. kerület I.

Forrás: Budapest és vonzáskörzete részletes interaktív stratégiai zajtérkép térinformatikai rendszer
<http://terkep.budapest.hu/website/zajterkep4/viewer.htm?WIN=frame>

143. ábra Budapest stratégiai zajtérképe a XII. kerületre vetítve (forrás: Budapest XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Környezetvédelmi Programja 2011-2016 évekre)

1.12.5. HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

A Hegyvidéki Önkormányzat rendelkezik Környezetvédelmi Programmal, amely kimondja: „Az életszínvonal emelésével, a fogyasztói típusú társadalom térnyerésével fokozatosan nő a szilárd és folyékony hulladékok mennyisége. Ezért mind országos, mind regionális, mind pedig önkormányzati

szinten is meg kell oldani a hulladékgyűjtést és -kezelést, valamint komoly lépéseket kell tenni a keletkezett hulladékok mennyiségének csökkentése irányában.”

A kerületben a tervezési területen a hulladékkezelés a jogszabályi eljárásoknak megfelelően történik. A tervezési területen a hulladékgazdálkodással kapcsolatos hatósági feladatokat az önkormányzat jegyzője és a területileg illetékes kormányhivatal látja el az érintett szakhatóságok bevonásával. A hulladékok – köztük a települési szilárd és folyékony hulladékok – jelentik a környezet számára az egyik legjelentősebb terhelést. A XII. kerületben a települési szilárd hulladék rendszeres begyűjtése a Fővárosi Közterület-fenntartó Nonprofit Zrt. által, a Főváros rendszerébe integráltan történik.

A kerület területén lakossági hulladékudvar nem található. 2014 végére a főváros minden kerületében, így a Hegyvidéken is kiépült a fővárosi házhoz menő szelektív hulladékgyűjtési közszolgáltatás. Emellett a kerületben üzemelő közterületi szelektív hulladékgyűjtő szigetek száma 2015 januárjában 24 db volt, melyből három helyszínen kizárólag üveghulladék gyűjtése folyik.

Összességében az látszik, hogy a XII. kerületben a rendszeresen keletkező, települési szilárd hulladék gyűjtése, elszállítása és ártalmatlanítása a fővárosi rendszerbe integráltan megoldott. A szelektív hulladékgyűjtő szigetek kihasználtsága optimális, ez egyelőre a házhoz menő begyűjtési rendszer kiépítését követően – 2015 első negyedében – sem változott számottevően.

A háztartási hulladék mennyiségének csökkentése érdekében a kerületben szervezett, lakossági komposztálási program működik. A Hegyvidéki Önkormányzat 2007-ben vezette be a komposztálást népszerűsítő és elősegítő programját és azóta évente egy alkalommal, az őszi időszakban 150-200 db komposztáló eszközt biztosít térítésmentesen a kerület lakóinak, előzetes regisztráció alapján. Ezzel a módszerrel mintegy 20-30%-kal is csökkenthető a háztartásokban keletkező kommunális hulladék mennyisége, s nem utolsósorban a zöldhulladék helyben kerül hasznosításra.

Ezzel párhuzamosan a Fővárosi Közterület-fenntartó Zrt. fővárosi szinten továbbra is működteti zöldhulladék-begyűjtési rendszerét, melynek keretében heti rendszerességgel szállítják el az emblémával ellátott, szabvány zsákokban, közterületre kihelyezett kerti- és zöldhulladékot.

Az illegális hulladéklerakás a kerületben nem jelent ugyan mindennapos problémát, azonban esetenként feltérképezésre kerülnek szennyezett területek és elsősorban az erdőterületek szegélyén jelentkeznek. A leginkább előforduló elhagyott hulladékok a háztartási hulladékok, építési-anyagok, gumiabroncsok, zöldhulladékok.

A szintén évente, tavasszal rendezett „kerülettakarítási” akció keretében a kerület több pontjára konténereket helyez ki az önkormányzat egy-egy napra; ezeken a helyszíneken az akcióhoz csatlakozók csoportokra osztva tisztítják meg az erdő- és zöldterületeket a kommunális hulladéktól.

Évente két alkalommal (tavasz és ősz), két-két helyszínen az önkormányzat kiállásos gyűjtést szervez a háztartásokban keletkező papír- és elektronikai hulladékok, valamint használt autó- és egyéb akkumulátorok megfelelő kezelése, újrahasznosítása érdekében. A kijelölt gyűjtőpontokon az említett hulladékfajták ingyenesen leadhatók.

1.12.6. A KÖRNYEZETVÉDELEM KONFLIKTUSAI ÉS PROBLÉMÁI

SWOT

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jó környezeti állapot ▪ jó levegő ▪ környezettudatos lakosság ▪ erős környezetvédelmi civil szervezetek ▪ Önkormányzat környezetvédelmi programjai ▪ ivóvíz kiépítése 100%-os ▪ energiaközművek kellőképpen kiépültek ▪ alternatív energiák térnyerése ▪ elérhető és megfizethető korszerű energia hatékony technológiák megjelenése, elterjedése 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ csapadékvíz okozta erózió ▪ hulladékudvar hiánya ▪ a belső kerületrészekben nagy levegőszennyezettség és zajártalom ▪ a közterületek elöregedett faállománya veszély jelent a személy és vagyonvédelem szempontjából ▪ spontán beerdősült területek szennyezettsége ▪ egyes területeken csatorna hiánya (Csillebérc) ▪ elhanyagolt telkeken a káros allergéneket kibocsátó növényzet elszaporodása ▪ a túlzott méretű burkolt felületek káros klimatikus hatása ▪ a nyílt karszt területekről szennyeződés juthat a felszín alatti vizekbe ▪ a fogyasztókat ellátó vízvezetékek korosak, elavultak ▪ a régi beépítésű területeken a csatornahálózat elavult, rekonstrukcióra szorul ▪ Ütemezett rekonstrukció szükséges a vízi közművek vonatkozásában ▪ Az egyesített csatornarendszer több szakaszon túlterhelt ▪ A nyílt árkos csapadékvíz elvezetés hosszú távú üzemeltetése problémás ▪ Helyette
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ az átszellőzési folyosók megőrzésével fenntartható az alacsonyabban fekvő területek jó levegőminősége ▪ a közösségi közlekedés és a kerékpárút hálózat fejlesztésével a gépjármű forgalom mérséklése ▪ megújuló energia használata a lakások fűtésére és a melegvíz ellátására ▪ az erősen környezetszennyező járművek kitiltása a levegőminőség szempontjából védendő területeken ▪ az erózió megfékezése érdekében a talajfelszín növényzettel való fedése a gyepszintben is ▪ a csapadékvíz helyben tartása, elszikkasztása ▪ talajerő megtartása telken belüli komposztálással 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a növekvő gépjárműforgalom miatt a levegőszennyezettség, a kiülepedő por és a zajártalom növekedése ▪ a talajfelszín túlzott mértékű megbontásával járó beépítések fokozzák az erózióveszélyt és megbolygathatja a felszín alatti vízrendszerek áramlási rendszerét ▪ a nem kezelt közterületi zöldfelületek elszemetesedése, illegális hulladéklerakás a ▪ legközelebbi hulladékudvar nagy távolsága miatt megnő (vagy legalábbis nem csökken) az illegális hulladéklerakás veszélye

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

A zöldfelületek mennyiségi megtartása, minőségi fejlesztése

A nem kezelt zöldfelületek állapotának javítására program kidolgozása

Csatornahálózat 100 %-ra történő kiépítése, a rákötések kötelezővé tétele és ellenőrzése

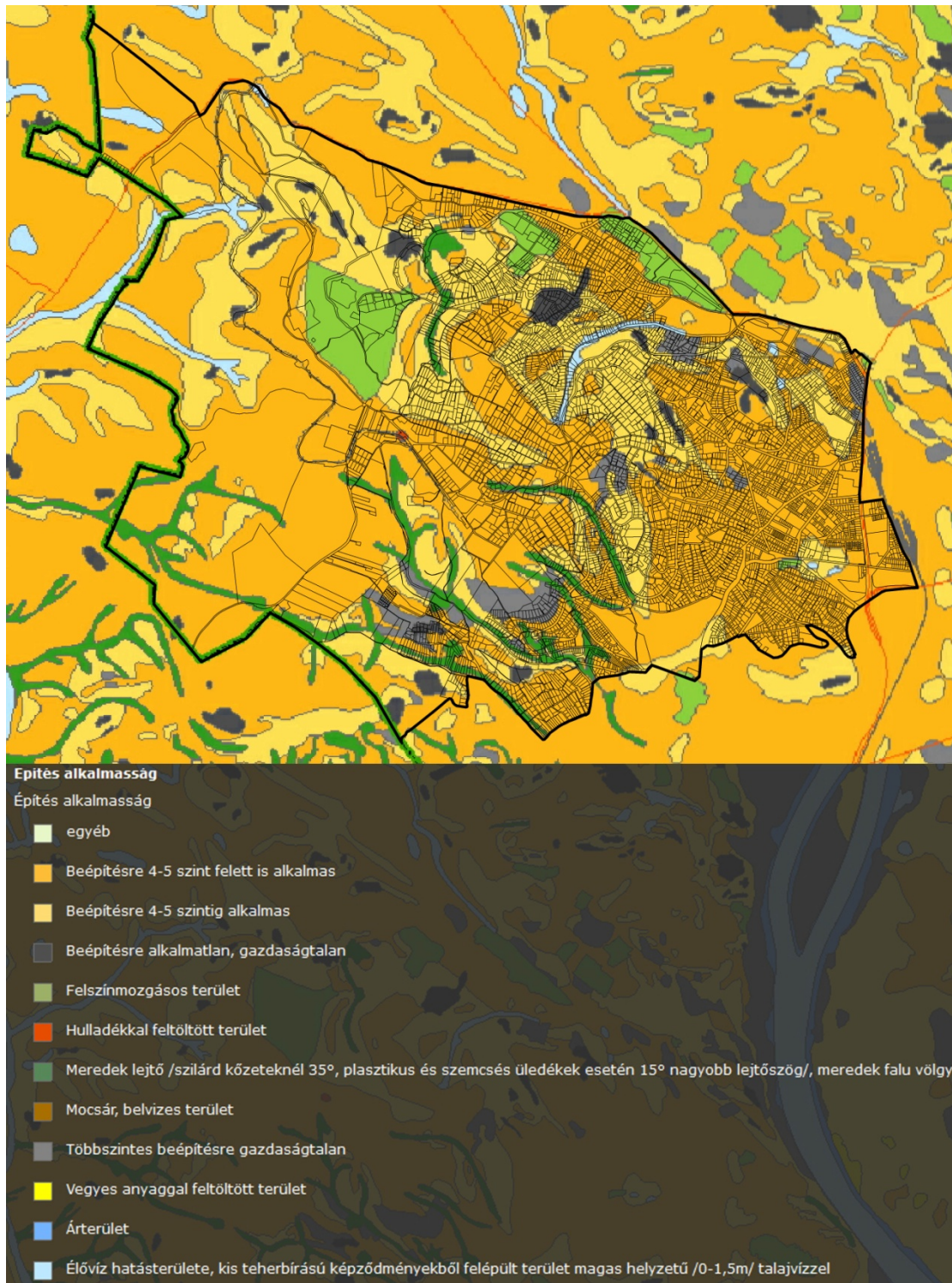
A Főváros közlekedésfejlesztési tervei (pl.: dugódíj bevezetése) várhatóan kedvezőtlen hatással lesznek a kerület elsősorban a dugódíj határhoz csatlakozó részeire

Törekedni kell ivóvíz kiépítése 100%-os

a csapadékvizek helyben tartására és kezelésére, ill. visszaforgatására

1.13. KATASZTRÓFAVÉDELEM, TERÜLETFELHASZNÁLÁST KORLÁTOZÓ, BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK

1.13.1. ÉPÍTÉSFÖLDTANI KORLÁTOK

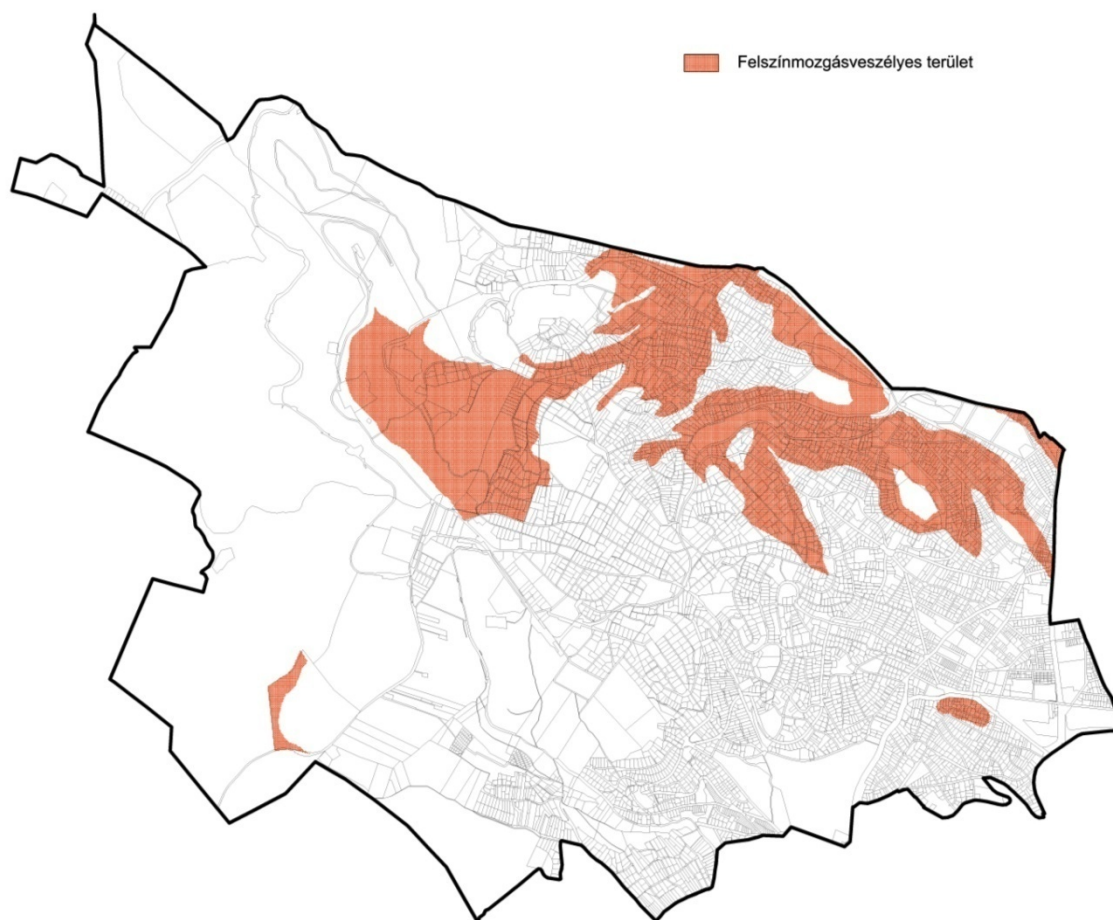
144. ábra Budapest mérnökeológiai térképe – Építésföldtani alkalmasság (Forrás: Máfi, XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)

Felszínmozgásos területek

A Hegyvidék egyike az ország felszínmozgásra rendkívül alkalmas területeinek. Ennek oka a terület késői, zömmel negyedidőszakos kiemelkedése, valamint az a körülmény, hogy a pannon édesvizi mészkőtakaró megakadályozta a konszolidáltan pannon, valamint márgás-agyagos eocén és oligocén kőzetek eróziós eltávolítását a terület nagy részén.

A kerület nagy része felszínmozgás-veszélyes területnek minősül. A fontosabbak:

- Budakeszi út - Kútvölgyi út közötti terület;
- Jánoshegyi út - Tündérhegyi út (Kossuth nevelőotthontól)
- Normafa lejtő - Disznófó környéke
- Béla király út - Alkony utca - Normafa út - Mátyás király út által határolt terület;
- Felső és Alsó-Svábhegyi út,
- Galgóczy utca környéke,
- Diósárok - Fogaskerekű vasút környéke,
- Szilágyi Erzsébet fasor - Kútvölgyi lejtő - Virányos út közötti terület,
- Határőr út - Tusnádi utca - Trencsényi utca - Fogaskerekű vasút közötti terület a Kis-Svábhegy kivételével
- Kútvölgyi út - Cinege utca - Csipke utca - György Aladár utca által határolt terület
- Apor Vilmos tér környéke
- Kútvölgyi út - Szilágyi Erzsébet fasor közötti terület
- Mese utca és környéke
- Dániel út és környéke

145. ábra Felszínmozgás veszélyes területek (Forrás: XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)

1.13.2. VÍZRAJZI VESZÉLYEZTETETTSÉG

Felszíni csapadékvizek okozta erózió

Felszíni csapadékvizek okozta erózió

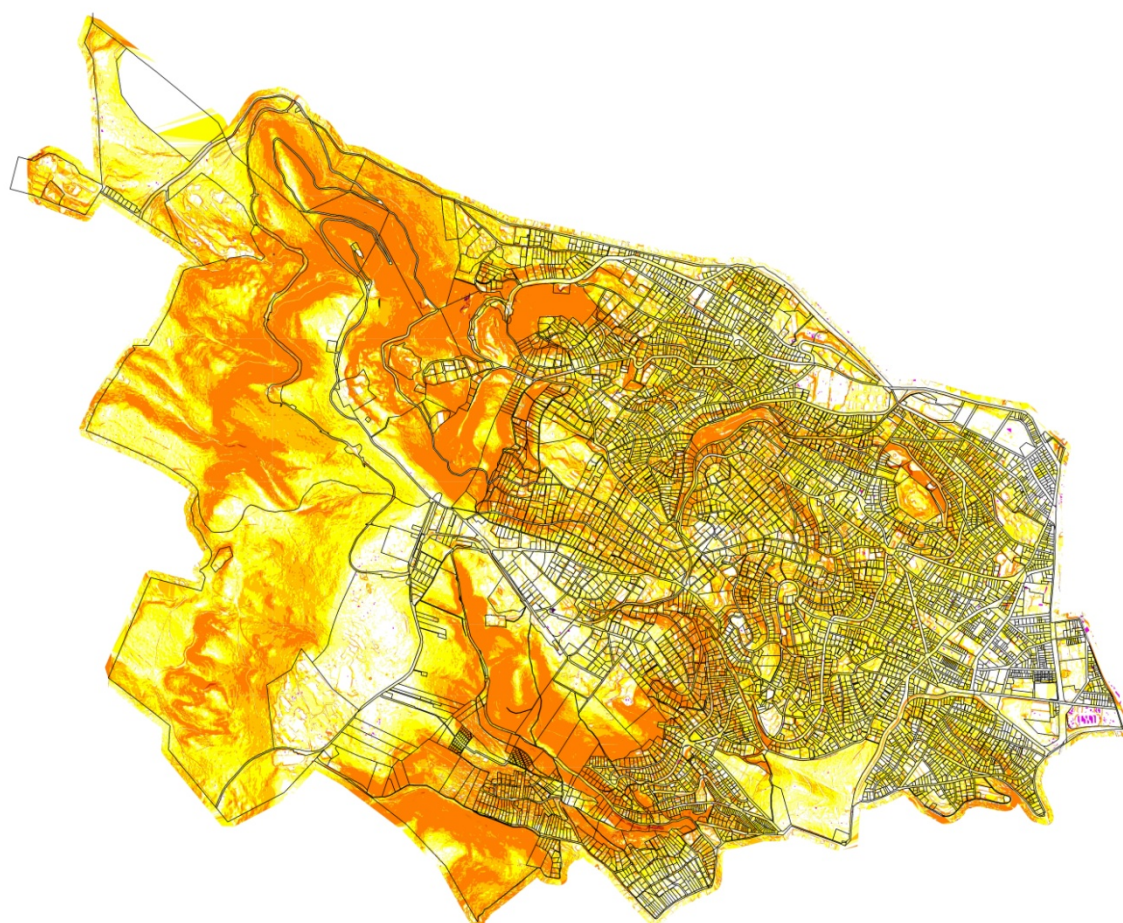
A kerületben, annak hegyvidéki jellegénél fogva a környezeti károk legjellegzetesebb formája a talajpusztulás, az erózió. Ez a veszély az évtizedek során egyre nagyobb jelentőségre emelkedett a beépítések mértékének rohamos növekedésével, a kisebb erózióveszélyt jelentő, előnyösebben beépíthető területek csökkenésével. A biológiailag aktív zöldfelületek fokozódó visszaszorulásával és a burkolt, vagy burkolatlan, de megbontott talajfelszínek növekedésével a növényzet talajvédő hatása lecsökkent. A nagy intenzitású záporok talajpusztító hatása már a kerület belső területeire is kifejti hatásukat, nem egyszer közlekedési akadályok képező hordalékzönnel egyes jellegzetes közúti végpontokon.

Hasonló a helyzet az erdőterületek szegélyein is, ahol a szakszerűtlen vízelvezetés, vagy annak teljes hiánya már az erdőfelület pusztításához is hozzájárul.

Vizsgálatunk során ezért kiemelkedő jelentőséget tulajdonítunk az eróziós veszélyeztetettség elemzésének, melynek egyik döntő tényezője a lejtőkategóriák elemzése.

Az egyes lejtőkategóriák besorolásánál a talajtani, agrokémiai, tájvédelmi és erdészeti tudományos gyakorlat ismereteit használtuk fel. Ezen ismeretek alapján az alábbi kategória-rendszer felállításával és felhasználásával készítettük el elemzésünket.

Lejtőkategóriák		
Jel	Lejtés %	Jellemző
I.	0-5	Csekély eróziós veszélyű lejtésviszony
II.	5-12	Érzékelhetően jelentkező erózióveszély
III.	12-17	Eróziós veszélyre mérsékeltén érzékeny lejtők
IV.	17-25	Erózió által jelentősen veszélyeztetett lejtő
V.	25<	Erózió által fokozottan veszélyeztetett lejtő

146. ábra Lejtésvizsgálat (Forrás: XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)

Az értékelés területi adatai alapján megállapítható, hogy a kerület döntő része a magasabb lejtőkategóriák erősen veszélyeztetett fokozatába tartozik. Ilyen értelemben az erózióval, mint fontos környezeti állapotot befolyásoló potenciális tényezővel a kerület teljes egészében számolni kell.

Az erózióveszély tényleges mértékét egy adott területen természetesen további tényezők is befolyásolják. Ennek mértékét befolyásolja még:

- a talaj kötöttsége,

- az altalaj beszivárogtató képessége,
- a növénytakaró jellege,
- a talajfelszín taposási viszonyai,
- a felszíni vízelvezetés kiépítettsége.

Az akut eróziós problémák azonban minden esetben konkrét építési, településrendezési akciókhoz köthetők. Az építési műszaki munkák számos esetben nem kellő gondossággal készülnek, egyes esetekben hiányosak, vagy elmaradnak.

Más esetekben a fenntartás elhanyagolása okozza a létesítmények károsodását, ami újabb helyi erózióhoz vezet.

Számos esetben gyanítható, hogy engedély nélkül megvalósult műszaki beavatkozások, szabálytalan feltöltések, bevágások okoznak eróziót.

Sok esetben a gyomnövényzet, gyökerek, sarjak burjánzása okoz műszaki károkat, falak repedését, burkolatok, lépcsők leomlását spontán módon.

Általánosságban leszögezhető, hogy az eróziós károk szinte minden esetben apró, elszórt jelenségekkel kezdődnek, melyek az idő előrehaladásával terjednek, mélyülnek, újabb károk forrásává válva súlyosbodnak.

A közterületek és az ingatlanok vízelvezetési létesítményeinek általános elhanyagoltsága így összegeződve képes a Hegyvidék területén jelentős környezeti problémává fejlődni.

Erózió által veszélyeztetett fontosabb területek:

- Farkas-völgy
- Ördögrom és környéke
- Tündér szikla és környéke
- Libegő nyiladéka

Az erózió okozta károk ma még a kezelhetőség határain belül vannak, a károk részben helyrehozhatók. Nem helyrehozható a puha kőzetek mállás okozta pusztulása, melyet az intenzív turistaforgalom és a hegyi kerékpározás felgyorsított (Tündér-szikla és környéke, Ördögrom és környéke).

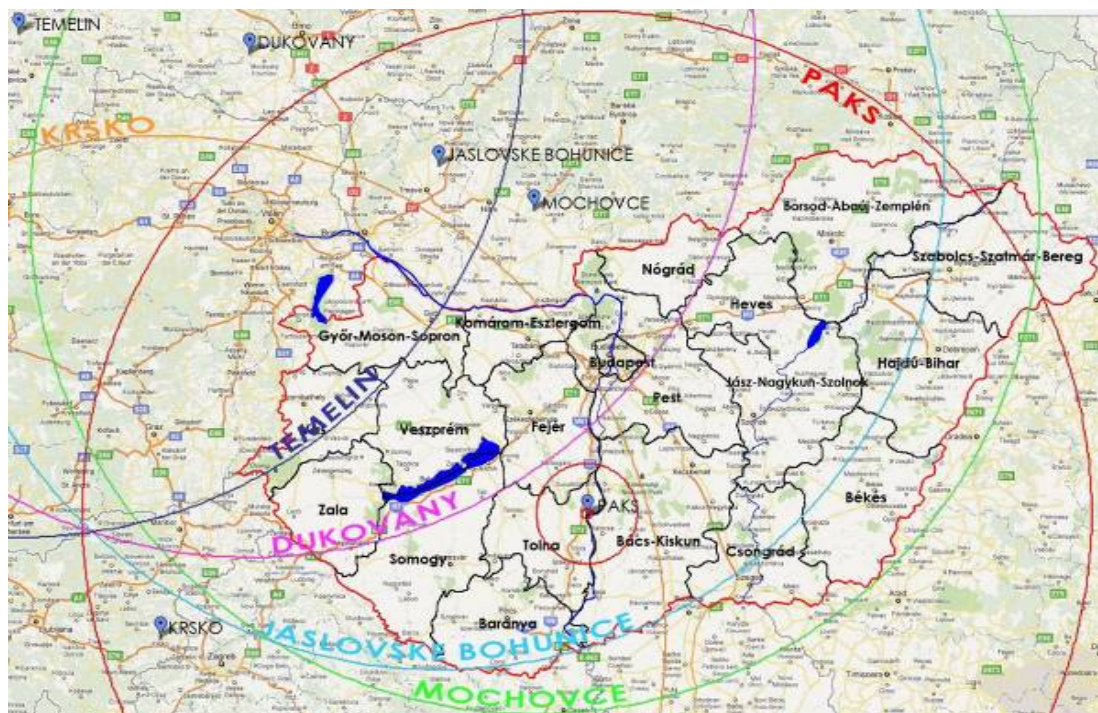
Veszélyes hulladékok

Veszélyes hulladékok a Hegyvidéken a budapesti átlaghoz képest kis mennyiségben keletkeznek.

Kis teljesítményű veszélyes hulladékégető működik az Országos Korányi Tbc és Pulmonológiai Intézet területén. Az égetőben elsősorban az egészségügyi létesítményekben keletkező veszélyes anyagokat ártalmatlanítják. A füstgázt megtisztítják, a hulladékot hasznosítják.

Nukleáris veszélyeztetettség

A XII. kerületet összesen 4 atomerőmű (Paks 110km, Dukovany 350km, Jaslovské Bohunice 190km, Mochovce 110km) tevékenysége veszélyezteti. Az egyes atomerőművekben előforduló baleset kockázatának bekövetkezési gyakorisága ritka, hatása azonban nagyon súlyos mértékű lehet.

147. ábra Élelmiszer-fogyasztási Korlátozások Óvintézkedési Zónája

A Paksi Atomerőmű és a külföldi atomerőművek (Dukovany, Jaslovské Bohunice, Mochovce) körül megrajzolt 300 km sugarú körök, azaz az Élelmiszer-fogyasztási Korlátozások Óvintézkedési Zónája gyakorlatilag lefedi teljes Budapestet, így a kerületet is. Amennyiben az említett atomerőművek valamelyikében súlyos nukleáris veszélyhelyzet következik be és megállapítják az Általános Veszélyhelyzetet, akkor a Hegyvidék területén szükségessé válik a hosszú távú óvintézkedések bevezetése. Ilyen intézkedéseket csak az érintett területeken kell fogantatni, amelyek kiterjedésének meghatározására széleskörű sugárzásmonitorozási programot kell indítani. A mezőgazdasági, gazdasági, környezeti következmények súlyosak, az érintettek száma több milliót is elérhet.

Valamennyi, fent említett atomerőmű már hosszabb ideje működik, többségük azonos típusú VVER-440/213 reaktorblokkokkal üzemel. Valamennyi atomerőmű szigorú nemzeti hatósági felügyelet alatt áll, és biztonsági szintjük kielégíti a nemzetközi elvárásokat és követelményeket. A súlyos következményekkel járó nukleáris veszélyhelyzet bekövetkezésének gyakorisága az elvégzett kettesszintű Valószínűségi Biztonsági Elemzések szerint $10^{-7} \div 10^{-6}$ reaktorév⁻¹ gyakoriság tartományba esik. A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló törvény végrehajtásáról szóló kormányrendeletben alkalmazott gyakoriság terminológia szerint az ilyen események a nagyon ritka gyakoriságtartományba tartoznak.

Kutatóreaktorok

A kerületben három intézmény kötelezett Nukleáris Balesetelhárítási Terv készítésére, vagyis három intézményben található radioaktív anyag. Ebből a legjelentősebb a KFKI telephely (KFKI Campus), ahol már negyven éve üzemel a Budapesti Kutatóreaktor. A kutatóreaktor biztonsági övezete telken belül van.

A Budapesti Kutatóreaktor fűtőelem-konverziós átalakítása az engedélyezett program szerint folyik. Jelenleg már az első olyan zóna üzemel, amely csak kis dúsítású fűtőelemeket tartalmaz. A kampány lezárását követő értékeléssel zárul majd a teljes program. A sugárvédelmi mutatókban nem következett be kedvezőtlen változás. A légköri és folyékony kibocsátási adatok – a korábbi évekhez hasonlóan – kedvezően alacsonyak voltak, miközben a keletkezett szilárd radioaktív hulladék jellemzőjének 2011-ig csökkenő trendje 2012-ben csekély növekedés miatt megtört. A személyzet kollektív sugárterhelése kedvezően alacsony, a 2006-2012-es időszak második legalacsonyabb értéke. A primer körüli hőhordozó aktivitásjellemzői, továbbá a reaktor és a létesítmény környezetének sugárzási viszonyai rendkívül kedvezően alakultak.

148. ábra KFKI - Budapesti Kutatóreaktor

2012-ben egy alkalommal történt jelentésköteles esemény a Budapesti Kutatóreaktorban.

Az üzemben dolgozó szakemberek speciális felkészültsége, a többszörös védelmi rendszer és a szigorú biztonsági előírások elméletileg minimálisra csökkentik a radioaktív sugárzással járó baleset előfordulását. Ennek ellenére nem zárható ki az olyan jellegű esemény bekövetkezése, amelynek következtében az intézeten kívül is polgári védelmi intézkedések foganatosítása szükséges. A Budapesti Kutatóreaktor biztonsági teljesítménye jó, a nukleáris biztonság színvonala kiváló.

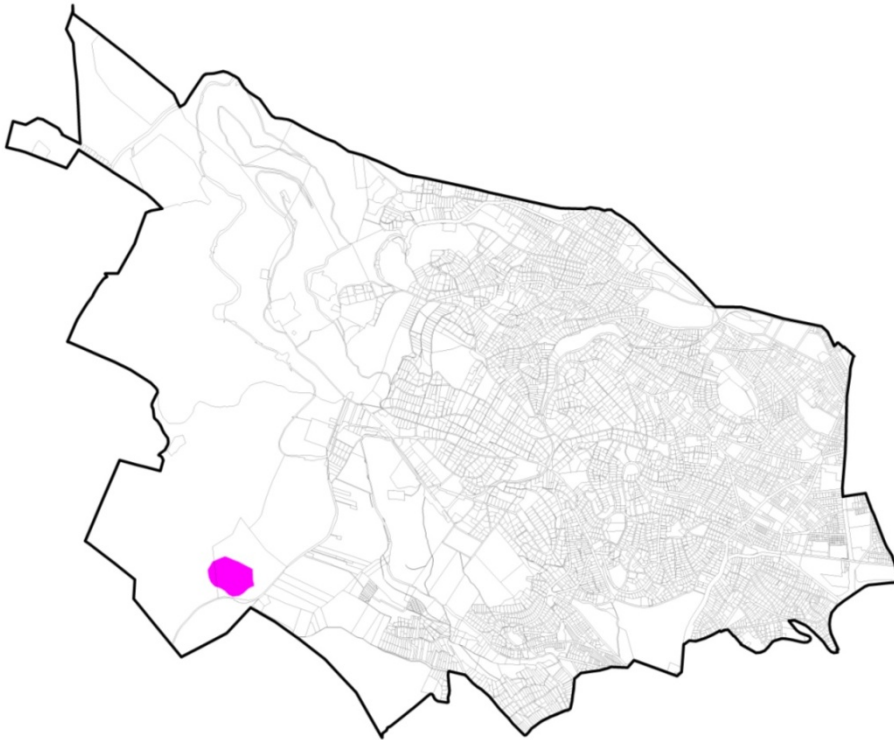
A másik két intézmény, ahol radioaktív anyag található, a Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal központja a Németvölgyi úton, és az Országos Onkológiai Intézet a Kékgolyó utcában, mindkét helyen viszonylagosan kis mennyiségben van radioaktív anyag. A kutató reaktorban előforduló baleset kockázatának bekövetkezési gyakorisága ritka, hatása azonban nagyon súlyos mértékű is lehet

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet 24. § (1) bekezdése szerint I. osztályba kell sorolni azokat a településeket, amelyek közvetlenül veszélyeztetettek és kutatóreaktor 1 km-es körzetében helyezkednek el, ezért Budapest XII. kerülete I. katasztrófavédelmi osztályba sorolt. (Forrás: Országos Atomenergia Hivatal, Nukleáris Biztonsági Igazgatóság. A Magyarországi Nukleáris Létesítmények 2012. évi hatósági értékelése)

Lakossági riasztó, tájékoztató rendszer

A kerületben 16 db KES-7 típusú szirénák lelhetőek fel, melyeket, információink szerint az 1970-es évek közepén kezdtek telepíteni, így a koruk lassan eléri a 40 évet.

Jelenlegi riasztórendszer elavult, helyette egy modern, központból vezérelhető rendszert, az ún. MoLaRi riasztó-tájékoztató rendszert kellene telepíteni annak érdekében, hogy a kutatóreaktorban esetleg bekövetkező balesetről, valamint katasztrófhelyzetekről a leghamarabb lehessen tájékoztatni a lakosságot.

149. ábra Nukleáris létesítmény védelmi övezete (Forrás: XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)

1.13.3. KATASZTRÓFAVÉDELMI KONFLIKTUSOK ÉS PROBLÉMÁK ÉRTÉKELÉSE

SWOT

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ A kerületet alábányászott területek nem érintik. ▪ Veszélyes hulladék gyűjtési akciók ▪ Légópince hálózat ▪ Relatív kis lakosság ▪ A kerület önmentő képessége szervezett 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ építésföldtani veszélyt jelentő felszínmozgásos területek ▪ elavult riasztórendszer
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A felszínmozgásos területeken épület/építménykárok keletkezése ▪ KFKI-ban levő Budapesti Kutatóreaktor potenciális veszélyt jelent a lakó és üdülőterületekre

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

Szigorúbb építési előírások szükségesek a felszínmozgásos területeken, amik megnehezítik és költségesebbé teszik a beruházásokat.

Új riasztórendszer kiépítése.

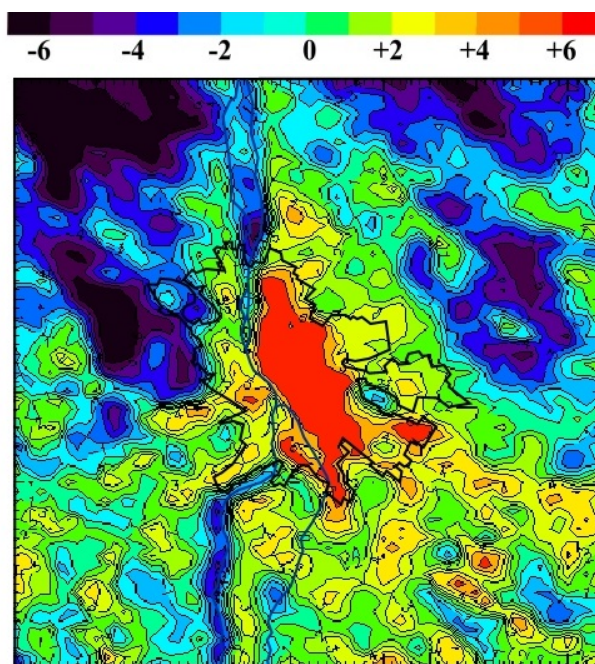
KFKI kitelepítése

1.14. VÁROSI KLÍMA

A Hegyvidék a főváros mezoklimatikus körzetrendszerében több klímatispusba tartozik.

A Dunához közel eső tömör beépítésű belső kerületrészek erősen szennyezettek, a legkedvezőtlenebb klímájú területek. A belső kerületrészekből a magasabban fekvő erdő zóna felé haladva a klíma egyre kedvezőbb, hűvösebb. A legkedvezőbb és a legkedvezőtlenebb területek között számos átmeneti klímatispussal rendelkező terület van.

Éghajlati viszonyaink alakulásában egyértelműen megjelenik a globális klímaváltozás. 1901 és 2013 között, mintegy 112 év alatt, 1 °C-os emelkedés mutatható ki az évi középhőmérsékletének alakulásában (budapesti adatok). Az általános felmelegedés mellett legalább annyira fontos a szélsőséges időjárási események gyakoriságának alakulása (pl. hószállamok sűrűbb előfordulása).

150. ábra Budapest felszínhőmérsékleti anomáliájának átlagos júniusi szerkezete délutáni időszakban 2013-ban (műholdfelvételek alapján) Forrás: Bartholy-Pongrácz-Baranka (Ökomet Kft.) - A felszínhőmérséklet és a városkörnyéki átlaghőmérséklet különbsége

A mezoklimatikus jelenségek közül jelen van mind a hősziget, mind a hűvös sziget hatás.

A hősziget magja (a városkörnyéki átlaghőmérsékletet nyáron 3-6 °C-kal meghaladó terület) Széll Kálmán tér - Alkotás út környékére tehető és a hegy-völgy irányú légáramlatoknak köszönhetően kisebb kiterjedésű, mint a pesti oldal több kerületet is magába foglaló hőszigete.

A hősziget a legkedvezőtlenebb klímájú terület, melyben az emberek komfortérzete a legrosszabb.

A városi klíma alakulásában az alábbi tényezőknek van nagy szerepük:

- beépített és burkolt felületek aránya – a beépített és burkolt felületek elnyelik a napsugárzást és hosszú hullámú sugarak formájában melegítik környezetüket, valamint itt a gyors lefolyás miatt nem érvényesül a csapadék hűtő hatása, a nagy kiterjedésű beépített és burkolt felületeken könnyebben alakul ki hősziget
- a kerületben a beépített és burkolt felületek aránya a belső kerületrészből a magasabban fekvő területek irányában fokozatosan csökken, míg az erdőben gyakorlatilag 0 %;
- a sűrű beépítésű területek aránya alacsony
- légmozgás – a jól átszellőző területeken nehezebben alakul ki hősziget, mint az átszellőzésre kevésbé képes beépített területeken
- a kerület egészére kimondható, hogy jó az átszellőzés
- terepviszonyok – a lejtős terepen nehezebben alakul ki hősziget, mint a sík terepen
- a kerületben a változatos terepviszonyok nem engedik hősziget kialakulását
- napsütéses órák száma – a napsütéses órák számával arányos a levegő felmelegedése
- növényzettel való borítottság – a növényzettel való borítottság több szempontból is fontos, mivel a lombkorona árnyékoló hatása miatt a talaj nem melegszik fel túlzottan, valamint a növényzet párolgása és a talajba beszivárogni képes csapadék kifejtheti hűtő hatását, azaz a zöldfelület képes kondicionálni környezetét
- a zöldfelületek magas aránya miatt a hegyvidéki erdőterület egy összefüggő nagy kiterjedésű hűvös sziget
- levegő szennyezettsége – a szennyezőanyagok segítik a szmog kialakulását, ami rontja a komfortérzetet és betegséget okoz
- a gépjárműforgalom okozza a legnagyobb levegőszennyezést, ami kerülethatárokhöz nem köthető össz-budapesti probléma, elsősorban a bevezető utak mentén jelentkezik
- antropogén hőleadás – ide tartozik a benzin-gázolaj üzemű gépjármű közlekedésből származó hő és a fűtés-hűtés hővesztesége.

Hűvös szigeteket találunk a magasabban vagy magasan fekvő és zöldfelületekkel jól ellátott kerületrészekben elsősorban a nagy kiterjedésű parkok és erdők területén és az egyéb jelentős zöldfelülettel rendelkező területeken.

Fentiekből egyértelművé válik, hogy a Hegyvidék a legkedvezőbb klímájú kerületek közé tartozik. Itt jó az emberek komfortérzete, ezért a legkritikusabb nyári kánikulában Budapest lakossága tömegesen keresi fel az enyhülést adó hűvös szigeteket: a magasan fekvő erdőket és parkokat.

1.14.1. VÁROSI KLÍMÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ KONFLIKTUSOK ÉS PROBLÉMÁK ÉRTÉKELÉSE

SWOT

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ A nagy kiterjedésű erdők és parkok területén hűvös sziget alakul ki ▪ Az átlagosnál jobb levegőminőség ▪ Jó átszellőzés ▪ Önkormányzat tagja a Klímabarátok szövetségének ▪ Környezetvédelmi stratégia és szabályozási eszközök segítik a jó környezetminőség fenntartását 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A bevezető utak mentén a gépjárműforgalom szennyezi és melegíti a levegőt ▪ A víz át nem eresztő burkolatokon gyorsan lefolyó csapadékvíz nem tudja kifejteni levegőt hűtő hatását
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ahol lehet burkolt felületek arányának csökkentése ▪ Utcafásítással burkolt felületek árnyékolása ▪ Vízáteresztő burkolatok alkalmazása ▪ Meleget termelő klímaberendezések használata helyett az épületek hőszigetelése ▪ Közösségi közlekedés vonzóvá tétele a személygépkocsi használat helyett ▪ Kerékpárutakkal a kerékpáros közlekedés vonzóvá és biztonságossá tétele 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A telkek elaprózódásával az aktív zöldfelületek csökkennek, és kondicionáló hatásuk is csökken

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

A klímavédelem szempontjainak érvényesítése a tervezés és a fejlesztés minden szintjén

Légcsatornák, zöld folyosó beépítésének megakadályozása

Légcsatornában a szabad légáramlást már akadályozó épület szintszám növelésének megakadályozása

Kerületi klímavédelmi program kidolgozása.

A környezettudatos szemlélet terjesztése a lakosság körében

Szabályozási eszközök szélesítése

1.15. KERÜLETRÉSZEK ELEMZÉSE

1.15.1. TELEPÜLÉSRÉSZEK KIJELÖLÉSE, PONTOS LEHATÁROLÁSA, A LEHATÁROLÁS INDOKLÁSA, TÉRKÉPI ÁBRÁZOLÁSA, A LEHATÁROLT TELEPÜLÉSRÉSZEK RÖVID BEMUTATÁSA

151. ábra XII. kerület - Városrészek lehatárolása

Bár a XII. kerület viszonylag kisméretű, a táji tagoltság, a környező területekhez való kapcsolódás, az eltérő funkciók, a jellegzetes események és a társadalmi tagolódás megengedi, hogy a közös múlt és az "összezártság" dacára az egyes kerületterészek specialitásainak meghatározását. A kerület a budai "belvárostól" a budai hegyeken át húzódó városhatárig terjedve számos eltérő adottságú területet fog át, ezért nem vizsgálható és nem tervezhető monolitikus, homogén egységként. A kerület történelmi tájegységei a különböző területi, strukturális, területhasználati és humán problémák elemzése és kezelhetősége alapján három nagy zónát képeznek: Észak-, Kelet- és Dél-hegyvidék városrészt. Ennek célszerűsége már a 2009-ben elkészült Integrált Városfejlesztési Stratégiában is megmutatkozott, azóta pedig sem szerkezeti, sem gazdasági, sem humán területen nem következett be olyan változás, mely az Észak-, Dél-, és Kelet-hegyvidékre való bontás felülvizsgálatát tenné szükségessé.

Városrészek lehatárolása:

1. Dél-hegyvidék:

Budapest XII., Konkoly-Thege Miklós út - Eötvös út - Költő utca - Istenhegyi út - Orbánhegyi út - Gyimes utca - Vöröskő utca - Nárcisz utca - Ormódi utca – Bürök utca – Németvölgyi lépcső - Németvölgyi út – kerülethatár határolta terület.

2. Észak-hegyvidék:

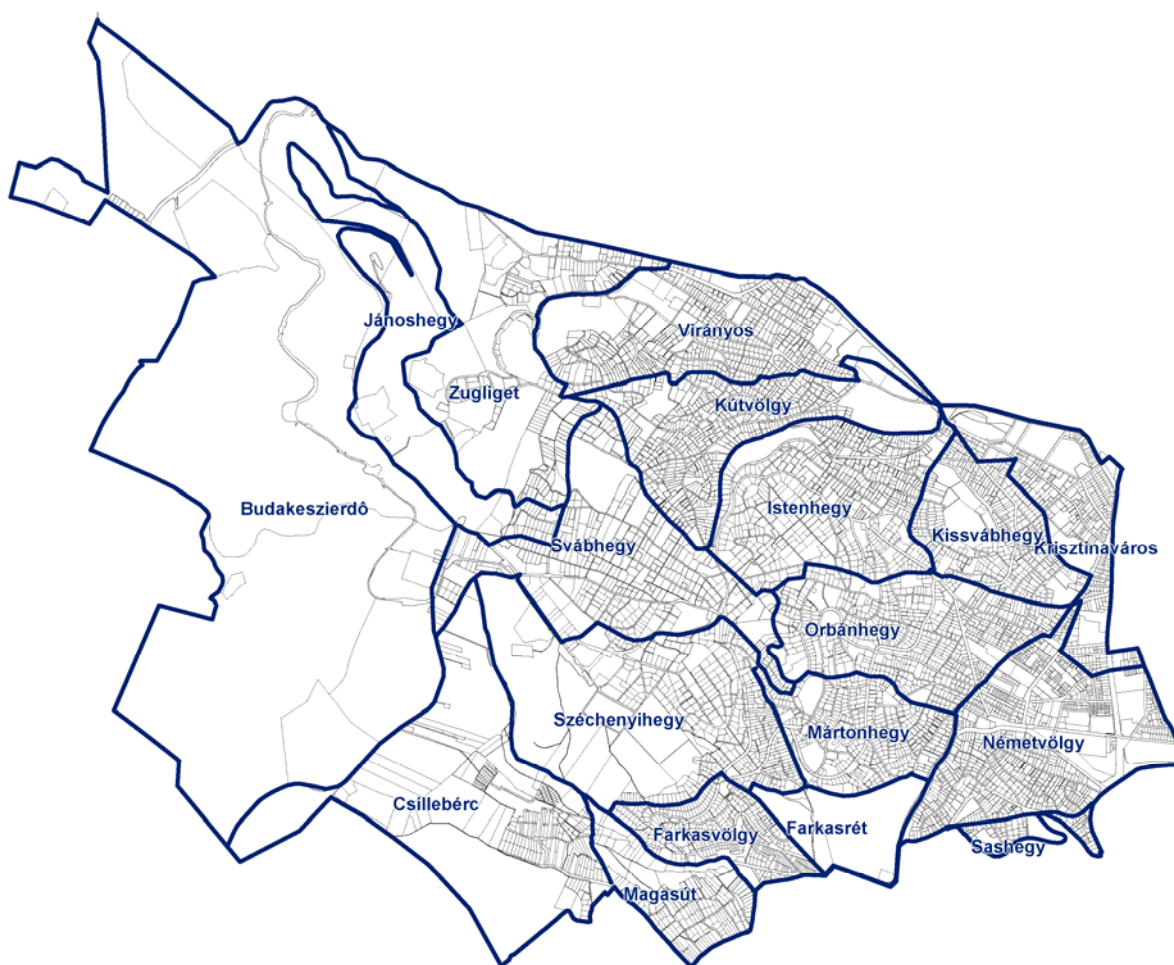
Budapest XII., Konkoly-Thege Miklós út – Eötvös u. – Diana u. - Költő u. – Istenhegyi út – Zalatnai u. – Tusnádi u. – Zeke u. – Határőr út – Városmajor u. határolta terület.

3. Kelet-hegyvidék:

Budapest, XII., Városmajor utca - Határőr út - Zeke utca – Tusnádi utca – Zalatnai utca – Istenhegyi út – Orbánhegyi út – Gyimes utca – Vöröskő utca – Nárcisz utca – Ormódi utca – Bürök utca – Németvölgyi lépcső – Németvölgyi út – kerülethatár határolta terület.

A kerületi hármasság tagolás és a kerület városrészeinek kapcsolata laza, a kerületrészek határa nem minden esetben egyezik meg a városrészek hatáiraival, vannak tehát kerületrész-határokon átnyúló városrészek, identitáskörzetek is. Észak- és Dél-hegyvidék "közös" városrészei Svábhegy, Kútvölgy, Istenhegy, az Észak- és Kelet-hegyvidéké Kis-svábhegy, a Dél- és Kelet-hegyvidék metszetébe pedig Kissvábhegy, Orbánhegy és Mártonhegy tartozik bele.

A kerület átalakulásának kiegyenlítő, homogenizáló hatásai, a Budapest-részeként történő értelmezés, működés és fejlesztés napjainkra az egyes városrészek közötti különbségek elmosódásának irányában hat. Ezért a kerület jelenlegi funkcionális tagolódásához közelebb áll a nagy kerületrészek hármasság rendszere, mint a sok esetben elaprózottnak tűnő, egymástól csak nehezen megkülönböztethető városrészek. Tudva ugyanakkor, hogy a helyi identitás megőrzésében és erősítésében a "statisztikus" szemlélettel meghatározott kerületrészekre nem, az organikus alakult városrészekre viszont annál erősebben lehet támaszkodni, célszerű az elaprózottnak tűnő tagolást továbbra is fenntartani, ezzel párhuzamosan viszont a kerületrészeket is identitáskörzetként definiálni.

152. ábra A XII. kerület történelmi városrészei

1.15.1.1. Észak-hegyvidék

Városrészei a Budakeszi erdő, János-hegy, Zugliget, Svábhegy (részben), Virányos, Kút völgy (részben), Kissvábhegy (részben), Istenhegy (részben). Identitásának alapeleme, hogy a "Budai Parkerdő" legnagyobb méretű beépítetlen foltjai, a magyarországi télisport-fejlődés bölcsőjének tekinthető területek, a "Top of Budapest" Erzsébet kilátó, mint építészeti és tájkultúra-centrum, a Fogaskerekű és a Gyermekvasút, mint közlekedés- és társadalomtörténeti ritkaság ehhez a területhez köthetők. Észak-hegyvidék a városlakók tudatában megegyezik a budai hegyekkel, a romantikus villákkal, itt fonódik össze legszerveesebben a város- és tájtörténet, itt található meg legépebb formában annak a kultúrtörténeti pillanatnak a lenyomata, mikor a világváros úgy vette birtokba a hegyvidéket, hogy az mindkét fél számára kedvező változást hozott. A kerületrészt feszültségekkel terhelt területei, a KFKI, a volt csillebérci tábor és a Normafa "lelakott" sportterületei negatív példaként ugyanezeket a folyamatokat szemléltetik. A Kissvábhegy zöldje, a Városmajor parkja már az Észak-hegyvidéknek erősen a városképbe és belső városrészekbe integrálódó részei, magas látogatottsággal, fontos intézményekkel körülvéve.

1. KIS-SVÁBHEGY

Az Észak- és Kelet-hegyvidék területek határa a Kis-svábhegy megnevezésű egységet kettéosztja. Észak-hegyvidék területére – a Pethényi úttól délkeletre - esik a városrész kiemelkedő értékű, botanikailag védett parkja. A zöldterületeken kívül dominánsan társasházias nagyvillás tömbök tartoznak ebbe a területi egységbe.

A domborzati viszonyok miatt erőteljesen uralják bizonyos utcákban az utcaképet a támfalgarázsok. Sok építészeti tömegkompozíciós és látványbeli problémát sűrít ez a területi egység.

2. ISTENHEGY

Az Észak- és Dél-hegyvidék területek határa az Istenhegy megnevezésű egységet kettéosztja. Ebből az Észak tervezési területre – a Diós ároktól délkeletre fekvő, Pethényi útig terjedő területre - a fogaskerekű vasúttal és a Diós árokkal kísért erdőterületen kívül elsősorban társházias nagyvillás és kisebb mértékben 1-2 lakásos családi villás tömbök esnek. Domináns a F+2, F+2+T szintes építménymagasság. Az építészeti arculat, színvonal igen vegyes. A területegységre jellemző a domborzati adottságok miatt a sok kedvezőtlen tömegvibrálás, s a heterogén támfalgarázs szakaszok városképet romboló látványa. A terület jellegzetessége, hogy még őrzi a történelmi kertes telekszerkezetet, s így a szomszédos városrészekhez képest viszonylag nagyobb méretűek a telkei. Ezek aprózódása néhány tömbben azonban már megindult.

3. KÚTVÖLGY

A Kútvölgyi út, Béla király út, Diós árok által határolt területi egység a táji, domborzati adottságokhoz jobban illeszkedő, lazább, családi villás - 1-2 lakásos - beépítés közel 30%-os jelenléte miatt az előzőekhez képest kedvezőbb összképet képvisel. Itt is vannak tömegeiben túlépített társasházias ingatlanok, s kedvezőtlen megjelenésű támfalgarázsok, de egyes részterületeken már megjelent az igényes a környezet. Van a területnek még néhány ponton tartaléka a beépítetlen, vagy alulhasznosított – pl. öreg nyaralószerű építmény áll a telken – ingatlanok miatt. Ezek építési szándékainak az igényes arculat irányában történő befolyásolása fontos.

A városrész értékes karakteres egészségügyi létesítmény-együttességekkel rendelkezik – Kútvölgyi Klinikák, a Pető Intézet.

4. VIRÁNYOS

A Szilágyi Erzsébet fasor, Budakeszi út, Csermely út, Kútvölgyi út által határolt területi egység speciális intézményei a MOME Művészeti Egyetem, Máltai Szeretetszolgálat Központja, HM Haditechnikai Intézet. A városrész sajátos domborzati és táji adottságai miatt talán az egyik legheterogénebb egysége az Észak-hegyvidéki zónának. Többlakásos társasházak, s értékes, műemléki védelem alatt álló régi nagy villák, illetve kisebb családi házak néhol egy tömbön belül is megjelennek. Kiemelkedő, karakteres együttese a városrésznek a Monda – Mese utcai nagyvillás telep.

Helyenként erdőfoltokkal tagolt a települési szövet, melyek közül domináns a Hunyad-órom Budai Tájvédelmi Körzetbe tartozó erdő együttese.

Gyakori jelenség a közterületekre kiépített kerítés, valamint több helyen a domborzati adottságok miatt a kiépített, illetve használatlaltal kialakult utak sem pontosan a közterületi zóna tengelyében húzódnak.

5. SVÁBHEGY

Az Eötvös út, Normafa út, Alkony út, Béla király út, Költő utca határolta területi egység sajátosan lazább beépítettségű terület. Több jelentős rezidencia ingatlan, illetve speciális zöldfelületi intézmény tagolja. Az Alkony út és Normafa út találkozásának környezete kifejezetten zöldövezeti jellegű. Az Eötvös út délnyugati szakaszán ugyanakkor kedvezőtlen az alumínium garázsokkal megtűzdelt, négyszintes, silány minőségű és építészeti igénytelenséget sugárzó épületekből képzett lakótelep. Védett és védelemre méltó nagy-villák közelében a kemény utcaképet adó, rosszul illeszkedő sorházak jelzik az időben többször változó építési szabályozások, paraméterek településszerkezetet, városképet torzító hatását.

6. ZUGLIGET

A területi egység határai: a Zugligeti út, Csermely út és köz, Alkony utca, Mátyás király utca, Tündérhegyi út, Remete út, Árnyas út, Budakeszi út. Hagyományos kirándulóterület, nyomaiban még felfedezhető nyaralósorokkal, kertekkel, melyek fokozatosan átstrukturálódtak lakóterületekké.

Sok, szép, egykori polgári nyaralóépület, s néhány igényes új családi villa is található a területen /pl. Alkony út/. Ezek zónáját több helyen megtörik a múlt század utolsó harmadában elterjedt társasházak lakótelepei, mint például a Csiga út, Szilassy út mentén. Jellemzőjük: a domborzati viszonyok és a településkép kemény megtörése, amit fokoznak a később épített, anarchikusan elhelyezett fedett gépkocsi beállók. Ezek általában alumínium trapézlemez, illetve műanyag hullámlemez anyagból készített tákolmányok. E területi foltok komoly környezeti rendezésre szorulnak.

A területi egység Budakeszi út menti zónáiban dominálnak a társasházak, helyenként védett, emblematis, zugligeti nagyvillákkal tagoltan. Karakteres, erdőövezetben elhelyezkedő épületegyüttesek: a Zugligeti út és a Csermely út által közrefogott „Fácános”, s a Zugligeti út dombot karéjózó szakasza menti régi nyaralósor.

A kiránduló területek állapota közepes, helyenként, a forgalmas pontokon ennél is rosszabb, mint például a Libegő állomás környezetében. Kihasztnátlan, illetve alulhasznosított az egykori Zugligeti lóvasút műemléki állomásépülete.

7. JÁNOS-HEGY

A Jánoshegyi úttal és a Konkoly Thege Miklós úttal határolt, Zugligetet kísérő nyugati sáv tartozik ebbe a területi egységbe. A terület e Budai Tájvédelmi Körzet része, tipikusan erdős, rekreációs zóna a műemléki védelem alatt álló Erzsébet kilátóval, egyéb kiránduló- és pihenőpontokkal, libegő végállomással. Kedvelt kiránduló része az Anna rét, Tündér-hegy.

Települési szövetet képvisel az Árnyas út menti egészségügyi létesítmény, s a szomszédságában egy kisebb lakóparki együttes.

8. BUDAKESZI-ERDŐ

A Jánoshegyi út és Budakeszi közigazgatási határa közötti zóna a Budakeszi erdő. Mint neve is jelzi, ez a területi egység dominánsan erdő, megtűzdelve néhány komoly egészségügyi létesítménnyel – kórházak, szanatóriumok -, a Központi Fizikai Kutató Intézet kutatóbázisával a Konkoly Thege Miklós út mentén, a Csillebércei táborral, illetve az MTA Csillagászati Kutatóintézetével. Az erdők a Budai Tájvédelmi Körzetbe tartoznak. Jellemző kiránduló egységekre tagolódnak: Makkosmária, Virágvölgy.

Észak-hegyvidék történeti áttekintése

A hegyvidék voltaképpen csak Buda 1686-os felszabadulása után került hivatalosan Buda közigazgatási határai közé. Korábban több kisebb település is volt e területen, amelyek elpusztultak. 1686 után Buda szabad királyi főváros területének csak töredékét foglalták el lakott területek (Buda és külvárosai, azaz a Víziváros, Tabán, Országút, Újlak és később a Krisztinaváros). A budai határ többi részét hosszú ideig erdőként, legelőként, rétként, szőlőként és szántóként hasznosították. A távolabbi erdős területeket a XVII– XVIII. század fordulóján a Kamarai igazgatóság egyházi testületeknek és magasabb rangú császári katonai vagy civil tisztségviselőknek adományozta. Ezen területeknek a nagy része a XVIII. század folyamán budai polgárok birtokába került. A felszabadító háborúban elpusztult szőlőterületeket a város jelképes áron a szőlőültetésre vállalkozó polgároknak engedte át. Ennek köszönhetően a budai bortermelés hamarosan fellendült, a szőlőterület rohamosan növekedett. A budai polgárok a török hódoltság utáni békés időszakban először 1690 októberében szüreteltek. A budai vörösbort a XVII. század végétől jelentek meg, s rövidesen kiszorították a fehér fajtákat. A város már a középkortól szabályozta a szőlőhegyi életet, az ottani munka szokásjogát, és ezek a szokások a XIX. század közepéig továbbéltek. Budán a fő fajta a vörösbort adó kadarka volt. A város az egész területet dűlőkre osztotta, s ezeken belül a szőlőket, szántókat és réteket sorszámokkal látta el. A dűlők neve német volt, egészen a Döbrentei Gábor kezdeményezésére 1847-ben tartott dűlőkeresztelőig. Észak-hegyvidék területén a XVIII. század második feléig nem álltak épületek, leszámítva néhány kicsiny fogadalmi kápolnát, melyek közülük a legjelentősebb a Szent Anna-kápolna volt. Egyetlen kivételről van tudomásunk: a mai Rupp-hegy mellett a XVII. század végén volt egy préház. A terület történelmi jelentőségű létesítményei közül kiemelendő a **Városkútnak** nevet adó középkori-újkorai vízmű, mely majd öt évszázadon keresztül fontos szerepet játszott Buda vízellátásában.

A középkori vízmű feltárására irányuló kutatások során előkerült maradványok, obszidián, csont, kova, bazalt eszközök, nyílhegy, vakaró, jáspis idol, csonttű, csontvésző, kerámia edénytöredékek arról tanúskodnak, hogy a Városkút forrása már az őskortól kezdve tartózkodási helye volt az embereknek. A forrás körül előkerült kelta, római kori edény és tegulatöredékek arról tanúskodnak, hogy ha ideiglenes jelleggel is, de a késővaskor és római kor embere is tanyát vert itt. A XIX. század a vízmű életében hanyatlás volt. Az 1848.-as szabadságharc során megrongálták, majd az 1860-as évektől kiépülő modern vízvezeték-hálózat vette át a szerepét.

Észak-hegyvidéken a legelső újkorai épületek az 1760-as években tűnnek fel, mégpedig Zugligetben. Először egy 1765 körülre datálható térképen láthatók az említett zugligeti épületek alaprajzai. Valamennyi akkori zugligeti épület helyén ma is van épület, tehát a települési folytonosság közel 250 éven át nem szakadt meg, sőt az egyik legkorábbi ház ma is fennáll. Ez a mai Janka út 4. szám alatti **egykori Zillich-major**, amely a budai népi barokk építészet legrégebbi változatlanul fennmaradt emléke. A többi zugligeti major a Budakeszről Budára vezető erdei út mentén álltak (Istenszeme fogadó, Fácánhoz címzett fogadó, Haranghoz címzett kocsmá, Jägerhof vendéglő, Csillaghoz címzett kocsmá). Az első újkorai hegyvidéki nyaralónak tekinthető épületet Pavianovich János budai városbíró építtette magának. Ez egy kicsiny, kétszobás ház volt, melynek közelében később felépített egy vendégfogadót is. Ezt Szép Juhásznénak nevezte el.

A terület, ahol a fogadó állt, ma a II. kerület területére esik. Valószínűsíthető, hogy az építkezéshez a pálos kolostor romjaiból „kitermelt” köveket használta fel. A Szép Juhászné a XX. századig fennmaradt és a környéknek is névadója lett. Az épület tulajdonosa a XVIII. század vége felé egy másik házat is építtetett a mai Árnys út 40. szám alatt, amelyet Juhász-majornak neveztek el. Ez a hegyvidék második legrégebb - bár átalakítva, de – ma is fennálló háza.

A XIX. század első felében lényegesen megnőtt a hegyvidéki épületek száma. A villaépítkezés iránti érdeklődés élénkülése indította el néhány nagyobb zugligeti és svábhegyi erdőbirtok parcellázásának folyamatát. A XIX. század végéig nyaralóövezet alakult ki a Svábhegyen, a Zugligetben és a Csillag-völgyben, a századforduló nyaralói elsősorban Húvösvölgy belső részén települtek. A köztük maradó nagy erdős-ligetes területek csak később épültek be. A nyaralóépítkezés lendületében jelentős szerepe volt a fogaskerekű vasút megépülésének /1874/ is, lényegében ez a beruházás tette lehetővé az (akkori méretek között értendő) első szuburbanizációs hullámot, a várostest felhúzóadását a budai hegyekre. A XIX század végén egy másik jellegzetes tendencia is felerősödött a területen: a polgárosodó társadalomban megjelent a szabadidő, a szabadidőeltöltés fogalma, igény keletkezett a testmozgásra, megszületett a mai értelemben vett sport. A budai zöldterületek és hegyoldalak e megszülető mozgalomnak elsőszámú célpontjai voltak, melyre színvonalas – már a sajnos csak nyomokban meglévő – kiszolgáló infrastruktúra is települt.

Pest és Buda középületei közötti aránytalanság a gyógyintézeteknél volt a legkirívóbb, a budai oldalon egész városrészek maradtak kívül a kórházak vonzáskörzetén. Ezt az aránytalanságot csökkentette az **Új Szent János Kórház**, melyet a húszas évek végétől bővítettek, majd a Horthy Miklós Kórház (XII. Kútvölgyi út 4.). Az állami egészségügyi ellátást komoly mértékben kiegészítették az egyházi és magángyógyintézetek. Magántulajdonban volt a Svábhegyi Szanatórium (XII. Eötvös utca 10.), a Siesta Szanatórium (XII. Ráth György u. 7-9, 1926k), a Schwartzner Szanatórium (XII. Kékgolyó u., 1923), a dr. Preisich Szanatórium (XII. Szilasi út 6., 1929). Az első világháború után a főváros legsürgősebb feladatának a tüdőbeteg gondozó intézetek építését tekintette. Ekkor létesültek a Budakeszi erdőben elhelyezkedő gondozó és rehabilitációs kórházak.

Valamennyi kórház a ma már meghaladottnak tekinthető pavilonos rendszerben épült, ma szintén meghaladottnak tekinthető városépítészeti telepítési elvek szerint, mely jelenleg rendszerszintű problémákat okoz és felveti – kétes indokoltsággal – egy új budapesti központi kórház építésének szükségességét.

Az Angolkisasszonyok 1901.-ben jelentek meg a Zugligetben, amikor Mater Almásy, az Angolkisasszonyok rendjének budapesti főnöknője az egykori Laszlovszky-majort megvásárolta, a mögötte magasodó hegyen elterülő 40 katasztrális holdnyi hatalmas birtokkal. Mater Almásy az első világháború ideje alatt, 1913-17 között építtette fel a **zugligeti templomot**, amely mellé 1920-26 között egy zárdaépületet is felépítettek.

Az intézetnek internátusa is volt s helyet adott a noviciátusnak is. Évenként mind többen, 10-15-en léptek be a rendbe. Az 1950-es rendelet megvonta közel hatvan szerzetes család működési engedélyét. Ennek esett áldozatul ez az épületegyüttes is. 1989. október 1. után nyílt lehetőség

újra a rend visszatérésére. A zugligeti rendház renoválása 1999 tavaszán indult meg, majd október 1-jén került sor a ház szentelésére és birtokba vételére.

A XX. század közepén két sajátos attrakcióval bővült a terület rekreációs kínálata: A negyvenes évek végén, ötvenes évek elején, ekkor épült a **volt Úttörővasút** – ma Gyermekvasút - több szakaszban. Teljes hossza 12 km, és a Széchenyi-hegyen, a János-hegy oldalán végighaladva, Csillebérc érintésével, félkörben megkerülve a Svábhegyet ér a Húvösvölgyben lévő alsó végállomásra. A Gyermekvasutat a MÁV üzemelteti, sajátos státusza és gondos gazdálkodása miatt léte ma sincsen veszélyben. A Libegő a 70-es évek elején épült "légpálya", mely nevét nyilvános pályázat útján nyerte el, gyakorlatilag az Erzsébet-kilátót kötötte be a város tágabban értelmezett közösségi közlekedési hálózatába.

Kezdeti varázsa mára kissé megkopott, többszörös részleges felújítás után mind arculatában, mind funkciójában újraértelmezésre vár. A Libegő építéskor érthetetlen módon figyelmen kívül hagyták a télisportokat, a kötélpálya úgy épült meg, hogy a közelében lesiklópálya nem volt és annak létesítésére esély sincsen, így gyakorlatilag szezonálisan is csak korlátozott igényeket tud kiszolgálni.

A terület nyaraló jellegét leginkább az 1960-as évektől megindult társasházépítkezés kezdte megtörni, s átformálni. A folyamat kezdetén a nyaralótulajdonosokat egyre intenzívebben elkezdtek felváltani a lakóház-tulajdonosok, majd megindult a nyomás a terület beépítettségének intenzifikálása irányában. Ez a sors csak néhány kisebb tömböt került el, de lényegében Zugliget, Svábhegy, Kútvolgy, Virányos területén egységesen maradandó városképi disszonanciát eredményezett. Ennek a káros tendenciának a szigorú, a terület igazi értékét felismerő városrendezési intézkedés vetett véget, a túlzott beépítés káros hatásai azonban még sokáig érezhetőek lesznek. Észak-hegyvidék területének jelentős része erdő, mely egyben Budapest leglátogatottabb kiránduló területe. A Normafa múlt századi sípályái elsősorban karbantartási okok miatt mára részben becserjésedtek, a sífelvonót elbontották. A télisport-lehetőségek visszaszorulása különösen abszurd a közelben üzemelő Libegő kihasználatlanságával összevetve.

1.15.1.2. Dél-hegyvidék

Városrészei Csillebérc, Széchenyi-hegy, Magasút, Farkasvölgy, Farkasrét, Svábhegy (részben), Mártonhegy (részben), Istenhegy (részben), Orbánhegy (részben). Erőteljes területi és használati átstrukturálódással jellemezhető terület, e folyamat során az urbánus használat nem a természetközeli területek, hanem a terület korábbi kultúrtáj-jellege (szőlők, gyümölcsösök) ellenére nyer teret. Ennek köszönhetőek a viszonylag újonnan kialakult lakóterületeken a helyi identitás számára szinte egyedüli kapaszkodópontokat jelentő, egykori dűlőkhöz tartozó kápolnák, fészületek. Istenhegy, Orbánhegy és Kisvábhegy térségében erőteljes az Észak-hegyvidék konzervatív, elit lakóterületi hatása. Dél-hegyvidék összvárosi értelemben vett "azonosítója" a Farkasréti-temető, vallási és közösségi életének központja a Diana úti Szent László plébániatemplom, városképi "brand"-je a Széchenyi-hegyi adótorony.

1. SVÁBHEGY

Svábhegy változatos domborzatú, értékes növényállománnyal benőtt, régi épületekkel teletűzdelt hegyvidéki terület, a Budai-hegyvidék frekventált idegenforgalmi része. Jelentős része Észak-hegyvidék területéhez tartozik.

Régen a jó levegő miatt kórházak, szanatóriumok települtek ide, de a csend és a kilátás a tehetősebb polgárokat is idevonzotta. Így alakultak ki a nyári lakok, üdülőházak, melyek jelenleg is meghatározzák Svábhegy településképét. A területen mezőgazdasággal, de főleg szőlőtermesztéssel foglalkozó falusias városrész is megtelepült. Az ún. Svábfalu pincéivel, földszintes, oromzatos, hegyre felkúszó, takaros házaival hangulatos színfoltja volt a hegyvidéknek.

A Gyermekvasúttól és a Fogaskerekű vasúttól északra fekvő területek beépítése lényegében kialakult, üres, beépíthető telek kevés található. Viszonylag sok, nagy telekre épített intézmény helyezkedik itt el, az Eötvös út mentén a Hotel Normafa, a Fülemile u. 8-10. sz. alatti Hegyvidéki Gyermek és Ifjúsági Tábor, de van ami jelenleg használaton kívüli. Ilyen pl. a Hotel Olimpia vagy az Eötvös út 10-14. sz. alatti egészségügyi létesítmény, az egykori 3. számú Gyermekbelgyógyászat.

A Fogaskerekű vasút svábhegyi megállója környezete mindig is intézményközpontja volt a térségnek. A tér szerepe, városszerkezetben elfoglalt helye közlekedési csomóponttá degradálódott, de a közlekedési problémák megoldásával, megfelelő funkciók elhelyezésével tovább javítható a városkép. Az Eötvös József park és a 9586 hrsz.-ú telek minősége színvonalon aluli, funkciójához méltatlan szerepű.

Svábfalu: Régen a Svábfaluban élők mezőgazdasági művelés folytattak, állatokat tartottak, fuvarosok, kocsmárosok, terménykereskedők voltak. A megmaradt épületállomány egy részét felújították, de a nagy kiterjedésű terület házainak állaga igen vegyes, inkább – frekventált szerepükkel ellentétben – rossz állapotú. Svábfalu területén az épületek bizonyos esetben egyedileg védendő, ám karaktere épületegyüttesként, beépítési módban, telekstruktúrában képvisel eszmei értéket.

2. ORBÁNHEGY

Orbánhegy Dél-hegyvidék területének telkes családi- és társasházakkal sűrűn beépített területe. Az első épületek, amelyek közül több ma is látható, az 1900-as évek elején épültek, de a terület teljes beépülése az 1970-es, 1980-as években gyorsult fel és tart napjainkban is.

Általában jellemző az 1-2 lakásos, újabban 4 lakásos, magastetős épület, de az 1970-es évektől sok F+2, F+3 szintes, lapostetős társasház épült 9-12 lakással. Itt található a kerületben néhány helyen épített 9-10 emeletes épületek egy csoportja a Tamási Áron, Thomán István utca mentén.

Két egységes megjelenésű, igényesen kialakított lakópark Orbánhegyen a Tündér lépcső lakópark és a Tündér utcai lakópark.

A telepszerű beépítések közül különösen kirí környezetéből a Thomán István utcai tízsintes épületek együttese.

A Kakukk u. északi oldalán az utóbbi években igényes kialakítású, 2, 4 lakásos lakóházak sora épült, gondozott kertekkel.

Nagyobb intézményi területek a Diana utcai Általános Iskola és Gimnázium, az Amerikai Nemzetközi Iskola valamint a Fővárosi Önkormányzat Idősek Otthona, amely egy régi villaépületben, egykor szépen kialakított parkban működik.

Az Orbán tér menti intézményi terület a kerület egyik tervezett alközpontjának a része, jelentős forgalmi csomópontban található.

A Hangya u. Költő u. menti tömbben lévő Piarista Gimnázium és Rendház területén lehetőség van további fejlesztésekre.

3. ISTENHEGY

Istenhegy Dél-hegyvidék lazábban beépített területe, ahol viszonylag sok védett – műemlék és fővárosi rendeletben védett – valamint több védelemre javasolt épület található.

Zöldfelülete is gazdag, több helyen pl. a Költő utca, Istenhegyi út, Gyöngyvirág út mentén összefüggő területeken, egymás melletti telkek teljes kertje védelemre, további telkeken a meghatározott növényállomány megtartásra javasolt. Zömmel F+T – F+1+T szintes épülettel beépített terület, helyenként azonban található F+2, F+3 szintes épület is.

Környezetétől idegen a két intenzívebb, telepszerűen beépített F+3 szintes és F+9 szintes épületek csoportja.

Helyenként látható még beépítetlen telkek, de az üres telkek beépítése folyamatos. Több új lakóház épült az utóbbi években, a közelmúltban kezdte meg működését a Kálvin János Idősek Otthona a Szendrő utcában.

A területen jellemzőek a nagyobb méretű telkek, azonban a Diana u. – Gyöngyvirág u. – Felhő u. többen a nagyméretű telkek továbbosztása eredményeképp, nem túl szerencsés módon, sok nyeles telkek alakultak.

4. SZÉCHENYI-HEGY

A hegyvidék városképileg egyik legmeghatározóbb térsége a Széchenyi-hegy, melynek karaktere, épületállománya mind a budai, mind a pesti oldalról megmutatkozik.

A Széchenyi-hegy lejtőin kialakult villanegyed a több mint száz éves várostörténeti múltat idéz, a domborzati adottságokhoz jól igazodó telekstruktúrával, építészeti elemeivel, és értékes növényállománnyal.

Lakó és intézményterületeinek mindmáig megőrzött zöldfelületi jellege, harmonikus átmenetet ad a Budai Tájvédelmi Körzet erdei felé.

A Széchenyi-hegy jelentős része beépítésre nem szánt, erdővel borított térség. A Hegyhát út mentén halad a Gyermekevasút vonala, végállomása (épületeivel és a remízzel) a Rege parknál található.

A turisztikai erdő területén található néhány olyan funkció, amely csak ideiglenesen maradhat meg jelenlegi állapotában. (pl.: a Magyar Honvédség adó-vevő állomása, vagy az elszórtan megépült lakóépületek)

Széchenyi-hegy területén számos védett és védelemre javasolt épület és kert található.

Nagy zöldfelületű lakó- és intézményterületek dominálnak. Legnagyobb területű intézmények a Rendőrtiszti Főiskola és az országos Mikrohullámú Központ.

Új beépítésű villasor áll a János Zsigmond utcában.

A Pinty utca két szakaszának összekötése a terepadottságok miatt rövid szakaszon csak gyalogúttal lehetséges. Az utca mentén új lakótelkek válnak beépíthetővé.

A Hóvirág út végében javasolt a kerület egyik alközpontjának a kialakítása. A közlekedési csomópontban elsősorban kereskedelmi, szolgáltató funkció létesítése célszerű.

5. MÁRTONHEGY

Mártonhegy területének jelentős részén a beépítés kialakult. Telkes családi- és társasházak épültek többnyire 1-2, illetve 6-9, néhol 12 lakással. Elsősorban a Mártonhegyi úttól délre fekvő területen, az Ormódi u. Méra u. közötti tömbökben, több helyen 2-3 többlakásos társasház is van telkenként. A területen viszonylag sok régi, az 1900-as évek elején épített ház található, egy fővárosi rendeletben védett (Tamási Áron utca 36.)

A társasházakkal beépített telkeken fejlesztési lehetőség jelenleg nincs, új beépítés csak meglévő épület bontása után létesíthető.

Új beépítés kialakulása van folyamatban a Fodor u. Mártonvölgy u. tömbjének északi részén lévő 5 telken. Itt 4 és 6 lakásos házak épültek ill. épülnek.

A Mártonhegyi út Mártonlak utca menti tömb, két telek kivételével lényegében hasznosítatlan. A 8653/2 hrsz.-ú telek valamikor a BRFK Kutyakiképző telep volt, melynek építményei még láthatók, de a terület nagy részét a természet kezdi visszafoglalni. A határoló közterületek szabályozása, az építési övezet paramétereinek megfelelő telkek alakítása után a tömbben kertvárosias, szabadonálló beépítésű lakóterület kialakítása várható.

Új fejlesztésre kerül sor a Fodor u., Mártonhegyi út, Tállya u. közötti területen, amely a kerület egyik alközpontjává válhat. Itt kereskedelmi, szolgáltató funkció elhelyezésére, lakóterület kialakítására nyílik lehetőség.

Jelentős intézmény Mártonhegyen a Tamási Áron Általános Iskola és Gimnázium, amely telekösszevonások után bővíthető.

A Bürök u. mentén üzemelő telephely funkciója lakóterületen nem megengedett, megszüntetendő. Területén kertvárosias lakóterület létesíthető.

A Denevér út – Fodor u. között húzódó zöldterület, gyepfolt, fővárosi védettség alatt áll.

6. CSILLEBÉRC

Csillebérc városrész három jól elkülöníthető részre tagolódik: északnyugati részét erdő borítja, középső része az ún. Csillebérci üdülőterület, keleti részén laza beépítésű lakóterület helyezkedik el.

Csillebérc erdőterülete

A terület karakterét természetesen az erdő határozza meg. Az erdőterületen belül szétszórva található épületek. Mivel ez a terület régóta erdőterületbe sorolt külterület, az épületek zöme engedély nélkül kellett épüdjön. Meglepő módon viszonylag új lakóépületek, de istálló is található itt. Megfigyelhető az építési szabályokat semmibe vevő tendencia, mivel láthatóan szankcióval nem jár az erdőben való építkezés.

A Konkoly-Thege Miklós út mentén 17,5 ha-os Pilisi Állami Parkerdőgazdaság kezelésében álló erdőterület fekszik, ahol a KFKI sportlétesítményei találhatóak. A sportterület bejárata előtt turistaút indul.

Csillebérc üdülőterülete

Az ingatlan-nyilvántartás szerint az üdülőterület 6 db telken helyezkedik el, a telekméret 1,5 – 3,5 ha között mozog. A tulajdonosok ezen telkeket kizárólagos használat alapján kerítésekkel kisebb területekre szabdalták. A tulajdonosok száma az érintett telkeken 500 körül van.

A kizárólagosan használt területek között kerítéssel elválasztott 2-3 m széles ösvények alakultak ki. A lejtésviszonyok miatt a terület alsó és felső része között csak gyalogos kapcsolat létezik.

A telkek túlépítettek, mindegyiken több főfunkciójú épület található. Annak ellenére, hogy a területre fentiek miatt építési engedély nem adható ki, a meglévő épületeket a tulajdonosok bővítik és új, lakóház jellegű épületeket helyeznek el. Az új épületek nagyságrendje lényegesen meghaladja a régi üdülőépületek méreteit, a kertek is elvesztik régi erdő jellegüket. Jelentősen nő a burkolt felületek aránya is.

A szabadonálló beépítésű területet az egy-két szint magas épületek jellemzik, amelyek között igen sok fa szerkezetű ház is található.

Csillebérci lakóterület

Csillebérc lakóterülete átalakuló területnek tekinthető. Vegyes a kép, mivel ezen a területen – hasonlóan a Magasúti városrészhez – a közterületek részbeni hiánya gátja a terület beépíthetőségének. Nagy problémát okoz a telkek nagyarányú lejtése is.

A beépítés jellemzően szabadonálló, egy-két szintes épületekkel. A Moha utca mentén két helyen telepszerűen beépült telkek találhatók.

7. MAGASÚT

Magasút városrész északi részét erdő borítja, amely elválasztja Farkasvölgyet a Magasúti lakóterületektől. A lakóterületre jellemző, hogy sok épület úgy épült meg, hogy a közterületek rendezése nem történt meg. Helyenként 5,0 m szűk jogi közterületek vannak, az útburkolat néhány helyen a magántelken helyezkedik el. Ahol a közterület elég széles, több ingatlantulajdonos a telkéhez kerített közterületet is.

A térség, Csillebérc lakó- és üdülőterületével együtt, jelenleg tömegközlekedési szempontból teljesen ellátatlan.

A városrész területén a még üres telkek egy részén jelenleg építkezés folyik, a kevés foghíjtelek hamar be fog épülni. Beépítetlen terület fekszik a Magasúti lejtő és az Adorján utca között, amely jelenleg még beerdősült üdülő-kert terület.

Lehet, hogy a Magasúti terület nincs annyira „szem előtt” mint a hegyvidék sok másik része és ezért ezen a területen – elsősorban az erdő szélén – sok a szabálytalan építkezés.

A jellemzően szabadonálló beépítésű területet az egy-két szint magas lakóépületek jellemzik. Kis számban hétvégi házak is fellelhetők, a Nőszírom utca mentén, az erdő szélén, valamint szállást szolgáltató épületek a Törökbálinti úthoz közeli térségben. A Magasúti köz mellett működik a Napsugár Időotthon.

8. FARKASVÖLGY

A területen döntően lakóterület található, elsősorban előfordul szállásszolgáltatás, vendéglátás, kereskedelem is. Óvoda található a Rácz Aladár utcában és házi orvosi rendelő az Arató utca – Hóvirág út sarkán, de ezektől eltekintve az alapellátást nyújtó intézményi funkciók hiányoznak. A Hóvirág téren intenzív lejtésű közkert helyezkedik el.

Az épületállomány többsége viszonylag új, de építészeti, városképi minősége sok kívánnivalót hagy maga után. A 70-es, 80-as években épült házak egy része nem illeszkedik a hegyvidéki környezetbe.

Kevés a századeleji villa, de érdekes színfoltja a területnek a Bazin utcában kialakult, ikres és részben zárt sorú, a II. világháború előtt épült épületsor.

Kisebbszerű beépítések is kialakultak a területen az Edvi Illés és a Hóvirág út mentén.

A városrész mértéktartó karakterétől teljesen idegen 3-4 szintes, lapostetős, telepszerű vagy egyéni beépítések kerültek elhelyezésre a Hóvirág út és a Rácz Aladár utca közötti térségben. Több helyen a városképet rontó, elfogadhatatlan támfalgarázsok fokozzák a feszültséget.

9. FARKASRÉT

A terület nagy részén a Farkasréti temető üzemel, főbb épületei a Németvölgyi út felől kerültek elhelyezésre. A temető északi részén, a Bürök utca mentén magántulajdonú lakótelek nyúlik a temetőbe, mely rendezésre váró probléma.

Dél-hegyvidék történeti áttekintése

A városrész beépülésének a kezdete az 1800-as évek közepére nyúlik vissza. A szőlőültetvények kikapcsolása után részben gyümölcsösök, konyhakertek létesültek, de a XIX. század első felében Buda és Pest „városiasodásával”, a zöld iránti igény fokozódásával megnőtt a hegyvidéki épületek száma. Ezek eleinte kocsmák, fogadók, nyaralók voltak, majd a villaépítkezés is elkezdődött.

Istenhegyen az első épületek egyike az Adonisz utcában lévő Repos-villa. 1845 körül épült az egyemeletes, romantikus épület, amelyet később átalakítottak. A Diana utca mentén és környezetében több műemlék épület található, amelyek 1843 és 1904 között épültek. (Diana utca 23/b. „Óra”-villa 1843 körül, Diana utca 17/a, villaépület 1844., Cédrus utca 3. villaépület 1846 körül, Diana utca 4. elemi népiskola 1904.)

A napjainkig meglévő régi épületek, eredetileg villák, nyaralók, ma lakóépületek, többnyire az 1900-as évek elején épültek, de van egy lakóépület, amely 1805-ben vadászlaknak épült, akkor még erdőterületen (Felhő utca 16.)

XX. század eleji épületek: Lóránt út 7. villaépület 1928., Óra út 12. lakóépület 1910. körül, Óra út 9., villaépület 1850. körül, Lóránt út 13/a. lakóház 1884. körül, Gyöngyvirág út 17. villaépület 1895., Diana utca 10. – Lóránt út 23. Vízművek épületei 1910.)

A későbbiekben, az építkezések felgyorsulásával elkezdődött a nagy telkek megosztása és beépítése, ennek ellenére ez az a kerületrész, ahol még ma is vannak nagyobb méretű, beépíthető telkek. Orbánhegy és Mártonhegy kialakulása és beépítése nem különíthető el élesen egymástól a beépítés idejét és jellegét tekintve.

Egyszerűbb földszintes lakóépületek (Bürök utca, Tállya utca, Fodor utca mentén) és emeletes villaépületek az 1900-as évek elején kezdtek épülni. (Bartha utca 1/a., Tamási Áron utca 36. villaépületek 1900 körül, Mártonhegyi út 53-57., ma Idősek Otthona 1914-ben, Tündér utca 16/a. nyaraló 1937). Van amelyik eredetileg az 1880-as években épült, de jelentősen átalakították (Hangya lépcső 6.) vagy már rossz állapotú, de még lakják. (Költő utca 20.)

A terület intenzív beépítése az 1960-as években kezdődött, majd 1970 után, a társasház-építkezések korában felgyorsult. A Svábhegy régi épületekkel teletűzdelt, a Budai-hegyvidék frekventált idegenforgalmi része.

Eleinte, a jó levegő miatt kórházak, szanatóriumok települtek ide, de tehetősebb polgárok nyaralókat, üdülőházakat is építettek. (Ordas út 8. villaépület 1890. körül, Ordas út 6. villaépület 1895., Művész út 2. lakóház, 1881., Művész út 4. lakóház 1920. körül, Eötvös út 10-14. Svábhegyi Szanatórium 1926-27., Rege út 21. Panoráma Hotel 1938.).

A villák megjelenésével megkezdődött az addig jellemző mezőgazdaság kiszorulása, azonban egy tömbben fennmaradt az egykori mezőgazdasággal foglalkozók épületeiből néhány, az ún. Svábfalu. (Költő utca – Tücsök utca). Az épületek egy részét felújították, a házak állaga azonban összességében igen vegyes.

A Széchenyi-hegy és Svábhegy csatlakozó részeinek beépítése, a beépítés kezdete, jellege nem választható el egymástól. Széchenyi-hegy legrégebbi épületei ezen a területen találhatóak. Ezek villaépületek, társasházak, társasüdülők, amelyek többnyire ma is hasonló funkcióval rendelkeznek.

Legrégebbi épületei villaépületek: Karthauzi utca 2. (ma gyógyszertár és lakóépület) 1880., Karthauzi utca 14., 1860. körül, Rege út 3. 1891. A Fogaskerekű vasút Széchenyi-hegyi végállomása 1890-ben épült. Jelentős társasház, társasüdülő építkezés történt az 1940-es években (Agancs utca 28-30. „Arosa” szálló, Agancs utca 32. „Hargita” társasház, Melinda út 16. „Svábhegyi-társasház”, Melinda út 24-26. „Új-Majestic” társasüdülő, Melinda út 30-32. „Melinda” társasüdülő).

A területen dél felé haladva, Farkasvölgy területén valószínű tovább maradt fenn a mezőgazdasági jelleg, mint a környező, jelenleg beépített területeken. Farkasvölgy nagy része az 1970-es, 80-as években épült be.

Régi épületei eredetileg nyaralónak épültek, valószínű nagy telekkel körülvéve, idők folyamán átépítés után lettek lakóépületek. (Kázmér utca 24., 1890. körül a Kázmér utca 14., 1937-ben épült).

Dél-hegyvidék félreeső erdőterületeire esett a választás a Csillebérci Úttörőtábor, valamint a Központi Fizikai Kutatóintézet helyének kijelölésénél. Mindkét intézmény olyan nagyfokú természeti beavatkozást, "zölderdős" beruházást jelentett, mely néhány évtizeddel később már elképzelhetetlen lett volna, létesítésük idejében azonban elsősorban a politikai és stratégiai megfontolások játszották a – természetvédelemnél messze fontosabb – főszerepet.

1.15.1.3. Kelet-hegyvidék

Városrészei Krisztinaváros, Németsvölgy, Kíssvábhegy (részben), Orbánhegy (részben), Sashegy. Kelet-hegyvidék a kerület legfejlettebb szerkezetű, városias struktúrákat felmutató része. Községi és intézményhálózata is a városias sűrűségnek és használatnak felel meg. Jellemzője a városszerkezeti átgondoltság és tervezettség, a sűrű, városias beépítés tudatos feloldódása a magas építészeti színvonalon megépített, szabadonálló, de mégis városias miliőt létrehozó villák irányában. Intézményrendszerének központja a kerület Önkormányzata. A kerület egyetlen hagyományos ipari telephelyének (MOM) egykori székhelye, ennek megszűnte után a kerület egyetlen nagyméretű bevásárló- és szolgáltatóközpontjának helye. A MOM-művelődési ház, a Gesztenyékert és a

Budapesti Kongresszusi Központ összvárosi viszonylatrendszerben is ismert, identitást meghatározó helyszínek, a Sas-hegy mézskőszirtje Budapest védett természeti érték-hálózatának becses tagja.

1. KRISZTINAVÁROS

A kerület viszonylag egységes történelmi része, mely tartalmazza a nagy múltú Városmajor területét. A kerülethatártól a Határőr, a Gaál József, a Bíró utcáig, a Roskovics, a Ráth György, a Kékgolyó, a Böszörményi, az Ugocsa utcáig, valamint déli szélén a Kiss János altábornagy utcáig terjedő terület tartozik ebbe az egységbe. Jelentős egészségügyi létesítményei: a Szív- és érsebészeti klinika, az Onkológiai központ, s a HM kórház. Kiemelkedő, kerületi jelentőségen is túlmutató oktatási, rekreációs és kulturális intézményeket koncentrálnak a városmajori rész. Mindezek mellett sűrű, városias beépítésű, zömében lakófunkciójú egység, melyben karakteresen jelen vannak a kereskedelmi, a pénzügyi- és postai funkciók, s az üzleti élet más szektorai is.

Számos védett objektum – országos és fővárosi oltalom alatt álló, illetve helyi, kerületi védelemre javasolt épület – és terület található a kerületrészben. Ugyanakkor számos városképi disszonancia is jellemzi a zónát, mint például a Krisztina körút mentén, ahol több ponton előfordul a zárt sorú térfalban többszintnyi párkánymagasság-különbség. Ugyancsak városképi feszültséget jelentenek a régebbi családi villák közé ékelődő, 60-as, 70-es évekből származó többlakásos társasházak lapostetős tömegei.

A városrész egyik legnagyobb értéke a Városmajori park, mely ugyan a történelem folyamán területileg egyre csökkent, de még ma is jelentős kondicionáló hatású zöldterület.

Az egykori agyagbánya gödrében elhelyezkedő Széll Kálmán tér (mely egyharmad részben a kerülethez tartozik) a földrajzi adottságok miatt Budapest egyik legjelentősebb közúti és közösségi közlekedési csomópontjává vált. Bár az utóbbi évek forgalomszervezése (átlapoló villamosviszonylatok kialakítása) sikeresen csökkentette a tér túlterheltségét, a közterületek állapota továbbra is gond, ezért 2014-ben elindult a tér városépítészeti átszervezése is. Ennek nyomán várhatóan javulnak majd a Városmajor felé a gyalogoskapcsolatok is.

2. KIS-SVÁBHEGY

Az Észak- és Kelet-hegyvidék területek határa a Kis-svábhegy megnevezésű egységet kettéosztja. Kelet területre – az Istenhegyi út, Kékgolyó, Ráth György és Tusnádi utcák által határolt területre esik, mely dominánsan társasház, illetve nagyvillás zóna. Itt is számos védett objektum – országos és fővárosi oltalom alatt álló, illetve helyi, kerületi védelemre javasolt épület – és területi egység található, melyek közül kiemelkedik a bírák és ügyészek villanegyede a Ráth György utca mentén.

A domborzati viszonyok miatt bizonyos utcákban erőteljesen uralják az utcaképet a támfalgarázsok. Több építészeti tömegkompozíciós és látványbeli problémát sűrít a területi egység.

3. ORBÁNHEGY

A Kelet- és Dél-hegyvidék területek határa az Istenhegy megnevezésű egységet kettéosztja. Ebből a Keleti tervezési területre az Istenhegyi út, a Németsvölgyi út, a Nárcisz, a Vöröskő, a Gyímes utca, s az Orbánhegyi út által bezárt terület tartozik, mely elsősorban társház, nagyvillás zóna, néhol 1-2 lakásos családi villával.

Az építészeti arculat, színvonal eltérő, a régebbi nagyvillák többnyire jó állapotúak, az újabb, 60-as, 70-es évekből származó többlakásos társasházak lapos-tetős tömegei több helyen bántóan megtörik a városképet. A területegységre jellemző domborzati adottságok miatt sok helyen kedvezőtlen látványú támfalgarázs szakaszok kísérik az utcákat.

4. MÁRTONHEGY

A területi egység csak igen kis része – 4 tömbje – esik Kelet-hegyvidék tervezési területére. A tömbök karakterükben hasonlóak az orbánhegyi zónához.

5. NÉMETVÖLGY

Ez a területi egység tartalmazza a kerület egyik legszebb, legértékesebb, sajátos karakterű részét, a Hollósy Simon utcai és a Margaréta utcai építészeti együtteseket. Emellett még a kerület városközponti terület besorolású tömbjei - a MOM park -, a műemlék épületben működő MOM művelődési központ, a Gesztenyés kert, valamint a Novotel szálloda és konferencia központ – mint legfontosabb kerületi nevezetességek – gazdagítják a területi egységet. Nem kevésbé jelentős a Testnevelési Egyetem, s a Sportkórház sem. A közelmúltban megvalósult Alkotás Point épületegyüttese új építészeti karakterével, tömegkompozíciójával városkép-alakító szerepű. Kiemelkedő jelentőségű lesz a Csörsz utcában jelenleg épülő uszoda és sportközpont is. Fenti sokszínűségből adódóan a városrész kiugróan mozaikos karakterű.

6. SASHEGY

A kerület területére a Sashegy tájegység igen kis része, csak hat tömbje esik, a Hegyalja úttól délre. Sajátos karaktert ilyen kis terület alapján nem lehet meghatározni. Dominánsabbak a kisebb, néhány lakásos épületek. Az építészeti minőség heterogén, az igényes, jó arányú épületek mellett megtalálható a hullámpala fedésű, igénytelenebb épületek is.

Kelet-hegyvidék történeti áttekintése

Az 1780-as évektől II. Józsefnek Buda fejlesztését célzó reformjai lendületet adtak a budai külterületek, a Városmajor és általában a hegyvidék fejlődésének is. A XX. század elején a budai külterületeket közigazgatásilag egy-egy külvárosokhoz kapcsolták: a Budaörsi úttól délre levő részt a Tabánhoz, az ettől északra, az Ördög-árok völgyéig terjedő hatalmas területet a Krisztinavárosokhoz, az ettől északabbra elterülő részt pedig az Országút és Újlak külvárosokhoz. A régi krisztinavárosi külterület délen és északon is túlterjedt némileg a mai kerülethatáron. Kelet-hegyvidék területének fejlődése szorosan kapcsolódik a főváros legidősebb közparkjához a **Városmajorhoz**, amely a Kis-Sváb-hegy és a Rózsadomb között fekszik.

Teljes területe 26,67 négyzetkilométer, ennek 41%-a zöldterület. A Városmajoron keresztül folyik az Ördögárok-patak, melynek jelenléte meghatározta az itt kialakuló növényzetet (ártéri szil, kőris, tölgy). A török hódoltság megszűnésével a vár alatti területeket a XVIII. században a katonaság birtokolja. Gróf Daun Henrik városparancsnok majorságot és villát is épített benne. A városatyák tiltakoztak ellene, hogy a Stadtmayerhofot a katonaság birtokolja. Daun gróf megtarthatta a házat és körülötte fekvő kertet, de a major többi részét át kell adnia a városnak, így 1730-ban az egész Városmajor városi tulajdon lett. A tanács terve az

volt, hogy a közeli külterületre ipart telepít. A Városmajor azáltal lett parkká, hogy a fűvészkert elköltözésével annak egykori krisztinavárosi területét a város felparcellázta. Cserében a Városmajort jelölte ki közparknak. 1785-ben II. József rendeletére alakítják át nyilvános kertté. Így lesz a Városmajor Buda első közparkja. A major területe a XVIII. században két és félszer nagyobb volt a mainál.

A Városmajor területén keresztülfolyó, akkor még nyitott Ördög-árok sok gondot és nagy esőzésekkor károkat is okozott a környék lakóinak.

Beboltozása 1874-ben kezdődik el. 1899-re a dunai torkolattól a Csaba utcáig készül el, de a városmajori szakaszt csak 1920-ra fejezik be.

A városrészben egyre több kerületi szinten is jelentős intézmény kapott helyet.

1912-1913-ban épül fel Kós Károly és Györgyi Dénes tervei alapján az iskola és kisdudóvó. 1923-1925 között készül el a városmajori kis templom Árkay Aladár tervei alapján, majd 1932-1935 között a nagytemplom és a torony, melyet Árkay Aladár és Árkay Bertalan tervez. Az ötvenes-hatvanas években kerül sor a szabadtéri színpad, a tenispályák és a BSE csarnok megépítésére. A Városmajori Gimnázium 1989-ben került megépítésre. Mindez jól mutatja, hogy a városi zöldterületek "leszalámizása" közintézmények elhelyezésének érdekében szinte napjainkig tart és kevés ellenállást gerjeszt.

A Városmajor volt a kiindulópontja az 1874-ben megnyílt Fogaskerekű vasútnak is, a vasúthoz kapcsolódó műhelyek és igazgatási épületek további értékes zöldfelületeket foglaltak el. A Városmajor híres volt kútjairól és jó vizeiről.

Siklóssy Károly a Városmajor utcában vízgyógyintézetet nyitott. 1850-ben új gyógyászati létesítménnyel gazdagodott a terület, ekkor nyílt meg a Kékgolyó utcában az elme-és ideggyógyintézet. A két világháború között historizáló stílusban épült a volt izraelita hitközség kórháza (ma Érsebészeti Klinika, XII. Városmajor u. 68., 1929). Modern kórháznak tekinthető a Honvédtiszti Kórház (XII. Királyhágó u. 1-3.), ezek a fejlesztések már a XII. kerület "kórházvárossá" válásának folyamatába illeszkednek.

A Városmajor területén, a park mentén történt parcellázások eredményeként a XIX. század végén klasszicista villák sora valósult meg. Később a terület jelentős része átépült, a villákat felváltották a zártosú, városias épületek, s elindult az úthálózat menti telkek aprózódása is. Ez a telekszerkezet lett a körülépített udvaros beépítések alapstruktúrája. A Krisztinavárosi rész földrajzi elhelyezkedése, s domborzati adottságai miatt már eredetileg is városi struktúrával épült be. A városrész korábban egy ipari telephellyel is rendelkezett, a Magyar Optikai Művek gyárával. Ennek területén valósult meg a 2000-es évek legelején a MOM Park üzleti és lakónegyede, vele szemben pedig az Alkotás Point irodaegyüttese.

Ezek a fejlesztések olyan szinergiákat szabadítottak fel, melyek a tágabb térsége a kerület legjelentősebb városfejlesztési fókuszpontjává tették. Ennek nyomán újult meg a MOM Csörsz

utcai kultúrháza, kapott magas színvonalú elhelyezést a biopiac, felújították a parkot, annak Alkotás út menti sarkában pedig kerülethatárokon túlmutató jelentőségű sportközpont épült.

Kelet-hegyvidék déli részén, Németvölgy területén a hegyvidéki villás, családi házas részeken az 1960-as évektől erőteljes átépülések voltak tapasztalhatóak. Így mára már ebben a zónában domináns a társasházak, a többlakásos épületek jelenléte.

1.15.2. TÁRSADALMI, DEMOGRÁFIAI ÉS SZOCIÁLIS ADATOK KERÜLETRÉSZEKRE BONTVA

A 2011. évi népszámlálási adatok alapján összeállított mutatósor táblázata a XII. kerület városrészeire az alábbi:

Mutató megnevezése	Budapest XII. kerület Hegyvidék összesen	Dél-hegyvidék	Észak- hegyvidék	Kelet- hegyvidék
Lakónépesség száma	57709	14504	15363	27793
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	13,1	14,4	14,4	11,7
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	53,7	53,0	51,6	55,1
Lakónépességen belül 60+ évesek aránya	33,2	32,6	34,0	33,2
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	3,2	2,6	2,4	3,8
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	59,1	62,7	63,3	55,2
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	32,6	35,5	31,7	31,4
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	2,3	2,1	1,8	2,6
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	64,0	61,5	64,2	65,4
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	39,4	37,8	37,2	41,0
Állandó népesség száma – a mutató a település egészére állítható elő, szegregátumokra nem	53891			
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	8,1	8,0	6,1	9,2
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya lakónépességen belül	54,6	56,6	55,5	53,1
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	7,3	6,4	5,6	8,6
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360	4,5	3,9	3,4	5,2

napos munkanélküliek aránya)				
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	2,2	2,4	1,1	2,5
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	12,9	7,3	4,7	19,2

A felsorolt adatokból következő főbb megállapítások:

- **A kerület népességi központja Kelet-hegyvidék**, a kerületi lakosság közel fele él ezen a viszonylag kisterületű kerületrészen. Ebben a kerületrészben a legalacsonyabb a 0-14 éves korosztály aránya, legmagasabb az aktív korúak aránya. A 60 éven felüliek aránya Észak-hegyvidéken a legnagyobb.
- A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya és e végzettséggel és jövedelemmel nem rendelkezők aránya szintén Kelet-hegyvidéken a legnagyobb.
- Felsőfokú végzettségűek aránya Észak-hegyvidéken a legmagasabb, rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül pedig Dél-hegyvidéken a legmagasabb.
- Foglalkoztatottsági arányban Kelet-hegyvidéké a vezető szerep, ugyanakkor itt található a legmagasabb arányban foglalkoztatott nélküli háztartások is, ez elsősorban az egyedülélő, 60 éven felüli lakosoknak köszönhető.
- A mutatók alapján **Kelet-hegyvidék** a legrosszabban teljesít a felsőfokú végzettségűek, a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők, a foglalkoztatott nélküli háztartások, az alacsony presztízsű munkákban foglalkoztatottak, a munkanélküliek és a lakáskomfort területén.
- **Észak-hegyvidék** a legrosszabb mutatókkal rendelkezik a 60 éven felüliek arányát tekintve.
- **Dél-hegyvidéken** a legnagyobb a rendszeres jövedelemmel nem rendelkezők aránya, a gazdaságilag nem aktív népesség aránya, viszont a legmagasabb létszámarányokat mutatja a 0-14 éves korosztály.

1.15.3. A 2001 ÉS 2011 KÖZÖTT BEKÖVETKEZETT VÁLTOZÁSOK ELEMZÉSE KERÜLETRÉSZENKÉNT

Mutató megnevezése	XII. kerület össz.	Dél-Hv.	Észak-Hv.	Kelet-Hv.
Lakónépesség száma 2001.	61 763	14 375	15 328	30 666
Lakónépesség száma 2011.	57709	14504	15363	27793

A két adatfelvétel között eltelt 10 évben a legnagyobb lakosságvesztést a Kelet-hegyvidék szenvedte el, a másik két kerületrész még (csekély mértékű) növekedést is fel tud mutatni.

Mutató megnevezése	XII. kerület össz.	Dél-Hv.	Észak-Hv.	Kelet-Hv.
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya 2001.	11,1	12,3	12,1	10,0
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya 2011.	13,1	14,4	14,4	11,7

A kerület összlakosságában a korosztály létszámaránya erősen nőtt, arányában Észak-hegyvidéken (a 2001-ben a legnagyobb 60 éven felüli korosztályi aránnyal rendelkező kerületrészben) a legerősebb a növekedés.

Mutató megnevezése	XII. ker. össz.	Dél-Hv.	Észak-Hv.	Kelet-Hv.
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya 2001.	59,3	62,7	62,4	56,0
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya 2011.	53,7	53,0	51,6	55,1

A "szuperaktív" korosztály létszámaránya minden kerületrészben csökken, legerősebb az esés Észak-hegyvidéken.

Mutató megnevezése	XII. ker. össz.	Dél-Hv.	Észak-Hv.	Kelet-Hv.
Lakónépességen belül 60+ évesek aránya 2001.	29,6	24,9	25,6	34,0
Lakónépességen belül 60+ évesek aránya 2011.	33,2	32,6	34,0	33,2

A 60 évnél idősebb korosztály létszámaránya Észak- és Dél- Hegyvidéken erőteljesen nőtt, Kelet-hegyvidéken ugyanakkor kismértékben csökkent, részben a 0-14 éves korosztály aránynövekedésének köszönhetően. Vagyis megállapítható, hogy „nyugdíjas korúvá vált” Észak-hegyvidék, ez alatt a tíz év alatt lépte át az Észak-hegyvidéket és kisebb mértékben Dél-hegyvidéket az urbanizációnak meghódító lakosság.

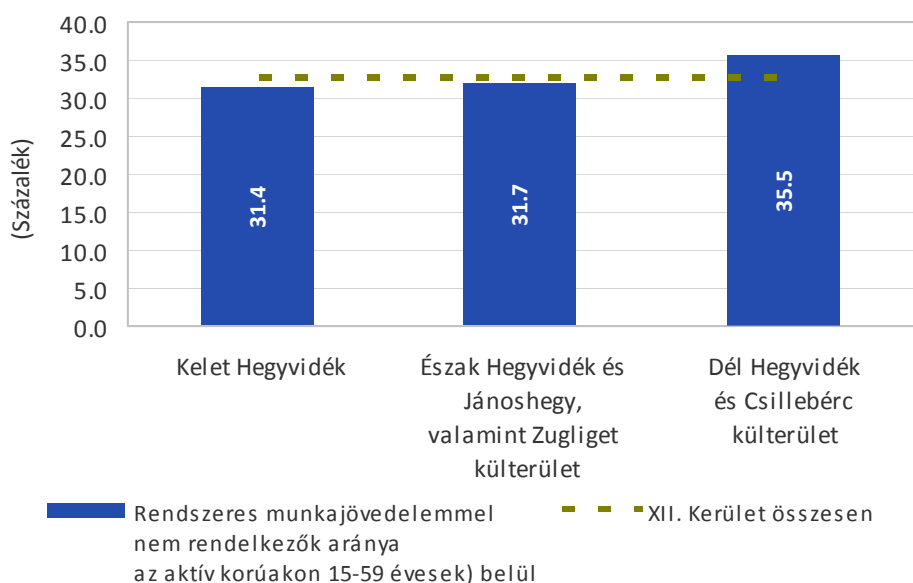
Mutató megnevezése	XII. ker. össz.	Dél-Hv.	Észak-Hv.	Kelet-Hv.
Legfeljebb ált.isk. végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 2001.	7,4	6,6	5,8	8,6
Legfeljebb ált.isk. végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 2011.	3,2	2,6	2,4	3,8

Ezen társadalmi réteg aránya minden kerületrészben egyenletesen, mintegy 50%al csökkent.

Mutató megnevezése	XII. ker. össz.	Dél-Hv.	Észak-Hv.	Kelet-Hv.
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában 2001.	46,4	52,6	51,1	41,8
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában 2011.	59,1	62,7	63,3	55,2

A felsőfokú végzettségűek aránya minden kerületrészben növekedést mutat, a legdinamikusabban Kelet-hegyvidéken.

Mutató megnevezése	XII. kerület össz.	Dél-Hv.	Észak-Hv.	Kelet-Hv.
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 2001.	34,5	35,5	33,3	34,9
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 2011.	32,6	35,5	31,7	31,4

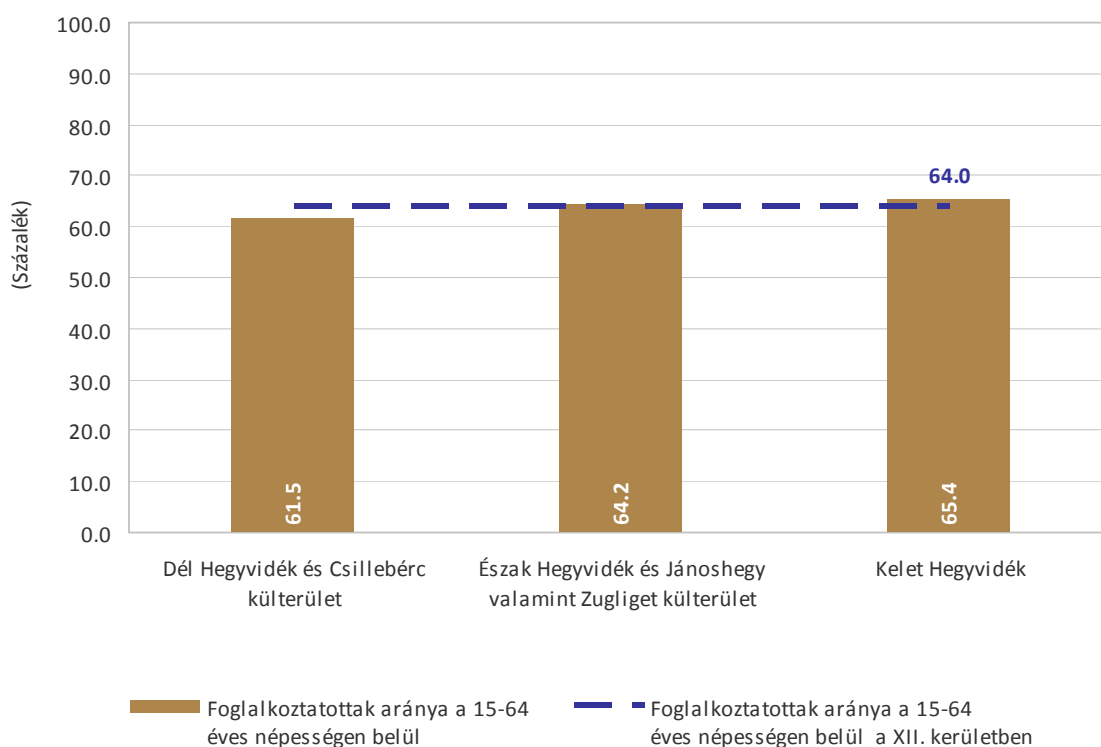

E csoport aránya csak Dél-hegyvidéken maradt változatlan, a másik két kerületrészben kismértékű csökkenés mutatható ki.

Mutató megnevezése	XII. ker. össz.	Dél-Hv.	Észak-Hv.	Kelet-Hv.
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 2001.	4,4	4,4	3,6	4,8
2011.	2,3	2,1	1,8	2,6

A csoport aránya mindhárom kerületrészben megközelítőleg azonos arányban csökken. Az előző táblázattal összehasonlítva látható, hogy Dél-hegyvidéken az iskolai végzettségtől függetlenül munkajövedelemmel nem rendelkezők egyre nagyobb arányban kerülnek ki a magasabb képzettségűek közül, feltehetően ők azok, akik önkéntesen, más célok megvalósítása érdekében lépnek ki a foglalkoztatottak közül (gyermekükkel otthon maradó anyák).

Mutató megnevezése	XII. kerület össz.	Dél-Hv.	Észak-Hv.	Kelet-Hv.
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességben belül 2001.	61,8	61,2	63,2	61,2
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességben belül 2011.	64,0	61,5	64,2	65,4

A megelőző táblázatokkal összehangban a foglalkoztatottak aránya legdinamikusabban Kelet-hegyvidéken emelkedik, Dél-hegyvidéken stagnálónak tekinthető. Ez visszavezethető a nappali tagozatos tanulók magas számára is Dél-hegyvidéken, hiszen ők nem számítanak foglalkoztatottnak.

Mutató megnevezése	XII. kerület össz.	Dél-Hv.	Észak-Hv.	Kelet-Hv.
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 2001.	39,8	33,8	32,9	45,1
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 2011.	39,4	37,8	37,2	41,0

Dél- és Észak-hegyvidéken a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya stagnál, illetve nő, ezzel ellentétben Kelet-hegyvidéken az arány erőteljes, mintegy 10%-os csökkenése figyelhető meg.

Mutató megnevezése	XII. kerület össz.	Dél-Hv.	Észak-Hv.	Kelet-Hv.
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya 2001.	7,3	11,2	6,8	7,3
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya 2011.	8,1	8,0	6,1	9,2

A csoport kerületi szintű aránynövekedéséért egyedül Kelet-hegyvidék aránynövekedése felelős, a másik két kerületrészben csökkent e csoport aránya. Ez az adat is rávilágít Kelet-hegyvidék urbanus

beágyazottságára, arra, hogy ott – ellentétben a hegyvidéki területekkel – a válsághatásoknak jobban kitett csoportok, vegyesebb népesség él.

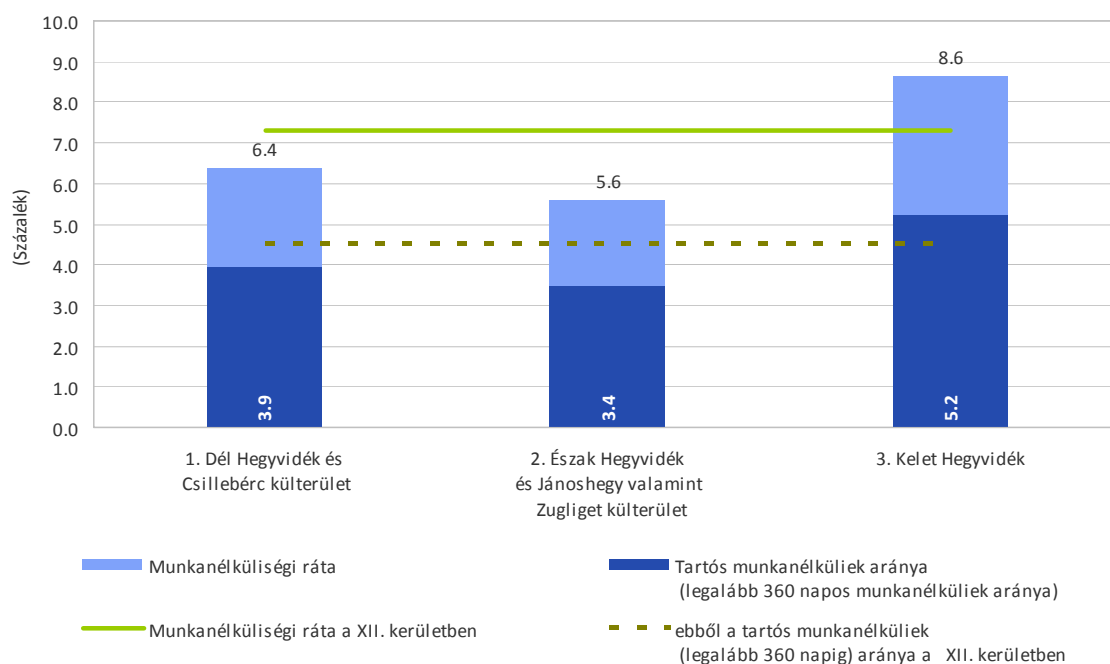
Mutató megnevezése	XII. kerület össz.	Dél-Hv.	Észak-Hv.	Kelet-Hv.
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya lakónépességen belül 2001.	–	54,5	58,9	53,2
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya lakónépességen belül 2011.	54,6	56,6	55,5	53,1

Egyéb foglalkoztatási adatokkal összhangban a népcsoport aránya Dél-hegyvidék területén nőtt, a másik két kerületrészben – ha kismértékben is – csökkent.

Mutató megnevezése	XII. kerület össz.	Dél-Hv.	Észak-Hv.	Kelet-Hv.
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta) 2001.	–	3,0	3,9	2,7
2011.	7,3	6,4	5,6	8,6

Mutató megnevezése	XII. kerület össz.	Dél-Hv.	Észak-Hv.	Kelet-Hv.
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya) 2001.	–	0,8	1,2	0,9
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya) 2011.	4,5	3,9	3,4	5,2

A munkanélküliek és a tartós munkanélküliek aránya az egész kerületben nőtt 10 év alatt. Legnagyobb a növekedés a Kelet-hegyvidéken, mint a kevésbé tehetősebb csoportok lakóhelyén. Itt különösen a tartós munkanélküliek aránya nőtt meredeken – közel ötszörösére –, tehát a munkájukat elvesztők esélye, hogy egy éven belül új munkalehetőséget találjanak, drasztikusan csökkent.

Mutató megnevezése	XII. kerület össz.	Dél-Hv.	Észak-Hv.	Kelet-Hv.
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül 2001.	–	4,8	6,4	3,4
2011.	2,2	2,4	1,1	2,5

Mutató megnevezése	XII. kerület össz.	Dél-Hv.	Észak-Hv.	Kelet-Hv.
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül) 2001.	–	7,2	22,8	5,3
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül 2011.	12,9	7,3	4,7	19,2

A szükséglakások aránya minden kerületrészben csökken, Észak-hegyvidéken kiemelkedően, közel egyhatodára esett vissza e lakások aránya. Az egyszobás lakások tekintetében Észak-hegyvidék elvesztette vezető helyét és gyakorlatilag helyet cserélt Kelet-hegyvidékkel. Az aránytőlódás a kerületközpontban épülő társasházak lakásstruktúrájára vezethető vissza, az ezredforduló óta mindenhol meredeken nőtt az egyszobás, megfizethető árú új lakások száma.

Az Észak-hegyvidék városrészre vonatkozó SWOT-elemzés:

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nagy területi kiterjedésű, jelentős kondicionáló hatású – fővárosi jelentőségű – védett zöldterületek, erdők ▪ A zöldfelületek nagyobb léptékű zöldfelületi rendszerbe, hálózatba tagolódnak ▪ Normafa, a magyar télisportok bölcsője ▪ Meglévő rekreációs és gyermeklétesítmények (Csillebérc) ▪ Beépítési kultúra és tájkultúra összhangja ▪ Exkluzív lakóhely ▪ Védett, emblemikus épületekkel, épület-együttesekkel rendelkező, nagy múltú, rangos terület ▪ Változatos, mozgalmas, tagolt terepmorfológia, tájban oldott, erdővel tagolt település-szélek ▪ Nagy kiterjedésű, zöldbe ágyazott egészségügyi létesítmények / Sz. János kórház, Orsz. Rehab. Intézet, Orsz. Korányi TBC és Pulmonológiai Intézet, stb. ▪ Komoly területi tartalékokat jelenthetnek az alulhasznosított, zárványterületek (honvédség) ▪ Tudományos intézmények, egyetem: KFKI, Csillagvizsgáló, Iparművészeti Egyetem (MOME) ▪ Felsőfokú végzettségűek legmagasabb aránya a kerületben 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Karbantartás hiánya, alacsony környezeti színvonal az erdőkben ▪ A vonalas hálózatok fejlesztése, a beépített területek növekedése szabdalja a zöldfelületeket ▪ A terület adottságai és a várható igény nincsenek összhangban (nagyságrendi különbség) ▪ Rendezetlenek a tulajdonviszonyok, nincsen kiérlelt hasznosítási koncepció. ▪ Alacsony építészeti és kertkultúra. ▪ Sok az engedély nélküli túlépítés, beépítés, közterületek elkerítése, közterületre ráépítés. ▪ a közterületek állapota kritikán aluli (légvezetékek) ▪ Egysíkú úthálózat, ellátási hiányosságok. ▪ Alacsony színvonalú, elavult egészségügyi infrastruktúra, kórházfejlesztések jövőkép nélkül, ad-hoc módon ▪ Tisztázatlan hasznosítású honvédségi területek, erdei telepek, vad-települések /pl. Zugligeti út mentén. Harangvölgyben, alulhasznosított a Fácános, stb. / ▪ Az intézményeknek nincsen közvetlen ráhatása a kerület(rész)kulturális életére ▪ 60 éven felüliek magas aránya.
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ A nagy területi kiterjedésű, jelentős kondicionáló hatású, fővárosi jelentőségű zöldterületek, erdők - Budai Tájvédelmi Körzet – komoly területi potenciáljának további kihasználása ▪ A Normafa környéki egykori sípályák revitalizációjával, sífelvonó és látogatói központ kiépítésével az egyedülálló télisport lehetőség újabb vonzerővel gazdagodhat a területen ▪ Csillebérci volt tábor "recyklálása". ▪ A hegyvidéki karaktere varázsának – exkluzivitásának - erősítése az ellátási hiányosságok – alközpont, közlekedési 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A turizmus fellendülésének következményeként a zöldterületek, erdők túlterheltté válnak, s ez a pozitív klimatológiai és kondicionáló hatásuk romlását eredményezheti, ▪ A kínálat és a kereslet viszonya felborul, nem szabályozható. A hóágyúzás szembemegy a kerület energiahatékonyságra való törekvésével (pazarlás) ▪ A helyi környezetterhelés növekedhet ▪ A védett területek, épített értékek veszélybe kerülhetnek a beépítési szándékok erőteljes nyomása miatt ▪ az egészségügyi létesítmények

kapcsolatok, minőség, tömegközlekedés, stb. – javíthatósága, fokozása, mely további magas jövedelmű lakos beköltözését inspirálhatja

- A nagy kiterjedésű, zöldbe ágyazott egészségügyi létesítmények (Sz. János kórház, Orsz. Rehab. Intézet, Orsz. Korányi TBC és Pulmonológiai Intézet, stb.) bekapcsolhatók a gyógy-turizmusba profilszélesítéssel
- A területi tartalékokat jelentő, jelenleg alulhasznosított, zárványként elhelyezkedő területek aktivizálhatósága
- A magas iskolai végzettségi szint helyi kihasználása (intelligens kerületrészt)

"túlhasználata" környezeti károkat, közlekedési problémákat okozhat.

- A terület jellegéhez nem harmonikusan illeszkedő funkciók megtelepülése, jövőkép hiánya.
- A lakosság további előregedése

A Kelet-hegyvidék városrészre vonatkozó SWOT-elemzés:

ERŐSSÉGEK

- Zárt térfalas, városias beépítési struktúra és villás, hegyvidéki karakter egyidejű jelenléte, jó arányú, városi terek, közterületek
- Viszonylag kiegyensúlyozott, jó színvonalú alapellátás
- Exkluzív lakóhely, széles skálájú lakástípusok /lakóparkok, villák, városi zárt sorú, keretes beépítésű tömbök
- Védett, értékes épületek, épületegyüttesek
- Színvonalas bérroda-hálózat, bevásárlóközpontok, kulturális építmények /MOM park, Alkotás point, Kongresszusi központ, MOM művelődési központ, stb. /
- Változatos sportolási lehetőségek
- Jelentős, kerületen kívüli vonzáskörzettel is rendelkező egészségügyi létesítmények / pl. HM kórház, Érsebészeti Klinika, Sportkórház /
- Speciális vonzerők:
 - A Városmajor utca, mint kulturális folyosó – iskolák, kiállító- és rendezvény házak, védett épületek,
 - A Márvány utca, mint gyalogos, kulturális és vendéglátó – gasztronómiai – folyosó kiépíthetőségének lehetősége – könyves házak, kávézók, éttermek, bárak
- A kerületrésztben erőteljesen nő a legfiatalabb korosztály aránya

GYENGESÉGEK

- Közterületi minőség általában alacsony, fenntartási nehézségek
- Parkolási problémák az alapellátást biztosító kiszületek, intézmények környékén
- az épületfenntartás egyenetlen színvonala városképi feszültségekhez vezet
- "Genius Loci"-ra tekintettel nem lévő új struktúrák megjelenése
- Helyenként az intenzív beépítettségű, monofunkcionális tömbök – iroda és kereskedelmi központok – szétfeszítik a történelmi városi struktúrát
- A sportlehetőségek árai a magas életszínvonalon élőket célozzák, a tömegsport elitsporttá válik.
- A kórházak megközelítése nehézkes, a helyszínek gyakran félreesőek
- A Városmajor utcában közlekedési nehézségek, az Alkotás út forgalmi csatorna szerepe erősebb, mint helyi feltáró szerepe.
- A kerületrésztben a legmagasabb a munkanélküliségi ráta, legrosszabb a munkanélküliek és alacsony presztízsű munkát végzők összetétele

LEHETŐSÉGEK

- A zárt térfalas, városias beépítési struktúra és a villás, hegyvidéki karakterű tömbök, mint kerületi lakóterületi "brand" kihasználása, propagálása.
- A színvonalas bériroda-hálózat, bevásárlóközpontok, kulturális építmények - MOM park, Alkotás point, Kongresszusi központ, MOM művelődési központ, szinergiáinak kihasználása
- Társadalmi felzárkóztatást biztosító kerületi program, a társadalmi problémák kezelése

VESZÉLYEK

- A karakteres építészeti arculat erodálódása, homogenizálódása.
- egyoldalú városmegújulás: csak az épített környezet újul meg, a közterületek kimaradnak a megújulásból.
- A negatív társadalmi folyamatok folytatódnak, nő a munkanélküliség, nőnek a társadalmi különbségek

*A Dél-hegyvidék városrészre vonatkozó SWOT-elemzés:***ERŐSSÉGEK**

- Nagy területi kiterjedésű, jelentős kondicionáló hatású – fővárosi jelentőségű – védett zöldterületek, erdők
- A zöldfelületek nagyobb léptékű zöldfelületi rendszerbe, hálózatba tagolódnak
- Meglévő rekreációs és szabadidő eltöltési lehetőségek
- Magas presztízsű lakóterület
- Változatos lakóterületek laza, kertvárosias karakterrel
- Értékes, védendő, karakteres építészet és épületállomány (pl. svábhegyi villák)
- Változatos, tagolt terepmorfológia, erdőkkel tagolt településrészek
- Karakteres városüzemeltetési funkció jelenléte (temető)
- Korábbi gazdag tájkultúra nyomai (szőlők, gyümölcsösök, majorok)
- Stabil jövedelmi helyzet ("önként vállalt" munkanélküliség magas aránya)
- Nagycsaládok és többgyermekes családok magas aránya

GYENGESÉGEK

- Karbantartás hiánya, alacsony környezeti színvonal az erdőkben
- A beépített területek növekedése szabdalja a zöldfelületeket
- Nem kellően kiaknázott lehetőségek, részben avult létesítmények
- Kritikán aluli közterületi állapotok, kiépítetlen utak, járdák hiánya, nyílt vízlevezető árkok
- A '70-es, '80-as évekből származó társasházak érzékeltlen arcullattal
- Sok az elhanyagolt, pusztuló ill. a nem megfelelően átalakított épület
- Lakóterületek engedély nélküli „terjeszkedése"
- Alapellátás, központképző funkciók hiánya
- meghatározatlan települési jövőkép, esetleges fejlesztések
- a jövedelmi helyzet és az ízlés, környezeti érzékenység egymástól függetlenek

LEHETŐSÉGEK

- Nagyterjedésű – fővárosi jelentőségű – erdő- és zöldterületek potenciáljának további kihasználása
- Nagyterjedésű, nagy zöldfelülettel rendelkező egészségügyi létesítmények jobb bekapcsolása a kerület idegenforgalmába
- Közvetlen kapcsolódás a déli "szuburbánus

VESZÉLYEK

- Erdő- és zöldterületek túlterhelése, ami a jelenlegi pozitív kondicionáló hatásuk romlásához vezethet
- az egészségügy, mint országos rendszer torzulása, helyi érdekek miatt
- Javuló közlekedési kapcsolatok, növekvő ingatlanbefektetői nyomás

- folynosóhoz".
- Közterületrehabilitációs program megvalósítása (légvezetékek, nyílt árkok eltüntetése, járdaépítés)
 - "a nagycsaládok kerülete" brand tudatos erősítése
- A "praktikus városüzemeltetési megfontolások" további teret nyernek és alakítják a közterületek arculatát.
 - humán ellátóhálózat túlterhelődése
-

2. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

2.1. A HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE, SZINTÉZIS

A folyamatok értékelése

Fejlesztési és rendezési környezet, illeszkedés

Az országos és a fővárosi fejlesztési dokumentumok a közelmúltban készültek, megfelelő keretet adva az új kerületi fejlesztési dokumentumok készítéséhez. Tág, a mai kor szellemét hordozó palettát biztosítanak a kerület által megfogalmazandó, elérendő céloknak, így Hegyvidék fejlesztési elképzeléseinek is.

Budapest Főváros Hegyvidéki Önkormányzata 2006-ban készített először Kerületfejlesztési Konceptiót, mely végül a képviselő testület nem vitatott meg, így elfogadásra sem került. A kerület Integrált Városfejlesztési Stratégiája 2008. év májusában készült, majd 2009. év májusában felülvizsgálatra került.

A kerület a 314/2012. (XI.12.) Korm. rendeletnek megfelelő tartalommal készített városfejlesztési koncepcióval és településfejlesztési stratégiával nem rendelkezik.

A főváros településrendezési eszközei, a TSZT 2015 és az FRSZ, 2015. március 17-én léptek hatályba, és megfelelő területi tartalékot, fejlesztési potenciált biztosítanak a kerület (kerületi terveszköz) számára. Az új kerületi építési szabályzat készítését az Önkormányzat a következő években tervezi.

Társadalom, humán infrastruktúra

A XII. kerület a budapesti kerületek közül a kevésbé népesekek közé tartozik, jellemzően hegyvidéki fekvésének és csak részben intenzív beépítésének köszönhetően. A kerület lakosság száma 1980-ban volt a legmagasabb (83.382 fő), ekkor Budapest lakosságának 4%-a lakott itt. 1980-tól 2011-ig folyamatos a csökkenés. 2012-ben először volt mérhető lakosságnövekedés, a **népesség folyamatosan, ám kis mértékben növekszik**.

A népmozgalmi adatok azt jelzik, hogy a kerület túl van az első öregedési hullámon, és a tulajdonosok, bérlők cserélődése miatt egy **fiatalodási hullám indult meg** a kerületben.

A kerület **vándorlási egyenlege** 2008 és 2012 között jellemzően egyensúlyban volt. A **2008-óta tartó lassú csökkenés egyenletessége** viszont hosszútávon **tartós**nak ígérkező folyamatot mutat, szoros összefüggésben az országos folyamatokkal.

A lakosságon belül **folyamatosan növekszik a fiatalkorúak (0-14 éves) aránya**, 2001 és 2011 között 18%-kal emelkedett, 2013-ban pedig a magyarországi és a budapesti átlagot is felülmúlta. A korcsoporton belül a **legszámosabb a 0-4 éves korosztály**. A kerület fiatalodása egyértelműen kimutatható. A kerület humáninfrastruktúrájának alakításánál ezt figyelembe kell venni. Az aktív életkor (15 és 59 éves) közöttiek aránya a budapesti kerületek közül a kerületben legrosszabb, melynek okai, az épített léttér megmerevedése, és az építési lehetőségek csökkenése. Az **idősek**

aránya és száma is nőtt az elmúlt 10 évben. A 60 éven felüliek aránya Budapesti összehasonlításban is a kerületben a legmagasabb. Ez összefügg azzal, hogy ennek a korosztálynak nincs lehetősége, hajlandósága a lakóhelyváltásra.

A 85 évesnél idősebb kort elérők aránya a budapesti átlaghoz képest is **magasabb** a kerületben, **ezért az ápolási-gondozási igények további növekedése** várható.

Családok összetételét tekintve a gyermekkel rendelkező családokon belül a 3 vagy 3-nál több gyermekesek arányát nézve a XII. kerületben a legmagasabb ezen családok aránya, annak ellenére, hogy a megfelelő családi házak építési lehetőségei erősen korlátozottak. Fennáll a veszélye, hogy a nagyobb családok az olcsóbb peremkerületekre költöznek.

A kerületben **kiemelkedő a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya** (46,4%-ról 59,1%-ra növekedett), a legmagasabb a budapesti kerületek között. Meghaladja az összbudapesti arányt (10,3%). Az emelkedés aránya nagyobb, mint a kerület lakosságának csökkenése, ebből arra következtethetünk, hogy egyrészt a felsőfokú végzettséggel rendelkezők kisebb elvándorlási hajlandósággal/lehetőséggel bírnak, másrészt nagyarányú a magasabb végzettségűek beáramlása és a lakosság felsőoktatási részvétele, diplomaszerzése.

A kerületben a **legalacsonyabb a foglalkoztatási ráta 42,4% a teljes lakosság körében**, ami több társadalmi folyamat eredője. (2001 és 2011 között az aktív korú, 15 és 64 év közötti korosztályban, mintegy 30%-al csökkent). Az alacsony foglalkoztatottságot befolyásolja, hogy a kerületben magas az inaktív korúak aránya, valamint a fiatalok munkaerő piaci helyzete. A 0-4 éves korosztály nagy arányából következik, hogy magasabb a nem foglalkoztatott gyese, gyeden lévők aránya. A kerületben a 18-25 éves korosztályban a második legmagasabb a nappali tagozatos tanulók aránya (62,6%, budapesti átlag 48,6%), így ők is befolyásolják a foglalkoztatottsági mutatókat.

A 2011-ben munkaviszonnyal rendelkező lakosok közel 90%-os arányban a szolgáltatás- kutatás-fejlesztés területen dolgoznak, ez a második legjobb budapesti adat. **A kerület foglalkoztatottainak több mint a fele (58%) vezető**, értelmiségi foglalkoztatású, ezzel az első a kerületek között (budapesti átlag 33,8%). A XII. kerület rendelkezik a legjobb jövedelmi viszonyokkal budapesti viszonylatban.

A helyben foglalkoztatott munkaerő 26,0%- a kerületen kívülről érkezik, a kerület lakosainak viszont csak 8,9%-a vállalt munkát 2011-ben a kerületen kívül.

Az adófizetők száma a kerületben a legalacsonyabbak egyike, ami következik a népesség korösszetételéből (15 éven aluliak és 65 éven felüliek magas száma, vékony aktív réteg).

A nemzetiségek aránya erőteljesen nő a kerületben. A legnagyobb számban a németajkúak képviselik magukat, számuk tíz év alatt közel kétszeresére emelkedett. A nemzetiségi összetétel változásának oka leginkább a külföldi felsővezetők lakóhelyválasztásának és megtelepedésének köszönhető.

Lakásállományát tekintve XII. kerület a leginkább beállt kerület, itt történt a legkevesebb lakásépítés 2006 és 2011 között. Kevés a lehetőség új lakások építésére. A kerületi lakások átlagosan 75nm-es alapterülete Budapesten egyike a legmagasabbaknak. A teljes lakásállomány 26%-át adják a 60 és 80 nm közötti lakások, 25%-a 50nm alatti alapterülettel rendelkezik. A 100 nm feletti alapterületű lakások aránya 18%. Az összkomfortos lakások tekintetében a kerület a budapesti érték alatt marad, melynek oka, hogy viszonylag magas az eredetileg üdülési célú, vagy időszakosan lakott ingatlanok aránya, amelyek egy korábbi komfortállapotot képviselnek. A XII. kerületben a bérelt lakások aránya a fővárosi átlag alatt marad, hiány a lakásbérletre megfelelő méretű kislakások.

A kerület térbeli rétegzettsége alapvetően megfelel a korábbi hegyvidéki zöldterületek városiasodási folyamatának. A térbeli és városépítészeti tagoltság és változatosság a társadalmi rétegzettségre is kivetül.

A magasabb társadalmi státuszú csoportok a kerület felsőbb, családiházias beépítésű régióiban, az alacsonyabb státuszú csoportok a Kelet-hegyvidék központi részén, az Alkotás út és a vasút közötti területen koncentrálódnak. Ez alól kivétel a Thomán István úti lakótelep, valamint a Dél-hegyvidék zártkertekből átalakuló lakóterületei. **A hegyoldalakon egyre feljebb és feljebb nyomuló urbanizáció igen intenzíven terheli a hegylábi területeket, ezért ezek vonzereje fokozatosan csökken.** Ez a köztes terület nélkülözi a valódi lakókörnyezeti vonzerőt, amely ellensúlyozhatná, hogy kiszolgálása is hiányosabb a központi területekhez képest. Ezért ez az egyik forrásterülete a kivándorlásnak, elsősorban az agglomeráció irányába.

A kerület **hegyvidéki lakóterületei** túlértékeltek. A **túlértékelés csökkenése kedvezően hathat** a kerület egységének erősödésére és a hegyvidéki területek terhelésének mérséklésére.

Az **önkormányzat aktívan támogatja a kerület közösségi, kulturális életét**, rendeletekkel (Közművelődési koncepció, Közösségépítő Díj, Segítő Kéz Díj) valamint helyi identitást erősítő nagyrendezvények szervezésével: Svábhegyi Pünkösdi Búcsú, ádventi vásár, Gesztenyész- napok – programsorozat. A Hegyvidéki Ősz programsorozata, „Előzd meg a fogaskerekűt” –kerékpáros és futóverseny, kisméretű sportesemény a „Fuss a csúcsra”. A kerület helyi ünnepei nagymértékben hagyományozódtak az itt élt német népcsoport hagyományos ünnepeiből (búcsú, szüreti mulatság). A legtöbb civil szervezet a sport illetve hobbi, valamint a művészet, kultúra és az oktatás területén működik, de jelen vannak az egészségügytől az érdek- és jogvédelmen keresztül a településfejlesztésig.

A 18 történelmileg kialakult **településrészek** kis léptéke és az **ott lakók erős identitástudata** alkalmassá teszi a városrészeket arra, hogy valóságos „neighbourhood” jellegű és mértékű **lakóközösségi szerveződések**, illetve egyfajta **önszerveződésen alapuló önkormányzatiság jöhessen létre**, amelyekben az ott élő lakók a közvetlen lakókörnyezetük megóvásáért, javításáért közösségként tudnak tenni. Jelentősek a városrészek, kerületen túlmutató kulturális, turisztikai adottságok is (Gyermekvasút, Libegő, Erzsébet-kilátó, a MOM művelődési ház, Gesztenyész kert stb.) 2011-es népszámlálási adatok alapján a lakosság 28%-a nem kívánt a vallási hovatartozásáról nyilatkozni. A válaszadók döntő többsége, (71%) katolikusnak vallotta magát. A kerületben Református Gyülekezetek, Görög Katolikus, Római Katolikus Plébániák működnek.

Oktatási intézmények tekintetében a XII. kerület kiegyenlített adatokat mutat. Az óvodások száma az elmúlt években tapasztalt kisebb visszaesés után ismét nő, a férőhelybővülések ezt a növekedést kezdetben kis késéssel követték, de napjainkra a folyamatos férőhelybővítésnek és a magas számú alapítványi óvodának köszönhetően a rendelkezésre álló kapacitás dinamikusan követi a korosztály létszámnövekedését. Az igények kielégítésében magánóvodák is segítenek, igénybevételükre a pénzügyi alapot a kerület kedvező jövedelmi viszonyai teremtik meg. A férőhelyszám növekedése alapján valószínűsíthető, hogy a jövőben a 3 éves korban kötelezővé váló óvodai beíratás sem fog férőhelyfeszültségeket okozni. A mennyiségi adatok mellett kiemelkedően jó az óvodai nevelés minősége is, az önkormányzat által felügyelt óvodákban alkalmazott fejlesztőpedagógia a gyakorlati élethez való alkalmazkodóképesség javítását célozza meg.

Az általános iskolások létszáma az elmúlt évek csökkenéséből fokozatosan növekedésbe váltott át. Ez az iskolai évfolyamok létszamarányait is változtatja, az első osztályba lépők létszáma folyamatosan meghaladja a általános iskolát elhagyók létszámát. Növeli a tanulói létszámokat az is, hogy a XII. kerületben a budai kerületek közül a legnagyobb arányban tanulnak a városhatáron kívülről érkező tanulók. Az általános és középiskolákban általános kapacitáshiány még nem mutatkozik, de a kötelező iskolai testnevelés bevezetése a tornatermek száma és befogadóképessége miatt nehézségeket okoz. Ezen segít a 2. osztályosok szervezett úszásoktatása. Az előző évek iskolai létszámcsökkenéséből adódó pedagóguslétszám-csökkenés még nem állt meg, az így keletkező "ollót" a magasabb osztálylétszám és a pedagógusok kötelező óraszámának emelkedése hidalja át. A minőséget jelzi, hogy Városmajori Gimnázium az országos listán a 8. helyet érte el, ez a budapesti gimnáziumok közül a legelőkelőbb hely. Bár az iskolák fenntartója a KLIK, a kerület az üzemeltetésen túlmenően oktatási kérdésekben is együttműködésre törekszik.

A felsőoktatás terén a XI. kerület, mint "műszaki fellegrvár" mellett a XII. kerület a budai kerületek között a humán szakok tekintetében verhetetlen. Országosan egyedülálló képzést nyújt a Testnevelési Egyetem és a Moholy Nagy Művészeti Egyetem. A kerület felsőoktatási központja az Alkotás út sávja, a Testnevelési Egyetem és a hozzácsatlakozó építmények itt a városképet meghatározó erővel bírnak.

A szociális és egészségügyi ágazat a Polgármesteri Hivatal Népjóléti Irodájához tartozik. Pénzbeni, természetbeni és személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátást felügyel, a Szociális Szolgáltatástervezési Koncepció 2004-es elfogadása óta. Az önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programot készített 2013 májusában. Ez a dokumentum lett a jogutódja a SZSZK-nak is. A Helyi Esélyegyenlőségi Program kiemelt célcsoportja az időskorú lakosság, és a 0-14 éves korosztály. Az előregedő lakosság a szociális ellátórendszerre egyre nagyobb terhet ró, az egyszemélyes háztartások magas aránya a változások irányát egyértelműen mutatja.

Az alapellátások közé tartozik a gyermekek napközbeni ellátása, a bölcsőde, napközi és családi napközi is. A bölcsődék között egyenlő arányban vannak önkormányzati és nem önkormányzati intézmények. A férőhelyek száma folyamatosan az emelkedő bölcsődei létszám előtt járt, a legutóbbi évek kivételével, amikor attól kismértékben már lemarad.

A családsegítő központ szolgáltatásait legnagyobb részben a munkaerőpiaci reintegráció céljából vették igénybe. Az Ifjúsági Közösségi Tér elsősorban a kerületben élő és/vagy itt tanuló diákok számára kínál ingyenes lehetőséget az ismerkedésre, a közösségé formálódásra, a szociális és életviteli kompetenciák fejlesztésére valamint a szabadidő strukturált eltöltésére.

A helyi rendeletek kiemelten kezelik a gyermekek érdekeit. A Gyermejjóléti Központ (Jagelló út. 24) igénybevétele 2014-ben volt a legalacsonyabb. A veszélyeztetettség aránya 1-2,3% között mozgott az utóbbi években. A hátrányos helyzetű gyermekek aránya az óvodákban 4,6%, az iskolákban 2,9%, ugyanez halmozottan hátrányos helyzetűek esetében 0,8, ill. 0,75%-volt-

Az önkormányzat 2013 májusában fogadta el az Idősügyi Koncepciót, az idősek a Helyi Esélyegyenlőségi Programnak is kiemelt célcsoportja, hiszen a XII. kerület a Főváros legöregebb kerülete, annak ellenére, hogy a jobb társadalmi státusz, anyagi körülmények növelik a várható egészséges évek számát is, így az időskorú lakosság nem jelent automatikusan kliensbázist a kerület szolgáltató rendszerének. A településen élő 65 év felettek alig 1%-a veszi igénybe a szociális

alapszolgáltatás részeként működő idősek nappali ellátását. A kerületben jelenleg nincsenek a demens idős emberek ellátására felkészült szolgáltatások. A pszichiátriai betegek nappali ellátása és közösségi ellátása klubház keretében történik, szolgáltatásait átlagosan 35 fő veszi igénybe.

A kerület Fejlesztő Napközi Otthont tart fenn a fogyatékosok számára, 35 fő veszi igénybe a szolgáltatást.

Lakáscélú támogatásban 2008-ban az előző évi adathoz képest 35%-kal többen részesültek támogatásban, és –bár a támogatás mértéke lecsökkent – a támogatásban részesültek száma továbbra is emelkedik. A kerület lakhatást támogató intézkedései rendre a budapesti átlag alatt maradnak. Hajléktalanok nappali ellátását ellátási szerződés keretén belül a Magyar Máltai Szeretetszolgálat látja el.

Az önkormányzat által nyújtott törvényben meghatározott pénzbeli és természetbeni támogatásokra jellemző, hogy a kötelező feladatellátáson az önkormányzat saját költségvetésének terhére is vállal feladatokat.

Az egészségügy területén a helyzet ellentmondásos. A népesség egészségromlása itt is észlelhető, ugyanakkor a kerület a „kórházak kerülete”. Kisebb gyógyító magánvállalkozások, magánkórházak a kerületben nagy számban jöttek létre. A statisztikai alapon erős egészségügyi infrastruktúra nincsen közvetlen hatása a kerület lakosainak egészségügyi állapotára. Az egészségügyi alapellátás biztosításának szakmai felügyeletét a Polgármesteri Hivatal Népjóléti Irodája látja el. A XII kerület Hegyvidéki Önkormányzat Egészségügyi Programja a meghatározta a kerület egészségügyi ellátás fejlesztési irányait. A Hegyvidéki Önkormányzat Egészséges Hegyvidék Programja fogja össze azokat az egészségügyi programokat. Az önkormányzati feladatok közé csak az egészségügyi alapellátás tartozik.

Az 1 házi orvosra jutó lakosság száma 1100 és 3200 fő között ingadozik. Házi gyermekorvosi szolgálat esetén 800 és 960 fő között ingadozik az egy orvosra jutó 0-14 éves korú gyermekek száma. A házi orvosi praxisok száma nem változott az elmúlt 5 évben. A foglalkozás-egészségügyi szolgálatot vállalkozói szerződés keretében látja el az önkormányzat. Az otthoni szakápolást Szakápolási Szolgálat végzi szakápolók, gyógytornászok és fizioterápiás szakemberek (7fő) segítségével. A kerületben saját fenntartású szakrendelő nem működik és az önkormányzat nem is tervezi ilyen intézmény létrehozását. Országos és fővárosi szempontból is kiemelkedő egészségügyi létesítmények találhatóak a Hegyvidéken, illetve magas a magánrendelők, magánkórházak elterjedtsége és igénybevétele is.

2013 májusában az Önkormányzat elindította az Egészséges Hegyvidék Programot.

A közművelődés szervezése hagyományosan a nagyobb kulturális intézményekhez kötődik. A kerületben három önkormányzati tulajdonban és kezelésben lévő közművelődési intézmény található: a XII. kerületi MOM Kulturális Központ Nonprofit Kft., a Virányosi Közösségi Ház – és a Hegyvidéki Helytörténeti Gyűjtemény és Galéria. A kulturális és közösségi élet támogatására elkészült a XII. kerületi Önkormányzat közművelődési koncepciója.

Az Önkormányzat és a kerületi egyházak, cserkészcsapatok kapcsolata: Az Önkormányzat anyagi segítséget nyújt a kerületi egyházak kulturális, közösségépítő területen végzett tevékenységéhez is, művészeti, kulturális szervezeteik anyagi támogatásával segíti az ifjúság részére szervezett programokat, a táborozásokat, a cserkészcsapatok programjainak megvalósítását.

Az Önkormányzat szándéka, hogy az egyházakkal közösen szervezett rendezvényeken ne csak az egyházközségekhez kapcsolódó híveket szólítsa meg, hanem igyekezzen a kerület többi polgárához is közelebb hozni a hit fontosságának üzenetét.

Ilyen szándékkal szerveződött 2011-ben a Család Éve rendezvény, amely igyekezett felkelteni az emberekben a felelősség érzését a társadalom egyik legfontosabb alapköve, a család iránt. A katolikus egyház hasonló céllal hirdette meg a 2012-től több mint egy éven át tartó Hit Éve programjait. A Hit éve kezdetén és végén is egy-egy, az egyházakkal közösen szervezett rendezvénnyel próbáltunk szólni a hívőkhöz és nem hívőkhöz egyaránt a témában. Az Önkormányzat a jövőben is partnere kíván lenni az egyházak családok és fiatalok számára meghirdetett programjainak.

Önkormányzatunk felekezeti különbség nélkül támogatást nyújt a kerületi egyházközségeknek, segíti beruházásait, fejlesztéseik megvalósítását.

Sportélet: Az önkormányzat jelentős mértékben támogatja a lakosság egészségmegőrzését. A tömegsport helyi támogatására két fontos intézkedést hozott, az egyik az Aktív Hegyvidék ingyenes lakossági sportprogramok támogatása, szervezése, promóciója, a másik pedig a Kötelező úszásoktatás bevezetése az óvodások és az általános iskolások részére. Az úszósport fejlődését a Hegyvidéki Sportuszoda és a MOM Sportcsarnok és Uszoda biztosítja.

Gazdaság

A kerület alapvetően lakófunkciót tölt be, a különböző gazdasági szereplők a lakófunkciókba ékelődve végzik feladataikat. A foglalkoztatás szempontjából más, gazdaságilag aktívabb kerületek felé kibocsátóként, az ott foglalkoztatottak lakóhelyeként működik, a kerületben csak az általuk befizetett jövedelemadó marad, tevékenységük egyéb haszna más területeken csapódik le. Ez a helyzet meghatározza, hogy a kerület **gazdaságának szerkezetében a szolgáltatás játssza a legfontosabb szerepet.** A szolgáltatások nagy része nem hely-specifikus, ezért a kerület gazdasági versenyképességét alapvetően a **rendelkezésre álló humán erőforrás minősége** fogja meghatározni.

A **rendelkezésre álló munkaerő képzettsége adott, és az újratermelődése is biztosított.** A kerületben a második legmagasabb a **fiatalkorúak között a nappali tagozatos tanulók aránya (62,9%)** és második legalacsonyabb a **munkanélküli fiatalok aránya (8,7%).** Viszonylag magas a jövedelem nélküliek aránya, ugyanakkor az átlagjövedelem is magas, ez kiegyensúlyozza a jövedelmi adatokat. Az alacsony **népesség aktivitási ráta oka, hogy igen magas a nyugdíjasok és a vagyonukból élők, valamint a fiatalok között a tanulók aránya.** A hosszabb tanulási, képzési időszak miatt munkaerőpiaci passzivitás jön létre. A **humántőke-kapacitása a legmagasabb minőségű,** ezt érdemes minél jobban kiaknáznia. **A kerület érdeke a minél magasabb hozzáadott értéket termelő, tudás- és technológiaintenzív ágazatok letelepedése és versenyképességük növekedése. Képzett fiatalok külföldre vándorlása a kerületet kiemelten érinti.**

A főváros szempontjából a kerület legfontosabb szerepe a „Budapest tüdeje” szerepkör.

A Hegyvidékben található a főváros erdőmennyiségének a legnagyobb és legjobb adottságú része, valamint a zöldfelületi intenzitás a kerületben a legmagasabb. A kerület **gazdasági szerepét ennek a zöldfelületi potenciálnak a kihasználása jelenti.** A **fővárosi fejlesztési programok szerint a kerület a hegyvidéki- és gyógyturizmus, a sport és az aktív szabadidő eltöltés célterülete.**

Jelentős a fővárosi illetve regionális, országos szerepköre az egészségiparban, néhány speciális esetben (Pethő-intézet) **nemzetközi jelentőségű. Országos és fővárosi szempontból is kiemelkedő**

egészségügyi létesítmények találhatóak a kerületben. Az egészségügyi intézmények magas aránya megmutatkozik a budapesti összehasonlításban. Fontos, hogy az **egészségügyi szolgáltatások kiterjedtsége, komplexitása nem okvetlenül áll arányban az állami egészségügyi szolgáltatások kerületben tapasztalható általános színvonalával.** A gyógyintézmények koncentrációja sem minden szempontból előny. **A kerület jelenleg deklarált célja ennek az adottságnak a lehető leghatékonyabb kihasználása, az ott keletkező haszon helybentartása (gyógyturizmus és egészségipar által hajtott tudásalapú gazdaság).**

A kerület **erős kutatási-fejlesztési** potenciálja a **Központi Fizikai Kutatóintézet**en és a Konkoly-Thege úti **Csillagvizsgálón** alapul. A KFKI jelentőségét a kutatóintézet unikális profilja adja (atomfizika), ugyanakkor nehezen mutatható ki, a közvetlen kapcsolat a kerület gazdasági élete és a központi költségvetésből üzemeltetett (zárvány-) intézmények között.

A Moholy-Nagy Művészeti Egyetem a kreatív ipar fejlesztésében jelentős. A Tölgyfa utcából a Zugligetbe "visszavonulva" koncentrált és **nagyértékű fejlesztések zajlottak le** az egyetem területén, melyek egy része az intézmény külvilág felé való nyitását, közösségi központtá válását célozza (könyvtár, rendezvények).

A XII. kerületben **a fővárosi átlagot messze meghaladó a vállalkozási hajlandóság.** A kerületben 1000 lakosra 306 regisztrált vállalkozás jut, míg a budapesti átlag 232. Bár a különbség hosszú távon mérséklődni látszik.

A kerületben **működő vállalkozások** száma 2008-ban még 8500 fölött volt, ami 2012-re 8002-re **süllyedt**, a csökkenés a romló általános gazdasági környezet mutatója is.

A vállalkozások **zöme kisvállalkozások**, a 8006 működő vállalkozás **95,7%-a** (7661 db) **10 fő alatti létszámot foglalkoztató** kategóriába tartozik, **magas az 1-2 főt foglalkoztató vállalkozások** száma (ezek a területek leginkább lakóövezetek és a főleg értelmiségi, szakértői munkát végző vállalkozók lakóhelyüket választják telephelynek). Nagyvállalkozás elenyésző a kerületben.

A kerület **gazdasági vállalkozásainak közel egy harmada szakmai, tudományos, műszaki tevékenységet folytat**, e vállalkozások **aránya 32%**, ami a **budapesti átlaghoz képest (23%) kimagasló.** **A budapesti átlagtól kiemelkedő még az információ, kommunikáció területén működő vállalkozások aránya (10,8%), a humán-egészségügyi, szociális ellátás területén működő vállalkozások aránya (7%)** majdnem kétszerese a budapesti átlagnak (3,8%), a **művészet, szórakozás, szabadidő illetve az oktatás területén működő vállalkozások aránya meghaladja a budapesti átlagot.** A gazdasági **vállalkozások legalább háromnegyed része nem helyspecifikus**, ezek esetében a rendelkezésre álló humánerőforrások a meghatározóak. **A lakossági szolgáltatások, az oktatási, szabadidős, szociális és humán-egészségügyi szolgáltatások megtelepedését a magas ingatlanárak hátráltathatják.**

A kerületben alig van jelen ipari tevékenység, a lakófunkciók védelme és a beállt területhasznosítás miatt az önkormányzat nem is kívánja támogatni ilyen üzemek, létesítmények megtelepedését.

A kerületnek továbbra sincs turisztikai ágazathoz kapcsolódó stratégiája. **Elsősorban természeti vonzerőivel indukál napi vendégforgalmat**, nem képezi tipikusan a városlátogató-kulturális turista célterületét. A turizmus tekintetében nem tekinthető önálló, független egységnek: **vendégforgalmában meghatározó a fővároshoz tartozás.** Legfontosabb turisztikai terméke a **szabadidős, rekreációs turizmus.**

A kerületben a **kereskedelmi szálláshelyeken regisztrált vendégek száma 28%-kal csökkent** 2003 és 2013 között eltelt 10 évben. **Javuló tendenciát mutat, de még mindig rossz a szállásférőhelyek kapacitáskihasználtsága.** Az ember alkotta vonzerők tekintetében elsősorban a főváros üzleti

turizmusában, valamint a különleges közlekedési eszközök iránt érdeklődést mutatók körében játszik fontosabb szerepet. **Budapest turisztikai stratégiáját** az elkövetkező évekre az Ugorjunk! Budapest turizmus stratégia 2012/2013-2017 határozza, a stratégia célkitűzései közül a **kerület számára hasznos célkitűzés a brandépítés erősítése** és a termékláncok kialakításának fontossága.

A XII. kerületben az **ingatlanfejlesztés** budapesti viszonylatban **nehézkés**, a környezet érzékeny, a nagyméretű ingatlanfejlesztésekre alkalmas területek elfogytak, ezért e fejlesztések **meglévő, már beépült területek átstrukturálására (MOM-park) szorítkozhatnak**. Speciális helyzet, hogy a Budaörsi út menti, XI. kerület területére eső még beépítetlen területek fejlesztésbevonása révén a XI. kerület érezhetően elszívja a fejlesztőerőt a belsőbb fekvésű XII. kerulettől.

A XII. kerület egyetlen nagyméretű, összefüggő barnamezős beruházás a **MOM-park** területén **megvalósult** kereskedelmi, szolgáltató, és lakáscélú **ingatlanfejlesztés**, ami Budapest egyik legnagyobb barnamezős beruházása volt. Ezen kívül csak néhány kisebb, helyi beruházás valósulhatott meg (pl. Hegyvidék-bevásárlóközpont az Apor Vilmos téren).

A Fogaskerekű Széll Kálmán téri bevezetésével kapcsolatban nyitott még a **városmajori kocsiszín és javítóműhely** sorsa, barnamezős területnek tekintendő a **Zugligeti úti egykori lóvasúti végállomás** területe is, az itt álló épületben a kerület szándékai szerint **helytörténeti gyűjtemény** kapna helyet.

A kerületben található fejlesztések közül budapesti jelentőségű a **Normafa területének rehabilitációja**. A sportterületek és kiszolgáló intézmények átalakítását a környezetbarát közösségi közlekedési formák fejlesztése egészíti ki, a tervek szerint a Fogaskerekű vonalát az Eötvös út mentén meghosszabbítva.

Egészségipar szempontjából fontos fejlesztés a Sportkórház szünetelő bővítésének újraindítása, mely hozzájárul az Alkotás út arculatjavításához is. **A Széll Kálmán tér területének közterület-rehabilitációs** tevékenységeként a nagy kihasználatlan potenciállal rendelkező területek **gazdaságélénkítése** történik meg. A tér és a Városmajor közötti **(gyalogos) kapcsolat** erősödése a kerület **belső integrációjának** fontos eleme.

A változatos telephelykínálathoz szükséges területek csak jelentős lakossági és természetvédelmi érdeksérelem árán lennének kialakíthatók. A **telephelyek spontán kialakulásának veszélye** jól körülhatárolható területeket fenyeget (pl. zártkertekből átalakult lakóterületeken), ahol szigorú szabályozás és ellenőrzés szükséges.

A kerület igazi gazdasági kihívása, a gazdasági telephelyek hiánya, a jó minőségű lakókörnyezetre való általános kerületi igény és a budapesti viszonylatrendszerben kiemelkedően érzékeny környezet: a más kerületek felé való munkaerő-kibocsátás, mint jelenleg legerősebb gazdasági tartópillér mellett állandóan és erősödő mértékben hat a kényszer, hogy a kerület a saját identitásának megfelelő, **fenntartható és független gazdasági modellt dolgozzon ki**. Ebben a törekvésben elsősorban a kerület lakóinak magas iskolázottságára lehet alapozni, a környezeti adottságok pedig ugródeszkat jelentenek a globálisan egyre fontosabbá és versenyképesebbé váló környezettudatos gazdasági ágak felé.

Az alábbi szegmensekben fővárosi szintű szolgáltatásokat kell biztosítani a fenntartható fejlődés elvének megfelelően:

- Egészségipar – a hagyományos humánegészségügyi szolgáltatásokra alapozva
- Tudásalapú gazdaság – a kerületben meglévő humán erőforrás minőségére és a meglévő K+F vállalkozásokra alapozva, klaszterképződéseken keresztül
- Kreatív ipar – MOME-ra alapozva
- Környezettudatos gazdaság

A XII. kerület Önkormányzat gazdálkodása, településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere

A Polgármesteri Hivatal szervezeti egységei közötti munkamegosztást önkormányzati rendelet határozza meg. A **településfejlesztési tevékenységekbe három szervezeti** egység kapcsolódik bele:

A **Városrendezési és Főépítési Iroda** a stratégiai tervezési feladatokért, projektek előkészítéséért felel a **Városfejlesztési Iroda** a projektek lebonyolításáért felelős, illetve azok hosszú távú fenntartásában, üzemeltetésében működik közre, a **Vagyongazdálkodási Iroda** az önkormányzat vagyonszerzésével illetve az önkormányzati tulajdonú ingatlanok hasznosításával, elidegenítésével foglalkozik.

A **Fáber Kft.**, a kerület 100%-os tulajdonában álló, illetve részvételével működő, közfeladatot ellátó gazdasági társaság végzi az önkormányzat ingatlanjainak kezelését, üzemeltetését, parkolás-üzemeltetési feladatainak ellátását.

Az Önkormányzat gazdaságfejlesztési tevékenysége az alábbi tényezők mentén csoportosítható:

- A helyi gazdaság műszaki és társadalmi infrastruktúra feltételeinek fejlesztése– minőségi vásárlási és szabadidős környezet megteremtése, periférikus, funkcióhiányos területek helyzetbe hozása
- Városi tulajdonú gazdaságfejlesztéssel foglalkozó szervezetek működtetése
- Adminisztratív eszközök – helyi rendeleteken keresztül, rendezési tervek
- Példaadás és partnerség - környezettudatos fejlesztések

A Hegyvidéki **önkormányzat gazdasági mozgásterét jelentősen befolyásolja a központi költségvetés** helyi önkormányzatok részére történő **forrásmegosztása**, illetve a főváros és a kerületek közötti forrásmegosztás, mely jelentős átcsoportosítást tartalmaz a rosszabb helyzetben lévő kerületek irányába.

Fejlesztésre, felújításra fordítható **önkormányzati saját forrás korlátozottan áll rendelkezésre**, azonban ezek **jelentősen növelhetők pályázati pénzeszközökkel**, melyek különböző – fővárosi, regionális, EU-s – pályázatokon való sikeres részvétellel elnyerhetők. Az önkormányzat és annak intézményei az elmúlt pénzügyi időszakban (2007-2013) sikeresen pályázott EU-s forrásokra.

Az iskolák fenntartói jogának államhoz kerülése következtében csökkentek az önkormányzat kötelezően ellátandó feladatai, így **az intézményfinanszírozás összege is jelentősen esett**, azonban az **iskolák üzemeltetése** továbbra is önkormányzati feladat, **amihez semmilyen állami támogatás nem kapcsolódik**.

Az **iparűzési adóbevételekből származó bevétel** a Hegyvidéki Önkormányzat esetében **folyamatosan csökken**. 2006-ban még 86,8% volt az iparűzési adó aránya a helyi adóbevételek között, míg ez az érték 2011-re 66,1%-ra csökkent, vagyis **5 év alatt 24%-kal csökkent** az ipa részesedése a helyi adóbevételek között. A központi költségvetésből származó bevételek csökkentésének következtében **elmaradt forrásokat a kerületi önkormányzat helyi adók kivetésével próbálja fedezni**. Így terveivel ellentétben – 2013-ban **telekadó bevezetésére** kényszerült, illetve az **épitményadó mértéke is nőtt**. Az építményadóból származó bevétel **értéke 3 év alatt megduplázódott**. További bevezetett helyi adók a **telekadó** és magánszemélyek számára **kommunális adó**, melyek esetében az önkormányzat **kedvezményt biztosít a kiskorú gyermeket nevelő adóalanyoknak**.

A csökkenő és egyre kevésbé kiszámítható központi költségvetési előirányzatok és állami támogatások következtében a folyamatosan fenntartható feladatellátás, működés és fejlesztés finanszírozásában óhatatlanul **egyre bővülő szerep hárul a jövőben az önkormányzati saját**

bevételek, a helyi adók, a gazdálkodási nyereség és pénzügyi hozamok forrásait biztosító – egyes elemeiben megfelelően összehangolt és hosszútávra tekintő – **vagyongazdálkodási tevékenységre**. A vagyongazdálkodás **célja ezen folyamat elősegítése**.

A vagyongazdálkodás elveinek meghatározásakor komplexen kell kezelni a vagyonmegőrzés, a vagyonhasznosítás, és a vagyongyarapítás kritériumait mind a törzsvagyon körébe tartozó, közszolgálati rendeltetésű vagyonelemek esetében, mind a törzsvagyon körébe nem tartozó vagyontárgyak - elsősorban ingatlanok esetében. Az **ingatlanvagyon körében jelentős értéknövelés érhető el a településrendezési eszközök által, preferencia a hozamtermelő vagyonelemek (nem lakás céljára szolgáló helyiségek) megtartása és gyarapítása, különösen a településfejlesztési eszközökkel támogatott városközponti, illetve alközponti területeken**. A rentábilisan nehezen üzemeltethető lakásvagyon körében támogatandó a megfelelő saját vagy banki forrásokkal rendelkező bentlakó bérlők részére történő lakásértékesítés. Elvi szempont, hogy lakások esetében a lakbéreket úgy kell megállapítani – a szociális bérlakások kivételével – hogy a bérbeadásból származó saját bevételek legalább elérjék a lakásokra fordított kiadások összegét.

Az önkormányzat tulajdonát 2013. évben 501 db **nem lakás céljára szolgáló helyiség** képezte, ez az óta **csökkent, jelenleg 491 db** önkormányzati tulajdon. Az önkormányzati tulajdonú helyiségek gazdaságos hasznosítását negatívan befolyásolja, hogy műszaki állapotuk leromlott, valamint nagy részük a lakóházak pincésintjén helyezkedik el. **Szükséges az önkormányzati helyiségállomány műszaki állapotának általános felmérése és lehetőség szerinti fejlesztése**.

Az önkormányzati lakásállomány folyamatosan csökken, jelenleg 1243 lakás céljáró szolgáló ingatlan képezi az önkormányzat tulajdonát. **Az önkormányzati tulajdonú lakások és lakóépületek elhelyezkedésüket tekintve** a fővárosi ingatlanpiaci kereslet szempontjából **a kerület legfrekvenciáltabbnak minősülő részében** található, **azonban sokszor leromlott műszaki állapotúak, vegyes tulajdonúak. Magas a rossz lakáskörülményeket nyújtó lakások között az önkormányzati tulajdonú lakások, ezek között is igen nagy a komfort nélküliek aránya (85%),** A kerületben található **szükségülakások 10%-a** önkormányzati tulajdonú, míg a **félkomfortosok között ez az arány 30%. Fel kell mérni, hogy az önkormányzatnak milyen érdeke fűződik ezeknek a lakásoknak a fenntartásához.**

Felülvizsgálandó az önkormányzat vagyoni értékű jogaival történő gazdálkodás gyakorlata, különös tekintettel a gazdasági társaságokban megvalósuló önkormányzati kisebbségi részvétel esetében.

Koncepcionális figyelmet kell fordítani a jövőben az önkormányzati pénzeszközökkel történő gazdálkodásra főként a **helyi adókra** és az **európai uniós tagsággal összefüggésben megszerezhető pénzügyi támogatásokra**. A vagyongazdálkodási terén az önkormányzati vagyongazdálkodás közép- és hosszú távú stratégiát vázol fel. Az intézkedési tervben meghatározott feladatok közül **kiemelkedő jelentőségű az önkormányzati vagyongazdálkodás szervezeti kereteinek átgondolása, szervezeti felépítési alternatívák áttekintése és ezzel összefüggő javaslatok kidolgozása**.

Önkormányzati megújuló energetika fejlesztések hatására csökken az energiafelhasználás, miközben a lakosság felé példaadó szerepe is jelentős. 2009 óta több fontos, illetve a szemléletformálást segítő energiahatékonysági célú beruházás, intézkedés történt az önkormányzat intézményrendszerében.

A Hegyvidéki Önkormányzat rendelkezik Környezetvédelmi Programmal.

Hulladékgazdálkodás megoldott, az externáliák hatásának csökkentésére (zöldhulladék-égetés, illegális hulladéklerakás) **megfelelő intézkedéseket tett az önkormányzat.**

Épített környezet

A kerület szerkezetének alakulását nagymértékben befolyásolták a morfológiai adottságok, melyek következtében alakult a lényegében zsákszerű településszerkezetet eredményező közlekedési hálózat.

A kerület sajátos földrajzi elhelyezkedéséből, geomorfológiai, táji, természeti adottságaiból következően **településszerkezeti viszonyai igen sokrétűek**. A Városmajori és a Krisztinavárosi részre a zárt sorú, városi struktúra a jellemző, a Kis-svábhegy, Istenhegy, Németvölgy egy lazább átmeneti zóna a szabadon álló beépítésű telkeivel, Kútvölgy, Virányos, Sas-hegy családi villái még az egykori szőlőhegyi kertek struktúráját idézik, a Csillebérci területen pedig még a földszintes **üdülőházas telepek** is jelen vannak.

A kerület jelenlegi, **tényleges** területfelhasználására a lakóterületek dominanciája, valamint a zöldfelületek nagyterületű jelenléte a jellemző. Jellemző még a nagy területű, sok zöldfelülettel rendelkező egészségügyi területek, honvédelmi területek, sportolási célú területek, temető.

A lakóterületek kialakultak, szinte nincs is újonnan kijelölt, de még be nem épített lakóterület.

A Hegyvidéknek nincsenek jelentős tartalékterületei. Komoly tartalékot az **alulhasznosított**, a kerületben zárványszerűen, elszórtan elhelyezkedő területek adják. Ezek a területeken lehet egy-egy régi, védett épület, mely jelenleg nem találja a funkcióját és leginkább üresen, lepusztulva áll, illetve korábban nagy kiterjedésű, nagy területigényű funkcióval rendelkező épületek is.

Az elmúlt időszak szigorú és következetes szabályozásának köszönhetően a Hegyvidék szinte teljes beépített területén a beépítettség 10 és 30% közötti. Ennél magasabb beépítettséget leginkább csak Kelet-Hegyvidéken találunk, ahol is Krisztinavárost és a hozzá kapcsolódó Németvölgyi részt, a jellemzően nagyvárosias, zárt sorú beépítésű területet jellemzi. A beépítési magasságra hasonló kép a jellemző. A kerület nagy részére a 2-3, legfeljebb 5 szintes épületek a jellemzőek, kivéve Kelet-Hegyvidék zárt sorú, nagyvárosias beépítését.

A Hegyvidék területén fontos feladat a hegyvidéki karakter megőrzése, erősítése, alközpontok kialakítása. Fontos, a funkcióját vesztett, alulhasznosított, többnyire üresen álló, értékes épületállomány új funkciójának megtalálása, újra hasznosítása értékük megtartása mellett.

Közlekedés

Az életszínvonal emelkedése folytán a személygépjármű utazási igények folyamatosan növekednek, a Hegyvidék számít Magyarországon egyik leginkább ellátott területének, amellyel az úthálózat színvonala nincsen összhangban.

A Hegyvidék közösségi közlekedési ellátottsága hosszú állandó a hálózat sűrűsége és a szolgáltatás színvonala tekintetében, a jelenleg ellátatlan területek esetében általában a közúthálózat előzetes fejlesztése is szükséges lenne.

A gyalogos közlekedés folyamatosan fejlődik, a szintén környezetbarát közlekedési módnak számító kerékpáros közlekedés fejleszhetőségét azonban a domborzati adottságok erősen behatárolják.

Kelet Hegyvidék legösszetettebb problémát az elégtelen parkolás jelenti, ahol a közterületek korlátozott rendelkezésre állása befolyásolja a többi közlekedési módot, illetve azok fejleszthetőségét is.

Közművesítés

Az ivóvízhálózat több vezetéke koros, elavult anyagú, így a lerakódások és meghibásodások esélye nagyobb, továbbá a tüzvíz szabályoknak sem felel meg.

A kerület csatornázottsága nem teljes körű és a régi építésű területeken a hálózat elavult. A megnövekedett vízzáró felületek miatt az egyesített rendszer túlterheltté vált. Tehermentesítő gyűjtők építése szükséges.

A kerületben az energiaközművek az igények kielégítéséhez mérten kellőképpen kiépültek. Az elöregedett vezetékszakaszok rekonstrukcióját a hálózatok üzemeltetői ütemezetten végzik. A kerület távhővel nem ellátott.

Táji-természeti adottságok, zöldfelületi rendszer

A XII. kerület a Főváros kedvezőbb fekvésű budai oldalának meghatározó kerülete. Táji, természeti adottságai kedvezőek. A kerület a hegyvidéki zónába tartozik, mely öt nagy területi zónára tagozódik. A főváros szempontjából a kerület legfontosabb szerepe a „Budapest tüdeje” szerepkör, mely minősítést összefüggő erdőinek, zöldfelületekben való gazdagságának köszönheti.

A táj szerkezetének, arculatának további alakulásában döntő szerepe volt annak, hogy a Budai-hegység legjelentősebb területein 1978-ban létrehozták a Budai Tájvédelmi Körzetet. Ezzel egyidejűleg a TK területén megszűnt minden termelési funkció, elsősorban a bányászat és az erdőgazdálkodásban is előtérbe került a védelmi funkció a fatermeléssel szemben.

A tájvédelmi körzet nagy részét összefüggő erdőfoltok alkotják, gazdag növénytakaróval. Változatosságát a terepszint növekedéseivel, a kitettség változásával megjelenő cseres-tölgyesek, gyertyános-tölgyesek, bükkfák adják.

A tájszerkezetben a legnagyobb és legsúlyosabb változást jelenleg az erdő arányának növekedése a gyepek rovására okozza. A gyepekben megjelenő erdőfoltok (I. erdészeti vizsgálatot), valamint az erdő nyomulása a tisztások irányába az erdő záródását, végső soron a gyepfelületek teljes megszűnését okozzák (pl. az ún. „Cső” katlanja, a Fenyves lejtő, a volt golfpálya területe, stb).

A svábhegyi, jánoshegyi területnek a Jánoshegyi úttól keletre fekvő része mozaikos, de dominálnak az erdővel borított területek. A szegélysűrűség éppen ezért csak közepesen tagolt.

A tájkép megítélése az előnyös tájértékek alapján történik, melyek közül szinte mind megvan a vizsgált területen:

- változatos domborzat
- nagy reliefenergia
- nagy arányú fedettség mellett gyepes felületek is (mozaikosság).

Fontos térszerkezeti elemek a zöld folyosók, melyek az erdőket kötik össze a belterületi zöldfelületekkel a völgyekben húzódó zöldfelületi elemek segítségével. Ezek közül a legfontosabb:

- Zugligeti út - Szilágyi Erzsébet fasor - Városmajor Ördögárok völgye (kis megszakítással folytatódik a Vérmező – Horvát-kert – Tabán vonalon a Dunáig)

- Diósárok
- Denevér árok
- Farkasvölgy - Irhás árok
- Farkasréti temető – Németvölgyi út – Jagelló út Gesztenyés kert – Csörsz park (folytatódik a Hegyalja út mentén a Dunáig, érintve a Gellért-hegy és a Tabán zöldfelületeit)

A kerületben magas a védett területek aránya. Országos védeltséget élvez a Budai TK, a Jókai kert, valamint az ex lege védett értékek. Számos fővárosi védelem alatt álló értékes terület is van az Ördögórom és környéke, a Farkasvölgyi karsztbokorerdő, az Edvi Illés úti mészkedvelő tölgyes, a Denevér úti gyepfolt valamint a Kis-Svábhegy.

Az Európai Unió rendszerében működő Natura2000 területek nagyjából azonosak a Budai TK területeivel. Fontosabb célkitűzései: Kedvező természetvédelmi helyzet megőrzése: A területen található jó állapotú pannon gyertyános-tölgyesek, pannon molyhos tölgyesek, pannon sziklagyeppek, szubpannon sztyeppék élőhelyek kiterjedésének, szerkezetének, fajkészletének megőrzése. A területen található jelölő állat- és növényfajok állományai fennmaradásának biztosítása.

Nagy értéket képviselnek a nagy kiterjedésű „erdős” kertek, valamint az egyedi tájértékek.

Az Észak Hegyvidék KSZT zöldfelületeinek kapcsolata a környező térségek (szomszéd városok, kerületek) kedvező. A közigazgatási határ budakeszi szakaszán ugyan zömmel Budakeszi belterülete csatlakozik, de a kerületi erdők északon a Hárs-hegyi, délen a Kakukk-hegyi erdőkkel találkoznak.

A kerületben a nagy zöldfelületi elemek elhelyezkedése részben tömb- (erdők), részben mozaikszerű (nagy zöldfelülettel rendelkező intézmények és különleges területek). Az erdők és a belső közparkok (Városmajor, Kis-Svábhegy, Gesztenyés kert) között a kapcsolatot a zöld folyosók (fasorok, zöld sávok) jelentik. A zöld folyosók (Diós-árok, Ördög-árok, Zugligeti út, Irhás-árok) szerepe igen nagy, a vizuális kapcsolat, valamint az átszellőzés szempontjából.

A kerület közhasználatú zöldterületekben bővelkedik. A zöldterületek területi eloszlása azonban nem egyenletes.

A legnagyobb kiterjedésű, központi elhelyezkedésű közterületei zöldfelület a **Városmajor**. Többfunkciós, közel 10 ha-os városi park, ahol a játszóteret a közelmúltban újjátották fel. Elhelyezkedésénél fogva jelentős használati és környezeti terhelésnek van kitéve.

Közpark funkciót tölt be a **Kis-Svábhegy**, mely tulajdonképpen erdősült terület. A Kis-Svábhegy létesítményei, felszereltsége igen rossz állapotban vannak.

A **Széchenyi emlékparkot** kilátópontja és emlékhelye teszi egyedivé.

Nagyobb alapterületű közkert a **Diana park, az Eötvös park és a Devecseri park**. A közkertek azonban csak részben elégítik ki a lakóterületi igényeket. Ezen kívül néhány fásított köztér is segíti a zöldfelületi ellátást.

A nagy zöldfelülettel és értékes növényzettel rendelkező intézménykertek közül ki kell emelni a Farkasréti temetőt, az Országos Korányi TBC és Pulmonológiai Intézetet és a Csillebércei Szabadidő és Ifjúsági Központot.

Környezetvédelem, településüzemeltetés

A kerület környezeti állapota a főváros belső területeihez képest kedvező.

A talaj

A Hegyvidék a Budai-hegység kistájba tartozik. A Budai-hegység a Dunántúli középhegység nagy reliefeergijű K-i tagja, minden oldalról törések tagolják. A felszín legfontosabb kőzettípusai a mezozoos mészkő és dolomit, melyeket pannon képződmények takarnak. A Jáos-hegy kúpja 30 m magas dachstein mészkőből áll.

A kerületben, annak hegyvidéki jellegénél fogva a környezeti károk legjellegzetesebb formája a talajpusztulás, az erózió. Ez a veszély az évtizedek során egyre nagyobb jelentőségre emelkedett a beépítések mértékének rohamos növekedésével, a kisebb erózióveszélyt jelentő, előnyösebben beépíthető területek csökkenésével. A biológiailag aktív zöldfelületek fokozódó visszaszorulásával és a burkolt, vagy burkolatlan, de megbontott talajfelszínnek növekedésével a növényzet talajvédő hatása lecsökkent. A nagy intenzitású záporok talajpusztító hatása már a kerület belső területeire is kifejti hatásukat, nem egyszer közlekedési akadályok képező hordalékzónákkal egyes jellegzetes közúti végpontokon.

Felszíni és felszín alatti vizek

A terület geológiai felépítése kapcsán sok forrás található (pl. Béla király kút, Városkút, Ágnes forrás, Disznófó forrás, Darázs forrás, Ibolya forrás, Csermely utcai vízfakadások). Sajnálatos azonban, hogy ezek a fővárosi szempontból is kiemelt értéket képviselő források vize mára már erősen elszennyezett, és a források többsége csak látványelemként szolgál. Az ismert forrásokon kívül számos névtelen vízszivárgás is van a Hegyvidéken, elsősorban a felszínmozgásos-suvadásos területeken.

A talajfelszínen lefolyó vizek közvetlenül, vagy közvetve a csapadékvízből származnak. A felszíni víz minőségét ezért elsősorban a talajfelszín szennyezettsége befolyásolja, valamint azok az útjába kerülő anyagok, melyet kiold, kimos. A talajfelszín elsősorban a légtérből kiülepedő anyagok szennyeznek, de jelentős a közlekedésből származó szennyezés, a nem megfelelő jégmentesítés anyaga is. A felszíni vizek szennyező anyaga végső soron a befogadót (Duna) szennyeznek.

A kerületet felépítő karsztosodó kőzetek a felszíni szennyeződésre rendkívül érzékenyek. A karsztvíz és áttételesen a budapesti hévízes gyógyfürdők védelme érdekében a Főváros közigazgatási határán belüli területek hidrogeológiai védett területnek számítanak.

Levegő tisztaság

A Hegyvidéket nagy kiterjedésű erdői és egyéb zöldfelületei miatt szokták Budapest tüdejének is nevezni. A legfogalmasabb belső kerületrészekről eltekintve a Hegyvidék levegőminősége jónak mondható.

A kerület levegőminőségének alakulása szervesen összefügg Budapest egésze, sőt, az agglomeráció állapotával. A nagy térség szennyezőanyag kibocsátásait a nagy levegőmozgások szállítják, de fontos szerepet játszanak a helyi légáramlások is, elsősorban a hegy-völgy irányú áramlások, melyek a légcsatornákon keresztül a sűrűn beépített, szennyezett belső városrészek átszellőzését biztosítják. A levegőminőséget az évszakok is befolyásolják, télen rosszabb a helyzet, mint vegetációs időben.

A levegőminőség szempontjából tekintve jelentősek a területi különbségek a kerületben. A sűrűn beépített, alacsony tengerszint feletti magasságban levő belső kerületrészekben a legrosszabb a levegő minősége, köszönhetően a nagy gépjármű forgalom okozta kibocsátásoknak. Itt előfordulnak rövid idejű határérték túllépések is. Legjobb a levegőminőség a magasan fekvő erdős területeknek, melyeknek egy része a Kiemelten védett levegőtisztaság védelmi kategóriába esnek. A két zóna közé eső, jellemzően kertes beépítésű területek levegőminősége mérsékelten, ill. különböző mértékben szennyezett.

Zaj- és rezgésártalom

A Hegyvidék területén számottevő, a térség zajviszonyait befolyásoló helyhez kötött zajforrás nem üzemel.

A terület zajhelyzetét alapvetően a közúti forgalom, valamint a szomszédos I. kerület területén lévő Déli pályaudvar (elsősorban rendezőpályaudvari részének) forgalma határozza meg. Legsúlyosabb a helyzet a bevezető utak mentén.

Hulladékkezelés

A főváros közigazgatási területén a **települési szilárd hulladék**-kezelési közszolgálat teljesítésére kizárólagosan jogosult hulladék-kezelő a Fővárosi Közterület-fenntartó Részvénytársaság. A területen a kommunális hulladék-gyűjtése és elszállítása megoldott.

A szelektív hulladékgyűjtés a gyűjtőedények kötelezővé tételével és a hulladék szervezett gyűjtésével és elszállításával 2013-óta megoldott.

Hegyvidék összefoglaló SWOT analízise

A SWOT elemzéseknek számos módszertana létezik, jelen esetben az Európai Unió által alkalmazott módszertant vettük figyelembe, amely a SWOT elemeit belső és külső tényezőkre osztja fel az alábbiak szerint:

A helyzetelemzés összefoglalásnak módszertana

Erősségek – Belső tényezők	Pozitív dolgok egy helyzetről, vagy tevékenységről, ami jól működik, és lehet rá befolyása a Hegyvidéki Önkormányzatnak.
Gyengeségek – Belső tényezők	Olyan dolgok, amik nem jól működnek, de lehet rá befolyásunk, hogy a Hegyvidéki Önkormányzat megváltoztassa.
Lehetőségek – Külső tényezők	Olyan adottságok, amelyeket nem a kerület tud egyértelműen befolyásolni, de rájuk építve kihasználhatja az erősségeit.
Veszélyek – Külső tényezők	Olyan korlátok, amelyeket nem a Hegyvidéki Önkormányzat befolyásol, és kockázatot jelentenek.

SWOT

ERŐSSÉGEK

- Nagy területi kiterjedésű, jelentős kondicionáló hatású – fővárosi jelentőségű – zöldterületek, erdők dominánsan a Budai Tájvédelmi terület részeként
- A kerület lakóterületei Budapest kiemelt presztízsű lakóterületei
- Változatos, mozgalmas, tagolt terepmorfológia, tájban oldott, erdővel tagolt településszélek
- Országos hatáskörű, speciális, kerületen kívüli vonzáskörzettel is rendelkező egészségügyi létesítmények / pl. HM kórház, Érsebészeti Klinika, Sportkórház / - Kelet-hegyvidék
- Tudományos intézmények, egyetem: KFKI, Csillagvizsgáló, Moholy-Nagy Művészeti Egyetem (MOME), Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar, Rendőrtiszti Főiskola, Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar
- Színvonalas bérroda-hálózat, lokális helyi városszerkezetbe illeszkedő bevásárlóközpontok, kulturális építmények /MOM park, Alkotás point, Kongresszusi központ, MOM Kulturális Központ, Jókai Klub, stb. /
- Viszonylag kiegyensúlyozott, jó színvonalú közszolgáltatás
- turisztikai attrakciójával rendelkező, speciális közlekedési eszközök jelenléte (Libegő, Gyermekvasút, Fogaskerekű)
- A közlekedés szabályozás a magas presztízsű lakófunkciók védelmét szolgálja
- Komoly tartalékok az alulhasznosított, zárványként elhelyezkedő, de aktiválható területek
- Nagy kiterjedésű, zöldbe ágyazott egészségügyi létesítmények
- Meglévő gyermeklétesítmény (Csillebérc)
- Üdülőfunkció jelenléte (hétvégi házas terület Csillebércen)
- Védett, emblemikus épületekkel, épület-együttesekkel rendelkező, nagy múltú, rangos terület
- Jó környezeti állapot
- nagy kiterjedésű zöldfelületek
- Tájai elemek gazdagsága (domborzat, növényállomány, víz- és földtani értékek)
- A budai erdők magas presztízse
- Védett természeti területek magas aránya
- Egyedi tájértékek sokasága (pl. szobrok, emlékművek, kutak, kőkeresztek)
- téli sportolási lehetőségek
- Egyedülálló tájképi adottságok (kilátás, rálátás, városi panoráma)
- A zöldfelületek városkép meghatározó szerepe
- Az ún. erdős kertek idős növényállománya

GYENGESÉGEK

- Nem kellően karbantartott és ellátott turisztikai jelentőségű zöldterületek, erdők; (Ellátottsági hiányosságok: parkolók hiánya, látogatói központok, berendezési tárgyak, létesítmények, pihenők, kilátók hiánya, vagy alacsony színvonala)
- Sok a pusztuló, védett és védendő érték
- Részben a domborzati, részben a kiterjedésbeli okokból alapellátási hiányosságok – a dominánsan monofunkcionális zónában hiányoznak az alközpontok - kiskereskedelmi, vendéglátási lehetőségek -, úthálózatbeli, útminőségben jelen lévő hiányosságok, stb.
- A differenciált területhasználattal párhuzamosan ellátottságban különbözősége: pl. úthálózat, útminőség, tömegközlekedés, valamint városképi törések, disszonanciák, támfalgarázsok miatti utcaképi problémák
- Parkolási problémák az alapellátást biztosító kiszületek, intézmények környékén
- Kiaknázatlan idegenforgalmi lehetőségek, nem megfelelő minőségű ellátás
- Erdő övezetben elhelyezkedő lakóingatlanok
- KFKI-ban található atomreaktor potenciális veszélyforrás
- Minőség szempontjából részben elhanyagoltak, avultak a létesítmények
- Tisztázatlan hasznosítású területek (pl. honvédségi területek, üresen álló kórházak)
- Elsősorban rendezetlen tulajdonviszonyok miatt nem kellően kiaknázott a rendelkezésre álló lehetőség, átértékelésre érett a terület – egyetemi campus
- Rendezetlen tulajdonviszonyok, hiányzó infrastruktúra
- Lakosság telken belüli parkolási igényeinek megoldatlansága
- Közterületek nem megfelelő szélessége és kiépítettsége
- a belső kerületrészekben nagy levegőszennyezettség és zajártalom
- zöldfelületek egyre öregedő faállománya
- A turisztikai és sport infrastruktúra alacsony színvonalú, a létesítmények egy része nem működik.
- építésföldtani veszélyt jelentő felszínmozgásos területek

LEHETŐSÉGEK

- Nagyterjedésű – fővárosi jelentőségű – erdő- és zöldterületek
- Országos és fővárosi intézmények további fejlesztése
- A hegyvidéki karaktere varázsának – exkluzivitásának - erősítése az ellátási hiányosságok – alközpont, közlekedési kapcsolatok, minőség, tömegközlekedés, stb. – javíthatósága, fokozása, mely további magas jövedelmű lakos beköltözését inspirálhatja
- A kerület jobb bekapcsolása a főváros idegenforgalmába
- A területi tartalékokat jelentő, jelenleg üres és alulhasznosított, zárványként elhelyezkedő területek aktivizálhatósága
- Alközponti rendszer kiépítése, alapellátás javítása
- Meglévő rekreációs és gyermeklétesítmények, mint területi tartalékok újabb attrakciók számára (Csillebérc)
- Üdülőfunkció elősegítése megfelelő infrastruktúrával
- Funkcióját veszített, vagy veszélyeztetett egészségügyi létesítmények – területi tartalékok, új funkció, új hasznosítás megtalálása
- az erősen környezetszennyező járművek kitiltása a levegőminőség szempontjából védendő területeken
- a közösségi közlekedés és a kerékpárút hálózat fejlesztésével a gépjármű forgalom mérséklése
- megújuló energia használata a lakások fűtésére és a melegvíz ellátására
- az átszellőzési folyosók megőrzésével fenntartható az alacsonyabban fekvő területek jó levegőminősége
- Kevésbé kiépített területek bevonásával a turisztikai terhelés megosztása
- Egyes téli sportterületek helyreállítása
- Vegyes üzemű autóbuszok üzemeltetése

VESZÉLYEK

- Erdő- és zöldterületek túlterhelése, ami a jelenlegi pozitív kondicionáló hatásuk romlásához vezethet
- A lakóterületekbe ékelődő létesítmények forgalomvonzása túlterhelheti a lakóterületeket
- A zöldfelületek minősége és az építészeti karakter veszélybe kerülhetnek a lakosság és a beruházók felől érkező beépítési szándékok erőteljes nyomása miatt
- Túlzott forgalomkeltés, idegen, intenzív területhasználat
- Jelenleg csendes, kevés forgalommal vonzó területek túlterhelése
- A terület jellegéhez nem harmonikusan illeszkedő funkciók megtelepülése, „gazdaságosság” elvén történő túlépítése
- Átmenő forgalom növekedése
- A terület terhelhetőségének pontos határai ismeretlenek
- Megfelelő ellátás mellett üdülőfunkció helyett lakófunkció letelepedése
- A védett területek, épített értékek veszélybe kerülhetnek a beépítési szándékok erőteljes nyomása miatt
- Funkcióját veszített, vagy veszélyeztetett egészségügyi létesítmények – új funkció, új hasznosítás nélkül pusztul, romlik az állaga
- a főváros által tervezett dugódíj bevezetésének hatásai, a tervek hiánya miatt nem prognosztizálható a kerületre
- A fővárosi és szomszédos települések közúthálózat fejlesztése ellentétes lehet a kerület érdekeivel
- a belső kerületrészekben nagy levegőszennyezettség és zajártalom
- Az erdők minőségének csökkenése az állomány előregedése, gyomosító fajok térnyerése és a túlhasználat következtében
- A „hegyvidék image”, ezáltal a kerület presztizsének csökkenése a leromló állapotú erdők és az alacsony műszaki színvonalú turista célpontok miatt.
- Az erdőben levő kulturális értékeket képviselő használaton kívüli épületek, épület együttesek további állagromlása
- építésföldtani veszélyt jelentő felszínmozgásos területek
- A felszínmozgásos területeken épület/építménykárok keletkezése
- KFKI-ban levő Budapesti Kutatóreaktor potenciális veszélyt jelent a lakó és üdülőterületekre
- A személygépjármű közlekedés magas részarányának fennmaradása

Helyzetértékelés az Európai Unió tematikus céljaihoz kapcsolódóan

Az EU 2014-2020 közötti kohéziós politikáját összegző dokumentum az EU 2020 stratégia, melynek célkitűzéseit az unió 11 tematikus cél mentén kíván elérni. A tematikus célokhoz úgynevezett beruházási prioritások kapcsolódnak, melyek alkalmazása az egyes operatív programok kidolgozása során meghatározó. Mindez azt jelenti, hogy a tematikus célokhoz illeszkedve lesznek az uniós források elérhetőek, ezért a stratégiai célok kialakításához a 11 tématerület kerületre vonatkozó fő megállapításait, folyamatait, fejlesztési igényeit összegezzük az alábbiakban:

EU tematikus cél sorszáma	Hegyvidékre vonatkozó összegzés
1.A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció megerősítése.	<ul style="list-style-type: none"> • Magas színvonalú felsőoktatási intézmények: MOME, Rendőrtiszti Főiskola, Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi kar • a kerületi innovatív nagyvállalatokkal együttműködés • stratégiai együttműködés felsőoktatási intézményekkel K + F projektek támogatása érdekében • Csillebércei kutatóközpont (KFKI) stratégiai fejlesztése • Csillagvizsgáló fejlesztése • start-up vállalkozások támogatása
2. Az IKT-hoz való hozzáférés elősegítése és e technológiák használatának és minőségének fokozása.	<ul style="list-style-type: none"> • Magas színvonalú önkormányzati térinformatikai és adatállomány kezelési alkalmazások • elavult hivatali hardware-állomány • a kedvező társadalmi mutatók miatt a fővárosi átlagnál magasabb szintű digitális kompetenciák és eszközellátottság a lakosság körében • a hegyvidéki domborzat miatt a kerület egy része nagy sávészélességű internettel nem lefedett • közszolgáltatások infrastrukturális hátterének fejlesztése • az IKT technológiák elérésének biztosítása a vállalkozások számára a területi egyenlőtlenségek feloldásával • a lakosság körében az internet-hozzáférési pontok növelése, eszközellátottság támogatása vállalkozásokkal történő együttműködés keretében
3.A KKV-k versenyképességének fokozása.	<ul style="list-style-type: none"> • innovatív mikro- és kisvállalkozásokhoz, valamint start-up vállalkozások támogatása inkubátor házzal • az otthoni munkavégzés, a nők vállalkozóvá válásának támogatása
4.Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban.	<ul style="list-style-type: none"> • a meglévő épületállomány komplex felújítása energiahatékonysági programokkal • a fővárosi átlagot meghaladó kerékpáros infrastruktúra teljes hosszának növelése a lehetséges területeken • a közösségi létesítmények energiahatékonyság-javításának elterjesztése • energiatudatos társadalom megteremtése szemléletformálási programokon keresztül • gyalogos zónák növekedése
5.Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, valamint a kockázatok megelőzésének és	<ul style="list-style-type: none"> • a kerületet magas zöldfelületi intenzitás jellemzi • feladat a környezettudatosság erősítése, • a környezetkímélő zöldfelület fenntartás eszközeinek népszerűvé tétele: csapadékvíz helyben tartása, gyűjtése, öntözésre felhasználás; növényi hulladék komposztálása, felhasználása a

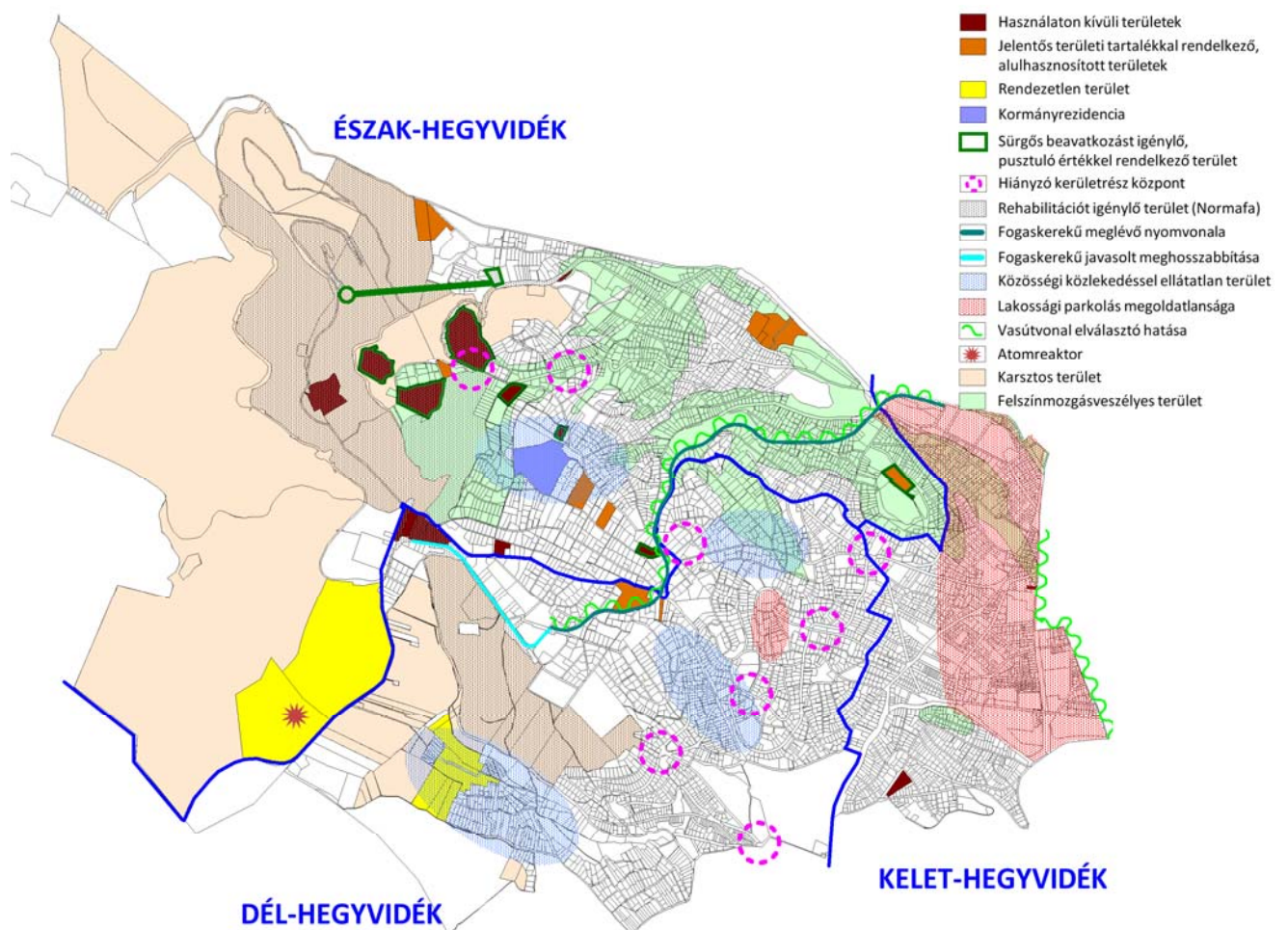
kezelésének elősegítése.	<p>talajerő fenntartására</p> <ul style="list-style-type: none"> • a csapadékvíz helyben tartása nem megoldott, súlyos erózió okozta károk • minél kisebb mértékű burkolt felület alkalmazása, helyette növénytelepítés, ahol a hősziget hatásnak a csökkentésére van szükség • a rendkívüli időjárási eseményekre való infrastrukturális felkészültség biztosítása
6.Környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának elősegítése.	<ul style="list-style-type: none"> • a kerület jelentős része természetvédelem alá tartozik • Normafa és környékének rehabilitációja, turisztikai terhelést elosztó használata, a sportélet környezettudatos irányítása • zöldfelületek növényállományának folyamatos felújítása, fasorok telepítése • erdők felújítása • a közlekedésből adódó zaj- és légszennyezés további csökkentése • a csatornahálózat 100 %-ra történő kiépítése, a rákötések kötelezővé tétele és ellenőrzése • a talajelsodródás megakadályozása • kerületi értéktérkép létrehozása • korszerű hulladékgazdálkodás rendszerének további fejlesztése • környezettudatosságot erősítő projektek megvalósítása • területek közösségi kezelésének támogatása
7.A fenntartható közlekedés elősegítése és a kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrák előtti akadályok elhárítása.	<ul style="list-style-type: none"> • a hegyvidéki környezetben a közúti közösségi közlekedés fejlesztése • a közúthálózati fejlesztések mentesítő hatásának érvényesülésével az egy időben megjelenő koncentrált forgalom feloldása • a magas utaskoncentrációjú területeken a megfelelő tömegközlekedési szállítókapacitás biztosítása – a Fogaskerekű meghosszabbítása • lakóutcák forgalomszabályozása • parkolási problémák megoldása • átmenő forgalom csökkentése
8.A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése.	<ul style="list-style-type: none"> • „az otthon, mint telephely”-program • adatforgalmi hálózatok fejlesztése • foglalkoztatási és munkavállalói adatbázis létrehozása, koordinálása és működtetése • proaktív program: a nagy hozzáadott értékű környezetipar támogatása, együttműködés a felsőoktatással • Turisztikai vonzeró felhasználása
9.A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem.	<ul style="list-style-type: none"> • szociális lakásépítés • szegregációval veszélyeztetett területeken rehabilitációs programok indítása • társadalmi befogadás mélyítését célzó propagandakiadványok, iskolai programok • figyelőszolgálat működtetése, erősítése
10.Beruházás az oktatásba, készségekbe és az egész életen át tartó tanulásba.	<ul style="list-style-type: none"> • Együttműködés, közös nevelési programok a kerületi felsőoktatási intézményekkel. • pedagóguslétszám növelése, pedagógusok leterheltségének csökkentése • helyhez kötött és távoktatás közötti határok átjárhatóvá tétele
11. Az intézményi kapacitások	<ul style="list-style-type: none"> • adatforgalmi hálózatok bővítése, igényekhez való igazítása

és a közigazgatás hatékonyságának fokozása.

- adatforgalmi infrastruktúra integrálása (közigazgatás, oktatás) kapacitások kiegyenlítése
- digitális alapú ügyintézés kedvezményezése

2.2. PROBLÉMA- ÉS ÉRTÉKTÉRKÉP

Az alábbi probléma- és értéktérképen a területileg beazonosítható, a tervi műfaj léptékének, a kerület életét jelentősen befolyásoló problémák és értékek kerülnek bemutatásra.

153. ábra Problématérkép

Épített környezet

- Kelet-Hegyvidék kivételével, tulajdonképpen a kerület nagy része **központhiányos terület**.
- **Alulhasznosított** területek, épületek a kerületben zárványszerűen, elszórtan helyezkednek el, melyek aktiválhatóak, így komoly tartalékot jelenthetnek. Ezeken a területeken lehet

egy-egy régi, védett épület, mely jelenleg nem találja a funkcióját és leginkább üresen, lepusztulva áll, ezek sürgős beavatkozást igényelnek.

- Rendezetlen tulajdonviszonyokkal, hiányzó infrastruktúrával rendelkezik a Csillebérci üdülőterület, mely ennek ellenére lakóépületek sorából áll.
- A Normafa környékén igen intenzív és folyamatosan növekszik a látogatói használat, mely rehabilitációt igényel. A Kormány a Normafa beruházást nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánította. *(A Normafa Park történelmi sportterület megvalósításához szükséges közigazgatási hatósági ügyek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánításáról és az eljáró hatóságok kijelöléséről szóló 294/2013. (VII. 26.) Korm. rendelet).* Majd törvényben fektette le a Normafa rehabilitációja által érintett ingatlanok helyrajzi számait, valamint meghatározta az egyes ingatlanokon tervezett kizárólagos funkciókat és ezek megvalósuláshoz szükséges beépítési paramétereiket. *(A Normafa Park történelmi sportterületről szóló 2013. évi CXLVIII. törvény).*
- A kerületben található kivételes kötöttpályás tömegközlekedési eszközök (Gyermekvasút, Fogaskerekű, Libegő) közül kettőt tervezett beavatkozás érint. A Libegő és végállomásai sürgős felújítást igényelnek, valamint tervben van a Fogaskerekű vasút meghosszabbítása.
- Kormányrezidencia - nagy fejlesztési potenciállal rendelkezik.
- KFKI területén a meglévő atomreaktor veszélyezteti a környező lakó és egyéb funkciójú területeket, megszüntetése javasolt.

Közlekedés

- Hegyvidék kisebb területei esetében a közösségi közlekedés megállói 300 m-es gyaloglási távolságon túl helyezkednek el, ezért ellátatlannak számítanak.
- A zárt sorú nagyvárosi beépítés és az intenzívebb lakótelepi beépítés esetében az 1 lakás/1 parkoló ellátottságtól jelentősen elmarad a várakozóhelyek száma, parkoló hiány jelentkezik.
- A kerületet érintő vasútvonal elválasztó hatást fejt ki.

Közművesítés

- A fogyasztókat ellátó vízvezetékek korosak, elavultak
- Ütemezett rekonstrukció szükséges a vízi közművek vonatkozásában!
- A régi beépítésű területeken a csatornahálózat elavult, rekonstrukcióra szorul
- Az egyesített csatornarendszer több szakaszon túlterhelt
- A nyílt árkos csapadékvíz elvezetés hosszú távú üzemeltetése problémás
- Törekedni kell a csapadékvizek helyben tartására és kezelésére, ill. visszaforgatására
- A kerületben egy komolyabb vízi közmű-igényű beruházással lehet számolni (a Csillebérci üdülőterületen – a jelenlegi területfelhasználás mellett)
- a távhőhálózat hiánya

Zöldfelületek, környezetvédelem

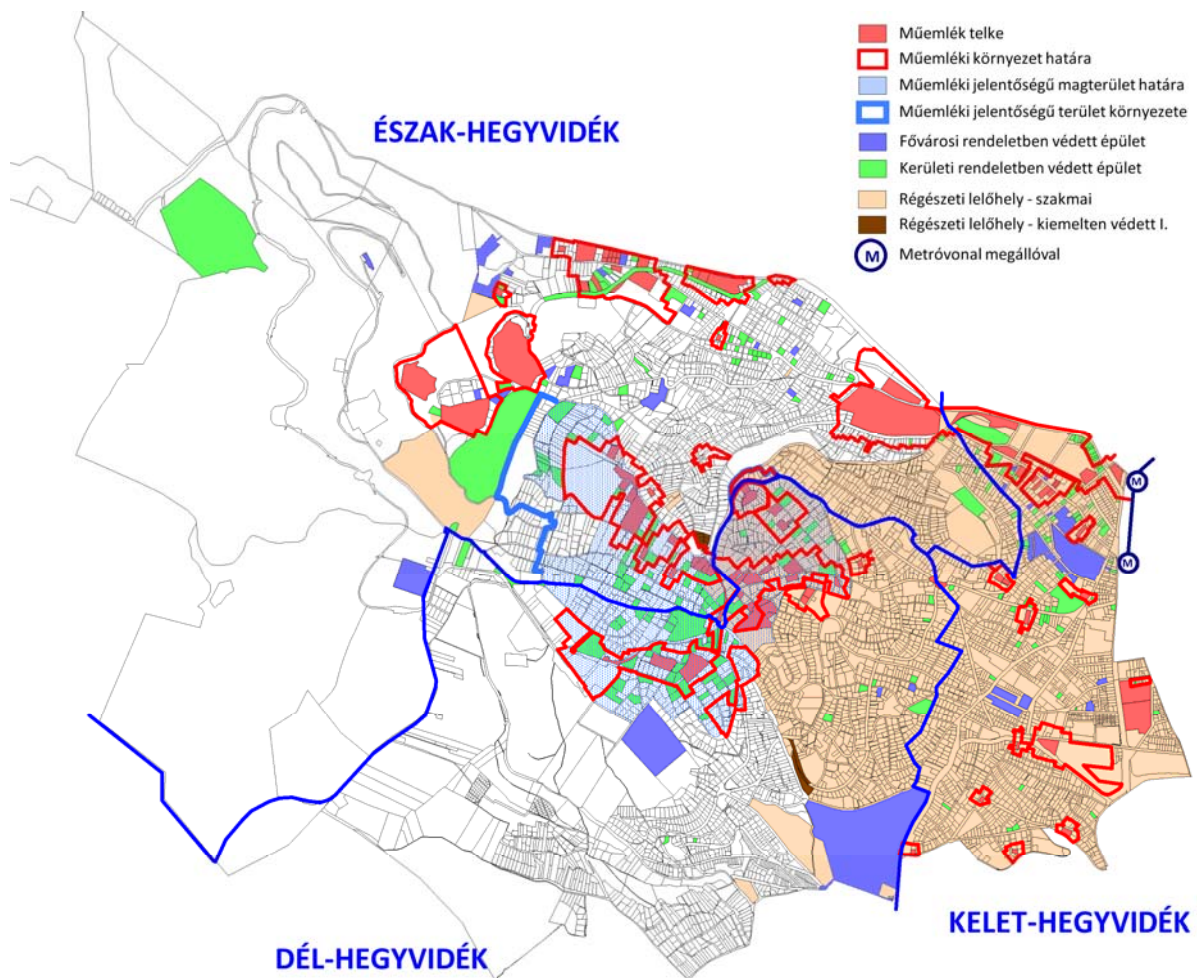
- Egyenetlen zöldterületi ellátottság, kevés közkert: a belső kerületszerek közparkokkal, sőt városi szintű parkokkal is rendelkeznek és itt sokkal több a közkert is. Ezzel szemben a később beépült külső kerületszerekben ritkábban található a játszószerekkel ellátott közkertek. Ezzel a problémával együtt jár a zöldterületek egyenetlen kihasználtsága.
- A zöldfelületi rendszer kapcsolódási pontjainak hiánya: a zöldfelületi rendszer sok esetben nem folytonos.
- Elöregedő erdős kertek: az erdős kertekben a tudatos fenntartás hiánya miatt az idős fák pótlására nem kerül sor, ezért azok kipusztulásával az erdős jelleg el fog tűnni. Ezt a negatív folyamatot erősíti a nagy telkek felaprózódása.
- Zöldfelületek mennyiségi fogyása: a problémát az átstrukturálódás és a befektetői beépítés-maximalizáló igények erősödésének folyamata idézi elő, amely abból adódik, hogy a zöldterületek kínálta funkciók nem elég versenyképesek a beépítéssel szemben. Ennek során további drámai fás növényzet csökkenés várható.
- Közterületek zömének elöregedett, veszélyessé vált növényzete. Ez a probléma a belső kerületszerek zöldfelületeire vonatkozik. Sok az elöregedett fasor és az elöregedett faállományú zöldterület. A közterületek növényállományának felújítását nehezíti a közterületek gépjármű-orientált fenntartása, fejlesztése és a nem rendeltetésszerű használat (parkolás, rendezvény, közterület-foglalás).
- A közterületi „hulladékterületek” rendezetlensége (útkiöblösödések stb.) : A nem frekvenciált közlekedési területek részüi spontán beerdősültek, az elvadult növényzet nehezen fenntartható és esztétikailag is kifogásolható. Az elvadult területek alkalmassá válnak hajléktalanok megtelepedésére.
- A telken belüli parkolás kényszere a telkek burkolatának növekedését okozza a növényzettel fedett felületek rovására.
- Erdőkkel kapcsolatos problémák: egyrészt az erdők minőségének csökkenése az állomány elöregedése, gyomosító fajok térnyerése és a túlhasználat következtében, másrészt a közösségi élet és a téli sportok szempontjából értékes gyepes felületek csökkenése a spontán beerdősülés következtében.

Környezeti problémák, konfliktusok

- Csapadékvíz okozta erózió: a nem fedett lejtős területeken jelen van a talajelsodródás. Nagy intenzitású csapadék esetén a talajszemcsék több száz métert is megtesznek, a hordalék a belső kerületszerekben rakódik le.
- A talajvíz minőségét veszélyezteti a csatornázatlan területen (Csillebérc) talajba jutó szennyvíz.
- a nyílt karszt területekről bejutó szennyezés potenciális veszélyt jelent a felszín alatti vizekre
- A belső kerületszerekben nagy levegőszennyezettség és zajártalom: a gépjármű közlekedés és részben a vasúti közlekedés okozta zajártalom és levegőszennyezés az Alkotás út – Széll Kálmán tér zónájában a legsúlyosabb. Ugyancsak probléma – és ez már nem a földrajzi

elhelyezkedés függvénye - a túlzott méretű burkolt felületek káros klimatikus hatása és az elhanyagolt zöldfelületeken a káros allergéneket kibocsátó növényzet elszaporodása.

- A spontán beerdősült területek szennyezettségét egyrészt a nem tudatos „szemetelés”, másrészt a tudatos illegális hulladéklerakás okozzák.
- A előregedett faállomány a közterületeken, valamint a nagy forgalmú turistautak mentén veszélyt jelent a személy és vagyonvédelem szempontjából.
- A Főváros közlekedésfejlesztési tervei (pl.: dugódíj bevezetése) várhatóan kedvezőtlen hatással lesznek a kerület elsősorban a dugódíj határhoz csatlakozó részeire: a díjat fizetni nem akarók a zónán kívül, de a zónahatárhoz minél közelebb keresnek majd maguknak parkolóhelyet, emiatt a fizetésre kötelezett zónához kapcsolódó kerületrészek gépkocsi parkolással érintett közterületeinek terhelése ugrásszerűen meg fog növekedni, különösen a közösségi közlekedés megállóinak környezetében.
- A felszínmozgásos területeken épület/építménykárok keletkezése.
- KFKI-ban levő Budapesti Kutatóreaktor potenciális veszélyt jelent a lakó és üdülőterületekre.

154. ábra Értéktérkép – épített környezet

Az épített környezet

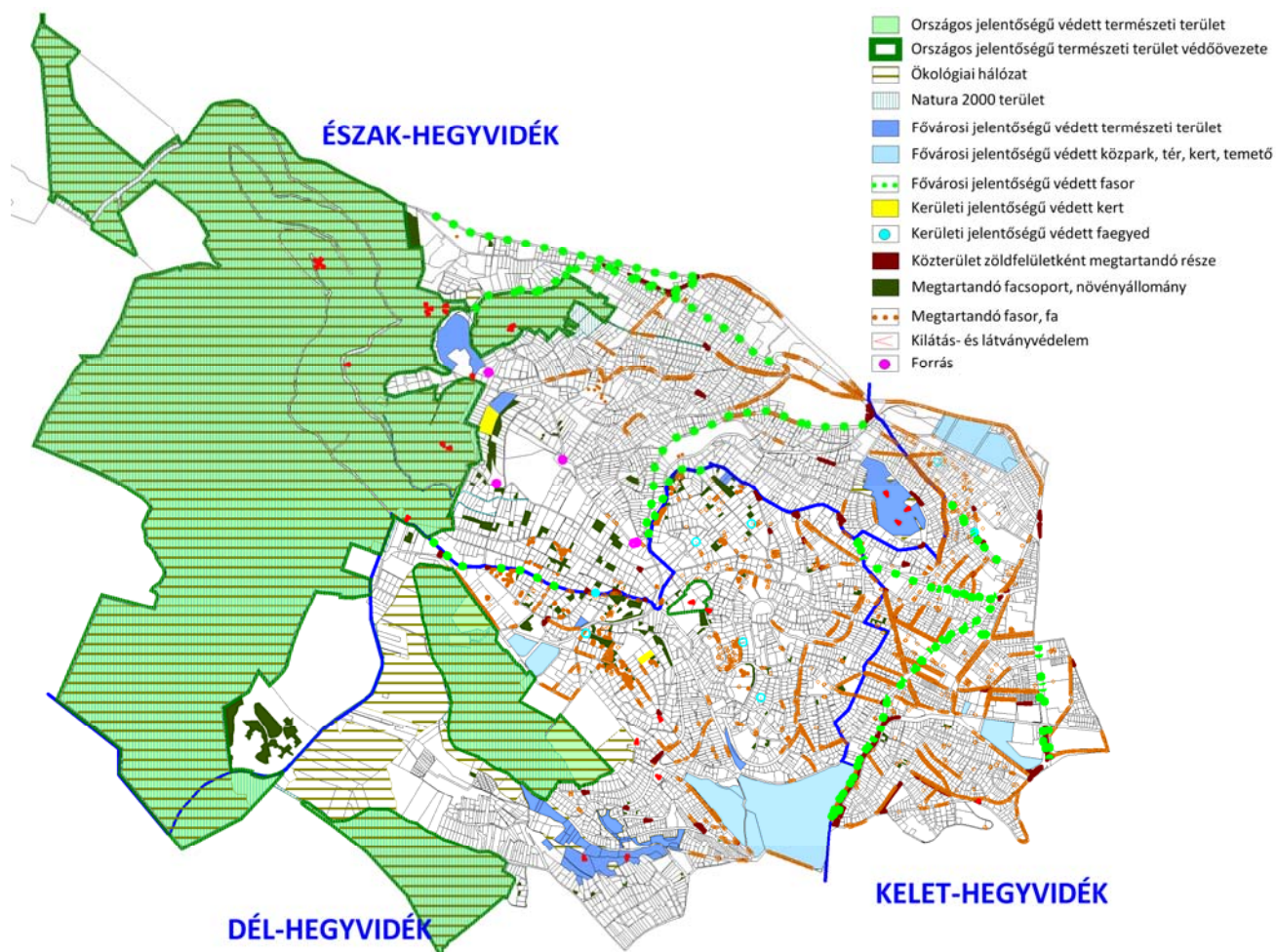
- Műemléki védelemmel érintett épületek telke, műemléki környezet határa
- Műemléki jelentőségű magterület és annak környezete
- Fővárosi rendeletben védett épületek
- Kerületi rendeletben védett épületek
- Nyilvántartott régészeti lelőhelyek

Közlekedés

- A Hegyvidék területének határán 2 metró megállóval rendelkezik.

Közművesítés

- ivóvíz kiépítése 100%-os
- energiaközművek kellőképpen kiépültek
- elektronikus hírközlési hálózatok széleskörű szolgáltatást nyújtanak
- alternatív energiák térnyerése
- elérhető és megfizethető korszerű energia hatékony technológiák megjelenése, elterjedése

155. ábra Értéktérkép – természeti környezet

Zöldfelületek, környezetvédelem

Természeti, zöldfelületi értékek

Országos védett területek: Budai Tájvédelmi Körzet, Jókai kert - Költő u. 21.

Ex lege védett természeti értékek:

források (Béla király kút, Városkút, Ágnes forrás, Disznófő forrás, Darázs forrás, Ibolya forrás, Csermely utcai vízfakadások),

barlangok: a kerületben három barlang-előfordulásos térség található: a Budakeszi út-Jánoshegyi út-Eötvös út-Diana utca-Költő utca-Béla király út-Kútvolgyi út-György Aladát utca-György utca-Szarvas Gábor út-Árnyas út közötti területen és a Konkoly-Thege út-Eötvös út-Hegyhát utca-Borbála utca-Edvi Illés utca-Nőszírom utca-Adorján utca-Irhás árok-Nagykapos utca közötti területen és a Kis Svábhegyen. E területeken belül néhány barlang, vagy üreg ismert, illetve feltárt (pl. Farkas-völgyi sziklaüreg, János-hegyi átjáró barlang, Kis-Svábhegyi üregek és barlang)

Fővárosi védett területek:

Hollós út 3. sz. alatti törökmogyorók, Ördögórom, Farkasvölgyi karsztbokorerdő Kázmér utca 22., Denevér úti gyepfolt Denevér út 7-9., Kis-Svábhegy, Fácán domb, Fácán vendéglő

Értékes növényállományú kertek (a KVSZ-ben megtartandó facsoport, növényállomány jellel lehatárolt területek): az erdős kertek jellemzően a Béla király út - Csillagvölgyi út - Eötvös út - Költő u., valamint a Zugligeti út - Árnyas u. - Budakeszi u. által bezárt területen találhatók

Fővárosi védettségű fasorok: Diós árok, Istenhegyi út, Királyhágó tér, Németvölgyi út, Ráth György utca, Virányos út, Zugligeti út.

Értékes természeti területek: Natura 2000 területek, elsősorban a belterületi határtól nyugatra húzódó erdők (Svábhegy, Széchenyi-hegy, valamint a belterületbe ékelődő nagyobb erdőfoltok (Hunyadi orom, Csillebérc)

Egyedi tájértékek:

Sziklák, kőfejtők, szobrok, kápolnák, kilátók

Értékes közparkok:

Városi közpark a Városmajor,

Városrészi jelentőségű közpark a Gesztenyés kert, a Rege park, a Csörsz park,

Nagyobb alapterületű közpark a Diana park, az Eötvös park, a Széchenyi emlékpark és a Devecseri park.

Értékes kertek elsősorban a nagy zöldfelületű intézmények zöldfelületei:

egészségügyi intézmények: Országos Korányi TBC és Pulmonológiai Intézet, Szent János kórház, Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet, MÁV Területi Egészségügyi központ, MÁV Rehabilitációs Intézet, BM Központi Kórház.

Oktatási intézmények: Moholy Nagy Iparművészeti Egyetem, Rendőrtiszti Főiskola, Nyitott Világ iskola, Vasvári Pál Gyermekotthon, Lauder Javne iskola.

Egyéb intézmények: Farkasréti Temető, MTA Konkoly-Thege Csillagászati Kutatóintézete, Csillebércei Szabadidő és Ifjúsági Központ, Központi Fizikai Kutatóintézet, HM Távközlési, Kutató- és Ellenőrzési Központ, HM Haditechnikai Intézet, Kormány vendégház, Fővárosi Önkormányzat Idősek Otthon.

Potenciálisan értékes, még nem kiépített közpark besorolású területek:

Rácz A. u. - Mártonhegyi út közötti terület, Mártonhegyi út - Denevér u. közötti terület, Melinda u. - Rácz A. u. közötti terület, Kakukk u. 11-13., Diós árok 68. kiserdő, Diós árok 38. Kiserdő.

2.3. ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRESZEK

Városrészek elemzése

A városrészek részletes leírása megtalálható a helyzetfeltáró munkarész 1.9.2. fejezetében. Az alábbiakban az egyes városrészek összefoglaló értékelése található, mely a városrészi célok meghatározásának kiindulópontját jelenti.

A kerület városrészszelei:

I. ÉSZAK-HEGYVIDÉK:

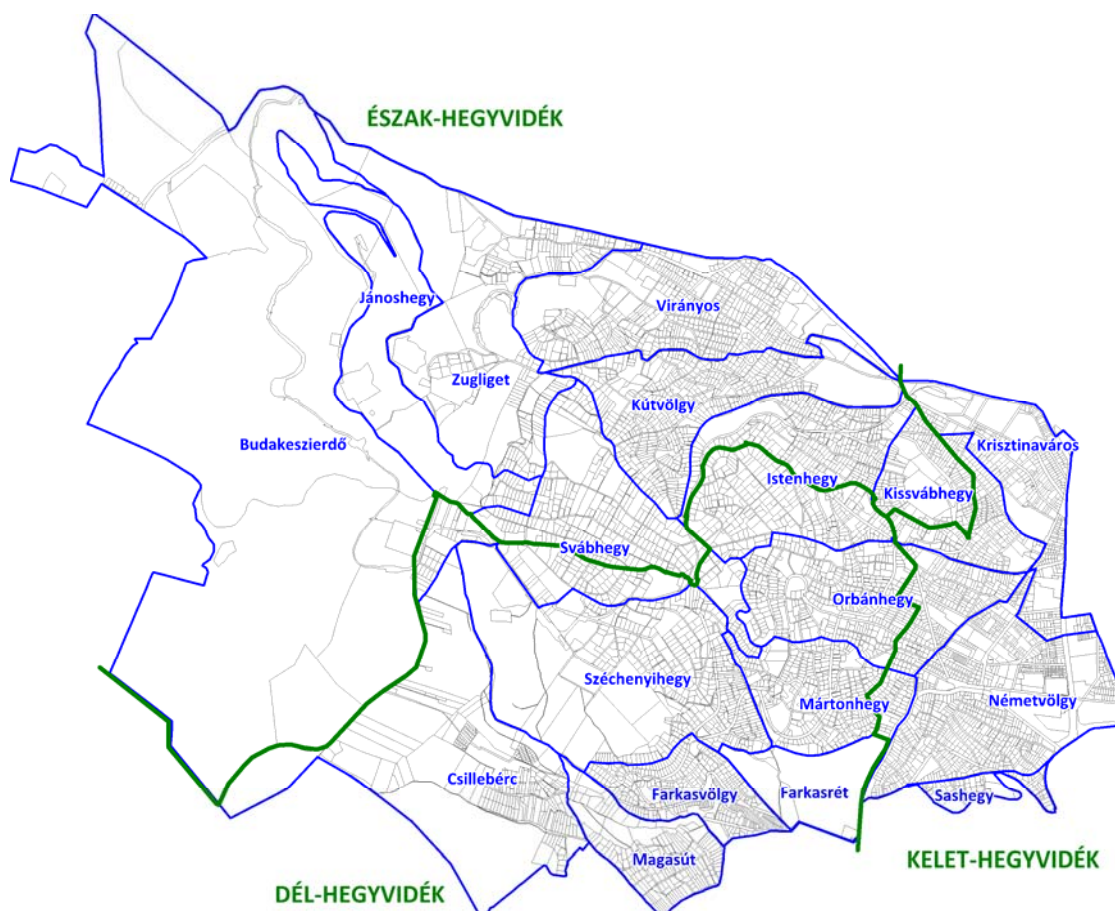
1. Kis-Svábhegy
2. Istenhegy
3. Kút völgy
4. Virányos
5. Svábhegy
6. Zugliget
7. János-hegy
8. Budakeszi-erdő

II. KELET-HEGYVIDÉK:

1. Krisztinaváros
2. Kis-Svábhegy
3. Orbánhegy
4. Mártonhegy
5. Németvölgy
6. Sashegy

III. DÉL-HEGYVIDÉK:

1. Svábhegy
2. Orbánhegy
3. Istenhegy
4. Széchenyi-hegy
5. Mártonhegy
6. Csillebérc
7. Magasút
8. Farkasvölgy
9. Farkasrét

156. ábra XII. kerület történelmi városrészei

Bár a XII. kerület viszonylag kisméretű, a táji tagoltság, a környező területekhez való kapcsolódás, az eltérő funkciók, a jellegzetes események és a társadalmi tagolódás megengedi, hogy a közös múlt és az "összezártság dacára az egyes kerületrészek specialitásainak meghatározását. A kerület a budai "belvárostól" a budai hegyeken át húzódó városhatárig terjedve számos eltérő adottságú területet fog át, ezért nem vizsgálható és nem tervezhető monolitikus, homogén egységként. A kerület történelmi tájegységei a különböző területi, strukturális, területhasználati és humán problémák elemzése és kezelhetősége alapján három nagy zónát képeznek: Észak-, Kelet- és Dél-hegyvidék városrészt. Ennek célszerűsége már a 2009-ben elkészült Integrált Városfejlesztési Stratégiában is megmutatkozott, azóta pedig sem szerkezeti, sem gazdasági, sem humán területen nem következett be olyan változás, mely az Észak-, Dél-, és Kelet-hegyvidékre való bontás felülvizsgálatát tenné szükségessé.

A kerületi hármas tagolás és a kerület városrészeinek kapcsolata laza, a kerületrészek határa nem minden esetben egyezik meg a városrészek határaival, vannak tehát kerületrész-határokon átnyúló városrészek, identitáskörzetek is. Észak- és Dél-hegyvidék "közös" városrészei Svábhegy, Kútvölgy, Istenhegy, az Észak- és Kelet-hegyvidéké Kissvábhegy, a Dél- és kelet-hegyvidék metszetébe pedig Kissvábhegy, Orbánhegy és Mártonhegy tartozik bele.

A kerület átalakulásának kiegyenlítő, homogenizáló hatásai, a Budapest-részeként történő értelmezés, működés és fejlesztés napjainkra az egyes városrészek közötti különbségek elmosódásának irányában hat. Ezért a kerület jelenlegi funkcionális tagolódásához közelebb áll a nagy kerületrészek hármas rendszere, mint a sok esetben elaprózottnak tűnő, egymástól csak nehezen megkülönböztethető városrészek. Tudva ugyanakkor, hogy a helyi identitás megőrzésében és erősítésében a "statisztikus" szemlélettel meghatározott kerületrészekre nem, az organikus alakult városrészekre viszont annál erősebben lehet támaszkodni, célszerű az elaprózottnak tűnő tagolást továbbra is fenntartani, ezzel párhuzamosan viszont a kerületrészeket is identitáskörzetként definiálni.

Városrészek lehatárolása:

1. Dél-Hegyvidék:

Budapest XII., Konkoly-Thege Miklós út - Eötvös út - Költő utca - Istenhegyi út - Orbánhegyi út - Gyimes utca - Vöröskő utca - Nárcisz utca - Ormódi utca – Bürök utca – Németvölgyi lépcső - Németvölgyi út – kerülethatár határolta terület.

2. Észak-Hegyvidék:

Budapest XII., Konkoly-Thege Miklós út – Eötvös u. – Diana u. - Költő u. – Istenhegyi út – Zalatnai u. – Tusnádi u. – Zeke u. – Határőr út – Városmajor u. határolta terület.

3. Kelet-Hegyvidék:

Budapest, XII., Városmajor utca - Határőr út - Zeke utca – Tusnádi utca – Zalatnai utca – Istenhegyi út – Orbánhegyi út – Gyimes utca – Vöröskő utca – Nárcisz utca – Ormódi utca – Bürök utca – Németvölgyi lépcső – Németvölgyi út – kerülethatár határolta terület.

Észak-Hegyvidék

Statisztikai folyamatok összegzése

- ebben a kerületrészben a legmagasabb a 60 éven felüliek aránya
- legmagasabb a felsőfokú végzettségűek aránya
- Stagnáló lakosságszám 2001-2011 között
- a 0-14 évesek aránya 2001 és 2011 között itt növekedett a legerősebben
- Legalacsonyabb a csak 8 osztályt végzettek aránya
- Legkisebb a rendszeres jövedelemmel nem rendelkezők aránya
- Legalacsonyabb munkanélküliségi ráta
- Legkisebb a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya
- Legkisebb az alacsony presztízsű foglalkoztatás
- Komfort nélküli, szükség- és egyszobás lakások aránya a legkisebb, drasztikus javulási folyamat

Értékek, pozitívumok („erősségek”)

- Csak általános iskolai végzettségűek aránya a felére csökkent 2001-2011 között
- Stagnáló lakosságszám mellett nő a felsőfokú végzettségűek aránya
- Kiemelkedően jó lakásminőség és lakásméretek, fenntartható javulási folyamatok
- Budai-hegység vonulatai, tagolt, változatos terepadottságok
- Hegyisport-hagyományok, „a magyar télisportok bölcsője”
- Turisztikai lehetőségek: Erzsébet kilátó, Fogaskerekű, Gyermekvasút, Libegő
- Beépítési kultúra és tájkultúra összhangja
- Védett, emblematikus épületekkel, épület-együttesekkel rendelkező, nagy múltú, rangos területek
- A zöldfelületek nagyooblétékű zöldfelületi rendszerbe, hálózatba tagolódnak
- Nagy kiterjedésű, zöldbe ágyazott egészségügyi létesítmények / Sz. János kórház, Orsz. Rehab. Intézet, Orsz. Korányi TBC és Pulmonológiai Intézet, stb.
- Tudományos intézmények, egyetem: KFKI, Csillagvizsgáló, Iparművészeti Egyetem (MOME)
- Komoly területi tartalékokat jelenthetnek az alulhasznosított, zárványterületek

Problémák („gyengégek”)

- „szuperaktív” korosztály legnagyobb arányú létszámcsökkenése
- 60 éven felüliek 30%-közeli létszámnövekedése 2001-2011 között
- Foglalkoztatott nélküli háztartások száma 2001-2011 között 10%-al nőtt
- Karbantartás hiánya, alacsony környezeti színvonal az erdőkből
- A beépített területek szabdalják a zöldfelületeket
- Alacsony közterületi színvonal, infrastruktúra vadburjánzása
- Sok az engedély nélküli túlépítés, beépítés, közterületek elkerítése, közterületre ráépítés
- Hierarchia nélküli úthálózat, ellátási hiányosságok.
- Alacsony színvonalú, elavult egészségügyi infrastruktúra, kórházfejlesztések jövőkép nélkül, ad-hoc módon
- Tisztázatlan hasznosítású honvédségi területek, erdei telepek, vad-települések /pl. Zugligeti út mentén. Harangvölgyben,

alulhasznosított a Fácános, stb.

- Normafa - A terület adottságai és a várható igény nincsenek összhangban
- Csillebérci üdülőtábor – rendezetlen tulajdonviszonyok
- Sok az üresen, funkció nélküli pusztuló érték
- Rendezetlen KFKI terület – nem kívánatos atomreaktor
- Libegő – sürgős beavatkozást, felújítást igényel
- Fogaskerekű nyomvonalának városrészeket elválasztó hatása

Fejlesztéseket befolyásoló külső pozitív folyamatok („lehetőségek”)

- Az aktív korosztály foglalkoztatottsága nő
- Az alacsony presztízsű foglalkoztatás aránya erősen csökken
- Előnyös helyzet a népesség „mentális térképén”
- A nagy területi kiterjedésű, jelentős kondicionáló hatású, fővárosi jelentőségű zöldterületek, erdők - Budai Tájvédelmi Körzet – komoly területi potenciáljának további kihasználása
- A Normafa környéki egykori sípályák revitalizációjával, sífelvonó és látogatói központ kiépítésével az egyedülálló téli sport lehetőség újabb vonzerővel gazdagodhat a területen
- Csillebérci volt tábor rendezése
- A hegyvidéki karaktere varázsának – exkluzivitásának - erősítése az ellátási hiányosságok – alközpont, közlekedési kapcsolatok, minőség, tömegközlekedés, stb. – javíthatósága, fokozása, mely további magas jövedelmű lakos beköltözését inspirálhatja
- A nagy kiterjedésű, zöldbe ágyazott egészségügyi létesítmények bekapcsolhatók a gyógy-turizmusba profilszélesítéssel
- A területi tartalékokat jelentő, jelenleg alulhasznosított, zárványként elhelyezkedő területek aktivizálhatósága

Fejlesztéseket befolyásoló külső negatív folyamatok („veszélyek”)

- gazdaságilag inaktívak aránya stagnáló lakosságszám mellett nő
- A lakosság további elöregedése
- A vonalas hálózatok fejlesztése, a beépített területek növekedése szabdalja a zöldfelületeket
- A terület adottságai és a várható igény nincsenek összhangban (nagyságrendi különbség), természeti adottságok túlhasználata
- A turizmus fellendülésének következményeként a zöldterületek, erdők túlterhelte válnak, s ez a pozitív klimatológiai és kondicionáló hatásuk romlását eredményezheti
- A védett területek, épített értékek veszélybe kerülhetnek a beépítési szándékok erőteljes nyomása miatt
- az egészségügyi létesítmények "túlhasználata" környezeti károkat, közlekedési problémákat okozhat
- A terület jellegéhez nem harmonikusan illeszkedő funkciók megtelepülése, jövőkép hiánya

Legfontosabb változások 2008 óta

- 0-14 évesek arányának erőteljes növekedése
- lakásállomány minőségi mutatóinak javulása
- Iskolai végzettségek javulása
- Normafa rehabilitációja programjának megalkotása

Megvalósított fejlesztések

-

Elmaradt fejlesztések

- Fogaskerekű vasút nyomvonalához kapcsolódó fejlesztés
- Zugliget, volt Lóvasút állomás műemléki épületének és

környezetének rehabilitációja

- Normafa rehabilitációja, sí-központ komplex fejlesztése

Kelet-Hegyvidék

Statisztikai folyamatok összefoglalása

- legnépesebb kerületrész
- legalacsonyabb a 0-14 éves korosztály aránya
- legmagasabb az aktív korúak aránya
- szintén itt a legnagyobb a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya és az ezzel a végzettséggel és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya
- legnagyobb a foglalkoztatottak aránya,
- Legmagasabb a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya
- legmagasabb a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya
- legmagasabb az alacsony presztízsű munkában foglalkoztatottak és a munkanélküliek aránya
- Legalacsonyabb a felsőfokú végzettségűek aránya
- 2001 és 2011 között a legtöbb lakosságvesztést szenvedte el

Értékek, pozitívumok („erősségek”)

- A kerületben itt nő legerősebben az aktív korú foglalkoztatottak aránya
- Foglalkoztatott nélküli háztartások arányának erőteljes csökkenése
- központi elhelyezkedés és ebből adódó kiváló intézményi ellátottság, jó közösségi közlekedési kapcsolatok
- Zárt térfal, városias beépítési struktúra és villás, hegyvidéki karakter egyidejű jelenléte, jó arányú, városi terek, közterületek
- Viszonylag kiegyensúlyozott, jó színvonalú alapellátás
- Exkluzív lakóhely, széles skálájú lakástípusok /lakóparkok, villák, városi zártkörű, keretes beépítésű tömbök
- Védett, értékes épületek, épületegyüttesek
- Színvonalas béroda-hálózat, bevásárlóközpontok, kulturális létesítmények /MOM park, Alkotás-Point, Kongresszusi központ, MOM művelődési központ, stb./
- Jelentős, kerületen kívüli vonzáskörzettel is rendelkező egészségügyi és sportlétesítmények / pl. HM kórház, Érsebészeti Klinika, Sportkórház/
- Speciális vonzerők:
 - A Városmajor utca, mint kulturális folyosó – iskolák, kiállító- és rendezvény házak, védett épületek,
- A Márvány utca, mint gyalogos, kulturális és vendéglátó gasztronómiai - folyosó kiépíthetőségének lehetősége – könyves házak, kávézók, éttermek, bárók

Problémák („gyengeségek”)

- Alacsony presztízsű munkakörökben foglalkoztatottak arányának növekedése
- Lakásállomány minőségi mutatói a kerületben itt a legalacsonyabbak
- Közterületek minőségi és fenntartási hiányosságai
- Parkolási problémák
- Helyenként az intenzív beépítettségű, monofunkcionális tömbök – iroda és kereskedelmi központok – szétfeszítik a történelmi

	<p>városi struktúrát</p> <ul style="list-style-type: none"> • A kórházak megközelítése nehézkes, a helyszínek gyakran félelősök • A Városmajor utcában közlekedési nehézségek, az Alkotás út tranzitszerepe erősebb, mint helyi feltáró szerepe • Déli pályaudvar elválasztó hatása
Fejlesztéseket befolyásoló külső pozitív folyamatok („lehetőségek”)	<ul style="list-style-type: none"> • Társadalmi felzárkóztatást biztosító kerületi program, a társadalmi problémák kezelése • A zárt térfalás, városias beépítési struktúra és a villás, hegyvidéki karakterű tömbök, mint kerületi lakóterületi "brand" kihasználása, propagálása • Közvetlen (fizikai) kapcsolódás a belső városrészekben végbemenő folyamatokhoz • A színvonalas béroda-hálózat, bevásárlóközpontok, kulturális építmények szinergiáinak kihasználása
Fejlesztéseket befolyásoló külső negatív folyamatok („veszélyek”)	<ul style="list-style-type: none"> • aktív korúak csökkenő létszáma • A sportlehetőségek árai a magas életszínvonalon élőkét célozzák, a tömegsport elitsporttá válik • A karakteres építészeti arculat erodálódása, homogenizálódása • egyoldalú városmegújulás: csak az épített környezet újul meg, a közterületek kimaradnak a megújulásból
Legfontosabb változások 2008 óta	<ul style="list-style-type: none"> • Drasztikusan csökken a legfeljebb általános iskolai végzettségűek aránya • A kerületben legnagyobb arányú a diplomások létszámának növekedése • Foglalkoztatottak aránya erőteljesen nőtt
Megvalósított fejlesztések	<ul style="list-style-type: none"> • Ifjúsági Közösségi Terek létrehozása • MOM – Gesztenyés kert kulturális, sport és szabadidő negyed • Városmajor észak-keleti zónájának funkcióbővítő város-rehabilitációjából: Városmajori park megújítása, parkosított felületek bővítése új tér- és kertelemekkel; iskolák, óvodák környezetének közlekedésbiztonsági átépítése • Széll Kálmán tér átépítése • Fogaskerekű központ-irányú meghosszabbítása
Elmaradt fejlesztések	<ul style="list-style-type: none"> • Böszörményi – Márvány Utca és környezete komplex közterület-rendezési, épület-fejlesztési és funkcióbővítő város-rehabilitációja (A projekt kapcsán hangsúlyeltolódás történt. Az IVS-ben lehatárolt projektterület a Márvány utca - Böszörményi utca térségére koncentrált, amiből a Márvány utcai fejlesztés jelenleg nem reális, helyette a Böszörményi út Királyhágó tér és Apor Vilmos tér közötti szakaszának és a Polgármesteri Hivatal környékének fejlesztése a cél.) • Városmajor észak-keleti zónájának funkcióbővítő város-rehabilitációjából: Műemléki templom-együttese és környezete rendezése (törlésre kerül); parkolóhelyek kialakítása (módosítás szükséges); akadálymentesítés (törlésre kerül); városképi szempontból nem környezetbe illeszkedő MATÁV épület megjelenésének javítása (törlésre kerül – az Önkormányzatnak nincs rá hatása)

Dél-Hegyvidék

Statistikai folyamatok összegzése	<ul style="list-style-type: none"> • Enyhe lakosságszám-növekedés • A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező aktívak és a gazdaságilag nem aktívak legmagasabb aránya • Legmagasabb a 0-14 éves korosztály aránya, létszámuk nő • Alacsony a 60 éven felüliek aránya, de létszámuk erősen nő • A kerületben legmagasabb az alacsony presztízsű foglalkoztatás aránya • A kerületben legmagasabb a foglalkoztatottak nélküli háztartások aránya
Értékek, pozitívumok („erősségek”)	<ul style="list-style-type: none"> • Stabil jövedelmi helyzet ("önként vállalt" munkanélküliség magas aránya) • Nagycsaládok és többgyermekes családok magas aránya • Nagy területi kiterjedésű, kondicionáló hatású védett zöldterületek, erdők • A zöldfelületek nagyobbblétékű zöldfelületi rendszerbe, hálózatba tagolódnak • Karakteres városüzemeltetési funkció jelenléte (temető) • Változatos lakóterületek laza, kertvárosias karakterrel • Korábbi gazdag tájkultúra nyomai (szőlők, gyümölcsösök, majorok)
Problémák („gyengeségek”)	<ul style="list-style-type: none"> • Karbantartás hiánya, alacsony környezeti színvonal az erdőkből • A beépített területek növekedése szabdalja a zöldfelületeket • Csillebércei üdülőterület – rendezetlen tulajdonviszonyok, hiányzó infrastruktúra • Kritikán aluli közterületi állapotok, kiépítetlen utak, járdák hiánya, nyílt vízlevezető árkok • A '70-es, '80-as évekből származó társasházak érzékelt arculattal • Sok az elhanyagolt, pusztuló ill. a nem megfelelően átalakított épület • Alapellátás, központképző funkciók hiánya • Meghatározatlan települési jövőkép, esetleges fejlesztések • Közösségi közlekedés hiánya
Fejlesztéseket befolyásoló külső pozitív folyamatok („lehetőségek”)	<ul style="list-style-type: none"> • Nagyterjedésű – fővárosi jelentőségű – erdő- és zöldterületek potenciáljának további kihasználása • Nagyterjedésű, nagy zöldfelülettel rendelkező egészségügyi létesítmények jobb bekapcsolása a kerület idegenforgalmába • Közvetlen kapcsolódás a déli "szuburbánus folyosóhoz". • Közterületrehabilitációs program megvalósítása (légvezetékek, nyílt árkok eltüntetése, járdaépítés) • "a nagycsaládok kerülete" brand tudatos erősítése
Fejlesztéseket befolyásoló külső negatív folyamatok („veszélyek”)	<ul style="list-style-type: none"> • A 60 éven felüliek létszámának emelkedése • Lakóterületek engedély nélküli „terjeszkedése” • A jövedelmi helyzet és az ízlés, környezeti érzékenység egymástól függetlennednek • Erdő- és zöldterületek túlterhelése, ami a jelenlegi pozitív kondicionáló hatásuk romlásához vezethet • Az egészségügy, mint országos rendszer torzulása, helyi érdekek

	miatt
	<ul style="list-style-type: none">• Javuló közlekedési kapcsolatok, növekvő ingatlanbefektetői nyomás• A "praktikus városüzemeltetési megfontolások" további teret nyernek és alakítják a közterületek arculatát
Legfontosabb változások 2008 óta	<ul style="list-style-type: none">• Időskorúak és 0-14 éves korosztály arányának növekedése• Aktív korúak arányának csökkenése
Megvalósított fejlesztések	<ul style="list-style-type: none">•
Elmaradt fejlesztések	<ul style="list-style-type: none">• Fogaskerekű vasút nyomvonalához kapcsolódó fejlesztés• Thomán István utcai iparosított technológiával épített, 10 szintes lakótelep rehabilitációja, fejlesztése (törlésre kerül)

2.4. ANTISZEGREGÁCIÓS HELYZETELEMZÉS

Szegregált, vagy szegregációval veszélyeztetett területek

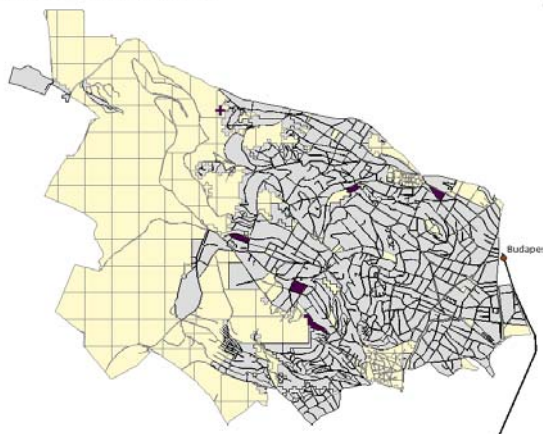
Az anti-szegregációs program a kerület Integrált Városfejlesztési Stratégiájának részeként készült 2008-ban, a 2007. évi Városrehabilitációs Kézikönyv 2. mellékletének előírásai alapján. A dokumentum megállapítja, hogy Budapest, XII. kerület, Hegyvidék Önkormányzata területén nem volt szegregátum. A XII. kerület 3 városrehabilitációs akcióterületet határozott meg az IVS-ében, mindegyik tartalmazott akadálymentesítési programelemet, illetve közösségi funkciók megerősítését.

Az ITS készítése kapcsán irányadó 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet alapján Anti-szegregációs program készítendő azon településeken, melyek területén található szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett terület. Szegregátumok lehatárolásának kiindulópontját a KSH által szolgáltatott szegregációs térképek adják, melyeken lehatárolásra kerülnek a 2011-es népszámlálási adatokon alapuló szegregációs mutatónak megfelelő szegregált és szegregálódással veszélyeztetett területek. A szegregációs mutató tartalma továbbra is a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 év) belül. Mivel Budapest XII. kerülete a kormányrendelet szerint a „Fővárosi kerület I. csoport”-ba tartozik, a következő szegregációs mutatók érvényesek rá:

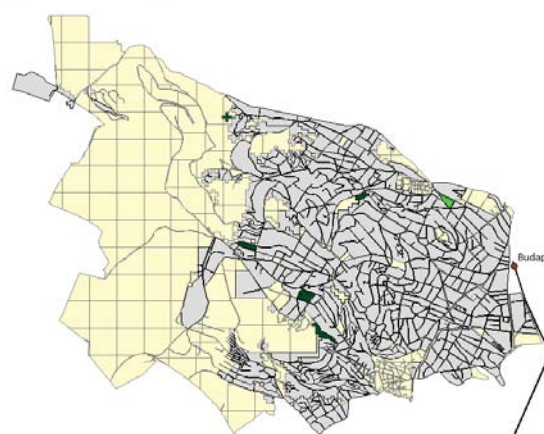
Szegregált terület, amelynél a szegregációs mutató értéke:	Szegregációval veszélyeztetett terület, amelynél a szegregációs mutató értéke:
nagyobb egyenlő, mint 20%	nagyobb egyenlő, mint 15%, de kisebb, mint 20%

A KSH azokat a területeket jelöli meg szegregátumként, amelyek népességszáma elérte a Népszámlálás idején az 50 főt.

A KSH adatszolgáltatása alapján Budapest XII. kerület településen **a szegregációs mutató 15%-os és 20%-os határértéke mellett sem található sem szegregátum, sem veszélyeztetett terület.** Alább láthatóak a KSH által készített szegregációs térképek, melyeken ugyan van beszínezett tömb mindkét határérték esetében, de ezek közül egyik sincs bekarikázva, ami azt jelenti, hogy lakosságuk nem éri el az 50 főt.

Bp. XII. ker. szegregátum áttekintő
Szegregációs mutató 15% feletti

157. ábra Szegregációs mutató

Bp. XII. ker. szegregátum áttekintő
Szegregációs mutató 20% feletti

158. ábra Szegregációs mutató

Az öt lehatárolt terület utca lehatárolása és jellemzése:

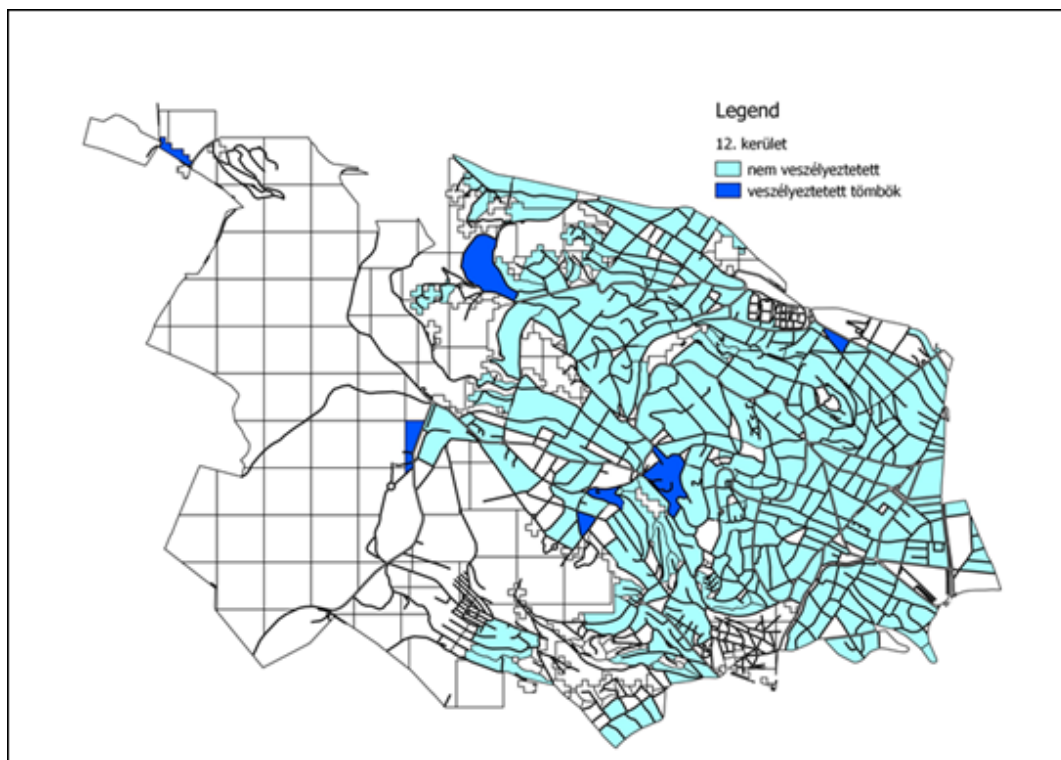
- Őzike út, Normafa út – Őzike köz: nagytelkeken jó minőségű ingatlanok, szálloda is van a területen – ez részben erdős rész, szegregáció nyoma nem látható
- Rege út – Svájci út – Széchenyi emlékút – Farkasvölgyi út: Fővárosi Gyermekotthon található a területen
- Pinty utca – Rácz Aladár út – Farkasvölgyi út: Farkasvölgyi út felé Nemzeti Községi Egyetem egyes épületei, illetve a Rácz Aladár köz felé kertés házak, a terület belseje erdős rész, nem képez igazán tömböt, belső részén egy-két kisebb lakóház esetleg leromlottabb
- Rőzse köz – Diósárok utca – fogaskerekű vasút: leromlottság jelei nem látszanak
- Városmajor utca - Határőr út – Acsádi Ignác utca - belterület, többnyire lakóterület, de van benne panzió, szolgáltató ház, valamint kórház és rendelő is.

A fővárosi önkormányzat krízisterületeinek lehatárolása, a Szociális Városrehabilitáció TFP keretében 2014-ben készült el, szintén a KSH 2011. évi Népszámlálás adatainak felhasználásával. Ez a munka a KSH 7 statisztikai mutatója alapján állította össze a krízisterületeket és veszélyeztetett területeket. Ennek alapján krízistömbnek felel meg az a tömb, amelyben a vizsgált mutatók közül legalább négy mutatónál a tömb Budapest tömbjeinek legrosszabb 10%-ába kerül, vagy amelyben a vizsgált mutatók közül legalább öt mutatónál a tömb Budapest tömbjeinek legrosszabb 20%-ába kerül. Veszélyeztetett területnek az számít, ahol 10%-os határértéknél 2-3 mutatónak, 20%-os határérték esetében 3-4 mutatónak felel meg egy tömb.

A 7 mutató pedig a következő:

- legfeljebb 8 osztály végzettségűek aránya a 15-59 népességben,
- munkanélküliek aránya az aktívakon belül,
- felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya,
- túlszűfolt lakások aránya az összes lakáson belül,
- szubstandard lakások aránya az összes lakáson belül,
- önkormányzati bérlakások aránya az összes lakáson belül
- illetve négy segélyezési mutató vagy belőlük képzett komplex mutató.

A Szociális Városrehabilitáció TFP módszertan alapján a XII. kerületben nincsen krízistömb egyik határérték mellett sem, veszélyeztetett tömbként viszont 7 db lett meghatározva a 20%-os határérték mellett, és 6 tömb a 10%-os határérték mellett. Az alábbi térképen a 20%-os határérték melletti területeket mutatjuk be.

159. ábra Krízis területek

A hét terület lehatárolása és jellemzése:

- Szanatórium utca 1-15: belterület, lakóövezet. A város szélén van, területileg inkább Budakeszhez tartozik. 8 ingatlan nagy részén ikerházak állnak.
- Zugligeti út- külterületen erdőövezetben lévő 5 lakóház
- Csillagvizsgáló környéke – külterület, erdő övezet- épület nincs
- Városmajor utca - Határőr út – Acsádi Ignác utca: belterület, többnyire lakóterület, de van benne panzió, szolgáltató ház, valamint kórház és rendelő is
- Mártonhegyi út – Költő utca között: jelenleg üresen álló Svábhegyi gyermekszanatórium területe
- Széchenyi-emlék út – Karthauzi utca: belterület villaépületek – van három üres telek (egyiken sufni szerű épület, mely lehet, hogy lakott)
- Farkasvölgyi út – Svájci út – Rege út: lakóterület, itt található a Rege út 8-10 alatt az egykori Rege szálló, leromlott állapotban, jelenleg társasház kis lakásokkal.

A TFP térkép és a KSH szegregációs térképei egy közös tömböt jelölnek ki, mely a Városmajor utcai tömb. Ezen valószínűsíthetően a kórház okozta az adatok torzulását, ezért sem lett a KSH által sem szegregátumnak nyilvánítva (hiszen egyébként a tömb lakossága biztosan 50 fő fölött van).

Az egyes területeken nem volt látható jele a szegregációnak, több területen is volt intézmény, ami okozhatja a szegregációs mutató megemelkedését, továbbá, mint ahogy a KSH adatszolgáltatás is mutatja, kis lakosság számú tömbökről van szó többnyire.

Megállapíthatjuk, hogy a Hegyvidéki Önkormányzat területén még foltokban sincs olyan terület, amely rossz állapota, minősége miatt szegregátumnak felelne meg, vagy ahol a jövőbeni leromlás veszélye állna fenn.

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra A partnerségi egyeztetés szervezeti keretei	7
2. ábra Központrendszer közlekedési és funkcionális összetettsége (Forrás: Budapest 2030)	12
3. ábra A sikeres város stratégiájának alapelemei (Forrás: OFTK)	16
4. ábra Forrás: BTFK	19
5. ábra Forrás: Budapest 2030	22
6. ábra Forrás: BP ITS 2020	24
7. ábra: Akcióterületek (Forrás: IVS)	26
8. ábra: MOM - Gesztenyés kert kulturális, sport és szabadidő negyed.....	33
9. ábra: Böszörményi – Márvány Utca és környezete.....	36
10. ábra: Városmajor észak-keleti zónájának funkcióbővítő város-rehabilitációja.....	37
11. ábra: OTRT Szerkezeti Tervlap kivonata (Forrás: http://gis.teir.hu/rendezes_otrt_tr_2013/).....	41
12. ábra: BATrT Szerkezeti Tervének kivonata (Forrás: http://gis.teir.hu/rendezes_bp_agglo/).....	42
13. ábra: TSZT 2015 kivonat.....	44
14. ábra Budaörs TSZT kivonat.....	46
15. ábra Budakeszi TSZT kivonat.....	47
16. ábra: Hegyvidék Budapest zónarendszerében.....	49
17. ábra: A területfelhasználási egységek a Hegyvidéken	50
18. ábra: Hegyvidéken a beépítésre szánt területek beépítési sűrűségének bsá értékei	52
Forrás: FR SZ 2. melléklet – részlet	52
19. ábra: Kialakult és változással érintett területek aránya	53
20. ábra A budapesti kerületek népessége, 2013-ban (forrás: LTK Nonprofit Kft.)	54
21. ábra A XII. kerület lakosságának változása a budapesti lakosság szám változás tükrében 1870 és 2013 között	55
22. ábra A XII. kerület népesedési egyenlege kerületi összehasonlításban, 2013-ban (forrás: LTK Nonprofit Kft.)	55
23. ábra Budapesti kerületek születési és halálozási átlaga, 2001-2013 között (forrás: KSH)	56
24. ábra: A Budapesti kerületek vándorlási egyenlege, 2013-ban (forrás: LTK Nonprofit Kft.)	56
25. ábra: A vándorlási egyenleg alakulása 2000 és 2012 között (forrás: LTK Nonprofit Kft.)	56
26. ábra: 0-14 év közöttiek aránya a budapesti kerületek viszonylatában (%), 2013-ban (forrás: LTK Nonprofit Kft.)	57
27. ábra: A 0-14 év közöttiek arányának időbeli változása 2000-2012 között (forrás: LTK Nonprofit Kft.)	57
28. ábra: 15-59 év közöttiek aránya a budapesti kerületek viszonylatában (%), 2013-ban (forrás: LTK Nonprofit Kft.)	57
29. ábra: 15-59 év közöttiek arányának időbeli változása 2000-2012 között (forrás: LTK Nonprofit Kft.)	57
30. ábra: A 60 év felettek aránya a budapesti kerületek viszonylatában (%), 2013-ban (forrás: LTK Nonprofit Kft.)	58
31. ábra: A 60 év felettek arányának időbeli változása 2000-2012 között (forrás: LTK Nonprofit Kft.)	58
32. ábra A XII. kerület korfája, 2011 (forrás: KSH)	58
33. ábra: Öregedési index, 2013-ban (forrás: LTK Nonprofit Kft.)	59
34. ábra: Öregedési index változása, 2001-2013 között (forrás: KSH)	59
35. ábra: Nagycsaládok száma és részaránya, 2011-ben (forrás: KSH Népszámlálási adatok)	59
36. ábra: Nemzetiségi összetétel változása a XII. kerületben, 2011-ben (forrás: KSH, Népszámlálás)	60
37. ábra: Vallási hovatartozás a XII. kerületben, 2011-ben (forrás: KSH Népszámlálás)	60
38. ábra: Legfeljebb 8 osztályt végzettek aránya kerületi összehasonlításban (%), 2011-ben (forrás: LTK Nonprofit Kft.)	61
39. ábra: Diplomával rendelkezők aránya kerületi összehasonlításban (%), 2011-ben (forrás: LTK Nonprofit Kft.)	61
40. ábra: Foglalkoztatottság a 15-64 éves népességen belül (%), 2001-ben (forrás: LTK Nonprofit Kft.)	61
41. ábra: Foglalkoztatottság a 15-64 éves népességen belül (%), 2011-ben (forrás: LTK Nonprofit Kft.)	61
42. ábra: Nyilvántartott álláskeresők száma a munkaképes lakosság arányában (%), 2013-ban (forrás: LTK Nonprofit Kft.)	62
43. ábra: Foglalkoztatási ágak közötti megoszlás a kerületek között 2011-ben (forrás: KSH)	63
44. ábra: Egy lakosra jutó nettó jövedelem változása 2000-2012 között (forrás: LTK Nonprofit Kft.)	63
45. ábra: Egy lakosra jutó nettó jövedelem megoszlása a budapesti kerületek között, 2012-ben (forrás: LTK Nonprofit Kft.)	63
46. ábra: 100 lakosra jutó adófizetők száma a budapesti kerületek viszonylatában, 2012-ben (forrás: LTK Nonprofit Kft.)	64
47. ábra Az épített lakások arányának összehasonlítása, 2013-ban (éves lakásállomány százalékában)	65
48. ábra Az épített lakások arányának változása, 2000-2012 között (éves lakásállomány százalékában)	65
49. ábra: Működő óvodai férőhelyek számának változása a XII. kerületben, 2001-2012 között (forrás: LTK Nonprofit Kft.)	70

50. ábra: Egy óvodai férőhelyre jutó 3-5 évesek száma a budapesti kerületekben, 2013-ban (forrás: LTK Nonprofit Kft)71	
51. ábra: Egy óvodai férőhelyre jutó 3-5 évesek számának változása, 2001-2012 között (forrás: LTK Nonprofit Kft)	71
52. ábra: Óvodai férőhelyek és beiratkozottak számának alakulása a XII. kerületben, 2001-2013 között (forrás: KSH)...	71
53. ábra: Általános iskolai tanulók számának változása a XII. kerületben, 2001-2012 között (forrás: LTK Nonprofit Kft)	73
54. ábra: Egy első évfolyamosra jutó nyolcadikos évfolyamosok száma a XII. kerületben, 2001-2013 között (forrás: KSH)	74
55. ábra: Általános iskolai tanulók összetételének változása a XII. kerületben, 2001-2013 között (forrás: KSH).....	74
56. ábra: Általános iskolai osztályok létszáma és főállású pedagógusokra jutó tanulók száma, 2001-2013 között (forrás: KSH).....	75
57. ábra: Más településekről iskolába járók arányai a budapesti kerületekben, 2013-ban (forrás: LTK Nonprofit Kft.) ...	75
58. ábra: Középfelsőosztályok és az osztálylétszám időbeli változása a XII. kerületben, 2001-2013 között (forrás: KSH)	76
59. ábra: Szakiskolai osztályok és az osztálylétszám időbeli változása a XII. kerületben, 2001-2013 között (forrás: KSH)	77
60. ábra: Bölcsődei férőhelyek alakulása a XII. kerületben, 2001-2013 között (forrás: KSH)	80
61. ábra: Lakásfenntartási támogatásra felhasznált összeg és az egy főre jutó támogatás összege a XII. kerületben, 2003-2013 között (forrás: KSH).....	83
62. ábra: Adósságsökkentési támogatás igénybevételének változása a XII. kerületben, 2004-2013 között (forrás: KSH)84	
63. ábra Budapest fő munkahelyi területei (Forrás: Budapest 2030)	96
64. ábra Zöldfelületi intenzitás (Forrás: Budapest 2030).....	97
65. ábra Egészségügyi létesítmények területsűrűsége (Forrás: Budapest 2030).....	97
66. ábra Működő vállalkozások száma 2001-2012 (Forrás: KSH 2012).....	98
67. ábra 1000 lakosra jutó regisztrált vállalkozások számának változása, 2001-2013 (Forrás: KSH 2014)	99
68. ábra Működő vállalkozások szektorok közötti megoszlásának alakulása (Forrás: KSH 2014).....	99
69. ábra Szolgáltatásokban regisztrált vállalkozások aránya Budapest kerületeiben (Forrás: LTK Nonprofit Kft.).....	100
70. ábra Szolgáltatásokban regisztrált vállalkozások arányának változása 2011-2013 (Forrás: LTK Nonprofit Kft.)	100
71. ábra Működő vállalkozások aránya ágazatok szerint a fővárosban és a XII kerületben (Forrás: KSH 2012).....	100
72. ábra : Regisztrált infokommunikációs vállalkozások száma Budapest kerületeiben (Forrás: LTK Nonprofit Kft.)	101
73. ábra Regisztrált infokommunikációs vállalkozások számának változása (Forrás: LTK Nonprofit Kft.)	101
74. ábra Regisztrált tudományos-műszaki vállalkozások száma Budapest kerületeiben (Forrás: LTK Nonprofit Kft.)	101
75. ábra Regisztrált tudományos-műszaki vállalkozások számának változása (Forrás: LTK Nonprofit Kft.)	101
76. ábra Regisztrált oktatási vállalkozások száma Budapest kerületeiben (Forrás: LTK Nonprofit Kft.)	101
77. ábra Regisztrált oktatási vállalkozások számának változása (Forrás: LTK Nonprofit Kft.).....	101
78. ábra Regisztrált humán-egészségügyi, szociális ellátó vállalkozások száma Budapest kerületeiben (Forrás: LTK Nonprofit Kft.).....	102
79. ábra Regisztrált humán-egészségügyi, szociális ellátó vállalkozások számának változása (Forrás: LTK Nonprofit Kft.)102	
80. ábra Regisztrált művészeti, szórakoztató, szabadidős vállalkozások száma Budapest kerületeiben (Forrás: LTK Nonprofit Kft.).....	102
81. ábra Regisztrált művészeti, szórakoztató, szabadidős vállalkozások számának változása (Forrás: LTK Nonprofit Kft.)102	
82. ábra 1000 lakosra jutó vállalkozások száma budapesti kerületekben 2001, 2012, (Forrás:KSH, 2013).....	103
83. ábra Szállodák férőhelykapacitása, (Forrás: Budapest 2030, BFVT)	103
84. ábra Vendégéjszakák számának változása a XII. kerületi kereskedelmi szálláshelyeken (Forrás: KSH, 2014)	104
85. ábra Egy szálláshelyre jutó vendégéjszakák száma a budapesti kerületekben (Forrás: LTK Nonprofit Kft.).....	104
86. ábra Egy szálláshelyre jutó vendégéjszakák számának változása (Forrás: LTK Nonprofit Kft.)	104
87. ábra Az ingatlan négyzetméter-átlagárak alakulása a XII kerületben (Forrás: ingatlanet.hu)	106
88. ábra Ipari technológiával épült lakások négyzetméterárának alakulása a XII kerületben (Forrás: ingatlanet.hu) ..	107
89. ábra Budapesti kerületek helyi saját folyó bevételei, és egy főre jutó bevételei, 2004, 2011 (Forrás: KSH, 2012) ...	110
90. ábra Az önkormányzati tulajdonú lakásállomány összetételének változása 2008-2013 (Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás).....	115
91. ábra Társasházak támogatása 2007-2014.....	116
92. ábra Természetvédelmi területek (Forrás: XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)	129
93. ábra Megtartandó facsoport, növényállomány jellel lehatárolt területek (Forrás: XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)	131
94. ábra Natura2000 területek (Forrás: XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer).....	133
95. ábra A zöldfelületi rendszer elemei (forrás: Budapest Városfejlesztési Koncepciója, XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)	136
96. ábra Erdő- és zöldterületek lakótömböktől való távolsága (forrás: Budapest Városfejlesztési Koncepciója, XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer).....	143

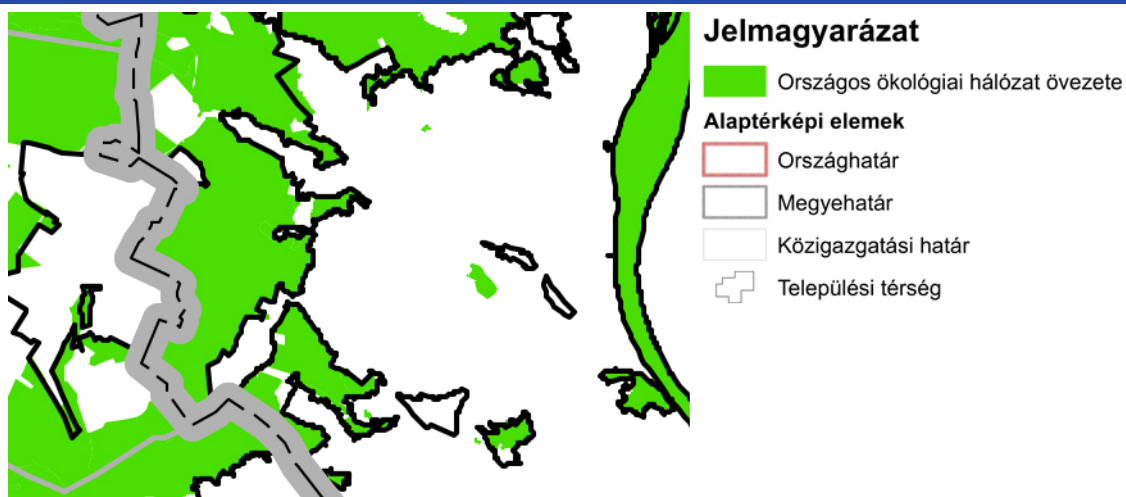
97. ábra Zöldfelületi intenzitás érték (forrás: Budapest Városfejlesztési Kon koncepciója, XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)	144
98. ábra Régi képeslap – Svábhegy	149
99. ábra Régi képeslap – Fogaskerekű városmajori végállomása	149
100. ábra Régi képeslap – Svábhegyi nyaralók	149
101. ábra Budapest várostérképe 1800-as évek	150
102. ábra Budapest várostérképe 1912-1914 körül	151
103. ábra Nyilvántartott régészeti lelőhelyek (Forrás: XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)	152
104. ábra Műemléki nyilvántartás (Forrás: XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)	153
105. ábra történeti kert (Forrás: XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)	154
106. ábra Műemléki területek (Forrás: XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)	155
107. ábra Helyi védelem (Forrás: XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)	156
108. ábra Tényleges területfelhasználási egységek a Hegyvidéken	162
109. ábra A kerület területfelhasználásának konfliktusai	165
110. ábra Jellemző telekméret (m ²) számossága szerinti megoszlás a kerület egészén – közterületek nélkül	166
111. ábra Jellemző telekméret területi megoszlása (m ²)	166
112. ábra Önkormányzati tulajdonok részben, vagy egészben	167
113. ábra Óvodák ellátási lefedettséggel	170
114. ábra Általános iskolák ellátási lefedettséggel	170
115. ábra Közép-, és felsőoktatási intézmények	170
116. ábra Közigazgatási intézmények és templomok	170
118. ábra Jellemző beépítési mérték területi megoszlása (%)	173
117. ábra Jellemző beépítési mérték (%) megoszlása a telkek darabszáma alapján, a kerület egészén	173
121. ábra Jellemző szintszámok területi megoszlása	174
119. ábra Jellemző beépítési mérték (%) megoszlása a telkek darabszáma alapján, a kerület beépítésre szánt területeit figyelembe véve	174
120. ábra Jellemző szintszámok megoszlása kerület egészén (%)	174
122. ábra A beépítési sűrűség jelenlegi bsá értékei a XII. kerületben (Forrás: TSZT alátámasztó munkarész, 3.1.1.4. fejezet – részlet)	175
123. ábra A területfelhasználási egységek fejlesztési potenciálja a XII. kerületben (bsá érték lehetséges növekménye) (Forrás: TSZT alátámasztó munkarész, 3.1.1.4. fejezet)	176
124. ábra Észak-hegyvidék, jellemző beépítési mód	177
125. ábra Észak-hegyvidék, jellemző beépítési mód	178
126. ábra Kelet-hegyvidék, jellemző beépítési mód	179
127. ábra Kelet-hegyvidék, jellemző beépítési mód	179
128. ábra Dél-hegyvidék, jellemző beépítési mód	180
129. ábra Dél-hegyvidék, jellemző beépítési mód	181
130. ábra Épített környezet konfliktusai, problémái	184
131. ábra Közúthálózat	187
132. ábra Közösségi közlekedési hálózat	188
133. ábra Vízálózat nyomásövezetei	193
134. ábra Ivóvíz főnyomó vezetékek	194
135. ábra Csatorna főgyűjtő hálózat	195
136. ábra Villamosenergia-ellátás	197
137. ábra Gázellátás	199
138. ábra Táv hőellátás	200
139. ábra Lejtésvizsgálat (Forrás: XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)	204
140. ábra Felszín alatti érzékenységi térkép (forrás: Budapest XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Környezetvédelmi Programja 2011-2016 évekre)	207
141. ábra Felszín alatti víztestek (forrás: Budapest XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Környezetvédelmi Programja 2011-2016 évekre)	207
142. ábra A főváros légszűrő, átszellőzési folyosói (forrás: Budapest XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Környezetvédelmi Programja 2011-2016 évekre)	209
143. ábra Budapest stratégiai zajtérképe a XII. kerületre vetítve (forrás: Budapest XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Környezetvédelmi Programja 2011-2016 évekre)	210
144. ábra Budapest mérnökgeológiai térképe – Építésföldtani alkalmasság (Forrás: Máfí, XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)	214
145. ábra Felszínmozgás veszélyes területek (Forrás: XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)	216

146. ábra Lejtésvizsgálat (Forrás: XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer).....	217
147. ábra Élelmiszer-fogyasztási Korlátozások Óvintézkedési Zónája	219
148. ábra KFKI - Budapesti Kutatóreaktor	220
149. ábra Nukleáris létesítmény védelmi övezete (Forrás: XII. kerületi Minerva Térinformatikai Rendszer)	221
150. ábra Budapest felszínhőmérsékleti anomáliájának átlagos júniusi szerkezete délutáni időszakban 2013-ban (műholdfelvételek alapján) Forrás: Bartholy-Pongrácz-Baranka (Ökomet Kft.) - A felszínhőmérséklet és a városkörnyéki átlaghőmérséklet különbsége	223
151. ábra XII. kerület - Városrészek lehatárolása	226
152. ábra A XII. kerület történelmi városrészei	228
153. ábra Problématérkép	274
154. ábra Értéktérkép – épített környezet	277
155. ábra Értéktérkép – természeti környezet	279
156. ábra XII. kerület történelmi városrészei.....	281
157. ábra Szegregációs mutató.....	290
158. ábra Szegregációs mutató.....	290
159. ábra Krízis területek.....	291

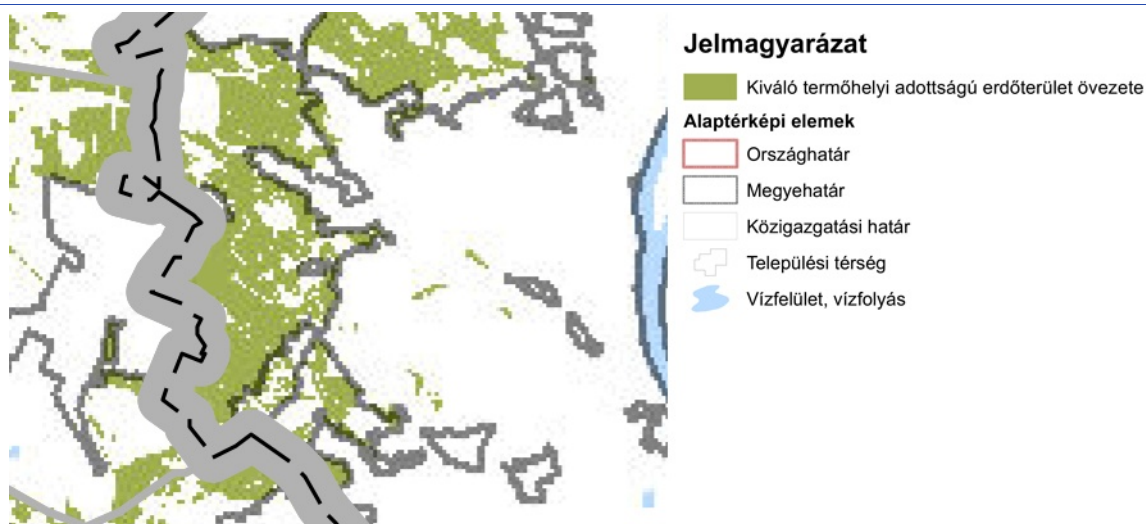
MELLÉKLETEK

1. számú melléklet

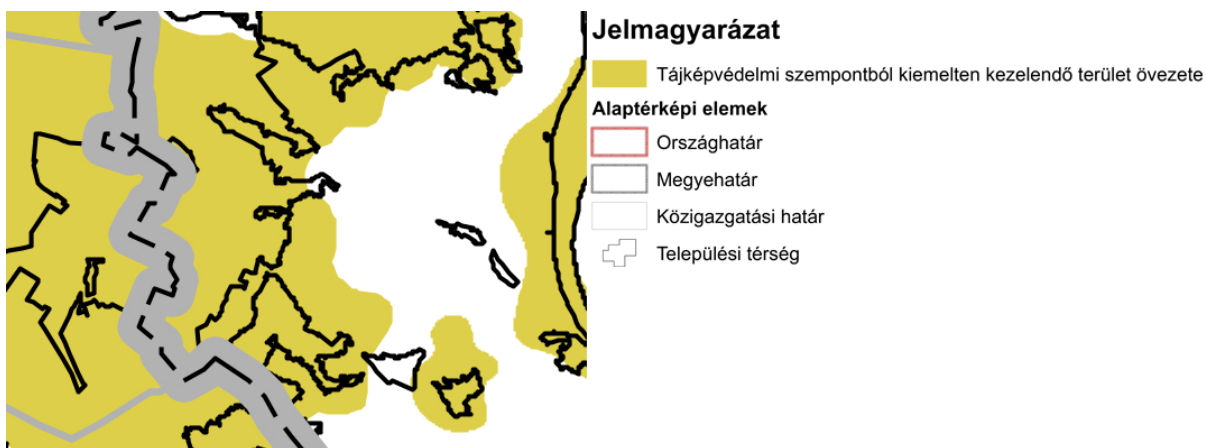
OTrT 2. sz. mellékletének Hegyvidéket érintő terülapjai

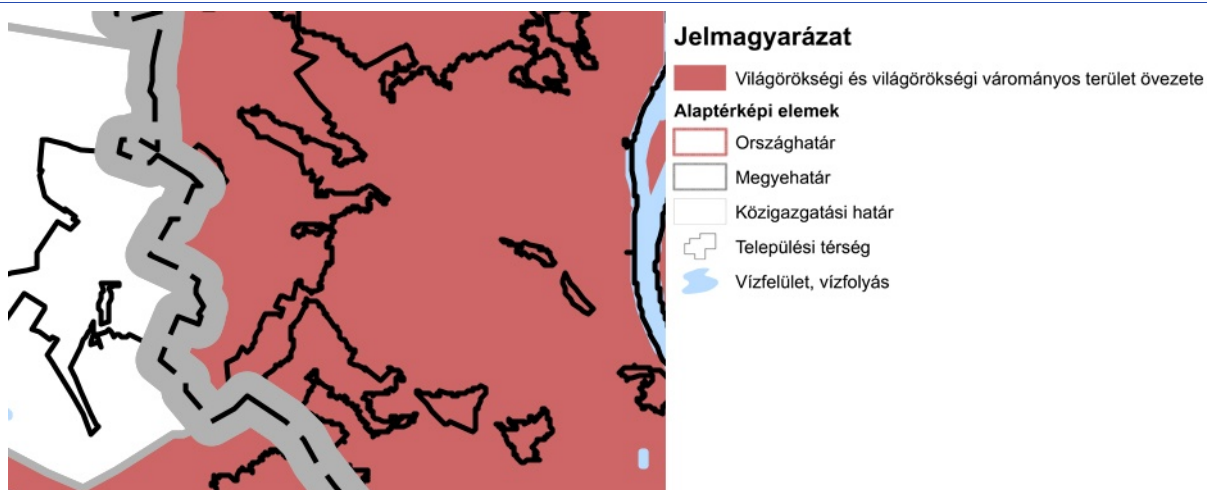
Az országos ökológiai hálózat övezete (3/1 sz. melléklet)

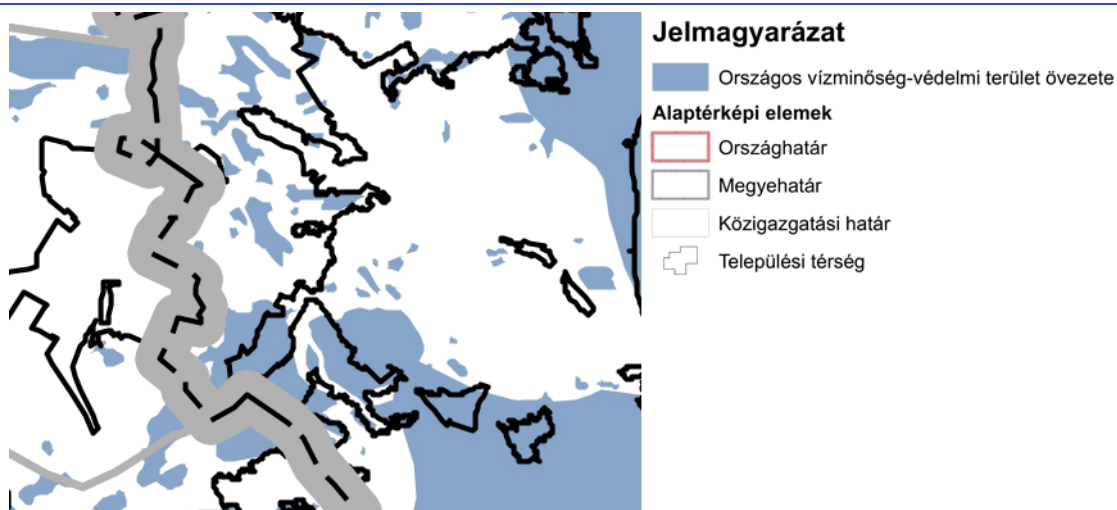
Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete (3/4. sz. melléklet)

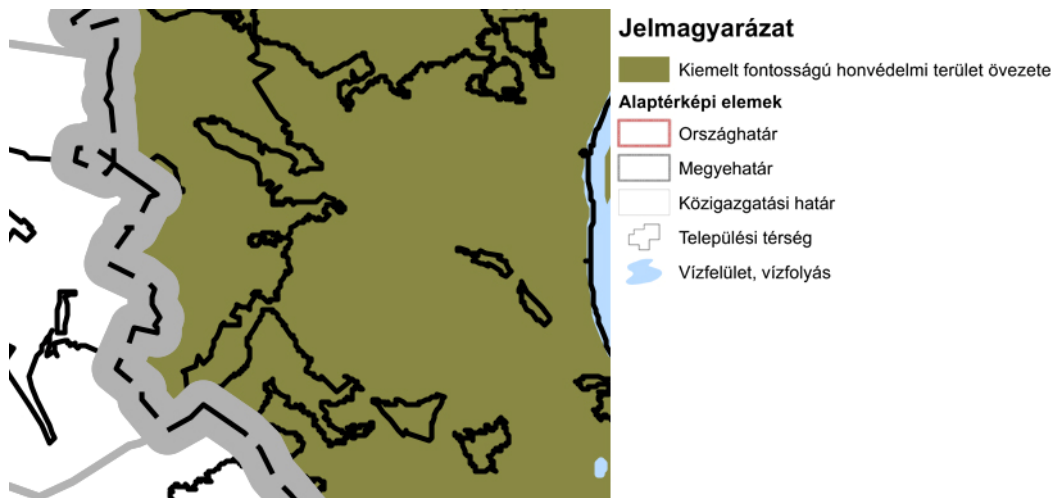
Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete (3/5 sz. melléklet)

Világörökségi és világörökségi várományos terület övezete: a kerület egésze (3/6 sz. melléklet)

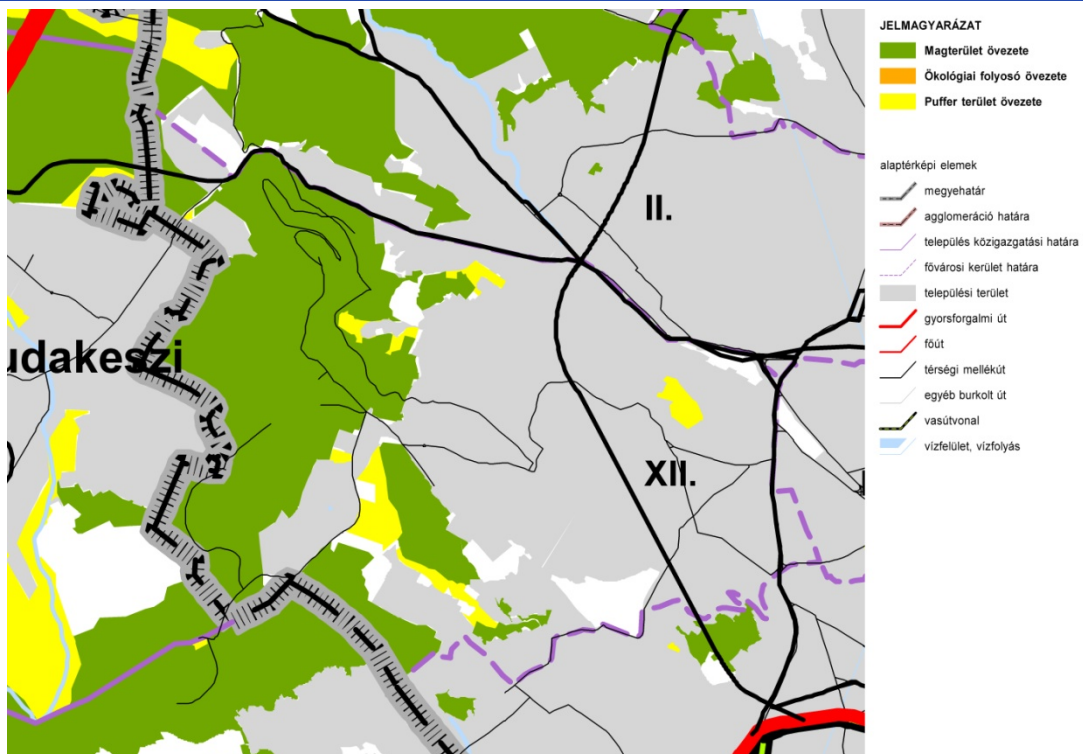
Országos vízminőség-védelmi terület övezete (3/7 sz. melléklet)

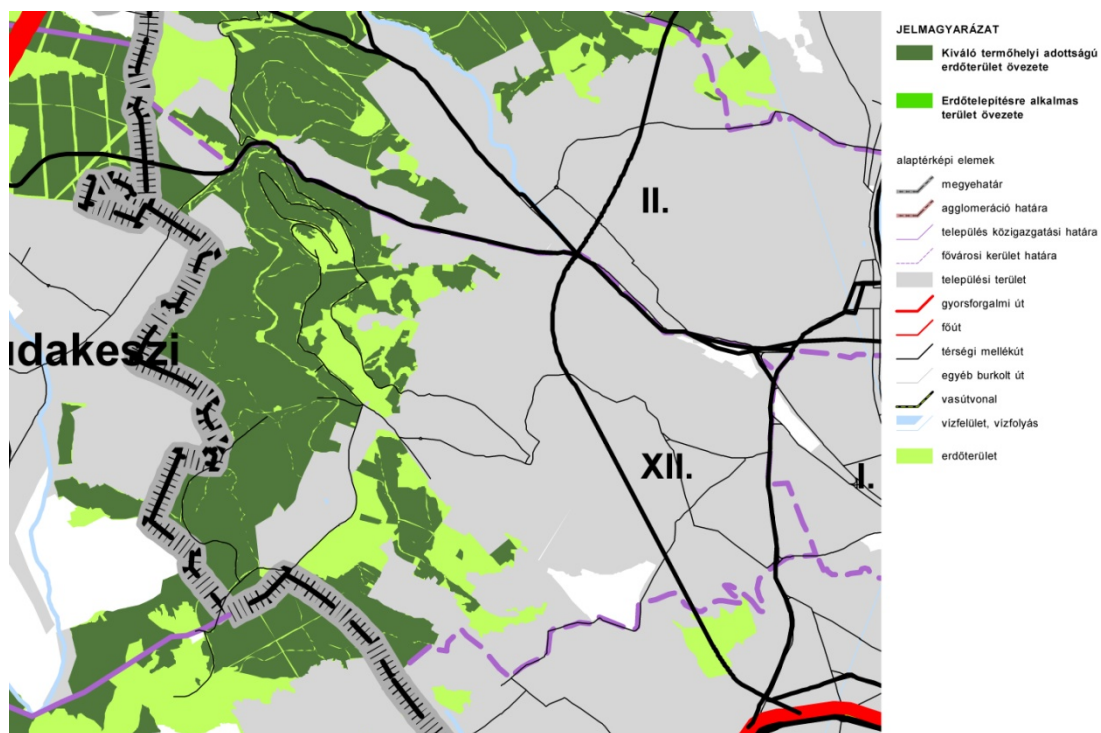
Kiemelt fontosságú honvédelmi terület övezete: a kerület egésze (3/9 sz. melléklet)

2. számú melléklet

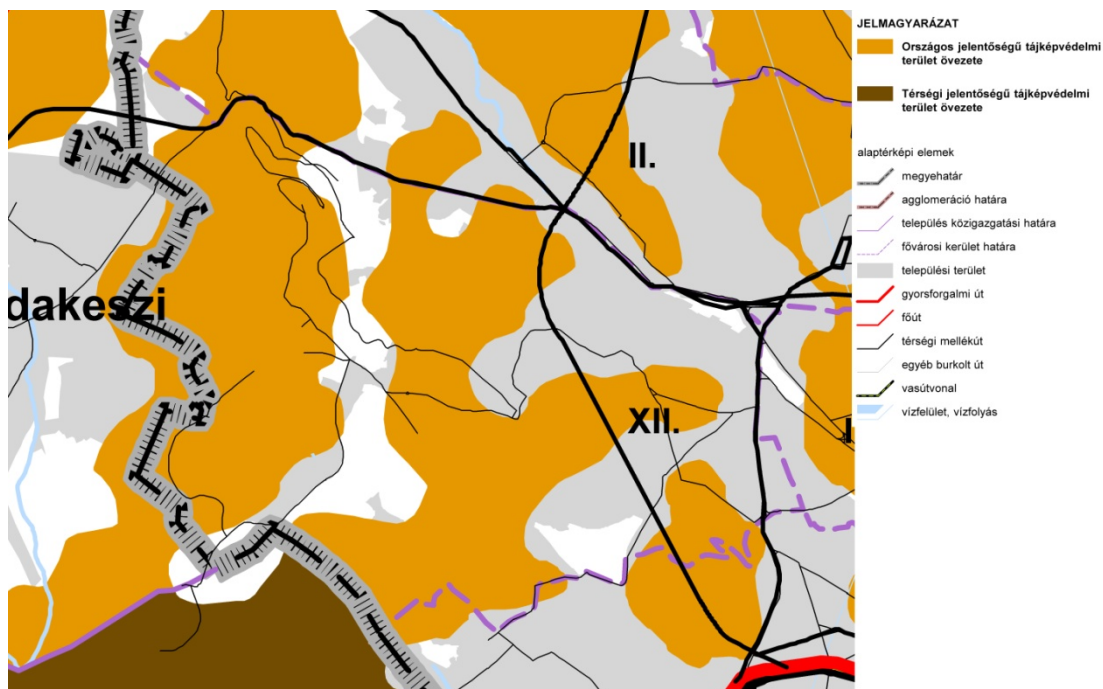
BATrT övezeti tervének Hegyvidéket érintő mellékletei

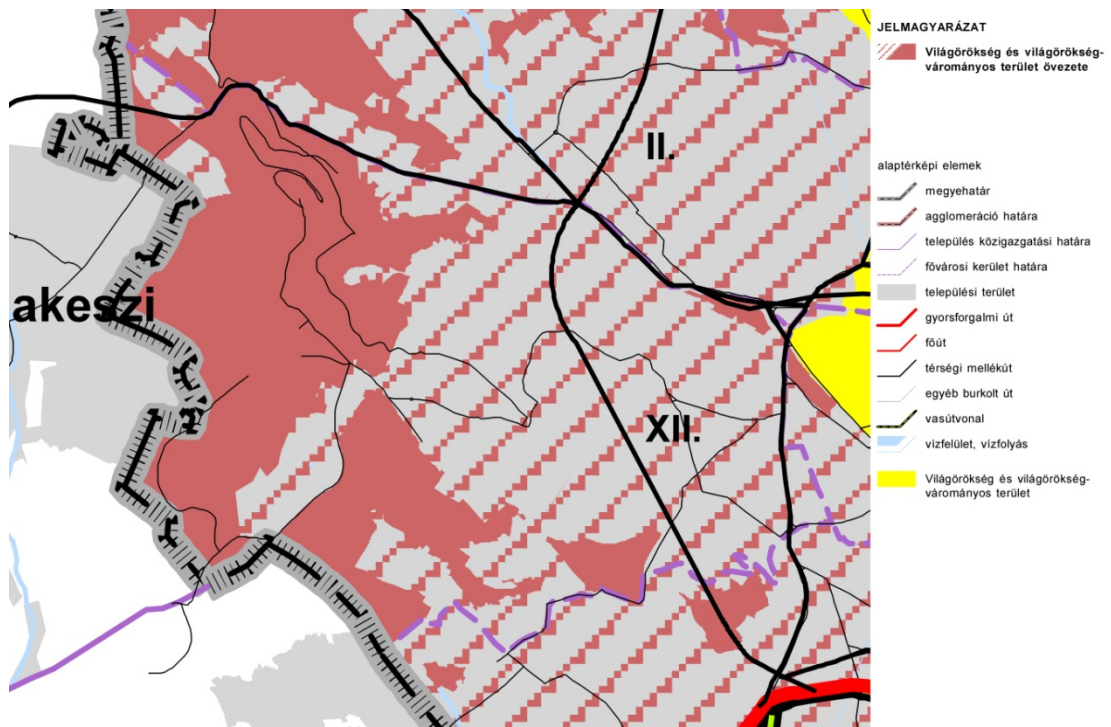
Magterület övezete (3.1 sz. melléklet); Puffer terület övezete (3.3 sz. melléklet)

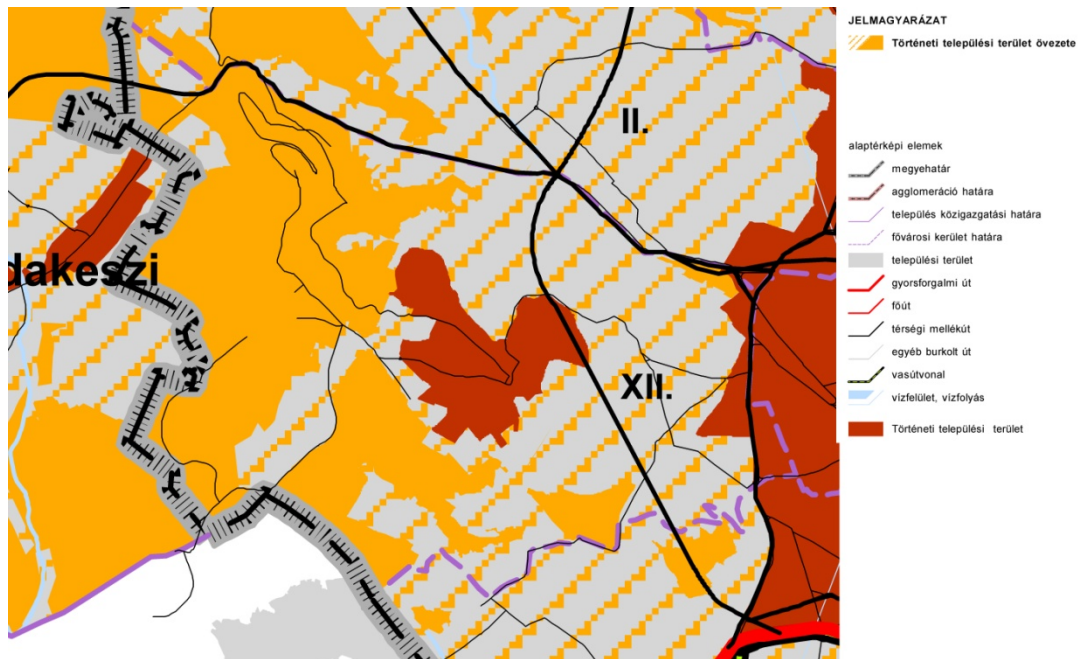
Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete (3.5 sz. melléklet); Erdőtelepítésre alkalmas terület övezete (3.6 sz. melléklet)

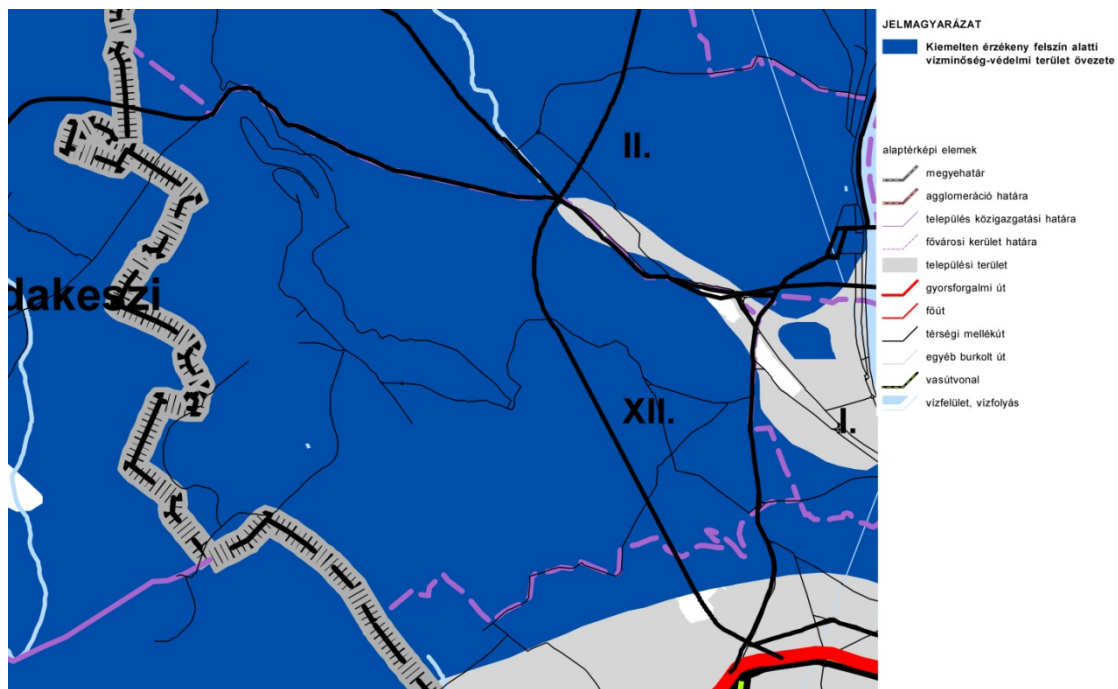
Országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete (3.9 sz. melléklet)

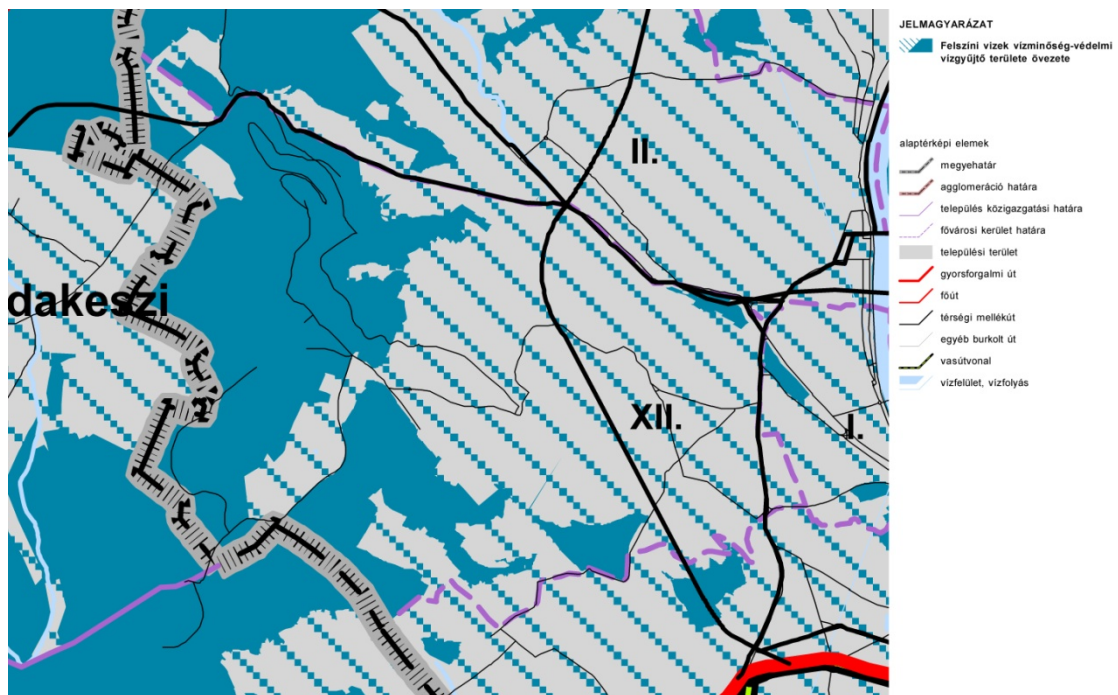
Világörökség és világörökség-várományos terület övezete (3.13 sz. melléklet)

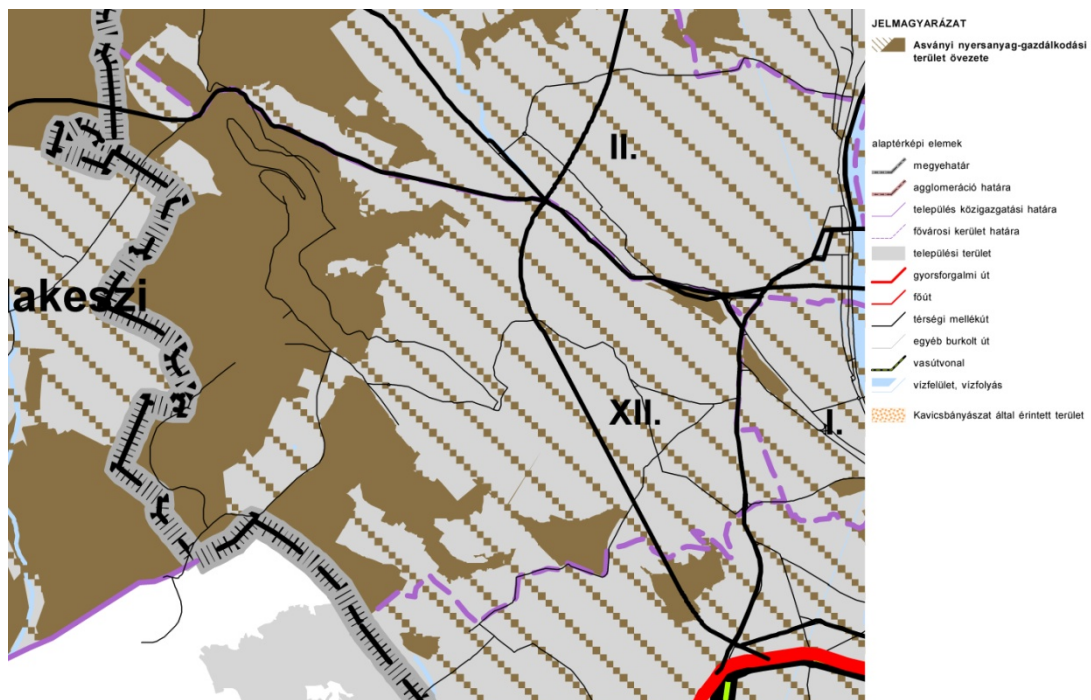
Történeti települési terület övezete (3.12 sz. melléklet)

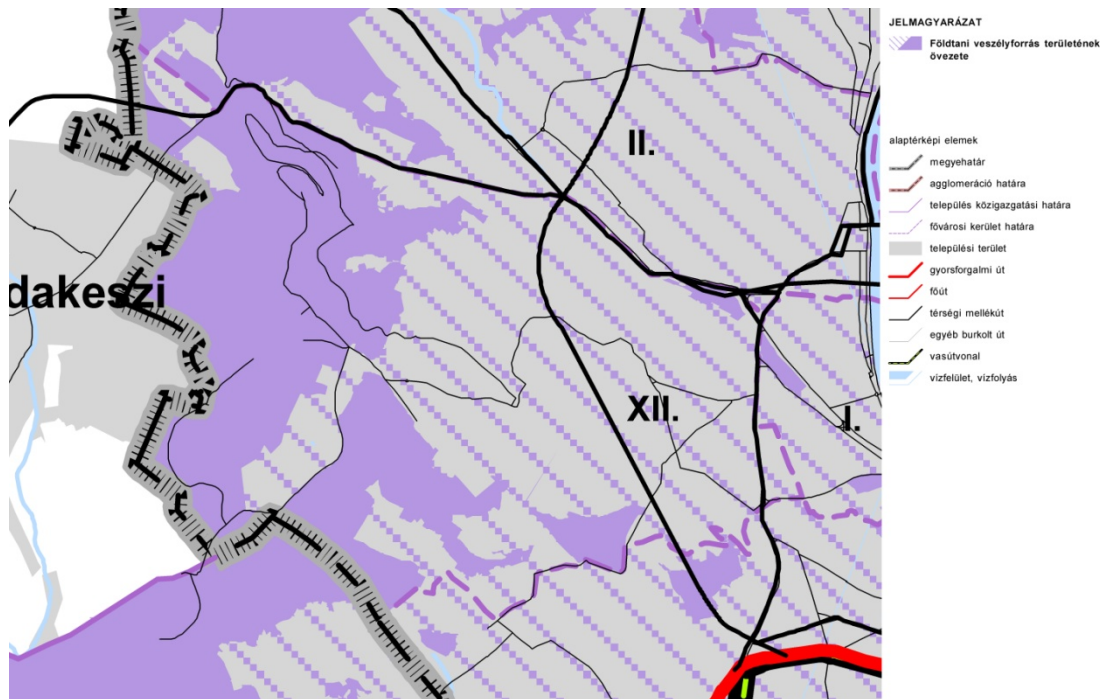
Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete (3.13 sz. melléklet)

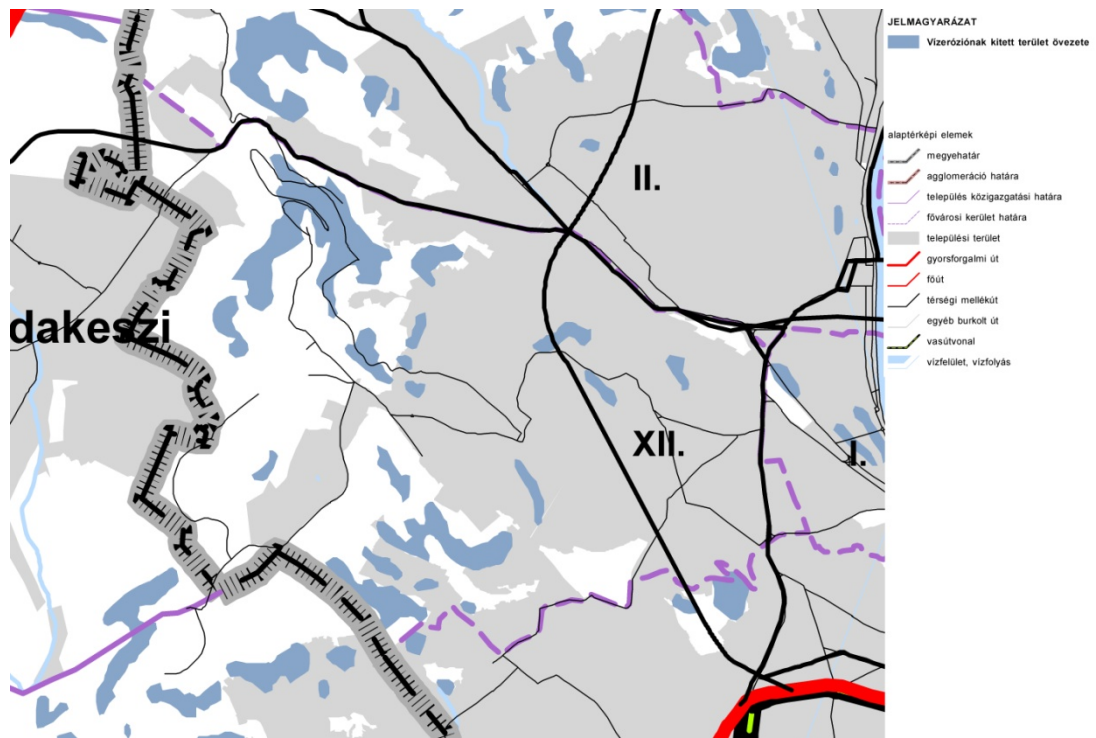
Felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területe övezete (3.14 sz. melléklet)

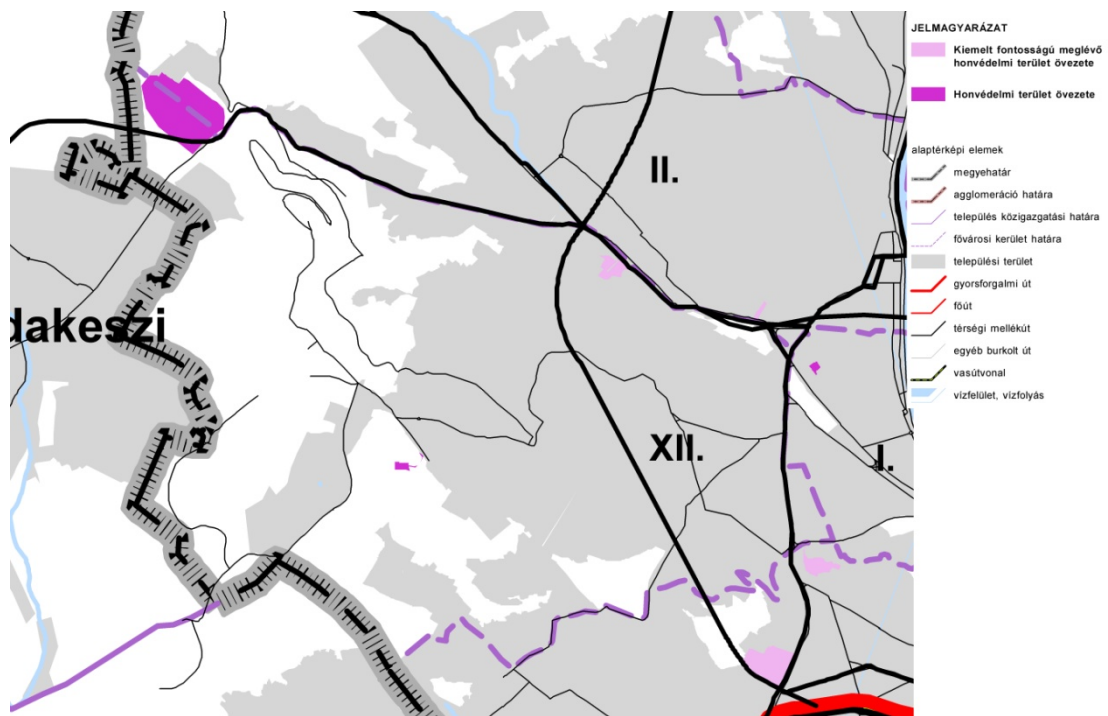
Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezete (3.15 sz. melléklet)

Földtani veszélyforrás területének övezete (3.18 sz. melléklet)

Vízérőzió kitétt terület övezete (3.15 sz. melléklet)

Honvédelmi terület övezete (3.19 sz. melléklet)

3. számú melléklet

A Hegyvidék díszpolgárai

Dr Berczik Árpádné, középiskolai tanár, helytörténész, a Svábhegyi Egyesület alapító elnöke.

Bereményi Géza, dramaturg, színházi és filmrendező, művészeti vezető a szolnoki Szigligeti és a zalaegerszegi Hevesi Sándor színházban, Cseh Tamás állandó alkotótársa.

Fehér M. Anna, Gyógypedagógus, szerzetes nővér. Vezetésével 1982-ben alakult meg a látássérült gyermekek Szent Anna Otthona a Batthyány téren.

Jankovics Marcell, a Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth- és Balázs Béla-díjas magyar rajzfilmrendező, grafikus, könyvillusztrátor, kultúrtörténész, író, politikus

Kovács Gergelyné, etnográfus-muzeológus 1985-ig az Országos Természetvédelmi Hivatal kultúrtörténészeként az első nemzeti parkok kulturális értékeinek megóvásáért fáradozott. A XII. kerületben a Jókai-kert Természetvédelmi Terület kialakításában is jelentős szerepet vállalt

Lambert Zoltán, Protonotárius kanonok, érseki tanácsos, plébános. 1992-től a Városmajori Jézus Szíve Plébánia plébánosa, vezetésével alakul meg a Városmajori Katolikus Ifjúsági Egyesület 1990-ben.

Makovecz Imre, Kossuth-díjas magyar építész, a magyar organikus építészet egyik képviselője. A Magyar Művészeti Akadémia alapítója, örökös tiszteleti elnöke.

Nagy Tímea, kétszeres olimpiai bajnok párbajtőrívó, az aktív sportélettől 2010-ben vonult vissza, azután a Sportegyesületek Országos Szövetségének általános alelnöke lett.

Nemes Attila, A Semmelweis Orvostudományi Egyetem Érsebészeti Tanszék professzor emeritusa, az Ér- és Szívsebészeti Klinika egykori igazgatója, a XII. kerület első díszpolgára.

Papp László, Magyarország és a világ egyik leghíresebb ökölvívója, aki 1948-ban a londoni, 1952-ben a helsinki és 1956-ban melbourne-i olimpián nyert aranyérmet.

Regőczy István, Katolikus pap, teológus. A XII. kerületi kút völgyi kápolna bontástól való megmentése és felújítása kötődik nevéhez.

Sándor Károly, labdarúgó, jobbszélső, az Aranyacsapat tagja

Szőnyi Erzsébet, A Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth-, Liszt Ferenc- és Erkel Ferenc-díjas magyar zeneszerző, karvezető, zenepedagógus, kiváló művész. 1992 óta a Magyar Művészeti Akadémia tagja.

Taróczy Balázs, magyar hivatásos teniszező. Ő az open air legsikeresebb magyar férfi teniszezője.

Tímár Sándor, Bartók Béla Táncgyűttest 1958-tól huszonkét éven át irányítja. Jelentős szerepet vállalt a táncházmozgalom elindításában. 1993-ban megalapította a Csillagszemű Gyermektáncgyűttest, 2014-ben Kossuth-díjjal jutalmazták, ugyanebben az évben Nemzet Művésze díjjal ismerték el munkásságát.

Tusa Erzsébet, zongoraművész, tanár. 1976-tól 1983-ig a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán tanított, és tizenöt évig volt a tokiói Muszasio Zeneakadémia professzora is. 1990 és 1996 között a Magyarországi Zenetanárok Társaságának elnöke volt.

Vukán György, Erkel Ferenc- és Balázs Béla-díjas zongoraművész, zeneszerző. Zenei téren jazz-, valamint zongoraművészként tűnt ki, együttesben és szólistaként is.

Az Önkormányzat által szervezett, helyi identitást erősítő nagyrendezvények a kerületben

A több évtizedes múltra visszatekintő **Svábhegyi Pütkösi Búcsú** eredetileg a környéken élő németek ünnepe volt. A búcsút a Diana-parkban rendezi meg az Önkormányzat, a vásár, a színházi előadások és a sörstátor mellett fontos eleme a Szent László templomban megtartott pütkösi mise, majd a hősök emlékművének megkoszorúzása. Az emlékművet eredetileg az első világháborúban elesett katonák emlékére emelték, majd eltávolítását követően 1962-ben a második világháború katonáldozatainak nevével bővítették a listát. A polgári áldozatok nevei 2000-ben kerültek az alapzatra. A búcsú a kerületi német nemzetiség számára is lehetőséget biztosít a kulturális életbe való bekapcsolódásra, az ünnep három napján több alkalommal is zajlanak német hagyományőrző előadások, játszanak sváb zenekarok.

A 2002 óta megrendezett **ádventi vásár** egy közel egyhónapos, november végén kezdődő programsorozat egyik eleme, amelynek helyszíne a Kiss János altábornagy utca polgármesteri hivatal melletti szakasza. A rendező szándéka szerint az ádventi vásár nem csak kereskedelmi és kulturális esemény, hanem egyben közösségi fórum is a hegyvidékiek számára. A vásár lebonyolításában a Virányosi Közösségi Ház, a Jókai klub és a Gazdasági Ellátó Szolgálat is részt vesz. Jellemző programok a kortárs zenei koncertek, gyermekkoncertek, tűzszonglőrök fellépése, Mikulásünnepség, állatsimogató. A vásári termékek között megtalálhatók kézműves borok, házi készítésű szappanok, kovászolt kenyerek, sonkák, szörpök, nyírfacukros édességek. A vásár lezárásaként a MOM Kulturális Központban a kerületi nyugdíjasok részére vendégséget szerveznek. Az ádventi gyertyát szombatonként más-más kerületi egyház képviselője gyűjtja meg.

A **Gesztenyész-napok** programsorozat megrendezéséhez a Gesztenyész-kert felújítása és a kapcsolódó közterületi rendszer rehabilitációjának megkezdése vezetett. A 2014 júniusának első felében először megrendezett esemény a klasszikus családi programokon túl rétegprogramokat is kínált. A közrendvédelmi nap és a „balesetmentes közlekedés gyerekszemmel” című rajzpályázat alkalmat ad arra, hogy a szórakoztatás mellett „közjóléti”, nevelő célú programok is szervesen helyet kaphassanak a rendezvényen. Ismeretterjesztésre a Szent-Györgyi Albert Szakkollégium „rendhagyó kémiaórája” szolgált. A betegségmegelőzés ösztönzését a MOM Sportban zajló gerinctorna-, jóga-, pilates-, nagyitorna és meridiántorna is segítette. Az órákon való részvétel a hegyvidékieknek ingyenes volt, csakúgy, mint a különböző szűrővizsgálatok. A programsorozat lényegében a korábban

a kerületben időben és térben szétszórtan zajló eseményeket koncentrálja erre alkalmas helyen, kihasználva a programelemek szinergiáit.

A **Hegyvidéki Ősz** programsorozata szeptember legvégén zajlik, elődjének az egykori szüreti ünnepek tekinthetők. Több helyszínen zajló, egymással lazán kapcsolódó rendezvényekről van szó, jellemző helyszínek a Barabás Villa és a Jókai Klub. A programok között a családoknak vagy célzottan gyermekeknek szóló színielőadások, koncertek, kézműves- és egészségmegőrző foglalkozások, állatbemutató, kalandtúra, táncház szerepelnek.

Az **„Előzd meg a fogaskerekűt”** kerékpáros és futóverseny a legnagyobb szintkülönbséggel bíró verseny Budapesten, melyet szeptember hónap közepén rendeznek. A versenyútvonal a fogaskerekű vonalát követi közúton. Identitáserősítő elem, hogy a Hegyvidék-kártyával rendelkezők számára a nevezés ingyenes. A versenyt több életkorkategóriában hirdetik meg.

Az előzővel összevetve kisméretű sportesemény a **„Fuss a csúcsra”**, melyet a János-hegyi Erzsébet-kilátóban rendeznek meg. A verseny távja 134 lépcsőfok, a bejáratától a felső kilátóteraszig. A sportesemény mellett kirakodóvásárt és színpadi programokat is szerveznek. Időpontja április vége.

A Hegyvidék Sportegyesület szakosztályai

Bridzs Szakosztály
Kispályás és Terem Labdarúgó Szakosztály
Nagypályás Labdarúgó Szakosztály
Shito-Ryu Karate Szakosztály
Shuhari Karate Szakosztály
Ritmikus Gimnasztika Szakosztály
Röplabda Szakosztály
Tájfutó Szakosztály
Tánc Szakosztály
Tenisz Szakosztály
Természetjáró Szakosztály
Vízilabda szakosztály
Kosárlabda Szakosztály

A Hegyvidéken működő plébániák, lelkeszségek és egyházközségek

Római Katolikus Egyház

Városmajori Jézus Szíve Plébánia
Felső-krisztinavárosi Keresztelő Szent János Plébánia
Zugligeti Szent Család Plébánia
Budapest-Farkasréti Mindenszentek Plébánia
Istenhegyi Szent László Plébánia
Szent Kereszt Templomigazgatóság
Kútvölgyi Mária Engesztelő Kápolna

Görög Katolikus Egyház

Szinaxis Diákkotthon és Budapesti Görögkatolikus Egyetemi Lelkészség

Református Egyház

Budahegyvidéki Református Egyházközség

Svábhegyi Református Missziói Egyházközség

Evangélikus Egyház

Budahegyvidéki Evangélikus Egyházközség

Civil szervezetek listája

A XII. kerületben a nyilvántartás szerint 1028 db alapítvány, egyesület van bejegyezve, az alábbi táblázat ezek közül a céljuk, tevékenységük által legfontosabbnak vélt, a XII. kerület jövője és civil közéletének szempontjából jelentős szervezetek adatait tartalmazza.

Egyesület, szervezet neve	Címe	Tevékenysége
2B Kulturális és Művészeti Alapítvány	1123 Budapest, Ráth György u. 8.sz. II/3.	A magyar művészek, művészeti alkotások és kultúra megismertetése és népszerűsítése Magyarország határain kívül.
Budakörnyéki Natúrparkért Egyesület		
Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület		
WWF Világ Természeti Alap Magyarország Alapítvány		
Védegylet		
A Fenntartható Fejlődésért Alapítvány	1121 Budapest, Zsigmond Vilmos u. 10/a	A magyarországi környezetvédelmi kultúra ösztönzése
Greenpeace Magyarország Egyesület		
Nagycsaládosok Országos Egyesülete Hegyvidéki Csoport		
Magyar Túrasport és Terepfutó Szövetség		
Városmajori Parkbarátok Egyesülete		
Örökségközösség Alapítvány a Fenntartható Örökségvédelemért szervezet		
Magyar Kerékpárosklub		
Magyar Zarándokút Egyesület		
A Gyermekekért és Családért Alapítvány	1125 Budapest, Diós árok 1-3.	A többgenerációs család életminőségének megőrzése és javítása.
A Hálózati Tudás Terjesztéséért Programiroda	1123 Budapest, Csörsz	Magyarország gazdasági

Alapítvány	utca 45.	versenyképességének javítása és az információs társadalom kihívásainak való megfelelés elősegítése
A Minőségi Nyelvoktatásért Alapítvány	1126 Budapest, Böszörményi út 20-22	A magánnyelvviskolákban folyó magas színvonalú nyelvoktatás elősegítése
A Római Klub Magyar Szervezete	1126 Budapest, Béla király út 30/c	A Római Klub munkájának és szellemiségének megismertetése és képviselése Magyarországon

Hegyvidéki oktatási-nevelési intézmények

Magánóvoda neve	Óvoda címe	Férőhelyek	Beíratottak száma (XII. ker.)
A-Z Nemzetközi Óvoda és Bölcsőde	1125 Bp. Zsolna u.2.	75	25
Bíró utcai Óvoda és Bölcsőde	1122 Bp. Bíró u.3.	145	120
Busy Bee Szorgalmas Méhecskék Óvoda	1121 Bp. Távcső u.12.	n.a.	n.a.
Babolygó Magánóvoda	1124 Bp. Tamási áron u.41.	n.a.	n.a.
Csillebérci Cseperedő Óvoda	1121 Bp. Konkoly-Thege M. út30 21.		26
Csodakert Óvoda	1121 Bp. Irhás árok 65.	n.a.	n.a.
Gan Menachem Zsidó Óvoda	1126 Bp. Tamási Áron u.41.	40	3
Greater Grace Nemzetközi Óvoda	1125 Bp. Szilágyi E. fasor 22/b	32	2
Happy Kids Nemzetközi Óvoda	1124 Bp. Fodor u.36.	100	40
Humán Mini Művész utcai Óvoda és Bölcsőde	1121 Bp. Művész u.5-7	100	n.a.
Kisember Waldorf Óvoda	124 Bp. Mártonhegyi út 65.	28	12
Kissvábhegyi Waldorf Óvoda	1125 Bp. Fogaskerekű út 10.	n.a.	n.a.
Lauder Javne Zsidó Közösségi Óvoda	1121 Bp. Budakeszi út 48.	70	6
Mesekert Óvoda	1121 Bp. Oltvány köz 1.	n.a.	n.a.
Micimackó Kuckója Óvoda	1125 Bp. Rózse köz 4.	n.a.	n.a.
Mother Goose Óvoda	1121 Bp. Melinda út 19	60	8
Mozgássérültek Pető András Nevelőképző- és Nevelőintézete Gyakorló Óvoda- Iskola	1125 Bp. Kútvolgyi út 6.	n.a.	n.a.
Német Óvoda	1121 Bp. Beatrix u.13.	40	20
Osztrák-Magyar Óvoda	1126 Bp. Orbánhegyi út 37.	46	15

Pingvin Nemzetközi Óvoda	1126 Bp. Eötvös út 38/B.	60	33
Tündérbert Magánóvoda	1125 Bp. Istenhegyi út 76.	n.a.	n.a.
Vakok Batthyány László Róm.Kat. Gyermekotthon, Óvoda, Ált. Iskola	1125 Bp. Mátyás király út 29.	n.a.	n.a.
Zölderdő Óvoda	1125 Bp. Szilágyi E. fasor 26.	80	5
LIA Óvoda	1121 Bp. Rácz Aladár út 81.	n.a.	n.a.
DIMENZIÓ Óvoda és Családi Napközi	1125 Bp. Szarvas Gábor út 27.	50	5

Önkormányzati fenntartású óvoda neve	Óvoda címe	Férőhelyek	Beiratottak száma (XII. ker.)
Városmajori Óvoda	1121 Bp. Városmajor u.59/b	160	n.a.
Táltos Óvoda	1124 Bp. Lejtő út 29	250	n.a.
Süni Óvoda	1126 Bp. Németvölgyi út 29	141	n.a.
Mackós Óvoda	1126 Bp. Németvölgyi út 46.	150	n.a.
Orbánhegyi Óvoda	1126 Bp.Orbánhegyi út 3/A.	100	n.a.
KIMBI Óvoda	1121 Bp. Tállya u.22	160	n.a.
Zugligeti Óvoda	1125 Bp. Zalai út 2	150	n.a.
Normafa Óvoda	1121 Bp. Normafa út 30-32	250	n.a.
ELTE Gyakorló Óvoda	1126 Bp. Kiss J. altb.u.29	100	95
Hegyvidéki Mesevár Óvoda	1125 Bp. Diós árok 1-3	225	n.a.

Forrás: önkormányzati adatközlés

**Klebsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) által
működtetett általános iskolák**

Sashegyi Arany János Általános Iskola és Gimnázium	1124. Bp. Meredek u. 1
Tamási Áron Általános Iskola és Gimnázium	1124. Bp. Mártonhegyi út 34.
Gennaro Verolino Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Kollégium és Gyermekotthon	1121. Bp. Hegyhát út 19.
Nyitott Világ Fejlesztő Iskola	1125 Bp. Diós árok 40.
Solti György Zenei Alapfokú Művészeti Iskola	1122 Bp. Maros u. 54/b
Városmajori Gimnázium és Kós Károly Általános Iskola	1122. Bp. Városmajor u. 71.
Jókai Mór és Német Nemzetiségi Általános Iskola	1125. Bp. Diana út 4.
Németvölgyi Általános Iskola	1126. Bp. Németvölgyi út 46

Virányosi Általános Iskola	1125. Bp. Virányos út 48
Zugligeti Általános Iskola	1121. Bp. Zugligeti út 113.
Fekete István Általános Iskola és Előkészítő Szakiskola	1126. Bp. Orbánhegyi út 7.

Egyéb fenntartású általános oktatási intézmények	Cím
Greater Grace Nemzetközi Általános iskola és Gimnázium	1125 Bp. Szilágyi E. fasor 22/B
Lauder Javne Zsidó Közösségi Általános Iskola, Gimnázium	1121 Bp. Budakeszi út 48.
Mozgássérültek Pető András Nevelőképző- és Nevelőintézete Gyakorló Iskola	1125 Bp. Kútvölgyi út 6.
Vakok Batthyány László Róm.Kat. Ált. Iskola	1125 Bp. Mátyás király út 29.
Britannica International School	1121 Bp. Kakukk u.1-3.
Bp. Főváros Nyitott Világ Fejlesztő Iskolája	1125 Bp. Diósárok u.40.
ELTE Gyakorló Általános Iskola és Középiskola	1126 Bp. Kiss János altb. U.42-44.
LIA Alapítványi Általános Iskola és Szakközépiskola	1121 Bp. Rácz Aladár út 81.
Magyarországi Japán Nagykövetséghez tartozó Budapesti Japán Iskola	1125 Bp. Virányos út 48.
Osztrák-Magyar Európaiskola	1126 Bp. Istenhegyi út 32.
Pannonia Sacra Katolikus Általános Iskola	1122 Bp. Csaba u.16.
Semmelweis Egyetem Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium	1125 Bp. Diana u.35-37.

Szociális ellátások a kerületben

A kerületben működő idősellátási központokat, szolgáltatásokat és az ellátottak számát a következő, önkormányzati adatszolgáltatásból származó táblázat mutatja:

Gondozási Központok	2013	2014
(Székhely) Kiss János atb. utca 33/b.		
Étkeztetés	191	359
- helyben	68	68
- házhozzállítással	123	291
házi segítségnyújtás	215	280
jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	60	Megszűnt: 2014.03.31.
(Telephely) Normafa út 1.		
Étkeztetés	94	40

- helyben	38	40
- házhozzállítással	56	Székhely szervezi.

(Telephely) Szarvas Gábor út 8/c

Étkeztetés	74	30
- helyben	27	30
- házhozzállítással	47	Székhely szervezi.

Egyéb meglévő nappali szociális szolgáltatások**2013****2014****Németvölgy Gondozási Központ**

idősek nappali ellátása (férőhely 50)	62	76
---------------------------------------	----	----

Normafa Gondozási Központ

idősek nappali ellátása (férőhely 45)	48	56
---------------------------------------	----	----

Virányos Gondozási Központ

idősek nappali ellátása (férőhely 45)	50	56
---------------------------------------	----	----

Családsegítő és Gyermejjóléti Központ Félisziget Klubház**2013****2014**

pszichiátriai betegek nappali ellátása (fő)	43	43
pszichiátriai betegek közösségi ellátása (fő)	40	41

Fejlesztő Napközi Otthon

fogyatékosok nappali ellátása (fő)	32	34
------------------------------------	----	----

Egészségügyi alapellátás

Háziorvosok	Házi gyk.orvosok	Fogorvosok	Védőnői szolgálat	Egyéb felelőskör
Kiss János alt. u.5.				
Rácz Aladár u. 5	Rácz Aladár u. 5		Rácz Aladár u. 5	Foglalk.eü. szolgálat
Ugocsa u. 6/b				
Böszörményi út 20.				
Zugligeti út 60.				
Normafa u. 4.				
Fodor u. 2/c				
Beethoven u. 8.		Beethoven u. 8.		Háziorvosi ügyelet
	Sz. Erzsébet fasor 18.		Sz. Erzsébet fasor 18.	

Böszörményi út 42.

Böszörményi út 42.

Diós árok 1-3.

Mészáros u. 16.

Bolyai u. 5-7.

Házi gyk.orv. ügyelet

Ellátási szerződés keretében a következő szereplő szervezetek működnek közre a kerület szociális szolgáltatásaiban:

Az ellátás neve	Szerződő fél neve, címe, képviselője	Szerződés kelte	Szerződéses jogviszony kezdete, időtartama	Vásárolt férőhelyek száma	A fizetendő ellenszolgáltatás mértékének meghatározása	Jogszabályi hivatkozás
Gyermekek átmeneti otthona (ell. szerz.)	Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros Önkormányzata (1092 Bp., Bakáts tér 14.)	2014.02.14	2014. 02. 14. (határozatlan idejű)	1 fő	1 000 000 Ft/év a férőhely után	a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (Gyvt.) 94. § (3) bekezdés b) pont
Szenvedélybetegek nappali ellátása (ell. szerz.)	Magyar Máltai Szeretetszolgálat (1125 Bp., Szarvas Gábor utca 58-60.)	2012. VI. 29.	2012. VII. 1. (határozatlan idejű)	legfeljebb 25 fő	az állami támogatás 20 %-a, 25 fő alapulvételével	a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (Szt.) 86. § (2) bekezdés c) pont
Hajléktalan személyek nappali ellátása (ell. szerz.)	Magyar Máltai Szeretetszolgálat (1125 Bp., Szarvas Gábor utca 58-60.)	2002. VIII. 1.	2002. VIII. 1. (határozatlan idejű)	igény szerint	az állami támogatás 9 %-a, az engedélyezett férőhelyek (80 fő) alapulvételével	Szt. 86. § (2) bekezdés c) pont
Utcai szociális munka (ell. szerz.)	Magyar Máltai Szeretetszolgálat (1125 Bp., Szarvas Gábor utca 58-60.)	2002. VIII. 1.	2002. VIII. 1. (határozatlan idejű)	igény szerint	-	2012. január 1-jétől nem kötelező önkormányzati feladat, de a szerződés érvényben van.
Szenvedélybetegek közösségi ellátása (ell. szerz.)	Magyar Máltai Szeretetszolgálat (1125 Bp., Szarvas Gábor utca 58-60.)	2006. VII. 28.	2006. VIII. 1. (határozatlan idejű)	igény szerint	-	2009. január 1-jétől nem kötelező önkormányzati feladat, de a szerződés érvényben van.

Fogyatékos személyek nappali ellátása (ell. szerz.) 1.	Értelmi Fogyatékosokkal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége (1093 Budapest, Lónyay utca 17. I/1.)	2013. XI. 30.	2013. XI. 30. (határozatlan idejű)	1 fő	(80 000 Ft/hó /függetlenül a tényleges gondozási napok számától)	Szt. 86. § (2) bekezdés c) pont
Fogyatékos személyek nappali ellátása (ell. szerz.) 2.	Értelmi Fogyatékosokkal Élők és Segítőik Közép-magyarországi Regionális Közhasznú Egyesület (1093 Budapest, Lónyay utca 17. I/1.)	Folyamatban van (2015. áprilisi kt. napirend).	Fenntartóváltás miatt kerül sor a szerződés ismételt kötésére.	1 fő	(80 000 Ft/hó /függetlenül a tényleges gondozási napok számától)	Szt. 86. § (2) bekezdés c) pont
Fogyatékos személyek nappali ellátása (megállapodás)	Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata (1113 Budapest, Bocskai út 39-41.)	2014. XI. 06.	2014. XI. 06. (határozott időre, a két ellátott ellátási jogviszonyának idejére)	2 fő	9 500 Ft/fő/ellátási nap	Szt. 86. § (2) bekezdés c) pont
Családok átmeneti otthona (ell. szerz.)	Sorsunk és Jövőnk Szeretetszolgálat (2049 Diósd, Szabadság utca 11.)	2012. VI. 29.	2012. VIII. 1. (határozatlan idejű)	2 család, legfeljebb 8 fő	500 000 Ft/év szolgáltatási díjelőleg (napi 1 000 Ft-tal számolva ellátottanként)	Gyvt. 94. § (3) bekezdés c) pont
Támogató szolgáltatás (ell. szerz.)	Egalitás Mozgássérültek Létbiztonságát Elősegítő Alapítvány (1028 Bp., Len utca 17/A.)	2007. V. 31.	2007. VI. 1. (határozatlan idejű)	igény szerint	-	2009. január 1-jétől nem kötelező önkormányzati feladat, de a szerződés érvényben van.
Időskorúak gondozóháza (ell. szerz.)	Boldog Gizella Alapítvány (2051 Biatorbágy, Boldog Gizella utca 1.)	2009. XI. 30.	2009. XII. 1. (határozatlan idejű)	6 fő	A mindenkori intézményi térítési díj és az ellátott által fizetendő személyi térítési díj különbözete.	Szt. 86. § (2) bekezdés d) pont

Járóbeteg szakellátásra rendelkezésre álló intézmények a kerület területén

- Budavári Egészségügyi Szolgálat
 - 1122 Budapest, Maros u. 16/b.
- SE ÁOK Városmajori Szív- és Érgyógyászati Klinika
 - 1122 Budapest, Városmajor u. 68.
- Országos Onkológiai Intézet

- 1122 Budapest, Ráth György u. 7/9.
- SE ÁOK Pulmonológiai Klinika
 - 1125 Budapest, Diós árok 1/c.
- Szent János Kórház és Észak-budai Egyesített Kórházak
 - 1125 Budapest, Diós árok 1-3.
- SE ÁOK Kútvölgyi Klinikai Tömb
 - 1125 Budapest, Kútvölgyi út 4.
- Országos Sportegészségügyi Intézet
 - 1123 Budapest, Alkotás u. 48-50.
- Budai Egészség Központ
 - 1126 Budapest, Nagy Jenő u. 8.
- Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet.
 - 1528 Budapest, Szanatórium u. 19.
- Országos Gerincgyógyászati Központ
 - 1126 Budapest, Királyhágó u. 1-3.
- Országos Korányi TBC és Pulmonológiai Intézet
 - 1121 Budapest, Pihenő út 1.
- Kaáli Intézet
 - 1125 Budapest, Istenhegyi út 54/A.

Magánorvosi szakrendelők, magánklinikák

- Virányos Klinika
 - 1125 Budapest, Virányos út 23/d
- Istenhegyi Magánklinika
 - 1125 Budapest, Istenhegyi út 29
- Budai Egészségközpont
 - 1126 Budapest, Nagy Jenő utca 8.

4. számú melléklet

Régészeti lelőhelyek

A XII. kerületben a Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ által vezetett közhiteles hatósági nyilvántartásban az alábbi táblázatban foglaltak szerint egyedi régészeti védelem alatt álló (jogszabályi határozattal védetté nyilvánított terület) kiemelten védett régészeti lelőhelyek találhatóak:

Nyilvántartási szám	Lelőhely	Hrsz	Lelőhely jellege	Kiemelten védett
15030	Béla király út 2/a.	9562	Középkori vízmű	MM 46488/73 (1973.3.1.)
15038	Denevér út	8657/6, 8657/5, 8657/3	Őskori bánya (paleolit)	MM 65354/85 (1985.6.26.)
15836	Városkúti út 32.- Diósárok 75.	9573/9, 9573/10, 9573/3, 9573/4, 9573/5, 9573/6, 9573/7, 9573/8, 9572, 10272	Szórványlelet, őskor, rómaikor, népvándorlás kor, középkori, újkori vízmű	MM 46488/73 (1973.3.1.)

A XII. kerületben a további, a Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ által vezetett közhiteles hatósági nyilvántartásban az alábbi táblázatban foglaltak szerint nyilvántartott régészeti lelőhelyek szerepelnek, melyek a 2001. évi LXIV. Tv. 11. §-a alapján általános régészeti védelem alatt állnak:

Nyilvántartási szám	Lelőhely	Hrsz	Lelőhely jellege
15028	Adonisz utca 4.	9645/2	késő középkori éremlelet
15029	Svábhegy, Annarét	10497/6	Vaskori telep, őskori szórvány
15031	Béla király út 30.	9535/4, 9534/4	középkori vízmű
15032	Böszörményi út 16.sz. előtt	7739/1	újkori fal
15033	Böszörményi út 6.	7715/13	újkori sír
15034	Budakeszi út 26/a.	10944/3	ismeretlen korú telepnyom
15035	Budakeszi út 36/b.	10867/6	ismeretlen korú telepnyom
15036	Budakeszi út 38.		ismeretlen korú telepnyom
15037	Csörsz utca - Győri út sarka, TF sportpálya	7933/1	újkori sír
15039	Diana utca 15/b.	9604	ismeretlen korú telepnyom
15040	Diana utca 17/a.	9602/2	ismeretlen korú telepnyom
15043	Diós árok	10236	római kori oltár
15041	Diós árok 1., Szent János kórház (Szőlészeti Isk. telke)	10168/2	római kori szórványlelet
15042	Diós árok 2.	9933	ismeretlen korú vízmű

70001	Farkasrét, Németvölgy		őskori bánya, avar kori temető, honfoglalás kori szórványlelet, középkori település
15044	Farkasréti temető	Megegyezik a 15045-tel	ismeretlen korú telepnyom
15045	Farkasréti temető	8675, 8674/2, 8674/3, 8674/4, 2338/1, 8674/1, 8702	honfoglalás kori sír
15046	Farkasréti temető	Megegyezik a 15045-tel	avar kori sír
15047	Fürj utca 27.	7970	középkori és törökkori éremlelet
15048	Istenhegyi út - Óra utca sarok	9709/3	újkori vízmű
15049	Istenhegyi út - Zsolna utca között	9760	középkori vízmű
15050	Istenhegyi út 32. számú házzal szemben	8355/1	római kori szórványlelet, középkori vízmű
15051	Istenhegyi út 59.	9755/4	középkori, törökkori és újkori vízmű
15052	Kakukk-hegy Irhás-árok menti oldalán	Pontos helye meghatározhatatlan	ismeretlen korú sír
15053	Kékgolyó utca 1. - Városmajor utca 2.	6973	török kori szórványlelet, újkori szórványlelet
15054	Kiss János altábornagy utca 31-33.	7745	római kori sír
15055	Költő utca 1.	9563/2	ismeretlen korú telepnyom
15056	Költő utca 1/a.	9563/1	ismeretlen korú telepnyom
15058	Magyar jakobinusok tere 5.	7070/5	ismeretlen korú telepnyom
15059	Mátyás király út - Költő utca sarok	9574	középkori éremlelet, fal
15060	Matyó utca	9807/1, 9798	ismeretlen korú telepnyom
15061	Nógrádi utca 18-22.	9716/18, 9718/4, 9721	középkori vízmű
15062	Óra utca 10/b.	9703	őskori szórvány, törökkori és újkori vízmű
15063	Orbán tér	9814/2	középkori éremlelet
15066	Ráth György utca 22.	10022	római szórványlelet
15067	Remete út 5.	010875/2	középkori vízmű, szórványlelet
15068	Szarvas Gábor utca 4.	10668/2	ismeretlen korú telepnyom
15069	Szilassy út	10501/7, 10522, 010505/3, 010505/1	középkori, törökkori és újkori vízmű
15070	Városkúti út 15.	10302/1	újkori vízmű
15071	Városkúti út 17.	10295/2, 10296/2	újkori vízmű
15073	Városmajor utca 12-14.	6979	római kori oltárkő
15072	Városmajor utca 16.	6980	újkori szórványlelet
15074	Városmajor utca 24.	6984	ismeretlen korú telepnyom
15075	Városmajor utca 39/b.	6864/9	ismeretlen korú telepnyom

15076	Városmajor utca 44.	6881	ismeretlen korú telepnyom
15077	Zugligeti út 79.	10828	ismeretlen korú telepnyom
15078	Zsolna utca 2-4.	9755/1	középkori és törökkori vízmű
69999	Orbánhegy, Istenhegy, Kissvábhegy, Krisztinaváros	8146/2, 7934/9, 8279, 8146/5, 6859/3, 6862/3, 6878/3, 6878/2, 6879/2, 6879/3, 6880/3, 6880/4, 6837, 6860, 8202/4, 8178/1, 7982/2, 7847/4, 7847/5, 7847/6, 7847/3, 7849, 7850, 7857, 7856, 7855, 7833, 7834, 7837, 7838, 7839, 7840, 7841, 7842, 7843/1, 7828, 7829, 7832, 7831, 8591/4, 8591/1, 8591/2, 8558/25, 8558/19, 8558/13, 8558/14, 8558/16, 8558/18, 8566/1, 8566/2, 8558/21, 8564/2, 7724, 6883/3, 6882, 10094, 8470/1, 8469/1, 8467/8, 8467/7, 8467/6, 7028, 8741, 8754, 9218/20, 9218/21, 9218/18, 9595/4, 9218/19, 9218/12, 8494, 9595/9, 9595/10, 7812/5, 8730/12, 8745/2, 8746, 8730/3, 7820, 7819, 7812/2, 7812/1, 7818, 7814/1, 7814/2, 7812/3, 7812/6, 7809, 7810/1, 7810/2, 7811, 7824, 7823, 7817, 7815/4, 7815/3, 7821, 7735/1, 7647, 7808, 7648/2, 7807, 7657, 7652, 7658, 7651, 7666, 7665, 7664, 7659, 7661, 7662, 7650/2, 7649, 7033, 7027, 7034, 7040, 7041, 7729, 7727/4, 7728, 7727/3, 7727/1, 7727/2, 7726/2, 7725, 7726/1, 7030/2, 7030/1, 7706, 7709, 7710, 7698/2, 7031, 7030/3, 7696/3, 7682, 7679, 7697, 7730, 7731, 7684/1, 7	középkori és törökkori vízmű, temető általában

5. számú melléklet

XII. kerület műemlékjegyzéke

cím	helyrajzi szám	név	védelem	védési ügyiratok
Béla király út-Kútvölgyi út-Istenhegyi út-Óra út-Tündér utca-Hableány utca-Költő utca-Mártonhegyi út	10496/13, 10496/14, 10496/15, 10496/16, 10496/17, 10496/18, 10496/19, 10496/21, 10496/7, 10496/8, 10496/9, 9377/2, 9217/3, 9217/4, 9217/2, 9219/1, 9174, 9177/4, 9193/14, 9183, 9220/4, 9219/9, 9219/8, 9219/7, 9219/6, 9593, 9219/11, 9171/2, 9199/1, 9193/4,	Svábhegyi, Széchenyi-hegyi polgári villanegyed műemléki jelentőségű terület műemléki környezete	Műemléki környezet	19/2001. (XI. 14.) NKÖM
Béla király út 6-8.	9559/2, 9559/2	Villa kertje	Műemlék	20/2001. (XI. 14.) NKÖM, 8/2002. (III. 8.) NKÖM
Béla király út 6-8.	9559/2, 9559/2	Devecseri-villa	Műemlék	20/2001. (XI. 14.) NKÖM, 8/2002. (III. 8.) NKÖM
Béla király út 6-8.	9559/1, 9520, 9568/1, 9568/10, 9568/11, 9568/12, 9568/13, 9568/16, 9568/17, 9217/2, 9567, 9217/1, 9217/3, 9217/4, 9518, 9519	Villa és kertjének környezete	Műemléki környezet	20/2001. (XI. 14.) NKÖM, 8/2002. (III. 8.) NKÖM
Béla király út 20.	9555	Frivaldszky-Mauthner-Pálffy-villa	Műemlék	27/2005. (X. 7.) NKÖM
Széchenyi-emlék út	9239	park	Műemlék	27/2005. (X. 7.) NKÖM
Béla király út 20.	9555	Frivaldszky-Mauthner-Pálffy-villa kertje	Műemlék	27/2005. (X. 7.) NKÖM
Szilassy út 3.	010505/2	Istenszeme vendégfogadó, majd villa	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM, Mh. 1135/1961. ÉM, 20/2001. (XI. 14.) NKÖM
Szilassy út 3.	010505/2	villa parkja	Műemlék	20/2001. (XI. 14.) NKÖM
Költő utca	9598/2, 9598/4, 9599	Jókai-villa kertje	Műemlék történeti kert	9/2009. (III. 6.) OKM
Költő utca	9598/2, 9599	19. századi építmények	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM
Költő utca	9598/2	Anakreón-szobor	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM

Zugligeti út 58-62.	10819/30	villa	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM, Mh. 1135/1961. ÉM, 800/1992. OMF
Tündérvilla u. 2 (Tündér u. 16.) - 4.	8475/32	villa	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM
Tündérvilla u. 2 (Tündér u. 16.) - 4.	8475/33, 8475/32	villa történeti kertje	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM
Határőr út 59/A-B	9832/11	villaépület	Műemlék	1/2006. (I. 13.) NKÖM
Határőr út 59/A-B	9832/10, 9832/11	villa kertje	Műemlék	1/2006. (I. 13.) NKÖM
Széchenyi-emlék út 3-5.	9246	Villa	Műemlék	20/2001. (XI. 14.) NKÖM
Széchenyi-emlék út 3-5.	9246	villa kertje	Műemlék	20/2001. (XI. 14.) NKÖM
Janka út 4/b.	10522	majorsági épület	Műemlék	20/2001. (XI. 14.) NKÖM
Janka út 4/b.	10522	Majorság parkja	Műemlék	20/2001. (XI. 14.) NKÖM
Béla király út 28-30.	9529/6, 9529/5, 9548/1, 9508, 9532, 9550/2, 9549/37, 9549/36, 9549/27, 9549/26, 9533	Forrásház műemléki környezete	Műemléki környezet	4/2006. (VII. 24.) OKM
Alkotás utca 42-50., Győri út 9-19.	7668, 7669, 7670, 7671, 7672, 7673, 7674, 7675, 7676, 7667	Erzsébet kórház épületgyűjteményének műemléki környezete	Műemléki környezet	8/2002. (III. 8.) NKÖM
Adonis utca 4.	9645/2, 9646, 9647/1, 9647/2, 9648, 9649/1, 9649/2, 9650/1, 9650/2, 9651/1, 9651/2, 9652/1, 9652/2, 9653/1, 9653/2	Ürményi-Wagner villa (ún. Repos-villa) műemléki környezete	Műemléki környezet	20/2001. (XI. 14.) NKÖM
Janka út 4/b.	10500/8, 10500/9, 10500/10, 10500/11, 10500/12, 10507/1, 10507/2, 10508, 10510/1, 10510/2, 10511/1, 10511/2, 10518/1, 10518/2, 10519, 10520, 10521, 10509	Majorsági épület és parkjának műemléki környezete	Műemléki környezet	20/2001. (XI. 14.) NKÖM
Széchenyi-emlék út 3-5.	9236, 9237/1, 9237/2, 9242, 9243, 9247/1, 9247/2, 9249/1, 9249/2, 9249/3, 9249/4, 9252/2, 9252/3, 9235, 9244, 9199/3	Villa és kertjének műemléki környezete	Műemléki környezet	20/2001. (XI. 14.) NKÖM
Szilassy út 3.	010505/1, 010505/3, 10506	villa és parkjának műemléki környezete	Műemléki környezet	20/2001. (XI. 14.) NKÖM
XII. kerület, Budakeszi út 36/a, XII. kerület, Árnyas út 3/a	10820/3, 10820/5, 10860/9, 10867/2, 10867/3, 10867/4, 10860/8, 10866/9, 10867/6	Rózsa-villa kertjének műemléki környezete	Műemléki környezet	27/2005. (X. 7.) NKÖM

Határőr út 59/A-B	9831/6, 9831/5, 9831/7, 9832/9, 9833/2, 9833/3, 9833/4, 9833/6, 9829/8	Villaépület és kertjének műemléki környezete	Műemléki környezet	1/2006. (I. 13.) NKÖM
XII. kerület, Istenhegyi út 8.	10009/2, 10009/8, 8332, 8334, 8337/1, 8337/2, 8339, 9814/1	Villa műemléki környezete	Műemléki környezet	9/2009. (III. 6.) OKM
XII. kerület, Krisztina körút 6-8.	7071/5, 6892, 6807/2, 6801/3, 6801/2, 6721/3, 6903, 6902, 6901, 6900, 6899, 6898, 6897, 6896, 6895, 6894, 6811, 6810, 6809, 6808, 6835/11, 13973, 13978, 6723, 6721/2, 6797, 6717, 6722, 6719, 6718	Postapalota műemléki környezete	Műemléki környezet	9/2009. (III. 6.) OKM
XII. kerület, Sasfiók utca 8.	8067/4, 8067/5, 8070/1, 8070/13, 8070/16, 8070/17, 8070/20, 8070/21, 8070/4	Villaépület műemléki környezete	Műemléki környezet	9/2009. (III. 6.) OKM
XII. kerület, Tündérmű utca 2-4.	8470/2, 8471/2, 8471/3, 8474, 8475/21, 8475/22, 8475/23, 8475/34, 8475/35, 8475/9, 8476/17, 8476/18, 8471/4, 8473/1	Villa és történeti kertjének műemléki környezete	Műemléki környezet	9/2009. (III. 6.) OKM
Béla király ut	9562	földalatti terem	Műemlék	1620-24/1951. VKM
Béla király ut	9562	víznyerő folyosó	Műemlék	1620-24/1951. VKM, 22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
Béla király út 30. előtt	9529/4	földalatti terem	Műemlék	1620-24/1951. VKM
Béla király út 30. előtt	9529/4	víznyerő folyosó	Műemlék	1620-24/1951. VKM, 22509/1958. ÉM 120344/1958. MM, 4/2006. (VII. 24.) OKM
Béla király út 22.	9553	melléképület	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
Csaba utca 5.	6835/18	R.k. templom	Műemlék	Á.913/1977. ÉVM 68283/1977. KM
Csaba utca 5.	6835/18	Torony	Műemlék	Á.913/1977. ÉVM 68283/1977. KM
Diana ut 25.	8467/8	présház	Műemlék	1620-24/1951. VKM

Zugligeti út 58-62.	10819/30	épület	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM, Mh. 1135/1961. ÉM, 800/1992. OMF
Zugligeti út 58-62.	10819/30	épület	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM, Mh. 1135/1961. ÉM, 800/1992. OMF
Széchenyi-emlék út	9239	Széchenyi-emlékmű és kilátó	Műemlék	27/2005. (X. 7.) NKÖM
Költő utca 15.	9582	Lakóház	Műemlék	6997/1990. OMF
Költő utca 15.	9582	Pince	Műemlék	6997/1990. OMF
Költő utca	9597/2, 9597/1	Steindl-villa kertje	Műemlék történeti kert	9/2009. (III. 6.) OKM
Béla király út 26.	9552/3	Villa	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM, 42/2013. (VIII. 9.) BM
	2668/253, 8061/2, 8060/1, 8048/1, 7934/10, 2690/6, 2670/12, 2670/11	Billitz-ház műemléki környezete	Műemléki környezet	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
	2668/126, 2668/252, 2690/6, 7934/10, 8048/1	villa műemléki környezete	Műemléki környezet	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
	7934/9, 8146/2, 8279, 8146/5	farkasréti Mindenszentek római katolikus templom műemléki környezete	Műemléki környezet	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Szilágyi Erzsébet fasor 18.	6836/2	Gazdasági Hivatal és Nyilvános Rendelő (II.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
	10148/2, 10148/3, 10148/4, 10149/1, 10149/2, 10172, 10173/2, 10173/3, 10173/4, 10175/3, 10220, 10236, 6836/3, 9890/3, 9892/5, 9892/6, 9893/3, 9893/4, 9896/1, 9896/5, 9896/6, 9897/1, 9899/3, 9899/4, 9899/5, 9899/7, 9900/4, 9901/11, 9901/4, 9901/5, 9901/6,	Szent János Kórház, valamint az egykori vámépület műemléki környezete	Műemléki környezet	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
	6837, 6859/3, 6860, 6862/3, 6878/2, 6878/3, 6879/2, 6879/3, 6880/3, 6880/4	lakóház műemléki környezete	Műemléki környezet	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diósárok utca 1-3.	10168/2	Felvételi épület (I.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diósárok utca 1-3.	10168/2	Sebészet (IV.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diósárok utca 1-3.	10168/2	Urológia (V.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI

Diós árok utca 1-3.	10168/2	Belgyógyászat (VI.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diós árok utca 1-3.	10168/2	Kápolna és testvérlak (VII.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diós árok utca 1-3.	10168/2	Belgyógyászat (VIII.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diós árok utca 1-3.	10168/2	Ortopédia (IX.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diós árok utca 1-3.	10168/2	Fogászat (X.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diós árok utca 1-3.	10168/2	Szülészet és nőgyógyászat (XI.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diósárok utca 1-3.	10168/2	Kazánház (XII.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diósárok utca 1-3.	10168/2	Gyermekgyógyászat (XIII.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diós árok utca 1-3.	10168/2	Prosectura (XIV.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diósárok utca 1-3.	10168/2	Mérlegház (XV.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diósárok utca 1-3.	10168/2	Fülgógyászat (XVI.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diósárok utca 1-3.	10168/2	Szemorvosi osztály (XVII.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diósárok utca 1-3.	10168/2	Szemétygűjtő (XX.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diósárok utca 1-3.	10168/2	Tiszti lakóház (XXI.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diósárok utca 1-3.	10168/2	Alsó felvonóház (XXII.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diósárok utca 1-3.	10168/2	Ragályos gyermekpavilon (XXIII.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diósárok utca 1-3.	10168/2	Mosókonyha (XXIV.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diósárok utca 1-3.	10168/2	Elmebetegek pavilonja (XXV.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diósárok utca 1-3.	10168/2	Kapuslakás (XXVI.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diósárok utca 1-3.	10168/2	Főzőkonyha (XXVII.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diósárok utca 1-3.	10168/2	Felső felvonóház (XXX.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diósárok utca 1-3.	10168/2	Tüdőbetegek "A" pavilonja és a XXXII. számú fekvőcsarnok (XXXI/A.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diósárok utca 1-3.	10168/2	Tüdőbetegek "B" pavilonja és a XXXII. számú fekvőcsarnok (XXXI/B.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI

Diósárok utca 1-3.	10168/2	Tüdőbetegek "C" pavilonja és a XXXII. számú fekvőcsarnok (XXXI/C.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diósárok utca 1-3.	10168/2	Kapuórház (XXXIII.)	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
	13043/18, 13043/19, 13043/20, 13044, 13045/14, 13045/15, 13045/16, 13046, 13047/3, 13047/6, 13047/7, 13048, 13049/2, 13051/1, 13146/1, 10133/1, 6832/2, 6835/10, 6835/13, 6835/14, 6835/15, 6835/16, 6835/5, 6835/9, 9886/14, 10131/5	Városmajori ELMŰ áramátalakító ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	7979, 7984/2, 8201/2, 8223/2, 8249/3, 8249/6, 7984/4, 7983, 7982/1	Villa ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	10819/30, 10860/9, 10866/9, 10867/11, 10867/12, 10867/7, 10867/8, 10761/36, 10695, 10760/10, 10821/1, 10821/3, 10866/7, 10866/6	Villa ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	10861, 10870/1, 10870/2, 10870/3, 10871/2, 10859/2, 10870/5, 10871/1	Villa ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	9566/2, 9573/10, 9886/2, 9513, 9514, 9561, 9563/1, 9567, 9573/1, 10254, 9572	Nádorkút vagy Városkút épülete ex- lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	10288, 9526/2, 9529/1, 9529/4, 9551, 9553, 9555, 10290/2, 10292/6	Villa ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	10517/2, 10819/1, 10819/28, 10528/2, 10529/9, 10529/10, 10529/11, 10529/12, 10528/1, 10526/5, 10526/3, 10500/3, 10525/1, 10524/1, 10523, 10524/10, 10524/12, 10524/13, 10525/6, 10525/7, 10525/3, 10525/4, 10524/8	Volt Fácán vendéglő ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	

	10730, 10756/3, 10756/4, 10760/10, 10761/11, 10761/12, 10761/13, 10761/14, 10761/18, 10761/19, 10761/20, 10761/5, 10761/67, 10761/68, 10761/74, 10762, 10893/9, 10949/4, 10950/3, 10950/4, 10950/5, 10893/11, 10952/2, 10952/6, 10952/7, 10953/1, 10953/2, 1095	Villa ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	10760/10, 10761/20, 10761/67, 10893/9, 10944/3, 10947/1, 10761/60, 10761/26, 10761/24, 10893/11, 10956/2, 10957/1, 10957/4, 10958/1	Villa ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	10893/11, 10958/1, 10958/4, 10760/10, 10761/67, 10944/1, 10944/2, 10945, 10761/59, 10761/60, 10761/65, 10893/9	Villa ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	10695, 10760/10, 10819/30, 10863/3, 10863/4, 10865, 10866/5, 10866/6, 10893/7, 10939/5, 10939/8, 10940/4, 10941/3, 10893/10	Nyaráló ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	10867/2, 10867/3, 10867/7, 10867/8, 10867/9, 10893/7, 10893/10, 10937/14, 10937/18	Villa ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	10893/10, 10937/18, 10937/29, 10860/8, 10861, 10867/2, 10867/4, 10869/5, 10893/7, 10860/2, 10860/3, 10860/4, 10860/5, 10860/7	Villa ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	9612/3, 9612/8, 9615/12, 9615/14, 9615/4, 9615/5, 9615/8, 9615/9	Villa ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	6809, 6827, 6835/17, 6861/1, 6867/1, 6892, 6893, 6915, 6916, 6917, 6918, 6948, 6951/5	Rk. kápolna ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	6809, 6827, 6835/17, 6861/1, 6867/1, 6892, 6893, 6915, 6916, 6917, 6918, 6948, 6951/5	R.k. templom és torony ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	

	7886, 7890, 7891, 7892, 7893, 7902, 7910, 7911/1, 7911/2, 7958, 7959, 7960/1, 7960/10, 7960/12, 7960/2, 7960/4, 7960/6, 7960/9, 7978/2, 8223/2	Kultúrház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	10692/1, 10692/3, 10691/2, 10689/2, 10672, 10599/2, 10598/2	Villa ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	9566/1, 9576, 9577/2, 9578, 9606/1, 9608, 9609, 9610, 9611, 9612/3, 9615/2, 9615/4, 9615/8, 9615/9, 9616/1, 9621, 9629, 9630/1, 9631	Elemi népiskola épületegyüttese ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	9602/1, 9602/4, 9602/5, 9604, 9611, 9613, 9615/7	Villa ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	8467/10, 8467/4, 8467/7, 8467/9, 8469/1, 8469/2, 9611, 9667, 9671, 9672/1	Villa ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	9566/1, 9575, 9576, 9612/5, 9621, 9630/1, 9632	Lakóépület ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	10243/8, 10244, 10245/3, 10272, 10282/1, 10284, 10286/8, 10287/5, 10333/4, 10334/4, 10336/4, 10326	Mária-kápolna ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	9132, 9224/2, 9225/2, 9309/2, 9311, 9312, 9457, 9462, 9463, 9465, 9466, 9508, 9510, 9563/2, 9564, 9566/1, 9566/2, 9567, 9574, 9575, 9576, 9577/1, 9577/2, 9578, 9586, 9587, 9588, 9592, 9633, 9814/1, 9886/14, 9886/2, 9881/7, 9563/1, 9464	Fogaskerekű-vasút Svábhegyi megállója ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	10017/2, 10019, 7019, 7024/2, 7027, 7028, 7029, 7030/1	Lakóépület ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	10290/1, 10292/4, 10292/6, 10292/7, 10294/1, 10294/3, 10303/2, 10306/2, 10309, 10311, 10312	Villaépület ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	9510, 9513, 9562, 9564, 9566/2, 9567, 9573/1, 9886/1, 9886/2	Villa ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	9510, 9566/2, 9886/1, 9563/2	Lakóház, ún. polgári kisvilla ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	9566/1, 9577/2, 9578, 9579/2, 9584, 9585, 9586, 9610, 9611, 9612/4	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	

	9566/1, 9580/1, 9580/2, 9581, 9584, 9588, 9589/1, 9589/2, 9597/2, 9607	Présház jellegű sváb falusi porta pinceegyüttessel ex- lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	10168/2, 10171/5, 10172, 6836/3, 6836/4, 10733/8, 10733/9, 10734	Központi Állami Kórház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	8110/1, 8110/3, 8118/6, 8120, 8121/1, 8126/1, 8133/1, 8133/2	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	9654/1, 9654/2, 9654/3, 9655/1, 9656/4, 9671, 9685, 9686	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	9503/3, 9503/4, 9503/7, 9503/9, 9508, 9515, 9516/1	Volt Lybasinszky-villa ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	9478, 9479/1, 9498, 9500, 9508, 9520, 9521, 9522	Villa ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	9240/14, 9277/1, 9277/3, 9283, 9289/2, 9294/10, 9294/13, 9294/14, 9294/15, 9297/1, 9297/2, 9299, 9307/2, 9307/5, 9308, 9309/2, 9310, 9326, 9327, 9294/9, 9336/2	Fogaskerekű-vasút Széchenyi-hegyi végállomása ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	10845, 10848/1, 10849/1, 10847, 10875/5	Villa ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	10740/1, 10759/1, 11572/1, 11636/3	56-os és 58-as villamos Budagyöngye elágazás megállója ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	6837, 6957/6, 6958, 6983, 6986/12, 6986/6, 6986/7, 6986/8	Ház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	6837, 6862/7, 6864/5, 6864/9, 6881, 6883/1	Villa ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	6837, 6863/2, 6864/5, 6864/7, 6880/4, 6883/1, 6883/2, 6883/3, 6882	volt Barabás-villa ex- lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	6837, 6858, 6859/3, 6876, 6877, 6878/2, 6878/3	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	10103, 10109, 10110, 10114, 6837, 6850, 6852/3, 6853/4, 6853/5, 6854/3, 6870/3, 6871/2, 6872/1, 6872/2	Villa ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	10760/10, 10823, 10824, 10822/1, 10819/13	Ún. régi végállomás az 58-as villamos vonalán ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	

	10695, 10760/10, 10761/36, 10819/13, 10819/31, 10820/1, 10820/4, 10821/1, 10861, 10863/3, 10864, 10865, 10866/6	Laszlovszky-major épületegyüttese ex- lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	10760/10, 10760/7, 10819/27, 10827, 10830	Villa ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	10523, 10524/8, 10525/3, 10525/5, 10528/2, 10760/6, 10819/1, 10819/28, 10846/5	Zugligeti villamos végállomás ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	9602/2, 9602/4, 9611, 9614, 9615/7, 9642, 9663/2, 9664, 9665	Flóra-villa ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	9534/4, 9534/7, 9535/1, 9535/2, 9535/3, 9538/1, 9540, 9543, 9535/4, 9537	Vuk-Gerbeaud-villa és kertje ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
Béla király út 30/a	9534/8	Vuk-Gerbeaud-villa	Műemlék	BP- 1D/001/3463- 3/2013, 70/2013. (XII.16.) BM
Béla király út 30/a	9534/8	kert	Műemlék	BP- 1D/001/3463- 3/2013, 70/2013. (XII.16.) BM
Alkotás u. 48-50., Győri út 17.	7804, 7805/1	Erzsébet kórház épületegyüttese	Műemlék	8/2002. (III. 8.) NKÖM
Alkotás u. 48-50., Győri út 17.	7805/1	Egykori főlvételi épület, ma 5. (V.) számú épület, rendelőintézet	Műemlék	8/2002. (III. 8.) NKÖM
Alkotás u. 48-50., Győri út 17.	7805/1	Egykori főtiszt pavilon, ma 6. (H) számú épület, szakrendelők	Műemlék	8/2002. (III. 8.) NKÖM
Alkotás u. 48-50., Győri út 17.	7805/1	Egykori belgyógyászati pavilon, ma 7. (J) számú épület, sportsebészet	Műemlék	8/2002. (III. 8.) NKÖM
Alkotás u. 48-50., Győri út 17.	7805/1	Egykori főtiszt pavilon, ma 4. (E) számú épület, nőgyógyászat, kardiológia	Műemlék	8/2002. (III. 8.) NKÖM
Alkotás u. 48-50., Győri út 17.	7805/1	Egykori sebészeti pavilon, ma 3. (B) számú épület, sportsebészet	Műemlék	8/2002. (III. 8.) NKÖM
Alkotás u. 48-50., Győri út 17.	7805/1	Egykori főző- és mosókonyha, ma 8. (K) számú épület, konyha, étkezdé	Műemlék	8/2002. (III. 8.) NKÖM

Alkotás u. 48-50., Győri út 17.	7805/1	Egykori Machlup Adolf üdülőház, ma 2. (B) számú épület, rehabilitáció	Műemlék	8/2002. (III. 8.) NKÖM
Alkotás u. 48-50., Győri út 17.	7805/1	Egykori főorvosi szolgálati lakóház, ma 14. (S) számú épület, fizioterápia	Műemlék	8/2002. (III. 8.) NKÖM
Alkotás u. 48-50., Győri út 17.	7805/1	Egykori kazánház	Műemlék	8/2002. (III. 8.) NKÖM
Alkotás utca 42-46., Győri út 11-15., Kiss János altábornagy utca 20.	7804	Testnevelési Főiskola északi melléképülete	Műemlék [tartozék]	4610/1987. OMF, 8/2002. (III. 8.) NKÖM
Alkotás utca 42-46., Győri út 11-15., Kiss János altábornagy utca 20.	7804	Testnevelési Főiskola déli melléképülete	Műemlék [tartozék]	4610/1987. OMF, 8/2002. (III. 8.) NKÖM
Alkotás u. 48-50., Győri út 17.	7805/1	XV. számú egykori raktárépület, ma porta	Műemlék	8/2002. (III. 8.) NKÖM
Alkotás u. 48-50., Győri út 17.	7805/1	Erzsébet Kórház kertje	Műemlék	8/2002. (III. 8.) NKÖM
Alkotás utca 42-46., Győri út 11-15., Kiss János altábornagy utca 20.	7804	Testnevelési Főiskola kertje	Műemlék [tartozék]	4610/1987. OMF, 8/2002. (III. 8.) NKÖM
Istenhegyi út 88.	9648	Wagner-villa	Műemlék	70/2013. (XII.16.) BM
Istenhegyi út 88.	9648	kert	Műemlék	70/2013. (XII.16.) BM
Istenhegyi út 88.	9648	melléképületek	Műemlék	70/2013. (XII.16.) BM
Zugligeti út 73.	10825	villa	Műemlék	70/2013. (XII.16.) BM
Zugligeti út 73.	10825	park	Műemlék	70/2013. (XII.16.) BM
	9644/1, 9647/2, 9649/1	Wagner-villa, kertje és melléképületei műemléki környezete	Műemléki környezet	70/2013. (XII.16.) BM
Zugligeti út 73.	10825	kovácsoltvas kerítés	Műemlék	70/2013. (XII.16.) BM
	10823, 10824, 10826	Villa, park, kovácsoltvas kerítés műemléki környezete	Műemléki környezet	70/2013. (XII.16.) BM
Árnyas út 2. A	10820/4, 10820/5, 10820/1, 10820/3	Villa	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
Béla király út 2/a.	9562	Nádorkút vagy Városkút épülete	Műemlék	1620-24/1951. VKM, 22509/1958. ÉM 120344/1958. MM, 14297/1960. ÉM[-MM]

Béla király út 22.	9554	Villa	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
Béla király út 28-30.	9529/4	Béla király kutja	Műemlék	1620-24/1951. VKM, 22509/1958. ÉM 120344/1958. MM, 14297/1960. ÉM[-MM], 4/2006. (VII. 24.) OKM
Béla király út 61., Csermely utca 3.	010525/2	Volt Fácán vendéglő	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM, 14297/1960. ÉM[-MM]
Budakeszi út 20/c., Zugligeti út 19.	10947/1	Villa	Műemlék	1620-24/1951. VKM, 22509/1958. ÉM 120344/1958. MM, 14297/1960. ÉM[-MM]
Budakeszi út 24., Zugligeti út 27-29.	10945	Villa	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
Budakeszi út 26/a., Zugligeti út 31.	10944/3	Villa	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
Budakeszi út 32., Zugligeti út 49-53.	10864	Nyaraló	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
Budakeszi út 36/b.	10867/6	Villa	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM, 14297/1960. ÉM[-MM]
Budakeszi út 38-40., Árnyas utca 5-7.	10868	Villa	Műemlék	1620-24/1951. VKM, 22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
Csaba utca 5.	6835/18	Rk. kápolna	Műemlék	Á.913/1977. ÉVM 68283/1977. KM
Csaba utca 5.	6835/18	R.k. templom és torony	Műemlék	Á.913/1977. ÉVM 68283/1977. KM
Dániel út 9.	10691/1	Villa	Műemlék	- [07759/1977.] OMF
Diana utca 17/a.	9602/2	Villa	Műemlék	1620-24/1951. VKM, 22509/1958. ÉM 120344/1958.

				MM
Diana utca 23/b., Lóránt utca 25.	8467/8	Villa	Műemlék	1620-24/1951. VKM, 22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
Galgóczy Károly utca 49.	10335	Mária-kápolna	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
Hollós út 1.	9886/1	Fogaskerekű-vasút Svábhegyi megállója	Műemlék	- [07759/1977.] OMF
Istenhegyi út 16.	8342	KMP székháza	Műemlék	
Költő utca 1/a.	9563/2, 9563/1	Villa	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
Kútvölgyi út 4.	10733/6	Központi Állami Kórház	Műemlék	- [07759/1977.] OMF
Apor Vilmos tér 24.	7980	Villa	Műemlék	Á.913/1977. ÉVM 68283/1977. KM
Lejtő út 22.	8110/2	Lakóház	Műemlék	- [07759/1977.] OMF
Lóránt út 5/a.	9655/2	Lakóház	Műemlék	- [07759/1977.] OMF
Mátyás király út 20.	9499	Villa	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
Rege utca 17-19., Agancs út 15.	9309/1, 9298	Fogaskerekű-vasút Széchenyi-hegyi végállomása	Műemlék	- [07759/1977.] OMF
Remete út 16., Csiga utca 9.	10848/2	Villa	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
Szilágyi Erzsébet fasor 10.	10759/2	56-os és 58-as villamos Budagyöngye elágazás megállója	Műemlék	- [07759/1977.] OMF
Városmajor utca 24.	6984	Ház	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
Városmajor utca 42.	6883/1	A KMP megalakulásának helye	Műemlék	
Városmajor utca 41/a.	6864/7	Villa	Műemlék	1620-24/1951. VKM, 22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
Városmajor utca 44.	6881	volt Barabás-villa	Műemlék	1620-24/1951. VKM, 22509/1958. ÉM 120344/1958.

				MM
Városmajor utca 50/b.	6878/1	Lakóház	Műemlék	Á.913/1977. ÉVM 68283/1977. KM
Városmajor utca 59., Maros utca 60., Temes utca 2.	6832/1	Általános iskola és óvoda	Műemlék	
Városmajor utca 60.	6870/2	Villa	Műemlék	1620-24/1951. VKM, 22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
Zugligeti út 79.	10828	Villa	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
Zugligeti út 58-60.	10760/3	Ún. régi végállomás az 58-as villamos vonalán	Műemlék	- [07759/1977.] OMF
Zugligeti út (végállomás)	010527/2	Zugligeti villamos végállomás	Műemlék	- [07759/1977.] OMF
Alkotás utca 42-46., Győri út 11-15., Kiss János altábornagy utca 20.	7804	volt Testnevelési Főiskola főépülete	Műemlék	4610/1987. OMF, 8/2002. (III. 8.) NKÖM
Mátyás király út 14/c.	9503/8	Volt Lybasinszky-villa	Műemlék	1620-24/1951. VKM, 22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
Árnyas út 11/b.	10870/4	Villa	Műemlék	4499/M/1987. OMF
Szilágyi Erzsébet fasor	6835/8	Városmajori ELMŰ áramátalakító	Műemlék	1905/1989. OMF
Költő utca, Felhő utca	9612/4, 9612/5, 9612/6, 9612/7, 9612/8	Elemi népiskola épületegyüttese	Műemlék	6997/1/1990. OMF
Költő utca 11/a., Diana utca 5.	9579/1	Lakóház	Műemlék	6997/1990. OMF
Felhő utca 2., Költő utca 8.	9631	Lakóépület	Műemlék	6997/1990. OMF
Költő utca 3.	9564	Lakóház, ún. polgári kisvilla	Műemlék	6997/1990. OMF
Óra út, Tündér u., Hableány u., Költő u.	8470/1, 8470/2, 8471/2, 8471/3, 8471/4, 8472/1, 8472/2, 9420, 9421/1, 9421/2, 9423, 9424, 9425, 9457, 9459, 9460, 9461, 9462, 9464, 9465, 9466, 9467, 9469, 9470, 9503/10, 9503/5, 9503/6, 9503/7, 9471/2, 9503/1, 8467/6, 9503/8, 9886/1, 9609, 9610, 9516/2,	Svábhegyi villák, valamint a Diana úti iskola és kápolna műemléki környezete	Műemléki környezet	11703/a/1990. OMF

Költő utca 15-17.	9582	Présház jellegű sváb falusi porta pinceegyüttesel	Műemlék	6997/1990. OMF
Kékgolyó utca 17.	10017/1	Lakóépület	Műemlék	8287/1991. OMF
Kikelet utca 50., Béla király út 17-19.	10292/2	Villaépület	Műemlék	13931/1991. OMF
Csörsz utca 18.	7904	Kultúrház	Műemlék	10498/1991. OMF
Zugligeti út 58-62.	10819/30	Laszlovszky-major épületegyüttese	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM, Mh. 1135/1961. ÉM, 800/1992. OMF
Cédrus utca 3.	9615/2, 9615/2	Villa	Műemlék	32/1994. (XI. 15.) KTM-MKM
Diana utca 8.	9613, 9613	Flóra-villa	Műemlék	18/1997. (VII.4.) KTM-MKM
Béla király út-Kútvölgyi út-Istenhegyi út-Óra út-Tündér utca-Hableány utca-Költő utca-Mártonhegyi út	8470/2, 8471/2, 8471/3, 8471/4, 8472/2, 9246, 9459, 9460, 9461, 9462, 9464, 9465, 9466, 9467, 9469, 9470, 9471/1, 9471/2, 9503/10, 9503/2, 9503/3, 9495/2, 9496/1, 9496/2, 9496/3, 9498, 9655/2, 9500, 9501/1, 9501/2, 9517, 9521, 9522, 9523, 9524, 9526/1, 95	Svábhegyi, Széchenyi-hegyi polgári villanegyed műemléki jelentőségű terület	Műemléki jelentőségű terület	19/2001. (XI. 14.) NKÖM
Adonis utca 4.	9644/1, 9644/2	Ürményi-Wagner villa (ún. Repos-villa)	Műemlék	20/2001. (XI. 14.) NKÖM
Béla király út 6-8.	9559/2	Devecseri-villa és kertje	Műemlék	20/2001. (XI. 14.) NKÖM, 8/2002. (III. 8.) NKÖM
Janka út 4/b.	10522	Majorsági épület és parkja	Műemlék	20/2001. (XI. 14.) NKÖM
Széchenyi-emlék út 3-5.	9246	Wellisch-villa és kertje	Műemlék	20/2001. (XI. 14.) NKÖM
Szilassy út 3.	010505/2	villa és parkja	Műemlék	20/2001. (XI. 14.) NKÖM
Béla király út 20., Mátyás király út 27.	9555	Frivaldszky-Mauthner-Pálffy-villa és kertje	Műemlék	27/2005. (X. 7.) NKÖM
XII. kerület, Budakeszi út 36/a, XII. kerület, Árnyas út 3/a	10867/10, 10867/11, 10867/12, 10867/13, 10867/7, 10867/8, 10867/9	Rózsa-villa kertje	Műemlék	27/2005. (X. 7.) NKÖM
Széchenyi-emlék út	9239	Széchenyi-emlékmű és kilátó, park	Műemlék	27/2005. (X. 7.) NKÖM
Határőr út 59/A-B	9832/10, 9832/11	Villaépület és kertje	Műemlék	1/2006. (I. 13.) NKÖM
Szent Orbán tér	9814/2	Kálvária-oltár	Műemlék	11/2006. (V. 9.) NKÖM
Diana köz 14.	9716/21	Villa	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM

XII. kerület, Istenhegyi út 8.	8338	Villaépület	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM
XII. kerület, Krisztina körút 6-8.	6801/1	Postapalota	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM
XII. kerület, Lóránt utca 7.	9657/12, 9657/11	Szigligeti-villa	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM
XII. kerület, Sasfiók utca 8.	8070/3	Villaépület	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM
Költő utca 21	9597/1, 9597/2, 9598/2, 9598/4, 9599	Jókai- és Steindl-villák kertjei	Műemlék történeti kert	9/2009. (III. 6.) OKM
XII. kerület, Tündérmkert utca 2-4.	8475/33, 8475/32	Villa és történeti kert	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM
Hegyalja út 89.	2668/126	Billitz-ház	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Kálló Esperes utca 16.	2668/253	Lengyel-ház	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Hegyalja út 139.	8146/6	farkasréti Mindenszentek római katolikus templom	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diósárok utca 1-3.	10168/2, 6836/2	Szent János Kórház	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Városmajor utca 48/b	6879/4	lakóház	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
Diana u. 4.	9612/8	Szt. László római katolikus templom	Műemlék	24/2012. (IX. 14.) EMMI
Béla király út 30/a	9534/8	Vuk-Gerbeaud-villa és kertje	Műemlék	BP-1D/001/3463-3/2013, 70/2013. (XII.16.) BM
Istenhegyi út 88.	9648	Wagner-villa, kertje és melléképületei	Műemlék	70/2013. (XII.16.) BM
Zugligeti út 73.	10825	Villa, park és kovácsoltvas kerítés	Műemlék	70/2013. (XII.16.) BM

6. számú melléklet

Fővárosi rendelettel védett elemek listája

	Típus	Kerület	Megnevezés	Rendelet
1	Városképzempontjából kiemelt településrész	I., II., XI., XII. kerületek	Világörökség területének határa - Budafoki út - Csiky utca - Bartók Béla út - Bercsényi utca - Október 23. Utca - Fehérvári út - Vásárhelyi Pál utca - Bartók Béla út - Fadrusz utca - Villányi út - Jagelló utca - Hegyalja út - Czákó utca - Naphegy utca - Orvos utca - Krisztina körút - Csaba utca - Városmajor utca - Szilágyi Erzsébet fasor - Hidász utca - Pasaréti út - Pasaréti tér - Csévi út - Orsó utca - Virágárok utca - Lepke utca - Gábor Áron utca - Fillér lépcső - Ezredes utca mögötti első teleksor - Szilágyi Erzsébet fasor - Retek utca - Fény utca - át a Ganz VM területén - Kis Rókus utca - Petrezselyem utca - Bólyai János utca - Rózsahegy utca - Mechwart lépcső - Margit körút - Margit tér - Mecset utca - Apostol utca - Frankel Leó utca mögötti zöldterületig - Kavics utca - Frankel Leó út - Zsigmond tér - Lajos utca - Sajka utca - Bécsi út Felhévizi út - Ürömi út - Ürömi köz - Seregély köz - Seregély utca által közrefogott terület	A Budapesti Városrendezési és Építési Keretszabályzatról szóló 47/1998. (X. 15.) Főv. Kgy. számú rendelet melléklete alapján
2	Városképzempontjából kiemelt településrész	XII. kerület	Orbán tér - Orbányhegyi út - Stromfeld Aurél utca - Nárcisz utca - Vöröskő utca - Fodor utca - Rácz Aladár utca - Borbála utca - Edvi Illés utca - Kázmér utca Eötvös utca - Diana utca - Költő utca - Istenhegyi út által határolt terület	
3	Városképzempontjából kiemelt településrész	XII., II. kerületek	Krisztina körút - Csaba utca - Városmajor utca - Szilágyi Erzsébet fasor - Hidász utca - Pasaréti út - Pasaréti tér - Orsó utca - Virágárok utca által határolt terület	
4	Városképzempontjából kiemelt útvonal	I., XI., XII., kerületek	Hegyalja út (a Zólyomi útig)	
5	Városképzempontjából kiemelt útvonal	I., XII. kerületek	Alkotás utca	
6	Városképzempontjából kiemelt útvonal	II., XII. kerületek	Szilágyi Erzsébet fasor - Budakeszi út (a Szépjuhászné útig)	
7	Városképzempontjából kiemelt útvonal	XII. kerület	Istenhegyi út	
8	Városképzempontjából kiemelt útvonal	XII. kerület	Költő utca - Diana - Eötvös utca	

	kiemelt útvonal			
9	Országos jelentőségű védett természeti terület és érték	II., II., XII. kerületek	Budai Tájvédelmi Körzet	
10	Országos jelentőségű védett természeti terület és érték	XII. kerület	Jókai-kert (Költő utca 21.)	
11	Fővárosi jelentőségű védett terület és egyedi érték	XII. kerület	Virányos út 25. sz. alatti törökmogyorófák	
12	Fővárosi jelentőségű védett terület és egyedi érték	XII. kerület	Hollós út 3. sz. alatti törökmogyorófák	
13	Fővárosi jelentőségű védett terület és egyedi érték	XII. kerület	Ördögromi kőfejtő (8945/1/A, 8946/B hrsz.)	
14	Fővárosi jelentőségű védett terület és egyedi érték	XII. kerület	Kis-Sváb-hegy (9834, 9836/A, /B, /C hrsz.)	
15	A városkép, a növényzet értéke és az idegenforgalom szempontjából védett közpark	XII. kerület	Városmajor	
16	A városkép, a növényzet értéke és az idegenforgalom szempontjából védett közpark	XII. kerület	Kis-Sváb-hegy	
17	A városkép, a növényzet értéke és az idegenforgalom szempontjából védett közpark	XII. kerület	Rege park	
18	A városkép, a növényzet értéke és az idegenforgalom szempontjából védett kert	XII. kerület	Gesztenyész kert	
19	A városkép, a növényzet értéke és az idegenforgalom szempontjából védett temető	minden kerület	Budapest területén lévő minden temető	
20	A városkép, a növényzet értéke és az idegenforgalom szempontjából védett fasor	I., XII. kerületek	Alkotás utca	

21	A városkép, a növényzet értéke és az idegenforgalom szempontjából védett fasor	II., XII. kerületek	Budakeszi út	
22	A városkép, a növényzet értéke és az idegenforgalom szempontjából védett fasor	XII. kerület	Diós-árok	
23	A városkép, a növényzet értéke és az idegenforgalom szempontjából védett fasor	XII. kerület	Istenhegyi út	

24	A városkép, a növényzet értéke és az idegenforgalom szempontjából védett fasor	XII. kerület	Királyhágó tér	
25	A városkép, a növényzet értéke és az idegenforgalom szempontjából védett fasor	XII. kerület	Németvölgyi út	
26	A városkép, a növényzet értéke és az idegenforgalom szempontjából védett fasor	XII. kerület	Ráth György utca	
27	A városkép, a növényzet értéke és az idegenforgalom szempontjából védett fasor	XII. kerület	Virányos út	
28	A városkép, a növényzet értéke és az idegenforgalom szempontjából védett fasor	XII. kerület	Zugligeti út	
29	A főváros felszínmozgás-veszélyes térségei	XII. kerület	Jagelló út környéke	
30	A főváros felszínmozgás-veszélyes térségei	XII. kerület	Kis-Sváb-hegy - Diósárok - Istenhegy - Orbánhegy térsége	
31	A főváros felszínmozgás-veszélyes térségei	XII. kerület	Kútvölgy - Virányos - Zugliget - János-hegy térsége	
32	A fővárosi hévíznyerő helyek (nyílt karsztos) védőterületei	XI., XII. kerületek	Sas-hegy: Vas Gereben utca - Hegyalja út - Zólyomi út - Bod Péter utca - Rákó utca - Brassó köz - Süveg utca - Kópháza utca - Dayka Gábor utca - Koszta József utca - Zólyomi lépcső által határolt terület	
33	A fővárosi hévíznyerő helyek (nyílt karsztos) védőterületei	XII. kerület	Kis-Sváb-hegy: Gaál József utca - Tusnádi utca - Trencsényi út - Pethényi út által határolt terület	
34	Fővárosi, fokozottan védett barlangok	XII. kerület	Bátori-barlang	
35	Egyéb barlang-előfordulásos területek	XII. kerület	Budakeszi út - Jánoshegyi út - Eötvös út - Diana utca - Költő utca - Béla Király utca - Kútvölgyi út György Aladár utca - György utca - Szarvas Gábor utca - Árnyas út	
36	Egyéb barlang-előfordulásos területek	XII. kerület	Konkoly Thege Miklós utca - Eötvös út - Hegyhát utca - Borbála utca - Edvi Illés utca - Nőszirrom utca - Adorján utca - Irhás árok - Nagykapos utca	
37	Egyéb barlang-előfordulásos területek	XII. kerület	Gaál József út - Tusnádi utca - Trencsényi út - Pethényi út	

7. számú melléklet

Kerületileg védett épületek listája

Építmény címe /területet határoló közterületek	Építmény HRSZ	Objektum megnevezése vagy rendeltetése	KÖH kategória	Hatályba lépés dátuma (éééé.hh.nn)	Védelem jellege
Béla király út 6-8.	9559/2	Devecsery Gábor lakóháza	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Bükkös út 8.	10426	Szabadonálló villaépület	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Csaba utca 8.	6893	Szeccessziós stílusú bérház	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Csermely út 12.	10534	"Rády-nyaraló" lakóház	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Felhő utca 16.	9624/2	Vadászház, lakóház	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Gaál József út 21/a.	9835/1	Internátus, ma lakóház	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Kalóz utca 3.	9166	Nyaraló, ma lakóház	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Karthauzi utca 2.	9225/2	Gyógyszertár és lakóépület	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Kázmér utca 24.	8869	Nyaraló, ma lakóház	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Lóránt út 4/b.	9686	Eklektikus villaépület	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Lóránt út 7.	9657	Klasszicista villaépület	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Maros utca 10.	6963	Szececciós lakóház	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Mártonhegyi út 3.	9222/2	Eklektikus villaépület	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Mártonhegyi út 9.	9220/5	"Svájci" villa	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Melinda út 11.	9205	Heller féle lakóépület	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Melinda út 13.	9206	Eklektikus lakóépület	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Moszkva tér 17.	6816	Klasszicista lakóház	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Ordas út 8.	9347	Szabadonálló villaépület	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Remete út 14.	10849/1	Freund Vilmos villaépülete	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Széchenyi emlékút 12.	9197	Villaépület	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Széchenyi emlékút	(9239)	Széchenyi emlékmű	egyéb építmény	1996.08.01	egyedi
Tóth Lőrinc utca 15.	10002	Eklektikus villaépület	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Városmajor utca 28/a.	6987/3	Semsey Kastély eklektikus bérpalotái	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Városmajor utca 28/b.	6987/1	Semsey Kastély eklektikus bérpalotái	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Virányos út 19.	10753	Nyaraló, ma lakóház	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Zugligeti út 61.	10821/3	Villaépület	lakóépület	1996.08.01	egyedi
Agancs út 28-30.	9275/2	"Arosa" szálló	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Agancs út 32.	9269/25	"Hargita" társasház	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Alkony út 8/b.	10428/2	Nyaraló, ma lakóház	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Alkotás utca 3.	7062	Villa a bérház udvarán	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Alkotás utca 15.	7703	Eklektikus bérház	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Alma utca 2/c.	6870/3	Art Déco villa	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Béla király út 16.	9557	Nyaraló, ma lakóház	lakóépület	1996.10.10	egyedi

Bíró utca 6/b.	10093	Villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Budakeszi út 26/b.	10944/2	Vadászház, lakóház	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Budakeszi út 34/a.	10866/5	Villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Csaba utca 7/a.	6867/1	Szeccsziós lakóházegyüttes	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Csaba utca 7/b.	6868	Szeccsziós lakóházegyüttes	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Csaba utca 7/c.	6869	Szeccsziós lakóházegyüttes	lakóépület	1996.10.10	egyedi

Csaba utca 9.	6890	Eklektikus bérpalota	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Csermely utca 9.	10526/4	Villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Csermely utca 16.	10536	Nepomuki Szent János szobor	plasztika	1996.10.10	egyedi
Csillagvölgyi út 10.	10451	Villaépületek	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Eötvös út 2.	9224/2	Szanatórium épület	középület	1996.10.10	egyedi
Fodor utca 9/a.	8429/5	Nyarló, ma lakóház	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Gyöngyvirág utca 6.	9656/1	Villaépület utcai homlokzata	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Határőr út 35.	9957/6	Klasszicizáló villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Határőr út 47.	9999	Szeccsziós villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Hegyalja út 89.	2668/126	Romantikus villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Hegyalja út 97.	8098	dr. Vajda Ödön lakóháza	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Hegyalja út 99.	8097/17	Modern villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Hunyadorom lépcső 19.	10564	Nyarló, ma lakóház	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Istenhegyi út 3.	10015	Eklektikus csarnoképület	agrár/ipari	1996.10.10	egyedi
Istenhegyi út 4/d.	8288	Bérvilla	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Istenhegyi út 5.	10011/1	Eklektikus villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Istenhegyi út 7/a.	10011/8	Eklektikus villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Istenhegyi út 8.	8338	Eklektikus villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Istenhegyi út 9/a. - Tóth Lőrinc utca 25.	10009/8	Lakóház	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Istenhegyi út 9/b.	10009/2	Eklektikus villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Istenhegyi út 9/c.	10009/3	Eklektikus villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Istenhegyi út 13.	9829/9	Villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Istenhegyi út 18.	8345	Eklektikus villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Istenhegyi út 40/a.	8357/6	Nyarló, ma lakóház	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Istenhegyi - Szendrő út sarok	(9814/1)	Lóitató-kút	plasztika	1996.10.10	egyedi
Janka út 4/b.	10522	Barokk lakóház	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Kálló esperes utca 1.	8054	Lakóépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Kázmér út 14.	8843/17	Nyarló, ma lakóház	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Kékgolyó utca 4.	7070/1	Martonivics kapu	plasztika	1996.10.10	egyedi
Kékgolyó utca 26.	7028	Eklektikus bérház	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Kútvölgyi út 9.	10729/3	Nyarló, ma lakóház	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Kútvölgyi út 15/a.	10724	Nyarló, ma lakóház	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Kútvölgyi út 15/b.	10723	Villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Lóránt út 4/a.	9687/2	Kerti esőház	egyéb építmény	1996.10.10	egyedi
Lóránt út 9.	9660	Eklektikus villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Lóránt út 14.	9680	Romantikus villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi

Maros utca 6/a.	6966/3	Villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Maros utca 6/b.	6965/1	Villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Maros utca 20.	6954	Bérház	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Maros utca 30/b.	6867/2	Szecessziós lakóház	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Melinda út 16.	9215/1	"Svábhegyi-társasház"	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Melinda út 24-26.	9210	"Új Majestic" társasüdülő	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Melinda út 30-32.	9193/46	"Melinda" társasüdülő	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Menyét út 9.	9430/2	Nyáraló, ma lakóház	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Normafa út 23/b.	9479/2	Klasszicizáló villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Normafa út 26.	9454	Üvegezett veranda	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Normafa út 27.	9482	Eklektikus villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Óra út 12.	9702	Eklektikus villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Óra út 14.	9701/1	"Svájci" villa	lakóépület	1996.10.10	egyedi

Ózike út 9/a.	9433/5	Nyáraló, ma lakóház	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Ózike út 9/b.	9433/4	Eklektikus villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Ózike út 11.	9436/4	Villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Patkó köz 6/c.	10189/25	Volt grófi nyáraló	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Ráth György utca 15.	7007	Eklektikus villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Gráth György út 17.	7004/3	Eklektikus villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Rege út 1.	9241	Nyáraló, ma lakóház	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Rege út 2.	9181	Villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Rege út 3.	9242	Nyáraló, ma lakóház	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Rege út 21.	9307/2	Volt Panoráma Hotel	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Remete út 18.	10846/4	"Szani" villa	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Svájci út 2.	9247/1	Villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Szarvas Gábor út 13.	10707/2	Eklektikus villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Szarvas Gábor út 34.	10692/2	eredetileg szőlősgazda háza	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Szarvas Gábor út 50.	10819/32	Angolkisasszonyok templom	szakrális épület	1996.10.10	egyedi
Széchenyi emlékút 3-5.	9246	Villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Széchenyi emlékút 7.	9243	Villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Széchenyi emlékút 8.	9238/2	Villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Széchenyi emlékút 19.	9188	Villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Szilassy út 3.	10505/2	Klasszicizáló villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Szilassy út 18.	10505/3	Disznógő forrásház	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Tóth Lőrinc utca 5.	10028	Szecessziós villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Tündér utca 16/a.	8475/32	Villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Városmajor u. 41/b.	6864/5	Szecessziós villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Virányos út 2/a.	10171/1	Lakóépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Zugligeti út 14/a.	10758/3	Nyáraló, ma lakóház	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Zugligeti út 69.	10823	Egykori erdészház	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Zugligeti út 71.	10824	Villaépület	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Zugligeti út 75.	10846	Nyáraló, ma lakóház	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Zugligeti út - Szarvas Gábor út sarok	(10760/10)	58-as villamosmegálló	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Zugligeti út - Zalai út sarok	(10761/67)	58-as villamosmegálló	lakóépület	1996.10.10	egyedi
Agancs út 2.	9333/2	Eklektikus zenepavilon	egyéb építmény	2006.07.12	egyedi
Alkony út 17-19.	10434/2	Romantikus	lakóépület	2006.07.12	egyedi

		vadászkastély			
Alma utca 3/a.	10109	Historizáló villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Bartha utca 1/a.	8437/1	Elklektikus villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Beethoven utca 6.	7755	Romantikus - historizáló villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Béla király út 30/a. - Bükkös út 2.	9534/1	Historizáló villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Béla király út 39. - Cinege út 14.	9546	Elklektikus villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Béla király út 40. - Csillagvölgyi út 2.	10447	"Villa a Szép Svájci nőhöz"	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Csemegi utca 3.	10045	Századfordulós villa "Árkay"	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Csillagvölgyi út 5/b.	10452	Eklektikus "Svájci" villa	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Csillagvölgyi út 8/a.	10450/1	Eklektikus "Svájci" villa	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Csillagvölgyi út 8/b.	10450/2	Eklektikus "Svájci" villa	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Eötvös út	(9132)	Századfordulón épült víztorony	agrár/ipari	2006.07.12	egyedi
Eötvös út 5. - Normafa út 2.	9420	Eklektikus villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Eötvös út 10-14.	9316	Svábhegyi "Horthy" szanatórium	középület	2006.07.12	egyedi

Eötvös út 18.	9333/1	Eklektikus villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Eötvös út 20.	9343	Eklektikus villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Gyöngyvirág út 17.	9614	Eklektikus villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Győri út 8.	7818	Romantikus stílusú bérház	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Határőr út 58.	10076	Századfordulós villa "Árkay"	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Határőr út 60.	10074	Századfordulós villa "Árkay"	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Hollós út 3.	9464	Eklektikus "Svájci" villa	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Hollós út 4.	9464	Eklektikus "Svájci" villa	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Hollós út 6.	9461	Eklektikus "Svájci" villa	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Hollós út 8. - Jenő út 2.	9460	Eklektikus "Svájci" villa	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Istenhegyi út 4/e.	8289	Eklektikus villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Istenhegyi út 4/f.	8290/1	Eklektikus villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Kalóz út 12. - Ágnes út 11/a.	9177/2	Eklektikus villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Karthauzi utca 14.	9236	Eklektikus "Svájci" villa	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Kiss János altábornagy utca 12.	7673	Századfordulón épült bérház	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Krisztina körút 1. - Ignotus utca 5.	6811	Eklektikus bérház	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Krisztina körút 3. - Ignotus utca 3.	6810	Eklektikus bérház	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Krisztina körút 5. - Ignotus utca 1.	6809	Eklektikus bérház	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Lóránt út 13/a.	9662/2	Eklektikus villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Mátyás király út 12.	9505	Eklektikus villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Mátyás király út 13/b. - Vilma út 8.	9516/2	Eklektikus villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Mátyás király út 18.	9500	Eklektikus villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Mátyás király út 21.	9521	Eklektikus villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Mátyás király út 23. - Laura út 4.	9522	Eklektikus villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Mátyás király út 25. - Laura út 3.	9524	Eklektikus villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Moszkva tér 12.	6821	Eklektikus bérház	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Moszkva tér 13. - Ignotus utca 23.	6820	Eklektikus bérház	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Moszkva tér 14. - Ignotus utca 21.	6819	Eklektikus bérház	lakóépület	2006.07.12	egyedi

Moszkva tér 15. - Ignotus utca 19.	6818	Eklektikus bérház	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Moszkva tér 16.	6817	Eklektikus bérház	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Moszkva tér 18.	6815	Eklektikus bérház	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Moszkva tér 19.	6814	Eklektikus bérház	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Moszkva tér 21.	6812	Eklektikus bérház	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Művész út 2. - Dalma út 2.	9322	Historizáló villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Művész út 4. - Dalma út 1.	9324	Historizáló villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Németvölgyi út 23.	8300	Klasszicizáló villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Normafa út 1/b.	9458/2	Eklektikus "Svájci" villa	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Óra út 9.	9677/1	Eklektikus "Svájci" villa	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Ordas út 6.	9346	Eklektikus villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Rege út 4.	9165	Eklektikus villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Szarvas Gábor út 20-22 - Szepesi utca 1-3.	10680	Századfordulós villa	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Szilágyi Erzsébet fasor 2.	6822	Eklektikus bérház	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Szilágyi Erzsébet fasor 4.	6823	Eklektikus bérház	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Szilágyi Erzsébet fasor 8.	6825	Eklektikus bérház	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Szilágyi Erzsébet fasor 10.	6826	Eklektikus bérház	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Tóth Lőrinc utca 7.	10027	Századfordulós "Árkay" villa	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Tóth Lőrinc utca 37.	8308	Historizáló villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi
Városmajor utca 71.	6835/13	Századfordulós villaépület	lakóépület	2006.07.12	egyedi

Alkotás utca 3.	7062	Historizáló bérház	lakóépület	2007.04.21	egyedi
Béla király út 18/b.	9556/1	Eklektikus villaépület	lakóépület	2007.04.21	egyedi
Béla király út 26. "1" épület	9552	Klasszicizáló villaépület	lakóépület	2007.04.21	egyedi
Béla király út 26. "3" épület	9552	Klasszicizáló villaépület	lakóépület	2007.04.21	egyedi
Béla király út 32.	10422/1	Eklektikus "Svájci" villaépület	lakóépület	2007.04.21	egyedi
Béla király út 44.	10500/3	Eklektikus "Svájci" villaépület	lakóépület	2007.04.21	egyedi
Eötvös út 48.	9129/3	Historizáló villaépület	lakóépület	2007.04.21	egyedi
Eötvös út 59.	10479/7	Normafa Síház	lakóépület	2007.04.21	egyedi
Határőr út 18/a.	6842/2	Századfordulós "Árkay" villa	lakóépület	2007.04.21	egyedi
Kosztá József utca 29.	8162/3	Romantikus villaépület	lakóépület	2007.04.21	egyedi
Kútvölgyi út 74. - Cinege út 4.	10408	Eklektikus villaépület	lakóépület	2007.04.21	egyedi
Krisztina körút 25.	6904	Eklektikus bérház	lakóépület	2007.04.21	egyedi
Laura út 5.	9496/3	Eklektikus "Svájci" villaépület	lakóépület	2007.04.21	egyedi
Mártonhegyi út 53-57.	8543	Századfordulós Nagyvilla	középület	2007.04.21	egyedi
Mátyás király út 3-7.	9510	Eklektikus "Svájci" villaépület	lakóépület	2007.04.21	egyedi
Menyét út 1. - Normafa út 10.	9425	Eklektikus "Svájci" villaépület	lakóépület	2007.04.21	egyedi
Németvölgyi út 7.	8283	Századfordulós villaépület	lakóépület	2007.04.21	egyedi
Normafa út 17/b.	9476/2	Eklektikus villaépület	lakóépület	2007.04.21	egyedi
Ráth György utca 21/b. - Csaba utca 19.	10089	Eklektikus villaépület	lakóépület	2007.04.21	egyedi

Szarvas Gábor út 42/c.	10767/4	Eklektikus "Svájci" villaépület	lakóépület	2007.04.21	egyedi
Tamási Áron utca 40.	8514/2	"Páger" villa	lakóépület	2007.04.21	egyedi
Vércse utca 27.	8003/2	Romantikus villaépület	lakóépület	2007.04.21	egyedi
Apor Vilmos tér	8223/2- 8201/2	Apor Vilmos emlékszoba	plasztika	2007.06.13	egyedi
Maros utca 29.	6947	Solti György portréja	plasztika	2007.06.13	egyedi
Kékgolyó utca 13.	6998/12	Dollinger Gyula portréja	plasztika	2007.06.13	egyedi
Németvölgyi út 16.	8277/1	Szabó Lőrinc portréja	plasztika	2007.06.13	egyedi
Eötvös park	9587	Bódy Tivadar mellszoba	plasztika	2007.06.13	egyedi
Márvány utca 40.	7694	Dr. Sziklay László portréja	plasztika	2007.06.13	egyedi
Apor Vilmos tér 2.	8249/3	Pilsduskim Jozef portréja	plasztika	2007.06.13	egyedi
Hajnóczy József utca 15.	6912	Dr. Mikes Lajos portréja	plasztika	2007.06.13	egyedi
Böszörményi út 1.	7712	II. Vh. Polgári áldozatainak emlékműve	plasztika	2007.06.13	egyedi
Széchenyi emlékút	(9239)	Széchenyi István mellszoba	plasztika	2007.06.13	egyedi
Városmajor	6835/4	I Vh. Tábori Vadászok emlékműve	plasztika	2007.06.13	egyedi
Gesztenyés park	7911/2	A fasizmus áldozatai	plasztika	2007.06.13	egyedi
Diana utcai park	9612/8	I. Világháborús emlékmű	plasztika	2007.06.13	egyedi
Eötvös Park	9587	Eötvös József mellszoba	plasztika	2007.06.13	egyedi
Szilassy út 3.	10501/5	Kossuth Lajos mellszoba	plasztika	2007.06.13	egyedi
Gesztenyés park	7911/2	1848-as Hősi emlék	plasztika	2007.06.13	egyedi
Orbánhegyi út 7.	8298/3- 8298/4	Fekete István portréja	plasztika	2007.06.13	egyedi
Városmajor	6835/5	Espejo Eugenio mellszoba	plasztika	2007.06.13	egyedi
Eötvös út - Normafa út sarok	9132	Jókai Mór mellszoba	plasztika	2007.06.13	egyedi

Alkotás utca 63-67.	7913	Nonfiguratív díszítő plasztika	plasztika	2007.06.13	egyedi
Normafa	10497/6	Halmos János, Márkus József porték	plasztika	2007.06.13	egyedi
Királyhágó tér	8271	Cantata Profana	plasztika	2007.06.13	egyedi
Diana utcai park	9612/4	Jókai-agera	plasztika	2007.06.13	egyedi
Diana utca 10/c.	9667	Századfordulós vízműépületek	agrár/ipari	2007.09.25	egyedi
Csaba utca 22. - Gyógyfű utca 35.	6996	Eklektikus villaépület	lakóépület	2007.09.25	egyedi
Pihenő út 1. "1" épület	10866/33	Korányi Frigyes Szanatórium épületei	középület	2007.09.25	egyedi
Pihenő út 1. "2" épület	10866/33	Korányi Frigyes Szanatórium épületei	középület	2007.09.25	egyedi
Pihenő út 1. "3" épület	10866/33	Korányi Frigyes Szanatórium épületei	középület	2007.09.25	egyedi
Pihenő út 1. "13" épület	10866/33	Korányi Frigyes	középület	2007.09.25	egyedi

		Szanatórium épületei			
Szilágyi Erzsébet fasor 24. - Napos út 2/a.	10740/1	volt "Bristol" szálloda	középület	2007.09.25	egyedi
Diós árok 8/a.	9909/4	Szabadonálló, szecessziós villa	lakóépület	2009.02.24	egyedi
Eötvös út 21.	9411	Szabadonálló, historizáló villa	lakóépület	2009.02.24	egyedi
Fodor utca 42.	8519/26	Szabadonálló „Bauhaus” villa	lakóépület	2009.02.24	egyedi
Gaál József út 6.	10112	Szabadonálló, historizáló villa	lakóépület	2009.02.24	egyedi
Gaál József út 12/a.	9940/13	Szabadonálló, historizáló villa	lakóépület	2009.02.24	egyedi
Gaál József út 18/a.	9937/1	Art Deco stílusban épült szabadonálló villa	lakóépület	2009.02.24	egyedi
Határőr út 21/a.	9944/3	Szabadonálló, modern villa	lakóépület	2009.02.24	egyedi
Pethényi köz 14.	10125	Szabadonálló, szecessziós villa	lakóépület	2009.02.24	egyedi
Szépkiállítás út 2.	9586	Szabadonálló, historizáló villa	lakóépület	2009.02.24	egyedi
Zugligeti út 113.	10514	Szabadonálló historizáló középület	középület	2009.02.24	egyedi
Csaba utca 17.	10090	Eklektikus villaépület	lakóépület	2009.12.17	egyedi
Dobsinai utca 7.	8527/5	Eklektikus villaépület	lakóépület	2009.12.17	egyedi
Eötvös út 37/a.	9400/2	Klasszicizáló stílusú, (historizáló) villaépület	lakóépület	2009.12.17	egyedi
Mátyás király út 11/a.	9514	Historizáló stílusban épült villaépület	lakóépület	2009.12.17	egyedi
Németvölgyi út 47.	8396/6	Neobarokk stílusban épült társasház	lakóépület	2009.12.17	egyedi
Városmajor utca 68.	6847	Szecessziós jellegű középület	középület	2009.12.17	egyedi
Melinda út 18.	9214/1	Tölgyfa belső lépcső	lakóépület	2010.12.14	egyedi
Szarvas Gábor út 7.	10712/1	Szabadonálló, historizáló villa és utcai kerítés	lakóépület	2010.12.14	egyedi
Tartsay Vilmos utca 21/a	7772/4	Modern stílusú társasházi lakóépület	lakóépület	2010.12.14	egyedi
Mátyás király út 8.	9507	Historizáló villa, melléképület és támfalas kerítés	lakóépület	2011.09.30	egyedi

Rege út 8-10.	9269/3	Modern stílusú, volt "Rege" üdülőszálló	lakóépület	2011.09.30	egyedi
Csillagvölgyi út 5/b	10452	Historizáló nyaralóépület terméskő kerítése	egyéb építmény	2011.09.30	egyedi
Evetke út 2.	9230	Modern stílusú, volt "Lomnic" társas szálló	lakóépület	2011.12.20	egyedi
Karthauzi utca 4/a	9227/1	Modern stílusú, volt "Majestic" öröklakásos társasház	lakóépület	2011.12.20	egyedi

Karthauzi utca 6.	9228/2	Modern stílusú, volt "Mirabel" öröklakásos társasház	lakóépület	2011.12.20	egyedi
Pipiske utca 4.	9269/18	Modern stílusú, volt társas szálló	lakóépület	2011.12.20	egyedi
Rege út 15.	9277/3	Modern stílusú, volt "Gyopár" üdülőszálló	lakóépület	2011.12.20	egyedi
Dániel út 2.	10635	Szeccsziós stílusú családi ház, utcai kerítés és kapu	lakóépület	2013.05.01	egyedi
Dániel út 4.	10634	Szeccsziós stílusú családi ház, utcai kerítés és kapuk	lakóépület	2013.05.01	egyedi
Dániel út 5/d.	10687	Szeccsziós stílusú társasház	lakóépület	2013.05.01	egyedi
Dániel út 6.	10633	Szeccsziós stílusú családi ház, utcai kerítés és kapuk	lakóépület	2013.05.01	egyedi
Dániel út 8.	10632	Szeccsziós stílusú ikerház, utcai kerítés és kapu	lakóépület	2013.05.01	egyedi
Dániel út 10.	10631	Szeccsziós stílusú családi ház, utcai kerítés és kapu	lakóépület	2013.05.01	egyedi
Dániel út 16.	10627	Szeccsziós stílusú családi ház, utcai kerítés és kapu	lakóépület	2013.05.01	egyedi
Dániel út 22.	10623/1	Késő szeccsziós stílusú családi ház, utcai kerítés és kapuk	lakóépület	2013.05.01	egyedi
Kiss Áron utca 5.	10638	Szeccsziós stílusú családi ház, utcai kerítés és kapuk	lakóépület	2013.05.01	egyedi
Kiss Áron utca 9.	10640	Szeccsziós stílusú társasház, utcai kerítés és kapu	lakóépület	2013.05.01	egyedi
Kiss Áron utca 16.	10618	Szeccsziós stílusú családi ház és utcai kerítés	lakóépület	2013.05.01	egyedi
Kiss Áron utca 18.	10617	Szeccsziós stílusú ikerház és utcai kerítés	lakóépület	2013.05.01	egyedi
Szarvas Gábor út 18.	10677	Szeccsziós stílusú családi ház	lakóépület	2013.05.01	egyedi
Városmajor u. 61-71.	6835/13	Az egykori Daun-féle nyaraló melléképülete	egyéb építmény	2013.06.25	egyedi
Mátyás király út 32.	9485	Egykori Gergelyi, majd Friedrich villa, jelenleg Holland Királyság Nagykövetségi Rezidenciája		2014.02.12	egyedi

Címe / területet határoló közterületek	HRSZ	Kert megnevezése vagy rendeltetése	KÖH kategória	Hatályba lépés dátuma (éééé.hh.nn)	Védelem jellege
Csillagvölgyi út 4.	10448	16826 m2 kiterjedésű zárt elegyes erdő	védett terület	1996.01.12	területi
Istenhegyi út 80.	9690	4375 m2 kiterjedésű lakókert	védett terület	1996.01.12	területi
Művész út 9-11.	9327	4188 m2 kiterjedésű erdős kert	védett terület	1996.01.12	területi
Széchenyi-emlék út 12.	9197	4758 m2 kiterjedésű kertépítészeti villakert	védett terület	1996.01.12	területi

8. számú melléklet

OKTATÁSI INTÉZMÉNYEK

ÓVODÁK

Óvoda neve	OM azonosítója	Csoportok száma	Férőhelyek száma az alapító okirat szerint (100%)
Hegyvidéki Mesevár Óvoda	201281	9	225
KIMBI Óvoda	034501	7	160
Mackós Óvoda	034482	6	150
Normafa Óvoda	034483	10	250
Orbánhegyi Óvoda	034498	4	100
Süni Óvodák	034481	7	141
Táltos Óvoda	034480	10	250
Városmajori Óvoda	034487	7	160
Zugliget Óvoda	034488	6	150
Összesen:		66	1586

Megnevezés	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016 (várható)
Teljes óvodai férőhelyszám az önkormányzati fenntartású óvodákban	1201	1386	1476	1526	1526	1526	1586	1806
Óvodás gyerekek száma az óvodákban (év végén)	1258	1353	1486	1532	1558	1570	1572 (02.06.)	
A nem önkormányzati óvodákban foglalkoztatott kerületi lakosú gyerekek száma	426	421	423	422	426	430	445	

ISKOLÁK

Oktatási Intézmény	Cím
Sashegyi Arany János Általános Iskola és Gimnázium	1124. Bp. Meredek u. 1
Tamási Áron Általános Iskola és Német Két Tannyelvű Nemzetiségi Gimnázium	1124. Bp. Mártonhegyi út 34.
Városmajori Gimnázium és Kós Károly Általános Iskola	1122. Bp. Városmajor u. 71.
Jókai Mór és Német Nemzetiségi Általános Iskola	1125. Bp. Diana út 4.
Németvölgyi Általános Iskola	1126. Bp. Németvölgyi út 46
Virányos Általános Iskola	1125. Bp. Virányos út 48
Zugligeti Általános Iskola	1121. Bp. Zugligeti út 113.
Fekete István Általános Iskola és Előkészítő Szakiskola	1126. Bp. Orbánhegyi út 7.
Solti György Zenei Alapfokú Művészeti Intézmény	1122. Bp. Maros u. 54/b.